

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Expositionis Apocalypsis pars secunda, lib. VI-X - Cod.
Aug. perg. 100**

Ambrosius <Autpertus>

[Reichenau ?], [9. Jahrh.]

[Text]

[urn:nbn:de:bsz:31-92471](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-92471)

Ascribuntur isti Commentarij Ambrosio Ansherto Monacho Benedictino, qui uixit sub Arnulpho

PARS SECUNDA

Imperatore circa annum
Dni. 1000. XC.

EXPOSITIONIS

CAEPTIS IOHANNIS

APRIMARUM

SPICVLI INCIPIIT LIBER ^{Inchoat:} ^{Ex tuis.}

In fulgente gratia redemptoris nri. quanullis praecedentibus bonorum actuum meritis caelestibus indigni perfruemur donis. Nuper in prioribus apocalypsis parabus quinque edidi libros. Nunc autem eadem gratia amuente. Immo etiam impellente. ad ea que restant. enodanda scilum conuerto. Quia notariorum solatia deesse uidentur. ea que dictauero manu propria exarare contendo. Et nunc quidem solius diuinae aspirationis instinctu. Nunc uero ad luncta etiam ammonitione fraternae idagere tempto. Quis autem postquam omnes ecclesiastici scriptores siluerunt hoc agere faudeo. In initio huius operis uera suffragante ratione. lectori satis fecisse mereolo. Ostendens utique nequaquam me ausu temeritatis. sed diuina gratia ad hoc opus impulsus. Sed nec mirum esse si nunc sps scs per hominem utcuque xpianum sua uerba depromat qui dudum

in augie maioris.

per impia prophetauit tempusque per omnia scripturas differendi esse si
gratia cuiquam dignetur adesse. nec praediciendum esse quo quisque tempore
scribat. sed hoc solummodo discernendum. utrum nam ueni & catholica an falsa
& heretica sint. quae describit. Sed uero dupsim in mea excusatione repetens
fastidium lectori generem. ad expositionis tantum exordium. loquutionis
conuerto sermonem. Igitur postquam iohannes factum in caelo proelium mag
num atque antiquum hostium in terra detectum fuisse uocem que in caelo laetan
tium pro eius deiectione ac sua ereptione audisse se diceret. Illico de reprobis
sententiam protulit dicens. Uae terra & mari quia descendit diabolus
ad uos habens iram magna. sciens quod modicum tempus habet.
In quorum scilicet corda terre marisque nomine designans. atque uersutus
inimicus ab electis exclusus descendit. Non quo & ante in eis non esset. sed
quo expulsus a non suis quos ante iniuste possidebat. amplius suis reprobis
scilicet dominari coepit. Quae recte uocabulo terrae designantur quia
contemnentibus caelestia terrenis semper desideris inhiant. despicien
tes aeterna. ad ipsa temporalia desiderant. De quibus in primo ma
ledictionis sententia antiquum serpentem dicitur. terra comedet
cunctis diebus uitae tuae. Bene autem maris nomine idem ipsi desig
nantur quia semper & superbiae fluctibus tumidi. & uitiorum inueniun
tur in lecebris amarissimis. De quibus recte iudas ap. dicit. Hi sunt fluct
us feroces maris dispumant dispumantes suas confusiones. Quibus scilicet
idcirco uae futurum praedicitur. non quod illis uetere terram deesset. & iam
si inimicus ab electis non excluderetur. Sed quo ualidius ab eo possessi
nequius per eos malitiae suae nequitias exeret. quam faceret si de ecclesia
erectus non fuisset. Qui que tanto fit feruentior ad seuitiam. quanto
se uiamorem sentit ad poenam. Considerat quippe quod iuxta sit
ut licentiam nequissime libertatis amittat. & quanto breuitate
poris angustatur. tanto multiplicitate crudelitatis expanditur.
Unde & hic quoque recte dicitur. Uae terra & mari quia des
cendit diabolus ad uos. habens iram magna sciens quod

modicum tempus habet. Quia enim presentis tempus quandoque debito fine
 concluditur quilibet prolixis morarum spaciis proleatur ab ipso & iam ex
 cordiosum modicum esse ueraciter dicitur. Quantomagis aduersario nro.
 a tempore redemptionis ex quo apostolica uoce clamatur. Nouissima ho-
 ra est. ad exercendam malitiam suam angustum uidetur. Absit autem
 a fidelium cordibus. ut hunc nullis supernis sedibus pugnare ualuisse cre-
 dant. aut illam primam eius ruina in hac apocalypsi narrare existi-
 ment. sed in aduentu redemptoris hoc proelium in ecclesia quae caelum
 est factum fuisse. Ex quo in eodem caelo apostolica uoce clamatur.
 Non est uobis conluctatio aduersus carnem & sanguinem. sed aduersus
 principes & potestates. aduersus mundi rectores tenebrarum harum.
 contra spiritalia nequitia in caelestibus. Maxime cum & eo prolecto-
 statum in laudibus do dicitur. Cecidit accusator fratrum nrorum. q
 accusabat illos ante conspectum dñi die ac nocte. In quibus scilicet uerb
 patenter intellegi datur. non de prima eiruna hoc dictum fuisse. Si enim
 ut uerū ē angelus prima homo uero sexta die est conditus a postata autem
 spiritus dño ad firmante in ueritate non fecit. ac per hoc statum ut creatus ē
 cecidit. Unde & cum homo conderetur. iam ille serpens erat qui homini
 inuideret. Si inquam hoc ita est. Quomodo in hac apocalypsi cū proici
 de celo dicitur accusasse ante fratres die ac nocte. assertitur. & certe
 quando ille tunc cecidit. homo adhuc non erat quem accusaret. Restat
 ergo ut hanc eius ruina. & in aduentu redemptoris nostri factam fuisse.
 & nunc usque fieri credamus. Hinc enim fortis ecclesiae proliator dicitur.
 Nunc princeps huius mundi eicietur foras. Sciendū uero nobis est. quia
 sic generaliter hoc praesens tempus ab aduentu redemptoris modicum
 uocatur. Atque in tribus annis. & sex mensibus sepe describitur. Ut illud
 specialiter comprehendat quod futurum est sub antichristo. In quo &
 diabolus solui describitur dum de eo dicitur. O portet eum solui modico
 tempore. Cur autem totum hoc ecclesiae tempus tribus annis & sex
 mensibus generaliter designetur. patet ratio. Propterea euangelicam

Nullā uī diaboli in
 lo habuisse p̄liandi

scilicet praedictionem quae trium temporum & dimidi spacia edita fu-
isse cognoscitur. Quoad ergo haec eadem mundum circum totum eius
tempus in suo quo edita est. designat. Sciendum & iam quia quoad
hoc quod dicitur. uae terrae ad omnes generaliter reprobos pertineat
quos hostis antiquus possidens contra ecclesiam deservit. specialiter tamen
illiterae ac principaliter congruit de qua per prophetam dicitur. Uae
terrae cimbalo alarum quae est transflumina & hiopiae quae mittit
in mari legatos in uasis papiri super aquas. Terra quippe cui uae dicitur.
ille principaliter damnatus homo est uidelicet antichristus quem diabolus
singulariter adsumit. Quia alarum cimbalum uocatur. quia hi qui
per superbiam in altitudinem cogitationis euolant. Et uidem peruersum
hominem praedicando sonant. Quae scilicet terra recte transflumina
& hiopiae esse perhibetur. & hiopia enim nigrum populum mittit.
& omnem hominem mundus iste. quia peccatorem profert quasi
nigrum & hiopia populum parit. Sed terra cui uae dicitur transflumi-
na & hiopiae esse perhibetur. quia damnatus ille homo tota immensitate
iniquus est. ut omnium peccatorum peccata transcendat. Quae mittit
in mari legatos. quia per praedicatores suos in saeculo spargit. De quibus
recte subditur qualiter mittitur dum dicitur. In uasis papiri super
aquas. Ex papiro quippe carta est. Quae itaque per papirum. ni-
si saecularis scientia designatur. Uae ergo papiri sunt corda doctoy
saecularium. In uasis igitur papiri legatos super aquas mittere est.
praedicationem suam in sapientium carnalium sensibus ponere
& defluentes ad culpam populos uocare. Sic & iam quamuis generaliter
omnibus reprobis uae mari congruat. quod nunc diuino imperio pro-
prius terminus refrenatur. Ad illud tamen specialiter refertur quod
in nouissimo ultra terminos egressum cuncta operit superficiem terrae.
Dicit ergo. uae terrae & mari quia descendit diabolus ad uos habens
iram magnam. sciens quod modicum tempus habet. Ac si diceretur.
Generaliter quidem uae terrae & mari ad omnes pertinet iniquos

specialiter tamen illi peruerso homini eiusque complicibus pertinere uideatur. Tamquam eiusdem diuina uox diceret. Idcirco specialiter uae uobis futurum denuntio. quia solutus diabolus cum modicum sibi superesse conspexerit. uersutus per uos iratus contra ecclesiam deseuit. Iratus utique non contra uos terra & mari figuratos. sed contra eos qui in caelo habitant aquibus uictus excluditur. Unde & sequitur. **Et postquam uidit** draco. quod proiectus est in terram persequitur se mulierem quae pepererat masculum. Ipsa designatur per mulierem. quae & per caelum. Et cum diabolus de caelo proiectus persequitur mulierem. nimirum caelum insequitur in muliere. Electorū autem ecclesiam ut supra iam diximus. Idcirco diuinum eloquium mulierem appellat. quia ab sponso caelesti tanquam sponsa anulo fidei subarratur. ei que sacramentis caelestibus uita & moribus uxor coniungitur. atque eundem xpm praedicationis uerbo in cordibus xpianorum ut matris parere uidetur. Haec enim est illa sponsa. cui ad dno per yph & an dicitur. Disponsa autem mihi iniustitia & cuius membra paulus alloquitur dicens. Disponde mihi uos in uirgo uirginem castam exhibere xpo. De qua & iam in hac apocalipsi angelica uoce ad iohannem dicitur. Ueni & ostendam tibi sponsam uxorem agni. Ipsa & iam ut diximus mater est. quae sponsa & uxor. quia nouos populos cotidie dō gignit. ipsos sponso uiro & filio ecclesiae attestante. si quis fecerit uoluntatem patris mei qui in caelis est hic meus frater soror & mater est. Credendo ergo sponsa. operibus inherendo uxor. uocibus praedicando mater efficitur xpi. Toties enim xpm parit. quoties officio praedicationis membra eius quae nos sumus ad fidem & operationem conformat. & notandum quod malignus draco ab aduentu tantum redemptoris principaliter in se & muliere. Quia & si in patriarchas atque prophetas gentilitatem adhuc in habitans malitiam suae crudelitatis exercuit dno ad apostolos dicente. Sic enim persecuti sunt prophetas qui fuerunt ante uos. Tamen ad comparationem illius scitiae quam postea quā de illa expulsus est

Desponsa uxor agni.

De regno anticristi.

Interrogavit persequitodici non potuit . Nam ut ita dixerim hanc uer-
nosus serpens in exorcho naturae suae persequutus est . cum innocen-
tem abel parricidalicam in uicinia interfecit . hanc usque ad cluentium
in singulis patribus tamquam adhuc ad uis centulam ac fidei anulo
subarratam persequi nequaquam desinit . Sed hanc in xpo conuinctam
nouam intuens nuptam ac ruis persequi adgressus est . Cum hanc in
quam fidei uerbo plenius graudari aspexit . seque ab ea exclusum cog-
nouit uehementer ingemuit atque ad argumenta persequutionum cal-
lidius semet ipsum conuertit . Alios enim hoc in tempore per mem-
bras sua lapidibus obruit . alios igne consumpsit alios terrae . hiatus hu-
manae uitae subtraxit alios gladio peremit . Alios fluctibus aquae edi-
merit . Alios per praeceps comminuit . Alios crucis patibulo adfixit .
Alios uerberibus extinxit . Alios fenarum dentibus lamauit . Alios
serpentibus tradidit . Et haec quidem religatus contritione exsur-
get . Cum & ipse uinculis diuinae potestatis absolutus & ecclesiae xpm quem
diu parcurrit gaudens emixa masculum fuerit . Tunc quicquid calli-
dus quicquid malignus excogitare ualuerit cum illum damnatum
hominem possederit contra eam exercet . Tunc & iam quod adhuc
nusquam apparuit . subtrahit ab ecclesia magna ex parte signis atque
uirutibus . persequutores eiusdem ecclesiae & falsis miraculis co-
ruscabunt . Unde & in euangelio dñs dicit . Tunc surgent pseudo xpi
& pseudo prophetae . & dabunt signa magna & prodigia . ita ut terrore
inducantur si fieri potest & iam electi . O quam dura erunt corporis
uulnera atque omnium cruciamentorum tormenta sed quam dura
oraerunt aduersariorum miracula . Et quidem ecclesia in priorib;
suis persequutionibus habuit solatia ex miraculorum signis . sed in extre-
mis & miraculis careat . & grauissimas persequutiones sentit . & uis
con quamuis robustissimi inter persequutorum miracula & sua uulnera
non a fundo quatatur non formidolosa trepidatione moueatur nul-
lum ne erit adiutorium . Erat certe . Tanto namque robustior tunc

exercit . sed uehementissime tunc contra ea .

scorum erit constantia. quanto in maior persequutorum saeuitia; Sed iam
 nunc uideamus quod sit maximum saluationis eorum adiuuentum. per quod
 Insticho uitae praesentis hostem callidum ualent superuido euadere.
 ¶ **DOMINUS SEQUITUR**; Et datae sunt mulieribus duae. Alae
 §. aquilae magnae ut uolaret in desertum in locum suum ubi alatur per te
 §. pus & tempora & dimidium temporis a facie serpentis; Sic dicitur
 datae sunt mulieri duae alae aquilae magnae. Tamquam diceretur. hoc
 donum ipsa mulier meruit. ut aquila magna efficeretur; In duabus autem
 eiusdem mulieris alis. siue duorum testamentorum eloquia. siue duo
 caritatis praecepta in quibus tota lex pendet & prophetae. siue actiua in uita
 atque contemplatiua. non in congrue dicimus figurari. quibus subiec
 ta ecclesia. In quietos uitae praesentis tumultus deserens solitudinem
 petit in qua locum suum inueniat; & quae est illa solitudo misericordiae electorum
 a diuinitatis desideriorum tumultibus quiescit. Scilicet enim uiri se ipsos
 desertum quidam faciunt. ut habeant quo fugere possint. prius namque
 a se inordinatos desideriorum motus. manus a considerationis
 ericiunt. ut postmodum quidam locum in ipsa cordis solitudine quo fugere
 possint inueniant; Quia enim transitoria cuncta despiciunt. ex his nas
 centes cogitationum insolentias non patiuntur; Solam namque ad
 nam patriam appetunt. & quia nulla huius mundi. diligunt. Magna
 mentis tranquillitate perfruuntur; In qua uidelicet solitudine locum
 inueniunt quo fugientes saluentur. quia uidelicet in secreto mentis a que
 rentibus disbiuentur. cui per psalmistam dicitur; Ego michi in domum pecc
 torem & in locum refugii ut saluum me facias; Ad hanc solitudinem in qua lo
 cus inuenitur refugii. auolare concupierat idem psalmista cum diceret;
 Quis dabit michi pennas sicut columbae & uolabo & requiescam. Ad qua
 uidelicet solitudinem iuxta desiderium uoluntatis suae deductus
 locum quo quiesceret & querebat dicens. Ecce longa uis fugiens & mansi
 in solitudine expectabam cum qui me saluum faceret. a pusillo animo
 & tempestate; Ad hanc enim ipse confugerat cum diceret;

De solitudine
 scorum.

Unam peti ad dno hanc requiram. ut in habitum in domo dmi. & frequenter
quippe terrenorum desideriorum fugiens ad magnam uidelicet solitudi-
nem semetipsum ubi eo tutus nihil ex tuncu conspicere & quomodo pe-
tem nihil amare. ac inultu pernam corporalium magnum quoddam
secessum petierat quietam mentem. In quietate paruis dmi cernere &
quanto hunc cum se solo solum inuenire. Quis uero huius malis
abus est quousatur in deserto. nisi ille quietus locus deserti. ipse enim
temporalia fugientibus uia ipse ad solitudinem peruenientibus
locus. ipse in eadem solitudine esurientibus cibis. In loco autem de-
serti per tempus & tempora & diu diu temporis hoc cibo mulier
uesci perhibetur. subaudi per totum hoc tempus uitae praesentis. quo
euangelica perfectio eorundem temporum quantitate prolata. e-
lectorum numerum creatoris sui amore succensum. ad aeterna ac subli-
ma contemplanda terrenorum desideriorum tumultibus remouens.
dum perficit solitariū reddit. De qua solitudine hieremias dno dicit.
A facie manus tuae sedebam solus. Hinc ipsum perfectorum caput. per
psalmistam loquitur dicens. Similis factus sum pellicano in solitudine
factus sum in caetera in domicilio. uigilauit & factus sum sicut passer solita-
rius in tecto. Illa ergo mulier persecutionem draconis euadit. quae duab;
alibus utens in desertum in locum suum auolat. quia uidelicet electorum ecclesia
siue duorum testamentorum uerbis & exemplis siue duobus caritatis prae-
ceptis. a terreno amore suspensa ac per hoc solitudo effecta. dmi intra-
se locum refugii inueniens eius uirtute ac protectione. & occultas ini-
mici insidias praecauere. & apertas persecutiones nouit contemnere.
Qui uidelicet fit ei & iam cibis. quia omnipotens dsi quos protectione
defendit. in interna contemplatione reficit. Sic demque dudum po-
pulus ille haebraicus persecutionem pharaonis fugiens. columna nubis
in die & ignis in nocte ueluti duabus alibus in tecto fultus. in desertum
quo manna uescebat peruenit. Pharaonamque israhalem
persequens. figuram gerebat huius draconis. ac uis faciem mulier ista

De columna in die
& ignis in nocte.

a colare dicitur in deserto. Unde & in ipso eundem pharaoni dicitur. Pha-
 raonem magis quicubas in medio fluminum tuorum; Populus autem ista
 hanc eandem mulierem designabat. immo magis in ipsis ista mulier erat.
 Columna uero nabis in die & ignis in nocte ut dictum est uetus & nouum tes-
 tamentum figurabant quae ad patriam euntibus iter ostendunt; Nu-
 bes & enim in die uisionis lenis blandimentum est. Ignis uero in nocte ter-
 ror aspicientibus; Per nubem ergo in die nouum testamentum figuratur.
 In quo non uindicta peccantibus sed misericordia lenitatis ostensa est.
 Unde & ipse auctor noui testamenti eundem in adulterio de praehensio
 dicit. Nemo te condemnavit. Cuius dicitur. nemo dicit. At illi. Nec
 ego te condemnavo. Uade & amplius noli peccare. Et bene in die appa-
 ruit columna nabis quia nouum testamentum a sole iustitiae id est xpo
 in uentum sumpsit; Per ignem uero in nocte qui terror est uisionis recat
 uetus testamentum designatur. In quo peccantibus non uenia p-
 mittebatur. sed supplicium minabatur. Unde & illic frequentius
 in calcatur. Si quis hoc uel illud fecerit. morte moriatur. lapidibus
 obruatur. & bene in nocte apparuit. quia necdum in mundum xps
 aduenerat; Desertum quoque ad quod ille tunc populus uenit.
 mentium solitudinem designabat. In qua & signati serpentes. uirus
 mactiae conatur infundere. non nocent. quia de eisdem in solitu-
 dine commorantibus dicitur. Serpentes tollent. & si mortiferum
 quid biberint non eos nocebit. Et nec mirum si non nocent. cum habi-
 tantes inherere in deserto serpentes aeneum id est mortem
 redemptoris aspiciunt; Manna uero quo ille populus usus est in
 ternam mentis refectionem. id est diuini uerbi contemplationem
 designabat. De quo caelesti manna per psalmistam dicitur;
 Panem angelorum manducauit homo; Hinc idem electorum
 manna loquitur dicens. Ego sum panis uiuus qui de caelo descendi.
 Hinc ecclesiae per prophetam in munere respicitur. Sus
 tollam te super altitudines terrae. & eribore hereditate iacob patris tui;

De manna.

De qua & iam ad iustum iurum dicitur, Nunquid ad preceptum tuum ele-
uabitur aquila. & in arduis pondus nudum sibi; In periculis maris & in praer-
ruptis scilicet atque inaccessis rupibus commouetur. Inde contem-
platur scilicet, Potest autem deserta nomine illa regio designari. quam apos-
tata angelus & homo deseruit; In hoc enim deserto non agunt a iouem
oues remanserant. quando dominus unam in terra querebat; In qua certum
refugium locum inuenit ecclesia que undique persecutionibus angustatur
in terra; Ibi etiam in deficientem repperit. que hinc dum affligitur
lustitiam esurit; In alia autem mulieris. ipsa sus pensio intellegitur
contem plationis; Sed & autem hoc donum proprium esse scorum. Ut quo
magis pressuris angustatur in terra. eo amplius contem plationis pinna
eleuentur ad summa; Hinc paulus tribulationibus circumdatus.
pressuris angustatus. & fortasse catena constrictus dicebat; Nostra
autem conuersatio in caelis est; Et in eodem ait. Quando infirmor.
tunc fortior sum; & quia iustorum ecclesia secundum eundem aposto-
lum ea qua retro sunt obliuiscitur. ad ea uero qua euadentes sunt exendi-
tur. Et que de mundo euolanti antiquis aduersarius maliciae suae mole
depressus. ut putes serpens terrae inherens obuiare non ualeat. quid ater-
go contra eam exerceat. audiamus; sequitur; Et misit serpens ex ore
suo post mulierem aquam tamquam flumen. ut eam faceret trahi
a flumine; Solent per aquas in scriptura sacra persecutionum impe-
tus designari; Psalmista attestante qui uoce martyrum ait; Cum
surgerent homines in nos. forsitan uiuos deglutissent nos; Cum ascer-
tur. animi scorum aduersum nos forsitan uelut aqua absorbuisset nos;
Per os uero antiqui serpentis suasio illius non incongrue accipitur. quia
consilium ei agitur. ut contra ecclesiam reprobis eleuentur; Post mulierem
ergo in desertum uolantem ex ore suo serpens flumen emittit. quia
ecclesia propinquante caelestibus antiquis hostis suasionem iniquita-
tis suae infidelium hominum multitudinem in eius necem commouit;
Ad hoc utique ut eam in corpore suo trahat; Sed quid impedimenti

§.

§.

prestabit aqua quamlibet elationum fluctibus tumida quamuis impetussu
 uelocitate rapidissima et quae uolandum alisittur: nihilominus; Occidi
 potest. seclatari a flumine non potest. Occiduntur martires in carne. sed
 post mortem carnis ueraciter dicunt. Torrentem pertransiunt animantia;
 Quia uero hanc persecutores ei. Incorpussuum traccere non ualuerunt. fun
 ditus delere conatusunt; Sed quam diu uoluit usque in finem perseuerare;
 Nec de mundo potest eius memoria perire. nec Incorpore draconis a flumi
 ne trahi. Unde & benesquitur; Et adiuuit terram mulierem. & aperuit
 15. terra ossium. & absorbit terra flumen quod misit draco. ex ore suo; So
 18. l& in sacro eloquio terra nomine. humana natura designari; Unde & pri
 mo hominum peccata dicitur; Terra es. & in terram reuertaris; Quae uide
 licet naturam. ipse conditor suscipere dignatus est. sicut de illo scriptum est;
 Cum in forma diesset. non rapinam arbitratus est. esse se aequalem deo. sed
 semetipsum exinauit formam seruacipiens. In similitudine hominum
 factus. & habitu inuentus ut homo; & rursus; Factus est primus homo
 in animam uiuentem. secundus in spiritu uiuificantem; & iterum; Primus
 homo de terra terrenus. secundus de caelo. caelestis; Quae uide licet huma
 na natura in adam maledictionis sententiam. In xpo autem benedictionis
 gratiam consecuta est; Unde per psalmistam dicitur; Benedixit ad hie
 terram tuam auerest captiuitatem iacob; Hoc autem in loco quid aliud
 terrae uocabulo designari credimus nisi humanam. In xpo naturam. quae
 tempore passionis persecutorum impetus sustinuit ex carnis infirm
 tate. sed tertia die resurgens abundantiae uitae suae mortis principem
 degluttuit & inundantes passionum fluctus absorbit potentia diuini
 tatis; & quae de eo scriptum est; Ad hoc xps mortuus est. & resurre
 xit. ut uiuorum & mortuorum dominetur; & de quo rursus dicitur;
 Dedit illi nomen quod est super omne nomen. Ut in nomine ihu om
 ne genua flectatur. Caelestium terrestrium. & infernorum. & om
 nis lingua confiteatur quia dñs ihu xps in gloria est di patris. Prae
 ualente uictoria eius in caelo & in terra quae impetus persecutionum

In Iesus sapiens superavit electorum ecclesia. Non sinitur flumine persecu-
 tionis in corpus diaboli trahi; Ac si ipsa terra flumen absorbens diceret;
 Corpus meum quod est ecclesia propterea non potest persecutionis flumine
 demergi quia prior ego passiones eius bibi bibens quo superavi;
 Frustra ergo draco flumen euomit quod iam terra absorbit quia
 nihil ultra amplius praeualebit in corpore quam quod praeualuit
 in capite; Sed quia idem malitiosus utiniquo uoluit consilio eam nec
 incorpussimum trahere nec de mundo funditus eradere ualuit per
 singulas hanc generationes persequi acrus non desistit recte subiun-
 gitur; **§. 12.** **§. 13.** **§. 14.** **§. 15.** **§. 16.** **§. 17.** **§. 18.** **§. 19.** **§. 20.** **§. 21.** **§. 22.** **§. 23.** **§. 24.** **§. 25.** **§. 26.** **§. 27.** **§. 28.** **§. 29.** **§. 30.** **§. 31.** **§. 32.** **§. 33.** **§. 34.** **§. 35.** **§. 36.** **§. 37.** **§. 38.** **§. 39.** **§. 40.** **§. 41.** **§. 42.** **§. 43.** **§. 44.** **§. 45.** **§. 46.** **§. 47.** **§. 48.** **§. 49.** **§. 50.** **§. 51.** **§. 52.** **§. 53.** **§. 54.** **§. 55.** **§. 56.** **§. 57.** **§. 58.** **§. 59.** **§. 60.** **§. 61.** **§. 62.** **§. 63.** **§. 64.** **§. 65.** **§. 66.** **§. 67.** **§. 68.** **§. 69.** **§. 70.** **§. 71.** **§. 72.** **§. 73.** **§. 74.** **§. 75.** **§. 76.** **§. 77.** **§. 78.** **§. 79.** **§. 80.** **§. 81.** **§. 82.** **§. 83.** **§. 84.** **§. 85.** **§. 86.** **§. 87.** **§. 88.** **§. 89.** **§. 90.** **§. 91.** **§. 92.** **§. 93.** **§. 94.** **§. 95.** **§. 96.** **§. 97.** **§. 98.** **§. 99.** **§. 100.**
 In mulierem abijt facere praelium cum
 reliquis de semine eius qui custodiunt mandata di & habent testi-
 monium ihu. & stetit super harenā amarā; Quanto namque a praec-
 edentibus diuino munere roboratis uincitur; Tanto amplius in sub-
 sequentibus ecclesiae membris de se uere probatur; Hinc est enim
 quod cum ab homine expulsus exire dicitur. Cum septem aliis
 spiritibus senes quibus reuera describitur; Et notandum
 quia iratus draco cum his tantum praelium inire dicitur quia
 de semine mulieris nascuntur. & mandata di custodire & testi-
 monium ihu habere uidentur; Semen enim mulieris uerbum in-
 tellegitur praedicationis quod in cordibus prolis conceptus
 caelestis; Tunc uero nascitur cū baptismatis unda perfunditur;
 Hunc enim nouum hominem cotidie molitur extinguere diabo-
 lus qui leges eius contemnit. di semandatis humiliter subdit;
 Quis autem iniquum contra suos bellum gerit. quis sibi oboedientes
 expugnat. Hinc certe hinc probare se possunt homines utrum
 custodiant mandata di & habeant testimonium ihu; At namque
 apostolus; Omnes qui propter uolunt uiuere in xpo ihu persecutionem
 patienter. Si ergo quisquam persecutionem non patitur adhuc
 pro uiuere non probatur; Si pro uiuere non uideatur ab aduer-
 sario persequi dedignatur; Sed cū uideamus homicidas & ma-

leficos fures & latrones tormentis affici supplicis consumi quomidian
 tum electos persecutionem patitur mo diuinus hoc loco pronuntiat ;
 Sed sciendum nobis est quia aliud est subiectum quem piam cu uoluerit
 quisque interfici Aliud uero sibi repugnanti persecutionem ingerere ;
 Cum his ergo uideamus tum est solum modo bellum draco facit quos sibi
 depugnare uidet quia nequaquam bellum fieri potest nisi inter duas
 partes alterius secus concertantes ; Ubi enim non est qui percutienti
 resistat & unus ab altero succumbat prelium non fit ; Sic ergo
 iniqui quilibet & mala tolerant sed nequaquam aduersus eos dia
 bolus bellum incorquet Sed iam uideamus quae sint mandata di
 & quod testimonium ihu ; Aliud enim sunt mandata aliud testimo
 nia ; Mandata namque di sunt quibus ad bene uiuendum instrui
 mur unde est illud ; Diliges dnm dnm tuum ex toto corde tuo & ex
 tota animata tua & ex tota mente tua & proximum tuum sicut teipsum ;
 In quibus duobus mandatis secundum aptm tota lex pendet & p
 ph & ; Testimonium uero ihu est quae testificati sunt prophetae
 immo spisses per prophetas dexpi & ecclesiae sacramentis ; Hinc est
 illud primi prophetantis testimonium ; Relinquet homo patrem
 suum & matrem suam & adheret uxori suae & erunt duo in car
 ne una ; Quod apti exponens ait ; Magnum est hoc sacramentum
 Ego autem dico in xpo & in ecclesia Ergo mandata ad caritatem
 Testimonium uero ad fidem pertinere probatur ; Quam ob rem
 probris huius mulieris caritate & fide contra antiqui aduersarii
 machinae menta erigitur ; Ne uitem dubium sit utrum nate testi
 monium ad fidem pertineat angelus iohanni Inferius decla
 rat dicens ; Hic patientia scorum est qui custodiant mandata di
 & fidem ihu ; Sed cu prius sit credere ac deinde fidem operibus
 fulcire quid sibi uult quod hoc loco mandata praeponuntur fide
 nisi quod aperte inuitur quia quamuis ad caelestem patriam
 uia fides sit tamen caritas quae in mandatis constat maior esse

De bello

De mandato & testimonio

uideatur; aplo atestante quiait; Nunc manent fides spes caritas tria
haec maior autem huius caritas; & idcirco quae fidei altitudinem super
greditur. lure eidem sepe ante fertur; Notandum uero quod didem
te terrimus draco contra scos. proelium exerens non super p&nam
non super solidam terram. sed super harenam stare perhibetur;
Cunctis autem liquet quia serpens in petra uestigium imprimere non
ualet. In harena uero quaeq; loca tetigerit. signa sui corporis relinquit;
Quid autem sunt corda scorum nisi quaedam soliditas petrae. In quibus
idcirco malignus hostis uestigium imprimere non ualet. quia peccata
uoluptatis ea nequaquam emollunt; Quid uero sunt In quorum men
tes nisi quaedam harenae mobilitas. In quibus idem antiquus aduersari
us eo fecitatis suae uestigia informat. quo eas per terrena delectamen
ta fluidas inuenit; Ibi ergo stat ubi molliter quiescere ualet. non ubi
ubi petrae duriciam sentit; Hinc est enim quodeum dñs sub quadā
figurata locutione in locis humentibus dormire perhibet; Loca nam
que humentia sunt terrenorum hominum mentes. quas humor car
nalis concupiscentiae quareplet fluidas facit; In quibus malignus
aduersarius Iniquitatis suae uestigia tanto altius Inprimit. quanto
In eisdem mentibus per transitus illius influxa terra descendit. quasi
Loca quoque humentia sunt. opera uoluptuosa; Pes quippe in arida
terra non labitur. fixus uero in lubrica uix tenetur; In locis ergo hu
mentibus iter uitae praesentis faciunt. quum hac recta ad iusticiam
stare non possunt; In his itaque locis humentibus hostis noster dormit.
quia In reproborum hominum lubrica operatione requiescit; Quē
ergo dñs in locis humentibus dormire perhibet. hunc Iohannes sup
harenam stare adfirmat; **Sequitur. ITA DIDERARI BESTIA
ASCENDENTE.** Habentem capita septem & cornua decem.
& super cornua eius decem diademata. & super capita eius nomina
blasphemiae; Hanc bestiam quam nunc de mari superius dea
bisio aicondisse iam dixerat. quatenus nobis ostenderet hoc esse

13 ad huc
incipit ss.
ss.

*Abyssus q
figs*

In significatione maris quod est abyssus; Uideamus ergo quod ad rem ma-
gis pertinere uideatur quod significat abyssus. Et tum demum quod sic hęc
bestia requiramus; In sacro enim eloquio abyssus nomine aliquando
in scrutabilia dei iudicia aliquando hoc ipsum sacrum eloquium aliquan-
do inferni profundum aliquando designantur infidelium corda. Xpo
ecclesiae q; resistentia; Abyssus nomine inconprehensibilia dei iudi-
cia figurantur. psalmista attestante qui dno dicit; iudicia tua abissi-
sus multa; iudicia enim dei recte abisso comparantur quia in mensuras
ac profunditas eorum a nobis non conprehenditur; Illius inmen-
sitatem abyssus penetrare non quuerat apłs qui dicebat; **O** altitu-
do diuitiarum sapientiae & scientiae dei quam inscrutabilia sunt iudicia
eius & inuestigabiles uiae eius; Eiusdem abyssus nomine sacrum eloquū
figuratur ipse psalmista dicente; Abyssus abissum inuocat in uoce cata-
ractarum tuarum; Abyssus namque abissum inuocat quia uetus
testamentum nouum precolatur; In uoce cataractarum id est in uoce
praedicatorum qui ueluti cataractae caeli constituuntur dum quibus-
dam retinent quibusdam uero benedictionis imbrem effundunt;
Annon caeli cataractam modo clausam modo apertam In heliacog
nosimus qui oratione orauit ut non plueret & super terram & non
pluit annis tribus & mensibus sex. & rursum orauit & caelum dedit
pluuiam & terram dedit fructum suum; Quod tunc historialiter
factum nunc spiritualiter fieri cernimus. Campa edicatorum esse
Nunc quidem propter peccata peccati praedicationis imbrem
retinent. Nunc uero propter electos eosdem largiter effundunt;
Hinc est quod hierozecheli prophetae ad dno dicitur; Adheres-
cere faciam linguam tuam palati tuo & eris in uisus non quasi
uir obiurgans quia domus exasperans est; Ecce propter ex-
asperantem deum reprobus salicet caelica cataracta lau-
sam uideamus nunc utrum; reprobus electos aperit;
At namque; Cum locutus fuero ad te aperiam os tuum & dices

ad eos. haec dicit dñs dñs; Uel certe accepta potestate ligandi atque
soluendi more catanatarum. quibusdam claudunt. quibusdam uero
aditum regnae caelestis aperunt. Rursum abissi nomine signavit
infernū profunda. sicut in euangeliō legimus. legionem ab homine
eiecā. dñm postulasse ne eos imperaret. In abissum in requampo
tus permitteret porcos introire. Hinc est quod psalmista de persecuto
ribus ecclesiae fluctibus eos comparans dicit; Ascendunt usque ad caelos
& descendunt usque ad abissos. Usque ad caelos nam que ascendunt. ga
usque ad summe scitatis uitros persequendos. elationis uento eleuantur;
Sed usque ad abissos descendunt. quia un de temporaliter super bonos
eriguntur. inde ad inferni profunda dimeruntur; Rursum abissus
uel maris nomine figuratur infidelium corda xpo ecclesiae que
contraria. sicut iusto uiro narrante didicimus. qui de sapientia dī patris
abissus dictum perhibet; Abissus dicit non est in me. & mare loquitur
non est mecum; Ac si aperte diceret; Infideles & reprobi uita
& moribus loquuntur. quia & eterna dī sapientia ne nullis ne cum illis
inuenitur; Nulli enim non est. quia per respectum gentium longe ab
quibus tamen per retributionis uindictam praesens adest. Hinc enī
scriptum est; Longe a peccatoribus salus; Cum illis uero non est. quia
eam omnino neque esse suspiciantur; Unde psalmista ait; Dixit in
sapientis in corde suo. non est dñs; Quia enim abissus nomine iniquos
atque infidelium corda signentur. Eodem psalmista testante didici
mus. quid dñs loquitur dicens; Fundauit terram super stabilita
tem eius non inclinabitur. In saeculum saeculi. Abissus sicut pallium
amictus eius super montes stabunt aquae; In quibus scilicet uer
bis quasi historialiter inchoasse uidetur. sed sequentis uersiculi
finitus indicat. non haec historialiter sed mystice dicta intellegi deb
re; Cum enim dicit qui fundauit terram super stabilitatem eius
non inclinabitur. In saeculum saeculi. Ac deinde sub iungit. Abissus
sicut pallium amictus eius; Terrae utique amictus. adderet autē.

super montes stabunt aquae totum iuxta litteram accipipotenz; sed me-
 lius ostendimus quemadmodum spiritaliter intellegatur. si qualiter abis-
 sus sicut pallium terrae amictus historialiter fuerit demonstramus.
 Terram namque super stabilitatem suam consistentem in diebus noe le-
 gamus dudum abisso ad operam fuisse. sicut in ipsa historia dicit;
 Rupti sunt omnes fontes abissi magni & cataractae caeli aperti sunt.
 Quae utique abissus dum eam undique circum dedit quasi pallium
 amictus eius fuit. Cuius etiam abissi lumenitas non solum ad ca-
 cumina montium peruenit uerum & iam quindecim cubitis altior
 illis fuit; Sed si hoc propheta secundum litteram & non secundum
 sensum intellegi uoluisset. nequaquam ut praefatus sumus cum diceret
 abissus sicut pallium amictus eius adderet super montes stabunt
 aquae. sed dicerent; Uideamus ergo quid significet haec terra
 quid stabilitas eius quid abissus eam amictans & eorum cacumina
 transcendens. Sicut in malo frequenter terram accipimus propter
 terrenos terrena quarentes. sic saepe in bonum propter illud quod
 a saluatore dicitur est. Ignem ueni mittere in terram & quid uolo
 nisi ut accendatur. Terram utique sanctorum est. corda designans.
 Hoc autem in loco terram ecclesiam intellegimus. Et quae huius
 terrae alia est stabilitas super quam fundata non inclinabitur in
 saeculum saeculi. nisi christus qui hanc super se construi uoluit.
 Hinc est quod petro figuram eiusdem ecclesiae gerenti dicit. Tu es
 petrus & super hanc petram aedificabo ecclesiam meam; Tamen
 dicitur; super me aedificabote; Quod enim psalmista de domino
 dicit; Fundauit terram super stabilitatem eius. hoc ipse dominus per petrum
 ait. Tu es petrus & super hanc petram aedificabo ecclesiam
 meam; Et quod ab eodem psalmista dicitur. Non inclinabitur
 in saeculum saeculi. hoc a domino confirmatur. & porte inferi non
 praeualebunt aduersus eam. Hinc per paulum dicitur; Fun-
 damentum aliud nemo potest ponere praeter id quod positum est;

quod est xpi sibi. Terram autem abissus circum amictans operuit. quia ecclesiam undique persequentium turba circum dedit. Cuius altitudo cacumina montium transscendit quia aptos & iam eadem persecutorum numerositas interfecit. Uel certe terram simul & montes abissus operuit. quia ante aduentum spūs scī propter metum persecutorum. Neque apti. neque alii discipuli manifeste xpm pro dicere audebant. Quia ergo metu hominum silebant super terram & montes aqua estabant. Sed quia adueniente spūs scō super discipulos metus populi persequentium contemptus est. bene illic sub dicitur. Ab increpatione tua fugient. auoce tonitruum formidabunt. Ab increpatione & enim di aquae fugerunt. auoce tonitruum formidauerunt. quia ut dictum est. adueniente spūs scō super discipulos. alii exierunt. nouis linguis. signis & uirtutibus metu & iam infidelis populi terri et fremores siluerunt. Alii salubriter conuersi crediderunt. & cooperunt apparere cacumina montium acerrimae soliditas. In eis qui dudum fuerant persecutorum fluctibus adoperati. Sicque adimpletum est quod in eodem psalmo subiectum est. Ascendant montes. & descendunt campi in locum quem fundasti eis. Ac sic dicitur. Apostoli siue credentes. qui metu persequentis populi tamquam quibusdam fluctibus fuerant adoperati. In sublimi erigentur. & idem persecutores abissis in mare intumescentes. uiribus exsiccati atq. aridi effecti. Inuisi apparebunt campi. Qui autem locus eorum sit adō illis fundatus exponi necesse non ē cum uideamus eos in loco subiectionis. & seruitutis nunc usque manere. qui dudum in sublimi solo regni stare uidebantur. Huic sensui quem de persecutorum multitudi- ne sub figura abissi locutione sequimur. Iona propheta con- cinit. qui ex uoce capitis nri dicit. Abissus uallauit me. uel- lus cooperuit caput meum. Tempore & enim passionis hu- manae generis redemptorem abissus uallauit. q. a. a. persecutorib;

hinc spura illinc flagella hinc maledicta illinc sustinuit probra. pelagus
 uero operuit capiteus. quia ab eisdem persecutoribus facie uulatus arundi.
 ne cerebro percussus. spiritus & iam fuit coronatus; ista persequentium.
 abissus xpm operuerat. cum diceret. Saluum me fac ds qm introierunt
 aquae usque ad animum meam. Quid autem hoc loco abissi uel maris
 nomine figuretur. de quibus ista bestia ascendero dicitur. Cum quid sig-
 nificet eadem bestia subtiliter inuestigauerimus. necessario profereamus;
 Nunc ergo quaesit praedicta bestia. quibus uomodis accipiatur requi-
 ramus. In alia enim scriptura. cum nomen bestiae singulari numero
 ponitur. ipse malignorum spirituum princeps per illud designatur.
 Cum uero plurali. aut uniuersa daemona. aut bestiales hominum motus
 demonstrantur. Bestiae nomen cum singulari numero ponitur ma-
 lignorum spirituum principem designat. sicut per prophetam contra
 ephraim dicitur. Bestia agri sedit eos. Uel sicut esaias ait. Mala
 bestia non transibit per eam. Cum autem plurali. uniuersa daemona
 figurat. sicut dñs ad iob de iniquorum cordibus dicit. Omnes bestiae
 agri ludent ibi. Eiusdem nomine bestiae plurali numero posita bestia-
 les hominum motus exprimentur. sicut beatus apt s ait. si secundum
 hominem ad bestias pugnaui ephesi quid mihi prodest si non tui non
 resurgunt. Uel sicut gentilis cuiusdam testimonio usus loquitur di-
 cens. Cretenses semper mendaces. male bestiae uentres pigri.
 Quod & iam ex seipso adfirmat dicens. Testimonium hoc uerum est.
 In hac uero apocalypsi. cum singulari numero bestiae nomen po-
 nitur. generale quidem est agno contrarium. quocumque genera-
 liter complecti dicimus. Sed in locutionis textu subtiliter consi-
 derandum est. quae pars bestiae inter se. atur. Aliquan do em.
 auctor huius historiae. unius ei demque uocabulo bestiae diabolum.
 Aliquan do uero unum ex capitibus eius dem bestiae anticristum
 scilicet. Quod quasi occisum re. xii. similitudine utique ueritate.

bestia

Aliquando quoque solos praedicatorum eiusdem peruersi hominis atque ministros designat. Quod utrum ita sit ex hacadem apocalyp sinecessarium ducimus adfirmare. Quia enim per huius bestiae nomen diabolus designetur. paulo Inferius Innuatur cum de bestia a reprobis adorata dicitur. Adorauerunt bestiam dicentes. Quis similis bestiae. & quis poterit pugnare cum ea. & post paululum. Data est ei potestas in omnes tribum & populum & linguam & gentem. & adorabunt eum omnes qui inhabitant terram. Nonne bestiae nomen feminini generis positum fuerat. & quid sibi uult quod sequitur. Adorabunt eum. Quis non femininum generis pronomen subiectum est nomini sed masculinum. Nisi per hanc bestiam ut dictum est plerumque diabolus designatur. & cum quaelibet pars huius bestiae adorari dicitur. diabolus in eas sine dubio adoratur. quia in omnibus eius partibus diabolus est qui est bestia. Quia uero huius bestiae nomen corpus diaboli omnes scilicet & reprobos figurat. uox angelica Inferius Indicat. que uo hanni dicit. ueni & ostendam tibi damnationem meretricis magnae. quae sedet super aquas multas. Quid autem significarent istae aquae hoc ipsum illi exponens ait. Aquae quae uidisti ubi meretrix sedet populi sunt & gentes & linguae. Et si forte quereremus utrum aquae istae populos & gentes & linguas designantes bestia uocarentur. postquam hanc meretricem eidem super aquas sedentem angelus ostendisset secutus uo hannes exposuit dicens. Et uidi mulierem sedentem super bestiam coccineam plenam uocibus blasphemiae. habentem capita septem & cornua decem. Quia ergo simul super aquas id est super populos & gentes & linguas & super bestiam meretrix sedet hoc est utique bestia quod populi & gentes & linguas. Rursum quia unum ex capitibus huius bestiae tota ipsa uocetur bestia. locus ille Indicat quocum dicitur. & unum de capitibus suis quasi occisum in mortem & plaga mortis eius curata est. post paululum de secunda bestia.

subinfertur: & facit terram & inhabitantes in ea a domare bestiam pri-
 mam cuius securitas est plaga mortis. Rursum qui a praedicatoribus soluitque
 ministri antichristi bestia uocentur. id ipsum locus ille in sinu est. quo
 per iohannem dicitur. Et uidi aliam bestiam ascendentem de terra & ha-
 bebat cornua duo similia agni. & loquebatur sicut draco. & potestate
 prioris bestiae omnem faciebat in conspectu eius. Sed quia iam os-
 tendimus quid haec significet bestia quibus uero modis accipiat. uideam
 nunc quid uis septem capita quid uis figurent decem cornua. Hoc
 utique significant septem capita quod dominus bestia hoc omnis bestia
 septem que eius capita quod decem cornua regnum uidelicet diabo-
 li. xpo ecclesiaeque contrarium. Quia septem & decem non nu-
 merosunt. sed significatione uniuersitatis regni terreni. Cuius
 enim hoc sit tota bestia quod septem eius capita. locus ille declarat.
 quocum meretricem super hanc bestiam sedere angelus iohanni
 ostendisset. post paululum subdidit. hic est sensus qui habet sapienti-
 am. Septem capita septem montes sunt super quos mulier sedet &
 reges septem sunt. Et paulo post. & quas inquit quas uidisti ubi me-
 retrix sedet populi sunt & gentes & linguae. Si super bestiam sedet
 quomodo super septem capita quae reges simul & montes dicuntur.
 & si super septem capita quomodo super aquas sedet. quae populi &
 gentes. & linguae uocantur. Nisi quia hoc est ut diximus omnis
 bestia quod septem capita hoc & iam septem capita quod aquae
 multae. Regnum uidelicet huius saeculi. De qua adhuc bestia uo-
 ce angelica iohannem dicitur. Bestia quae erat & non est. & ipsa
 octaua est & de septem est. & in interitum uadit. Nonne superius
 unum caput tamquam occisum in mortem dixerat reuixisse.
 Nunc quid sibi uult quod hic non unum caput ex septem bestis.
 nisi quia quae eque loca bestiae tangit in septenario numero quo
 spiritus nequam significatur in malo totam bestiam collocat.
 Caput ergo tanquam occisum & ex septem capitibus est. id est ex bestia.

Nam capita et x
 cornua q signet

capibus. sed bestiam uocat tanquam ex septem.

septenario numero designata. & octavo loco positum cum septem capitibus
est tamquam pars nequior septanaria. septenarium numerum excedens.
Ac per hoc inuenimus quod supra non proposueramus. hoc & iam esse
unum caput bestiae quod septem capita. Quia ipsum caput ex septem
capitibus capita septem habere describitur. super quae nomina blas
phemiae inesse dicuntur. dum xpm spernens se uult haberi pro ipso.
Et hoc esse septem capita quod decem cornua ostendamus. cum hel
ad medium deducamus. Quidam quartam bestiam dicit & decem
cornibus fultam. protinus adiunxit dicens. Considerabam cornua.
& ecce cornu aliud paruulum ortum est de medio eorum. & tria de
cornibus prioribus euulsa sunt a facie eius. & uocati quasi oculi homi
nis erant in cornu isto. & os loquens in gentia. Omne enim peccatum
undecimarium est. Quia dum peruersa agit. praecoptum decalogi
transcendit. Et quia in delicto peccatum plangitur. hinc est quod in
tabernaculo uel acilicena undecim fiunt. hinc per undecimum psal
mum dicitur. Saluum me fac dñe qm̄ defecit sc̄s. qm̄ diminutae sunt
ueritates a filijs hominum. hinc petrus in undecimario numero rema
nere aptos metuens. Mattheum duo decimum sortemissa requis
iuit. Nisi non significari culpam per undecimarium carneret. imple
ri aptorum numerum tam festine duodenario non curaret. Quia
ergo per undecimarium numerum transgressio exprimitur. huius
bestiae cornu undecimo ipse auctor transgressionum indicatur.
Quod uidelicet paruulum ortum quia parus homogeneatur.
sed in mane crescit. quia usque ad contumaciam sibi uim angelicae
fortitudinis pficit. Ecce ut aperte. uidemus quem iohannes
caput ex septem capitibus octauum futurum dicit. hinc dan hel
cornu paruulum de medio decem cornuorum ortum undecim
ponit. & uti decem reges ad septenarium numerum redigere
tur. & antichristus ex ipso ortus octauus subponeret. sequitur
scriptura illa & dicit. & tria de cornibus prioribus euulsa sunt.

a facie eius; Dum enim ex decem auelluntur tria septem utique rema-
 nent quibus ille auctor transgressionum in denarius octavo loco subroga-
 tur; Manifestissime certe cognoscimus hoc figurare decem cornua quod
 septem capita uniuersum scilicet regnum diaboli; Et hanc bestiam cum
 capitibus & cornibus iam fuisse & esse & futuram esse non dubitamus;
 qui autem iam diximus siue septem capita siue decem cornua non nu-
 mero sed significatione uniuersitatis posita uidemus; Quae idcirco
 liquidius non explanamus quia in feruis locis ea oportum oribus expo-
 nenda esse a nobis scimus; Nunc de quo abisso uel mari ista bestia ascen-
 dat uideamus; Quotum generaliter tota bestia an pars quaedam
 ex ea ascendat consideremus; Superius namque praemisimus abissum
 uel mare aliquando in scrutabilia diuina aliquando diuinae quo
 aliquando inferni profunda aliquando figurare infidelium corda
 xpo ecclesiaeque contraria; hoc autem in loco abissus uel maris nomi-
 ne siue occulta diuina siue infidelium corda non inconuenienter
 accipimus; hanc uero bestiam inquam nunc diabolus nunc caput uel
 ut occisum id est antichristus nunc totum diaboli corpus designatur
 & sigillatim in singulis suis partibus & generaliter in toto corpore;
 de hac abisso in vigilanti studio ascendere per uidemus; Diabolus nam-
 que quae pars bestiae de abisso ascendit qui a prope ante nouis-
 sima persecutione occulto quidem sed tamen iusto diuino ex in-
 fidelium cordibus prodiens eosque non deserens in quibus nunc re-
 ligatus tabescit contra ipsum uitae auctorem eiusque ecclesiam
 superbiens eleuatur; De abisso ascendit quia a uide diuinae potes-
 tatis unculis absoluitur inde in factum superbiae erigitur de quo
 scriptum est; Quia dursatur & extollitur supra omne quod dicitur
 aut quod colitur deus; Ita ut in templo dei se deat ostendens se tanquam
 sit deus; De hac abisso caput ueluti occisum uidelicet antichristus
 quae pars bestiae ascendit quia ex profundissimo incredulita-
 tis iudeorum populo purus homo generatur auctorem trans-

De absolute
 diaboli.

gressio nissuae imitans intantam uasaniam erigitur ut seclit
haberi pro xpo. execrans & detestans nomen redemptoris nom
que ecclesiae eius. sicut de illo in hac apocalypsi dicitur. Aperiit
os suum in blasphemias addm ad blasphemandum nomen
eius & tabernaculum eius. & eos qui in celo habitant. Inde & ip
se ascendens. unde diuine potestatis uinculis admodum carens.
Inde & totum corpus diaboli quod est omnis bestia. ascendit. Cu
contra dm & ecclesiam ceruicem superbiae extendit. **Sequi**
ter. Et bestia quam uidi similis erat pardis. & pedes eius si
cut ursi & os eius ut os leonis. Cum de hac bestia praemis
sum sit quod septem capita haberet & nunc quid sibi uult quod de
scripto corpore eius non septem sed unum eam os habere auctor
huius reuelationis dicit. Nisi quia uel supra meminimus septem n
numerosunt sed significatione. & hoc est omnis bestia quod
septem capita. hoc septem capita quod unum caput. Uel certe de
scripto corpore bestiae. Idcirco siluit de septem capitibus. ut & in
ore leonis specialiter antichristum designaret. & in bestiae
corpore quae in capitibus non est omnes reprobos figuraret.
Sicq. fit. ut idem homo peccati filius perditionis. septenarium
numerosum excedens auctor transgressionis appareat. hinc est
& iam quod inferus de eo dicitur. Et unum de capitibus eius quasi
oculus in mortem cuius plaga mortis curata est. Quod uide
licet caput & unum ex septem ee & octauum probatur. Cui de eo
quasi de tota bestia dicitur. Bestia quae erat & non est & ipsa octa
ua est. & ex septem est. Et quidem huius capitis corpus ut supra di
ximus iam apparuit. & nunc uidetur & futurum ee creditur. Ipsi
uero membrorum caput quae eadem apparuit in se iam apparuit
in suis de quo scriptum est. Datum est tunc os loquens magna & blas
phemias. O quam illius temptationis tempora non uiderunt
& tamen in eius temptationis procella. uersantur. Cuius corpus

antichristi non uidit. & tamen membrum antichristi per meritum
 fuit. Iudas scitiam persecutionis illius ignorauit. & tamen crudelita-
 tis eius auaritia sua dentesu e cubuit. Simondiusus longe ab anti-
 christi tempore extitit. & tamen eius sesuperbiae miraculorum
 potentiam per uerse appetendo coniunxit. Sic in quum corpus suo
 capiti siemembris membra lunguntur. cu & cognitione senescunt.
 & tamen praua sibi actione copulantur. Neque enim pergamus
 balaam libros aut uerba. cognouerat. & tamen eius nequitiam se-
 quens uoces supernae. In crepationis audiebat. habes illic tenentes
 doctrinam balaam qui docebat balac mittere scandalum coram
 filiis israhel. edere & fornicari. Triatime quoque ecclesiam ab isra-
 bel. Notitia & tempora. & loca. diuidebant. sed quia campar-
 uitae reatus adstrinxerat. Inesse ei hiezabel dicitur atque operibus.
 peruersis insistere. Angelo attestante quia ait. habeo aduersus te.
 qui permittis mulierem hiezabel quae sedicit propheta docere.
 & seducere seruos meos. fornicari & manducare de idolo thitis.
 Ecce quia repperiri potuerunt. qui hiezabel uitam reproba actio-
 ne secuti sunt. hiezabel. Illic inuenta memoratur. quia uidelicet
 prauum corpus conuicti mores unum faciunt. Quam si hoc loca &
 tempora seindant. Unde fit ut impuersissius imitatoribus. & iniquis
 quisque maneat quia iam praeterit. & in suis operatoribus ipse.
 Iniquorum auctor iam appareat. quia secundum uenit. hinc lohan-
 nes in epistola sua ait. Omnis sps qui confiteatur ihm xpm in car-
 ne uenisse. ex do est. Et omnis sps qui soluit ihm xpm. ex do non est.
 & hic est antichristus. quod audistis qm uenit. & nunc iam in mun-
 do est. Et ne putaremus hoc non de membris eius. sed de ipso eorum
 capite intellegi debere. In ipsa epta alibi ait. Nunc antichris-
 ti multi facti sunt. Ac si diceret. Iniqui omnes eum imitando co-
 tidie membra eius fiunt. quae scilicet peruersa edicta caput suum
 male uenendo inuenerunt. hinc paulus ait. Ut reuelatur in suo

Qui pardox-ur-fox. lonūq;
specie habeant.

¶

¶

De heretib;

tempore. Nam mysterium iam operatur iniquitatis tamquam diceret.
Tunc antichristus manifestus uidebitur. Nam in cordibus iniquorum se-
creta sua iam nunc occultus operatur. Nemo ergo illa extrema persecu-
tionis tempora quasi sola perhorrescat apud iniquos namque cotidie
res anti christi agitur quia in eorum cordibus ut dictum est mysteriu
um iam nunc occultus operatur. De cuius corpore ipso que corporis capi-
te ab iohanne recte nunc dicitur. Et bestia quam uicidissimiliter erat pardo.
& pedes eius sicut ursi & os eius ut os leonis. Pardo & enim bestia faciva
acque impatientissima. uariolate eatis inuenitur. clus colora. Ursus autē
& spureus sima est bestia. & insana caeca. Quae etiam dum uisitata sit
quicquid arripere ualuerit. prius pedibus. conculeat quam demibus
laniat. Leo uero cum sit fortissimus bestiarum & ad nullus pauet oc-
cursum. praedam tamen insidiando praeripit sibi. Nisi enim insi-
dians praedam caperet. Nequaquam psalmista antichristum
leoni assimilans diceret. Insidiatur sicut leo in cubili suo. Insidiat
ut rapiat pauperem. Cuius & iam maximus terror. In lingua esse
demonstratur. cum ad eius rugitum omnes bestiae pauere dicun-
tur. sicut scriptum ē. Leo rugit & quis non timet. & quid in uariolā
te huius bestiae accipimus nisi quicquid ad reproborum corpus
pertransimus. Significatur & enim in eaduersitas gentium.
Numero sitas hereticorum. fictio & pochritarum. Atque commū
actiones reproborum. Quia enim ex diuersis gentibus hoc cor-
pus exstruitur. recte pardo similis uocatur. Et quia heretici qui
libet diuersa quidem in re sentiant sed uicte contra ecclesiam
insaniunt. digne & ipsi pardo comparantur. Dum enim ait
paterem & filium & spm scm non unius eiusdem que substantiae esse
sed filium creaturam patrique minorem. spm uero scm & ipsum cre-
aturam creaturae id est filio. creatū dicit. Dum corpo erates xpm
hominem tantum modo ex utriusque sexu maris & femine natum
fuisse adfirmat. Dum hunc fotinus ex maria uirgine uicū sump

fuisse a struit. Dum apollonarius eundem saluatorem carnem solam.
 sine anima ex eadem beata uirgine adsumpsisse docet. Dum ecclia-
 ces ueram hunc carnem habuisse denegat. Dum se leuitus eundem.
 ipsum & in carne sedere ad dexteram patris abhorret. & baptismum re-
 spuit & futuram resurrectionem non credit. Dum donatus ubique
 ecclesiam di. diffusam esse per orbem non uult confiteri. Dum pelagius
 atque caelestius sine gratia di per liberum arbitrium nos posse implere
 mandata di docet. Dum saturninus solos angelos septem sine consta-
 entia di patris mundum fecisse dicit. Dum patricius animas hominum
 non ad deum sed a diabolo factas astruit. Dum priscillianus easdem ani-
 mas eiusdem naturae eiusdemque substantiae cuius est deus asseruit.
 Dum origenus angelos apostatas atque homines reprobos aeterno
 supplicio deputatos ad ueniam reuersuros docet. quid aliud. in his
 eorumque dogmatibus atque in innumeris praeuheresibus doctri-
 bus insuauitate dixerim uarietatem huius bestiae intuemur. Et
 quia haec de qua loquimur bestia cum sit intrinsecus natura inpa-
 tientissima. Extrinsecus tamen uarietate carum suarum appareat.
 pulchra potest per eam non inconuenienter in pochritarum fictis
 designari. qui & hominibus se semper aspicientibus & singulari ac-
 tione forinsecus placent. & ex occulta ac nequissima intentione
 intrinsecus deo displicent. Quia ergo & foris ex similitudine
 uirtutibus pulchri. Intra uero inueniuntur nequitia pleni.
 recte pseudo similes esse dicuntur. Propriū enim semper est hi-
 pochritarum ut quaequid boni egerint semper hoc ante humanos
 oculos ostendant. Quaequid uero mali. ex uoto abscondant. hinc
 est quod eos dominus sepulchris dealbatis comparat. quae foris quidem
 apparent hominibus pulchra. Intus autem plenas sunt ossibus
 mortuorum & omnis puritatis. At contra de electorum ecclesia per
 psalmistam dicitur. Omnis gloria eius filiae regum ab intus.
 hinc paulus dicit. Gloria nostra haec est testimonium conscientiae

De hypochritis.

De electis

hinc dñs ammonet dicens. Cum ieiunatis nolite fieri sicut pharisaei
tes. Exterminant enim facies suas. Ut pareant hominibus ieiunantes
Formamque recte ieiunantium exprimit dicens. Tu autem cum iei-
unas. unge caput tuum. & faciem tuam lava ne videaris hominibus iei-
unans. sed patris tuo qui est in abscondito. & pater tuus qui uidet in abs-
condito reddet tibi. hinc iterum exortatur dicens. Orantes nolite
multum loqui sicut pharisaei faciunt. Quia manent in synagogis
& in angulis platearum stantes orare. Quibus bene orandi forma
subinfert dicens. Tu autem cum orabis. Intra cubiculum tuum.
& clauso ostio tuo ora patrem tuum. & pater tuus qui uidet in abscon-
dito reddet tibi. Hinc rursum dicit. Cum facis elemosinam noli
tuba canere ante te sicut pharisaei faciunt. Formamque miseri-
cordiae impendendae exprimit dicens. Faciente te elemosina
nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua. sed sit elemosina tua
in abscondito & pater tuus qui uidet in abscondito reddet tibi.
Sed cum dñs ad discipulos dicat. si luceat luxuriae coram homini-
bus. ut videant opera tua bona & glorificent patrem unum. qui in
caelis est. Quod si uult quod illud hic facere prohibet quod illic
fieri iubet. Nisi quod in his dictis colligimus. quia & isti ad hoc
opera sua faciunt ut gloriam propriam ex ipsis ab homi-
nibus recipiant. & illi ad hoc opera sua hominibus ostendere
lubentur ut non ipsi per ea sed pater caelestis glorificetur.
Quia uero huius bestiae uarietas omnium actiones reproborum
significat. exponi necessitas nulla cogit. cum hoc ipsum pru-
dens lector in ipsa peccantium diuersitate colligere possit.
Quasi enim uaria cutis in hoc corpore appareat. Dum alium
superbia inflat. Alium iactantia extollit. Alium auaritia
inflammat. Alium inuidia dilaniat. Alium ira exulcerat
Alium fornicatio foedat. Alium homicidia cruentant. Alium
perluria maculant. & cum unus isto alius autem fedet illud uult;

Tamen quia propter reprobandam uitam unum corpus diaboli uterque
 fiunt. Tocum in suu perniciem possid& unus in altero quod non hab&
 in seipso. Sicut e contrario s&i acque electi uirtutes quas non habent
 in seipsis. per humilitatis atque caritatis conunctionem possident
 in aliis. Quid autem in pedibus huius bestiae ursi pedibus ad simi
 latis qui & insana caecus & malitia Inuenitur saeculi nisi potestates
 huius saeculi accipimus. Quae & ad aeterna di sapientiam non Inuen
 tes tes reno amore caecati ues aniam patuntur mentis. & frater
 nae caritatis ac naturae aequalitatis in memores. pe des aecularis
 potentiae conculcare uidentur pauperes & debiles orfanos &
 uiduas humilos & dis seruos. Nisi enim ursi uocabulo potestates
 saeculi figurarentur. Nequaquam helisaeus pueros sibi Insultantes
 In tripum maledicens ursibus deuorandos tradidisset. scriptu quip
 pe est. Cum que ascender&. helisus per uiam. pueri parui egres
 sissent decuitate. & In ludebant ei. dicentes. Ascende calue ascende
 calue. Quicum se respexisset. uidit eos & maledixit eis In nomi
 ne dñi. Egressi que sunt duo ursi de saltu. & lacerauerunt ex eis
 quadraginta & duos pueros. Pueri & enim hebreorum heliseum.
 ascendentem inuident. quia iudaei saluatorem crucem subientem.
 Insultant. sed heliseo illis maledicente. duo ursi de saltu egressi
 quadraginta & duos ex eis lacerant. Quia sanguine eiusdem. re
 demptoris contra eos Inclamante. duo saeculi principes. ues pasia
 nus. scilicet & titus de gentium. siluis egressi. post quadagesimū
 & secundum passionis dñi annum. ipsam iudaeam gentem p
 merunt. Sed quia adiuuante dño. quid corpus huius bestiae.
 quidue pedes eius significant ostendimus. Nunc superest. ut
 de capite eiusdem bestiae more leonis mirabiliter ostensio lo
 quamur. Ut enim supra praemisimus. leo cum sit fortissim
 bestiarum. & ad nullius paueat occursum. Insidias tamen ten
 dit cū praedam. sibi praeripit. Cuius & iam. maximus error.

De potestatib; huius
 saeculi.

In lingua ostenditur. cum a deus rugitum omnes bestiae pauere dicuntur
sicut scriptum est. Leo rugit & quis non timebit. Per quem uidelicet
recte auctor transgressionis id est antichristus designatur; Cui & in
audita praedicans & inaudita comminans terram. & fraude decipit.
& cui saecularis potentiae premit. De quo per psalmistam dicitur.
sub lingua eius labor & dolor. sed & in insidius cum diuitibus innoculis.
Propter peruersa & enim dogmata sub lingua eius labor & dolor quia
multo labore a cordis dolore sagit. ut plurimos per falsam praedicationem
decipere ualeat. Sed quia quos uerbis suadere non ualeat
miraculorum specie seducere quaerit. recte in insidius sedere dicitur.
Et quia quos nec dogmatibus nec specie miraculorum decipere
ualeat potentia saeculari conatur opprimere. Bene cum diuitibus
innoculis. Cui uero simul & miraculorum fraude & terrae
potestate utitur. Innoculis & cum diuitibus sedere perhibetur.
Non enim sola tunc potentia saeculi eleuatur. Nec sola signorum
ostensione fulcitur. sed potentia simul eleuatur & miraculorum
signis fulcitur. De quo rursus per eundem psalmistam dicit.
Insidiatur sicut leo in cubili suo. Ad aperitam namque potentiam
suffecisset ut leo esset. & iam si insidians non fuisset. Rursus
que ad occultas uersutias suffecisset ut insidians fuisset & iam
sileo non esset. Sed quia per hunc damnatum hominem an
tiquis aduersarius incunctis suis uiribus effertur. seu rep
utraq; permittitur. ut contra electos in certamine positos &
fraude & uirtute laxetur. Uirtute per potentiam. fraude per
signa. Recte ergo & leo & insidians dicitur. Insidians per mi
raculorum speciem leo per fortitudinem saecularem. Ut enim
eos qui aperte iniqui sunt. pertrahat saecularem potentiam
tentat. Ut uero & iam iustos fallat signis scitatem simulat.
Illis enim suadente elatione magnitudinis. iustos decipit ostensione
scitatis. Et quid mirum si contra homines ualeat qui & iam

contra conditorem omnium se eleuat. De quo per daniellem prophetam
 sub antichristi specie dicitur. Usque ad principem fortitudinis magnifi-
 catus est. Usque ad principem enim fortitudinis magnificatur: qui
 contra ipsum auctorem uirtutis extollitur. Sed unde ad tantam forti-
 tudinis potentiam eleuatur. Nisi quia uirtute satanae roboratur. Unde
 rursum per eundem daniellem prophetam dicitur. **Consurgit rex**
impudens facie & intellegens propositiones. & roborabitur fortitudo
eius sed non in uiribus suis. Illius namque peruersi hominis fortitudo
 non in suis uiribus roboratur. Quia ut dictum est. satanae uirtute ad
 * gloriam perditionis attollitur. **SEQUITUR. ET DEDIT ILLI DRACO**
 * **uirtutem suam & potestatem magnam.** Cui dedit hanc potestatem
 uel hanc uirtutem nisi bestiae. In qua parte bestiae nisi in illo capite ore
 leonis designato. quod & iam inferus tamquam occisum simulate re-
 uixit sed dicitur. Cunctis autem uerascientibus liquet. quia apostata ille
 spiritus gloriam quidem beatitudinis perdidit. sed naturae fortitudi-
 nem non amisit. Quam scilicet uirtutem ei bestiae daree per illum
 damnatum quem adsumpsit hominem eandem exercere cum
 solutus fuerit. **Quam etiam nunquam se dea prout uult. non itur.**
 quia uinculis diuinae potestatis retinetur. Quia enim damnatum illud
 hominem haec satanae uirtus roborabit. quidquid nequitiae co-
 gitare ualuerit. nequius ad tempus exercere ualebit. Nec ullae
 erit difficultas peragendi malum. quia ille eum inhabitabit. qui
 per se omnem malum adiuuent. Quod autem idem antiquus ad-
 uersarius potestatem magnam habere dicitur. Ita & intellegen-
 dum est. non quo ab ipso sit. Sed quo occulto dii iudicio ad tempus
 illi conlata. Quam potestatem tunc bestiae tradit. cum per anti-
 christum ubique supergentes & regna eleuatus contra bonos
 deseruit. **De quo in hac ipsa apocalypsi dicitur. Et datum est**
illi bellum facere cum sanctis & uincere illos. & datae ei potestas in om-
nem tribum & populum & linguam & gentem. Et quia ut sepe

iam diximus non solum potentia temporali opprim& uerum & iam sig-
 nis & uirtutibus plures decipit. Idcirco haec potestas magna uocatur.
 Huius sensui paulus apostolus concinit dicens. Tunc reuelabitur ille
 iniquus quem dñs ih̄s interfici& spū oris sui. eum cuius est aduentus
 secundum operationem satanae in omni uirtute & signis & prodigiis
 mendacibus & in omni seductione iniquitatis in his qui pereunt. Se-
Q **U** **T** **U** **I** **A** **I** **T** **U** **M** **I** **T** **U** **M** decapitibus suis quasi occisum in mortem & pla-
S **Q** **U** **I** **T** **A** **M** mortis eius curata est. Sic unum hoc caput ueluti occisum ut
 per iam diximus ex septem bestiae capitibus esse dicitur. ut & ex sep-
 tem sit. & tamen ipsum septenariū numerum excedens octauum
 inueniatur. habens & ipsum septem capita. quia & ipsum caput
 in subsequentibus tota bestia appellatur. cum dicitur. Facit terrā
 & inhabitantes in ea adorare bestiam primam cuius curata est pla-
 gamortis. Frequenter autem diximus. quia in septem. huius bestiae
 capitibus uniuersam secularis regni potentia. Intellegimus. Sicut
 enim in bonum septenarius numerus propter septiformem sp̄s sc̄i
 gratiam. sic plerumque in malum propter septenariā inmundi
 spiritus nequitiam. accipitur. Et sicut in bonum idem numerus
 uniuersam ecclesiam designat. sic in malum totam malorū summā
 exprimit. & haec quidem septem capita uniuersum sc̄licet sc̄ti
 regnum contra septem ecclesias sc̄licet uniuersalem ecclesiam
 quae regnum dicitur. opponuntur. & quia nunc antichristus in hoc
 saeculi regno misteriu suum iam occultis operatur idcirco ex
 septem bestiae capitibus esse nuntiatur. Qui uero nouissimis
 saeculi diebus manifestus apparet super hoc regnum eleuatur
 propterea & ipse tota bestia esse describitur. quae sine septem capi-
 tibus esse non potest. Unum ergo caput de septem bestiae capi-
 tibus antichristus ē ex uniuerso potentatu saecularis regni
 xp̄o ecclesiaeq. contrarium. Quod uidelicet caput quasi occisū
 & plagamortis eius curata fuisse assertum. quia dā natus ille homo

tantatunc temeritate progreditur. ut ad ludendos animos paruulorum.
 imitatione uere captis se quasi occisum resurrexisse & pro xpo qui hoc uer-
 re fecisse suscipiendum audeat exhibere. Et ne forte ueritas & non
 potius inlusio putaretur. Ideo nequaquam ad firmandum dicitur.
 & unum decapitibus occisum in mortem & plagam mortis curatae.
 sed praemittitur quasi ad uerbum scilicet similitudinis. Ut per hoc si-
 cut dictum est aperte ostendatur non esse illud ueritatis perfectionem.
 sed ueri similem fraudem. Quamquam illa particula non semper
 pro aduerbio similitudinis. sed aliquando & iam pro adfirmatione ue-
 ritatis in scriptura ponitur. Pro similitudine enim ponitur. sicut ap-
 t. de acceteris praedicatoribus dicit. Quasi tristes. semper autem gau-
 dentes. Nam cum dicit quasi tristes. ac deinde subiungit. semper autem
 gaudentes. O scendit quae pars pro similitudine illo in loco ponitur.
 Pro ueritate autem eadem pars ad uerbum ponitur. Sicut in euangelio de
 dno per iohannem dicitur. Uidimus gloriam eius gloriam quasi unige-
 niti a patre plenum gratia & ueritas. Absit autem ut hoc loco pro ueri-
 tate illa particula orationis poneretur. & non magis pro ueri simile
 deceptionis fraude. Maxime cum & apostolus de illo nequissimo ho-
 mine hoc quod praemisimus dicat. Cum cuius est aduentus secundum
 operationem satanae in omni uirtute & signis & prodigiis mendaci-
 bus & in omni seductione iniquitatis in his qui pereunt. sequitur.

S. ET ADMIRATA EST. UNIUERSA TERRA POST BESTIAM. Nulli dubium.
 quin per terram hoc loco terram figurentur. Quia uero ut certum est.
 bestiam istam quae ex septem capitibus bestiae est. cuius & iam plaga
 mortis curata est. terram amirantes secuntur. Antichristum sci-
 licet quem a mortuis resurrexisse putant; bestia illa cum septem
 capitibus. nihil aliud quam terram nos designat; hoc nunc huius his-
 toriae scriptor. propter altitudinem diuini loqui honestatis suae cau-
 sa translationem nominum faciens; post bestiam amirantes ire
 denuntiant; Potuerit enim dicere. admirata est bestia post bestiam.

sed fecisset. Textus scribentis honestatis ratione caruisset. cum tamen uerita-
tis sententia usus fuisset. Quid sit autem ammirari uniuersam terram post
bestiam sequens uersus declarat quod dicitur: **IT ADORauerunt DRACO-**
NEM. Quia dedit potestatem suam bestiae & adorauerunt bestiam dicentes.
Quis similis bestiae & quis poterit pugnare cum ea. Unum est ut si quis
draconem adoret uel bestiam; quia non separatim draconem. nec separa-
tim bestiam. sed simul draconem adorant & bestiam; cum in antichristo-
tam quam in simulacro terrarum diabolum adorant. qui sum & me-
diatoris sui deest antichristi locum implere. Ita enim dicitur. Et ado-
rauerunt draconem quia dedit potestatem suam bestiae; Tam quam
dicere tur. In eo draconem adorauerunt. quod bestiam illam uidelicet
antichristum. non solum diuitis & potentatibus. uerum & iam signis
& uirtutibus suffultam. xpm esse putauerunt. Contemnenda for-
tassis talis bestia fuisset. si solum modo seculari potentia. & non signis
& uirtutibus uallata fuisset. Rursumque despicienda fortassis fuisset.
si solum simulatis uirtutibus. & non & iam saeculari potentia usafuisset.
Ad cum & saeculari potentia eleuata. & signis & prodigijs uideatur
suffulta. quis non solum reprobos. uerum & iam electos non trepidet.
Non a fundo cordis quatiatur. Unde & adorantes dicunt. Quis simi-
lis bestiae & quis poterit pugnare cum ea. Ac si dicerent. Et si saecu-
laris gloriae factus in ea despiciendus est. num quid signis & uirtutibus
resistendum est. Et quamquam errore decepti. tamen uerum di-
cunt ista qui hanc bestiam adorant. Quia neque in saeculari poten-
tia. Neque in miraculorum fraude. In retroactis temporibus similis ei
apparuit; Sed nec minus ammiranda haec bestia in signorum
fraude. quam est in potentia saeculari; Nec plus metuenda. Inter-
roris comminatione. quam in falsa praedicatione. **DE qua ITHI-**
NE MUNE. sequitur: **IT DATUM EST ei OS LOQUENS MAGNA**
et blasphemias. Absolute uidelicet. diaboli & antichristi haec loco
personam Introducens. cui datum est. os loquens magna quia

diuino iustoque iudicio ad includendos animos reprobos permittitur
 et magniloqui, Magna utique non quia bona, sed quia inaudita, sed
 quia terribilia; Quae & iam dignae blasphemias profert inuocibus.
 quia & his nominibus titulatur in suis capitibus, ut omni uidelicet ex
 parte damnatus ille homo, habitatorque eius ostendatur, blasphe-
 mus. Nec qui equa eius deesse putetur excessibus. Unde & recte
 de hac bestia inferius a Iohanne dicitur, Vidimus mulierem sedentem
 super bestiam coccineam, plenam nominibus blasphemias, Ta-
 qua diceret, Nulla ex parte in anti christo, a blasphemus locus,
 uacat, quia & uocibus xpm abnegans, se pro illo adorandum ingerit,
 & in hac pertinacia mentis perdurans, secundum duritiam suam, & cor
 inpenitens, usque in finem perseuerat, Si enim ab hac pertinacia
 resipiscens, xpm fatetur tur uerum esse quem se ipsum adfirmat,
 uacuae locus ei quodammodo patere tur, Sed quia desperans se
 in & ipsum, ad penitentiam non recurrit, Ac per hoc in spm & iam sem
 per quem remissio peccatorum datur, blasphemiam in torquens, uacua
 peccatorum accipere non mere tur, hinc dicit in euangelio ait, Si
 quis dixerit blasphemiam in filium hominis, remittetur ei; qui autem
 dixerit blasphemiam in spm scm, non dimittetur ei, Neque hic
 Neque in futuro saeculo, Ac si diceret, Postquam quisquam abne-
 gauit, si ad confessionem uerae fidei atque ad paenitentiam reuer-
 sus fuerit dimittetur ei; Si quis uero postquam se denegauerit, cor-
 inpenitens usque in finem gesserit, atque sem & ipsum desperans,
 remissionem peccatorum quae per spm scm largitur, posse se accipere
 dubitauerit, Incredulusque in hac parte exiterit, huic, Neque
 in praesenti, Neque in futuro saeculo remittetur, Ille & enim in spm
 scm blasphemiam dicit, qui ut dictum est, cor inpenitens, gerens re-
 missionem peccatorum, in spm sco accipere se posse desperat;
 De huius namque danti hominis duritia cordis, iusto electoque
 Iob ad dno dicitur, Cor eius indurabitur, quasi lapis,

Ad fit blasphemiam
 in deum & in
 spm scm.

S Cor enim eius ut lapis induratur quia nulla unquam conversionis pen-
tentia mollitur. **SEQUITUR. ET DATA EST ILLI. POTESTAS. FACERE.**
MOSESIBUS. QUADRAGINTA DUOBUS. Horum dierum numerus.
In quadraginta ac duobus mensibus compræhensus. superius quidem.
totum ecclesie tempus designat. Nunc uero nouissime persecutionis
asperitatem. specialiter compræhendit. Sed sciendum quia quam
quam præfatus numerus quadragenarius. scilicet ac secundus. nouis-
sime persecutionis tempus similiter significari posse credatur. U-
detur tamen nobis non sine causa memoratum tempus quod mille
ducentorum sexaginta dierum. uel trium temporum ac dimidi. curricu-
lis superius compræhensum fuerat. Nunc in quadraginta duobus
mensibus recapitulatione complecti. Poterat enim huius historiae
scriptor sicut supra iam fecerat. eiusdem temporis summam in tri-
bus annis & sex mensibus. uel in mille ducentis sexaginta diebus con-
cludere. Nisi aliquid nobis in quadragenario atque secundo numero.
subtiliter requirendum esse ammoneret. Qui uidelicet numerus syollici-
tae intueatur & iam ipsam inmanitatem ultimæ uexationis. & contra ean-
dem inmanitatem. scorum firmitatem significare uidetur. Nisi enim
idem numerus saeuitiam persecutionis designaret. Nequaquam
heliseus propheta insultantes sibi pueros in tripum maledicens.
quadraginta & duos excursus suos lacerandos tradidisset. Quod tunc
quidem in quadraginta duobus pueris gestum. In totali iudeorum gen-
te significauit gerendum. Nam post ascensionem redemptoris
ad patrem quem idem iudaei pendentes in ligno insultabant.
Sententiã maledictionis ipsius aduersus eos præualente. qua
ad crucem pergens filiabus hierusalem dixisse fertur. Filiae
hierusalem nolite flere super me. sed super uos ipsos flete & super
filios uestros. Quia ecce uenient dies in quibus dicent. Beata este
riles quia non genuerunt. & ubi supra quæ non laeta uerunt. Tunc in-
cipient digredire montibus. cadite super nos & collibus operite nos;

Hac inquam maledictionis sententia aduersus eos praeualente Iespa-
 sianus & titus tamquam duobus desertu egressi. eandem gentem
 uastauerunt. Alios scilicet fame in obsidione ciuitatis morti tradi-
 derunt. Alios ad praehensos peremerunt. Alios in captiuitatem redi-
 gentes propriis sedibus expulerunt. Ita ugens illa nequaquam ultra
 in potentiam regni exsurgere; hinc est enim quod idem populus in
 seruitutem egyptiam fugiens. fame sitiq. in deserto laborans. quousq.
 ad terram reuersionis ueniret. quadraginta & duas mansiones in-
 tinere habuit. **S**ed quia hic numerus. pressuras & angustias. calami-
 tates. atque persecutiones designat; uideamus utrumne firmitatem
 sanctorum in certamine positorum figurat; Nam siue propter quatuor
 flumina paradisi. scilicet quatuor euangelia. siue propter quatuor
 principales uirtutes. legale decalogum quater ducamus. in quo ser-
 fectionis est signum. quadragenarium numerum complemus.
Cui cum duo caritatis praecepta in quibus tota lex pendet & prophetae
 adiciuntur. quadragenarium secundum perficimus. quibus nouis-
 simi atque eximi bellatores ecclesiae muniti. contra fortes for-
 tiores. contra robustos inueniuntur robustiores. Dicatur ergo de
 in manus illa ac seuiusissima bestia data est illi potestas facere men-
 sibus quadraginta duobus; Ac si diceretur. Potestatem quidem
 iuste deo permittente aduersum sanctos accipiet. sed idcirco in quan-
 tum uult non praeualebit. quia & si in manus illa desinat.
 Tamen contra robustos ac de preceptis munitos certamen inibit.
Sicut diximus in quantum uult non praeualebit. quid est quod pau-
 lolum de huius potestate sublungitur. Datum est illi bellum fa-
 cere cum sanctis & uincere illos. Si sanctos uincet. quomodo non quantum
 uult praeualebit. Maxime cum & de anti christo angelus danieli
 dicat. Et prosperabitur. & faciet & interficiet robustos & popu-
 lum sanctorum secundum uoluntatem suam. Uel cum rursum idem
 danieli de eo loquatur dicens; Aspiciebam & ecce cornu illud.

faciebat praelium aduersum scōs & praeualebat eis. Sed sciendū nobis est. quia & ad aliquid contra scōs praeualebit. & ad aliquid non praeualebit. Sed nos diximus. quia aduersum eos non praeualebit. sed in quantum uult non praeualebit. Praeualebit namque aduersus eos. & uincet eos. cū corporalibus paenis morti eos carnis tradiderit. Non praeualebit autem aduersum eos. quia ad consensum suum nequaquā pertrahet eos. Quique tunc melius uictores existunt. cū uinci putantur. Uel certe in hac sententia illi uinci dicuntur. qui humana & non diuina estimatione scī esse uidebantur. **SERUITUS. ET APERUIT OS SUUM IN BLASPHEMIAS** ad dñm blasphemare. nomen ipsius & tabernaculū eius & eos qui in caelo habitant. In quibus uerbu' patenter intellegi datur. quia haec bestia quae nunc os suum aperire dicitur. iā antea blasphemantiā ora aperuerat. Et quae illa bestia est. nisi oculus aduersarius in antichristo tam quam bestia in tra bestia latens. Quot quot autem blasphemauerunt aut blasphemant. ille sine dubio eorum ora aperit. Sed tunc principaliter suū os aperit. cum corporaliter in illo damnato homine habitare coeperit. hoc & iam genus locutionis in euangelio quā quam dissimiliter. ostenditur cū de saluatore in monte cū discipulis sedente dicitur. Tunc aperuit os suum & docebat eos. Ac si diceretur. Quia dudum aperuerat ora prophetarum. In praesentia carnis apparens os suū aperuit. Sed agnus ad doctrinam. bestia ad blasphemias. Uel certe quia nunc in tra scām ecclesiam per membrasua metu si deli' populi aperte non praesumens blasphemare. os eius obstrui dicit. Psalmistę dicente. Obstruēt os loquentiū. Iniquitatem. In futurum os aperire dicitur. Quando damnatum illum hominem possidens. seculari potentia contra dñm & ecclesiam eleuatus. publice ausus fuerit blasphemare. Qui in tantam temeritatem progreditur. ut qui initio dō similis esse concupuerat. Nequaquā hoc solum in a dō tā contentus. dō esse aequalis despiciat. De quo per-

aptm dicitur. Quia dicitur & excolitur supra omne quod dicitur dī. aut
 quod dicitur. Et quia super ipsum creatorem omnium eleuatur. de-
 terior omnibus in illo blasphemia inuenitur. Quod ē autem nomen
 dī quod ille tunc ipso aelationis opere blasphematur. Nisi illud de quo
 pereundem aptm filio a patre traditum dicitur. Propter quod
 & dī illum exalta uit & donauit illi nomen quod est super omne nomē.
 Ut in nomine ihū. omne genu flectatur. caelestium terrestrium & in-
 fernorum. & omnis lingua confiteatur. quia dñs ih̄s xp̄s in gloria est
 dī patris. Tabernaculum uero dī quod per antichristum apostata
 ille spiritus dicitur blasphemare. Caro est eiusdem redemptoris
 nr̄i. Ipsa enim specialiter est tabernaculum dī. ipsa domus dī. ipsa &
 templū dī. In qua plenitudo inuenta est maiestatis dī. Quam tunc di-
 abolus blasphemauit. cū se & illum. nec nominandum hominem fili-
 ū dī filiumque hominis adfirmare simulatis uiracibus satagere.
 Unde rursum per paulum dicitur. Ita uenit in templo dī sedens. osten-
 dens se tamquā dī. Quos uero alios qui in caelo habitare dicuntur
 accipimus. Nisi scōs & electos dī homines. siue qui iam xp̄ianitatis
 tempora praecesserunt. siue qui nunc sunt. seu qui tunc futuri sunt.
 Quiq; dum caelestia appetunt. dū choris angelicis per contempla-
 tionis excessum semet ipsos cotidie immiscet. recte in caelo habita-
 re pronuntiantur. hinc per beatum aptm dicitur. Nostri conuer-
 satio in caelis est; hinc rursum ammonē dicens. Si consurrexeris
 cum xp̄o. quae sumus sunt quae tibi ubi xp̄s est in dextera dī sedens.
 Quos tunc homo ille peccati filius perditionis in maligno spū agitatus.
 In eo blasphematur. Quodum uult eos qui supersunt quasinouos xp̄i-
 anos immoueteres antichristos facere nec praeualeat. Nullū ante
 se in retro actis temporibus. uerum xp̄ianum. sed omnes antichri-
 stos fuisse adfirmat. Et quia dō iuste permittente contra scōs quos
 infideles ludicat ad tempus grassari permittatur. recte de huius
 bestiae potestate subiungitur. **ET DATUM ILLI BELLUM FACERE**

CUM SCIS INVINCIBILES. Hinc daniel hoc quod supra protuli
mus ait. Aspicebam. & ecce cornu illud faciebat bellum cum scis & p
ualebat eis. & rursum sermones ait contra excelsum loquetur. &
scos altissimi conteret. & tradentur in manus eius usque ad tempus &
tempora. & dimidium temporis. Quomodo autem aduersum scos
praeualeat. Aut quomodo eos haec bestia vincat. praecedenti versicu
lo breuiter conprehendimus. Hinc & namque scos. occidendo cor
pora non decipiendo animas. sed ecce dum quilibet infirmitalia
perpeti scos do permitte tentate considerant. forte in quere la profi
liunt dicentes; Si dñs scos & electos suos diligit. Cur eos ita uehe
mentissime affligi permittit. Quibus e contrario dicimus. quia
si filii sunt. idcirco flagellantur. quia a patre diliguntur. sicut scrip
ta est. Quem enim diligit dñs corripit. flagellat autem omnem
filium quem recipit; hinc praedicatori laodiceae dicitur. Ego quos
amo arguo & castigo. Nil ergo de praesens scos ab infirmis de
bet conqueri. cum in his dictis per omnia sciant eos ad dño diligi qui
paterno amore cognoscuntur flagellari. Nisi enim flagellaren
tur minus diligerentur. Immo nec diligerentur. Quam ob re
in eo magis diliguntur. quo acrius affligi permittuntur; hinc
dñs in euangelio ad discipulos ait. Sicut dilexit me pater. ita
& ego diligo uos. Pater enim filium dilexit. quem tamen in
mundum uenire ad passiones uoluit. Ita ergo & discipuli ad dño
diliguntur. qui tamen ad terribiles mundi persecutiones mit
tuntur. Et quid mirum si xps potestatem rebus contra scos
ad tempus tribuit. Quia in peccato quam diu in hac uita consistunt
eē nullatenus possunt. si hanc suis persecutio ribus in se exer
cendam ad momentum tradidit. qui in peccato in mundum
uenit & uixit. De qua potestate in filium dī persecutio ribus
tradita. ipse ad pilatum ait. Non haberes aduersum me
potestatem ullam. nisi de super datum tibi fuis set. Quā potes

tatem super electos iustos dominari ueritatis ratione dñs adfirmat dicens.
 Mementote sermonis mei quem ego dixi uobis. non est discipulus super ma-
 gistrum. neque apostolus maior eo qui misit illum; Si patrem familias
 belzebub uocauerunt. quanto magis domesticos ei. Si me persequuti sunt
 & uos persequentur. Conquiescat ergo humana aduersus dñm querela.
 Conlaudentur potius in reprehensibilia eius iudicia quibus & electos
 suos misericorditer manibus tradit persequentium cruciandos & rep-
 bos contra bonos se uere permittit iratus. Ut & iusti tamquam filii caris-
 simi hereditate paterna dicandi nequaquam sine disciplina uti uis insoles-
 cant. & reprobi ad numerum filiorum dñi non pertinentes. nullatenus
 in casum ad tempus affligantur minime corrigendi; & reuera qui pie de
 dño sentiunt. ueliter ad tempus in a superni iudicis quae ex uitio humane
 corruptionis accenditur in scōs grassari cognoscunt. Quatenus eo post
 in iudicio placatum illum inueniant. quo in hac uita super eos iratus quae
 displicebant uindictam; hinc est & iam quod beatus petrus apostolus
 dicit. Tempus ut incipiat iudicium de domo dñi; iudicium & erum de
 domo dñi incipit. quae hic misericorditer diuina scōs inchoat. ut in reprobis
 quando quae sine misericordia conquiescat; Quis sine dubio tanto tunc
 districtius feriendus sunt. quando nunc in districtae diuinae potestatis.
 uinculis relaxantur. Sequitur de illa bestia. **ET DATA EST EI**

- **POTESTAS. IN OMNIBUS TRIBUM ET POPULUM ET LINGUAM.**
- **ET GENTEM ET ADORABUNT EAM OMNES QUI HABITANT**
- **TERRAM. QUORUM NOMINA NON SUNT SCRIPTA IN LIBRO**
- **UITAE AGNI QUI OCCISUS EST AB ORIGINE MUNDI.** Superius memimus
 seme recolo. sic unam eandem quae bestiam; modo generaliter cor-
 pus diaboli. modo specialiter antichristum designare. ut tam en
 caput corpori inherens. in omnibus eius officis. in omnibus eius
 paribus eē insinuatur. Quod hic cerce manifestissime decla-
 ratur. Nam cum superius in antichristi personam iohannes
 de terrenis dicat. Et adorauerunt bestiam dicentes. Quis similis

bestiae & quis poterit pugnare cum ea. & cetera que in eodem loco secun-
tur. Nunc autem adiungat. Et adorabunt eum & non eam. Masculi
ni scilicet generis. & non feminini pronomen ut inter serpens; aperta in-
nuat quia cum ante christum a subditis adoratur. diabolus in eo adoratur.
& cum idem homo peccati potestatem diuinitus super regna accipit habi-
tator utique eius hanc in ipso accipit; hoc autem quod de hac bestia dicitur.
Data est potestas in omnem tribum & populum & linguam & gentem.
Duobus modis intellegi potest. scilicet quia aut recapitulando contextit
quod in praecedenti uersiculo iam dixerat; Et datum est illi bellum fa-
cere cum sanctis & uincere illos. Ostendens in omnibus & populo & lingua
& gente sanctos esse contra quos temporaliter ipsa bestia preualebit.
Aut certe quia iam descorum Nese dixerat. Nunc eos qui illi subiciuntur.
Quibus & prout libitum fuerit dominabitur subdendo manifestat.
Et quia ex iudeis & gentibus. & hieronimus quicertamen cum bestia habebunt.
I descripti. & hi qui ei miserabiliter succubent. hoc est reprobi. In tribu
& populo iudaicam plebem. In linguis uero & gentibus. omnes gen-
tium nationes designauit. Sed iam nunc uideamus quo uocentur
nomine. quibus uerentis a & erunt uitae iudicentur. Indigni hi qui an-
tiquum aduersarium in antichristi simulatione dicuntur adorare.
At namque; Et adorabunt eum omnes qui inhabitant terram quo-
rum non sunt scripta nomina in libro uitae. Agni qui occisus est
a origine mundi. Terram & erunt inhabitant ut hi qui soli terrae
nis desideris inseruiunt. quorum nomina ideo in libro uitae agni
non adsumuntur. quia per meritum reprobationis in terra scribuntur;
De quibus hieronimus dicit. recedentes in terra scribentur. Receden-
tes enim in terra scribuntur. quia cognitione diuina uel aman-
datis eius extranei in inferni subplexu mancipandi praesciuntur.
Terra namque plerumque infernus uocatur. Iob ad testante
quid dno ait. Dimitte me ut plangam paululum dolorem meum
ante quam uadam & non reuertar ad terram tenebrosam & optam.

mortis caligine. Terram miseriae & tenebrarum ubi umbra mortis &
 nullus ordo. sed semper in horrorum inhabitat. De hac terra iniquare
 proborum nomina scribuntur. per hiezechielem prophetam dicitur.
 Ibi etiam & omnis multitudo dei per gratiam sepulchreus omnes hunter
 facti ruentesque gladio quidescenderunt. In circumcisi ad terram
 ultimam. & ut ostenderet quid significaret terra illa post paululum.
 de eisdem rebus subiecit & ait. Dormient cum fortibus cadentibusque.
 & in circumcisi quidescenderunt. In Infernum cum armis suis. Quis
 autem libertate agni inquisitorum nomina non merentur adscribi.
 nisius quaedam diuina quae ante mundi constitutionem ad uitam aeter
 nam scilicet praedestinavit futuros. Unde & apostolus dicit. Benedic
 tus deus & pater domini nostri ihesu christi. qui benedixit nos in omnibus benedictione
 spiritali. in caelestibus in christo. Sicut elegit nos in ipso ante mundi
 constitutionem. ut essemus sancti & immaculati. In conspectu eius in cari
 tate. qui praedestinavit nos in adoptionem filiorum per ihesum christum.
 in ipsum. secundum propositum uoluntatis suae in laudem gloriae.
 gratiae suae. hinc rursum ait. Scimus quoniam diligentibus deum omnia
 cooperantur in bonum. hisque secundum propositum uocati sunt sancti.
 Nam quos praesciuit & praedestinavit conformes fieri imaginis fili
 i sui. ut scilicet primogenitus in multis fratribus. Quos praedestinavit hos
 & uocauit. & quos uocauit. hos & iustificauit. Quos autem iustificauit.
 illos & magnificauit. Qui uidelicet liber praedestinationis sicut fixa aet
 NI TA TE electos tenet adscriptos. Itaque quaquam ullaratione reprobos
 admittit scribendos. Sed cur hoc. si a me quaeratur. citius respon
 deo. quia deus sum me bonus & clemens & iustus est. Clemens qui gra
 tis quosdam saluat peccatores. iustus qui propter mortuum reprobati
 onis non sine iustitia. damnat iniquos. Cuius profunditatem ques
 tionis solvendam ingressus apostolus in terebra de duobus geminis
 ait. Cum enim nondum nati fuissent. aut aliquid egissent boni
 uel mali ut secundum electionem propositum dei maneret. ne exope

Quis sit liber
 utq.

ribus sed ex uocante dicitur quia maior seruis & minori sicut scriptum est
iacob dilexi et aua autem odio habui. Et iustitiam reprobantem demon-
strare. secutus ait. Quid ergo dicimus. numquid iniquitas apud deum
absit. Ut uero misericordiam simul quagratia saluat quosdam peccatores.
& iustitiam qualiter damnat iniquos. ostenderet post paululum quasi
rationem reddens ait. Ergo cuius uult misereatur. & quem uult
indurat. Quia autem praesciebat quosdam de diuocantis gratia ius-
ticia repellentis posse conqueri. tamquam cogitationibus humanis
occurrentis obuiat & dicit. Dicis itaque mihi. Quid adhuc queritur.
uoluntati enim eius quis resistat. O homo tu quies. qui respondes deo.
Numquid dicit figmentum ei qui se finxit quid me fecisti sic. annon ha-
bet potestatem figulus lutum ex eadem massa facere aliud quidem uas
in honorem. aliud in contumeliam. Digne & enim quereret homo qui
omnipotens deus alios in libro uitae ascribit. Alios uero ne scribantur
repellit. si ex illa massa iniquitatis unus natus suo merito saluaretur
homo. Nemo quippe ut diuina illum gratia subsequatur. prius a
liquid contulit deo. Unde & idem apostolus ammirando dicit. O al-
titudo diuitiarum sapientiae & scientiae dei quam inconprehensibi-
lia sunt iudicia eius & inuestigabiles uiae eius. Quis enim cognouit
sensum domini aut quis consiliarius eius fuit. Aut quis prior dedit illi.
& retribuetur ei. Nam si nos deum bene operando praueuimus.
Ubi est quod propheta ait misericordiam eius praueuimus. si quid
nos bene operationis dedimus. ut eius gratiam mereamur. ubi est quod
paulus apost. dicit. Gratia saluati estis per fidem. & hoc non ex
uobis. dei donum est. non ex operibus. si uero dilectio dei praueuit ubi
est quod iohannes apost. dicit. Non quanos dilexerimus deum.
sed quoniam ipse prior dilexit nos. Ubi est quod dicitur per os dei dicitur.
Diligam eos spontaneae. si sine eius munere. nostra uirtute
deum sequimur. Ubi est quod per euangelium ueritas protestatur
dicens. sine me nihil potest fieri. Ubi quo dicit. Nemo potest ue-

nire ad me nusi pater qui in ista me traxerit eum. ubi quod dicitur dicit.
 Non uos me elegistis. sed ego eleuios. si autem tam donabonorum operum.
 uirtutem bene cogitando praueuimus. Ubi quod rursum per paulum.
 tam subtiliter dicitur. Ut omnis de humane mentis fiducia ab ipsa cor.
 dis radice sicetur cum ait. Non quia sufficientes simus cogitare ali.
 quid uobis quasi ex uobis. sed sufficientiam ex deo est. Nemo ergo dñm
 meritis praueuit. ut tenere eum quasi debitorem possit. sed in modo.
 do aequus omnibus conditor. & quosdam in libro uitae scribendos.
 praelegit. & quosdam in suis reprobis moribus damnandos iustitiam
 linquit. Nec tamen electissimus pietatem sine iustitia exhibet. quia.
 hinc eos duris affectionibus praemit. Nec rursum iustitiam in repro.
 bos sine misericordia exercet. quia hinc eos aequanimiter tolerat.
 quos quandoque in perpetuum damnat. Si ergo & electi praueui
 entem se gratiam sequuntur. & reprobi iuxta quod merentur accipi.
 unt. & de misericordia inueniunt electi quod laudent. & de iustitia.
 a non habent reprobi quod accusent. Notandum uero quod agnus ille
 in cuius uita libro reprobi non merentur scribi. ab origine mundi y
 nunciatur occisus. Et quis ille est utique exponi opus non est. quia
 omnibus fidelibus notus est. Ille quippe est de quo iohannes baptista
 potestatus est dicens. Ecce agnus dei ecce qui tollit peccata mundi.
 Et de quo per isaiam dicitur. Sicut agnus coram tondente se fuit sine uoce sic
 non aperuit os suum. Quem etiam iohannes euangelista propter toti
 us mundi sacrificium atque ipsius innocentiam commendandam fre
 quenter in hac apocalypsi inculcat. Quia de quo ab origine mundi occi
 sus asseritur. quia aut agnus ille quem abel obtulit. aut certe ut uerius.
 ipse abel innocens a fratre peremptus eum praefigurauit. Totiens enim
 agnus iste occiditur. quotiens in membris suis compatitur. Hinc est.
 quod saulo saeuissimo lupo agnus uastanti ab eodem singulari agno.
 de caelis dicitur. saule saule quid me persequeris. hinc idem paulus.
 ex lupo agnus effectus dicit. Compleo ea quae desunt passionum.

xpi incarnem ea . & iterum ; de cetero ait . Nemomihimolesauisit . ego enim
stigmata huius in corpore meo porto . sequitur **Siquis habet aurem**
audiat . **Qui in captiuitate duxerit** . **in captiuitate uadit** &
Et qui gladio occiderit . **oportet eum gladio occidi** . **hic est**
patientia . **Et fides** . **secus** . Quotiens in hac reuelatione capere
hominem spiritus sanctus dicit . quae attentius audienda sunt . ita uel subsequitur uel
praemittit . aurem scilicet cordis requirit . quae dicta spiritus sanctus intellegere
repossit . **Audiamus ergo & nos sollicitius atque aure cordis percipiamus**
dicta spiritus sanctus . quibus sanctus ad tolerandas exhortatur . **passiones** . Facta & enim
mentionem illius potestatis quam accepturus est . draco & bestia id est diabolus
& antichristus . Super omnem tribum & populum & linguam & gentem .
Nemagnam pendendum eius ruinosi culminis momentaneum supercilium
sibi in tribulationibus aestimarent . cogitationibus eorum occurrentis instru
it dicens . **Qui in captiuitate duxerit in captiuitate uadit** . & **qui gladio**
occiderit oportet eum gladio occidi ; Ac si diceret . **Nolite terreri nolite**
ex parte uescere nolite pusillanimes existere . sed estote fortes . **contrario**
bestios . quia & hoc quod patimini cito transit . & in a quibus patimini sine
tarditate uin dictam recipiatis . **Et quia diabolus eiusque dam natus ho**
mo unum sunt unaque persona idcirco indefinito dixit . **Qui in captiui**
tate duxerit . & **qui gladio occiderit** . **Quitunc quidem accepta ad tempus**
potestate . **alios insidiarum suarum fraude decipiens** . **in perpetua**
captiuitate ut puta crudelissimus . **hostes deducit** . **alios aperta ne**
quitia saeuens . **enochiam & heliam cum ipsis gladio trucidabit** .
Sed aduentu prophanus dei filii ipse eterne captiuitatis uinculis redigen
dus & morte perenniter plectendus . **De quo scriptum est** . **Tunc reuelabit**
ille iniquus quem dominus ihesus interfici & spiritu oris sui & destruet in illustratio
ne aduentus sui . **Quia ergo nouissimi illi atque extremi martires christi**
quanto multipliciter crudelitatis a persequentibus sustinent . **tanto uictoria**
sua quam uictoriam suam . **quae uictoriam suam aduentum ad tendunt** . **Quamque**
in ipsis passionibus positi patienter expectant . **bene nunc deus dicitur** .

hic est patientia & fides scōrum; Ac si oportet diceretur; Ineopatientia & fides
 scōrum interpretis sumis atque angustias constare uideatur. quorum phatuos
 se post paululum si perseuerauerint de mortis principescunt; hinc apostolus
 ammonet dicens; patientes estote usque ad aduentum dñi; **SEQUITUR**
ET UIDI ALIAM BESTIAM ASCENDENTEM DE TERRA ET HABEBAT
CORNUA DUO SIMILIA AGNI. & LOQUEBATUR Sicut DRACO ET PO
TESTATEM PRIORIS BESTIAE OMNEM FACIEBAT. IN EON SPECTUEI;
 priorem & enim bestiam hoc in loco in capite ueluti occiso intellegimus. id
 est in anti christo; hanc uero sequentem sicut supra meminimus in praeposi-
 tis atque praedicatoribus eiusdem anti christi. Cum hoc totum generaliter
 una sit bestia quae uidelicet secundae bestiae id est pars bestiae post illam
 priorem quae de mari ascendit; De terra ascendere dicitur quia post
 anti christum multitudo praedictorum illius ex terrena potestate gloriatur;
 De terra quippe ascendere est terrena gloria superbiere; Quae etiam bestia
 habet duo cornua similia agni; quia per hi pocis in scitatis eam quam in se
 dñs ueraciter habuit singularem sibi inesse & sapientiam monatur & uita
 innocentiam atque uirtutem; Sed quia sub agni specie auditoribus repro-
 bis serpentium uirus infundit; Recte subiungitur; & loquebatur sicut
 draco; Si enim aperte ut draco loqueretur agni similis non appareret;
 Sed assummit agni speciem ut draconis exerceat operationem; Agnum
 fingit ut agnum inuadat; De qua adhuc dicitur; Et potestatem prioris
 bestiae omnem faciebat in conspectu eius; Illam potestatem haec bestia
 coram bestia facit; quae draco priori bestiae ascendenti de mari in illo ca-
 pite tam quam occiso dederat; Et quam aliam potestatem nisi quae
 & ui praemit & fraude decipit; Quam uidelicet potestatem in conspectu
 bestiae bestia facit; Non quo praedicatoris atque praepositi dñi
 illius hominis semper coram oculis eius acceptam potestatem in populos
 exerceat; sed quod dum praedicant & imperant caput nequitiae suae
 sibi preferentes tantum honorant ut quicquid agunt corrupto seage
 redicant; Tamquam ei ut dō latere nil possit quem adorare & fraude

& potentia compellunt. Omnia enim simulate agere temerabunt. quae
scōs ueraciter egisse cognoscimus. Nam & apostolus de se & ceteris
praedicatoribus dicit. Tamquam ex dō coram dō. In xpo loquimur. Et
helias ait. Uti uis dñs. In cuius conspectu sto. Cum ergo praedicatores ne-
quam in omne quod dicunt in omne quod agunt caput suum in malum sibi
praeposunt. quasi in conspectu eius potestatem ipsius super populos exercent.
In tantum autem utramque bestiam apparere unum esse corpus atque
unius cultum nequitiae exercere. Ut & iam sequentis bestiae simulatio
illipriori hi potius in bestiae ad simulari uideatur. ut puta quot sunt me-
bra tot uideantur antichristi esse. Et tamquam multi antichristi unum
antichristo immo diabolo in antichristo militare cernantur. Unde
& de hac sequenti bestia benenunc subditur. **ET FACIT TERRAM**
ET INHABITANTES IN EA ADORARE BESTIAM PRIMAM. CUIUS CU-
RATAE PLAGA MOR-TIS. De sequenti namque dicitur. Uidi aliam
bestiam ascendentem de terra. & habebat cornu a duo similia agni.
De priore uero dicitur. Cuius curatae est plaga mortis. Quod utrumque
ad fraudis nequitiam. & simulationem uere fidei pertinere probatur.
Querendum uero nobis est. quid sit quod hoc loco dicitur. Facit terram & inha-
bitantes in ea adorare bestiam primam. Si enim hic terra simpliciter ac-
cipienda est. habitantes uero in ea terreni. Quomodo terram compellit
bestia adorare bestiam. Numquid insensibilis haec terra aut uult.
aut nouit aliquem adorare. Si autem uerum est. terra hoc loco pro ter-
renis posita est. quid sibi uolunt inhabitantes in ea aliter terreni qui simul
bestiam cum terra adorant. Aut num quid non sufficerat dixisse fa-
cit terram aut facit inhabitantes terram adorare bestiam. Sed sci-
dū nobis est quia terra pro terrenis corporibus. habitantes uero in
terra pro animabus dictum intellegi uoluit. Ac per hoc uim seduc-
tionis ostendit. quae & animam & corpus miserabiliter man-
cipare sibi compellit. Qui enim uicadit non seductus solo corpore
captiuus est. Quia autem seductus & corpore & mente captiuatur.

Sed quo modo haec bestia cuius plaga mortis curata est prima esse dicitur. cum ex septem
 bestiarum capitibus unum caput esse pronuntietur? Dicitur enim supra perius fuerat.
 & unum de capitibus id est bestiae tamquam occisum in mortem eius plaga
 mortis curata est. Nunc autem dicitur. facit terram & inhabitantes
 in ea adorare bestiam primam. cuius curata est plaga mortis. Quid in
 his intellecturi sumus? nisi quia ut aperte nobis elucet. Caput illud
 tamquam occisum in illa bestia cum septem capitibus prima tenetur
 & idcirco prima bestia uocatur. Nec in merito hoc unum caput ex septem
 bestiarum capitibus tota bestia uocatur quia corpus totum ad caput refertur.
 Ita & iam hoc loco propter altitudinem diuini eloqui honestatis. ut
 causam translationis nominum: Bestia scilicet illa cum capitibus
 uocatur terra & inhabitantes in ea. Caput uero eius totum operaret
 bestiae nomen. Ita cum terreni hanc bestiam cuius curata est plaga
 mortis adorant. & bestia utique illa cum capitibus illum adorat.
 Bestia ergo cum duobus cornibus quae est pars bestiae. facit ut adoret
 bestia bestiam. Quia uero ut saepe iam diximus. cum haec bestia ter-
 renis adorari dicitur. diabolus in ea adoratur qui est bestia.
 Utrum ita sit probabiliter necessarium ducimus ad firmare
 Intentumque uolumus esse lectorem in his quae paterna traditione cupimus
 indagare. Paulo namque superius in hac apocalypsi legimus adora-
 tum draconem adoratum & bestiam. cum solus draco adoretur a suis.
 Sed cur solus draco adoretur a suis. cum & bestia adorari iudicatur a ter-
 renis. nisi quia non habet diabolus mediatorem inter se & suos. sicut deus
 inter se & ecclesiam suam. ut qui autem non habet mediatorem
 utriusque hostis inter se & suos. ceteratur uti christus in medio po-
 situs. Nisi quia non in ueritate sed in sola simulatione. Quod dicunt
 homines adorare christum qui mortuus est & resurrexit. In qua scilicet
 simulatione illum adorant qui hanc ipsam simulationem
 suis damnabiliter ad inuenit. id est diabolum. De quo scriptum est.
 Ipse autem sitans transfiguratus uelut angelum lucis. & quia non
 ueritas. sed simulatio ueritatis est. idcirco mediator inter diabolum &
 eius corpus nullus alius. nisi simulatio ueritatis est. Hac denique simu-
 latione dicit bestiam habere plagam gladii & uiuere. in similitudine
 utique mediatoris nostri domini ihesu christi qui clauis patibulo crucis adfixus est.
 lancea latere perforatus. post triduum resurrexit. Tres siquidem diabolus.

bestia uelut occisa populus cum prepositis tantū modo duo sunt.
quia non mediatorum ueritatis sed simulationem habent uerimedi-
toris. Et reuera adorabunt terrenū antichristū sed quā dī filiam;
In quo uidelicet nomine quia non ueritatem sed mendacium adorant.
diabolū utiq. adorant qui ipsū mendacium reprobis adorandū simula-
ta ueritate opponit. De quo scriptū est. qui loquitur mendacium de
pprio loquitur. quia mendax est & pater eius. Quam obrem ut aperte
uidemus. si quando bestia adorari dicitur que habet plagam gluti & iuxta
diabolus sine dubio ostendatur. De quo apostolus dicit. Qui aduersa-
tur & ex tollitur supra omne quod dicitur dī aut quod colitur. ita ut
in templo dī sedeat ostendens se tamquam sit dī. Idem ergo diabolus
qui & suum & mediatoris sui locū implet in bestia intelligitur. qui
se suis nequiter adorandū opponit. de imitatione furti simulata ob-
umbratione uocabuli. Et qui predicatorum damnata illius hominis
ut plures seducunt. non solū uerbis suadebunt sed & uim miraculis.
Et si falsis coruscabunt. recte de hac bestia sub dicitur. Et fecit sig-
na magna ut & iam ignem faceret de caelo descendere in conspectu
hominū. Hoc & iam de his dñs quod sepe protulimus testatur dicens.
Tunc surgent pseudo xpi & pseudo prophete. & dabunt signa mag-
na & prodigia. ita ut in errorem inducantur. si fieri potest & iam electi.
Inter quā admiranda atq. stupenda signa & prodigia hoc unū præstat.
quod ignem de caelo descendere faciat. Et quid hoc loco parabolū. nisi doc-
torū ecclesiam. quid uero pignem. nisi scī spī donū accipimus. qui
dudum in igne is linguis sup centū uiginti homines descendisse legitur.
De quo & iam dñs ait. ignem ueni mittere in terrā. & quid uolo nisi ut ar-
deat. Bestia ergo cum duobus cornibus ignem de caelo descendere facit
in terra. quia predicatorum antichristi falsā imitatione ecclesie. p imposi-
tionē manus dare se suis spm scī sequacib. fingunt. Et quia hi quibus
apostoli spm scī dabant. statim linguis loquebantur nouis. hoc & iam isti
p hypocrisin simulate ueritatis faciunt. cum aut ex uarietate gentium
aut ex fallentis inimici astutia. nouis ac plurimis linguis suos loqui
faciunt sequaces. Quod & iam inter cetera miracula præcipue credentium
signū. dñs quoq. ascensurus ad patrem commendat dicens. Signa autem eos
qui credituri sunt hæc sequentur. In nomine meo demonia eicient. linguis
loquentur. nouis. & cetera. Hinc ergo uehementia seductionis ostenditur.

Et igne de celo
faciet dei
cendere.

† uel daretur. quia colere sua debet confirmari omnino uelut signum mundi. Nam cum multa nobiscum uideantur heresim habere.

quo illud sp̄s sc̄i donum bestia habere. communia hoc specialiter donum sola se gloriatur habere xp̄i ecclesia. Hinc quod magos pharaonis similia moysi signa facientes. sp̄s sc̄i legitur frustra uisum esse cum suis ad sumptionibus succumbentes. uera uero confessione dixissent. digitus d̄i est hic. Digitum autem d̄i sp̄m sc̄m appellari euuangelistarum nos relatio docuit. cum unus horum asserit d̄m dixisse. Indigtus d̄i eicio daemona. Alter uero in sp̄u d̄i. Quo circa hinc ut diximus hinc uehementia fraudis ostenditur. ut illud habere aut dare sp̄m sc̄m ministris satanae arbitrentur. quod resistente uictrix ecclesia contra aduersarios suos magorumque fraudulentias iam tunc in moysi erigi uidebitur. Et nec mirum si illa bestia quae duo cornua ignis similia. idem uirtutem atque innocentiam d̄i filii habere se simulat. hanc & iam sc̄i sp̄s largitatem per fraudis nequitiam specie tenus sibi uindictam suisque sequacibus dare simulat. Sed cum terra super quam iste ignis de caelo descendit. nihil aliud quam terrenos designet. Quid est quod eundem ignem bestia illa in terra in conspectu hominum descendere facit. Num quid non terra homines significat. nisi quia sicut terrae nomine reprobi terrenis uoluptatibus dediti bestiae signis decepti. si hoc in loco hominum uocabulo sc̄i figurantur & electi rationabiles utique d̄i imaginem habentes. Quos ut illi ministri satanae facilius decipere possint. coram ipsis sp̄m sc̄m dare se simulant. Ut uidelicet ex concupito eiusdem sp̄s sc̄i dono adsumunt eos per fidiam efficacius trahant. Sicut dudum simon magus per impositionem manus apostolorum sp̄m sc̄m daretur conspiciens idcirco credidisse. ac pecuniam eisdem apostolis dedisse scitur. ut similia illis facere possit. Uel certe ignem de caelo descendere facit. non in conspectu spirituum. sed in conspectu ipsorum quibus dari fingit. sp̄s sc̄i. Qui non in merito homines uocantur. quia non diuina sed humana sapiunt. Ipsi & enim terra. ipsi & homines dignis appelluntur. Uerbi gratia quia per hanc simulationem non oculos spiritualium sed carnalium ludi facere perhibentur. ideo in conspectu hominum hunc ignem de caelo deponere dicuntur. Potest autem hoc quod ista bestia ignem de caelo deponere dicitur. & aliter intellegi. quia enim electi qui quae nouissimis tribulationibus deprehensos qui prius fideles esse uidebantur signis & uirtutibus. a fide retrahi conspiciunt. zelo feruore. acensi anathematis fulmine deceptores percipiunt. Recte de caelo in terram ignis descendere dicitur. quod sine dubio ignem illa bestia de caelo descendere facit. quae propter inmanitatem seductionis suae adrummum zeli feruore sc̄i commouet.

Ignem quippe de caelo descendere est de caelestibus electorum animis zeli flamas emanare. ac si spiritus sanctus diceret. Intantum proficiunt signa bestiae atque prodigia: ut illa sanctorum peccata patientis sima zeli flammis accendantur. quibus ipsi reprobis damnabilia concrementur. Unde & in hac apocalypsi longe superius de sanctis de nouissimis praedicatoribus specialiter dicitur. Siquis eos uoluerit nocere: ignis ex ore illorum & deuorabit inimicos eorum: Quod & iam figuratum in illis duobus quinquagenariis factum fuisse cognouimus: quicum proteruae spiritus inflati. ut aduersione perfidie regis helius descenderet in clamarent. Ad utrumque ait. Si homo dei ego sum descendit ignis de caelo & deuorauit te & quinquagenarios. & descendit ignis de caelo & deuorauit eos. Quo uidelicet in facto ex ore helius uidetur nobis ignis descendisse: cum ut descenderet solo uerbo probatur fecisse; Illucque eundem ignem de caelo descendere fecisse credendum est: qui hominem dei zeli feruorem commouerunt; Quod tunc historialiter factum significauit spiritualiter gerendum: a apostolo dicente; Haec autem omnia in figuram contingebant illis. Quia uero utrumque ac peruersi illius hominis praedictores. non tantum potentia seculari quantum signis & prodigiis pene omnes decipient. recte cum de hac bestia dictum fuit & fecit signa magna ut & iam ignem faceret de caelo descendere in conspectu hominum. A parte mox subditur. Et seduxit inhabitantes terram propter signa quae data sunt illis facere in conspectu bestiae dicens habitantibus terram ut faciant imaginem bestiae quae habet plagam gladii & uixit. Ne si aperte diceretur. Haec simulatio uirtutum ad eos ualuit. ut terrore seducti imaginem bestiae facerent. tam quam non uerbis sed ipsis hoc signis & uirtutibus idem praedictores loquerentur; hoc sane in loco bestiam quae habet plagam gladii & uixit. cui & iam imago ab illis praedicatoribus fieri iubetur. diabolum esse cognoscimus. Quae est autem imago eiusdem bestiae. nisi illa simulatio qui putatur antichristus ueri dei esse filius. cuius sit in eo diabolus idemque malignus in illa simulatione spiritus. qui uero sunt qui faciunt imaginem huius bestiae. nisi qui illam imitantur simulationem. omnis enim imago similitudinem praetendit eius de re. ad cuius similitudinem aut formatur aut sculptur aut depingitur; Et reuera qui quam omnes iniqui pro eo quod diabolum imitantur. imago illius esse probent. specialiter tamen damnatus ille homo quem corporaliter inhabitant

do adsumat. illius imago esse cognoscatur. In quo scilicet eius similitudo ple-
 nius ostendatur. Et nec mirum si in eo expressius tamquam in filio imago pa-
 tris appareat. qui in omni transgressione dissimilis diabolo non erit.
 Ad cuius membra saluator in euuangelio ait. Vos ex patre diabolo estis;
 Ac si per alius uerba diceret; Imago patris uiri estis. Ergo ut dictum est imagi-
 nem bestiae habet plagam gladii & uixit terrenus facere est ad similitudi-
 nem illius imaginis seipsum in forma. id est simulationem illi colendo
 de uenerando imitari. qua putatur antichristus ueritatis esse filius. ac resurre-
 xisse amicus. cum sit in eo auctor mortis. ac malignorum spirituum princeps.
 De qui adhuc simulatione subditur. Et datum est illi ut daret spiritum imaginis
 bestiae. & ut loquatur imago bestiae. & facit ut quicumque non adorauerit
 imago bestiae occidatur. Cui datum est. nisi bestiae cum duobus
 cornibus. quae est pars bestiae. praedicatores uidelicet antichristi.
 A quo illi datum est. nisi ab eo cuius iusto iudicio. id est deo summo bono fieri
 permissum est. quid illi datum est. nisi hoc quod permissum est. ut daret spiritum imagi-
 ni bestiae & ut loquatur imago bestiae. quomodo autem intelligendum est
 dare illi spiritum. nisi quia siue praedicationibus. seu signis & miraculis sua-
 dere hominibus conatur. spiritu prophetae plenam esse antichristum. cum con-
 fitetur eum repletum esse spiritu demoniorum. sic enim dicitur. Datum est
 illi ut daret spiritum imaginis bestiae. tamquam diceretur. Permissum est illi
 siue prauis dogmatibus. seu signis & miraculis ueritatem ad tempus emi-
 nere. ut illa de antichristo testimonium phibente credatur terrenus.
 quod uere sit spiritu sancto plenus. Usus enim scripturae est. ita saepe si me-
 loqui. ut est illud. date honorem deo. Et rursum; Exaltemus nomen
 eius in inuicem. Et ne putarent homines falsum esse quod & ueritatibus
 signis & miraculis suaderentur. habere spiritum prophetae bestiam illam.
 subicit poene inuitabilem seductionis fraude & ait; Et ut imago
 bestiae loqueretur. Ac si diceret; ueritatem bestiae illius seductio praeua-
 luit. ut quod uerbis simul & miraculis praedixit. operibus ostendit.
 Et scilicet imago illa quae putatur spiritu prophetae plena maligno ager-
 te spiritu consulenti; sibi reddat responsa. Non enim dubium quin diabo-
 lus per damnatum illum quem adsumpsit hominem. tunc respondeat
 suis. qui olim per simulacra muta. & surda loquebatur cultoribus suis;
 Qui & iam seducendo hominum. ore serpentis adlocutus est eum;
 O quanta sunt haec. qualia sunt haec; Quid hic ad deceptionis laqueum.

¶ Oportenda persecuti.

non est praeparatum / quid de seductionis armis minus uideatur expres-
sum. ecce praedicationum dogmata. ecce miraculorum signa. ecce
tamquam ex spu prophetae ad omnia parata responsa; Quis istum
deni non trepidat? quis ista considerans non a fundo cordis contre-
mescat? quis etiam haec contemnens. a perfidis sententiam mortis
accipiat? unde hic quoque enarratis tot tantisque insidiarum portentis
cu in calce locutionis de hac bestia iohannes dixit; Et dicitur est illi
ut daret spm imaginem bestiae & ut loquatur imago bestiae. subiecit
dicens. Et facit ut quicumque non adorauerit imaginem bestiae occidan-
tur; sequitur. Et facit omnes pusillos & magnos. & diuites & paupe-
res. & liberos & seruos. habere curatorem in dextera manu aut in
frontibus suis. Quia igitur sunt nonnulli qui haec quae praemissa sunt
cum ea aut legunt aut audiunt. ad litteram accipere uolunt. Id est aut
imaginem bestiae. aut ignem de caelo delapsum; Dicant quaesumus
quam similitudinem imago illa habebit. bestiae cum septem capitibus
an hominis; Et certe ipsi etiam paruuli sciunt. quod bestia illa. anti-
christum maligno spu repletum designat. nullusque eorum ignorat.
eundem antichristum hominem esse peccati filium perditionis. Si ergo
dixerint quia imago illa speciem hominis praetendat. quam in anti-
christi honorem terrenum dicuntur adorare. Quia & hoc post paulu-
lum dictum recognoscunt cum denumero eiusdem bestiae subditur.
qui habet intellectum conputat numerum bestiae. Numerus enim hominis
est. respondemus. Cur ergo non hominis imaginem sed bestiae idem
terrenum fingere dicuntur. si uero dixerint. idcirco quia bestia illa
antichristum speculat eiusque habitatorem significat. nos e contra dici-
mus. quia sicut illa bestia figurat diabolum & antichristum designat;
Sic & imago illa non corporalem speciem. sed spiritalem demonstrat.
hoc autem propter paruulos tantum dixerim: quos ad spiritalem in-
tellectum perducere quaero; Sicut igitur illa quae modo praemisimus
ad litteram accipi non possunt. sic nec ista quae de caractere sequuntur;
Quidam ergo quis sunt pusilli. & magni. diuites & pauperes. libe-
ri & serui. atque ipsum caracterem quo signari dicuntur. Non enim
hic de bonis sed de reprobis hominibus; mentio fit. ex quibus totum
diabolicum corpus extrahitur. Ipsi sunt etiam illa bestia generalis. cum
septem capitibus praemissa. sed singulos uoluit per membra diuidere.

De diuitibus; & pau-
peribus;

quos sepius me in uno conplectitur corpore & in bestia nomine: pus
 illos in malū eos accipimus: qui & si perfectam nocendi malitiam habent
 tamen effectū perficiendi ut cupiunt habere non ualent: magni sunt
 hi quia ad omne quod uoluerint scelus pro rum pere ut nequiter cogita
 uerint: nequius implere ualent; Diuites sunt: qui & terrenis diuitiis
 suffulti & supbiae spū inueniuntur inflati: quibus p iacobū apostolū
 dicitur. Agite nunc diuites plorate ululantes in miseris quas aduen
 ruit uobis; pauperes sunt hi qui non tantū terrenis diuitiis quantum
 uirtutib; inopes uidentur. Qui & cum sint pauperes diuites se eē ac
 tant uirtutib; Ad quorum p sonū in hac apocalipsi uoce angelica dicitur. s
s
c
 Dicit quia diues sum & locupletatus & nullius egeo & nescis quia tu es mi
 ser & miserabilis & pauper & caecus & nudus; Liberis sunt & serui hi qui
 sub peccati iugo degentes nequaquā iustitiae colla mentis submittant;
 De talib; namq; iam scī effecta fuerant: quib; beatus apostolus dicebat;
 Cum enim serui essetis peccati liberis iustitiae: qui uidelicet ad bestias simul
 caracterem signandi adcurrunt; & quid p caracterem nisi notam cri
 minis debemus accipere; sed cum semp; rep; bis sinistra congruat: electis
 uero dextera: mirandum ualde quomodo hoc loco in dexteram manu idem
 rep; bi caracterem accipere dicantur: cum non possint habere dexteram
 hi qui caracterem bestiae suscipere uidentur; Et quid p manū dexteram ni
 si operatio uirtutū quae nil habet commune cum reproba actione u' quid
 uero p frontem: nisi fidei p fessio debet intelligi; quam obrem subaudiē
 dum nobis est: quia ubi debuērant habere dexteram reprobi parantq;
 & sine reprehensione frontem: ibi inueniuntur nota criminis decur
 pati. Quia ergo utroq; bono id est uirtutum operatione ac fidei p fessione
 tales inueniuntur fraudati: recte utrobq; nota criminis narrantur
 carēc terzati. hoc deniq; signo & intra ecclesiam in manu. & extra eccle
 siā in frontib; nunc ferre aspiciamus. Extra ecclesiam scilicet in frontib;
 iudeos: qui xpī fidem abnegantes. Antichristū expectant pro eo sus
 cipiendū. Ipso dno dicente: Ego ueni in nomine patris mei & non
 suscepistis me. Alius autem uenit in nomine suo & hunc suscipietis;
 Intra ecclesiam uero ab his in manu gestantur qui fidem uerbo tenus
 habent sed opera fidei non habent: de talibus enī apostolus dicit; Con
 fitentur se nos sedm; factis autem negant; Sicut enim ut iohannes in
 epistula sua dicit. Iam nunc Antichristus in mundo est: sine dubio

& hoc signum in membris ^{is} in praesens est: proprius autem atq; specialē
nouissimus illis diebus quibus manifeste idem homo peccati quinunc
occulte in suis mysterium uino peritur iniquitatis apparuit. Ca-
racterem in manu dextera aut in frontibus suis reprobis habere est:
eundem ipsum reproba fide ac reprobi ^{is} actione; Quare autē hoc sig-
num p̄ suos praedicatorēs inponat. sequens uersus indicat quo di-
citur: Nequis possit emere aut uendere. nisi qui habet caracterem
aut nomen bestiae aut numerum nomini eius. quasi quoddam nego-
tium faciunt qui praedicationem praerogant. & apostolis fidem re-
portant: fidem in periturū & eorum sciam protinus uitam sumunt.
Sic enim iustorum praedictio negotium non fuit sc̄: p̄fecto psalmista
non dicitur. Sumite psalmum & date tym panum. In tym pano
& enim corium siccatur ut sonet. Quid est ergo dicere sumite psal-
mum & date tym panum. nisi accipite spiritalem canticam cordis
& reddite temporale maceratione corporis. Si supra praedictio
negotium non fuit sc̄: Nequaquam sub typo fortis mulieris sala-
mon desit ecclesia dicitur: Sindonem fecit & uendit & cingulum
tradidit churaneo. Et quid signatur linteis sindonis. nisi subtilis in-
terio sc̄ae praedictionis. inquam molliter qui escitur. quia mens in illa
fidelium spe superna re fouetur. Unde & petro animalia in linteis
demonstrantur. quia peccatorum animae misericorditer ad gre-
gatem in blanda fidei quiete continentur; hanc ergo sindonem eccle-
sia fecit & uendit. quia fidem quam credendo texerat loquendo
dedit. & ab infidelibus uitam recte conuersionis accepit. Quae & chu-
raneo cingulum tradidit: quia purgorem demonstratē iustitiae
fluxa genitalitatis adstrinxit. Ut ergo hanc negotiationem pueri-
tunc illi praedicatorēs auferant. omnes reprobos antichristi signo
depingunt. ut non iam ueri negotiatores. sed ut ita dixerim quidam
appareant mangones. Multis enim praestigijs ita agent praedica-
tionem & fidem ecclesiae. quas usq; ad tempus illud quasi quaedam
mercatio celebrata est auferre. Omnesq; sic unius praedicationis &
fidei signo censeri sicut mercatores qui una uidentur naue portari
uniformi cognoscuntur signo teneri. sic namq; dicitur: Nequis
possit emere aut uendere. nisi qui habuerit caracterē bestiae; tāquā
diceretur. Ut nemo istius tunc merces aut dare possit aut accipere

De mercatoribus;

quibus nunc fideles caractere xpi signati merere uidentur. sed illas
 quas illo in tempore ministri satane offerunt. & accipiunt antiehristi
 signo censeri; Quod utiq. pra. ualebunt in suis. sed nunc quid in nr̄is
 absit. Non enim ista meratio cessabit inter nr̄os. quia ad bestiae caracte-
 terem nullus electorū accurrat. Ad illas namq. nundinas illi negoti-
 atores ex imo adq. extremi. enoch & helus occurrunt. qui a hitantū
 merces ecclesiae pra. dunt ostendunt. ut non solum xpi an fidei de-
 diti. uerum & iam ipsas concupiscant qui signo bestiae uidebantur
 censeri. dno de uis eorum dicente. helus ueni & ipse restitua & omnia;
 Et quia p. ut dno largiente potuimus. quid significet caracter bestiae dixi-
 mus. nunc super est. ut & iam figuram eius ex primamus. quod uesit
 nomen bestiae. numerusq. nominis eius subtiliter requiramus.
 Sed cum similitudinem caracteris ex presferimus. prudente lectore
 ammonemus. ne hunc secundum litterā aut in manu. aut in frontib.
 poni & istam. sed ex eodē caractere forinsecus ex presso. intellegat
 quae sit notacriminis. repborum animab. interius depicta. Et quidē
 superius solum caractere posuerat. nunc uero p. sinonymā & caractere
 & nomen bestiae. numerūq. nominis eius iterando inculcat.
 Unumq. esse qui habuerit. aut caractere bestiae. aut nomen eius.
 aut numerum nominis eius ostendat. Et quia uult de. ad intellegendū
 haec quae scribentur obscura cernentur. dedit signum per quod & ca-
 racterem & nomen bestiae lector intellegere possit. Deniq. exhortan-
 do subiungit dicens. Qui habet intellectū conputet numerum bestiae
 numerus enī hominis est. & numerus eius sexcenti sexaginta sex.
 Et reuera quasi iudicium dedit quo possint haec ad intellegendum
 penetrari. sed ad huc nobis nimium obscura cernuntur. quia intel-
 lectus ille ut cupimus nobis in eē non uidetur. Oremus ergo neces-
 se est. datorem intellectus ac gemitib. cordis dicamus. Da mihi in-
 tellectum dne. **O**bsecro mē ihū dator prudentiae. qui das & n̄
 in p. peras. obsecro in quoniam die interiori homini meo. Intellectum da
 bonū & instruatē. & ecce dū orans loquor. praesentiam tuam ad esse
 cognosco. qui & iam in uocantē te. piā munera largiturus pra. occu-
 pant dicit. Antequam me in uocauerint. dicam ecce adsum. Quae ergo
 ante mihi elucēt. p. ducam necesse est. ad cognitionem lucis. Agnūne
 faciamus numerum. quem dixit iohannes accēpi. ut in numero nomen

R

:

c

s

Oratio.

Etiam cognoscimus & characterem. ac primum ponamus characterem
deinde nomen: ad extremum numerum nominis. Ipsum quoque nu-
merum in nomine requiramus: quod utique in ea lingua faciendum esse
cognoscimus: in qua prius haec apocalypsis initium sumpsit. Ingre-
ssa scilicet: in qua praeter euuangelium mathei & epistolam pauli ad he-
breos: nouum testamentum intium dedisse nulli dubium est. Quia enim haec
reuelatio graecae locutione sit edita atque conscripta. ipse iohannes auc-
tor eiusdem historiae indicat. qui euuangelium in persona christi dicen-
tem secundum idioma eiusdem linguae introducit dicens: Ego sum
Α & Ω. Characterem sane ex munio scribendum censemus: nomen autem
similiter rubeo colore. numerum uero nominis nigro super ipsum
nomen exprimeret scriptorem ammonemus: & qui his qui gre-
cae litteras ignorant consulemus: ipsum & iam characterem & no-
men latinis litteris sequenti loco scribimus: Est autem character in
hunc modum expressus. **Χ** **Ρ** **Ι** **Α** **Ν** **Τ** **Ε** **Μ** **Ω** **Σ** **Α** **Ν** **Τ** **Ε** **Μ** **Ω** **Σ**
includitur nomen uero est. **Α** **Ν** **Τ** **Ε** **Μ** **Ω** **Σ** **Α** **Ν** **Τ** **Ε** **Μ** **Ω** **Σ**

Numerus autem nominis est. sexcenti sexaginta sex; quem numerum
ut fieri decreuimus secundum quod graeci per characteres suos scribunt
numeros & lectitant super ipsum nomen adfiximus. Sed quid pro-
dest inuenisse characterem. inuenisse nomen bestiae. numerumque no-
minis eius. nisi quid ipsum nomen inter pretatum in nostra lingua sig-
nificet indagemus? nisi enim interpretatio nominis appareat. ca-
racter positus ut puta christi nomen. nil mali ostendit; Praemissum
in quantum ualuit auctor huius historiae simulationibus partis ad-
uersae. quibus sibi indebitum detrahit nomen diaboli. natus usurpare.
In characterem scilicet quo christi nomen exprimitur. ut ostenderet antichristum
ipso honore contrarium. ammonuit per numerum nomen querere.
atque ex nomine qualitates meritorum agnoscere; Nomen autem per
numerum inuentum. id est antemus: in nostra lingua inter preta-
tum honori contrarius sonat: nec in merito. Nam & antichristus
christo contrarius inter pretatur. Ac si ipsa expositio nominis loqueretur
dicens. honori qui soli conpetit christo in eo contrarius quo docetur
ineptus. inportunus incongruus; Neque enim honor ei sed anathema
conuenit. Quam obrem per numerum nomen. ex nomine subputatur.
numerus inuenitur. atque ipsius interpretatione nominis qualitas

meritorum agnoscitur; Est autem ad huc aliud nomen immo grecū
 uerbum quod eiusdem numeri complectitur summam. id est **Α Π Ν**
^{lax} ^{cccc} ^{xl} ^v **Ο Υ Μ Ε . arnume**. Qui simul ducti faciunt sexcentos sexaginta
 sex; Interpretatio autem eiusdem intellegitur nego; Sed nec mirum
 quod hoc uocabulo dignus iudicetur Antichristus id est negationis: cū
 dñō ihū xpō nomen congruat credulitatis: ipso dicente hoc est opus dī:
 ut creditis in eum qui me misit: Item q. creditis in dñm & in me creditis:
 Ac p hoc siue honori contrarius quod est Antemus siue nego quod est
 arnume: digne ad Antichristi psonam potest utrūq. referri: Ut pu
 te p duas partes orationis. nominis scilicet ar uerbi. & persone qualitas
 & operis insinuetur asperitas; Est quoq. adhuc aliud nomen greca
 latina q. consuetudine apud poetas huius seculi usurpata. apud uul
 gi uero multitudinem poene ignotum; Quod si grecis litteris qui
 bus ipsi numeros scribunt exaretur: ipsum sexcentessimum & sexa
 gesimum sextum numerum implere uideatur. est enim nomen.
^{cc} ^v ^x ^{ccc} ^l **Τ Ε Ι Τ Α Χ Τ Ι Τ Α Χ**. Dicitur uero sol. & reuera non absurdum habet
 intellectū. ut damnatus tunc ille homo solem iustas asserat. ac lucem
 ueram que illuminat omnem hominem uenientem in hunc mun
 dum. Cum sit in eo apostata Angelus trans figurans se uelut angelum
 lucis: Am monens hominib. se lucem ueram pferri quos uult a luce iustas
 sepāre; Nam & sathanas pferamus qualis homo ille peccati fraudulent
 lucem seuocare suadeat. in ipsis scilicet latinis litteris hunc numerum inue
 nimus hoc modo; **DI CLU X**. Nam **D** apud nos quinquaginta. **I** unū.
C centum. **L** quinquaginta. **V** quinq. **X** decim p faciunt. qui simul
 ducti sexcentos sexaginta sex consummāt; Et quia latino sermone
 hunc numerum. In latino scilicet nomine inuenimus. possumus
 ad huc eundem numerum. si p grecas litteras scribatur gothico nomine
 reperire hoc modo. ⁱⁱⁱ ^v ^{cc} ^{viii} ^{co} ^x ^{xx} ^{lxx} ^{cc} **Γ Ε Ν Ε Η Π Ι Κ Ο Ε . gentericus**
 Qui simul ducti faciunt sexcentos sexaginta sex; Interpretatio autem
 eiusdem nominis est gentium seductor: in eo xpō contrarium. quo
 ille seductor. iste uero dicitur gentium saluator. Siue et go hoc siue
 illo modo. siue in greca siue in latina seu in gothica lingua hic nume
 rus accipitur. Non incongrue ad Antichristi psonam refertur.
 Sed est ad huc quod de eodem numero subtili inuestigatione pensamus.
 ut plura de eo offerentes lectori plenius sciri faciamus; Dicitur ergo

numerus eius sexcenta sexaginta sex; Senarius quippe numerus
apud secularem scientiam ideo perfectus est: quia primus in nume-
ris completur partibus suis: id est sexta sui parte tertia & dimidia quae
sunt unum & duo. & tria quae in summam ducta sex faciunt. Nec alius
ante senarium numerum reperitur: qui suis partibus dum dividitur
toti eius summa completur. Quique dum a sexta sui parte id est ab
uno in denarium. a tertia autem in uicinarium. a dimidia uero multi-
plicatus in tricenarium surgit: quasi quadratum denarium reddat
sed ut solidetur. Rursum a sexta sui parte quae in denarium surgit.
ad centenarium peruenit: Sicque in singulis suis partibus multiplicator
sexcentos consummat: Sed quia cuncta haec per sacrae scripturae celsi-
tudinem proficiendo transcendimus: ibi senarium ibi denarium. ibi sexa-
genarium. ibi centenarium. unde sit perfectus inuenimus: In scriptura
& enim sacra numerus senarius ideo perfectus est: quia in mundi origi-
ne dominus ea quae primodie coepit sextadie opera impleuit: cum ho-
minem propter quem cuncta creauerat. ad imaginem suam fecit.
Denarius numerus in ea perfectus est: quia lex in decem praeceptis con-
cluditur: Omnisque culpa non amplius quam per decem uerba cohibe-
tur. atque enarrantes ueritate operatores uineae denario remunerantur.
Sexagenarius in eo perfectus est: quia omnia quae in sex diebus operan-
tur: eiusdem decalogi mandatis concluduntur: atque euuangelio, p-
testante eloquio terra bona fructum sexagesimum reddit: Cente-
narius in eo perfectus est: quia decem decalogi mandata decies multi-
plicata comprehendit: omnem operationis summam concludit.
Nisi enim centenarius numerus perfectionem designaret: nequa-
quam ^{dominus} ad discipulos diceret: Omnis qui reliquerit domum & fratres
aut sorores. aut patrem. aut matrem. aut filios. aut agros propter
nomen meum: centuplum accipiet & uitam aeternam possidebit.
Quia ergo primus homo sextadie conditus. uitae praecepta contē-
nens: humanum ^{genus} conditoris excluderat. Sed ne sine lege periret
diuina eum pietas decalogi mandatis adstrinxit. recte a sexta par-
te senarius unus ad decem peruenit: & quia eadem praecepta sex diebus
quibus operari licet ita paguntur. ut etiam siluatore in sextamundi
estate apparente ac legem mandatorum in decretis euacuante. nequa-
quam aboleri sed impleri praecipiantur: bene idem denarius

.. a lege

sexies multiplicatus sexaginta proficit; Quia autem ipsi decilogi mun-
 data quidam transcendentes in perfectionis culmen eriguntur;
 tunc idem denarius numerus decies multiplicatus ad centenarium
 pertingit; Quia uero siue mundi elementis uisibilibus in sex diebus perac-
 tis siue decalogi mandatis sex diebus peragendis seu perfectionis labo-
 ris finis creditur inponendus digne idem numerus centenarius sexies
 multiplicatus ad sexcentos puenit; Quae cum ita sint non inconuenien-
 ter existimamus ut idem senarius numerus suis partibus multiplicatus
 omne tempus uitae praesentis quod sex mundi aetatibus pagitur
 significando percurrentis; nouissimum & ultimum tempus quo finis expec-
 tatur ad futurum specialiter designet; Et ut inuicem sibi cum fine concor-
 dari uideantur; adicitur ad sexcentos sexaginta idem senarius & fiunt
 sexcenti sexaginta sex; Nam & nomen christi quod se phypocrisin scita-
 tis antichristus natus usurpare; prope illud dierum proficit numerum
 quem in persecutione eiusdem antichristi haec apocalypsis sepius pronun-
 tiat ad futurum idem dierum mille ducentorum uiginti quinque hoc modo.
M LCC LXXI . In cuius se speculatio fraudulenter opponit aduer-
 sitatis incuratere scilicet superius expresso; **P** ubi conpendio totum
 christi nomen includitur; quia ergo homo ille **F**ilii peccati filius perditionis
 christum se esse fallaciter nouissimis seculi diebus adfirmat; tamquam ipse sit
 conditor omnium quae in sex diebus peracta uoluntur sequae **A** & **W**
 principium & finem & dominum scilicet uite seculi & hominem in fine seculorum
 mentitur; tunc tenetur bestiae per intellectum comparatus sexcentis-
 simus ac sexagesimus sextus omne tempus uitae praesentis comprehen-
 dens & diabolice fraudis nequitiam & finale seculi terminum ostendit.
 Uerum quia solutus quoque numerus nominis praefatam rursum die-
 rum mille ducentorum uiginti quinque proficit summum non debemus esse
 admittendum pigri; maxime cum aptus sit idem sensus huius expositio-
 ni; In quadragenario & enim atque senario numero insinuatum nobis
 meminimus dominici corporis formam quam pro primo adam erro-
 ribus corrigendis secundus adam christi de beata uirgine suscepit.
 Propter quod in euangelio ait; Soluite templum hoc & in tribus diebus
 excitabo illud & respondentibus iudeis; Quadraginta sex annis aedi-
 ficatum est templum & tudicis uiribus diebus suscitabo illud quod euuan-
 gelista exponens ait; hoc autem dicebat de templo corporis sui;

In quibus scilicet uerbis & errantes non errabunt: quia hoc quod de terreno
 templo estimabant de corpore christi prophetabant. nec in merito. Nomen
 quippe adum litteris grecis exaratum secundam quod ipsi numerum con
 putant: quadragenarium & senarium complecti hoc modo, ¹¹¹¹ **ΑΔΑΔΔΔ**
ΛΘΛΘ. Qui faciunt quadraginta & sex. Si autem ipse quoque numerus
 fuerit solutus. & per semetipsum sicut latinae dicitur grecis litteris scrip
 tus & ductus. id est quadraginta sex: illum profecto numerum complecti
 hoc modo. ^{xx}^{lxx} **ΚΘΥΛΑΡΑΓΓΙΝΤΑΞ** ^{cccc}ⁱ ^{lxx}^{vi} ^{lxx}^v **ΕΞ** ^{lxx}^v **quadragesima sex**
 Qui simul ducta faciunt mille ducentos uiginti quinque; Ecce & enim
 tempus illud quod superius in caractere expressum ostendimus. nunc
 solum nominis digesta series eiusdem numeri summa demonstrata
 concludi. Quam ob rem dum sibi utraq. conueniunt: non inanis
 sed certa causam misterii indubitanter ostendunt. Hinc est enim
 quod de simulatione antichristi apostolus ait. Ita ut in templo sedi
 deat ostendens se tamquam sit deus. Ut uidelicet sicut falsi agnoscit
 si imitatione ac rerum simulium quas supra meminimus. sic & iam
 templum sedi arte non ueritate transfigurare. Possunt quidem de
 hoc numero plura & ubi intellectui apta proferri: sed iam ista debent
 sufficere. Inter haec autem questio animum pulsat: quomodo uera
 sit haec expositio quam modo protulimus: cum dies mille ducenti uiginti
 quinque in caractere comprehensi. a tribus annis & sex mensibus qui
 in persecutione antichristi specialiter ac saepius describuntur. duos
 & quadraginta dies minus habere uideantur: quam questio nem nisi eno
 dauerimus: inridendus potius erit quam suscipiendus praemisse
 expositionis sensus. Sed sciendum nobis est. quia praefatum persecutio
 nis tempus. nec uno semper modo. nec sub unius eiusdemque numeri
 definitione. sacra scriptura ponere consuevit. Nam & in hac apoca
 lypsi de muliere quidem parturiente dicitur. Dantes sunt mulieribus
 alae aquilae magnae ut uolaret in desertum. in locum suum ubi ala
 tur per tempus & tempora & dimidium temporis a facie serpentis;
 Rursumque eundem tempus recapitulando complectitur cum dracone
 & bestia dicitur. Data est ei potestas facere mensibus quadraginta duob.
 Superius uero eiusdem temporis numerus ita terminatur. Et dabo
 duob. testibus meis & prophetabunt diebus mille sexaginta: & certe qua
 draginta & duo menses. id est tempus & tempora & dimidium tempus.

Decem & septem dies super mille ducentos sexagēta habere uidentur
 Sed nec in ista tantum apocalypsi eiusdem temporis numerus uariatur . . .
 Cum uidelicet uisione idipsum fieri repperatur . Nā cum angelus qui
 eidem prophetae uisionem ostendebat de nouissimis tribulationibus diceret .
 Ueni & tempus quale non fuit ab eo quo gentes esse coeperunt sup terrā
 usq. ad tempus illud . & cetera . Atq. idem beatus interrogat & daniel hel . as .
 que quo finis horū mirabilium secutus . angelus exposuit dicens . qui a m
 tempus temporum & cum conpleta fuerit dispersio manus populi scī . con
 plebuntur uniuersa haec . Tempus scilicet tempore unū & duos annos
 significat . qui faciunt dies mille nonaginta quinq. quod rursum tem
 pus exprimit dicens . A tempore cum ablatum fuerit iuge sacrificium .
 & posita fuerit abominatio in desolatione dieb. mille ducentis nonagin
 ta . Rursumq. hoc ipsum tempus concludit dicens . beatus qui expectat .
 & peruenit ad dies mille trecentos triginta quinq. . De cuius expressione
 temporis alibi ait . cum scōs in manu antichristi . ipso in tempore tradi
 denuntiat . Sermones contra excelsū loquetur & scōs altissimi conte
 rit . Et tradentur in manu eius usq. ad tempus & tempora & dimidiū
 tempus . id est tribus annis & sex mensib. qui faciunt dies mille ducen
 tos septuaginta & septem . Ecce enim unum loco dies mille nona
 ginta quinq. alio autem mille trecentos triginta quinq. alio uero
 mille ducentos septuaginta & septem positos inuenimus . qui eius
 dem temporis significant quantitatem . Quae cum ita sint non ab
 surde incurac tere quo dies mille ducenti uiginti quinq. conti
 nentur eiusdem temporis quantitatem expressum fuisse dixi
 mus . p. quam fraus & nequicia illius peruersi hominis ostenderetur .
 nam & in greco si . **I E C C E P A K O N T A E T T E S S E R A C O N T A**
EX . id est quadraginta sex p. suos characteres scriptū specialibus nume
 ris sub summetur ab ipsius significatione temporis non elongat .
 facit enim mille trecentos decem & septem . Sed quid sibi uult
 quod hic numerus circa ipsius significationem temporis ita uariatur .
 nisi quia p. hoc factum & diei iudicii ac secundi aduentus notitia in
 ipsis & iam nouissimis saeculi dieb. positus hominib. denegatur .
 & deuotis lectoribus exercitium pu laboris ministratur . Inqui
 rentibus discipulis ac dicentib. Onē si in tempore hoc restitues
 regnum israhel . respondit . Non est ur̄m nosse tempora uel .

capitulum 18 hinc inay
De agno & monte
sion.

momenta quae pater posuit in sua potestate: hinc ppendant hinc
erubescunt. qui sex mundi aetates sexies senis milibus computantes
no uisimum tempus suae meritate scire se uolunt. Sic iam in ipso
fine posita haec cognitio denegatur: Non enim sex milia annorum
scriptura computare nos docet: sed sex mundi aetatibus omne tempus
uitae praesentis concludi. Prima & enim seculi ab eis duorum milium
ac quadraginta duorum annorum curriculum euoluta cognoscitur:
Sexta autem ac nouissima est. quae nunc agitur. quae quanto tem
poris spatio proleatur ignoramus. Et quidem signa quae ad no
in euangelio de fine seculi praedicta sunt. completa iam cernimus.
sed quantum adhuc ipsius temporis finis in longum protrahatur
nescimus. At contra quid dicant cum finiti fuerint sex milium anni
tunc erit consummatio. Quid aliud agunt. quam contra dni in
terdictum tempora scire se uolunt. sed absit a fidelium cordibus
ut hoc se scire audeant. aut cupiant. quod dnus & cum angelos latere
uoluit. sequitur. Et uidi & ecce agnus stabat supra montem sion
& cum illo centum quadraginta quatuor milia habentes nomeneius
& nomen patris eius scriptum in frontibus suis. Nunc usque tristi
a ex ponebamus. sed do gratias qui ad leta enodanda transimus.
Hinc ergo laeta procedit oratio. hinc iocunda puenit expositio.
Quid autem accipimus p montem sion quumter pretatur specula
sonit. nisi scim ecclesiam quae & uentura mala auenda denuntiat
& bona. eterna in desinenter speculari contendit.
Quia enim sion ecclesiam designat. testatur psalmista dicens:
Pater sion dicit homo & homo factus est in ea. & ipse fundauit eam
altissimus. De qua rursum per eundem psalmistam dicitur:
Qui confidunt in dno sicut mons sion non commouebitur in aeter
num qui habitat in iherusalem. Ipsa est ergo sion quae & iherusalem.
scilicet uidelicet electorum ecclesia. Quis uero iste agnus sit. ex pon
ne ter se non est. sed dici opus est. Ipse utiq. est qui uespera diei
p salute mundi immolatus est. De quo a nobis pro amoris eius mag
nitudine iohannis uoce frequissime dictum est. Ecce agnus dei ecce
qui tollit peccata mundi. Et de quo alibi scriptum est. Oblatus est quia
ipse uoluit. & peccata nostra ipse portauit. Qui uitem significatio
phane numeru sacratum. nisi ut ex consequentibus agnoscamus. cur

ne & anima uirginis xpi / qui uidelicet numerus tamquam finitus
 pro infinito debet intellegi: & sacriatus secreti significatione mysterii;
 Centenarius & enim numerus in diuina scriptura semp pfectus
 ostenditur: unde saluatore in euuangelio de uertis semini b. dicitur:
 Aliud cecidit in terram bonum & ortum fecit fructum centuplum:
 Quod scilicet iuxta paternam traditionem: ad uirginum ptenere
 p batur professionem: Rursumq pharisaeis parabolam proponens
 ait: Quis ex uobis homo qui habet centum oues: & si perdidit
 unam ex illis nonne dimittit nonaginta nouem in deserto & uadit
 ad illam quae perierat donec inueniat: & illud quod supra posui
 mus eiusdem saluatoris dictum: omnis qui reliquerit domum uel
 fratres: aut sorores: aut patrem: aut matrem: aut uxorem: aut fili
 os: aut agros prope nomen meum: centuplum accipiet & uitam
 & etiam possidebit: **Q**uadragesimarius autem numerus quam
 quam multis diuinis co attestantib oraculis probetur pfectus:
 in eo tamen nobis maximae commendatur: quo uel decalogi man
 data per quatuor libros scilicet euuangelii quater ducta adimplentur:
 uel quod dñs noster quadragesima dieb. se iunium pegisse cognoscitur;
 Quater narius uero siue propter quatuor paradisi flumina: qua
 tuorq xpi euuangelia: seu propter quatuor notissimas mundi par
 tes: quatuorq principales uirtutes manifeste pfectus habetur;
Sed & mille narius in ipsa sacra scriptura uere pfectus probat:
 quia appellacione eius uniuersitas designatur: Unde scriptum est:
 Uerbi quod mandauit in mille generationes: Cum enim nequaquam
 credendum sit quod ad certum generationes mundus extendatur:
 qui d aliud mille generationibus: nisi generationum uniuersitas
 figuratur: hinc est quod hoc praesens tempus a passione xpi
 usq ad finem seculi: millenario annorum numero in hac apoca
 lypsi designatur: cum p iohannem descis dicitur: Et uixerunt
 & regnauerunt cum xpo mille annis: ceteri mortuorum non
 uixerunt donec consummentur mille anni: Sciendum & uia
 quod hic numerus ex aliaratione inuenitur pfectus: Nam
 propter rationem conuater nante trinitatis: siue tres p qua
 tuor: seu quatuor p tria ducamur: ad duo denariu puenimus.

Quo scilicet pene nullus in numeris sacrator inuenitur. Siue autem
ter duo denos p quatuor. siue quater decus dipon dius p tra ducamus.
centum quadraginta quatuor p ficimus. Siue ergo isto siue illo mo
do hic numerus quia pfectus ostenditur. tamquam finitus prom
finito debet accipi. Dicatur igitur. Uidi & ecce agnus stabat supra
montem sion. & cum eo centum quadraginta quatuor milia. ha
bentem nomen eius & nomen patris eius scriptum in frontibus suis.
O quam mira. o quam artificiosa sunt eloqui di. o quam oportune
hoc in loco agnus uictor. contra bestiam opponitur. Agni uictores.
agno triumphatori adherentes. Agni cum agno. contra bestias & lu
pos pugnantes. Agni cum agno. bestias & lupos superantes. Agni
bellatores. caracterem bestiae abnuentes uictorius agni depictas
caractere fontes habentes. Et reuera oportebit ut ostensa ima
ginaria similitudine quam colet. & cuius similem facta aduersitas.
in caractere scilicet aut nomine uel numero nominis. In uicta
quoque ecclesiae castra demonstrarentur. ne tam uehementi p se
cutionis impetu. eandem ecclesiam uel succubuisse uel perisse.
infirmus animus arbitraretur. Ac ne de electorum numero.
quem piam cecidisse putaret. de solis uirginibus hic mentio
nem fieri decuit. quia actio ris uiae. & angustioris semitae iter
arripere maluerunt. Ut cum de his tam copiosa ostenditur
multitudo. multo maior de ceteris ecclesiae membris. in fide
p mansisse non dubitetur. Et notandum quod hi qui cum agno
contra bestiam pugnant supra montem sion stare p hibentur.
cum ipsi sint ille mons sion ac hierusalem. Nisi enim quilibet se ip
so altior fuerit. nisi semet ipsum despiciendo calcauerit. nisi aet
na contemplan do se ipsum transcendere. de bestia triumphabit.
In magna enim mentis celsitudine stare debet. qui contra sae
culi principem certamen inat. Sed cum de uicta morte idem
leo & agnus. dñs scilicet ih̄s xps ad dexteram patris sedere dica
tur. Quid est. quod hoc in loco scriptura ista. nouissimo eum tem
pore supra montem sion stare testatur. nisi quia sedere iudicantis
est stare uero adiuuantis. qui uidelicet narratione xpi pro
ecclesiae quae adhuc in laboris certamine desudat. dimicant

ostenditur. Hinc est & iam quod beatissimus ille protomartyr
 stephanus manibus persecutorum comprehensus intuens in cae-
 lum ait. 'Ecce uideo caelos apertos & filium hominis stantem
 ad dexteram uirtutis.' Et nec mirum sit tunc illis abundantius adiu-
 uando inherere. quando in maior persecutio illos artabit. qui
 ascensurus ad patrem omnibus in commune ait. 'Ecce uobiscum
 sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi. Et quia
 uerum agnum secuntur. uerum agni carere tere signantur. qui &
 uirginitatis custodia diu multumque laborauerunt. insuper & iam
 & martyrii tormenta sustinuerunt. Post tam laboriosam
 uirginitatis custodiam. post tantae inmanitatis seuitiam. quae
 sit eorum ceteris eminentior gloria. manifestatur cum per tinus
 subinfertur. Et audiui uocem de caelo tamquam uocem aquarum
 multarum & tamquam uocem tonitruum magni. & uocem quam di-
 dii sicut citharizantium citharizantium in citharis suis. & can-
 tabunt quasi canticum nouum ante sedem & ante quatuor ani-
 mala & seniores. & nemo poterit dicere canticum illud nisi
 illa centum quadraginta quatuor milia qui empti sunt de
 terra. hi sunt qui cum mulieribus non sunt inquinati uirgi-
 nes enim sunt hi secuntur agnum quocumque ierit. Hoc loco
 per caelum quod aliud quam ipsa citharizantium chorda signantur.
 uox autem illa de caelo audita non corporalis sed spiritalis debet
 intelligi. Amor & enim sanctorum uox est clamoris ad aures in caelum
 scripti spiritus. Et quia idem numerus uirginum ex diuersis popu-
 lis conficitur. idcirco uox decantantium tamquam uox aqua-
 rum multarum dicitur. quia uero uenturi examinis ex ipsis
 praedicatorum existunt. ideo uox eorum uocis tonitruum conpa-
 ratur. Quia quoque passiones christi imitando adimplent. prop-
 ter ea uox eorumdem canentium uoci adsimilatur cithari-
 zantium. Sed cum sint idem uirgines sedes dei quatuor quatuor
 mala ac seniores. quid sibi uult quod ante sedem & ante quatuor
 animalia ac seniores hoc canticum decantare dicuntur.
 an forte ut deceteris taceam. iohannes euangelista. utique uir-
 go non est sedes dei. aut non computatur in numero animalium

De uirginibus;

uel senorum: ab sit ut creditur. Quid est ergo quod ante sedē &
ante quatuor animalia ac seniores nouum canticum istud decantant.
cum sint ipsi ut dictum est sedes dī. animalia atq. eminentiores eccle-
siae dī. nisi quia remotis temporalium cogitationum uicis situdi-
nibus. hi quos aeternitas fixa stabilitate suscepit. semper ante
se ipsos stare conpellit. & ante se & enim consistunt. qui nulli
rerum mutabilium uarietate a contemplatione conditoris ani-
mos elongant. Cum uero eminerē apostolos certum sit eccle-
siae dī quorum unus ut de ceteris taceam. petrus uidelicet ap-
tulus qui uxorem habuisse legitur. in eo quod soerus eius febricitans a
dnō in euangelio sanata manifestatur. quomodo quos libe-
fide & carne uirgines. illi praeferre secundum hanc scripturā
ualemus. qui & cum specialiter audire meruit. Quodcumque
liga ueris super terram erit ligatum & in caelis. & quodcumque
solueris super terram erit solutum & in caelis. quiq. cum ceteris
suis co apostolis principalit. ad iudicandum cum dnō sessurus est.
sicut illis ipse dn̄s dicit. In regeneratione cum sederit filius homi-
nis in sede maiestatis suae. sedebitis & uos super duo decim thronos
iudicantes duo decim tribus isrl̄. Et certe de uirginib. a sauis
pphetis dicit. Haec dicit dn̄s eunuchis. qui custodierint sabbata
mea & elegerint quae ego uolui. & tenuerint foedus meū. dabo
eis in domo mea & in muris meis locum. & nomen meum a filiis
& filiabus. nomen sempiternum dabo eis quod non peribit. Quique
& nouum cantant canticum quod nemo alius potest dicere. & agnū
quo ceteri sequi non ualent. soli sequi dicuntur. An forte dicere po-
terimus hoc non solum de fide & carne solis uirginibus dictum
intellegi debere. sed de his & cum quibus apostolus dicit. Dispon-
di uos ut uiro uirginem castam exhiberetis xp̄o. quod si ita est. quo-
modo hi solum modo dicere possunt canticum illud. & ceteri non
possunt. Aut quo modo hi agnum uirgines sequi ualent quo cete-
ri non ualent. quo modo de his ad comparationem aliorum di-
citur. hi sunt qui cum mulieribus non sunt conquinati uirgines
enim sunt. An forte dicere quisquam audebit in legitimo coniu-
gio hanc iniquationem de se. nisi enim in ipso legitimo con-
iugio haec peccati iniquatio inesse. nequa quam dauid

propheta de legitimo utiq; conuugio conceptus & natus dicitur. Ecce
 enim iniquitatibus conceptus sum & in delictis peperit me mater
 mea. quid in his intellet tui. quid de his sumus dicitur? & certe ad
 firmare non audemus quemlibet uirginitate praeclarum. in il-
 la supra beatitudine aliquem ^{beato} petro apostolo. anteferre. praet
 scilicet beatam illam ac sacratissimam uirginem quae singulari me-
 rito atq; integerrima uirginitate & sponsa simul & mater ef-
 ficauerit di. quod nomen nulli umquam alio diuina largitate con-
 cessum est. Exubere igitur hoc solum omnia scorum merita
 cum una eadem puella. & uirgo & mat pmanet sempiterna.
 Unum tamen est quod audenter & ueraciter dicimus. quia siue
 rum est quod de eodem beato petro dicitur. id est quod uxorem
 habuerit. nec canticum illud dicere. nec agnum quocumq; ierit.
 potest sequi. Sed si ut dicitur uerum est quia idem apostolus
 cum uirgem habuit. ac pro hoc nec canticum illud dicere. nec
 agnum quocumq; ierit sequi ualebit. minus beatus erit. quis
 hoc dixerit? quomodo ergo hanc absoluumus questionem?
 nisi eo forte quo sequestrata apostolorum prophetarum patriar-
 charum atq; doctorum. praecipua dignitate quos xps & hic &
 in futurum super ecclesiam suam uoluit eminere. qui fortasse le-
 gitimo adhuc conuugio deceteris ecclesiae membris
 dictum intellegi debere. Sed quis audeat ad firmare quod
 in diuinis uoluminibus non potest inuenire? habent certe secun-
 dum huius scripturae sententiam in illo futuro regno uirgines.
 quod non possunt habere sortiti conuugis. quia & nouum canticum
 nemo alius potest insonant. & agnum quo nemo alius potest
 secuntur. Et reuera multos hodie intra sciam ecclesiam positos
 ceruimus. qui dudum conuugio obligati fuerunt. uirgines
 quosdam praecellere in suis operibus. Qui tamen utriq; adae-
 tam pducti. quo ordine isti qui fide & corpore uirgines sunt eos
 in eadem uita antecellant nescimus. Rursumq; alios in ueni-
 mus carnis copula sortitos. multas pro xpo p tulisse passiones.
 atq; in ipis spm exalantes ad regnum puenisse. Alios uero in pa-
 ce ecclesiae. uirginitate custodita quiescentes ad eandem patriam
 puenisse. Et tamen quantatione hi qui confessores & uirgi

De uirginitate.

nes esse uidentur: in illo in mortali regno qualiter martyribus prae-
lati sint similiter ignoramus. Unum est quod saepius replicamus;
Quia quo pacto ignorantem tamen est ibi quaedam egregia gloria
uirginum iuxta quam non potest habere grex reliquus xpi; Dicere
forte possumus quod ueraciter adfirmare non audemus: quia non
omnes uirgines in illo beato regno conuugatis prae cedunt: sed hi spe-
cialiter qui & uita & moribus ac tormento passionis uirginitate in sup-
cuncto dita coequantur conuugatis martyribus. Uerbi gratia si iohan-
nes apostolus in cruce fuisse leuatus ut petrus: si uerum est quod de
petro dicitur utiq. prae celsis eum: Quia ille uirgo: hic uero uir
& non uirgo. Sic duo martyres: sic duo monachi sibi prae ire uidentur.
Sed quid agimus quia hanc differentiam in hac scriptura non inuenimus.
neq. enim hic dicitur quidam uirgines curant illud canticum nouum
quod nemo alius potest dicere: nec dicitur quidam uirgines agnum
seruantur quo nemo eum alius potest sequi: sed in definite hoc decune-
tis uirginibus pronuntiat. Et forte idcirco quia in tantum uirgini-
tas carnis & cordis omnes uirtutes ante cellit: ut & cum martyrio supe-
rior sit: Ac per hoc meritam dignitatis uirginum omnes eminare.
in hac praecipuae scriptura testatur diuina auctoritas: Sed quid nos
intellectu pauperes: quid in his ambages circuitus facimus cum be-
atissimus agustinus ut doctor facundissimus in libro quem de sca uir-
ginitate edidit de his plenissime inueniatur disputasse: cuius & iam
hoc in loco expositione usus fuit primasius qui ante nos ista tractauit.
Ueniat ergo ipse ad medium de quo nullus dubitat fidelium: ueniat
inquam & dicat quid ipse de his sentiat. At enim in eodem libro in-
ter cetera sua habeant conuugia bonum suum: Non quia filios p-
creant: sed quia honeste: quia licite: quia pudice: quia a saeculariter
pcreant: & procreatos salubriter instanc q. educant: quia thori
in uicem fidem seruant: quia sacramentum conubii non uiolant.
Haec tamen omnia humani officii sunt manera: uirginitatis
autem integritas & ppiam continentiam ab omni concubitu inmu-
nitas angelica portio est: & in carne corruptibili incorruptio-
nis ppetuae meditatio. Caedit huic omnis fecunditas carnis.
caedit pudicitia conuugalis: & post paululum. Habebit inquit
magnum aliquid praeter ceteros in illa communi in mortalitate

qui habet aliquid iam non carnis in carne. Et iterum. Propterea in
 quid praeceptum domini de uirginibus nullum est. sed quoniam de uirginitate remissis
 uel peccatis ad eundem est uita aeterna in qua est quaedam aegregia
 gloria. Non omnibus in aeternum uicturis. sed quibusdam ibi tribu-
 enda. Cui consequende parum est. liberatum esse a peccatis. nisi aliquid
 ipsi liberatori uoueat. quod non sit criminis non uouisse. sed uouisse
 & reddidisse sit laudis. Et post pauca in sub sequentibus dicit. Quia ipsa
 uita aeterna pariter erit omnibus sanctis. aequalis denarius ad tributus.
 Quia uero in ipsa uita aeterna distincte fulgebunt lumina meritorum.
 multae mansiones sunt apud patrem. ac hoc in denario quidem non
 in pari non uiuit alius alio plurius. In multis autem mansionibus ho-
 noratur. alius alio clarus. Pergite itaque sancti. pueri. puellae. ma-
 res. ac feminae. caelibes. & in nuptias. pergite perseueranter in fine.
 laudate dominum dulcius. quem cogitatis uberius. Suspirate felicius. cui
 seruitis attentius. Amate ardentius. cui placetis attentius. Lumbis
 accinctis. & lucernis ardentibus. expectate dominum quando ueniat anup-
 tuis. Uos ad feretas ad nuptias agnucanticum nouum. quod can-
 tabitis in citharis uiris. hoc est in cordibus dicatis laudibus. Non uti-
 que tale quale cantat uniuersa terra. sed tale quale nemo poterit dice-
 re nisi uos. Sic enim uos uidet in apocalypsi. quidam praeter ceteris
 dilectus agnus. qui discumbere super pectus eius solitus erat. Ipse uos
 uidet duodecies. duodecim milia sanctorum citharidarum in libate
 uirginitatis in corpore. in uoluntate ueritatis in corde. Et quia se-
 qui mini agnum quocumque iterum. scripsit ille de uobis. Quo ire pu-
 timus hunc agnum. quoniam nemo eum sequi uel laudeat uel ualeat
 nisi uos. quo putamus eum ire. in quos altus & prata. ubi credo
 sunt gramina gaudia. non gaudia seculi huius uana. nec gaudia
 qualia in illo regno dei. ceteris non uirginibus. sed a ceterorum omnia
 gaudia sorte distincta gaudia uirginum christi. Quo inquam eum
 putamus ire. nisi de christo in christum. cum christo post christum. per christum pro christo
 christum. gaudia propria uirginum christi. non sunt eadem non uirgi-
 num quam uis christi. Nam sunt alia alia. sed nullis talia. Itaque in haec
 sequi mini agnum. quia & agnucario utique uirgo. hoc inserit in cor-
 poribus. & cordibus uiris. quod mater non abstracta conceptus & natus.
 Merito eum sequi mini uirginitate cordis & carnis. quocumque

De multis man-
 sionibus.

terit. Quid est enim sequi nisi imitari: quia xps pro nobis passus est
relinquens nobis exemplum sicut ait apostolus petrus: ut sequamur
uestigia eius; Hunc in eo quisq. sequitur: quo imitatur. Non in quan-
tum ille filius dei est. unus p quem facta sunt omnia: sed in quantum fi-
lius hominis quae oportebant ipse praebuit imitanda: & multa in
illo ad imitandum omnib. p ponantur. Virginitas autem carnis:
non omnibus non enim habent quid faciunt ut uirgines sint: in
quibus iam factum est ut uirgines non sint; Sequuntur itaq. agna
ceteri fideles qui uirginitatem corporis amiserunt: non quocumque
ille iert: sed quo usq. illi potuerint. Posunt autem ubiq. praeter
cum indecore uirginitatis incedit. Beata pau peres spu: imitamus
eum qui propter uos pauper factus est cu diues esset. Beati mites & ce-
teris beatitudinibus perite decursis: subiungit dicens. Sed certe & ia
coniugati possunt ire pista uestigia & si non pfecte in eadem forma
ponentes pedem: uerum tamen in eis de semitis gradientes. Sed ecce
ille agnus graditur tenere uirginali: quomodo post eum ibunt qui
hoc amiserunt quod nullo modo recipiant: uos ite post eum uirgines
eius: uos & illuc ite post eum quia propter hoc unum quocumq. iert:
sequimini eum. Ad quolibet enim aliud scitatis donu quo eum sequan-
tur hortari possumus coniugatos: praeter hoc quod irreparabiliter
amiserunt. Uos itaq. sequimini eum: & tenendo p seue pnter quod
uouistis. ardentem facite cum potestis: ne uirginitatis bonum a uob
pereat. cui facere nihil potestis ut redeat. Uidebit uos cetera multitu-
do fidelium quae agnum ad hoc sequi non potest: uidebit nec inuidebit:
& conlectando uobis quod in se non habet habebit in uobis. Nam & illud
canticum nouum proprium urm dici non poterit: audiri autem pote-
rit: & delectari urō tam excellens bono; Sed uos qui & dicatis & audi-
tis quia hoc quod dicatis a uobis auditis: felicius exultabitis: iocundi-
usq. regnabitis. De maiore tamen urō gaudio nullas meror erit:
quibus hoc de erit. Agnus quippe ille quem uos quocumq. iert se-
quimini: nec eos deserit quicum quo uos non ualent sequi; Et uos
enim praebit & ab eis non abibit: cu erit de omnia in omnibus.
His scilicet agustini dictis ostenditur: quali debeat hic locus intentio-
ne cognosci. Ipsi credatur: ipsi consentiatur: qui in omnibus
egregius praeteris tractatoribus habetur sequitur.

Hierempti sunt ex omnibus primitiue dō & agno. In quibus uerbis uera
 ceter in tellegere possimas. in illo regno beatitudinis eminentio
 res ex istere uirgines xpi. illis in quibus actum est. ne esse pos
 sent un uirgines. quam uis sint familia xpi. Et quid mirum
 si in celestib. regnis sunt eminentiores. atq. clariores qui in hac
 uita sunt mundiores. quatenus non ait. homines empti sunt.
 sed hierempti sunt ex omnibus. ostendit proculdubio quia egregi
 deceteris ac meliores praelecti sunt. Digne autem primitus
 frugum com parantur ex omnibus frugibus. ad emendum electis.
 hi qui uirginitatem carnis & cordis habere uidentur. quia primū
 scitatis fructū ac centesimum adferre uidentur. Nam cum ali
 is sexagesimum. aliud dicantur adferre tricesimum. hitamquā
 primitus se ipsos offerentes. centesimum referunt. Quante
 namq. sit celsitudinis uirginale decus. aperatissime locus ille
 euuangelicus indicat. quo cum discipuli insolubile conjugale um
 culum excepta causa fornicationis adnō audissent. carnis in
 te gritatem coniugio praeferentes aiunt ad eum. Sicut est homi
 nie uisa cum uxore. non expedit nubere. & ne forte alio modo
 apostolorū dictū quis intellegere uallet cum dñs illis ad haec re
 spondisset. non omnes capiunt uerbum istud sed quibus datum ē.
 subiecit & exposuit causam dicens. Sunt enim eunuchi quidem matris
 utero nati sunt. & sunt eunuchi qui facti sunt ab hominibus. & sūt
 eunuchi qui se ipsos castrauerunt propter regnum dī. Adiciens
 ratiōnem imitantiū. qui potest capere capiat. ac si diceret. ego
 non impeto. ego non praecipio. sed um moneo ut p. priu uolun
 tate qui potest capere capiat. id est ad huius rei notitiam non eo
 actus sed spontaneus obseruantiā scā ptingat. hinc est etiam qd
 apostolus ait. De uirginib. praeceptum dñi non habeo. consili
 um autem dō. O beata uirginitas carnis. sed si ad fuerit inte
 gritas mentis. Nihil enim prodest eē uirginem corpore. si
 contigerit mente corruptum quem piam eē. Sed nec pderit
 cuiquam uirginitatem carnis non iussa custodire. nisi ea
 que adnō iussa sunt studuerit adimplere. Et quis potest cui
 libet gratis apparere non iussa faciens. nisi ea que iussa sunt

De uirginitate
 nris & cor
 poris.

De concessis
& p̄suatis.

faciat. in scriptura & enim sicra quaedam prohibentur. quaedam praeci-
piuntur. aliqua conceduntur. non nulla suadentur. Prohibentur
scilicet mala: praeciuntur bona: conceduntur media: suadentur p̄-
fecta. Et in duobus namq. illis quae priorilocosunt. peccatum omne
concluditur: atq. in utrisq. dī imperium continetur: quia non solū
praecipere: sed & am̄ phibere ipsum iubentis est. Generaliter namq.
omnibus iustitia mandatur: quam saluator in euangelio breuiter qui-
dem sed plenissime comprehensit ait. Quaecumque uultis ut faciant
uobis homines bona: haec & uos facite illis. ac si diceret: & bona quae iuste
uobis ab aliis inpendi desideratis: ipsi p̄ximis uis inpendite; Et mala
quae omnino pati a quibuslibet non uultis: nulli in ferre praesumite.
Haec sententia aequo iure praeccepta uniuersos tenet ad strictos: nec
uni omnino transgreditur: quod omnib. imperatum est; A peruersis enī
contemptus dī est: facere p̄hibita: & iussa non facere; Duo uero re-
liqua quae secuntur: quorum unum conceditur. suadetur aliud: in
nrā potestate dimissa sunt. Ut aut cum minori gloria concessis uita-
mur ac licitis: aut ob maius premium & iam ea quae nobis p̄missa sunt
respuamus; Conceduntur quidem nuptiae: carnum esus. ac uini:
sed horū omnium abstinentia consilio p̄fici suadetur; Ad uirgini-
tatis autem honorem p̄tinet: licentia nuptiarum: Et carum uero
indulgentia: uirtutem abstinentiae clariorem facit: Ex compa-
ratione namq. illorum: ista fulgescant. sed numquid a lege man-
datorum solutus est. qui tantum modo non iussa custodire contendit:
minime: Onō ad testante: qui ad ulescenti ait. Si uis ingredi ad uitā:
serua mandata. In causa enī iustitiae unum debemus omnes: uirgo:
uidua: nupta: medius: summus. & infimus gradus: aequaliter iu-
bentur omnibus implere praeccepta: nec a lege soluitur qui supra legē
eē p̄posuit. Quin immo nullus magis illicita uitare debet: qui
qui respuit quae licebunt. Nec quisquam ita se mandata pollicetur:
implenda. ut ille qui amore p̄fectionis supra mandata conserendit:
qui quaedam amplius statuit facere quam praecceptum est: ostendat mi-
nus sibi praecceptum eē. quam facere potest; De uirginitate namq.
dicitur: qui potest capere capiat. De iusta uero non dicitur qui potest
facere faciat. sic dicitur: Omnis arbor quae non facit fructum
bonum: excidetur & in ignem mittetur; Ac p̄ hoc multum

& consilio deest imperium. Ibi aliquos excipit: hic omnes generaliter
 conprehendit. Ibi praemium praeponeat: hic poenam. Ibi mutat
 ut fiat: hic nisi factum fuerit comminatur. hoc autem idcirco dicimus.
 ut desola carnis integritate nullus sibi adplaudat. Quia nisi fecerit
 quae iussa sunt: nequaquam apud dñm accepta sunt: quae non iussa
 offerri conantur. Multa & enim sola sibi castitate adplaudent: &
 ut post suas uoluptates exant: dñi uoluntatem abiciunt; Quiq; ppetuae
 castitatis bonum non cum iustitia: sed p iustia offerre uolunt: & in
 conpensatione peccatorū praemium uirginitatis annumerant.
 Atq; in regno caelorum ceteris praefereudos se putant: qui sibi man
 datorum transgressione aditum claudunt ipsius regni caelorum.
 Ammonendi autem sunt hi qui uirgines pmanere decreuerunt:
 ut considerent quid apostolus de uirginibus loquitur dicens: In nup
 ta & uirgo cogitat quae dñi sunt quo modo placeat dō: ut sit scā cor
 pore & spū; Illa & enim uirgo quae corpore & spū scā est: nec
 in membris nec in mente corrupta est. Peccare autem non in cui
 si tantum uirginitatis est: sed & iam in quacumq; parte iustitiae.
 Quamuis enim corpore quaelibet sit uirgo & tamen aut manibus
 aut oculis aut auribus peccet aut lingua: quo modo corpore scā
 dicenda est? deinde si odio infecta: si inuidia: si auaritia: si iracun
 dia: si superbia: quo modo spū obtinet scāritatem? in quolibet enim par
 te horum quae diximus delinquit: maculam uirginitatis superducit.
 Quod utiq; non solum de feminis: uerum & iam de masculis uirginibus
 sentiendum est; Ad tendunt igitur quid desola carnis uirginitate sibi
 conplacent: quia non in hoc beatores futuri sunt quo non iussa fece
 runt: sed in hoc quo & iussa p fecerunt: insup & non iussa addiderūt;
 de quibus adhuc sequitur; **E**t in ore ipsorum non est inuentum men
 ditium: sine macula sunt: quae in nobis in hoc uersum magna occurrit:
 sed ita a maioribus nostris enodata: ut nihil in ea remaneret dubieta
 tis; Dicimus tamen & nos de ea post ipsos ut possumus: sed eadem
 quae ab ipsis didicimus; Hoc autem habet questionis: quod cum hic
 de tot milibus beatis sumorum martyrum dicatur: In ore ipsorum
 non est inuentum mendacium: psalmista e contrario obuiat dicens.
Ego dixi in excessu mentis meae omnis homo mendax: quiq; dum
 dicit omnis homo: nullum praetermisit: nullum exclusit: sed

lti

omnes in hoc dicto comprehendit. Ergo si omnis homo mendax. quomodo tibi credendum est. quod dicis opusculum ista ueridice. nam quid tu non mendax. dicit fortasse aliquis. idcirco hoc dixit quia sicut alia translationes habent in pauore positus fuit. Quod si ille in pauore positus fuit. num quid paulus in pauore uel in excessu mentis se fuisse dixit. Cum hoc ipso uersiculo usus ait. omnis homo mendax solus autem deus uerax. Iohannes de tot milibus dicit in ore ipsorum non est inuentum mendacium. Propheta & paulus e contrario. omnis homo mendax. quid sibi uolunt haec. num quid putandum est. unum horum mentum fuisse. alterum uerum dixisse. Absit. Unus enim idemque spiritus sanctus quid docet omnem ueritatem per eos locutus est. In qua scilicet questione quae iam ut diximus a nostris enodata est. uerborum circuitus quae reudus non est. Dicamus ergo breuiter qualiter & quibus modis absolueda sit. Igitur sicut euangelica docet auctoritas. cum uenisset dominus in partes caesurae philippi. interrogauit discipulos suos dicens. Quem dicunt homines esse filium hominis. cui cum respondissent. alii iohannem baptistam. alii heliam. alii hieremiam. aut unum ex prophetis. rursum ait illis. Uos autem quem me esse dicitis. Respondens simon petrus omnium uoce ait. Tu es christi filius diuini. & ille. beatus es inquit simon bariona. quia caro & sanguis non reuelauit tibi. sed pater meus qui in caelis est. Ecce homo confessione filius dei uerax. Immo ueracissimus homo. Sed unde uerax. quia caro & sanguis non reuelauit tibi. sed pater meus qui in caelis est. Rursum cum idem dominus & saluator omnium eisdem discipulis diceret. Ecce ascendemus hierosolimam & consummabuntur omnia quae scripta sunt per prophetas de filio hominis. Tradetur enim gentibus & inludetur & flagellabitur & conspuetur. & postquam flagellauerint occident eum & die tertia resurget. petrus ueritate pridem clarissimus. serotinus ait illi. Absit a te domine non fiet istud. cui ille. uade retro me satanas. quia scandalum es mihi. non enim sapiens quae di sunt sed quae hominum. Ecce homo mendax. sed unde mendax. utique inde quia non sapiens ea quae di sunt sed quae hominum. Ergo omnis homo quantum de se mendax. quantum de deo uerax. Sed num quid hinc absoluta putabitur haec questio. & quidem quantum generaliter ad cunctos pertinet. traditione paterna absoluta in uer

nitur. Sed quia de solis uirginibus specialiter hoc dictum intellegimus. sicut
 de solis uirginibus dictum accepimus. nemo poterat dicere cantacum illud nisi
 si illa centum quadraginta quatuor milia. & illud. In sunt quicquam ma-
 luerib; non sunt conquinati uirgines enim sunt. Insecuntur agnum
 quocumq; ierit. nimirum questio que putabatur. iam soluta. adhuc
 restat enodanda; Uere enim ut paterna traditione iamdiximus adom-
 ner p tinet electos quod & ex se mendaces. & ex do p nuntiantur ueraces.
 At uero cum speculariter de seis dicatur uirginibus. In ore ipsorum non est
 inuentum mendacium. sine dubio ostenditur quia ad comparationem
 aliorum tamquam soli uirgines dicuntur ueraces. Non quo alii non sint
 ex do ueraces. sed quo ut dictum est ad comparationem uirginum non
 sint ueraces; Sed nimirum ut in ueraciores estimentur. qui ueritati
 que est xpi prope uirginitatem carnis & mentis. amplius inherere
 uidentur; Et cum sit xpi caput ecclesie uirgo utiq; & uirginitas
 qui illi inherere primi. nimirum uirgines corpore & fide. & cu
 sint omnes electi in illa communi beatitudine sine macula. ad com-
 parationem tamen illorum soli uirgines carne & mente dicuntur
 sine macula; Et hoc sacre scripturae usus esse p batur. ita ut p s
 loqui. ut est illud. Nemo bonus nisi solus ds. cum dicantur & iam
 homines boni sicut scriptum est; Bonus homo. de bono thesau-
 ro cordis sui pfer bona. Sic inquam & hoc quod generaliter de om-
 nibus praemi sumus. id est in ore ipsorum non est inuentum mendacium.
 et illud. Ego dixi in ex tasi mea omnis homo mendax. Potest intel-
 legi ut & comparatione aliorum hominum sdi uirgines dicuntur
 sine macula atq; ueraces. ex comparatione uero di & ipsi cum macula
 atq; mendaces. sequitur. **C**uidi alterum angelum uolentem p
 medium caelum. habentem euangelium aeternum ut euangeliza-
 ret sedentibus sup terram. & sup omnem gentem. & tribum & lin-
 guam & populum. dicens uocem magna. timete dnm & date illi ho-
 norem qui a uenit hora iudicij eius. & adorare eum qui se cecit caelum
 & terram & mare & fontes aquarum; Cum in praecedenti locuti-
 one nequaquam angelorum mentione fecerit. quid sibi uult quod
 nunc alterum angelum introducat. non enim dicimus alterum
 nisi cum praecedat unus. & subsequitur alter. Quod idcirco fecisse

De angelo p medio
 celum uolente.

credendus est: quia aut alteram uisionis figuram ostendit pro dire ex alte
ra. aut certe quod uerius. quia magno angelum illum intellegi uoluit de
quo scriptum est. uocabitur nomen eius magni consilii angelus: Ipse
enim agnus propter innocentiam & sacrificium. Ipse appellatur an
gelus: propter noui regni caelorum adnuntiationem; Et idcirco hunc
quem modo interserit. in cuius & iam uocabulo nil aliud quam praedican
um ordinem signat. alteru uocat. Non quo xps eiusq. praedicator es unus
non sint in quantum ille homo est. sed quo in narratione non unus. Non
enim hic de angelicis spiritibus mentio fit. sed de scis praedicatoribus; De
quibus scriptum est. Et angeli pacis amare flebunt; De quorum & iam
p sona p moysen dicitur; Labia sacerdotis custodiunt scientiam: & lege
exquirent de ore eius. quia angelus dñi exercituum est; Neque illis sup
nae patriae angelicis spiritibus euuangelium adnuntiare commissum est.
sed scis praedicatoribus. Qui uidelicet praedicatorum ordo plerumque
in septenario numero propter septiformem sps scis gratiam quareplen
tur. in hac apocalypsi poni uideatur. Hoc autem in loco. propter
trinitatis adnuntiatione qua ad fidem electos adgregant. interna
rio designantur. Quid autem p caelum hic intellegimus. nisi
ut saepe iam diximus electorum ecclesia quae semp caelestia
meditatur. ut ipsa caelum in quo dñs habitat efficiatur. p cuius fine
aum bene iste angelus non ambulare sed uolare dicitur. quia scis
praedicatores & pinna contemplationis ad superna semet ipsos suspen
dunt. & tamen curam pximorum intueri non neglegunt. Per mediū
caelum uolant. quia & terrenis desideriis non inhaerent. & hic inde posi
tos populos. siue litteris seu uerbis ad caelestia inuocant; Quos propheta
intuens ait. Qui sunt isti qui ut nubes uolant. & sicut columbae ad fe
nestras suas. ut nubes enim uolant. qui terrenis desideriis pinnam uir
tutis subleuati. & uerbis pluunt & miraculis coruscant. Quiq. ut co
lumbae ad fenestras suas sunt. quia p hoc quod ex teruis conspiciunt
nil terrenum concupiscunt. Qui recte & iam euuangelium aeternū
habere dicuntur. Non quo aliquando non desinat euuangelica praed
dicatio. sed quo uita futura quā praedicat aeternae cognoscitur.
Quod uidelicet tropice dictum prudens lector facile anim aduertit.
ab eo scilicet quod nuntiat illud. quod nuntiatum ostensum fuisse.

Quid autem iste angelus praedicet audiamus. At enim: Timeete dñm &
 date illi honorem. qm̄ uenit hora iudicij eius. & adorate eum qui fecit caelū
 & terram. mare & fontes aquarum; Licet enim ab exordio fidei xp̄ianae
 regnum caelorum ad propinquare nouerimus. Onō & iohanne baptista
 dicente: Paenitentiam agite ad propinquauit enim regnum caelorum.
 hoc tamen in loco instantis sume horam iudicij eius. iam unq. nuntiat ad
 futuram. & ideo huiusmodi praedicationem necessario praemisit om
 nibus exhibendam dicens: Ut euangelizaret sedentib. sup̄ terram. & sup̄
 omnem gentem. & tribum & linguam & populum. Unde & dñs ait.
 Praedicabitur hoc euangelium in toto orbe. & tunc ueniet con summa
 tio: Bene autem praedicatorū uoceditur: Timeete dñm & date illi hono
 rem quia uenit hora iudicij eius & adorate eū qui fecit caelū & terram &
 fontes aquarū. ac si diceretur: Cum potius timeete qui potest & animā
 & corpus pdere in gehennam. quam bestiam que solus potest praualere
 corporibus hominum; Illiq. honorem tribuite. de quo pdan hielem di
 citur; Aspiciebam in uisu noctis. & ecce cum nubibus caeli quasi filius
 hominis ueniebat. & usque ad antiquum dierum puenit. & in conspec
 tu eius obtulerunt eum. & dedit ei potestatem & honorem & regnum &
 omnes populi tribus & linguae ipsi seruent. Potestas eius potestas aet
 nae quae non auferetur. & regnum eius non corrumpetur. Et de quo
 p̄ paulum dicitur; Propter quod illum exaltauit. & donauit illi nomen
 quod est sup̄ omne nomen. ut in nomine ih̄u omne genu flectatur.
 caelestium terrestrium & infernorum. & omnis lingua confiteatur
 quia dñs ih̄s xp̄s in gloria est dī patris; Illi inquit date honorem.
 & non anti christo: qui honori contrarius. in caractere & nomine ac
 numero nominis eius cognoscitur; Atq. eum adorate qui fecit caelū
 & terram & mare & fontes aquarum. & non imaginem illā diabolice
 seductionis. qui putatur anti christus conditor esse creaturae.
 In caelo & enī terra mari & fontib. aquarum: omnis creatura in tem po
 ra condita demonstratur. sequitur; **E**t alius angelus secutus est eū
 dicens caecidit caecidit babilon illa magna: que uiuino ire fornicati
 onis suae potauit omnes gentes; In eo quod iste angelus primum
 secutus asseritur. succedens praedicatorum ordo monstratur.
 Bene autem angelus angelum sequitur. quia eius praedicationem imi

Decasu babi
 lonis.

tatur. Ille dicit timete dñi & date illi honorem quia uenit hora iudicii
ieiuis: hic autem ait. Caecidit ^{caecidit} babilon magna; Babilon autem interpreta-
tum confusio sonat. Et quid aliud babilon nomine: nisi mundus in ma-
ligno positus intellegitur: totum scilicet corpus diaboli: Totaq. ciuitas
eius quae ab impio cum sup. terram fundamenta iecit: Quae scilicet
quamquam in bono aliquando reedificanda destrui narratur. Ut
est illud quod dñs ad hieremiam dicit: Ecce constituto hodie super
gentes & super regna ut euellas & destruas & disperdas & dissi-
pases & aedifices & plantes: hoc tamen in loco ruina eiusdem p. fide ciuitatis nul-
boni significat: quia ea sermo diuinus aut temporalibus bonis destituit:
aut contra dñm & ecclesiam ostendit superbire: Nam quia mundus
ap. pra. caeciderit gloria: ipse hoc indicat qui pene cum senectute inopia
diuitiarum iam iamq. consumitur: Et quid mirum si illi praedicatorum
ex orbi ut ad caelestem patriam inuident electos: iam temporalem glori-
am caecidisse denuntiant: quae eius ruinam qua funditus conteratur
pra. oculis habent: Cum nos & si indigni ipsam agere temptemus
qui quando ad plenam corruat ignoramus: An non ueraciter mundus
a gloria sua: & sine funditus corruisse dicimus: cuius diminutionem
in rerum facultatibus in robore fortitudinis: in aedificiorum munici-
onibus uidemus: quod si ita non est: ubi est illa dudum sup. omnia reg-
na & altata inclita roma babilon secunda: ubi & iam illa prima baby-
lonia: cuius regni nobilitas capiti & auro optimo comparatur: non
ne ubiq. ciuitates destructas: ubiq. castra euersa: ubiq. moenia diruta
conspicimus: Super est ergo ut non solum talis iam non ametur: ue-
rum & iam ne quis ruinam eius excipiat intentione cordis ab eo longe
resiliat: Quia uero tunc in re parabiliter reproba ciuitas cadit: quan-
do contra dñm & ecclesiam erigitur: & hoc manifeste cognoscimus:
Qua quae enim iniqui tunc funditus cadant: cum aeterna morte flecten-
ti ad mortem carnis puenerint: iam tamen tunc cognoscuntur cadere
cum ausi fuerint superbire: sicut per psal. mustam dño de eis dicitur: De-
lectasti eos dum alleuarentur: Ac si diceret: Tunc deiecasti: quando eos sup-
biam erigi permisisti: Sic deniq. nos uisitato humane locutionis modo cum
in supbiam aliquem erectum conspicimus: Eum iam caecidisse pronun-
tiamus: Quod autem idem angelus praedicatorum uidelicet ordo:

ruam puer se civitatis secundo repetens ingemuit. & p̄ con firma
 tione rei id ipsum facit. Aut forte in eadem con geminatione simul glo
 riam tem poralem cum sup̄bis cecidisse denuntiat. Ac si diceret.
 Et secularis gloria: & amatores eiusdem secularis gloriae parit̄
 ceciderunt. Quod maxime tunc fit: cum iam & mundus p̄vene
 rit ad tem poralis articulum: & sup̄bi contra dñm̄ amplius intumuerint.
 Quae felices impia civitas propter temporalis gloriae appetitum
 quam magna ex parte iam perdidit. Calicem adhuc aureum in ma
 nu habere describitur. sicut de ea longe inferius p̄ iohannem sub typo
 meretricis dicitur. Et mulier erat circum data purpura & cocino.
 & in aurata auro & lapide praetioso. & margaritis. Habens poculū.
 aureum in manu sua: plenum abominatione & immunditia for
 nicationis. Mulier enim poculum aureum in manu habet: quia
 reprobi omnem laborem pro temporalis gloriae appetitu exercent.
 Quod videlicet poculum plenum est abominatione & immunditia
 fornicationis: quia omnium vitiorum sum̄m̄: intra tem poralis gloriae
 ambitum retinetur. Nichil q̄ in ea videtur auctus: quae plena ab homi
 natione & immunditia fornicationis eē describitur. Pulchre autē
 vitia tem poralis gloriae vino iras & fornicationis com parantur.
 Solent enim hi qui inebriantur. dum fuerint mentis insaniam passi.
 saevientes turpiter furere. Quod ita certum est reprobis evadere.
 Qui dum omnium inlecebrarum vitus fuerint debriati. atq̄ ut ita di
 xerim insensibiles effecti: furorē caeco ad quod libet scelus absque
 ullo pudore prorumpunt. Hinc p̄ hieremiam prophetam dicitur.
 Calix aureus babilon in manu dñi: inebrians omnem terram;
 De vino eius biberunt omnes gentes. & ideo commotesunt. Et quod
 p̄ babilonem quae calix aureus eē describitur: nisi ipsius reprobe
 civitatis tem poralis gloria accipitur: quae recte calix aureus esse
 dicitur: quia dum pulchra eē temporalia ostentat. stultas mentes
 in sui concupiscentiam debriat. ut speciosa tem poralia appetant
 & inuisibilia pulchra contemnant. Hoc aureo calice prima sponte
 sua eua debriata est: de qua historia veritatis dicit: Quia cum uertitū
 lignum concupisceret: vidit quod esset pulchrum visu aspectuq̄
 delectabile & comedit. Aureus ergo babilon calix est: quia dum vi
 sum exterioris pulchritudinis ostendit. sensum internae rectitudi

lcc

nis subtrahit; Quae scilicet idcirco in manu dñi esse dicitur: quia cuncta
temporalis gloria cum suis sectatoribus. & sumpta eius ditioni deseruit;
Quintae autem corruptelae uitiorum in trahunt lateant: manifestatur
cum subditur; De uino eius biberunt omnes gentes: & ideo commotese;
Ac si diceretur: Qui gloriam temporalem uelut aurum fulgens exten
sus concupierunt: ex eadem concupita gloria multa flagitiorum uitia
luserunt. quae recte ut dictum est: uino comparantur; quod dum in
ordinate percipitur homines insensibiles facere uidetur; Sic sic reprobi
sic dum innumera uitia ex temporalis gloriae sup'cilio sumunt. ad hoc
usq; pueniunt ne sentiant cum delinquant; Sciendum uero nobis est.
quia haec eadem reprobacuitas cum uino irae fornicationis suae omnes
gentes debriat: uno eodem q. aureo calice id est potentia saeculari. alios
uitas: alios propinat supplicis: Consentientes scilicet sibi. p. pinat utis.
abnegantes uero eius uoluptates: inebriat supplicis; Unde & inferius
de hac ciuitate uel meretrice martyribus quae ab ea passi sunt dicitur;
Reddate illi sicut & illa reddidit uobis: & duplicite duplicia secundum
opera eius. In poculo quo miscuit uobis: miscete illi duplicem; Ad hoc
etiam p. tunc ut manifestior sensus eluceat quod poculum meretricis uino irae
& fornicationis plenum esse describitur: ut scilicet huiusmodi exasperans
cruciat. illinc fornicatio uallans emollit; Sciendum etiam quia cum
ex e parte calicis quae uitia continentur ipsi ciuitatis omnes gentes pro
pinat: se ipsum quae ex eisdem gentibus constare uidetur inebriat.
Sed diuiditur genus in partes uel species: ut imitatione praecedentium
p. singulas nationes. sub sequens genita proles perire doceatur; sequitur;
Et angelus tertius secutus est illos dicens uocem magna; si quis adorauerit
bestiam & imaginem eius & accepit caracterem in fronte sua aut in ma
nu sua: bibet de uino irae dñi mixto uino in calice irae ipsius; Cui tres an
gelorum p. sonae in typum praedicantium hoc in loco ponantur: quomo
do etiam angelus angelum in praedicatione sequatur supra iam diximus;
Quod autem uoce magna clamare dicantur. quia temporalem bestiae
potestatem despiciant: in libertate uocis ostenditur; Quid sit uero adora
re bestiam & imaginem eius & accipere caracterem in fronte aut in manu:
hoc ipsum a nobis superius enodatum meminimus. Nā sup' quid signi
ficet uinum irae dñi in calice. irae ipsius uino mixtum requiramus: hoc etiam
est. uinum irae. qd calix irae. Nā & nos cū uinum in calice ponimus: non

s.
s.
s.

dicimus ecce uinum & calix. sed tantū aut uinū aut calix. Sed idcirco & uinū
 & calicem posuit ut ostenderet quia uinū quod erat in calice cū mero mixtū
 ad comparationē meritū bidū erat. Merū enī dicitur purū. hinc namq.
 p̄ psal mistū dicitur. Calix in manu dñi. uinum meri plenus mixtū. & inclina
 ut & hoc in hoc. uerū tamen feces eius. non ē ex manna bibent ex eo omnes
 peccatores terrae. Quod utrūq. iuxta humanā rationē in possibile ē ē ui
 detur. ut in uno eodēq. calice & purū sit uinū & fecibus mixtū. bibentur
 quae ex eo omnes peccatores terrae. Ex quo nisi ex calice. Ex qua parte.
 ex ea utiq. qua feces continere cernitur. non ex ea quae merum habere uidetur.
 Quid autē accipimus p̄ calicem uinū dñi. nisi sup̄ nae anim ad uersiones iudic
 tam. qua & in aeternum iniqui damnantur. & ad tempus electi crucian
 tur. & electi quidē potantur mero. ut ex percussione sup̄ni iudicis quan
 doq. letiores reddantur. reprobū uero debriantur fecibus ut aeterni aet
 na morte damnentur. **B**ibunt nunc electi quod merū ē in calice. & n̄
 bibēt reprobū. quia in p̄senti uita misericordit̄ iusti flagellantur. iniqui uero
 sine flagello deseruntur. **B**ibent uero in futurū reprobū quod remanet in
 calice. id est feces & non bibent electi. quia & reprobū iam tunc post uoluptatis
 lasciuā aeternis uerbis in euacabiliter coherentur. & electi post pater
 ne eruditionis disciplinā in potentū regni erigentur. **D**icitur ergo.
 si quis adorauerit bestia & imaginem eius & acceperit characterem in fronte
 sua aut in manu sua. bibet de uino uinū dñi mixto mero in calice in re ipsius.
 Ac si diceretur. **S**iquis diabolu eiusq. imaginē uidelicet antichristū ado
 raueit. eūq. aut fide aut operib. imitatus fuerit. non hic ad praesens fla
 gella recipiat tamquam mero uino potatus. sed in futurū penū uinū dic
 ta plectetur. tamquā fecibus debriatus. Sed quia multi ex his p̄ scōrum
 praedicationē ad fidem & opera xp̄i an̄ religionis. enoch. & iam & helia
 eximie praedicationis reuertentur. hoc debet intellegendum est. quia ad
 mortē praesentis. nulla unquam sunt correctione saluandi. Quorum ad
 huc damnatio ex praesens subditur. cū de quolibet eorum dicitur. **C**etera
 ciabitur igni & sulphure in conspectu angelorū scōrū. & ante conspectū
 agni. Cū sint tanta in illa aeterna damnatione supplicia. quanta nec dici
 nec aestimari possunt. breuiter tamen in his duobus tormentis. omnem
 illarum summā poenarum sacrū eloquiū ex praesens. **I**bi enim fletus & str
 idor dentū. ibi tenebrae exteriores. ibi uermes in mortales. ibi horror sem
 p̄ternus. & alia multa incogitabilia quae nec nos dicere possumus nec qd̄

De cruciatu ignis
 & sulphuris.

perius est. ex puerisimus; Sulphur autem quid aliud quam fomentū
ignis est. quod tamen sic ignem nutrit ut fetorem grauissimum
ex alet; Et fetorem igitur habet. & ardorem nimium optinet. Neque
hoc & exigentia foetor. & ex foetore ignis succrescit; Sufficit enim
ad intolerabilem poenam si solus ignis exuretis sempiternus fuisset.
Etiam si foetor sulphuris ignem non comitaretur. Rursumque suffice-
rat ad poenale supplicium. si solus foetor sulphuris adesset. Etiam si ig-
nis aeternus defuisset; Sed dignum est. ut illic simul ignis ardore ac
sulphuris crucientur foetore. qui hic dum adiuuerent ad pueris desideria
ex carnis arserunt foetore. Ipsa namque cruciamenta reproborum.
actus significant eorundem hominum pueris; Quidamque in sul-
phure nisi carnalem concupiscentiam accipimus. quae dum puer-
is cogitationibus. quasi quibusdam foetoribus mentem replet. aet-
erna incendia praeparat. & dum foetoris sui nebulam in mente re-
probi dilatat. contra eam flammis sequentibus. quasi nutrimenta sub-
ministrat; Nam quia sulphur foetorem carnalis concupiscentiae de-
signet. ipsa sacra eloquia testantur. quae contra sodomam ignem &
sulphurem pluisse dominum narrant. Qui cum carnis eius scelerapu-
nere decreuisset. in ipsa qualitate ultionis notauit maculam criminis;
Sulphur quippe ut diximus foetorem habet. ignis ardorem; Qui er-
go ad pueris desideria ex carnis foetore arserunt. dignum fuit ut simul
ignis & sulphure perirent. quatenus ex iusta poena discerent. ex in-
iusto desiderio quid fecissent. Quique aeternus supplicis deputati. ideo
ante conspectum agni cruciari dicuntur. Non quo ipsi eundem man-
suetudinis agnum uideant. cum sint exterioribus tenebris mancipa-
ti. sed quo nec inter ipsa supplicia eius terrorem euadant. quem du-
dum superbe contemnebant; Angelorum autem uocabulo in quorum cetera
conspicui isti cruciari dicuntur. non solum illi angelici spiritus. uerum
&iam electorum ecclesia exprimitur. quae in septem angelis saepe
figuratur; Sed mirandum ualde est cur hi qui summa felicitate
perfruantur. miserorum cruciatus sub oculis habere dicuntur. Quia
enim caelestis patriae ciues perfectum gaudium ex uisione conditoris sui
habebunt proculdubio ex miserorum cruciatu nullum merorem contrahent;
Et quia eos minime ad ueniam redire posse. considerant. profecto ad eos
nulla misericordia se ipsos inclinant; Cur ergo in conspectu eorum.

cruciantur. qui nec illorum miseris ulla conpatientur. ut pro eis
 apud iustum iudicem interueniant. nec de illorum supplicis ullam
 mercedem habere probantur. sed sciendum nobis est. quia ordi
 nante diuina iustitia hoc ideo fit. ut dum impiorum cruciatus iusticon
 spiciunt. in di laudibus crescat. Quia & in se cernunt bonum quo gratis
 re munerati sunt. & in illis aspiciunt supplicium quod misericorditer
 euaserunt. Erigitur ut malorum tormentum: ad electorum proficit
 laudis incrementum. Ita enim tunc pulchra erit uniuersitas dum &
 gehenna iuste cruciat impios. & aeterna felicitas iuste remunerat pios.
 Sicut niger color in pictura subternitur ut superiectus albus uel rubeus
 pulchrior ostendatur: ita inquam tunc malos bene ordinans deus. felici
 ora exhibet gaudia beatorum ostensit ante oculos eorum supplicis repro
 borum. Et quamuis illud ex uisione dominica eorum gaudium non sit
 quo crescit: magis tamen a se debitorum sentiant: quando
 & bonum cernunt quod gratis percipiunt: & malum quod misericordi
 ter euaserunt. Sequitur autem adhuc de malorum supplicis & dicitur.
S Et fumus tormentorum eorum in saecula saeculorum ascendet. Fu
 mus quippe: indicium dat futurorum flammaram. & quia quamuis sine
 nutrimento lignorum corporeus tamen manet ignis reproborum: ideo
 fumum tormentorum in saecula saeculorum ascendere dicit: quae magis
 timore indigent quam expositione. A parte namque tormenta im
 piorum sine fine futura denuntiat: sed quia sunt plerique in tra seum eccle
 sia constituti qui originam suam secuti errore per se uiuentes christianos
 gehennae ignibus traditos dicunt ad ueniam posse redire. Non incon
 grue puto qui quam hoc plurimi antenos fecerunt contra eorum
 ueritatem aliqua respondere. Tales & enim idcirco peccatis suis sine
 ponere negligunt: quia habere quandoque finem futura supra se iudicia
 suspiciuntur. Quibus breuiter respondemus: quia si quandoque fi
 nienda sunt supplicia reproborum: quando ergo finienda sunt gau
 dia beatorum. Per semet ipsam namque ueritas dicit. Ibi tunc in
 supplicium aeternum iustitia autem in uitam aeternam. Sugitur hoc
 uerum non est. quod minatus est: neque illud uerum quod promissit.
 At inquit. Ideo aeterna poenam peccatoribus minatus est.
 ut eos appetitione peccatorum conpesceret: qui creaturae suae
 aeterna supplicia minari debuit non inferre. Quibus citius respon

De errore
 originis
 ano

demus. si falsus minatus est. ut ab iniustitia corrigeretur. Etiam falsus est pollicitus ut ad iustitiam pro uocetur. Et quis hanc eorum ueritatem toleret? quidam promissionibus suis reprobatorum supplicia finiri asserunt. asseruntque sua & uel electorum praemia remunerationesque confundunt. quis hanc eorum stoliditatem toleret conuictur. Astruere uerum non est quod ueritas de aeterno igni minata est. quia dum ita agunt dominum prohiberem misericordem. non uerentur praedicere fallacem. Ne inquam sine fine non debet puniri culpa. quae cum fine perpetrata est. Iustus rursus est omnipotens deus. & quod non aeterno peccato commissum est. aeterno non debet puniri tormento. Quibus uelocius respondemus quod recte dicerent. Si iustus iudex districtusque uenisset. non uoluntates hominum sed facta pensaret. Iniqui enim ideo cum fine deliquerunt. quia cum fine uixerunt. Uoluisse quippe sine fine uiuere. ut sine fine potuissent iniquitatibus permanere. Non magis appetunt peccare. quam uiuere. Et ideo sapienter uiuere cupiunt. ut nunc qui desinant peccare cum uiuant. Ad districtum ergo iudicem iustitiam pertinere. ut nunc qui careant supplicio. quorum mens in hac uita nunc qui uoluit carere peccato. Et nullus detur in quo terminus ultionis. qui quam diu ualuit habere noluit terminum criminis. At iniqui nullus iustus crudelitatibus pascitur. & delinquentes seruus iustorum domino. ideo coeundi praecipitur. ut a nequitia corrigatur. Ad aliquid ergo creditur. cum non eius dominus cruciatus delectetur. Iniqui autem gehennae ignibus traditi quo sine semper ardebunt. & quia certum est quod pius atque omnipotens deus non pascitur cruciatibus impiorum. cur cruciantur miseri si non expiantur. quibus citius respondemus. quod omnipotens deus qui pius est. miserorum uel cruciatu non pascitur. Quia uero iustus est. ab iniquorum ultione in perpetuum non sedatur. Quod si forte resumpta. temeritatis contra uersa dicunt. immo quia dicunt. Aeternum quidem supplicium dominum designasse. sed male uiuentes christianos in eodem supplicio nequaquam aeternitate cruciari a peritis uerbis decimas se. Dicant quae sumus quid sit illud quod beatus iob. homo utique uerax spiritu prophetae plenus ait. Sicut consumitur nubes & pertransit. sic quid descendit ad inferos non ascendit. Et certe negare non possunt in futuro iudicio. pueri scilicet christianos ad inferos non des

cendere. Quasi ad haec orasua oppilata inueniunt. quia quod iuste re-
 sponderit non habent. dicimus nos uoce ueridica quod ipsi nolunt audi-
 re. quia qui semel ad inferni profunda descendit. nequaquam ulterius
 ad beatorum superna habitationem conscendat. Ac si idem beatus uir sen-
 tentiam suam exponit dicens. Rebrobus quilibet in alto currendo ut
 nubes deficit. quia supbiendo ad interitum tendit. quem si semel poena
 ad tartarum pertrahit. misericordia ulterius adueniam non reducit. De quo
 adhuc subditur. Nec reuertetur ultra in domum suam. Et quae huius
 aliadomus a talibus de quilibet nunc loquimur esse credatur. cum in falsa
 christi unitatis religione adiuuerit. nisi illa de quo per psalmistam dicitur.
 Beati qui habitant in domo tua domine in saeculum saeculi laudabunt te. de
 quo recte adhuc subiungitur. neque cognosces eum. amplius locus eius.
 Et quis eius locus ab eisdem putabitur. nisi ille cuiusdem psalmista
 dicit. Esto mihi in domum protectorem & in locum munitum ut saluum me facias.
 & quidem post acceptam maledictionis sententiam conabuntur reuerti
 ad locum & dicent. Domine domine aperis nobis. sed locus eis respondit dicens.
 Amen dico uobis nescio uos. Cum igitur psalmista dicat. Esto mihi in domum
 protectorem & in locum munitum. Idem autem locus respondeat impus. Amen di-
 co uobis nescio uos. Job quoque occurrit ac de quolibet reprobis dicit. neque
 cognosces eum amplius locus eius. A peras si me clares. quia semel a eter-
 nis supplicis iniqui deputati. nequaquam ulterius ad beatitudinis gloriam
 peruenient. Haec breuiter aduersus origenianos dixisse sufficiat. nunc
 quid de malorum supplicis subditur audiamus. sequitur. Nec habent
 requiem die ac nocte. qui adorauerunt bestiam & imaginem eius. & si quis
 accepit caraciteris nominis eius. Mirum non est. si aeterno supplicio de-
 putatis requies nulla est. sed mirandum ualde est. quo modo die & nocte
 cruciari dicantur. hi qui aeterna nocte damnantur. neque ibi dies est. ubi
 lux nulla est. Sed sciendum nobis est quia cum sit aeternus malorum cruciatus
 in die & nocte. defectum mutabilitatis eorum exprimitur. Ut sicut diei &
 noctis uicis situdine succedente. tempora deficiunt. sic illi sine om-
 ni modo defectu deficiant. quia conspectu creatoris damnandi resiliunt.
 Hinc est & quod cum aeternitate adueniente. uim tempora esse desinant.
 de reprobis per psalmistam dicitur. Erunt tempora eorum in aeternum. Neque enim
 ut dictum est. iam tempora erunt quando post finitatem tempora aeterni-
 tas aduenierit. angelo attestante qui per uiuentem in saecula saeculorum

De patientia.

127

con firmat dicens quia tempus iam non erit; Qualiter uero bestia & imago eius adoretur a reprobis. quibus uemodis caracterem eius accipiant in frontibus; aut in manibus suis; plenissime iam tractauimus; Et ideo cum saepius inculcatur studio se a nobis in expositione non iteratur; ne fastidium lectori ipsa repetitio generare uideatur; sequitur. **H**ic patientia sanctorum est. qui custodiunt mandata dei & fidem ihesu; Et narratis malorum futuris tormentis; pro praeterito utens futuro tempore. ad eos conuertit sermonem. qui in medio malorum positi ne bestia & simulachrum eius adorent eiusque caracterem accipiant. sola patientia uictores existant. Quae sint autem mandata dei & fides ihesu; superius abundanter expressimus. Sed quia totiens in hoc libro tamquam eminentior alius interpretatur uirtus patientiae repetitur; libet de ea aliquid breuiter dicere. quanteque sit excellentiae demonstrare; De hac namque dominus inter scandala mundi discipulos mittens ait; In patientia uestra possidebitis animas uestras. Sic quippe mirabiliter condita sumus. ut ratio animam & anima possideat corpus; Jus uero animae a corpore possessione repellitur; si non prius anima a ratione possideatur. Bene ergo custodem conditionis nostrae patientiam esse dominus expressit; quia in ipsa nos possidere nosmet ipsos docuit; De qua etiam proximo nem dicitur; Melior est patientis forte; & quidominatur animo suo expugnator urbium; Minor est enim uictoria urbium; quia extra sunt. quae subiciuntur; Ualde autem maius est. quod pro patientia uincitur. quia ipse est animus. superatur; & seipsum sibi & subicit; quando eum patientia intra se frenari compellit. Hinc rursum per eundem salomonem dicitur. Docet omnia uiri pro patientia noscitur; Tanto enim quilibet amplius uideatur esse sapiens; quanto amplius probatur esse patientis; Et ut ad radicem uirtutum redeamus; caritas ut apostolus patientis est. ac si diceret; Caritas iudicium patientiae est; Si ergo iudicium caritatis patientia esse probatur. si doctrina uiri per eum dinoscitur. si expugnator urbium fortior inuenitur. si ipsa animarum custodia esse uere dicitur; ipsa est quae omnibus uirtutibus inest. & sine ipsa nulla uirtus est; Nulla & enim uirtus sine patientia; inter mundi praesuras in laesa custodiari potest; Et quid de ea amplius dicere ualemus; ipsa est quae cuncta aduersariorum tela repellit. uniuersa ignita diaboli uicula longe propulsat. contraquam sitotus mundus insurgat non trepidat; ipsa est inquam

quae maledicentibus benedictionem opponit: detrahentibus
 laudem rependit: irascens lenitatem offert: inuidens benignitatem obicit:
 persequentibus opem orationis impendit: quid multa? ipsa in omnibus uictrix:
 in omnibus triumphans: sequaces suos mundo superiores existere facit: Ama-
 tores suos cum lenitate dura & aspera tolerare compellit: O uera beata pacien-
 tia: quae sine labore omnia toleras: sine sudore cuncta aduersantia superas:
 quae in nullo laederis: in nullo detrimentum pateris: Et nec mirum si inter ho-
 mines custodias tuos in laesos: qui & cum inter ceteras uas daemonum eos trium-
 phare facis: Merito enim bestiam & imaginem eius in uis uincis: quia illis & cum
 corpore cadentibus in laesi persistis: Sed quid nos miseri: quid de huius tantae
 excellentia uirtutis dicere praesumimus: cuius nec ut dignum est: praekonium
 uerbis: ad tollere possumus: nec eam ut cupimus nobis in se cognoscimus:
 quomodo alios: ad hoc quod non habemus laudando inuitamus: sed num
 quid propter ea tacebimus: quia minus eam nobis in se conspiciamus: & non
 potius nos ipsos pariter cum auditoribus ad hanc appetendam puocabimus: pe-
 mediam enim inspectorum solet esse praedicatorum: ut ex ipsa sua praedicatione qua
 auditorum mentes instruere cupiunt se pariter cum illis insequantur: se incre-
 pent: se redarguant: se accusent: se ad meliora semper puocent: ut foris alius:
 intus loquatur sibi: Sicque fit ut dum se cum illis pariter praedicant: pariter incre-
 pant: pariter accusant: nec ipsi de bonis quae forte non habent: & alius pro-
 dicant: apud districtum iudicem teneantur rei: nec auditores se aut praedica-
 tionis officio inueniuntur extranei: sequitur: **E**t audiui uocem de caelo dicen-
 tem: Scribe beata mortui qui in domino moriuntur: a modo iudicet spiritus ut requi-
 escant a laboribus suis: Haec uox quae tunc de caelo sonauit: hodieque sonat
 siue ad iohannem: siue ad ecclesiam: cuius figuram ille gerebat spiritualis in
 corde facta cognoscitur: quia & ille tunc in spiritu raptus spiritali haec dicit
 sapiens: eodem spiritu ecclesiam replendam esse: ut eadem uocem possit audire: in
 sua persona ostendebat: Hanc enim nos in iohanne audiui: hanc pro
 iohanne accepimus: hanc cotidie caelesti aspiratione cordis aure percipimus:
 sed quam magnam sit quod dicere pensare non ualemus: Amen: Scribe beata mor-
 tui qui in domino moriuntur: Ac si iohannem iudicet: Quia maximum est: quod
 nunc solus audis: stilo exprime ut ad eius aures perueniat: cuius figuram
 geris: Hoc ille uisus: expressit litteris: hoc commendauit memoriae:
 hoc nos stilo scribimus: memoriae infigimus: hoc ut in cordibus suis spiritus di-
 uini scribant: omnes ammonemus: Omnes inquam id ipsum siue stilo

siue spū scribant. omnes qui caelestē patrū desiderant. cū summo ardore di-
cunt. beati mortui qui in dñō moriuntur. Quid est enī in dñō mori. nisi ple-
nū fide & scīs operibus cui quā de mundo migrare. quid est in dñō mori. nisi
p passionē illius de saeculo transire. De quibus adhuc subditur. A modo
iam dicit sp̄s ut requiescant a laboribus suis. Et reuera dignū fuit. ut facta
mentionē malorū quos requiē die ac nocte in tormentis positos minime
inuenisse dixerat. bonorū quoq; beatitudo requies ac plenitudo praedica-
retur. De illis namq; dicitur. ne habebunt requiem die ac nocte. de istis
uero sequitur. A modo iam dicit sp̄s ut requiescant a laboribus suis. quis dicit
sp̄s utiq; quis sp̄s. nimirū dī. quia pat. & filius. & sp̄s. sc̄s. unus sp̄s est dī. &
quid dicit. A modo iam requiescant a laboribus suis. In quib; uerbis ostendi-
tur. sc̄s in hoc mundo nequaquā a labore cessandos. nec requiē illis eē
quae rendā. quo usq; enī labor consummetur. necessariū est. ut a opere ma-
nus intentionis non dissoluantur. Qui enim dicit a modo iam requiescant
a laboribus suis. ostendit quia ante nequaquā debent cessare a laboribus.
Sed cū nihil ad laborandū remaneret. tunc pfectā quietē p̄cipere. hinc
paulus ammonē dicens. Fratres non deficiamus. tempore enim suo met-
mus. non deficientes. Hinc dñs ait. qui p̄ se uenerit usq; in finē. hic saluus
erit. Sed quia omnes quos in dñō mortuos uox caelestis beatorū p̄nuntiat.
in praesentis constant atq; subiectis. potest hoc qd̄ ait. beati mortui. qui in
dñō moriuntur. generalit̄ omnibus congruere. Hoc uero quod subicitur
git. A modo iam dicit sp̄s ut requiescant a laboribus suis. specialit̄ sc̄s praedica-
torib; aptari. ut uidelicet sic uniuersis in dñō morientib; p̄mittatur beatitudo
uitae p̄ennis. quatenus popolorū rectorib; tamquā agrū dñi excolentibus
tāquā in uinea laborantib;. specialit̄ atq; uberius requies fructus polliceatur.
post laborē. Ad quorū p̄sonā specialit̄ dñs diciturū se eē p̄nuntiat. ita.
Euge serue bone & fidelis. quia in pauca fuisti fidelis. supra multa te con-
stituiam in terra in gaudiū dñi dī tui. Nā cū omnes electi in sc̄s laboribus sem̄
ip̄os exerceant. specialit̄ tamen illi laboratores uocantur. qui gregem dñi
cōmissū habere uidentur. De quibus apostolus exhortatur fideles dicens.
Rogamus uos fr̄s. ut no uertatis eos qui laborant in uob; & praesunt uobis
in dñō & monent uos. ut habeatis illos habundantius in caritate. hinc dilectū
discipulū ammonē dicens. Labora opus fac euangelistae. hinc de se ip̄so
qd̄ omnes apostolos in hoc labore praesertit. ait. Plus illis omnib; laboraui.
Hinc dñs ad discipulos dicit. Nul laborauer. & uos in labores eorū introistis.

35. Generalit̄ autē de omnib. sub datur. Opera enim eorū secuntur illos. Huic sensui
psalmista concinit dicens. Opera manuum n̄rā d̄rige sup nos. & opus manuum
n̄rā d̄rige. Sed cū prae misit. Amodo iam requiescent a laboribus suis. nunc
quid sibi uult quod dicit. opera illorū secuntur illos. nisi quia tropica locutione
mercedem laboris dicit. sub sequi scōs post labore. Hinc p̄phetā dicitur. cessa
uox tua a ploratu. & oculi tui a lacrimis. quia est merces operituo ait d̄ns. quia
enī opus efficit mercedē. cum merces post labore electos subsequitur. quasi sup
sum opus eos comitari dicitur. Cuius autē finis adnuntatur operis. ibi tandē
huius libri sic finis. **IN EXPOSITIONE APOCALYPSIS IO
HAN NIS APOSTOLI EXPLICIT LIBER VI. PAROU
LORAM SPECULI. INCIPIT LIBER VII.**

Solet non numquā in sacro eloquio una eademq. res sic ambigua exferri.
Sicut incertū sit in quā magis partē debeat accipi. ut ē illud. Calix in manu
d̄ni uini meri plenus mixtū. Dubiū ē enī utrū m̄di magis significet. non
usq. ad nouissimā poenā. idē fecer. an potius gratū scripturarū uadens. ad
gentes transeuntē. quia inclinauit & hoc in hoc. Remanentibus apud u
d̄os obseruationibus quas carnaliter sapiunt. quia fex eius non ē ex in uita.
Sed sicut ignoramus in quā partem certissime accipi debeat. sic p̄ certo
scimus quia in quā libet earundem partū eā acceperimus. a ueritate non dis
cordamus. Sciendū & uā quia sicut a sano intellectu non discrepamus. cum
talē sententiā in quā libet partē sibi congruentē acceperimus. sic utilius
ac plenius sensū eius p̄ferimus. sic eandē ex ponimus. ex utrisq. partibus.
nōtā in expositionē munimus. quatenus in illis duob. sensibus ut cum q. sp̄
s̄i intellectū adtingamus. Quod forte facere non ualeremus. si unum
solū modo eius dē sententiā sensū sequeremur. Hoc autē idcirco ad medi
um p̄ferimus. quia nobis quaedā similia in hac nunc apocalypsi ad expo
nendum occurrunt. De quibus septimo huius operis libro intituēdamus.
& ut summam ac breuitatē p̄stringamus. introducit hoc loco iohannes.
in mo p̄ iohannē sp̄ s̄i. angelos quatuor. duos & duos. Quos uidelicet
imperantes. & duos iussu complentes. Quorū unus falcē messorū. alter
uero uendemia toriā habere describitur. qui que iussu angelorū imperantiū
optem perantes segetem terrae messorū. ac botros uineaē terrae. uinde
miasse referuntur. Sed cū subtilit̄ ipsius historiae textū intuemur. & du
os qui imperant unū. & duos qui obediunt. unū angelū. eē. inuenimus.
Cum enim dicat unum horū terrā messorū. alterum uero uindemia s̄e.

botros uineę terrę . atq; in ex p r e s s i o n e s e n t e n t i e s i l e a t q u i d f a c t u f u e r i t d e s e -
g r e t e . T a n t u q ; a u i s i n t o r c u l u r i u e l l a c u d i c a t c a l c a t u s f u i s s e . o s t e n d i t p e u l d u
b i o h o c e e s e g e t e t e r r e q u o d s e b o t r i u i n e a e t r e . & h o c e e t o r c u l u r u e l l a c u m
q u o u u a e m i t t u n t u r . q u o d e a r e a q u i m a n i p u l i s e g e t u c o n g r e g a n t u r .
S i e r g o u t a p e r t u s i m e c o g n o s c i m u s h o c e s e g e t e t e r r e q u o d s u n t b o t r i u i n e a e
t o r a e . p a t e t s i n e d u b i o q u i a & q u i m e t e t & q u i u e n d e m i t t u n u s e s t a n g e l u s .
S u n q u a & q u i m e t e t & q u i u e n d e m i t t u n u s e s t a n g e l u s . p r o f e c t o &
& h i q u i i m p e r a n t . n o n u n d u o s e d u n u s e s t a n g e l u s . S c i e n d u p r a e t e r
e a q u i a & h i q u i i m p e r a n t . d n i p s o n a f i g u r a t i m e x p r i m u n t . & h i q u o
b o e d i u n t n u n c d n i . n u n c e c c l e s i e t i p u p r a e f e r u n t . s i c u t l o c i s c o n g r u
e n t i b u s i n f e r i u s m a n i f e s t a b i m u s . O m n i a a u t e q u a e h i c d e m e s s o r i b u s
u e l u i n d e m i a t o r i b . a n g e l u s f a c t a n a r r a n t u r . s i c a d u t r a q ; t e m p o r a p r i m i
s e l i c e t d n i a c s e c u n d i a d u e n t u s p t i n e r e u i d e n t u r . u t i n c e r t u s i t a d q u o d
m a g i s r e d i g i d e b e a n t . Q u i a e n i a d p r i m u d n i a d u e n t u t e r r a e d e m e s s i o
p t i n e a t . i p s e t e s t i t u r q u i a d a p o s t o l o s l o q u i t u r d i c e n s . L e u i t e o c u l o s
u r o s . u i d e t e r e g i o n e s q u i a a l b e s u n t u n a d m e s s e . & q u i m e t e t m e r t e d e
a c c i p i t . & c o n g r e g a t f r u c t u i n u i t a e t e r n u m . E t r u r s u . E g o m i s i u o s
m e t e r e q u o d n o n s e m i n a s t i s . a l i l a b o r a u e r & u o s i n l a b o r e s e o r u i n t r o s t i s .
R u r s u q ; r a r o s a d m u l t i p l i c i t a t e s e g e t i s o p e r a r i o s c o n s p i c i e n s . u t ; O m e s
s i s q u i d e m u l t a . o p e r a r i u u e r o p a u c i . r o g a t e d n m m e s s i s . u t e i c i a t
o p e r a r i o s i n m e s s i t e s u a m . Q u i a u e r o e i u s d e m t e r r a e d e m e s s i o . a d s e c u n
d u d n i p t i n e a t a d u e n t u t . i p s e & u n h o c i p s u c o n f i r m a t . q u i p a r a b o l a
d i s c i p u l i s e x p o n e n s . u t . m e s s i s q u i d e c o n s u m m a t i o e s a e c u l i . m e s s o r e s
a u t e a n g e l u s u n t . Q u i o b r e m c u h a e c i t a s i n t . l i b e t u t s u p r a p r o m i s i m u s .
q u i l i t e a q u a e d e m e s s o r i b . u e l u i n d e m i a t o r i b . a n g e l u s n a r r a n t u r a d
u t r a q ; t e m p o r a c o n u e n i a n t i p e r i t e . a t n a m q ; . Q u i d e c c e n u b e s
c a n d i d a & s u p n u b e m s e d e n t e m s i m i l e f i l i o h o m i n i s . h a b e n t e i n c a p i t e
s u o c o r o n a a u r e a . & i n m a n u s u a f a l c e a c u t a m . S a t i s m a n i f e s t i s i m e
a p p a r e . q u i s i t i s t e a n g e l u s . q u i s u p n u b e m s e d e t . N e q ; e n i a d a n g e l i c u
s p m p t i n e t . u t s i m i l i s f i l i o h o m i n i s u o c e t u r . s e d a d d n m n r m i h m x p m
d e q u o s c r i p t u e s t . c u i n f o r m a d i e e t n o n r a p i n u a r b i t r a t u s e s t . e s s e s e
a e q u a l e d o . s e d s e m e t i p s u e x m a n u u t f o r m a s e r u i a c c i p i e n s . i n s i m i l i
t u d i n e h o m i n u f a c t u s . & h a b i t u i n u e n t u s u t h o m o ; Q u i d u e r o
d e s i g n a t u r p n u b e m s u p q u a i d e a n g e l u s s e d e t . n i s i c i r o e i u s d e m
r e d e m p t o r i s . u n d e s c r i p t u e s t . E c c e d n i s e d e t s u p n u b e l e u e m .

et ingredietur in aegyptum; Bene autē candida uocatur: quia omnino ma-
 culis peccatorū non spergitur: uel certe ut manifestius appareat. peandē
 nubē ecclesie eiusdem redemptoris exprimitur: sup quē dñs tamquā
 in throno sedere describitur: quia p̄ eā iudicio aequitatis mundū ex ami-
 nat. De cuius praedicatorib; p̄ pheta loquitur dicens: Qui sunt isti
 qui ut nubes uolant: & sicut columbe ad fenestras suas: quae uidelicet
 nubes quā simul filio hominis praesidet: recte candida uocatur: quia
 elec torū ecclesie quā sibi dñs exhibuit: non habentē maculā aut rugā:
 lauacro aquae in uerbo mundatur; Sciendū uero quia & nubes & sup
 nubem sedens: unū sunt corpus: & cū dñs sup nubem sedet: utiq; ipsa
 nubes cū dño sedet: idē iudiciaria potestatem in mundo exercet; Quod
 autē hic sedens coronā aureā in capite habere describitur: sic intellegen-
 dū ē: tamquā diceretur: corpus xpi quod ē ecclesie in capite possidet
 coronā uictoriae; Ad cuius principes ipsū caput loquitur dicens:
 Caudete quia ego uici saeculū; Hinc est: quod superius uiginti qua-
 tuor seniores coronas aureas habere narrantur: Quod uero subiun-
 gitur: & in manu sua falcē acutā: & ad caput & ad corpus utrūq; po-
 test re ferri: & quae aliae ē falcis ista creditur: nisi euuangelica praedi-
 catio: qua homines a terrā cupiditate uidentur demeti: & ut ad horrea
 caelestia transeant purgati: in unitate fidei tamquā manipuli con-
 gregati: tritura tribulationis agnoscentur conterī; Hanc enim
 falcē dñs alibi gladiū uocat dicens: Non ueni mittere pacem in terra
 sed gladiū: ueni enim separare hominē aduersus p̄ximū suum: & cetera.
 Quid uero est falcē in manu habere: nisi euuangelicū qd quisq; uoce
 praedicat: manu scie operationis implere: operamē significatur
 plerūq; p̄ manū; Unde & de eiusdem euuangelii auctore lucas dicit:
 quae coepit ih̄s facere & docere; sequitur; Et alter angelus exiit
 de templo clamans uoce magna ad sedentē sup nubē: mitte falcē
 tuā acutā & metet: quia uenit hora ut metatur: qm̄ aruit messis
 terrae: & misit quis sedebat sup nubem falcē suā in terrā: & messis est
 terra; Certū quippe est: omnib; manifeste appareat cunctis: nullū aliū
 p̄ sedentē supra nubē simulē filio hominis accipere: nisi redemptorē
 nr̄m: eiusq; ecclesiam; Quis ergo est: iste angelus qui ut segetem
 terrae metat in perat: numquid nā pat̄ aut sp̄s sc̄s? absit: ut ad fir-
 mare temptemus: quod numquā in diuinis uoluminib; aliquando

repperire potuimus. Numquā enim aut pater aut sp̄s sc̄s: in diuino elo
quo angelus uocatur. quis inquit ergo est. certe idem ipse: qui & sup̄ nubē
sedens. Cur autē alterū eū sp̄s sc̄s appellauit. nisi ut in nubē. id est in eccle
siā nomen angeli transferret. atq; ut eandem nubē quā angelū p̄resi
dere docuerat. nunc angelū uocans. parū considerare denuntiarē. An
gelū ergo angelus. ut falcē suā in terrā mittat & metat imperare est.
redemptorē nr̄m. apostolorū corda. uerbis atq; occultis inspirationib;
ammonere. quatenus plebem iudaeam crediturā. quam pat̄r archae
atq; prophete ut agrū excoluerant uerbis conpluerant. ac segetem fruc
tuam usq; ad maturitatē p̄dixerant. euangelica falce ab intellectu latte
rae legis. quae terrena sēcatorib; suis p̄mittat absidant. atq; in unitatē
fidei xp̄i ang tamquam manipulos redigant. Quid sit autē hunc angelū
idē. redemptorē nr̄m de templo exire. quid uer sit hoc templū debemus
inquirere. Neq; enī in manufactis ut scriptura p̄nuntiat aut habitas se
aut habitare creditur is. quem nec caelū nec caeli caelorum possunt capere.
Forte ergo immo certe ipse ē in diuinitate sua illud templum. ex quo ipse
exire narratur. A postolus deniq; ait. Scimus quia si terrestris domus
nr̄a huius habitationis dissoluatur. quod aedificationē habemus ex dō do
mū non manufactā aetnā in caelis. Quae autē eēt ista domus iohannes
in hac apocalypsi manifestius indicat. qui post quā in caelesti hierusalem tē
plū se uidisse denegauit & utiq; manufactū continuo sub iecā & ait. Dñs enī
dī omp̄s templū illius est. & agnus. Quid ergo est. hunc angelū exire
de templo. nisi redemptorē nr̄m corpus de immaculata uirgine assu
mere qui possit ab hominibus uideri. De quo & apostolus hoc qđ p̄ae
musimus dicit. Cū in formā dī eēt. non rapinā arbitratuē ē. eē se aequi
lem dō: sed semet ipsum ex inaniuit formā serui accipiens. in similitudi
ne hominū factus & habitu inuentus ut homo. Qui que de se ipso pridie
quā eēt passurus cū discipulis caenā p̄agens. dixit. Exiui a pat̄e & ueni
in mundū. Ecce angelū ad humanos oculos. egredientē de tēplo.
Quod autē subiungitur. Et misit qui sedebat sup̄ nubem falcē suā
in terra. & metatē terra. iam non solū de iudaei plebe. sed de unc
tis & uī gentib; intellegendū est. Mesiores & enī illi ab hierusalem
inchoauerunt. sed usq; ad fines t̄rae metendo puenerunt. Unde scrip
tū est. Oportebat xp̄m pati & resurgere a mortuis die tertia. & p̄ae
dicare in nomine eius paenitentiam & remissionē peccatorū p̄ omnes

gentes. incipiens ab hierusalē. hinc rursum ad apostolos dicitur. Accipietis uirtutē supuenientis sp̄s s̄c̄i in uos. & eritis in hitestes in hierusalē & in omni iudaea & samaria. & usq; ad ultimū terrae; Sequitur; Et alius angelus exiit de templo quod est in caelo. habens & ipse falcē acutā. Et alius angelus de altari qui habet potestātē sup ignē. clamauit uoce magna qui habebat falcē acutam dicens. mitte falcē tuā acutā: & uindemia botros. uineaſ terrae qm̄ matuae sunt uuae eius. Si hoc significant segetes terrae quod botri uineaſ terrae. sine dubio ut supra iam diximus. ipse habet falcem uindemia totam qui & messoria. id est dñs & ecclesia; Qui uero iste sequens angelus de altari qui habet potestātē sup ignē. quiq; hunc ad uindemia mandū in uocat. nisi idē dñs sed in solo ecclesiae capite. quidcirco ut supra meminimus alius uel alē ab sp̄u s̄c̄o uocatur. ut uidelicet necessario genus in specie diuisū. In membris nom̄ angeli trās ferat. quibus caput ut uendement falcē dedisse n̄ dubiū est. In eo enī quod iste angelus de templo exiit. figurā capitis gerit. In eo uero quod imperanti oboedit. ecclesiae figurā resumit. & ipse ē qui iubet. & ipse qui oboedit. Iubet scilicet excipiat. oboedit uero in membris. sed & membra cū capite imperante qui p̄ uim gerunt. hoc ipsum p̄ caput cui in herent agunt. Quid sciatē angelū exire de templo: breui quidē sed aperta ex positione supra docuimus. Sed ibi tantū modo angelū de templo exire sed dixat: nunc autē ubi hoc templū uisum fuerit indicare curauit dicens. Alius angelus exiit de templo: quod ē in caelo; Et quod ē hoc caelū in quo templū illud cernitur: nisi illud quod in eodē templo. habitare cognoscitur: ratio nabilis uidelicet creatura ad cognoscendū dñm in principio condita. in qua solū modo cū quaeritur dñs. p̄cul dubio inuenitur. Hoc enī templū in caelo. & caelū in eodē templo futurū eē. paulus conspexerat quid dicebat; Erunt dñs omnia in omnib; & nos in illo. Bene autē angelus qui ad uindemia mandū angelū p̄ uocat. de altari eē dicitur. quia & ille pontifex noſt. & nos altare ipsius & sacrificiū sumus. cū corpora nra hostiā uiuentē illi exhibemus; Sed & nos cū illo unus pontifex. & ipse nobiscū altare & sacrificiū inuenitur; Quaerendū uero nobis ē. quo modo iste angelus sacerdos uidelicet n̄ sup ignē altaris quo significatur sp̄s s̄c̄i qui succensus est. in patriarchis & prophetis atq; a postolis. & nunc usq; in eodē altari. potestatem habere dicatur. Cū sit p̄t̄ & filius. & sp̄s s̄c̄i beata & inseparabilis trinitas. unus uerus dñs. unius naturae. unius potestatis. unius maiestatis. hinc forte putauerunt heretici sp̄m s̄c̄m crea-

tura te filii: eo quod sup hunc ignem potestatem habere dicitur; Sed sciendum
nobis est. iudicio portare. iudici debere. potestate e u sup hunc ignem habe
re. tam quā diceretur; Nullus p semetipsum hunc ignem uale haurire.
nisi p eum meruit accipere; Unde & ipse dñs discipulis ait; Nisi ego abie
ro paraclytus non ueniet ad uos. si autē abiero mit tē eū ad uos. hinc est
quod post resurrectionem suā discipulis apparens insufflauit & dixit.
Accipite spm scm. hinc alibi ait. Ignē ueni mittere in terrā & quid uolomsi
ut ardeat. quid autē oboediens angelus. idē ecclesia in suis praedicatori
bus isto iubente fecerit. audiamus. sequitur; Et misit angelus falcē
suā in terrā & uindemiavit botros uineae terrae. & misit in lacū uindē mag
nū. Jam quia hoc sit uindemiare uineā terrae. quod ē segetē metere.
apte docuimus. Nunc autē quid de eiusdem uitis quas angelus uindemi
auit. id est de incredulis. quos uel a pristino errore tate terreno amore ab
scidens unitati fidei coniunxit consequenter fecerit. aditendamus.
Et misit inquit in lacū uindē magnū. quid misit? utiq. hoc quod uel
mesuit. uel uindemiavit. Quid est illud quo misit. nisi licus uel sicut alios
laxo habet. torcular uindē magnū. quid uero designatur p lacū & torcu
lar. nisi temporalis afflictio. in qua scī tamquā segetes triturantur ut capi
leis separati caelestib. horreis reconduntur. tam quā calcib. tunduntur
ut amnatus ex pressi aeternis prumtuarius includantur. bene ergo di
citur; Et misit angelus falcē suā acutā in terrā. & uindemiavit botros
uineae terrae. & misit in lacū uindē magnū. Ac si diceretur i cruce
e uangelicae praedicationis falce in mundo. quos a pristino errore
uel terreno desiderio abscedens ecclesia fidei unitatē adgregauit. mag
nis tribulationib. tradidit. quae uidelicet praesuriae idcirco licus uin
dē magnus uocantur. quia quā quā p eas ad patnā hereditatē dilecti
filii erudiantur. tamen ex ira districti iudicis humano generi euenis
se p bantur quae hic temporalit̄ iustos affligunt. ut sint quibus post ea
misericors dñs in aeternū pircere possit. Quā utiq. nā nunc patient̄
sustinent filii. quia p hanc se ad regnū sciunt erudiri. A postoli sine
dubio uerba meditantes. quibus dicit; Oportet nos p multas tribula
tiones introire in regnū dī. In hoc namq. torculari in mensis pon
derib. praemebatur. Idem apostolus. cum de hac ipsa sua praesione
discipulorū animos pmoueri formidat & dicens. Nemo moueatur
in his praesuris. sciat quia in hoc positi sumus. Ac si alius uerbis dicitur.

Nemo nos intorculari calcibus tundi. ponderibus deprimi considerans
 p̄t̄mescat. aut nos infelices existimet. sciens quod in hoc positus sumus
 ut his calcibus uel de pressionibus inuini saporem liqueamus. atq̄ aet̄
 ternus cellarius recondamur. hinc alibi ait. Nolumus uos fratres iḡ
 notare de tribulatione nr̄a quae facta est in uia. qm̄ supra modum facta
 est. & supra uirtutē. ita ut tederet nos & iam uiuere. Hinc petrus
 ammonet dicens. Km̄. nolite pauescere ardores accedentes uobis
 in temptationibus. nolite trepidare quasi noui aliquid contingat. sed
 quotiens cumq; cōmunucatis xp̄i passionibus gaudete. ut & in aduen
 tu gloriae eius gaudeatis exultantes. sequitur. Et calcatus est La
 cus extraciuuitatē. Haec locutio tropicāte cognoscitur. ab eo scilicet
 & quod continet. id quod continetur. ostendens. tanquā ipsi sint La
 cus qui calcantur in lacu. Usitata namq; siue communis seu diuinarū
 scripturarū locutione. talis sententia p̄fertur. Mandū autem
 ualde est. cū una p̄secutio unam temporali afflicto. & electos & reprobos
 in tra seū eccl̄esiā deprimat. quomodo extraciuuitatē calcari dicitur
 lacus. Et quae alia est ista ciuitas. nisi electorū eccl̄esia. si ergo isdem p̄p̄s
 suris adfliguntur electi. quibus & reprobi xp̄i am. quomodo extraci
 uuitatem. quae ē eccl̄esiā dicitur idem lacus calcari. sed sciendū nobē
 quia ut solet scriptura sacra. genus diuidit in partes. & a parte tran
 sit ad partē. Atq; eos quasi solos dicit in lacu calcatos. De quibus conse
 quenter sanguinem dicit emanasse. cū & solidas & putridas uuas una
 plauerit calcatio tribulationis. Dicitur ergo. Calcatus est lacus. extra
 ciuitatem. sub audis. idcirco in reproba sua parte quae unum tunc p̄meri
 tū reprobationis foris erat cū intus lateret. Calcatus est. non ut uinū
 sed ut sanguis emanaret. unde & recte subiungitur. Et exiit san
 guis de lacu p̄ stadia mille sexcenta. Absit autem ut de bonis uuis quae
 secundū electionis gratiam intus calcantur. sanguis exisse credatur. sed
 de illis quae propter meritū reprobationis foris conteruntur quā quā in
 tus eē uideantur. De qua p̄phetā dñs dicit. Sustinui ut faceret uuas
 fecit autē librās eius. Hinc alibi scriptū est. Ex uinea sodomorū uuas
 eorū. & propago eorū ex gomorra. Sanguinis autē nomine in scrip
 tura sacra. aliquando p̄ pugatio humane sobolis. aliquando uindicta
 districtae anim aduersionis. aliquando infidelitas mentis. aliquando.
 designantur peccata carnis. Sanguinis enim nomine in sacro eloquio

propagatio humane sobolis accipitur. Iohanne adstante quide filius di secund
di generatione procreatus est. Quot quot autē receperant eum dedit eis po
testatem filios di fieri. his qui credunt in nomine eius. qui non ex sanguinib.
neq; ex uoluntate carnis neq; ex uoluntate uiri sed ex dō nati sunt. Eiusdē
sanguinis nomine uindicta animi aduersionis districte exprimitur
dnō ad iudaeos dicente. Ecce mitto ad uos pphetas & sapientes & scribas
& ex illis occidatis & crucifigatis. & ex eis flagellabitis in sinagogis uris.
& psequemini uidebitis uicinitatē. ut ueniat sup uos omnis sanguis iustus
qui effusus est sup terrā. A sanguine abel iusti usque ad sanguinē zacha
riae filii barachiae. que occidistis inter templū & altare. Rur sū autem
uocabulo sanguinis infidelitas mentis designatur. sicut in exodo atq;
in hac apocalypsi consona ueritate in sanguinē aquae conuersē narra
tur. Rursum q; peccata carnis p sanguinē figurantur. sicut p dauid
admissio adulteri crimine dicitur. Liberamus de sanguinib; dī. Et illud.
Sanguis sanguinē tetigit. Sanguis enī sanguinē tangit. cū peccatū pecca
to coniungitur. Quid autem hoc loco p sanguinē de lacu egressum in
tellegere debemus. nisi infidelitatem mentis. nisi si ergo uis in lacu uel cor
culari. siletur quidē de uino ex bonis uuis interius eliquato atq; in prom
tu aruis recondito. tantū q; de uuis aceruis atq; ut ita dixerim labruscis
uel hiemalib; racemis. qui simul cū uuis exorti. ad maturitatem non ualent
peruenire. In corcolari calcatis sanguis dicitur emanasse. quia exorta
intra scām ecclesiam psequutione. quidā a fide declinantes. p fidei cruo
re infecti foras dilibuntur. Atq; ideo extra ciuitatē calcari dicuntur.
p manentib; electis intrinsecus. uino fidei debratis. Et quia non solu
minimos intra scām ecclesiam constitutos. uerū & iam magnos praesūta
tribulationis ad infidelitatem mentis pducit. recte usq; ad frenos equo
rū sanguis peruenisse narratur. quid enī aliud p aequos. nisi subiectos
populos. quid uero p frenos aequorū. nisi rectores accipimus populorū.
ae si apte diceretur. Afflicto temporalis intantū praesualuit. ut ipsos & uā
qui plebes regere uidebantur. cruore infidelitatis macularē. Quod autē
p stadia mille sexcenta hic sanguis effluxisse narratur. omnis a fide decli
nantium summa. in eodē numero concluditur. quae in quatuor mundi
partibus consistit. Propter quatuor namq; eiusdem mundi plagas. mil
le sexcenta tamquā quaternitas cū quaternata. uniuersitatē designant.
Quater enī quadringenti. mille sexcentos faciunt. Qui uero hoc in

tēp̄ puoluptatū ludibria currunt. idcirco stadiorū uocabulo. eorū sum-
 ma conprehenditur. Haec de his qualiter ad primū dñi aduentū pertineant.
 beatū hieronimū in quibusdam secuta. put dñs posse nos dedit disputa-
 uimus. Nunc autē quē ad modū secundo aduentū congruunt. ipso dño
 annuente demonstramus. Nouissimū namq̄ examinis die iudiciū p̄vi-
 gelos exerceri nullus qui euuā geluū legit ignorat. Hinc ē enī quod cū de
 zizaniis simul cū tritico exortis. seruis patri familias dicentib. uisimur &
 colligimus ea? at non. ne forte colligentes zizania. eradiceos simul & triti-
 cū. Sed sinete utraq̄ crescere usq̄ ad messē & in tempore messis dici messio-
 rib. Colligite primū zizania & alligate ea fasciculis ad comburendum.
 tritico autē congregate in horreū meū. Quod sit autē tempus messis. quū
 messores. ipse alibi iudicat dicens. Messis quidē consummatio ē seculi.
 Messores autē angeli sunt. Quidē enī messores primū zizania colligere
 & ad comburendū fasciculos alligare. nisi malos de medio iustorū auferre.
 ac p̄res cū purib. acētis incendis tradere. hinc rursū dñs dicit. Simile ē
 regnū caelorū sicut in mari. & ex omni genere piscium congre-
 gata quācū impleti esset. educentes & secus litus sedentes. elegerunt bonos
 pisces in uas. malos autē foras miserunt. Quiq̄ sequutus quid dixerit ex-
 posit dicens. Sic erit in consummatione seculi. Exhibent angeli & separabūt
 malos de medio iustorū. & mittent eos in carnū ignis. ibi erit fletus & stridor
 dentū. Sed sciendū nobis ē. quia hoc quod angeli obsequio ministran-
 tum. hoc dñs & ecclesia in iudicio sedens exercet potestate. Ad cuius princi-
 pes ipse omnū iudex loquitur dicens. In regeneratione cū sederit filius
 hominis in sede maiestatis suae. sedebūt & uos sup̄ duo decim thronos. iu-
 dicantes duo decim tribus istis. Hinc est. quod cū ad angelos hoc praemisi-
 mus dicitur. Colligite primū zizania. & alligate ea fasciculis ad combu-
 rendū. Quis tam hoc principali iudicio potestatis exerceat. iohannes
 baptista insinuat quidē dño sub alia figura loquitur dicens. Cuius uen-
 tilabrū in manu sua. & p̄ mundabit aream suā & congregabit triticum
 in horreū suū. paleas autē comburet igni in exstinguibili. Et quidē areā
 p̄ mandare ac paleas comburere. nisi zizania colligere & ad comburen-
 dū fasciculos alligare. hinc est & cū quod cū hoc ipsū apertius dñs obsequio
 angelorū fieri dicit. Exhibēt angeli & separabūt malos de medio iustorū.
 Quis tam hoc iudicio potestatis principali exerceat. iudicat dicens. Cū se-
 derit filius hominis in sede maiestatis suae. tunc congregabuntur ante eū

omnes gentes. & separabit eos ab inuicem sicut pastor segregat oues ab he-
dis. Quam obrē secundū huius intelligentiæ regulam. In hac apocalyp-
si de istis angelis messoribus scilicet ac uindictatoribus sentiendū est. quia
nec alit̄ ut nobis uideatur fieri potest. Nulli enī alio conuenit hoc quod
de illis dicitur. nisi incarnati ocl̄i filio. eiusq; corpore quod ē ecclesia di-
citur ergo. Cūdi & ecce nubes candida & supra nubem sedente simile
filio hominis. habente in capite suo coronā aureā. & in manu sua falcem
acutā. Quæ sit nubes candida. qui angelus desup̄ sedens. quæ corona
in eius capite. supra iam diximus. nec aliud. huc quā ibi intellegimus. tan-
tummodo falcis aliud huc significare uideatur quā ibi. quia nequaquā
tam tunc euuangelicæ doctrinæ falcis p̄eam pot̄ cordū distorret̄.
ut in fidei manipulos populorū turbas adstringat. quando red dendi
rationē de contempta eudē prædicatione tempus aduenerit. Quid
ergo hoc loco falcis appellatio signatur. nisi potestas diuini iudicii.
Potestas enī diuini iudicii quia intra se omnia incidendo conplectitur.
recte falcis uocabulo designatur. In falce enī quicquid inciditur. quia
qua uersū flectitur. intus cadit. Et quia potestas sup̄ in iudicium nulla
tenus existitur. Intra ipsam quippe sumus. quolibet fugere conemur.
Recte cum iudex uenturus ostenditur. falce tenere phibetur. quia
cum potenter ad omnia obuiat. incidendo circū dat. eē se intrahuius
iudicii falce uiderat. p̄pheta cū diceret. Si ascendero in celū tu uulie es. se-
descendero in infernū ades. Intra quandā falce se uidit. cū ex nullo loco
sibi patere. fuge aditū cognouit dicens. Quia neq; ab oriente neq; ab oc-
cidente. neq; ad desertis montib; sub audis patet uia fugiendi. Atq; mox
ipsū sup̄nā potentie omnimodū comprehensionē subdens ait. qm̄ d̄
iudex est. Ac si diceret. fugiendi uia undiq; deest. quia ille iudicat quibus
q; est. Sequitur. Et alit̄ angelus exiit de templo clamans uocem magna
ad sedentē supra nubē; Dicte falce tuā acutā. & mette. quia uenit hora
ut metatur qm̄ aruit messis terræ; Et misit qui sedebat supra nubē
falce suā in terrā. & messit terrā. Ut supra meminimus ipse ē iste an-
gelus qui de templo exit. quie. & qui supra nubē sedet. Sudeo alit̄ uocatur.
ut in nubem idē in ecclesia angeli nomen transferatur. quia nec ra-
tio poscebat ut diceretur clamauit angelus qui sedebat supra nubem ad
eandē nubē ut falce suam mitteret in terrā. sed ut angelus ad angelū
idē caput ad membra sua. quidē autē istū angelū exire de templo.

55.
55.
55.

55.
55.
55.

nisi redemptorē nr̄m a secreto diuinitatis suae in forma humana in iu-
 dicio omnib; apparere. quid uero ē. angelū ad angelū ut metat uoce
 magna clamare. nisi eundē redemptorē nr̄m et clae suae suae potesta-
 tem iudicandi tribuere. sedebat inquit mecū iudicantes duodecim
 tribus isrl̄. Quod autē segetē terrae angelus aruis sedic. finē uniuscu-
 usq; aduenisse designat. In qua scilicet segete. quia & in culmis aristas
 q; fragilib; paleas. & in granis frumenta cognoscuntur in eē. Recte hoc
 loco bonorū & malorū debitos fines significari maturitate messis dicimus;
 Dicatur ergo. Misit quis sedebat sup nubē falcē suā in terrā & messit eā
 Ac si diceretur. Ecclesie sic dno sedens. iudicio potestatis inter bonos &
 malos discernens. cuncta examinat. Nouissimū enim examinis tempore
 pacis. cum bestia spiritalit̄ proelus sagaci discretionis iudicio in bonos &
 malos ecclesie suae discernat. Tunc q; di in illustrata lumine lucē a tenebris
 diuidat. cū alios aet̄na claritate p̄frui. alios densissimis tenebris obscura-
 ri. iudicio potestatis iuste decreuerit. Sequitur. Et alius angelus exiit
 de templo quod ē in caelo. habens & ipse falcē acutā. & alius angelus de
 altari qui habet potestātē sup ignē. clamauit uoce magna qui habebat
 falcē acutā dicens. Mitte falcē tuā acutā. & uindemia botros uinae ter-
 rae. qm̄ maturae sunt uuae eius. Qui habet falcē messorū. ut iam dixi-
 mus. ipse & uindemiatorū. & qui dixit messori metē. ipse & uindemiato-
 ri uindemia. Quia & hoc figuratim ualeat tractari. ut ad messē. quod
 lacus uel torcular ad uuarū expressionem. In qua scilicet locutione. &
 si tempus exurendi paleas uinaciaq; proiciendi. nec non & frumenta
 ac uinea recondendi aduenisse audemus. tamen in messe atq; uindemia
 non duo quaedā sed unū significari scimus. Et hoc iuxta consuetudinē
 facti eloqui. cuius figurata latitudo multis in locis similis reperitur.
 Ut ē illud apostoli. Di agricultura estis. di aedificatio estis. Quā ob rem
 si hoc significat segetes terrae quod botri uinae terrae. utique hoc ē ange-
 lū metere quod est uindemiare. Quod sit autē caelū quod templū in caelo.
 quid uesit angelū exire de templo alterūq; ad eū ut metat uel uindemia
 clamare latius supra expressimus. Quis autē is qui imperat alteruo-
 cetur cū unū sint & qui iubet & qui iubentis uocē obtemperat. idē xps̄
 & ecclesia caput uidelicet & membra. & hoc iam diximus. Nec non &
 illud quū unus horū qui imperat angelus de altari eē dicatur. quo uemo-
 do sup ignē altaris potestātē habeat. nisi fallor in discussū non praeteruiui.

Qua propt̄ in his quae iam disseruimus. immorandū non ē. sed ad indiscus-
sa transe undū. Sequitur. Et misit angelus falcē suā in terrā. & uindemi-
auit botros uineae terrae. & misit in lacū iraedī magnū & calcatur est. lacus
extra ciuitatē. Quid igitur ē angelū falcē mittere in terrā & uindemiare
botros uineae terrae. uel metere segetē terrae. nisi ut praefati sumus dnm
& ecclesiā iudicio intime discretionis zizania a mundis manipulis pale-
ae agranis uinata auino. idē. reprobos ab electis sepāre. & misit inquit
in lacū iraedī magnū. quis misit nisi xp̄s & ecclesia. quid misit nisi hoc
quod uel messuit uel uindemiavit. quomisit nisi in lacū iraedī. quidē ui-
tem lacus iraedī. uel torcular. nisi eadē iratorcularis uellaci nomine
designata. Quae uidelicet ira idē districtae animi aduersionis senten-
tia. mirū in modū dū putribilia conterit. In putribilia tantū modo p-
bat. Hoc ē. dū cunctos ultimo iudicio examinat. non electos sed solos
reprobos calcit. Quā obrē tacetur hoc in loco de uuis bonis uinū eliquari
tibi. ac solū modo illi in lacū calcari referuntur. De quibus p uino san-
guis exire narratur. Unde & idē licus uel torcular. illi scilicet qui in
licut torculari mitta dicuntur extra ciuitatem. idē. extra ecclesiā calcari
narrantur. Quod ita quoque eē exemplaria graeca demonstrant.
in quib. secundū idioma linguae ipsorū torcular. non ut in his. neutri ge-
neris sed feminini positū reperitur. magnū uero masculini. Quo uideli-
cet in facto non torcular magnū uocatur. sed magnus in torculari mis-
sus fuisse narratur. Antiquus uidelicet hostis. totūq. eius corpus tamquā
una psona. Unde & idē reprobū princeps draco magnus uocatur.
Eiusq. societas propt̄ inmanitate sceleris. magna ciuitas consequenter
appellatur. Non autē haec nrā coniectura astruimus. sed sensum pa-
trū qui antea nos ista tractauerunt sequimur. Et ut unius horū uerbis
utamur. dicendo inquit iraedī. sub audis torcularis nomine designate
sententiā hic p ira posuit. qui sup bodicā inflectā. quē & uī magnū uocat.
Iu inquit humiliasti sicut uulneratū supbū. quiq. breuit̄ exponendo
cetera pcurrit dicens. Extra ciuitatē extra ecclesiā futura uidelicet
discessione facta foris erit omnis homo peccati. Calcatio hic torcularis
uel tritura areae. Inutilia conterit in putribilia pbat. ut ignis uasa.
& iustos temptatio tribulationis. Sequitur. Et exiit sanguis de la-
cu usq. ad frenos equorū. pftadia mille sexcenta. Quid hic p sanguinē
pisti uindictā accipimus sanguinis. unde exiit iste sanguis. id est uindic-

ta sanguinis. nisi ab illa sententia districta iudicis. quae diaboli corpus siue
 pro interfectione martyrum. seu pro corruptionibus uiciorum damnatur.
 quo excreuit. nimirum usque ad frenos equorum. Ac si diceretur. non solum
 pedes tetigit id est extrema atque ultima membra. uerum & usque ad fre-
 nos aequorum. id est usque ad rectores populorum peruenit. cum enim per se cutio-
 nis in late corruptionis quae per peccata poenas diabolus cum suis coepertu-
 luere. sanguis sanctorum quondam effusus carnaliumque corruptionum atque omnium
 uiciorum cruor usque ad eum & principes eius non incongrue dicitur inunda-
 re. Quod autem per stadium mille sexcenta hic sanguis emanat se prohibetur.
 omnis malorum summa in eodem numero comprehenditur. secundum
 superiorum scilicet intellectum quo quaternitas conquinata. quatuor car-
 dines caeli comprehendit. ut enim supra meminimus quatuor quadringenti
 milli sexcentos faciunt. Potest autem placum inferni designari.
 ut iste sit sensus. quod in uales atque hiemale racemos. non uinum sed
 sanguinem reddentis amaturis uuis segregatos. In lacu profunda angelus
 miserit aeternis calcibus conterendos. Nisi enim uocabulum lacu inferni de-
 signari. nequaquam prophetia dicitur. Loquentur potentissimi robustorum
 de medio inferni. Quicumque auxiliatoribus eius descenderit & dormierit in circuitu
 cisi interfectique gladio. Ibi assis & multitudo eius. in circuitu illius se-
 pulchra eius omnes interfecti. & qui ceciderunt gladio. quorum data sunt se-
 pulchra in nouissimis lacis. Et rursum. Ibi clamat omnis multitudo eius
 per gyrum sepulchri eius. Omnes hi interfecti ruentesque gladio. qui descende-
 runt in circuitu cisi ad terram ultimam. qui posuerunt terrorem suum in terra uiuen-
 tium. qui portauerunt ignominiam suam cum his qui descendunt in lacum. Hinc
 psalmista domino dicit. Saluastime ad descendentes in lacum. De quo & recte
 nunc dicitur. Calcitrus lacus extra ciuitatem. Ac si apte diceretur. Quia
 nunc reprobis in ciuitate id est in traiectione ecclesiam celestis disciplina con-
 teri refugiunt. ab eis protecti tunc aeternis contusionibus percutiendierunt.
 quando illa ex disciplina uerbere ad patriam hereditatem transierit. O si
 nunc uellent cum ecclesia uindicti decemissis recipere. ne in posterum
 cum coepertu illa letari. contingeret illis extra eam affligi atque cruciari.
 De quorum perpetuis tormentis apte nunc dicitur. Exiit sanguis de lacu
 usque ad frenos aequorum per stadium mille sexcenta. tamquam diceretur. Nul-
 li sanctorum latebit quae sit interior mors reproborum quando uindicta sangui-
 nis animimo usque ad maximum exterius apparebit. Sequitur. Et uidi

huc incipit 55.
14 ca. apoc. 55.

aliud signū in caelo magnū & mirabile angelos septē habentes plagas sep-
tē nouissimas. qm̄ in ipsis consummata est iradi. Quis quis diuinarum
scripturarū locutiones intellegit scōrū q̄ patrū sensib: inuigilat: minime
hunc apocalypsin iuxta litterā accipi posse facile cognoscit. Et qui fre-
quentē id ipsū propt̄ minus intellegentes repeto. prudentē lectore animo
neo. ut patienter immo libentē ferat. si quod phoc factū paruulorū uerum
intellegit. Sicut autē fastidiosus in hoc facto appareo. hunc ad superiores
huius historie tractatores recurrat. amoneo. In quibus non solū erudi-
ri. uerū & uā fastidiosus ē. amplius ualē exerceri. Siquis uero propt̄ excel-
lentū magnitudinis sensū illorū ualdignū ē. non ualē attingere. hunc
ut ad me ueniat in uico. Qui & si pp̄ diuini eloqui altitudinē eiusq; figura-
tē loquutionis minutias. p̄lixā forte expositionē incurrit. nūltamen in ea
ad intellegendū difficile inueniē. Ad hoc enī in his meū studiū insidat.
ut ea quae dissero tanquā cibū dentib: manū sū in paruulorū corda traiciā.
Quā obrē nec uerborū circuitus euico. dū modotā subtilis eloquentiae p̄fun-
diores. p̄ ualē largire dignatur legentib: pandā. Ob quā & uā causam o-
pus istud paruulorū uocari speculū decreui. Sunt enim pleriq; ut sepe iam
diximus qui nihil in hac reuelatione nisi quod in sup̄ ficie littere sonat figura-
ri intellegunt. Qui intantū intellectu sunt pauperes. ut nec ipsū litterae
textū. dū legunt agnoscant. In quo locis quibusdam remota littera. sensus
spiritualis aperitur. Sicuti p̄ angelū p̄ sonū dñi gerentis iohanni dicitur.
Septē stellas quas uidisti in dextera mea. septē angelisunt septē ecclesiarū.
& iterū longe inferius. Aquas uidisti ubi mēre trix sedē. populū & gentes
& lingue. Rursū autē sunt quidā quicuncta quae mea narrantur spiri-
talē intellegentiū habere credunt. Sed tamen ut littere textus sonat ita
secundū materialis formas ea iohannem uidisse ad firmant. Quod om-
nino nequaquā itatē. si subtilit̄ inspiciatur ipsius & uā reuelationis uerba
insinuant. & ut de multis pauca dicamus. Ecce iohannes mulierē se asse-
rit in caelo uidisse ibiq; peperisse. draconē ante eā ut filiū eius deuorare
fētisse. sed filiū mulieris ad thronū patris raptū fuisse. Si enī hoc iuxta
litterā accipitur. quid magis mendacius cū in caelesti patria carnales
generationes & ipsi carnales intellegamus. quiq; post paulalū narrat
proeliū magnū in caelo factū fuisse. & draconē superatū in terrā ruisse.
Ac deinceps mulierē p̄secutā fuisse. ipsūq; in solitudine fugisse. Si enim
draco de caelo deiectus in terrā corruit. quae necessitas mulierē com pulc

ut de caelo in solitudine fugeret? aut quomodo eam in caelo persecutus est. draco
 ubi etiam locus inuentus non est. rursum idem iohannes septimo angelo fratrem in
 aere effundente grandinem talenti ponderis de caelo super homines dicit
 ruis se. atque homines propter plagam grandinis domini blasphemasse. Si enim
 ut apud Latinos pensatur septuaginta duarum librarum pondus grandinis
 super homines cadit. quomodo uel unum momentum uiuere possunt ut dominum pro
 rogata plaga blasphement? longe autem inferius eadem iohanni angelus
 dicit. Decem cornua quae uidisti & bestia. odient fornicarium & desolatam
 facient illam & nudam. & carnes eius manducabunt. & ipsam igni concrema-
 bunt. Numquid non cornua quippe possunt manducare ut homo uel ani-
 mal? aut numquid aliud carnes fornicariae. atque aliud ipsa ut prius car-
 nes eius cornua & bestia manducant & sic eam igni concrement? aut si hoc
 est fornicaria quod carnes eius sicut prius manducant. quomodo postea igni
 consument? Restat ergo ut intellegant nihil in ea historialiter factum nar-
 rari. sed mystica sacramenta sicut in cantica canticorum sub uelamine locu-
 tionis tropice figurateque contegi. Neque uide in hoc sacramento angelorum
 numero ecclesiam dei accipi. Sed huic nostro intellectui nisi subtiliter enodet.
 illud contrarium esse uidetur. Quod iohannes in subsequentibus. unum se ex his
 septem angelis septem plagas nouissimas habentibus adorare uoluit se testa-
 tur. At namque. Et uenit unus de septem angelis habentibus. fratris plenius septem
 plagis nouissimis. & loquutus est mecum dicens. ueni & ostendam tibi sponsam uxo-
 rem agni. Et post pauca infert & dicit. Ego iohannes qui haec & uidi haec.
 & postquam audis se & uidis se cecidi ut adorare ante pedes angeli qui mihi haec
 ostendebat. & dixit mihi. Uide ne feceris conseruasti uisum & fratrum tuorum
 habentium testimonium ihesu. domini adora. In quibus uerbis patenter innuitur quia an-
 gelus est. quem iohannes uult adorare. Sed cum constet quia haec apocalypsis non
 per plures sed per unum angelum iohannis reuelata sicut initium & finis libri de-
 monstrant. Quid sibi uult iste angelus unus ex septem aliunde ueniens &
 iohannem docens? & certe idem iohannes angelo ostendente qui ad eum missus
 fuerat hos septem angelos in caelo uiderat. Quasi ergo iste angelus qui eadem
 iohanni illos septem ostenderat de locum dimittatque iohannem. Et alius
 ex septem ueniens reliqua quae narrantur eundem doceat. absit ut cre-
 datur. Maxime cum dominus in fine istius reuelationis non de pluribus sed
 de uno angelo dicit. Ego ihesus misi angelum meum testificari uobis haec in
 ecclesia. quae cum ita sint. necesse est. ut qualiter intellegi debeant aperi-

anus. Constat namq; & uerū ē. dnm̄ ih̄m̄ xp̄m̄. im̄mo sim̄ultotā trinitatē
passim̄tā angelicreaturā om̄nia haec sacramenta iohanni reuelasse.
Quodē q; angelū modo capti n̄r̄i. modo praedicatorū eius. modo prop̄ri
ā gessisse p̄sonā. Iohannē uero cui apparuit. nunc praedicatorū nunc
auditorū. nunc p̄ priā formā tenuisse. Ac p̄ hoc eūdem angelus unus
ex septē ē phibetur. non iam ad p̄ prietate sed ad figurā p̄tinere uidetur.
Sed nec illud ad p̄ priā iohannis refertur p̄sonā quod a se unū ex septē
angelis uenisse fatetur. sed ad eius cuius tipum tunc ille portasse cog
nosceretur. Neque enī uel ad angelū proprie uel ad iohannē p̄ priae
p̄tinere uidentur quae in hac reuelatione narrantur. exceptis duob;
in locis quib; & iohannes uult adorare angelū. & idē angelus ne sede
beat ad adorare phibet. Quod idē iohannes ostendit. cui cū certū sit. quia
ab uno angelo haec ei mysteria reuelata sunt. quaedā se narrat ad iur
sorū uocabulorū p̄sonis uel audisse uel didicisse. At enī. Et iudiciū ap̄
ruissit & agnus unū de septē signaculis. audiui unū ex quattuor anima
libus tam quā uocē tonitruū dicens. ueni & uide. & rur̄sū. respondit
inquit unus de senioribus dicens mihi. hi qui am̄ic̄ t̄r̄ stolis albis qui
s̄ & unde uener̄. & dixit illi dñe mihi t̄scis. Et dicit mihi. hi qui uener̄
ex magna tribulatione. & lauer̄ stolis suas & de alba uer̄ eas in sanguine
agni. O beata euuangelista iohannes. quid sibi uolunt haec tu uerba.
nū quid non dixisti de hac apocalyp̄si quod eā tibi xp̄s̄ p̄ angelū ostendit.
ut quid ab alio discis hoc quod tibi ab uno angelo reuelatū fuisse fateris.
Dic ergo quod uerū ē. quia sicut te ueritas docuit hoc ē in figura unū ex sep
tē angelis quod unū ex quattuor animalib; atq; unus de senioribus. &
hoc tu ipse in eadē figurā es quod ē unus ex septē angelis. quod q; unus de
seniorib; uel unū ex quattuor animalib; unū scilicet corpus dñs & eccl̄a est
caput & membra. Sed quia genus diuiditur in species. tu doctorū formā
hoc in loco figuratē geris. Angelus uero uel animal uel senior. dñi re
demptoris. Sicut dñi dñs n̄r̄. mons montū. ouis. ouiu. pastor q; dicitur
pastorū. sic angelus angelorū. animal animaliu. senior q; uocatur se
niorū. Potest autē in uno ex septem angelis uel uno ex quattuor ani
malib; uno q; de seniorib; praedicatorū ordo intellegi. In iohanne uero
fidelis populi auditorū multitudo signari. Quid ē ergo agnū unū ex sep
tē signaculis soluere. nisi redemptorē n̄r̄m ut longē superius exposuim;
natiuitatis suae passionis ac resurrectionis clauē diuinarū scripturarū

sacramenta aperiret. Quid uero ē unū ex quatuor animalib; iohanne ut ue-
 niat & uideat uocare. nisi eundē redemptorē nr̄m siue p̄nt̄nā asp̄rationē.
 siue puocē praedicatorū sub sequentē ecclesiā ad fidē inuocare. rursūq; quidē.
 unū de seniorib; iohanni dicere. hi qui amictis stolis albis. qui & unde uener-
 t cetera. Nisi aut p̄semet ipsū aut p̄ officia praedicatorū caput mēbra instruerē
 quae sint futura remunerationis gaudia. illis qui p̄ dō in passionis certamine
 desudant. rursū & cū. quidē unū ex septē angelis iohanni dicere. ueni & os-
 tendi tibi spon sū uxore agni. nisi dnm̄ ih̄m̄ xpm̄ siue p̄ se ipsū seu p̄ sc̄os̄ praē-
 dicatores quae sint eius ecclesiae quae eius caelestia sacramenta fidelib; popu-
 lis demonstrare. intellegant ergo eundem paruuli p̄ quib; in hoc opere desudo.
 in angelo & iohanne. siue xpm̄ cū sc̄is praedicatorib; siue electos praedicatores
 cū p̄is auditorib; loqui. Intellegant & cū sc̄m̄ trinitatē p̄ angelū iohannē docu-
 isse. sic q; sp̄m̄ sc̄m̄ uel potius ipsā trinitatē in angelo atq; iohanne p̄sona. sicut
 in animalū uel seniorū xpm̄ & ecclesiā designasse. Ac p̄ omnia nil in hac re uel *ratione*
 iuxta alteram sonuisse. sed iam ad p̄positū reuertamur. Et uide aliud signū in
 caelo magnū & mirabile. angelos septē habentes plagas septē nouissimas. qm̄
 in ipsis consummata ē iradī. Et quid caeli nomine nisi ecclesiā intellegimus
 figurari. quia enī quod sepe p̄tulimus dñs p̄ p̄phetā dicit. Caelū mihi sedis ē. &
 salomon ait. Anima iusti sedis sapientiae. paulus quoq; ad firmat dicens.
 xpm̄ dī uirtutē & dī sapientiā. recte caeli nomine ecclesiā dicimus desig-
 nari. Annon caelū recte uocatur. in qua creaturae conditor sedere conp̄bitur.
 Annon caelū recte uocatur quae dū terrena cuncta despiciens calcat p̄mentis
 desiderū ad sup̄na uolat. unde & paulus dicit. nr̄a conuersatio in caelis est.
 & rursū. qui con resuscitauit. & con sedere nos fecit in caelestib;. Quia uero
 eadem ecclesiā ad uniuersas sc̄cti gentes praedicando p̄tingit. digne in
 septenario angelorū numero figurata consistit. Septenarius enī nu-
 merus qui ex impari & pari constat. uniuersitatē designat. Unde & ipsa
 electorū ecclesiā eo quod secundū totā uniuersā pos̄ sedeat. ḡreca locuti-
 one catholica idē uniuersalis uocatur. Sed si caelū ē ecclesiā. quomodo
 in caelo horū numero angelorū aliā demonstratur ecclesiā. sed sciendū
 nob̄ ē. quia sic plerūq; auctor huius hystoriae generi specie p̄miscet. ut in
 ipsa specie genus & cū ostendat. Caeli enī nomine generalit̄ cunctā conplec-
 titur ecclesiā. Angelorū uero specialit̄ praedicatorū ordinē. in qua uide-
 licet speciat. genus & cū ostenditur. Quia non solū p̄ hanc praedicatores.
 sc̄i. sed omnis ecclesiā septiformis p̄ sc̄i gratia repleta figuratur. angeli

ergo in caelo idē praedicatores scī in ecclesia. species est in genere. Sed cū post
paululū siletur de caelo. inuenitur genus in specie. quia angelorū numerus
omnem complectitur electorū summā. Ipsa enī in septē ecclesias. ipsa in
septē candelabris. ipsa in septē stellis. ipsa in septē agnicornib: . ipsa in septē
tonitruis. ipsa in septē angelis tubis clangentib: . ipsa in septē fialis effunden
tib: . Ipsa in uiginti quatuor seniorib: totidemq: thronis. ipsa in duodecim
tribus. Ipsa in quatuor animalib: . ipsa in duob: testib: . ipsa in duobus candelabris.
ipsa in duobus oliuis. ipsa in insulis. ipsa in montib: . ipsa in caelo. ipsa in tem
plo. ipsa in throno ipsa in altari ipsa in arca testamenti ipsa in angelo forte in
medio caelo uolante. atq: aetnū euuangelū praedicante. Ipsa in angelo in sole
stante. ipsa in aquila ipsa in muliere sole amicta ipsa in uxore agni & sponsa.
ipsa in ciuitate dilecta. ipsa & cā in hac apocalypsi diuersis quidē sed congruis
exprimitur figuris. Et quia cognouimus quid significent septē angeli.
uideamus nunc quae sint eorū septē plagae. Quas uidelicet plagas. nunc
quidē spī scī uti morisē. in septenario numero qui uniuersitatē designat.
generalitē breuitēq: pstringit. In subsequentib: uero eodē genus in species
diuidens ipsaq: plagas in septē fialis effundendas accepit se designans.
latius explicat. Et quid in septē fialis accipere debemus. nisi hoc quod & in
septē angelis. non enī aliud sunt ipsi atq: aliud eorū fiale. ut textus solet
narrare historicus. sed figuram hoc ipsi quod eorū fiale. id ē ecclesiae uerbi
praedicatione repleta. Haec enī uis illa aurea in domo dñi magna ab
apostolo mystice expressa. Sed si ut dicimus non aliud ē septē angeli atq:
aliud septē fiale. quomodo inferius eas dē fialas aureas ab uno ex quatuor
animalib: effundendas accipiunt. non possumus ut dignū ē. minutias
diuini eloqui ad liquidū comprehendere. tam ut nob paululū intē lucē. Idem
septē angeli septē fialas aureas quae ipsis accipiunt. quia spū scō modifian
te figura figurā gignit. quatenus quod sit in actione angelorū officii
lector agnoscat. Et certe ecclesia pp̄t praedicationis in stantia angē
lorū uocabulo sortitur. sed narrationis cogit necessitas ut fialas accipi
at. Quia si de angelis diceretur primus effudit semet ipsū ambiguū eēt.
& ad intellegendū minus p̄spiciū quid sibi uellet illa effusio. Accūdi
atur. Primus effudit fialā suā nulli dubiū ē. qu in praedicationis uerbū
in effusione fiale intellegatur. Unū autē ex quatuor animalib: septē
angelis septē fialas dare est. redemptorē nr̄m scōs praedicatores sapien
tia uerbi repleto. Seruat autē spī scī ordinē recte loquendi. nemys

terū in numero soluent dicit. unus ex septē angelis dedit sex reliquis sep-
 tē fulas. quod absurdū & mysterio carens eē. uideretur si fecisset. Potest
 & in uno ex quatuor animalib; praedicatorū ordo. in septē uero ange-
 lis auditorū multitudo signari. Quia & auctor huius reuelationis solū
 non numquā ita specie speciei iungere. ut una earū in propria significa-
 tione manente. alterā a propria significatione. in alterā diriuare. Sicut
 nunc forte in uno ex quatuor animalib; praedicatorū speciē in propria sig-
 nificatione manente. Septē angelorū speciē cōmutat. ut eos non sicut
 supra praedicatorū ordinē. sed auditorū demonstrat. Dicitur ergo. Unū
 ex quatuor animalib; dedit septē angelis septē fulas aureas. Ac si diceret-
 tur; Praedicatores scī quosdā auditores suos ita diuina sapientia uerbis
 plent. ut eis cōpetentē & alius praedicandi officii inuigant potestatem ligari
 diuina soluenti annuente sibi diuina auctoritate tribuant. Sed nec poss-
 angeli eē. nisi fuerint fide electi. sicut dicitur. Unū ex quatuor animalib;
 b; dedit septē angelis septē fulas. tamquā diceretur; Eis qui in praesenti
 natione angeluerant. a praelatis ordinib; praedicandi potentia ligandi
 atq; soluenti potestas conlata est; Quatenus in effusione fulgē nom-
 appareret angeli. has deniq; illē tunc praefigurabant quas p̄ moysen
 aptatē in tabernaculo testimonii mysticē ponebantur. quibus in nup-
 tui sponi caelestis uino bono repletis. gentes ad fidē uenientes salubritē
 debriantur. Infideles uero & reprobis fecib; excecuntur. Et ut tex-
 dixerim. alii ex eis poculū uitae. alii autē accipiunt mortis uenerum.
 Unde & inferius uno in loco iracundia dī. alii uero septem plagis nouissi-
 mis plenae memorantur. Quotquot enī salubria quotquot mortifera
 animarū eē uulnera possunt in eis consistunt. quia aut peccatae praedi-
 cationē quidā a pristino errore uel terreno abscisi a morte ad uitā p-
 ueniunt. aut propt̄ eiusdē praedicationis contemptū aet̄nis uerberi-
 b; addicti traduntur. Sciendū p̄terea duob; modis peccatae praedi-
 cationē reprobis animarū uulnera infligi. scilicet uel qui a eorandē
 plagas non sanat. sed uulneratos aet̄ni morte condemnat. Et loquū-
 tionis modo inrogat. quo dī indurare dicitur cor pharaonis. cuius du-
 ritia misericordiae n̄ emollit. sed aet̄nis uerberib; induratum addicit.
 Uel qui tamquā medicamentū reprobiorū uulnerib; oblatū non solū
 uulneratos non sanat. uerū & iam recentib; plagis ut insaniabilia fuerit
 exaggetat; Sicut forte dubiū est. utrū in effusione fularū p̄ quas reprobi

deteriores effecti nouissimis plagis dicuntur uulnerati scilicet praedicatione
beati intellegi, reflectat mentis intuitu ad eum locum quo superius in hac apo
calypsi septem angelis septem tubis clangentibus: pene simili sermone humano
genere eadem uulnera narrantur inflata; Et certe ibi nullus dubi
tare potest quin per angelos tubas habentes ecclesiam praedicantem accipi
debeat. cui ad domino per prophetam dicitur: Quasi tuba exalta uocem tuam. Isti & non
personantibus tubis in electorum parte mundus in melius reaedificandis de
struitur. In reprobis uero ne unquam aedificetur perpetuo anathemate con
demnatur. Quod utrumque septem illis ueluti tubis personantibus: hierocho
ruente mysticae factum fuisse cognoscimus. In qua & raab meretricis sal
uatam & ceteram multitudinem gladio peremptam fuisse sacris litteris p
doce
mur. Et ut breuiter quaedam stringamus: qualiter septem angelis tubis clangen
tibus: septemque fialas effundentibus: alteri in secus sibi plagae interrogatae conueni
ant: ibi dicitur: uidi septem angelos stantes in conspectu domini & dedit illis sep
tem tubas, hic autem post haec uidi & ecce apertum est templum tabernaculi testi
monium in caelo. & exierunt septem angeli habentes septem plagas de templo. &
unum ex quatuor animalibus: dedit septem angelis septem fialas. Ibidem dicitur:
septem angeli qui habebant septem tubas parauerunt se ut tuba canerent: hic autem
& audiui uocem magnam de templo dicentem septem angelis: ite & effundite fia
las irae domini in terram. Ibidem dicitur: & primus angelus tuba cecinit: & facta est
grando & ignis mixtus in sanguine & missus est in terram: hic autem & abiit
primus & effudit fialam suam in terram & factum est uulnus saeuum ac pessimum in
hominibus. Ibidem dicitur: & secundus angelus tuba cecinit: & facta est tertia
pars maris sanguis & mortua est tertia pars creaturae quae habent
animas: hic autem secundus effudit fialam suam in mare & factum est sanguis
tanquam mortui. & omnis anima uiuens mortua est in mari & cetera quae
longum est persequi alteri in secus sibi concordantia. Libet autem ab exordio mun
di usque ad finem eius mentis oculos tendere: & humanum genus qualiter
uulneretur inspicere. Cunctis namque uera scientibus: liquet nequa
quam primum hominem in paradiso peccasse nisi uel a summo bono oboe
dientiae bonum indicatum fuisse. Sed nam quid ideo accusandus est deus summe bo
nus quia bonum praecipit. & non magis homo qui bonum magis in contemptu
ab uti quam in bonum uoluit uti: cuius & qui occultus aduersarius ex bono non
oboedientiae: malum facere in oboedientiae persuasit. Idem uero homo consensit
deum certe nisi iuste fieri permissit. Et quia quod idem antiquis hostis fieri per
sua

sit. homo autē consentit. dñs uero iuste fieri p̄misit. eim in me placuit. statim qđ
 factū fuerat mortis sententia damnauit. Quo uidelicet in facto pat̄ter elucet.
 quia & diabolus homini peccati uulnus infligit quia malū fieri ex bono p̄suasit.
 Et homo semetipsū plaga stuciat. quia consentit. & dñs p̄cussit. uel
 quia bonū p̄cepit uel quia malū iuste fieri p̄misit. Iratusq; ne quaquā ab
 stult. sed damnauit. Ecce quomodo humano generi in primo parente pec-
 cati uulnus & diabolus. & idē homo & dñs intorsit. De quo uidelicet humano
 genere a malignis spiritib; uulnerato. sub quadā figurata loquutione dñs
 in euuangelio ait. Homo quidē descendebat ab hierusalē in hiericho & inci-
 dit in latrones. qui & uim dñs polauerūt eū & plagis inpositis abierūt semi uiuore-
 licto. Quod q; a paradisi gaudis expulsi. utinā huiusmodi plagis confossum
 uacuisset & non eū iterato semetipsū ferire tentasset. De respecto namq; cre-
 atore quē p̄certo dñm eē sciebat. idola adorauit & coluit. Et quia sua sponte
 semetipsū his plagis addixit. & ipsū omni p̄ dñs p̄cedentiū plagarū meritis
 uulnerandū corruptionib; carnis tradidit. paulo attestante quide eis loqui-
 tur dicens. Cū cognouis sent dñm non sicut dñm glorificauerūt. ut gratias egerunt.
 sed euanuerūt in cogitationib; suis. & obscuratū ē insipientis cor eorū. Dicentes enī
 se eē sapientes stulti facti sunt. & mutauerūt gloriā incorruptibilis dñi in similitu-
 dinē imaginis corruptibilis hominis. & uolucrū & quadrū pedū & serpentū.
 Prop̄t̄ quod tradidit illos dñs in desideria cordis eorū in inmunditiā. ut contume-
 lus adficiant corpora sua in semet ipsis. Qui cōmutauerūt ueritatē dñi in mendaciā.
 & coluerūt & seruerūt creaturæ potius quā creatori quē benedictus in sæcula.
 Sed pius conditor qui n̄ iuste damnat iniquos. ut ostenderet diuitias misericor-
 diæ suæ quib; saluat electos. misit legē p̄ seruū tam quā alligaturā uulnerū.
 Non quidē ut sanaret originalia. sed ut recentia mederet & uulnera. Quo ad usq;
 uenit & samaritanus ille medicus eccliesiæ. qui in fusione olei & uini idē sacra-
 mento baptismati omniū spiritaliū alligans plagas uulnerū languidum
 p̄fecte sanaret. Sed quia carnalis ille & hebraicus populus acceptā legē
 quæ secundū apostolū spiritualis ē. iuxta litterā intellexit. Ne hoc nouū
 testamentū in quo illud medicullus cataplasmū inuenitur. Quo in remis-
 sionē omniū peccatorū baptizamur suscipere contempsit. ipsū eis saluta-
 re remediū conuersū ē in uulnus saeuissimū. Ut iusto inēnoq; dñi iudicio
 unde sanari debuerat sub gratia peccati semetipsū humilians. in demore-
 retur sub obseruatione legis supbiens. Qui in quā & spiritale gē carna-
 lit̄ intellexit. ea quæ in ipsa iuebantur. nec iuxta litterā p̄fecte implere.

.. dolores nros

curauit. Atq; illius praefati ueriq; medici de quo scriptum est: Languores
nros ipse portabit. Salutare medicamentum
suis uulneribus adhibere noluit. recte ei adno p propheta dicitur. Sup
quo percussa uos ultra addentes praeparatione. Omne caput lan
guidum & omne cor merens a planta pedis usq; ad uerticem. n̄ e in eo
sanitas. Uulnus & liuor & plaga tumens. n̄ e circū ligata nec curata
medicamine neq; fota oleo. Hinc e quod cū in actib; apostolorū de paulo
aduclaeos loquente diceretur quia exponerat illis testificans regnū dī sū
adensq; eos de ihū ex lege moysi & pphetis amane usq; ad uesperā, maxillae
subditur. Cūq; inuicē n̄ essent consentientes. distedebant dicente paulo.
unū uerbum. quia bene sp̄s sc̄i locutus est. p̄ e sū p̄ pheta ad patres nros
dicens. Uade ad populū istū & dic. Aure audietis. & non intellegitis
& uidentes uidebitis & non p̄spicietis. In cras statū est enī cor po puli huius.
& auribus grauit audiet & oculos suos con praesert. Ne forte uideant
oculis & auribus audiant & corde intellegant & conuertantur & sanent illos.
hinc est *sc̄m* quod minime credituro eidē iudaeorū populo dñs terū
dicat. Plaga inimici percussit castigatione crudeli. Et quid e dicere plaga
inimici percussit. nisi littera occidit. sapientia enī carnis secundū aposto
lū inimica e dō. & sapere secundū carnē mors est. hoc & uulnerē illi peri
clitari narrantur. de quib; in hac apocalyp̄s dicitur. Ceteri occisi sunt gla
dio sedentis sup aequū qui p̄cedit de ore ipsius. hinc iam ad cōparationē
istius uulneris quasi nihil e cetera uulnera. cū hoc solo in re p̄bis principa
lit̄ omne deperat genus humanū. Ac p̄ hoc quasi in eo concludantur
omnia spiritalia ac mortifera uulnera quod principale e. omniū uulne
rū. Quo uigente uigent omnia. quo sanato sanantur omnia noxia uul
nera. Omniū enī uulnerū principale e xpm̄ abnegare qui uulnerē
rū salus e. Unde & dñs de iudaeis ait. Si non uenisset & locutus eis fuisset
peccatū non haberent. Non quo peccatū omnino non haberent. sed quo
ad cōparationē illius peccati. nec peccatū dici possēt quod habebant. O si con
siderarent miser quid e. ex quo percussim̄ moriuntur. qui artificio sū ferra
mentū p̄ quod electorum uulnera ut sanitate recipiant refecantur. Con
siderantes autē ex carnalib; fierent spirituales. ut non gladio litterarū mo
rerentur sed agladii sp̄s uiuificarentur. Littera enī occidit. sp̄s autē uiuifi
cat. Hoc certe gladio in suae salutis remedium asc̄is praedicatorib; percussa
fuerat ecclesia. quae incantibus canticorū ardens & amans dicebat.

¶ In uener me custodes qui circū eunt ciuitatē p̄cusser me & uulnerauer me. quia
 enī ex una eadēq; ecclēsiē prae dicatione & electis uita & re p̄bis mors se
 ¶ p̄t̄na p̄uenit. testatur apostolus paulus dicens: Oō gratias qui se p̄ri
 um phat nos in xp̄o ih̄u. & odore notitiae suae manifestat p̄nos in omni
 loco. quia xp̄i bonus odor sumus in his qui salui fiunt. & in his qui pereunt.
 ¶ Alius quidē odor mortis in morte. alius autē odor uitae in uita. Hinc de dno
 p̄simeonem ad sacratissimā mariā uirginē dicitur: Ecce positus ē hic in ru
 mī & resurrectionē multorū in isrl̄. & in signū cui tradicetur. hinc p̄
 ciuit ecclēsia aduersarios suos. hinc uulnerat. hinc sem p̄t̄na mor
 te condemnat. hic se defendit. hinc peccatorū suorū uulnera aperit.
 hinc & a mundi amore semet ipsū feriens occidit. Sed ecce in tra scim
 ecclēsiā multas qui xp̄m uerbo tenus tantū p̄fitentur. in nomine sc̄ae tri
 nitatis baptizantur. sacramentis caelestib; participantur. Ideo ergo
 sanū aestimandis. quia unū incredulorū uulnus. idē xp̄i abnegatio.
 nē n̄ habent. nequiquā. Quia eandē abnegationē quā n̄ habent in
 uoce. habent in operatione. De talib; enī apostolus dicit: Confitentur
 se nos sedm̄ factis. aut negant. His deniq; ut dictū est spiritualib; plagis.
 ¶ peccati ecclēsiē prae dicationē diuina iudicia quib; fide replentur. certū ē
 humanū genus uulnerari. eo uidelicet locutionis modo quo supra
 diximus. Unde & priorib; ecclēsiē prae dicatorib; dicitur: In morbe
 ¶ uniuersū & p̄dicato euuangelii omni creaturae & qui crediderit & bap
 ¶ tizatus fuerit saluus erit. & qui non crediderit condemnabitur.
 ¶ Hinc petro huius typū gerenti dicitur: Tibi dabo clauēs regni caelorum.
 & quod cūq; ligaueris sup̄ terrā erit ligatū & in caelis. & quod cūq; solue
 ris sup̄ terrā erit solutū & in caelis. Hinc rur sū omnibus apostolis in mo
 ecclēsiē in apostolis dicitur: Accipite sp̄m sc̄m. quorū remisertis pec
 cata remittuntur eis. & quorū retēneritis retentis. haec interī
 de spiritualib; in mo magis de efficiētia plagarū dixisse sufficiunt.
 ¶ Jam uero si soler̄ inspicimus quālit euuangelica prae dicatione. infideles
 incat̄ ad p̄sequendā ecclēsiā. in effusione fularū p̄sequutionū & in sup
 plicia uidemus p̄misceri. Quia enī electorū ecclēsia uerbo prae dicationis
 ad p̄sequendā se in fideles suscitāt. ipsa sibi ut ita dixerim per sequutionū pla
 gas inrogat quib; affligi debeat. Quae si a prae dicatione cessaret. p̄cul dubio
 eadē p̄secutio in mundo n̄ exurgeret. Quasi ergo inde exeunt corporales pla
 ¶ gas. unde efficiētia accipiunt ut in mundo crebrescant. hinc ē q̄d cum

septimo angelo fialā in aere effundere diceretur. exiit uox magna de templo. at hro
no dicens. factū ē. & facta sunt fulgora & uoces & tonitrua, quae itaq; omnia spirita
lia. p̄ manus subinfertur. Et t̄rae motus factus ē magnus qualis numquā fuit
ex quo homines fuer̄ in t̄ra talis terrae motus sic magnus. Ac si diceretur. ipsa
sua praedicatione p̄ quā infideles spirituali ecclesiae zeloluo uoluerunt. in
manu terrae motus p̄secutione semet ipsū c̄cus sit. quis autē fuit terre motus quē
dixit. in euangelio dñs exposuit dicens. Et tunc tribulatio qualis non fuit
ex quo homines eē coeper̄ sup̄ terrā usq; in die illū. sed nec fuit. In uic autē nr̄o in
tellectu illud contrariū eē uidetur. quod iohannes in fine ^{huius} reuelationis cōmuni
dicit. Siquis apposuerit ad haec. adponet dñs sup̄ illū plagas scriptas in libro hoc.
Plagas sine dubio n̄ corporales quae temporalit̄ affligunt & uoluerunt ut uisio
res existant. sed spirituales uocant quae re p̄borū animas interficere p̄buntur.
Sed potest hoc ita dictū intellegi. ut illas hic plagas iohannes cōmunitus sit.
quae re p̄bis. aut ex sola praedicatione. aut ex temporali afflictione euenire
solent. Tamquā scilicet ex corporalib; spirituales plagas crebrescentes. uol
uerunt in t̄ra sc̄m ecclesiae dum temporalib; plagis tanguntur. deterius in ani
ma uoluerantur. Quia tamen intellectus sic uiuus quā animus offendit. ego
in hac parte nec temerarius asseritor. nec c̄tentiosus apparere uolo. A post
lieni sententiā sequor dicens. Siquis uoluerit contentio sus eē. nos tale ē suetudi
nē non habemus. neq; ecclesiae. mouet tamen quod beate recordationis gregori
us papa romanus tractato r̄u egregius. in effusione fiale p̄sequutionis sup̄pli
ciū dixerit figurari. cū in libris moralib; quartū angelū in solē fiale effundente
assumpsit sic exponendū. Absit autē ut credamus tam subtilis ingenuit̄. ali
ud hic p̄ angelū quā sc̄or̄ praedicatoris intellexit. Si ergo utcumq; fieri potest
eē diuinā praedicationē corporalū plagarū efficientiā. fit mirū in modū ut ip
siquid ē fiat earundē p̄secutionū efficientiā. ipsaq; p̄sequutionū plagae sint
efficiencia spiritualū plagarū. quibus extra ecclesiam infideles moriuntur. Quod
etiam beatus gregorius similiter intellexit. quatenus falsos xp̄i. anos quos p̄sem̄
ipsū qui essent non ostendebat. efficiencia corporalū plagarū effecta p̄ eas dē
teriores plagas eos abintus foras in publicū educens quib; uoluerib; dignis mori
demonstrat. Cū autē certū sit ab exordio sc̄ae ecclesiae has plagas praecessisse. id
circo eas nunc sp̄ sc̄i nouissimas appellat. ut specialit̄ ultime p̄sequutionis tēpus
designans. finale earū terminū ostendebat quo in ipsis radi conquiescat. De
quo futuro tempore tanquā de p̄terito p̄ al. musta dñō dicit. Et tagasti omnem
nā tuā auertisti ab ira indignationis tuae. Sunt quidē & alia multa quae de his

plagis possent tractari. sed hoc tunc plenius faciemus cū ad effusionē fialarum.
 eno dindā uenerimus. Puto autē & hinc intellegere paruulos quib: modis ecclē
 sia praedicante diuina iudicia humanū genus ex ipsa praedicatione uerberi
 bus affligant. Sequitur. Et uidit aquā mare uitreū igni p̄mixtū. & eos qui
 uicer̄ bestī & imaginē illius. & numerū nominis eius. stantes supra mare
 uitreū habentes citharas dī. & cantantes canticū moysi seruidi. & canticū agni.
 Quotiens iste ordo diuinae locutionis in hac apocalypsi repetitur. tot
 ens anob̄ necessario in expositione iteratur. Ut dū frequētē inculcatur qualis
 sit. obliuioni minime tradatur. qui uidelicet locutionis ordo. quēdā ad
 narrandū p̄posita puululū int̄mittit. & alia quaedā quasi ad eadē p̄tinentia
 quae p̄t̄ miserat medio int̄sertit. cū unū sint in significatione mysteriū diuer
 sis figuris obumbrata. Quib: ex pleas. ad eaque dicere p̄posuerat redit. p̄t̄
 miserat enī iohannes immo sp̄s s̄c̄s p̄ iohannē hoc. quod modo xp̄o largiente
 tractauimus. Uidi aliud signū in caelo magnū & mirabile. angelos septē. ha
 bentes plagas septē nouissimas. qm̄ in ipsis ē summata ē uadis. Quod admodū
 cū p̄t̄ mittens. hoc quod nunc tractari disponimus. quasi aliud quiddā & n̄
 hoc qd̄ p̄posuerat int̄ponit & dicit. Uidit aquā mare uitreū igni p̄mixtū.
 & eos qui uicer̄ bestī & imaginē illius & numerū nominis eius. stantes supra
 mare uitreū. habentes citharas dī. & cantantes canticū moysi seruidi. & can
 ticū agni. & cetera quae ab ipsis in dī laudibus dicuntur. Quib: ex pleas quasi
 ad ordinē redit. & quae de septē angelis coeperat enarrando p̄curr̄t. cū n̄ alii
 sint isti septē angeli septē plagas habentes. atq; alii supra mare uitreū stantes.
 sed idē ipsi qui & illi. Et hienī qui septē fialas habent supra mare uitreū
 stantes canticū moysi & agni citharis decantant. & hi qui supra ipsū mare stant.
 ac citharis canticū moysi & agni p̄sonant. easdē fialas habent. Quod superius
 aperatissime declaratur. ubi cū dictū esset & in c̄spectu sedis tamquā mare uitre
 ū simile christallo. post puululū subiungitur. Cū aperuisset agnus librū. qua
 tuor animalia & uiginti quattuor seniores sub iudis ecclēsia. cecider̄ corā
 agno habentes singuli citharas & fialas aureas & cantantes canticū nouū. quae
 cū ita sint. facile anim̄ aduertatur. quare hic ordo diuinae locutionis ita uari
 etur. ut sic in eo una eademq; res uariis p̄feratur ad umbrata figuris. ut non
 eadē credatur repeta potius se. sed altera. Quod scilicet idcirco fit. ne aut facile
 diuina sacramenta ab omnib: cognita fastidiū generent. aut illis quib: non
 debent cognita fiant. Ut uidelicet altitudo & p̄funditas eloquiorū dī. sicut
 cū q; p̄ exercitiū electorū inspiciatur ac p̄ tractetur. quatenus sem̄ camb:

minime deat. Sed iam nunc ad pposita reuertamur. Item. Et uidetur tamquam
mare utrumque igni p mixtu. & eos qui uicer bestia & imaginē illius. & numerū nomi
nis eius stantes supra mare utrumque habentes citharas di. & cantantes canticū moy
si seruidi & canticū agni. Solec non numquam in scriptura diuina p mare bap
tis sacramentū designari. paulo attestante qui ait. Patres nri omnes sub nube
fuer. & omnes mare tran. fier. & omnes in moy sen baptizati sunt in nube & in
mari. Per ignē uero effusio scī spī. simul & passio redemptoris. In quib. iohannes
baptista. eundē redemptorē nri asserit homines baptizare dicens. Ipse uos
baptizabit in spū scō & igni. Ignē uidelicet eius dē dñi passionē uocans. quicū
spī scī ignis appellatio ne designetur. nequaquam hoc loco idē iohannes pmissio
spū scō adder. & ignē nisi p eū dñi passionē uell. & intelligi. Paulus deniq. ait.
Quicūq. baptizati sumus in xpō ihū. in morte ipsius baptizati sumus. Sed quia
hoc mare ignis calore in utrumque conueri uidetur. fides p eū transeuntū tropi
ce declaratur. Bene autē ne fluida sit ignis ardore concreta utro comparatur.
ut uidelicet spī scī facib. inflammata xpīq. passionib. tamquam aurū p bap. &
puritate resplendet. & omni uento doctrine non fluctu. hoc ē enī supra ma
re utrumque stare. ac de bestia eiusq. imagine trium phare. Ille & enī supra mare
utrumque igni p mixtu stat. qui fidei bap. mū uirtute scī spī ac dñi passionē robo
ratur. firma stabilitate ab hostib. custodit atq. defendit. Scriptū ē enī. Casa
figuli p bat fornax. & homines iustos temptatio tribulationis. quorū uox in
psalmis resonat dicens. Transiimus p ignē & aquā. & eduxisti nos in refrige
riū. Ac si dicerent. Quia p bap. matis sacramentū dñiq. passionē. tamquam uasa
figuli p bandi transiimus. idcirco ad hoc puenire meruimus. ut nullis iam
terrorū imbrib. nullis psecutionū prunis in molliem conuertamur. De
quorū fidei firmitate sub alia figura p psalmistā dicitur. Qui fundauit terrā
p stabilitatē eius. n̄ inclinabitur in saeculū saeculī. Et quid hic p terrā. nisi ecclesia.
designatur. quae uero huius terrae stabilitas ē. nisi bap. mī obseruantiā.
quae idcirco in saeculū saeculī n̄ inclinatur. quia spī scī calore ac dñi imitationē
passionū in utriusq. soliditatē aqua bap. matis conuertitur. De qua uidelicet ec
clesia. rursum p psalmistā dicitur. Qui fundauit terrā sup aquas. sub audis.
Electorū ecclesia sup bap. mū fidei. Unde & ipsa ecclesia eius dē psalmistae
uocedū. Dñi reg. & me & nihil mihi deerit. in loco pascuae ibi me collocauit.
sup aquā refectionis edocabit me. Quod autē citharas di de bestia trium phan
tes habere dicuntur. sic intellegendū ē tamquam diceretur. ipsi erant citha
raedi laudib. scilicet corda habentes dicata & utriusq. testamenti sōna.

ueritate cuniora. In moysi & eni canticis uetus testamentum in agno uero nouum designat.
 Uel certe catharas habent. uoluptates scilicet carnis ligno passionis adfixas. Passio
 & eni xpi lignum est catharas. corde uero superextense. scorum in corpora terrenis cupis
 centus emortui. De quibus paulus dicit. Quis xpi carne sua crucifixerit cum uicis & con.
 cupiscentis. Quorum uoce & uisus psalmista ait. Infigit in ore tuo carnes meas. au.
 dicit enim tuus timui. Sed cum superius in aptatione libri electorum ecclesie quaem.
 utrisque testamentis armata & in utrisque perfecta fuisse cognoscitur. Solummodo
 nouum canticum coram agno decantare dicitur. in uocatur nobis aliquid quod hoc loco
 non solum agno canticum quod uocatur nouum uerum & uisus canticum moysi quod est uetus isti
 decantare dicuntur. Et quid nobis in his datur intelligi. nisi quia illo in loco quon
 do iudea perfidiae suae tenebris ob uoluta ad cognitionem xpi non puenerat. eccle
 sia ex gentibus. quae per euangelium in saluatore crediderat. principaliter nouum can
 ticum decantabat. ista uero sub nouissima persecutione quando unitati eccle
 siae adiungenda erit synagoga. quae nunc repulsa esse uidetur. non solum agno
 uerum & uisus moysi canticum resonare dicuntur. Quae enim pacis tempore xpm susci
 pere recusat. tunc eum suscipit & quando persecutionis tempora ecclesia adprehende
 rit. De quorum susceptione paulus apostolus clamat & dicit. Donec plenitudo
 gentium introit. & sic omnes israel saluati fuerint. ubi cum dicit omnes. a toto parte intelle
 genda est. quae in xpm credidit. ceterum in summatione sicuti. nulla gens ita
 est tra ecclesiam deservit. sicut illa. cum secundum euangelicam sententiam anti christum
 p xpo suscepit. Quid autem in xpm credentes & iudei & gentes. siue per affec
 tus siue carnis passionibus moysi & agno canticum cantant. audiamus. Aum
 eni dicentes. Magna & mirabilia operati uisus de omni pot. iuste & uere uisus. Rex
 rex caecorum. Utriusque testamenti paginae hoc nobis consona ueritate testantur. quia
 magna & mirabilia operati de omnipotentis. iuste & uere uisus eius. O quam magnam
 & mirabile est. c. siderantibus. passumpta angelicam creaturam deo apparente in rubo ipsam
 rubum ardere fecisse nec defecisse. Uirgam moysi in serpente euerisse. aquas
 aegypti in sanguinem mutasse. coram filius israel mare aperuisse. aquas amaras in
 missione ligni dulcisse. sitientis populo aquam de petra eduxisse. & ut in uisus mutantes
 absorberet & terra aperuisse. aquas iordanis coram arca foederis in superioribus stare.
 ab inferioribus uero defluere diuina potentia uisus fuisse. muros iherichonanos sep
 tenario dierum numero sacris personantibus tubis subito struuisse. magna certe & mi
 rabilia haec operati. & alia innumera quae moysi canticum scripta cernuntur. U
 uero si ad tendimus quid agno canticum resonet & pene elingues efficimur. Quia hoc
 quod dicere uolumus. & uisus lignum angelorum haberemus. ut dignum est. loqui nequa

55.
 55.

quā uideremus. Et quis unquā potest estimare quā magnū & ammirabile sit dñi homi-
nē fieri. creatorē creaturā effici. uatā angelorū nefane mori. tur lactem uicis
nutri. cū qui orbē portat puella manib: b. uulari. diuinitatē humana inbecillita-
te lassari. ex quo & p. que omnia uiuunt occidi sed dietā a mortuis excitari quadra-
gesimo uero caelos penetrari. misso & uā spū scō sup apostolos. eisdem legatis int ueni-
entib: eundē gentes sibi ad pacē reconciliare. quibus iuste debuerat irā inrogari.
quis haec dicere quis digne considerare sufficiat. sed tam quia ut dignū ē dicere
non ualemus. ne in gratia tantis beneficis. apparet amius. dicimus in laude ipsius crea-
toris prout ualemus. Nam & ipsi qui hoc cantacū in nouissimis decantare dicuntur.
tantundē facere ualent. Et quia haec numquā debent recedere ab animo xpī. am. dica-
mus qualē ab am. atorib: huius cantacū breuē possint c. phendi. Dñi enī filius in princi-
pio manens uerbū. qui nō uanitati uicē in tempore debet a uirgine natus. Nouo
ordine indutus hominē dñi. ueracē in cruce p. nob mortuus mirabilē suscitatus.
quando uoluit sup caelos eleuatus misit spū scō. nos gentes misericordē sibi rec-
ciliat. hoc nob cantacū nouū uigē decantandū reliquit. Quod autē uis dñi iustus & ius-
tus te laudib: concrepant. illū in reprehensibile operationē insinuauit. quia cū gratuita
ac bona uoluntate quos dñi quid digni fuerant morte. ad uitā p. destinatos saluat. Non
tam in quo sed uisito iudicio reprobos ad mortē p. reprobos damnat. Nisi enī reprobos dam-
nari. iniquitas ei quod absit placere. Ac phoc nū iustus quod nefas ē dicere. sed in iustus
putaretur. Sed quia iustitia exigente iniquos damnat. num quid p. p. te uisitiā am. sisse
credendus ē. quia quos dñi ex illa m. sa iniquitatis misericordē saluat. absit. maxime
cū idē & iustus & misericors iudex uocetur. Si enī misericors & iustus existat. ut nec eum
electos saluat iustitiā amittat. nec cū reprobos damnat in misericors existat. Et certe uisito
nequaquā debet ab homine reprehendi. quod in hominib: certū est con laudari. ut salus
qui iudex existit iustus & misericors appareat. Idē enī dñs iustus & ualde laudabilis existit
iudex. in eo qd humanū genus in primo parente ad penitentia nolens reuertē dñauit.
eū q: p. abrupta uitiorū ire atq: in cecitatis incredulitate manere p. misit. Misericors autē
in eo qd hebraicū populū legē mittens p. seruū & ad cognitionē suā p. dixit. & fugitū p. p. ta
re p. hibuit. Rursū q: iustitia eius in apparuit. quo eundē hebraicū populū delegis obser-
uantiā gloriantē. ac phoc doctrinā xpī respicientē. in p. fidu cecitatis suae deseruit. Mis-
ericors uero in eo qd gentiū populos nullis praecedentib: bonorū actūū meritis ad fidē p.
duxit. Unde & apostolus eisdem gentib: loquitur dicens. Sicut aliquando & uos nō credi-
distis dō. nunc autē misericordū ē sequuta estis p. p. illorū incredulitatē. ita & ista nū nō
crediderit in uestrā misericordia ut & ipsi misericordū ē sequantur. Concluit autē dñs om-
nia in incredulitate. ut omnū miseretur. Et rursū. quid ergo inquit dicemus qd

gentes quae n̄ sectabantur iusticiā ad p̄henderē iusticiā. iusticiā autē q̄. ex fide est; Iusticiā
autē sectando iusticiā quae ex lege ē. in lege iusticiae n̄ puenit. De qua & cum uocatione
gentiū ac iudeorū reprobatione idē apostolus superius cū de duob; geminis esau uidē.
licet & iacob disputaret. Cū enī n̄ dū nati essent aut aliquid egissent boni uel mali.
ut secundū electionē p̄positū dī manerēt. n̄ ex operib; sed ex uocante dictū est. maior
serui & minori. sicut scriptū ē. iacob dilexi. esau autē odio habui. Et tu uocantis mise-
ricordiā ac repellentis iusticiā ostenderēt. subiecta. & ait. Quid enī dicemus nū quid i-
quitas apud dñm. absit. Moyses enī dicit miserabor cui miseratus fuero. & misericor-
diā prestabo cuius miserabor. Igitur n̄ uolentis neq; currentis. sed misericordis ē dī.
Bene ergo debent triumphantes in laudib; dñō dicunt. iuste & uerā uia tuae sunt
rex saeculorū. Ac si dicant. Et cū gentes quib; irā irrogare debueras. ad misericor-
diam p̄ducis. nequaquā iustus ē. desistis. & cū iudeos quib; p̄ legis obseruantiā
mercedē reddere p̄miseras iratus repellis. nullatenus ueritatē amittas. quiq; ad hoc
subiungunt dicentes. Quis n̄ timebit te dñe. & magnificabit nom̄ tuū qui tuus solus pius.
qm̄ omnes gentes uenient & adorabūt in te spectatuo. qm̄ iudicia tua manifesta sunt.
O quā p̄fundā ē. diuinarū scripturarū abyssus ad intuentū. quid sibi uolunt talia. ut
quid ista dicunt talia. num quid n̄ sit mendax ē quia iudicia eius manifesta sunt. timen-
dus ēra dū quia pius ē. uel quia omnes gentes ad adorandū eū ueniunt. sed scien-
dū nobē. quia gentium hic humilitas ostenditur. nequaquā de gratia pietatis ac sua nume-
rositate ētra iudeorū reprobationem uel paucitatem inflari p̄sumens. ne forte de gra-
tia saluantis ex gentib; uocati cū illis & ipsi apperant reprobī. quid legis obseruantiā
tumentes xp̄m noluerūt suscipere. unde & apostolus ad eas de gentes loquitur dicens.
Vobis dico gentib; qui diuisū gentiū apostolus ministeriū meū honorificabo. si quomō-
do ad emulandū p̄ uocē carne meā. ut saluos faciā aliquos ex illis. Si enī amissio eorū ē
conuasiō ē mundi. quae assumptio nisi uita ex mortuis. quod si delibatio scā ē. & massa.
& si radix scā & rami. quod si aliqui ex rami fracti. tu autē cū olea fr̄ esset insertus es in illis
& socius radicis & pinguedinis oliuae factus es. Noli gloriari aduersus ramos. quod
si gloriaris n̄ tu radice portas. sed radice. Quiq; adhuc subiungit dicens. Dicis ergo.
fracti rami. ut ego inserar bene. p̄pter incredulitatē fracti. tu uē fides ta noluit sus-
cipere sed tamen. Si enī dī naturalib; rami n̄ peperit. ne forte nec tibi parcat. Ne ergo
plenitudo ac numerositas gentiū ētra iudeos ad ēparationē sui numero paucioris
audeat timere. In illo nouissimo euentu ex utrisq; ēgregato humilitē dicit. Quis n̄ time-
bit te dñe & magnificabit nom̄ tuū. qui tuus solus pius. qm̄ omnes gentes uenient & ad-
orabūt in te spectatuo. Ac si dicerent. Quis pietatis tuae ineffabile misericordiā adteri-
dens. qui nos nullis praecedentib; meritis ex peccati seruis regnū tibi libertatis efficit;

Non ptimeſcat iuſtitia quaſi filioſ regni de legiſ ob ſeruantia glorie uentis ac ſpectu glorie
tuae piceſ. & quiſ clementia tua inſpiciens quaſi ad mentem celeſte dudum ca. neſ nec micuſ filioſ
dignos. idē noſ gentes introduxiſti. nō ptimeſcat ſeueritate quaſi filioſ idē iudaeoſ. de
uiuo expuliſti. hinc ē & u. quod quaſi poſt poſitiſ eiſ de iudaeiſ. ſole gentes ut pite
nume roſior part regni adueſtigia aeterni regis adorando introduci dicuntur.
Nec mirū. nā ſi ad cognitionē fidei priorē populū iſtū gentiū populo. tam ſub poſito
amare gratia populo xp̄iano. Tamquā iacob a rebecca primogenita illuſ populi
in benedictionib: accepit. quae ille p cibo terno uenſ ſponte uendidit. Unde & in
alia translatione prop̄ hanc gentiū dignitate nequaquā dñſ rex ſaeculorū. ſed
rex gentiū a iudaeiſ. uocatur. cū & credentiū iudaeorū p certo rex eē credatur.
Cuiſ ſententiae hieronimūſ quoq; p pheta cōcordans ait. Non ē ſimiliſtū dñē magnūſtū
& magnū nomen tuū in fortitudine. quiſ nō timebit te o rex gentiū. quod enī in hac
apocalypſi dicitur. iuſte & ueraciter ueritatem rex gentiū quiſ nō timebit te dñē & magnū
ficabit nomen tuū. hoc hic hieronimūſ ait. nō ē ſimiliſtū dñē magnūſ tuū & magnū
nomen tuū in fortitudine. quiſ nō timebit te o rex gentiū. hinc enī agendēſ gratiae
redemptori omniū a populiſ gentiū. A poſtolo hoc ipſū exhortante. gentes autem
ſup̄ miſericordiam honorare dñm. hinc amoris uinculo eidē inherendū. ac nequaquā
de gratia pietatiſ ſup̄biendū. quia nū apud iudaeoſ tantū notuſ dñſ ſed ſicut p malachiam
p pheta dicitur. A ſolus ortu uſq; ad occaſū magnū ē nomē eiſ in gentib: & in omni loco
ſacrificatur & offertur nomini eiſ oblatio munda. hinc pauluſ ait. Nūquid iude
orū tantū dñſ. nonne & gentiū. immo & gentiū. In quib: utiq; uerbiſ aperte innuit
magiſ p tinere ut gentiū dñſ uocetur. quā iudaeorū. Quā quā in titulo pilatiſ ſcripſerit
iſtū nazarenuſ rex iudaeorū. Cū enī hoc qđ p̄t̄miſimus idē apoſtoluſ dicit. numquit
iudaeorū tantū dñſ nonne & gentiū. ac deinde ſub iungit immo & gentiū qđ ſcilicet id
uerbiū electioniſ eſt. quo ſententia in aptiore ſenſū corrigitur. pculdibio oſtendit potuiſ
eū gentiū quā iudaeorū dñm eē. De quo & u. p iacob patriarchā dicitur. Non deſicet
p̄incepſ de iuda neq; dux de ſemorib: eiſ donec ueniat qui mit tenciuſ eſt. & ipſe erit
expectatio gentiū. Adoratio autē gentiū illae eē creditur. de qua dñſ ſamaritanaiſ
mulieri loquitur dicens. mulier crede mihi quia ueniſ & hora quando neq; in monte
hoc neq; in hieroſolimiſ adorabitur pater. ſed in ſpū & ueritate uera adoratores ad
orabi p̄trem. Jam uero cū triumphanteſ de beſtia iudiciadiſ manifeſte p̄dicent
quiſ nō timeat. & quiſ auiſta & p̄uſ. quiſ nomē eiſ nō magnificet. ſed cū ea de dñi
iudicia inſerutabilia atq; occulta eē multarū ſcripturarū coateſtationib: oraculiſ cre
duntur. maxime apoſtolici auctoritate qua dicitur. quā inſerutabilia ſunt iudicia
eiſ & inueſtigabileſ uiae eiſ. quiſ enī cognouit ſenſū dñi aut quiſ conſiliariuſ ^{ſuiſ} fat.

quidē quod idē^{do} bestia triumphantes in laudib; dñō dicunt. quis n̄ timebit te dñe
 & magnificabit nomen tuū qm̄ iudiciatua manifesta sunt. Si uero amequeritur
 quid sibi uult hoc quod apostolus inē p̄hensibilia. isti uero asser manifestae dñi
 dicit. ut uerū dicit nescire me fateor. nisi forte quod certatione colligē. pot sū. quia
 & inē p̄hensibilia sunt & manifesta. Inē p̄hensibilia scilicet. quia nec a nob̄ nec ab
 ullo homine scitur. quia subtilitate p̄ius gentes in errore dī deserens. ad cogniti
 onē suā iudeos p̄duxerit. & post modū iudeos repellens. gentes ad uo cauerit.
 Manifesta uero. quia siue p̄ius gentes ad intellegentiā suā minime p̄ducens iude
 os misericordit̄ ad uo cauerit. siue post modū eos dē repellens gentes suscepit.
 & a nob̄ & ab omnib; uera scientib; intellegitur. iuste & uerat̄ hoc ip̄s fecisse. Haec
 & uē dī iudicia eo manifesta idē iusta & uerat̄. quo in tra scām ecclesī ex una eadēq; uer
 bi p̄a edicatione & electi misericordit̄ saluantur. & re p̄bi non nisi iuste damnant
 tur. Atq; ex uno eodēq; temporali flagello. & ad uitā p̄ destinati interius man
 duntur. & ad mortē p̄a sciti detērius sordi duntur. & in hoc ergo uias dī iustas
 eē cognoscimus & uerat̄. Et quia pietate sua dñs multos uocat sed iustitia exigen
 te paucos eligit sicut ip̄s dicit. Quis n̄ ex pauescat
 utrū ne ad electorū numerū non transeat. & qui dē qui uocatis sumus & qui a
 inter scōs uiuimus scimus. utrum autē electi & ad electorū numerū pertineamus.
 omnino nescimus. Salomone attestante qui ait. nescit homo utrū a mori a no dio
 dignus sit. quis enī mortaliū ualet scire. utrū ne qui hodie catholicus apparē
 cras in p̄fidam prauae heresē dōs incidat. aut quis n̄m̄ cognoscit utrū ne qui ho
 die magro cordis. excepto semine uerbi fructū euangelicis p̄fectionis ferre uidetur.
 cras orto sole idē ex cecitate p̄secutione simul fidē & operationē amittat. quis in quā enō
 scit utrū qui hodie est humilis cras appareat sup̄bus. qui hodie castus cras in pudicus.
 qui hodie in cibo & potu parcus. cras uorax & ebriosus. qui hodie mansuetus. cras ira
 cundus. qui hodie dilectione plenus. cras odio repletus. qui hodie cū dñō nudus.
 cras incedat cū saeculo ornatus & comptus. quā ob rem tanto necesse est. ut sub
 gratia pietatis constituti pauidi semp̄ atq; suspecti nosm̄ & ipsos humiliemus. quan
 to si si mus electi nescimus. Dicant ergo electi dicunt. atq; in laudib; dñō genitib; cor
 dis dicant. Magna & mirabilis operatua dñe dī om̄p̄s. iuste & uere uerit̄ uer
 it̄ saeculorū. Quis n̄ timebit te dñe & magnificabit nom̄ tuū. qui ait uoluit pius
 qm̄ omnes gentes uenire & adorab̄ in c̄spectu tuo. qm̄ iudiciatua manifesta s̄.
 ¶ sequitur. Et post haec uidi & ecce ap̄tūē. tēplū tabernaculi testimoniu in caelo.
 Superius dixerat ap̄tūē tēplū dñi in caelo & uisae archa testamenti eius in
 templo eius. ubi intelleximus sacramenta de xp̄o & ecclesia opere reuelata.

In templo scilicet . . . xp̄m natū & passū ac suscitātū. In arca uero testam̄ti electorū
ecclesiā. & quia caput & membra xp̄i uidelicet & ecclesiā unū corpus. & in templo
nunc xp̄m nunc ecclesiā. & in arca testam̄ti nunc caput nunc mēbra intelle
gimus designari. Est enī dñs secundū hominē templū dī. ē ecclesiā. quia
idē dñs de semet ipso iudeis ait. Soluite templū hoc & in tribus diebus excitabo illud.
Et apostolus fidelibus loquitur dicens. Templū dī semē qd̄ estis uos. & dñs
arca testam̄ti. quia in eo s̄ omnes thesauri sapientie & scientie absconditi.
Et ecclesiā. quia intra ipsū duae tabulae testam̄ti & urna aurā habens manna &
uirga aaron quae frondeuerat mystice continerē uidentur. Et quid in duabus tabulis
typice nouimus designatū. nisi aut duo testam̄ti uetus & nouū. aut duo carita
tis praeccepta in quibus tota lex pendet & prophetae. quae n̄ iam in tabulis lapide
is scribuntur. sed in tabulis cordis carnalibus spū dī uiui. Quid aut in urna aurā
habente in se manna. nisi corpus redemptoris n̄i reconditū in se perpetue
diuinitatis manna continens. & angelici illius panis pennae caelestis q̄ dulcedine
gerens. quid uero in uirga aaron sacerdotis frondente. nisi eius sc̄e summus
riq̄ pontificis n̄i ih̄u xp̄i salutare uexillū in immortalis memoriae sempur
ditate frondescentis. tunc aut hoc templū apertū & hanc testamenti arcā
uisitasse fuisse cognoscimus. cū moriente redemptore n̄o sc̄is itaq̄ templū uelo
in ueritate apparuerit. pacta. quae dudū in eodē iudeorum templo fuerant
mystice coaptata. Quod aut illic iohannes p̄ synonyma dixit apertū est templū
dñi in caelo. & uisus est arca testam̄ti eius in templo eius. hoc hic sub uno con
p̄ ben
dit dicens. uidi & ecce apertū est templū tabernaculi testimonii in caelo. Sed cū
sit caelū ut supra uim diximus. quomodo in caelo alterā intellegimus ecclesiā
quā in templo tabernaculi testimonii designari docuimus. sed sciendum nob̄
est. quia certatione auctor huius historiae genus diuidit in partes. cū hoc
sit caelū quod templū tabernaculi testimonii in caelo. tamquā hoc agens dicens
de xp̄o & ecclesiā dudū figurata sacram̄ta non alibi aperiantur. nisi intra eundē
ecclesiā. Sequitur. Et exierunt septē angeli habentes plagas vii de templo. Cū hoc
sit templū quod septē angeli. idē uniuersalis ecclesiā. quid sibi uult. quod isti
septē angeli septē plagas habentes de templo exire narrantur. numquid nā
pars ecclesiāe de ecclesiā exire creditur. absit. Si enī idē angeli de templo
exiunt iam n̄ ē ecclesiā sed heretici absenti ab ecclesiā iohanne attestante qui
ait. Ex nobis exierunt sed n̄ erant ex nobis. nā si fuissent ex nobis. p̄ manus sent utiq̄
nobiscū. Quod certe donatista tyconius non intellexit. qui in pudenter me
ritate hoc loco exire ecclesiā ab ecclesiā docuit. quod uidelicet agens p̄

fero ore astruere uoluit in partem donati a nobis exeunte hanc potestatem reman-
 sisse. ut mundum plagis percutiat nostramque ecclesiam illis exeuntibus. statim igno-
 rantiae fumo repletam. Cuius nos uanitate immo perfidiam postponentes
 quid sit angelos cum plagis exire de templo aperiamus. Scit itaque ecclesia dum
 in electis suis praedicatoribus tumultus saecularium negotiorum fugiens. diui-
 ne contemplationis interna penetrat. quasi in templo idem in secreto mentis
 suae quiescat. Dum uero ad carnalium mores componendos paulus per internam dese-
 rent. semetipsum conuertit. quasi de templo ad publicum exit. Sicque fit ut una
 eademque & interna in hians in templo sedeat. & rursum curam proximorum
 non neglegens de templo exeat. Inde enim in templo sedet. unde diuini in-
 tenta exterius silat. Inde uero de templo exit. unde per officium praedicationis
 sua carnalium uitam foris disponit. Suggestur hoc est. illud de templo egredere
 quod est a secreto mentis ad proximorum curam per officium praedicationis se ipsam
 aptare. perculdubio in eius egressu plagarum exitus declaratur. Quia effici-
 entia omnium uulnerum. ipsa praedicationis est. dinoscitur. Gladius enim bis acu-
 tus est. de ore domini procedens. sed diuersis modis plagas infligens. Quot enim
 salutaria de ecclesia exeunt uerba totum reproborum uulnera. Immo non
 solum reproborum mortifera. uerum etiam electorum saluberrima. Aliquando
 enim ex audita uerbi praedicatione. in quibusdam electis diuina iudicia la-
 mentorum uulneribus uirtutes examinant. atque a praesentis uitae amore
 abscessos dei caritati coniungunt. In quibusdam autem eisdem saluberrimis pla-
 gis mortifera. animarum uulnera sanant. Quot enim sunt paenitentiae ge-
 mitus. quot conuersorum lamenta. totum animarum salubria uulnera.
 Nisi enim quoddam salutare uulnus diuina iudicia per ecclesiam praedicationem
 infligerent. nequaquam eadem ecclesia de seipsum praedicatoribus in canticis can-
 ticorum dicens. Inueni me custodes qui circum eunt ciuitatem. percusserunt me
 & uulnerauerunt me. hinc enim de dauid paenitente eo quod saulis clamidem
 abscidisset. dicitur. post haec percussit dauid cor suum. quae uidelicet iusta ue-
 raque dei iudicia in cordibus reproborum intra ecclesiam consistentium. ex eadem
 dei uerbi praedicatione uulneribus uulnera exaggerant. sed non eisdem modis
 quibus electorum plagas ad sanitatis remedium perducunt. Dumque per eandem
 praedicationem eorum uulnera non sanant sed augent. morte per-
 petua uulneratos addicunt. Quod etiam de infidelibus extra
 ecclesiam constitutis intellegendum est. Jam uero sicut supra
 meminimus uerum est. quod in effusione fialarum supplicium

Etiam intellegatur persecutionis. quia nec persecutio grassatur in mundo si cessat
cessat & apud diuinitatem. Ac hoc ipsum effundit. quae efficientia. fuit
qua infideles contra eam incitantur. emittit. Ut quod illi patiun-
tur in anima ad perniciem. patiatur ista in corpore ad salutem.
Uideamus quibus modis ipsa uulnera ab ea procedant. Aliquando enim
dum propter auditam euuangelii praedicationem atque contemptam
plage in mundo crebrescunt. ideo diuina iudicia quosdam electos
eis dem plagis castigant. ut solum modo in eis uirtutes examinent
& augeant. Quosdam autem ut scelerum ac negligentiarum uulnera
quibus intra sanctam ecclesiam sauciati fuerant in eis sanent. quosdam
uero ut sanctorum effusum sanguinem misericorditer uindictent. qui
nup ad fidem conuertuntur ne in futurum ultionem de eis expectent.
Quaeque idcirco eadem persecutione latentes ultra ecclesiam falsos
christianos cruciant ut qui sint appareant. Ac nequaquam ultra lateant
sed quibus sint digni uerbis additi cuncti agnoscant. Quia
ergo ista quae dicimus minime fierent. si praedicationis christi cessaret.
forte sicut spiritualium. sic & iam corporalium plagarum non
in congrua eiusdem ecclesiae praedicationem efficientiam dici-
mus esse. Unde & cum dicitur. Effudit angelus fialam suam.
Potest ita intellegi tamquam diceretur. Ecclesia concitauit
persequutionem uerbis suis operibus religiosis. atque uirtu-
tibus. Sunt & iam & alia uulnera quae ex contempta prae-
dicatione non solum fidelibus. uerum & iam quibusdam in-
fidelibus inrogantur. De quibus nunc longum est disputare.
sed nec ulla necessitas cogit ut fiat. Nunc ergo sequentia ad-
tendamus. & septem angeli has plagas habentes. nomen
quo proprium resumentes. quo habitu induti appareant
uideamus. Denique post dixisset. uidi & ecce apertum
est templum tabernaculi testimonii in caelo. & exierunt
septem angeli habentes septem plagas de templo. secu-
tus adiunxit. Uestiti lapide mundo. & candido. & praecinc-
ti circa pectora zonis aureis. Et quid in lapide mun-
do & candido accipimus. nisi dominum ihesum christum. quem
sibi electorum ecclesia in baptismatis sacramen-
to circum amictat. A postolo attestante.

uulneribus.

ss.

ss.

s quia illi. quicumque baptizati estis xpm induistis; qui bene lapis; quia
 murus ecclesiae in penetrabilis procul sagittas diaboli ignitas repellens.
 Recte mundus; quia omnino sine ullo peccato conceptus & natus. Digne
 candidus uocatur; quia candor est; lucis aeternae; & lux uera quae in lu-
 minat omnem hominem uenientem in hunc mundum. Quia uero idem
 dñs caput ecclesiae; per assumptam angeli creaturam iohanni ad mam-
 illas zona aurea cinctus apparuit; dignum fuit ut & membra zonis au-
 reis circa pectora ostenderentur praecincta; quae iam in illo fuerant ostenta; tunc
 quia autem in zonis aureis; nisi & caritas quae a apostolo uinculum per-
 fectionis uocatur; & castitas mentis designatur; recte enim angeli circa
 pectora praecinctis zonis aureis ostenduntur; quia nimirum scōrum prae-
 dicatorum corda dum poenali iam timore nequaquam subiecta sunt
 quem caritas foras excludit; atque a se uicissim nulli scissione soluuntur; ex
 solae caritate constringunt; Recte zonis aureis circa pectora praecingunt
 angeli; quia uidelicet & idem scī praedicatores sup̄ norum ciuium amore deuinc-
 ti non solum pollutionis carnis quae in lumbis restringi uidentur; uerū
 & etiam ipsas immundas cogitationes uigore mentis refrenant; Sed quia iuxta
 aliam translationem nequaquam idem angeli lapide mundo & candido; sed
 linteis mundis & candidis induti apparuisse describuntur; libet & iam quod sig-
 nificent linteus mundi & candidus demonstrare; maxime cum & ad superiorem in-
 tellectum magis uideatur pertinere; Sol & enim non numquam mortifica-
 tio in linteis figurari; pro eo quod mortuorum corporibus uideatur adhiberi;
 Quae scī licet & mortificatio magis ad interiorem hominem pertinere probatur
 quam ad exteriorem; Quaeque in hoc praecipue cognoscitur esse; quod iudicia dii in
 nullo reprehendere; sed in omnibus conlaudare unus quisque studet; unde
 & bene ipsa lintea candida demonstrantur; Candor enim in linteis apparere
 quando mortificatus a propria uoluntate; inprehensibilia esse dii iudicia incun-
 tis supernis dispositionibus & credit & firmiter tenet; Sicutur incendio
 re inprehensibilia dii iudicia recte intellegimus figurari; Non incongrue
 mundis linteis mortificatus uideatur animus aptari; ut scī licet & mortifi-

cati hoc & iam candore fulget cuncti electi cum reuelata cordis facie iudiciorum
gloriam speculantur. Ad quorum personam exhortantis sermo dirigitur. quo
dicatur. Omnitem parte sint uestimentatua candida. Accipite dice retur. Tem
pore quomoratis interra. Incunctis superis dispositionibus di iudicial con
lauda. quasi enim inquinatur mortificationis indumentum cum iudiciorum
laudis p̄conio obtreccationis macula sup̄ dactur. quod autem cincti circapectora
zonis aureis angeli narrantur. potest huic sensui congruenter apari. si in auro
sapientiam intellegamus figurari. unde scriptum est. Accipite sapientiam
sicut aurum. unde ē. & illud. Thesaurus desiderabilis. In ore sapientis
requiescit. praecinguntur igitur angelicirapectora zonis aureis tanquam
membra summipontificis. ubi certum ē. priscis temporibus sacerdotis pectus
legaliter saepe gestasse. logium. id ē rationale. ut scilicet electorum corda spi
ritali sapientia constricta. sibiq. bene consu. diuina non rephenderesed lau
dare iudicia studeant. & illius auri fulgore uide licet in lustratione sapientiae
alios quoq. ad laudandum inclubitanter hortentur. quiq. iam dicere
cum psalms̄ta nouerunt. iustus es dñe & rectum iudicium tuum. Sequitur

ss. **E**t unum ex quattuor animalibus dedit septem angelis
ss. septem fialas aureas plenas iracundiae diuientis in saecula saeculorum.
Cum hoc sint septem angeli quod septem fialae. quid sit quod idem angeli hoc
accipiant quod sunt. paulo superius anticipantes exposuimus. Scilicet quia
idecirco praefati angelis fialas effundendas accipiunt. ut spū scō modificante
figura ex se gignat figuram quatenus quod sit angelorum officium apert
us ostendat. Ne scilicet primus angelus effudit semetipsum & ipsam ambiguit
tatem legentibus dar & quae nam ē. illa effusio. At cum dicit primus
effudit fialam suam. nulli dubium quin praedicationis uerbum in
ipsa effusione designet. Seruat autem & iam recte loquendi ordinem
ne interrupto septenario sacro q. numero dicat unus ex septem angelis de
dit sex reliquis septem fialas. sed unum inquit ex quattuor animalibus
cum & unus ex septem angelis atq. unum ex quattuor animalibus non
diuersa sed unum significant. quid autem est unum ex quattuor animalibus

libus septem angelis septem fialas dare. nisi redemptorem nr̄m sc̄is praedica-
toribus uerbum sapientiae ab occultis infundere. quatenus quo officio praedica-
torum fungi prelectisunt. hoc appareant in effusione uerborum. quod du-
dum iam erant in praedestinatione diuinorum iudiciorum; quod tale est. qua-
les diceretur; unum ex quattuor animalibus dedit septem angelis ut ee-
angeli posset. Idē dñs quante mundi constitutionem praedicatorum
ordinem prelegit. cum eos in tem porte ad praedicandam ecclesiam suam per
mundum sparsit effusione sc̄i sp̄s uerbi sapientiae repleuit; uel certe in uno
ex quattuor animalibus ordinem praedicatorum designant. In septem uero
angelis auditorum multitudinem exprimens. praecedentia ecclesiae mem-
bris singulas generationes praedicandi potentiam ligandi atq; soluendi po-
testatem sub sequentibus membris annuenteis diuina auctoritate tradere
phibentur; quod utiq; cotidie agunt. cum p̄ inpositionem manuum in ciui-
tatis presules animarum constituunt. Bene autem fialae quas accipiunt
aureae ee deseri buntur. qui aut praedicandi officium implere possint. cae-
lestis sapientiae fulgore in lustrantur. uel certe ut caelestes diuitias in se re-
conditas seruent. seruatas oportuno tem porte dī populis conferant. Igitur Ne-
tribulationis purgantur praesurarum contusionibus extorquentur. sicq;
in aurea uasa. exterrae harena com mutantur. An non filiam auream ac-
ceperat in mo fiala aurea effectus fuerat. paulus de quod dñs ad la nariam
dicit batus electionis. ē mihi. Notandum uero quod praefatae fialae
superius quidem odoramentis idē orationibus sc̄orum. Nunc autem ira-
cundia diuini inferius uero septem plagis nouissimis plenaere feruntur.
Si enim odoramentis planaer. quis ē in eis locus uacuis quo possint uel
iracundiae uel septem plagae recipi. Sed sciendum nobis est quia non si-
cut in materialibus rebus ita in spiritalibus difficultatis effectus apparet.
Ac hoc in singulis praenominatis partibus ipsae fialae plenaere ppe-
riuntur. quia enim & p̄fecta electorum salus & consummata reproborum
damnatio in eis continetur. recte in singulis partibus. plenae memorantur.
Nā propter electorum salutem. plenae odoramentis. propter reproborum

De fiala uero odo-
ramētis

70
ueromortem iracundiadi plenat. Et quia ipsi districta iudicia iragitur. ut unde
electi uiuunt conuersi. In dereprobi moriantur minime conuersi. Iuste plaga
rum uocabulo ipra uitionis irasortatur. Sed nec mirum si praefatae fiat & sua
uitatem orationum & inamplagarum contineridicantur. Cum asis pro regnudi ad
uentu funduntur. cum apostolus dicat. Xpi bonus odor sumus do. & in his qui sal
uifiunt & in his qui peunt. Et alius odor mortis in mortem. alius odor uitae in uitam.
Sicut enim de clno nro scriptum est. ecce positus est hic in ruina & in resurrectione
multorum in israhel & in signum cui contradicetur. quid mirum si fiat
ide eiusdem dñi praedicatores iustis sua uitatem praebant. Im pi uero
plagarum inrogent uitam. Sequitur.

Et impletum est templum fumo amatestate di & de uirtute eius. & nemo
poterat intrare in templum donec consummarentur septem plagae septem ange
lorum. Templum fumo repletum. non in capite quod absit. sed in membris
intelligamus. ne forte & ipse eandem caliginem patiamur. plagis autem de templo
exeuntibus. Quid est templum fumo repleti. Nisi lectorum ecclesiam in infirmam
tabus membris suis ex consideratione inflictarum plagarum mentis caliginem pati.
Cum enim infirmi qui libe in a sciam ecclesiam constituti. Non ualent considera
re quare hic malis bene & bonis sit male. quare hic mali in colo. mes gaudeant.
& boni praesuris gemant. quare maliduitas habundent & boni inopes fiant.
quare malis prospera. & bonis aduersa succedant. Quare reprobi ex audita uer
bi praedicatione detrimentum incurtant perquam omnes iusti saluationis incre
mentum inueniunt. cur falsi frs excitata in ecclesia persecutione ptemporalia fli
gella ad aeternam mortem pueniant. p quae electa ad sempiternam uitam profici
unt. Cum inquam haec & his similia ab eis dem infirmis non ualent inspicia. In
eorum parte certum est templum fumo repleti. De quibus & subditur. Nemo
poterat intrare in templum. Ac si diceretur. nullus eorum qui hanc caliginem
passus est in a mentis suae domum. Illud penetrare ualuit iudiciorum di sece
tum. Quod uerousq; ad consummationem plagarum & idem famus in templo
p durare asseritur. & aditus intro eundi in eum denegatur. Itantele gendum e
tam quam diceretur. Usquequo ad finem ecclesia pueniat. tales in ea de ee

non poterunt qui ignorantia caligant nequaquam intramentis suis secretum iudiciorum
 di gloriā speculari ualeant. Unde & psalmista ecclesiae uoce deus firmata b; loquitur
 dicens. Estimabam ut cognoscerem hoc labor ē ante me. Donec intrem in seū ariūdi.
 & intellegam in nouissima. Inter haec autem sciendum ē nobis quia sicut in parte infir-
 mantium templum fumo repletur quo perseverante nullus ex eis illud ingreditur. Sic
 in robustorum sorte nec eodem fumo tangitur. Nec eis in illud intrandi aditus denegatur.
 Illis scilicet qui inducisunt linteis mundis & candidis atq; circa pectora precincti aureis
 zonis. quia enim nulla dubietatis caligo eorum mentes ualē obnu bilare. quatenus iu-
 dicii iusta & pacesse considerant. Certum ē eos cōtē dicit ingredi templum. non de ma-
 iestate di & uirtute eius fumo repletam. sed eadem maiestate atq; uirtute in luminatum.
 quas utiq; personas intrantium scilicet ac nimirum intrantium moyses figuratiter
 gerit. quōdā bernaculum foederis ingressus facit ad faciem cum dō loquitur sicut lo-
 quitur sol^{luno} ad amicum suum. Et rursum in eodem noua lē ingredi nubē operiente
 omnia & gloriā dñi illud im plente eiusq; maiestate coruscante. Et ne forte quis di-
 cat. quomodo alius in hoc templum intrandi aditum praedicat. alius uero de negat. Cum
 hac sententia quadiatur. Nemo poterat intrare in templum. omnes excludat. nullū
 intrare uel euangelicam locutionem huic pene similem necessariō ducimus. ut qua-
 liter non sit contrarium quod dicimus probabiliter ostendamus. Baptistā deniq;
 iohannes cum quaedam de xpō loqueretur inter cetera ait. Testimonium eius ne-
 mo accipit. quia autem accipit eius testimonium. signabit. qui adū uerax est. Ubi iuste
 quaeritur. si testimonium eius nemo accipit. quomodo qui accipit signat. uerax
 enim euangelista loquitur. quia testimonium eius nemo accipit. Et idem uerax
 euangelista loquitur. quia qui accipit eius testimonium signat quem admodum
 autem haec intellegendi sunt. Nisi quia sunt pleni quorum nemo testimonium
 xpī accipit. & rursum sunt. nonnulli quorum aliquis eius testimonium accipit. Sic ergo
 & hoc loco intellegendum est quod dicitur. Nemo poterat intrare in templum. tale est
 & illud psalmistae dictum. Non ē qui faciat bonum. non est usq; ad unum. Sed est ad
 huc quod uti lius atq; salubrius de templo fumo repleto. considerare ualeamus. In scrip-
 tura & enim sacra solē nonnumquam fumi nomine. confessio peccatorum designari. Si-
 cut namq; fumus praecedit incendium. sic flammam fidei & caritatis praecedat confessio

De fumo
templi.

peccatorum. A maiestate autem dei & deuitate eius impletur templum fumo quod
ille in cordibus hominum confessio peccatorum gignit. De quo per psalmistam dicitur.
Confessio & magnificentia opus eius. & rursum. Confessio & pulchritudo in conspec-
tue eius. Et de quo iterum dicit. Qui tangit montes & fumigabunt. Montes & enim
domini tangit & fumigant. quia dum saecularium mentes superbas ac tumidas per respectum
gratiae de reatu pristinae conuersationis conpungit. mox confiteri peccata atque con-
flere compellit. Sic denique petrum respiciendo tetigit. ut confessionum lacrimis
deleret quod negans pauore contraxerat. Repletur ergo templum fumo a maiesta-
te dei & deuitate eius quia in fulgore diuinae gratiae non solum ex his qui in terra sunt
ecclesiam christi confitentes scelera per petarunt. Uerum & iam quae eandem ecclesiam dei
in nouissimis persequuntur. Intraeam adgregati confessionum lacrimis uulnera sua
sancti lauant. quae propter contemptam eiusdem ecclesiae praedicationem exaer-
si sunt inflata fuisse cognoscunt. Nemo autem potest inuare templum fumo repletum
donec septem firmantur plagae. quia nullus ad hac inuamentis suae secretum cum secu-
ritatis laetitia sollemnia laudis. de indulgentia scelerum ~~subleuatur~~ domino ualere celebra-
re. Nisi qui prius studuerit deis dem sceleribus tempus dignae poenitentiae explet.
Ut consequenter cum psalmista ualeat domino dicere. deambulabam in innocentia cor-
dis mei in medio domus meae. Subaudi in medio cordis mei. ubi est domus dei.
Ille & enim securus atque de recepta innocentia gaudens in templo deambulabat. cui ni-
hil iam de praeteritis criminibus quaedam a maiestate dei & uirtute eius cremarentur.
templum fumo replebant remansisse cognoscatur. Cui etiam per prophetam dicitur.
Quiescat uox tua a ploratu & oculi tui a lacrimis. Hinc rursum per psalmistam domino dicitur.
Cognitio hominis confitebitur tibi. Subaudi. Ecce fumus de maiestate dei & uir-
tute eius in templo. quo peccata cremantur. exurgens. subiungit autem psalmista di-
cens. reliquiae cogitationes diem festum agent tibi. **A**ccidit uerbis dicens & succrescen-
te igne diuini amoris. **A**c hoc euanescent fumo amoris in emundatis cordibus tanquam
in templo reliquiae cogitationis ingressae. deim petra peccatorum ueniam secuntur
atque gaudentes tibi domino sollemnia laudis celebrant. Ut salic & ubi ante cogitatio pec-
cata confitens diem festum habebat in luctu. tanquam templum fumo repletum
consequenter reliquiae eiusdem cogitationis despuentiae presumentes sub lacrimis

roris caligine sollempnitatem sibi in laetitiam uideant conuersam. tam quam domum
 inmensis luminibus coruscantem. Ergo & secundum hanc intelligentiam cum electo
 rum ecclesia. Nunc in quibusdam membris suis lamentationis fumo repletur.
 Nunc uero in quibusdam consummatas delictorum lamentis despesuaturae remunera
 tionis ineffabili laetitia profunditur. & semper iniustificandis timore supplicii.
 incomparabilibus lacrimis exundat. & semper iniustificatis laetitia inenar
 rabili exultat. In illis scilicet sanandam. tristis autem iam sana ab his uulneribus.
 quae ecclesiastica praedicatione aut sanat aut exagget. possunt quidem haec non in
 conuenienter ita accipi. Sed quia siue tam appetatis sceleribus per paenitentiae
 lamentum quidam emundati siue qui nullis sunt criminibus inquinati. dum uterq.
 necessarium aut illius anteacta paenitentia satisfactione appareat digna. Aut istius
 seruata uitae munditia a beo cuius comparatione immunda sunt omnia iudicetur.
 aeterna claritate perfrui condigna. Quique in multis se uident offendere. Necessa
 facere bonum posse ut in quibusdam non peccent. qui bus & illud absconditur.
 utrum sit sine elea ignorent. & tamen pietatem redemptoris aspicientes sua
 que dilectionem quam erga illam habent examinantes. peruenire se ad eius misericor
 diam posse persumunt. Sed rursum ne eum cui ardenti desiderio in heretico concupiscunt
 amittant amplius timent. Ac per hoc & metuunt & praesumunt gement & gau
 dent. Cogimur fateri tam diu in hoc electorum templo siue in illis qui paenitentiae
 lamentis praeterita scelera diluerunt. siue in his qui senullis criminum inquinamen
 tis sordida uerunt fumum perdurant. quam diu unusquisque eorum ad debitum carnis
 soluendum peruenit. In quo omnium uulnerum plagae debitum finem accipiant. **Et**
 uocem magnam de templo dicentem septem angelis. Ite effudit fialas in uedi
 quas accepistis in terram. Uocem de templo ad septem angelos factam eundem templum.
 certum est alloqui. quia ut supra iam diximus hoc est templum quod septem angeli. id est
 uniuersalis ecclesia. sicut arcanoe. & octo animae mea. Sed uapite exat & ad membra
 peruenit. Et tunc breuiter cuncta de hoc templo repetens per iringam. aperitur templum
 in capite simul & in membris. Id est in christo & in ecclesia. Exeunt cum angelis plagae
 de templo sed iudicio capitis per membris praedicationem. Impletur templum
 fumo a claritate dei & deauratur. sed in membris. Auditur uox magna de templo

sed cupit. Benedicere non solum plures uox sed magna uox de templo audi iudicatur. qui per
 hanc diuinam iussione in euertibilis excelsi declinatur. Quidam tamen ad angelos dicitur
 effudit fialas irae di quas accepit in terram. Nisi & offerret uulneratis potione
 sanitatis quam si susceperent rennerint. Nisi sine exultatione perant. loquod eis non fuerit
 oblatum salutis remedium. In uicos & uicos profundat. ut quod eis prouerunt non uia
 luit ad remedium salutis. Inestimonium cadat damnationis. Et addit adhuc deteri
 ora uulnera medicamentum potioneis p fufum quod curare poterat praecedentia si
 gnatanter haustum fuisset. Fiatq; illis modum miserabili ut unde aliueniam platio
 nis. In de ipsi sumant in multationis. Haec deniq; est illa potestas ecclesiae quam prinope
 lter meruit accipere a xpo. ut uidelicet in aelo pariter & in terra ligans & soluens. Alius
 sua praedicatione conuersis ueniam pliationis. Alius uero minime conuersis iram
 in rogationis. Quam dū autem nobis est cum istis septem angelis diuina
 iussio fialas acceptas solum modo in terram effundere praecipiat. Quid sit quod quasi
 mandatum transgredientes alius in terram alius in mare alius in flumina & fon
 tes aquarum alius in solem alius sup sedem bestiae alius in flumen eufraten
 alius in aeternam fialam effudit. Quantum enim ad litteram. quasi mandatum ui
 dentur transgredere. quantum uero ad mysticam loquutionis sensum diuinae iussi
 onis praeccepta probantur implere. qui a proculdubio hoc significat terra qd
 mare. Hoc mare quod flumina & fontes aquarum. hoc flumina & fontes aquarum
 quod sol. hoc sol quod sedes bestiae. hoc sedes bestiae quod flumen magnum eufraten
 hoc flumen eufraten quod aet. Sicut ergo ista omnia unum sunt. sic & septem angelorum
 sunt. Ac per hoc uerba diuinae primū. septem intellegere debemus. similiter ubi
 secundum ueterem uel omnes semper septem. ee. in m. istero ad tēder debent. Septē
 11. **E**tabit primus & effudit fialam suam sup terram & sic aet uulnus uicium & pesti
 12. **E**num in homines qui habent caracterem bestiae & eos qui adorauerunt imaginē
 eius. Sed hoc loco poterram generaliter omne malorum corpus describitur de quo addi
 bolon in prima maledictionis sententia dicitur. Terram comedet cunctis diebus iux
 tuat. ita enim illi p transpecaliter designentur. de quibus figurata locutione p
 xum iob dicitur. Terra de qua ante panis orie batur in loco suo igne consumpta est.
 ludaeorum scilicet gentem signans de qua prius panes. idē. eloquia prophetarum.

fructificabant. Quid est autem angelum interram effundere: hialam. Nisi uerbum est
 praedicationem euangelicam omnibus plagis repleam per orbem uniuersum diffunde-
 re: sed ab hierusalem in apertum. Quia uulnus effusa hiala hiala uulnus in hominibus non quale-
 cumque: sed facuum ac pessimum in remedia bile: scilicet atque mortiferum. Et quod est uulnus
 facuum ac pessimum: nisi in illo homines credere in xpm: quo quisque sauciat. In remedia-
 biliter per reprobatum: hoc iudaei hoc ex gentibus infideles mori uidentur: sed misericorditer
 iudaei quam gentes. Quia licet praedicationis saluatoris eis dem gentibus uulnus intulerit mor-
 talis: non tamen de obseruantia legis quam nec habuerunt mercedem laboris periderunt.
 Sicut gens illa iudaea de qua antichristus tractatur nasciturus hoc uulnus peccati uulnus confessa
 si quas habere possit legis iustitias perdidit. Et ipsa in remedia biliter perit eo quod xpm
 sibi promissum suscipere noluit. Et quidem de obseruantia legis tamquam de tota corporis
 molestia ad plaudendum sibi gens illa: sed utinam ad uidentem mortiferum uulnere qualiter. Quali-
 tas itaque letalis uulnere ita esse cognoscatur: ut plus pro ualeat modicus quomo bauerit
 in corpore locus ad inferendam mortem quam refidua corporis sarauelam plior ad reseruandam
 hominis sanitatem. De hoc peccato tamquam dicitur pessimo uel supra memimus dicitur. Si
 uentis semper & loquutus est suis semper peccatum non haberent. Nunc autem excusationem
 non habent de peccato suo. Si opera non fecerit semper in eis quatenus alius fecit peccatum non habe-
 rent. Nunc autem & uiderunt & uiderunt & in eum & patrem meum. Hoc est certum in remedi-
 abile atque in sanabile uulnus quo solo & iam salua desint. Quibus uulnere acerbiter nau-
 diantur: pena peccandi. Quia uero nouissimas plagas: nouissimasque iudaeorum caecitate
 quas secundum saluatoris sententiam antichristum pro xpo suscipiente: sps scilicet describit
 idcirco est homines dicit per uisionem xpi possunt uulnere: qui uulnere bestiae uidentur
 habere eiusque imaginem adorare. Cum & nunc antequam ceteri bestia immundo apparuit
 praesens moriantur uulnere: sed & cum subaliter in his intendimus: & nunc idem iudaei cum
 hoc moriantur uulnere antichristum uidentur adorare: eiusque imaginem adorare: sicut ma-
 nusque caractere ipsius signare quem toto mentis desiderio uidentur prestolari. Sed hoc
 uulnere est: ad illud specia liter tempus referunt: quod eundem peccati sui hominem
 aperit suscipiente quem nunc uocant tenent. Ex quorum personis tenent: frater de uero
 reges sui: ad salutem minoris fratris in uelut firmalatus aut patris. Ecce totus uulnere
 tibi: & nunquam mandatum tuum praeteriit: & nunquam delectum hie thum accum.

amias meis epularer. Postquam autem hic filius tuus quid si parat substantiam suam cum
meretricibus uiuendo uenit. occidisti illi utulum saginatum. Quiq; sup hoc uehementer in
dignans. nolēbat ad conuiuium introire. Omiser. propter inuidiam fratris ad conuiuium
quod pater ex utulo saginato preparauit non intas. & curti bi hedum non dedit in quare
lam profilis. Expecta paululum certe accipiet hedum pro quo caularis. Audi quid tuus idem
noster in molandus loquatur utulus. Ego ueni in nomine patris mei & non suscepistis
me. alius uenit in nomine suo & hunc suscipi & u. Et reuera dignum ē ut si quum uilige
nam tumens despiciat. hedum accipiat. Contemnent uero dicit & xpm suscipiat antichristum.
quod nobis specialiter de illis dicitur intellegimus. factum ē. uulnus seuum ac pessimum
in homines qui habent characterem bestiae. & qui ad ornate imaginem eius. Quam quam
hoc & incredulis gentibus generaliter congruat uideamus. multos enim in susceptione anti
christi ex incredulis gentibus idē ueluti sequaces habebunt. & non solum multos. sed & in nu
merabile turbas. Nam sicut in bonum per imitationem fidei gentes quoq; filios abrahā
scriptura sacra uocat. non de eius carne nascendo. sed confitendo xpm detribu uida amoru
is resurrexisse uictorem. sicut malum iudaeos ex gentibus secatores credendum est. habituros
qui antichristum quid detribu dicitur. nascitur suscipiendo. atq; sequendo eorum latent
ēē complices in characterē criminis. quorum particeps erunt in poena sempiternae damna
tionis. Sciendum praeterea quia sicut iudaei & gentes praecoquos ecclesiae contempta
praedicatione xpm suscipere renoluerunt. Ad hoc perueniunt ut merito praecedentis culpae
tamquam uulnere addito uulnere suscipiant antichristum. sicut reprobi in saecula ecclesiam
constituta terrenis concupiscentiis dediti. qui xpm quem uoce profitemur. operibus abnegant.
dignum ē. ut inminente persecutionis articulo ipsoq; uiciorum tormento fidei. professionem amittant
quam gerunt in lingua. Et characterem bestiae aperte habent in fidei abnegatione.
que dudum occulte habebant in operibus manuum. atq; imaginem simulacris eius palam
adorent. Cuiusmodi occulte ceruicem cordis inclinabant. quando in eiusdem auctoris an
gressione in exitum iniquitatis iam operabatur. Eundemq; antichristum manifeste
sequantur. post quem dudum occulte ambulabant. Quatenus p hoc factum. qui sint ap
partant. nec utraque latera possint. quia enim praecedentium iniquitatum meritis per tempo
ralia flagella reprobi. in saecula ecclesiam constituta ad hoc quod diximus perueniant
somus. utrum autem in effusione huius persecutionis supplicium intellegide bene letor

iudicio reliquimus. Unum sane audenter dicimus. quia si uerum est quod beatus recorda-
tionis hieronimus dixit. in singulis apocalypsis uerbis multas plures latent. intelligenti-
ae posse non inconuenienter hoc loco unam ex illis istam quam posuimus aestimari. sicut &
beatus gregorius tractatorum egregius intellexit. Sequitur.

“ **E**t secundus effudit fialam suam in mare. & factum est sanguis tanquam mortui. & om-
nis anima uiuens mortua est in mari. Nonus quoque laborandum est nobis. quatenus
quid sit aqua in sanguinem conuersa intellegamus. Lex enim ueteris testamenti. quae ab
apostolo idcirco spiritalis uocatur. quae nouum in nouo testamento reuelatur. dum quo-
rundam mentes perfundit. In uini saporem commutat ^{de} xpm in se in facie designatum.
ostendit. ut illorum qui in nuptiis sponsi caelestis ex aqua uinum facta spiritalibus poculis
deberantur. quorundam uero in sanguinis seculentiam conuertat. quae eundem redemp-
torem subtegunt litteris reprobis abscondit. ut illorum de quibus in libro sapientiae
dicitur. sanguine sordido turbae in redar gutionem. Litterarum quae occidit. hunc
sanguinem de cordibus infidelium emanare. facit. sed haec lae uilli periculosius perire
prohibentur. qui in sua condemnationem ante faciem patris xpm abnegantes dixisse referunt.
Sanguis eius. sup nos & super filios nros. Quod iam dudum in illa plagarum prima quae in
egypto legitur inscripta. aperitissime nouimus figuratum. Sed illud tamen mouet.
quid si bibeat. quod ibi dulces aquae in prima plaga. hinc uero in secunda fiala amarum
dicuntur. in sanguinem conuersae. Et reuera ut apparet idem significantur per aquas
egypti. quae hoc loco per mare. Sed ibi ut dictum est. adhuc dulces in prima plaga in
sanguinem uersae. hic uero tam in mari effecta secunda fiala deterius uulnenti. & quidem
in prima plaga aquae aegypti siue fluminum siue in brum in sanguinem uersa. Nisi ut die-
tum est. in spiritali lege car. nali iudaeorum populo xpm non intellegi. Quid uero est
aqua maris amara & salis secunda fiala in sanguinem commutari. nisi antichristum
pro xpo adorandum existimari. Sed ne ab horret. auero quod hoc loco per mare illos
diximus significari. qui in populo iudaeorum. non solum spiritalem legem carnalis
sapere studuerunt. unde nec xpm in aeg. noscere potuerunt. Quia ut apostolus dicit.
Si cognouissent numquam dnm gloriae crucifixissent. uerum & iam usque sunt
ponderemertorum adducti tanquam secundo uulnere deterioris plagae per cussu. ut
imaginem bestiae libenter suscipiant atque inscriptionem nominis eius habentes.

antichristum pro xpō adorandum existimere. Atq; ideo putandum est. hoc loco
in secunda fiala positum fuisse quod in exodo prima plaga describitur am-
gisse. quod autem ex hac labē omnis anima uiuentis mortua in maridictur. atoto
pars intelligenda ē. quae occiditur. Sicut ē illud psalmista dictum. Omnes declina-
uerunt simul in utriusq; facti sunt. Non est qui faciat bonum non ē usq; ad unum.
Neq; enim haec morte pereunt illi centum quinquaginta & tres pisces sancti.
ab asro in passione pisce electi. quare qis apostolorum inclusa huntur ad laus.
Et quid aliud sunt rōia apostolorum nisi testamentum nouum. & hoc est pisces
in rōia includi. quod ē in electorum parte. aquas in sanguinem minime conuer-
atq; hoc ē. marē in sanguinem conueru. quod ē omnem animum in eo necari. Ipsorum san-
guine mori narrantur. qui fuisse cognoscuntur. in sanguinem uersi. Sed quia multum
in rōiam ecclesiam constituta repperentur. qui quidem legem spiritus liter intellexerunt.
atq; in nouum testamētum reuelatum. susceperunt xp̄m q; & si fide coluerunt sed
ruptionibus carnis tamquam sanguinibus debrati. secundum eam uacere noluerunt.
Sicut cum q; fieri potest ut in effusione. fialae psequutionis supplicium intellegatur.
diuino aeternoq; iudicio agitur. quod eadem fialae plene feruntur. ut ex ipsa praedi-
catione ecclesiae infidelium excitata per se uitione tamquam effusa fiala secundo die
rius uulnerentur. Quatenus qui prius contentae praedicationis exigentibus pecc-
at uita & moribus. postea simul fide & operibus apparerunt sanguis. in quo & pecc-
tum cognoscitur. & plaga peccati & poena peccati. Sequitur.

55. **E**t o aut effudit fialam suam super flumina & fontes aquarum & facti sunt sanguis.
In fluminibus uel fontibus aquarum gentilitatem hoc loco cognoscimus figurari.
Quae salica sicut fiala erat naturaliter re. p̄uenta atq; ad mortalitatem defluent.
luculentis operibus implicata. adiecit in super indoctoribus suis. id est philosophis huius
saeculi de diuinis carnaliter sapere. Multa enim a lege & prophetis ueraciter dicitur. quae
tamen postea in prauum dogma conuerterunt. Referunt enim quidam ut de ce-
ris taceamus multa platonem ab iheremia propheta in aegypto posito ueraciter dicitur
se. Sed haec ipse post modum. ut dictum est in prauissimum dogma conuerisse.
De talibus enim apostolus loquitur dicens. Cum cognouissent d̄m non sicut d̄m
glorificauerunt aut gratias egerunt. sed uanuerunt in cogitationibus suis

& obsecratum est insipientes cordorum dicentes enim se esse sapientes stultificati sunt. Et mutaverunt gloriam incorruptibilis dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis. Hoc certe aquam in sanguinem uertit. Id est spiritalem intellectum abnuert & carnalem per omnia sequit. Hinc per carnaliter sapientia ad no per incarnationem dicitur. Uideretis me satanas quia scandalum est mihi si enim sapit quae dicit sunt secliquae hominum. Quo contra recte dicitur diuinitate intellegenti de ab ipso premitatur. Beatus est simon bariona quia caro & sanguis non te uel uita te sed pater me qui in aelis est. Hinc uero de no uerba sua carnaliter intellegenti dicit. Spis e qui uiuificat car autem nihil prodest. Hinc doctor gentium loquitur dicens. sapere secundum carnem mors est. & rursum sapientia carnis inimica est do. quae uidelicet plagae quibus moyses & iudaeis & gentibus fuerint infligat. iohannes indicat quia in laudem dicit iuste haec omnia fieri p mittentis angelum aquarum refert scilicet dicens. At enim.

Etaudiu angelum aquarum dicentem. iustus et quies. & quiescit scilicet qui haec iudicasti quid sanguinem scorum & prophetarum effuderunt. & sanguinem eis dedisti bibere dignis. Superius iam diximus. quia hoc unus angelus quod septem quique in septuaginta numero lapide mundo & candido uertitur. Ac zona aurata praecinctus intellegitur. Quia uidelicet angelus aquarum. Id est nuntius populorum. interiori affectu laudibus diuinis conceptus. atque iudicia eius quae superius manifestatae. aetharis canticum decantans praedixit. hic eodem repetent iusta commemorat. In eo scilicet quod iustus dedit sanguinem bibere illis qui sanguinem scorum & prophetarum non timuerunt effundere. Ac si dicitur iustitia tua exigit ut ad cognitionem tuam minime perueniant. huiusmodi bona sibi adnummantes. Non solum non audierunt. uerum & iam crudeliter peremerunt. Sed ne ualerent a sanguine infidelitatis emundari. contra quos sanguis innoxius clamat effusus. Unde & dicit iudaeis loquitur dicens. Ecce mitto ad uos prophetas & sapientes & scribas & ex illis occidatis & crucifigatis. & ex eis flagella beatis in sinagogis uestris & persequimini de uitate in ciuitatem. ut ueniat super uos omnis sanguis iustus qui effusus est super terram. A sanguine abel iusti usque ad sanguinem zachariae filii banchiae quem occidistis in templo & altare. Sed licet corporaliter quoque & iudaeis & gentes scorum sanguinem fuderint. quem dicitur praemi simul tam memorat exigendum. potest tam illius plagae sensus in eo intellegi. ut & illi cognoscantur. prophetarum sanguinem fudisse. quae ab uterque eorum sensus maliud deriuarunt. Co se licet loquitur

nis modo quoniam morisen legere dicimus cuius uerba perurimus. Ac per hoc & moris
sanguinem fundimus: si uerba legis iuxta litteram quae occidit intellegimus. Cuius inter-
fectores idcirco dominus sanguinem bibere compellit. quia uidelicet iustitia recte omnia iudican-
tis exigat. ut liquor spiritalem uinum bibere noluerunt corruptionibus ^{uiciorum} tanquam sangui-
nibus de brientur. Ac si idem angelus dicit. qui spiritalem legem naturaliter sapuerunt
luste corruptionibus carnis & sanguinis addicta duntur. ubi & peccatum & poena cognos-
citur peccatorum. Unde & apostolus hoc ita per praemissum deus dicit. Cum cog-
nouit seruitorem dominum non sicut dominum glorificauerunt. aut gratias egerunt. sed euauerunt
in cogitationibus suis & obscuratum est insipientium ^{cor}. Dicentes enim se esse sapientes
stulti facti sunt. & mutauerunt gloriam incorruptibilis dei in similitudinem imaginis
corruptibilis hominis & uolucrum & quadrupedum. & serpentium. propter quod
tradidit illos deus in reprobum sensum. in desideria cordis eorum. ut contumelias affici-
ant corpora sua in seipsum. Inueniunt summatim pro eo quod caritatem ueritatis non re-
ceperunt. ut salui fierent. Ideo mittit illis deus operationem erroris. ut credant mendacio
& iudicentur omnes qui non crediderunt ueritati sed consenserunt iniquitati. quia uero
& meritum iniquitatis & iustitia punientis exigitur haec ita fiant. Quam iuste deus
prehensibiliter agatur angelus. aquarum insinuat. Qui postquam dixit & iustus
quies. & quiesat sancti qui haec iudicasti. quia sanguinem sanctorum & prophetarum es fu-
derunt. & sanguinem deo istis bibere digni sunt. eadem ad firmando in laudibus eius-
dem dei omnipotentis ingeminauit. Nam sequitur. Et audiui alterum dicentem.
& iam dominus deus omnipotens uera & iusta iudicatura. Ac si dicitur. uerum est dominus deus
omnipotens quia in eo quod impios praecedentibus meritis deteriorari permittit.
iusta & uera sunt iudicatura. ut autem ostenderet iohannes unum esse angelum qui hoc
in laudibus. repetat non duos. Nequaquam autem audiui alterum dicentem. sed alterum
dicentem. id est alterum uerbum ab eo repetitum. Quod aliter latius manifestum in
clat. In quatuor scribitur. audiui alteram uocem dicentem. & iam dominus deus omni-
potens. quod nos uicque imitando debemus dicere. Ac nequaquam exponendo sensum
apertum moras innectere. Sed quia possunt per flumina & fontes aquarum heresi
archaeorum. q. sequaces intellegi. Libet breuiter. stricteque succingere quod
in expositione superius praemisimus enodatum. Iure autem per flumina & fon-

tes aquarum hereticis designantur. ex quorum orribundantate loquiorum tamquam flu-
 mina decurrere uidentur. Sed huius sanguinem scōrum & prophetarum fundunt. In
 sanguinem conuersi sanguinem bibunt. Scilicet qui ad uerba legis. eloquia propheta-
 rum. dictaq; apostolorum in alium sensum quam prolata sunt. commutant. agente perse-
 cutionis articulo ipsum nomen xp̄i. quod falsotene bunt amittunt. & desideris carnis.
 quae calcauerant. post abnegationem publice inseruiunt. Quatenus non iam unomorta-
 fero uulnere sed addito & iam alio miserabilius cōteris moriantur. In eo enim quod di-
 casōrum patrum male intellegunt. sanguis fiunt. In eo uero quo xp̄m aperte ab-
 negant. atq; corruptionibus carnis deinceps inseruiunt sordidiorē seculi more.
 q; bibunt. Dicatur ergo illi cuius iudicia quia abrsus sunt. nullus ualēt penetrare.
 Iustus es quies. & quies iustus qui haec iudicasti. quia sanguinem scōrum & propheta-
 rum effuderunt. & sanguinem eis dedisti bibere digni sunt. Tam quam diceretur.
 Qui uerba legis. eloquia prophetarum. dictaq; apostolorum. depra uantes. quasi ip-
 sos occiderunt. dignum ē. ut per tota potalia flagella ipsum sanguinem quem effuderunt.
 quo & animas suas cruenta uerunt coram omnib; bibant. Id ē. nomen tuum quod falsi
 solebant publice negent. & corruptionibus carnis quas inanis gloriae appetitu
 refrenauerant. licite presumant. Sequitur. Et quartus angelus effudit fialam
 suam in solem. & datum ē. illi aestu afficere homines. & igni & aestuauerunt homi-
 nes aestu magno. & blas phemia uerunt nomen dñi. habentis potestatem super his.
 plagas. Neq; egerunt penitentiam ut claresceret illi claritatem. Quid hic aliud solus no-
 mine accipere de bonis. nisi illum peruersum hominem. qui se nouissimis saeculi
 dieb; solem iustitiae mentatur. cū sint in tenebrae densissimae. & umbra mortis.
 Antichristum uidelicet eiusq; peruersorum dogmatum praedicatoris. qui se in illo x-
 & iam forma atq; specie hominibus palliare conantur. De quorum persona asala-
 monē per tota pationem dicitur. Sapiens ut sol. per manū. Stultus ut luna mutabit.
 Quid ē. autem angelum fialam in solem effundere. nisi contra antichristi eiusq; mi-
 nistrorum peruersa dogmata ueritatis praedicationem proferte. & datum ē. in-
 que illi aestu afficere homines. & igni. cui datum ē. soli qui p fusus ē. An angelo
 qui solem p fudit. Certe non hic satis elucet. sed quia am biguum ē. ad utrumq; refer-
 ri potest. quis uero alius ē uel ignis uel aestus quo pars bestiae aestuarius dicitur.

passionibus nisi uoluerit. nisi uoluerit. nisi zeli. nisi aemulationis. nisi animositate. de hoc
igne legimus. Zelus adprehendit populum in eruditum. & nunc ignis aduersarios consu-
mit. Angelo ergo sialam in sole effundente dicitur. aestuas facere homines & igni. id est
ipsum solem inflammati. atque aestuari. Quia diuini iudicis. utitur ut igne tribu-
lationis. & aestuibus afficiantur. exterius scilicet. reciproca uel similitudine. interius
aestuent aduersarii. Unde scriptum est. Siquis eos uoluerit nocere ignis exiit de
ore illorum. & deuorabit inimicos eorum. Quod cum in priorum martyrum
passionibus ita factum cognouimus. Ampliorem enim tribulationem & an-
gustiam nouimus sustinuisse. persecutores in anima. quam eos in carne.
Istorum mentes ridebant. illi dentes as. stridebant. Isti gaudebant.
illi merebant. Isti in laudabant. illi pene exanimet fiebant. Isti uincebant.
illi gemebant. Et ut ipsi se facebantur. iudicantibus sublimiores. ferentibus
robustiores manebant. potestatem sicut a m. d. d. m. u. s. ita intellegi. ut hinc ig-
nem & aestum. de praedicatione. atque stabilitate. sanctorum. Ipsi sol sibi inuicem id est
infideles se ipsos in uidentiae flammis consumant. Bene uenit sub dicitur. & aestu-
auerunt homines aestu magno. & blasphemauerunt nomen domini dei habentis po-
testatem super has plagas. Sicut enim uasa aenea incendio grandis subacta a bitumini
exalendo sententia foris ebulliunt. & uaccipacitatis motus excludunt. Sic & per-
bestiae in uictores resistent. cum christi ecclesiam insatigabili uiderint dimicare constan-
tissimo le sabili bus in uidentiae facibus inflammati. conceptum corde in con-
clumoris impure exhalant. blasphemis. Quod autem super has plagas dei po-
testatem habere dicitur. si uelle gendum est. tamquam dicitur. aur. aurum est mis-
ericorditer aquibus dam amoueat. An uisite quibusdam eo loquutionis modum
roga. quo pharaonis ut sepe iam dictum est. cordi dicitur indurare. cuius duritia
misericordie non est mollis. In eius potestate consistit. habent autem & scito
testatem super has plagas. quia eorum praedicatione prodeunt. de quibus dicit.
Isti habent potestatem claudere caelum nubibus ne pluat diebus. prophetae ip-
sorum. & potestatem habent super aquas conuertendi eas in sanguinem. & per-
cutere terram plaga quotienscumque uoluerint. Sed in christo cuius
ide est acquiritur iudiciorum sialae plenae referuntur. Adhuc autem de ual-

neratis subiungitur. Neq; egerunt paenitentiam ut clarent eclatatem.
 Quid si agerent certe sanarentur; ut quid autem paenitentiam non agunt. si-
 me quaeritur ad respondeo. quare uolunt. Ne possunt. Et tunc non possunt.
 quia nec uolunt. atq; ideo nolunt. quare possunt. Aliud si melius aequaeratur.
 non respondeo; Quid uero de claritate dicit. In fide praeteritis secleribus dignam
 et confessionem exhibere. Ille enim claritatem dicit. qui & iniquitates suas in con-
 spectu eius accusat. & iusta iudicia eius conlaudat. At contra blasphemantium mos fuit
 ē. ut non se in peccatis secleribus malunt iniquitatis arguere. Ne post plagas subaudi-
 peccatis peccatis influcta. paenitentiam gerere. sed & iam flagellata contumelias inro-
 gare. quod uidelicet in fide & peccatum cog noscitur. & peccatum simul & plaga peccati. & poe-
 nitentia. De quibus in eorum subsequenti loco disputabimus. Jam uero in ipsa effusione. sicut sup-
 plicium persecutionis possit intelligi. Quid per solem quidem sicut per funditur. intellegere de-
 bemus. nisi ut beatus gregorius sensit. eos qui contra sanctam ecclesiam sapientia uerbi uidentur fulgere.
 Unde hoc quod supra de simulatione antichristi nos intelleximus. Salomon dicitur ueniat dicit.
 Sapiens ut sol per mare. stultus ut luna muta bitur; Quid ē ergo angelum in solem sicut effun-
 dere. nisi per persecutionis supplicium uiris sapientiae splendore fulgebant inrogare. Quod id
 credo foras se ut sepe iam diximus per ecclesiam fieri creditur. quia eius praedicatione ad uim
 futuris inuati infideles carne uis uerbi debuerant obedire. immaniter persequuntur.
 & clatum ē. inquit illi aeternas fieri homines & igni. Quia dum sapientes uiri cruciatibus
 uiciale operandi errore tanguntur. Illorum exemplo persuasi infirmi quique temporalibus
 desideris mardefcunt. Ruina namque fortium augmenta praestant perditionibus infir-
 rum. Hinc ē quod superius in hac apocalypsi per io hannem dicitur. Tertius angelus tuba
 cecinit. & cecidit de caelo stella magna ardens tamquam facula. & cecidit in tertiam partem
 fluminum & fontes aquarum. & nomen stellae dicitur absinthium. & facta ē tertia pars
 aquarum in absinthium. & multi hominum mortui sunt de aquis quoniam amarae factae.
 Angelo enim tuba cecinit. stella magna de caelo cecidit. quia ecclesia praedicante de credentium
 cordibus diabolus expellitur; quae bene absinthium uocatur. quia nulla in antiquo hoste
 interna dulcedinis portio inuenitur; De caelo autem cecidit in tertiam partem flumi-
 num & fontes aquarum uenit. quia ab electis exclusus. plus iniquos potest sedere inci-
 pit; Stella uero amara tunc aquae in absinthium uertuntur. quia his quos
 humani generis hostis inuadit sibi pomnia similes facit. De aquis quoque multi
 homines moriuntur. quia amarae fiunt. scilicet quia prauorum exemplis quos
 malignis spiritus artius sibi adstringit. infirmi uel libi deperant. Et notandum
 quod non simpliciter aestuari sed aestu magno dicuntur homines solis incendio
 tacti cruciari. unde licet quia toto mentis desiderio. totaque intentione exempla

cor.

De blasphemia
in deū.

274

sapientum secuti / despectus caelesti b; terreno amore se ipsos conflagrant. Quod uero
subditur. & blasphemauerunt nomen dñi dī habentis potestate in super his
plagas. & de se le ultramodum accensō. & de hominib; ab eo aestuatis de bō intelligi.
Sciendum uero duobus modis homines promrogatis plagis om̄i blasphemare.
uocesa licō & cordis obduratiōe; Sciendum & iam per nitiōem eē oris blasphemiam.
sed per nitiōem cordis obdurati. quia illa remissionem potest accipere
si quisquam blasphemare desinat; Istauero nequaquam. quia sp̄s sc̄i ē blasphemiam.
Blasphemiam. Nē in sp̄s sc̄i ē contemnerē quem libe ad penitentiam re-
ducit atq; in hanc obduratiōem usq; in finem manere. Quia enim penitentia huius nobis
per sp̄m sc̄m remissio peccatorum datur; ille sp̄m sc̄m blasphemare inuenitur. cuius
cor ad penitentiam numquam emollicuit. Unde & hic cum dicitur & blasphemauerunt
nomen dñi dī habentis potestatem super his plagas. prophanus addit. neq;
egerunt penitentiam. Ac si dicitur & ideo ad interitum sibi let blasphemias pronuper.
quoniam quam ad penitentiam lamentum cucurrerunt; Ad quorum per soni
paulus apostolus loquitur dicens; Ignoras quoniam benignitas dī ad penitentiam
te adducit; tu autem secundum duritiam tuam & cor in penitentiam. et hoc auri-
tas tibi in die iudicis & reuelationis iusti iudicandi in quo recte & unicuique se-
cundum opera sua; Et qui inuis effudit fialam suam super sedem bestiae. &
factum est regnum eius tenebrosum. & com manducauerunt linguas suas pro
dolore. & blasphemauerunt dñm caeli praedoloribus & uulneribus suis. & nō
egerunt penitentiam ex operibus suis; Hoc est bestiae. quod regnum eius corp
saluos diaboli; Sed & ipsa facta uel regnum bestiae. & ipsa bestia una uocatur et
bestia propter unitatem omnino unius corporis; Sed necesse sario genus diuiditur in
species uel partes. ut aliquando eiusdem bestiae nomine diabolum. Aliquando
autem antichristum. Aliquando uero doctores eiusdem peruersi hominis atq; praec
positos. cum plebibus subiectis demonstrat. quod totum unum corpus bestiae ag
noscat; Hoc autem in loco bestiae nomen diabolum significat. quia ut saepe iam
diximus; Idcirco uel ipse uel corpus eius bestia uocatur. quia ut latenter insidians
aut a parte faciens agnum. idē xp̄i corpus inuadere nititur; Effusa autem
praedicationis fiala in sedem bestiae. uel regnum eius. Aequationis modo ob
scuro quo praecedentibus infidelium mentes non in luminat; Unde & paulus dicit
Quod si operatum est euangelium nrm̄. in his qui perierunt est operatum; In quibus dī
huius saeculi excacauit mentes infidelium. ut non fulgeat in luminatio euangeli
gloriae xp̄i. quae imago dī. Hinc uero iohannes dicit. Lux in tenebris luce & tenebrae
tam non conprehenderunt; Hinc alibi in euangelio dicitur. Lux uenit in mundum.

& dilexerunt homines magis tenebras quam lucem. Hinc iustus iob dicit. Auferet
 ab impiis lux sua; Hinc & psalmista non optantis sed prophetantis animo
 dicit. Obscurentur oculi eorum ne uideant; Et qui a praecedentibus meritis a
 luce non merentur inlustrari. Ipsa eis lux in tenebras conuertitur; Quae
 scilicet tenebrae praecedentium delictorum uulnera esse cognoscuntur quorum dolo
 re uulnerum com mota itaq; insensibili ac tenebroso ad hoc usq; perueniunt ut
 linguas suas commanducant; Et quid significatur in impiorum commestione lin
 guarum nisi hoc quod aut iniuste laudatur aut iniuste utuperauit per linguam;
 Et notandum quod non ac manducauerunt linguas suas sed commanducauerunt
 quod iuxta litteram stare nullatenus ualeat; Numquid nam libet alterius lin
 guam lamare quisquam praedolorebus manducat. Sic enim dicitur commanduca
 uerunt linguas suas tanquam diceretur. singuli & iam & alterius linguam dila
 maauerunt quam ob rem in commanducatione linguarum mutua intellegitur
 exortatio infidelium quae inuicem monent monentes consentiunt consentien
 tes fauent ueritatem non recipere & mendacium sequi. id est xpm respicere anti
 christum uero suscipere; Hoc enim infidelibus linguas suas praedolore insensi
 bilis uulneris commanducare; Ita namq; cibus miserabili pastu ad supplicium suas
 animas enutriunt istis uiderunt concrementum corda sua saginant. De quibus scriptum est.
 Quorum os loquutum est uanitatem & rursus cogitauerunt & loquutum est nequi
 tatem in excelsis loquutus sunt. Quae uitem esse haec commanducatio
 linguarum ipse iohannes indicauit qui postquam dixisset praedolore tenebrarum lin
 guas suas commanducasse infideles statim subdens ait. & blasphemauerunt dm caeli
 praedolorebus & uulneribus suis; Quoniam praemisit commanducauerunt linguas
 suas praedolore ac deinde subiunxit. & blasphemauerunt dm caeli praedolorebus
 & uulneribus suis ostendit haec linguas commanducare quod est mutua exortatio
 ne dm caeli blasphemare; De quibus ad huc subditur. Neque egerunt paeniten
 tiam ex operibus suis; ac si diceretur; Itaque hominis dolor ex plaga blasphemiae eos
 deprimet sic ut ad fructuosam paenitentiam surgere nullatenus possent; potestatem
 hoc quod regnum bestiae angelosi alim effundente obscuraridicitur. Atq; ipsi uul
 neris dolore tenebrarum uidelicet ad commanducandas linguas suas infideles ex
 citari narrantur. Ac dm caeli blasphemare. ita intellegi. ut ex peccato contempti
 praedicationis permanentibus tenebris infidelitatis. oculi ad huc atq; inuidiae crassi
 oribus obtenebrentur. Cum ad psequendam ecclesiam di inatantur; Has enim
 tenebras iohannes in epistola sua designauit cum diceret; Quod te fratrem suum
 in tenebris ambulat & in tenebris est usq; adhuc & nescit quod est quia tenebre

de sede uel regno
diaboli.

obcauerunt oculos eius. Ab his forte tenebris flagellantur. ab his uulnerantur. ab
his imo terribiles dolores pauuntur. Quibusque uehementer afflictis ad hoc usque perue-
niunt. ut propriis doloribus comintellectu. quos supra iam diximus linguas suas conman-
ducent. ac deum caeli blasphement; uel certe effusa praedicationis fiala quae ad mundi
contemptum uocat. ad lamentum inuitat. Dum non recipitur sedamentum ingerat.
regnum bestiae obscuradiatur. quia pretis bonis caelestibus terre naefelicitatis
contenebrantur. Lactia. Quia dum bonitatem potaliu pro summa felicitate pariter
possidendo conlaudant. conlaudando simul insumunt linguas suas conman-
dant. Supercilio enim momentanea prosperitatis ut fumus elati unde peni-
tendo conuertide buerunt. Inde contenebrati lactantur. Dicunt enim in bonum
dies suos ut iob iustus ac probatus simus dicit. Et in punctu ad inferna descendunt.
Iam uero si ex fiala praedicationis creditur mundo supplicium inrogari perse-
quutionis. attendamus Intra sedem xpi. sedem bestiae latentem. quibus modis
et ipsa nunc quasi lucida tunc contenebrat. ac prode lore uulnerum homines linguas
suas conmanducent. dnm q. caeli blasphement. Nisi enim haec sedis inra sedem xpi lat-
ret. nequaquam per assumptam angelicam creaturam ecclesiae suae dnm loqueretur dicit.
Sed ubi habitat. ubi sedes e. satanae. haec denique bestiae sedis uel regnum eius tam
diu lucere uideatur. quam diu intra fidei sinum latentis aduersariis non afficitur.
Ac si presuris cooperint fatigari. quid uero inra sedem caelestium uidebantur. lucis fidei
resplendere. statim ad apertum iniquitatis errorem declinant. Iusto rectoq. iudi-
cio fiunt tenebris infidelitatis obscuri. ut no uis sima discisione futura iuste appare-
ant tenebrae. quid uero caput suum imitantet. qui seruant figurat. uel ut angelum
lucis ministros se esse. iustitiae ostentabant. Sciendum uero quia sicut in bono
specialiter dicuntur. sedes dei huiusmodi ipse omnium dnm praesidens iudicium
discretionis cuncta examinat. quomquam omnis electorum ecclesiae synchronus di-
ta in malo sedes bestiae. hi et specialiter cognoscuntur quos in regimine ecclesiae
ac disciplinae positos sub uelamento simulatae fidei. occultis aduersariis possident.
Nequitiam suae iniquitatis abundantius exercet. Quia. nouissimis temporibus fiala
persecutionis propinati receduntur. contenebrari. ut qui fidem operibus abne-
gantes. solo xpi anitatis nomine censentur. illud quoque. quo lucere uidebantur
id e. fidem amittentes. nullam ex parte lumen habere mereantur. Quia iam
linguas suas. conmanducent quia fidei rectitudine persecutionis supplicio uicti
declinantet ipsam fidem quam prius defenderant impugnant. Ac per hoc cum
unus alter dicit. non erat ipse xpi quem colebamus. nec rectam fidem defendebam.
Alterq. simili ter respondeat. Atq. hoc ipsum quod prior dixerat ad firmat. In

guas suas si ne dubio conmanducant. Et dicitur: salice & incredulitate dente ac di-
 lamantes. quod dudum fuerant professi. Tropice enim loquutioe quasola & plerumq;
 in diuina scriptura ab efficiendo quod efficitur ostendi. tamquam hoc loco profes-
 sio per linguam prolata ponatur pro lingua. quod autem prae doloribus & uulne-
 ribus siue linguas suas conmanducant siue in caeli blasphemare dicuntur. quam
 quam ad utrosq; dolores possit pertinere siue scilicet corporales siue spirituales. uidetur
 tamen nobis magis hoc despiritibus sentare debere. quia temporalia flagella in tenebris
 infidelitatis conuere dicuntur. quae utique tenebrae praecedentium suppliciorum
 sunt plagae. tamquam scilicet corporales plagae spirituales influerent. plagas qui bus re-
 probia ad mortem uulnera linguas suas conmanducant. ac in caeli blasphemare. & hoc
 illis uerba sunt linguas suas conmanducant. quod est uerba exortatione in caeli blasphe-
 mare. Ad delictum super ad huc ipsi blasphemant quatenus ipsos obdurantes ad penitentiam.
 nolunt reuera. Sequitur. **E**t exiit effudit fialam suam super flumen illud
 magnum est haren & siccauit aqua eius ut praepararetur uaregi bus a boru solis
 In uiam in sexto angelo omnes quos per partes ename rando uulneratos ostendit
 generaliter conplectitur. Euphrates enim fluuius e babiloniae. qui ut fertur in
 dem babiloniam ingrediens plures in quos diuiditur. Sic ut nimirum sic generaliter
 corpus omne malorum dum a uoluptatum fluxibus in confusionem decurrit. In di-
 uersarum securum diuer. sarumq; rismatum ruos expanditur. Recte autem
 eiusdem fluminis uocabulo malorum summam dicimus exprimi. quod in diuinit
 uoluminibus tam frequenter in malum uidemus poni. In uic. quod ecclesia post hu-
 ius exiliu peregrinationem. post captiuitatis multi modis lumen tam in caelestibus
 constituta in em bro rum suorum uocelictura pronuntiat. Super flumina
 babilonis illuc sedimus & fleuimus dum recordare mut tuision; Sa & enim eccle-
 sia ex recordatione non super flumina babilonis sedens plangit. quia confidentia
 caelestis patriae gloria ad huc cum reprobus confusionem per mixta degenis illis super
 huc undis tumescitibus momentanea prosperitas spumantibus gaudis non
 nouit cum illis erigi seclinetur humiliari. Nonne cum coram gaudis per fruu sed sus
 lamentis cruciari. pensat enim quam sit absurdum in loco humilitationis uel que
 piam eleuari. In noualle plorationis cupere quem libet gaudere. Rursum pro
 sio fluminis euphraten nomine repro bonum perditio figuratur. hieremia propheta
 attestante quia dicit ille dno dno die ultionis. ut scatur sede in micissus &
 deuorabit gladius & implebitur sanguinem. qui sacrificium dno sabaoth in terra
 aquilonis in flumine euphraten. In die enim ultionis gladius deuorabit. quia extrema animi
 aduersionis sententia in aeterna poenare pro bos damnat. Quorum scilicet sanguis gla-

De flumine babiloni
 euphrates.

dius impletur. quia nimirum sententia districta iudicis cum reproborum corda uicis
impinguata. damnatorum perditione quasi saturatur. De quibus seccione recte
nunc dicitur. qm̄ sacrificium dñi sabaot̄h intra aquilonis. in flumine euphraten. Sa-
crificium sub audis. non placationis. sed iugulationis. In terra aquilonis. id est in frigi-
dis. reproborum cordibus. In flumine euphraten. hoc est in mentium sol suris.
Quid autem in exsiccatione eiusdem fluminis intellegimus. Nisi reproborum con-
summatam nequitiam. Tamquam scilicet peracta persequutione nihilum reman-
serit. quod reprobi faciant. nisi ut adhuc necem scōrum uel uerida terrasciant.
Flumen enim exsiccari est. persecutionum fluctus conquiescere. Sed adhuc exer-
cendę nequitiae. mentis ardorem pati. Ita enim tunc reprobi ita omnes iniqui
ex illa ecclesiae nouissima praedicatione deteriorantur. ut cum dies iudicii
aduenit. Nihilq; eis exercendę malitiae remanserit. uoluntatem tamen ad-
huc male operandi habent. necemq; scōrum faciunt. Sicut in pristino statu uer-
tentes. candelas. et n̄ illis repulsis. nequaquam dicit. discedite a me. qui operati
estis iniquitatem. sed quia peramini. Tamquam diceret. qui nunc usq; male operandi
uoluntatem habetis. & sic effectum inuenire non ualeatis. Dicitur ergo de angelo.
Effudit flumina sua in flumen illud. magnum euphraten. & siccauit. aquam ei
Aesidicere. Oblata caelestis uitae praedicatione. In tantum reprobos malitiam exco-
lit. ut cum eis de exercenda nequitia nihil remanserit. uoluntas tamen iniqua per-
manserit. Sicutq; iam est. ut de bitum finem acciperent. Quoties enim ignis elicit iudicis
propinquantis. eos uelut aridam tēram examinandos suscipiat. Sicut enim supe-
rius messis dicitur. maturitate aruisse. & uindemia occurrisse. sic quoq; & hic tropice
aquam fluminis. perhibetur sicca fuisse. Salicq; nihil reprobis de exercenda
malitia remansisse. sed ut dictum est. propinquante futurae examinationis ignis pra-
paratos fuisse. Quo uel idem conburantur. ut paleae. uel sc̄a adprobentur ut uini.
Quia autem aqua fluminis siccat. causa subiungitur. cum procerus subinfertur.
ut praepararetur. ut regiibus abortu solis. Et quos hoc loco alios intellegimus. reges
nisi scōs apostolos. atq; doctor et ecclesiae. Qui idcirco abortu solis uenire dicuntur.
quia ad nō qui sol iustitiae. uocatur. iudicandi potestatem accipiunt. quique bene-
reges appellantur. quia & se & ecclesiam dei magni laboris certamine regere stu-
duerunt. At q. aeterno regi incarnato principaliter in hese runt. Qui uidelicet ius
transiunt p̄ flumen. non nisi exsiccatis inueniunt. quia non nisi prius malis
nequitia fuerit consummata. Nequaquam ad iudicandū apparebunt. P̄ eos enim
transiunt cum completam eorum nequitiam examinantes diiudicant. Ideo ergo
angelis flumina siccauit. ut per eum regum transitus praepararetur. quia

uidelicet reprobi idcirco praedicationem uitae audiunt. Non quo peream in melius
 proficiant. sed quod deteriores effecti malis suis adimplentur iteri iudicii in seipsis praeparant.
 In alia autem translatioe quam prima siue exposuit. nequaquam dicitur ut praeparantur
 uariis ab ortu solis. Xpo uidelicet & de quo loquimur. Ecce uir orientis nomi-
 nis. cui uenturo ad iudicandum. eo quo praediximus. modica praeparatur. Sequitur

11. **E**t uideat draconis & deore bestiae & deore pseudo prophetae. spiritus tres in mundos
 12. in modum ranarum exisse. sunt enim spiritus daemoniorum. facientes signa. huiusmodi
 recapitulando quod praeter miserat. potius uelut uleat. summam breuiterque com-
 plectitur. & quid in illa saecula persecutione agatur. insinuat. Sed sicut apparet in
 dracone diabolus intelligitur. mirandum ualde est. quomodo ex euisore spiritus in mun-
 dus prodire dicitur. cum ipse sit non solum inmundus. uerum & iam inmundissimus.
 spiritus atque spirituum inmundorum princeps. Quod ut ita dicitur sit. facile animus
 ueritatem si & unitatem unius corporis ad tendimus. & quibus exitus spirituum in
 mundorum intellegamus. Sciendum enim quia in his tribus personis totum malorum
 corpus solent compactum. atque conuicium differentis spiritus se demonstrat. illa meminit
 quae maiorem potestatem optinent in ipso malorum corpore. Draconem scilicet dia-
 bolum. bestiam autem antichristum. pseudo prophetam uero eiusdem per uerbi ho-
 minis doctorem cum subiectis pedibus. Atque ut ostendat omnem illud corpus malorum
 seu in his tribus personis designat se. & cum formi maligno eum spiritu agi. cum prauis
 uexationum passionibus. cunctorumque uiciorum in quibus nationibus idem maligni
 spiritus diuersas qualitates habere dicitur. Ab eis scilicet quos decipiunt. uocabulis sortu-
 entur. Sicut spiritus mendax spiritus fornicationis spiritus inmundus spiritus mutus & surdus. ut
 tres hic in mundos uocauit. Unus uidelicet & generis in modum dicitur. e uniformem spiritum inmundum esse designauit.

Unum enim spiritum inmundum uidit. sed pro numero partium eiusdem corporis tres dicit. Unum scilicet tanquam unitatem.

Et qui ad deore draconis spiritum inmundum exire dixerat. cum ipse sit spiritum in mundo
 rum princeps inmundus. hoc est ipsum draconem bestiam ac pseudo prophetam ostendit.
 quod sunt spiritus tres inmundi. quid est autem deore eiusdem draconis bestiae ac pseudo
 prophetae inmundos spiritus exire. Passione corpus diaboli adaperat blasphemias
 ac persecutiones prorumpere. quod aperte in subsequenti uersiculo ueritas
 fragante ratione demonstrabitur. Quae reuoluntate ad huc nobis est. cur post
 positas alius daemonium nominibus inmundos decem spiritus in modum ranarum pro-
 dire dixerit. cum magis ad rem pertinuisse uideretur. si spiritum mendacem posuisset.
 Quasi obrem sciendum nobis. quia in hoc facto & seorum constantia. roborari uidet.
 & ignocorum atque infirmorum mentibus. indicium praecauendae suasionis ostendit.
 Malorumque partem proni nihil ad uocanda. amoneatur. Antichristus scilicet eiusque.

praedicatorum comparantur. Luto & aenopaludibus uero cum suis satellitibus
ranis. Actus spiritus sancti dicitur. Omnia uero diabolus inuicta prorsus loquatur. tempon
lem bestiarum potestatem praedicatorum quae eius quae luto aeno computatur. Sed & uos di
minus aut ueritatorum nolite admittere. quia in aeternum atque horrendi sunt. quia non lo
qui sed magis per streperem. garrulis striditibus uidentur. Tali bus enim ranarum more
tanquam animantibus luto lenis atque clacosis erroris. Luta uero nocet damnabiliter
conuenit per streperem. Rana enim & loco & uisu molestoque strepitus oculi habetur
sicut diabolus cum suis agnoscitur. abominabilis. Despicitur ergo luto. contemnat
immo irideantur. ranas. atque ut hoc fiat iohannes uocem in mos per se exhortentur dicentis.
Clicidit cor draconis & de ore bestiae & de ore pseudo prophetae. spiritus in mundos in modum
ranarum exire. Actus per se ab eo illis dicitur. Luta uero est. quod in uocem non caelum.
Ranae sunt per streperem quos auditur. non sicut praedicantes. Nolite ergo aenium
quod conuenit habitationi ranarum tanquam uocibus praedicatorum. Inqui bus salua
uerbis bestiae. uel pseudo prophetae horrendas. ut dicam est blasphemias tantum dis
tate ad doctrina assertit ueritatis. quantum ranas ab hominibus sanctis. Quatenus per hoc ut
dixerimus & sit constantia. & signis cautela tribuatur. ut quis forte nequitiam fraudis
illorum spiritus distortionis non ualent praecauere. ranarum saltem horrore perulsita les
studeant deuitare. Sicut enim ranas corporali quae diu impediunt. ita & istis spiritali
Quorum luto agitur. per uocem deuotionis otio quidam percipiant ueritatem. & quia
uel tunc ministris satanae non solum terroribus. atque blanditiis. uerum & iam falsis
deceptionum signis seducunt ad mortem praefixos. Idcirco de mundis spiritibus sub
iungitur. quia sunt spiritus demoniorum facientes signa. Subaudi non uoca. sed falsa. per qua
non ista hel. sed aegypti decipiantur. Talia enim signa faciunt sunt. Quae ad uocem per magis
pharaonis facta se narratur. Peccin merito eorum. meminit facta mentione ranarum. nisi
ministris satanae. Tunc quoque similia praedicerentur. signa tantum modo enim usque ad signum
ranarum suis magi incantationibus ualere permisissent. In uocem paulus apostolus con
nitentis. In nouis simis diebus. instabunt tempora periculosa. & erunt homines suspensos aman
tes. atque qui bus clam interpositis. Quomodo iniquitatem innes & inam hres restiterunt
morsita. & isti resistunt ueritati homines corrupta mente & reprobi circa fidem sedulant
proficiunt. In sapientia enim eorum manifesta erit. sicut & illorum fuit. Actus dicitur. non
solum uerbis & iam falsis miraculorum signis obuiare conabuntur. sed ueritatem non pro
ficiunt. quia usque ad signum ranarum tantum modo uenire permittuntur. In uocem spi
entia eorum manifesta uidebitur. non proficiunt autem subaudi ad sanctos dei decipientes.
Cito enim ab electis digitus dei pro eis opponente. id est spiritus sancti in nosa potera. non eorum est
uerba quae dicunt sed ranarum quae sum stridorem. Peccato eorum ueram miracula quae

comparare uolo. Nolite autem aen modare luto uocibus ranarum.

ostendunt rethranarum in lusionem quae fingunt .
 de seductionum signis quae factura e. bestia dicere
 fecit signa magna . ut etiam ignem faceret descendere
 specu hominum . **A**cti diceretur . Omnium signorum potiore signum ostendens
 lignem de caelo faceret descendere interram . idē in similitudine ecclesiae . spm sōm ig
 nis appellacione signatum se accepisse ostendit . cum sit repleta spū seductionis . Sed in
 conspectu hominum . qui non sapiunt ea quae di sunt sed quae hominum . In conspectu
 inquam hominum spū sōm ignis linguas uerba formare credentur . sed in conspectu elec
 torum ranae sine linguas cō apperebunt . qui acertum expressam acclē finitum est
 ultramarinarum signum eos sub oculis electorum proficere de quibus ad huc subiungitur
 55. **E**t procedunt ad reges totius terrae congregare illos in proelium ad diem magnum
 55. di omnipotentis . Quia in his tribus spiritibus horrendis ranarum similitudinibus
 comparatis unitas malorum spū um expressa sit . ex alio huius apocalypsis loco facile
 anim aduertimus . Quod enim hic pluri numerus dicitur procedunt ad reges totius
 terrae congregare illos in proelium . hoc illic cum summata fuerint mille anni solue
 tur satanas de carcere suo . & exibit . & seducet gentes multas quae sunt super quatuor
 angulos terrae gog & magog . & congregabit eos in proelium . quorum ē numerus si
 cut arena maris . Sed cum sint idem maligni spū in ipsis regibus quo modo procedunt
 ad reges . nisi per ipsos ad ipsos . nisi in ipsis ab ipsis procedunt autem ad reges totius ter
 rae subaudi per eorū reges ad apertas blasphemias atq; persecutiones . Congregant
 uero illos dicitur ē in proelium . non quo ex toto orbe ad unum locum colligant . sed quo
 unam quamq; gentem in loco habitationis suae suscipiam uelint superstitionibus mi
 litari . Quae sit autem magna illa dies in qua reges terrae ad proelium congregantur . locus ille
 inferius manifeste indicat . quo per io hannem dicitur . uidi bestiam & reges terrae . & exer
 citus eorum congregatos ad faciendum proelium cum illo qui sedebat in aequo & cum exer
 citu eius . **N**um manifestus nobis in sinuato . quae nam & praefata dies in qua idem reges
 terrae ad proelium congregantur . statim subicit & ait . **A**d praehensae bestia & cum
 illa pseudo propheta qui fecit signa coram ipsa quibus seduxit eos qui acceperunt carne
 terem bestiam . & qui adoraauerunt . imaginem eius uui misisunt . huiusmodi stagnum
 ignis ardentis sulphure . Quis autem nesciat in fine elui quo peragitur pugna bestiam
 deuictam ac pseudo prophetam antichristum saluo eiusq; praedicatores aeterna poe
 na damnari . Quodē autem huius elui initium quo principaliter reges terrae in proe
 lium congregant . nisi primordia nouissime persecutionis . Quia enim sicut textus
 istius reuelationis indicat . Non adhuc alligatus sed iam solutus diabolus hos reges in p
 elium congregat . Nimirum constat quia specialiter per hanc magnam diem illa no

uissima persecutio designa- tur quamquam & passio xpi prout ligatus ui-
luit eosdem reges in pro- elium congregauerit Unde ipsa dies & magna & diuo-
catur quia scilicet in ea principaliter agnus uictor cum suis contra ferocis simas bestias
pugnauit. Hinc e etiam quod idem reges cum iam praeter serint & nunc sint in mundo regnum
tenentes. necdum tamen illud regnum accepisse narrantur quod post bestiam sunt accepturi.
Sequitur. Ecce uenit fur. bestias qui uigilat & custodit uestimenta sua nenuquam bulo
& uideant turpitudinem eius. In figuratis locutionibus ut saepe iam diximus. nec obserua-
tur nec requiritur ordo historicus. praeter misit enim. nunc & iam ipse sequentem uer-
siculum quod adgregatione regum bellantium ita concluditur. & congregauit illos in
locum qui uocatur hebraice armageddon atq; ex persona filii luciferi loquens hunc inter-
posuit quem nunc tractare conamur. Quia autem hoc fiat saepe pius exposuimus. Apta
sancti furis comparatio. non solum hoc loco sed & in euangelio atq; apostolo de aduentu ui-
dicius introducit. sed non ideo homines pro uestimentis seruandis uigilare amonent
ut dñs tamquam fur ueniens eadem uestimenta praeripiat. Sed ut a malignis spiritibus
custodiantur. Nec cum dñs in pro uisus uenerit nudos eos inueniat. Qui uide licet aduen-
tus quamquam in nouis simis esse credatur sicut paulus dicit. dies dñs sicut fur ita
in nocte ueniet. Tamen omnichie sic dormientes quosdam praecupat. ut quod lu-
gendum e expoliatos eos a confusione plenos inueniat. Hinc dñs ammonet dicens.
Uigilate quia nescitis diem neq; horam. Quae sunt haec uestimenta quae uigilan-
ti studio monentur seruanda nisi baptismatis sacramenta. Quae illam in hominibus
peccatorum turpitudinem operire dicuntur quam proto plura a malignis spiritibus
immortalitate nudati pro certo agnoscuntur passi. Seruat autem haec uestimenta
quis quis ea uel iterato baptismate non resandit uel criminum maculas superducent
nequaquam peccati corpus quod interius operitum fuerat exterius ostendit. Inu-
troq; enim praecuaricatorum detegitur turpitudine quam uigilantius perseue-
rans de uita intentio. Sed ecce in tra saecula ecclesiam quamquam rarissime ueniuntur qui
iterato baptismatis sacramentis enudent. pro eorum tamen maculis multa eadem uesti-
menta foedantes peccati corpus nudatum exterius ostendunt. Totiens enim turpido
corporis peccati detegitur quotiens qui libet crimen admittit. Quid ergo agendum e
nisi ad secundum baptismata recurrendum. quod utiq; nec in honestis operit corp
peccati. si a uide a conuersis appetatur. hoc deniq; negationis suae turpitudinem
apostolus petrus operuit. cum post eandem negationem ad fontem lacrimarum
iterum baptizandus euenit. Non solum enim de primo baptismate tunc sed & a
de secundo dicitur. Beati quorum remissae sunt iniquitates. & quorum tectas
peccata. Sunt autem & alia praetiosa uestimenta quae non minor studio praecipuntur.

seruanda quae si quis non habuerit cum sponsus caelestis tamquam fur media nocte aduen-
 rit sine dubio a his suis sponsi inuptis foras euetur. & quae sunt illa nisi praecipua carita-
 tis de qua scriptum est caritas operum multorum inclinatio peccatorum. Quae felicitas caritas & una
 ueritas dicitur. Quia principalis est uirtus & multa quia ad cuncta uirtutum facta dilata-
 tur. Quae quoque ad uobis quidem praecipit in opit sed sese ad innumera extendit. Huius
 namque initium dilectio dei est sed dilectio proximi. Sed dilectio dei per triadistinguatur
 quia ex toto corde ex tota anima ex tota uirtute diligere conditor iubetur. Quam re nota-
 dum est quod diuinus sermo cum deum diligere praecipit non solum narrat ex quo sed etiam
 informat ex qua modo cum subiungit ex tota fortitudine. ut iudicet qui per se deo placere
 desiderat si bi desent huius relinquit. proxima uero dilectio ad duo praecipua diriuatur.
 Cum & per quemdam iustum dicitur quod a balio tibi oculis fieri uide neu alteri facias.
 Et per se & ipsam ueritas dicit. Quae uultis ut faciant uobis homines ita & uos facite illis.
 Quibus duobus; felicitas utriusque testamenti mandatis per unum malitia conpescatur.
 p alio benignitas praerogatur. ut malum quod non uult pati quisque cesset a nocendo pot.
 ut rursum bonum quod si fieri appetit impendens erga utilitatem se proximi exerceat
 ex benignitate. Sed haec nimirum duo dum sollicita intentione cogitantur. cor ad in-
 numerata uirtutum ministeria extenduntur. ut ne uel ad inferenda quae non debent
 desideris inquieti mens feruat. uel erga exhibenda quae debent otio soluta cor pascat.
 Nam cum caueat alteri facere quod nequaquam uult ab altero ipse tollerare sollicita se-
 intentione circumspicit. ne superbia eleuet. & usque ad despectum proximi animu
 deiciens exaltet. ne uerbis cogitationem laniet. & cum hunc ad appetenda aliena di-
 latat angustet. ne cor licentia pulliat. & subiectum desideris per inlicita corrup-
 pat. ne ira exas perdat. ne usque ad proferendam contumeliam inflammet. ne inui-
 dia moreat. & alienis felicitatibus aemulata sua se face consumat. Ne in modera-
 te linguam loquacitas pertrahat eamque usque ad lasciuam obtreccationis exten-
 dat. ne oculum malitia exortet. & os usque ad uicium maledictionis irritet. Rur-
 sum cogitat utra alteri faciat. quae ipsa si bi fieri ab altero expectat. pensat nimirum
 ut malis bonis meliora rependat. ut erga proceres mansuetudinem longanimi-
 tatis exhibeat. ut malitiae pestae languentibus gratiam benignitatis impendat. ut
 discordes ad pacem reducat. ut con cordes ad concupiscentiam ueripias accendat. ut in-
 digentibus necessitati tribuat. ut errantibus uiam rectitudinis ostendat. ut afflictos
 uerbo & compassione mulceat. ut accensos in huius mundi desideris increpatione
 restringat. ut minas potentium iratione mitiget. ut oppressorum angustias quanta
 praecua leuare possit. ut fortis resistentibus patientiam opponat. ut inuis superbien-
 ti bus cum patientia disciplinam exhibeat. ut exheretata subditorum sic mansuetudo zeli

temperet. Quatenus a iustitiae studio non eruetur. Sicut dicitur non zelus fer-
uat. nec in pietatis limitem feruendo transeat. Ut quae ingratorum beneficium
ad amorem prouocet. ut gratos ministerius in amore seruet. Ut proximo
malum corrigere non ualeat taceat. ut quae corrigi loquendo possunt si-
lentio consensum esse pertimescat. Ut sic quae tacet & tollit. Nec mens in ani-
mo uirus doloris occultet. ut sic mali uolunt munus benignitatis exibeat. nec in
per gratiam a uere rectitudinis excedat. Ut sic proximis cuncta quae ualeat impendat.
nec haec impendendo timeat. Ut sic in bonis quae exiit boni tumoris praecipitium
pauet. Nec in bonis exercitatio torpescat. Ut sic quae possidet tribuat.
quatenus quanta sit largitas remunerantis attendat. nec in cetera largitur
suam plus quam necesse est in opiam pauet. & in oblatio nemuneris hilaritatis
lumen tristitia obsecrat. Sic enim in uisita studiose uestimenta seruantur quibus
multitudo peccatorum operatur. Quorum multiplicatam uestimentorum bene-
paulus enumerat. eundem uero eisdemque caritate loquitur dicens Caritas patiens est be-
nigna est. non aemulatur. non inflatur. non agit perperam. non est inbitiosa. non que-
rit quae sua sunt. Non irritatur. non cogitat malum. non gaudet super iniquitatem.
omni gaudet autem ueritati. Patiens quippe est caritas quia in lata mala acquiescit
tolerat. Benigna uero est quia ad iam malis bona largitur inuoluit. Non aemulatur
quia per hoc quod in praesenti mundo nihil appetit in uelere terrenis successibus
nescit. Non inflatur. quia cum praemium aeternae retributionis anxie desiderat.
bonis se exterioribus non exultat. Non agit perperam. quia quos in dicitur proxi-
mi amore diligit quidquid a rectitudine discrepat ignorat. Non est inbitiosa.
quia quod ardentius in suis ad sua satagit. foris nullatenus aliena concupiscit. Non
quaerit quae sunt. quia cuncta quae hic transitoria possidet uelut aliena negligit
cum quid si hic esse conspicit. Non irritatur. quia & iniuriis lacessita ad nullum se-
ultionis motum excitat. dum magnis laboribus maiora post praemia expectat. Non
cogitat malum. quia in amore munditiae mentem solidans dum omnino dium
radicatus amputat. uersare in animo quod iniquum nescit. Non gaudet super
iniquitatem. quia quos solae dilectione erga omnes in hinc. nec de perditione ad
uersantium exultat. Congaudet autem ueritati. quia ut faceret diligens per hoc
quod rectum in aliis conspicit. quia si de augmento proprii prouocatur. hilarescit sic
quod fatuit nulla ex parte uictas uel turpitudine praeruaricationis appareat in quibus
hoc uigilans studium permanserit. Sequitur autem uersus ordinem non reddentibus
quod de regibus terrae in praedium congregatis dicitur. Et congregauit eos
in locum qui uocatur hebraice armageddon. qualiter in praemissis tribus spiritibus.

uitas malorum spūum designetur. hic aperit sine declaratur. quod enim superi-
 us quam de tribus loquitur. procedunt ad reges totius terrae congregare illos in p-
 elium hoc nunc id ipsum inculcandotamquam de uino profertur. Congregauit eos in
 locum qui uocatur hebraice ar mageddon. quam obrem siue interibus seu in septem
 seu & iam in legione illorum nequicia describitur. ad unum fertur. Princeps quoddam
 cum hominem a legione liberat tamquam unum interrogat dicens. Quod tibi nomen
 est cum ipsa unitas respondens ait. legio. Si enim in legione non unus multiplex
 spūs quur non ait quae uobis nomina sunt sed quod tibi nomen est. Sic enim mirum
 sic cum tres nequam spūs de ore draconis & de ore bestiae & de ore pseudo prophetae
 ad reges terrae procedunt. satanas in illis decarces suo. idē dea bis sō quae sunt ipsi.
 reges uel bestia uel pseudo propheta ad seducendas gentes. Idē ipsa solutus e-
 gredatur. subaudi in aperta per se actionem excitatur. De ipsi enim egreditur sed
 per ipsos exit ad ipsos. Quamquam autem hoc ē dictum sic procedunt ad reges totius
 terrae congregare illos in bellum. quod ē congregauit eos in locum qui uocatur he-
 braice ar mageddon sicut in alia rta capitulatione. In ferus dicitur congregauit eos
 in proelium quorum ē numerus sicut hart namaris. In ueritatē tamen nobis aliquid
 quur ipsius proeli locus tali uocabulo designetur. Armageddon quippe ut beatus
 hieronimus dicit. in latino sermone confusio rectorum impiorum sonat. sicut
 mons alatrunculis uel mons globosus nec in merito. Nam in eo diabolus reges terrae
 idē omne regnum saeculi in proelium reuocat. quo principaliter contra xpm & ec-
 clesiam falsa loqui persuadēt. Incepta mista eius dem redemptoris uocatur. In
 surrexerunt in me testes iniqui & mentita est iniquitas sibi. Recte autem idem lo-
 cus pugnae. mons & iam alatrunculis uocatur. Et quis iste mons ē nisi ille cali-
 gosus qui se per illum damnatum quem assumpsit hominem cunctas eminere uolens
 filiū de quo scriptum est. Et in nouissimis diebus praeparatur mons dom-
 ni in uertice montium & eleuabitur super colles & fluent ad eum omnes gentes
 se ē mentatur. Quia uidelicet non a fidelibus seruis sed a latrunculis mons uo-
 catur. idē a ministris eius dem per uer si hominis qui fidele electorum laten-
 ter p̄ripere desiderant. ut eos a monte tuto ad lucidissimo abstrahentes in mon-
 tē aufragosum in pingere faciunt. Quia eius celsitudo. tanto ab eis dem electis
 despicitur. quanto per inter. nam constantiam quicquid tem poraliter transit
 derident. Quibus & dicitur. Ecce dedi uobis potestatem calcandi super omne
 uirtutem inimici. O quam magnus o quam altus alatrunculis aestimabitur.
 Sed dō gratias quia fidelium ser- uorum constantia atq; fortitudine ut
 uis simus terrae puluis conculcabitur. Recte & iam locus eius dem pugnae

mons globosus dicitur. idē diabolus in antichristo in numeris xpi anae fidei.
instantibus bestis constipatus densatus atq; conglobatus. Uel certe ueteris ideo
mons globosus uocatur. quia diuisus in suo corpore errores ostendit. Dum hinc ap-
te saeuit illinc fraudulentat decipit. Quasi enim unum bellantium globum contra
electos emittat dum eos per temporalem potentiam affligit. sed dum eius insana
potentia contemnitur. fortio rem clidat. cum per miracula & falsa prodigia in la-
queare satagit. Sequitur. Et septimus angelus effudit fialam suam in aërem
& exiit magna de templo a throno dicens factum est. & facta sunt fulgora & uoces
& tonitrua & terrae motus factus est magnus qualis numquam fuit. ex quo homi-
nes fuerunt in terra talis terrae motus sic magnus. In septimo angelo. sic nouis-
simae persecutionis finis ostenditur. ut breui recapitulatione neciusdem perse-
cutionis tempus complectatur. In eo enim quod angelo fialam effudente uoce
magna de templo a throno dicitur factum est. consummatio persecutionis decla-
ratur. In eo uero quod subditur. & facta sunt fulgora & uoces & tonitrua & cete-
ra quae sequuntur eiusdem persecutionis tempus recapitulatum comprehenditur.
Hoc sane ē templum quod thronus in templo. electorum uidelicet ecclesia quam dñs
& in habitando praesidet & praesidendo inhabitat. & a sedente in throno atq; in
habitante in templo uox ista procedit cuius iudicio consummantur omnia. U-
deamus autem quae sint fulgora & uoces & tonitrua in eadem persecutione tñ
sonantia. Et quid aliud in fulgoribus nisi miraculorum signa. Quid autem in uocibus
nisi praedicationes. quid uero in tonitruis nisi comminationes figurari intellegim.
Sed quia inter uerba praedicationes inter comminationum terrores miraculorum
signa narrantur futura illa miracula aperte bonorum falsitati contradicentium.
An a parte malorum ueritati resistentium ad excercendos bonos & obdurandos malos.
An ex utraq; parte alteri insecus sibi uocant. hinc quidem non satis elucet. sed cum ad illi
asscanum scripturarum paginas recurrimus malos tunc signa facturos inuenimus.
bonos uero ne scio si alicubi in eis dem sacris litteris inuenire possimus miracula fac-
tuos illis diebus. Quod enim ecclesiae persecutores miraculis coruscant illis diebus.
testatur dñs dicens. Tunc surgent pseudoprophetae & dabunt signa magna
& prodigia. Ita ut in errorem inducantur si fieri potest & iam electi hinc ē quod
cum tormentorum omnium passiones iam sustinuerint martires sē eadem per-
sequutio omnibus praefertur. Sicut hic dicitur. factus ē terrae motus mag-
nus qualis numquam fuit. ex quo homines fuerunt in terra talis terrae motus
sic magnus. Cuius sententiae dñs in euangelio concordans ait. Erunt tunc tribulatio
qualis non quo homines tē coeperunt sup̄ terram usq; ad tempus illud sed nec his.

¶ pseudo prophetae &

¶ fuit ex

Quatenim poenarum genera nouimus quatenoniam uires martirum exercuit
 se gaudeamus. Alios namque in prouisaictu inmersi iugulo gladius stravit. Alios
 crucis patibulum adfixit. In quo mors & pro uocata repellitur & repulsa pro
 uocatur. Alios hirsutis ferradentibus attriuit. Alios armata ferro insulcans ungu
 la sparsit. Alios beluina rabies moribus detruncaudo comminuit. Alios ab int
 mis uiscerum percute praeserta uis uerberum erupit. Alios effosa terra uiuen
 tes operuit. Alios altum dimersos in mortem praecipitium fregit. Alios in sepro
 ietos aqua replendo absorbit. Alios relax flamma usque ad cineres depasta
 consumpsit. Quid ergo quod his tormentis tunc atrocius crescat nisi hoc quod
 sicut diximus in euangelio per semet ipsam ueritas dicit. Surgent pseudo xpi
 & pseudo prophetae & dabunt signa magna & prodigia ita ut in errorem inducant
 si fieri poterit etiam electi. In prioribus namque temporibus fideles nri mira fecerunt
 cum per uersa paterentur. Illi uero ex extremis aduersarij fidelium & iam cum per
 uersa inferunt mira facturi sunt. Pensemus ergo quae erit humanae mentis illa
 temptatio quando pius martyr & corpus tormentis subicit & anteeius oculos mira
 cula tortor facit. Cuius tunc uirtus non ab ipso cogitationum fundo quatiatur
 quando is qui flagris cruciat signis coruscet. Hinc est forte quod dicitur de clia bala lo eius
 q: uase antichristo dicit. faciem eius praecedit egestas. Ante enim a fidelibus miracu
 lorum diuitiae subtra huntur. & tunc contra eos antiquus ille hostis per aperta prodigia
 ostenditur. ut quo ipse per signa extollatur. tunc fidelibus sine signis robustius lau
 dabilisq: uincatur. Et forte in eius certamine signa fidelibus non deerunt. sectanta
 erunt illius ut nostrorum si fuerint. aut pauca aut nulla uideantur. Quorum tamen
 uirtus omni bus signis fit potior. cum omne quod ab illo fieri terribiliter conspicit
 16. per internae constantiae calcem praemit. Sequitur. Et facta est ciuitas magna in
 tres partes. a bexordio mundi usque ad finem duae ciuitates aedificari uidentur
 quarum una eadialtera clia boli. una quae a babel iusto coepit. altera quae aca in im
 pio initium dedit. una quae supra petram aedificatur ut maneat. altera quae super
 harenam ut cadat. Hoc autem in loco clia boli ciuitas in tres partes diuidi pronuntia
 tur. non quo & antediuina non esset. ut tunc solum modo diuidatur. sed quo certum
 sit ex quibus hominum qualitatibus ipsa impia ciuitas constat. quae in futuro casu
 radenuntiatur. cuius una pars & est & erit ingentis litatis errore. altera in here
 ticas & iudaicas. & una in falsis factis; quatenunc intra sinum fidei latet. Quae ui
 delic & ciuitas siue pro magnitudine populorum seu propter inmanitatem scelerum
 55. magna id e uastu uocatur. cuius etiam caput propter inmensitatem maliciae
 ac draconis appellatur. Sequitur. Et ciuitates gentium ceciderunt. Gen.

Et signa tantu
 male faciant
 & non boni.

De diab; ciuitatib;
 der. ac diaboli.

inspiciet diuisum ipsam diuisam ciuitatem cornu se denuntiat Nam cum hic dicat ciuitates gentium cecidisse inferius uero angelus clamet caecidit caecidit babilon magna. Ostendit procul dubio hoc cecidit gentium quod babilon magnam ciuitatem. Sed ideo hoc loco genus diuiditur in species ne sidere tur. & facta est ciuitas magnam tres partes & ciuitas magna caecidit & babilon magna uenit in memoriam antedem in honesta narratio contexeretur uel quod uerius ideo una eademq; res diuersis obumbratur figuris ne facta cognita scriptura sacra uilis putetur. Quae scilicet & reproborum ciuitas in species ciuitatem diuisa. Nunc quidem per partes. In nouissimis uero funditurus ruit. cum persequendi scilicet ultra modum potestatem accepit. Et quae eius principalis ruinae. nisi superbia per quam caput eius de ciuitate de aedificio caelestis patriae ruitur. Scriptum quippe est. A terrena exaltabitur cor. & ante gloriam humiliatur spiritus. hinc psalmista domino decadenibus dicit. Deiecisti eos dum alleuarent. qui quae ammirando subiungit dicens. Quomodo facti sunt in desolationem subito defecerunt & perierunt propter iniquitatem suam. uelut a somno exsurgentes. Ac si diceret. Quomodo desolationis ruinae per antepassi sunt quam in superbia alleuarentur. hinc per dani helem dicitur. In aulababilonis deambulabat rex. Respondit quod dicit. Nonne haec est babilon magna quam ego aedificauit in domum regni in robore fortitudinis meae in gloria decoris mei. Sed haec exaltationem quam concitasti ruinae subsecuta ilico adiungit dicens. ad huc sermo est in ore regis. uox de caelo ruit Tibi dicitur nabuchodonosor rex. regnum tuum transiit & ab hominibus eiecitur. & cum bestiae fuerit habitatio tua. Haec de principali reproborum ruina dixerimus. Reclamat huius historiae auctor absque bus ad genus & earum ciuitates gentium unam ciuitatem esse designans dicit. Et babilon magna uenit in memoriam antedem de reitalem uini indignationis irae eius. Cum signatur in commutabilis beatus ille ac summus spiritus. nullaque uicis similitudine in seclis si milis dicit. iacobo attestante qui ait. Apud quem non est transmutatio nec uicis similitudinis obumbratio. nequaquam aut obliuiscitur aut recordatur. Sed tamen scriptura scilicet paruulis congruens non solum haec sed & alia innumera quae ad naturam diuinae non pertinent humano more trans late studet refert. Quatenus imitatione patris uel matris balbutientibus paruulis ut intellegi possint quae ab ipsa dicuntur & ipsa balbutiat. Quae scilicet non agere sed ut diceret humana corda ad cognitionem suum quam leuaret. Sed quia tempus nunc non suppetit ut de omnibus obliuionis uel recordationis di modis loquamur. Tamen quosdam pretereire non debemus qui principaliter ad electos uel reprobos pertinere uidentur. Sciendum enim

¶ Eorum quos sunt scelerum uiciorum. Tot sunt ruinae malorum.

✠ quaedam uero recordatur. quia ex ea parte quae nunc electorum obliuiscitur.

quia omnipotens quaedam nunc ex parte electorum obliuiscitur. quaedam uero recordatur. In futuro autem iudicio non quidem similiter sed diuisimiliter. Quidam ex parte obliuiscuntur & tunc recordantur. Et ex ea quae nunc recordatur tunc obliuiscuntur. Quia uelut obliuionis uel recordationis modi eadem ratione reproborum personae aptantur. Quaedam enim ex parte omnipotens nunc electorum obliuiscitur quaedam uero recordatur. Quia & eorum bona opera in praesenti non remunerat & mala duris flagellis exoruat. Contra quaedam eorum ex parte in iudicio recordatur quaedam uero obliuiscuntur. Quia & dilata eorum pia opera tunc remunerat quae nunc quasi obliuioni tradent non remunerat & mala tunc non damnat quae nunc iudicio saeuientis saeuient cruciat. Quam obrem sicut dictum est undenuc obliuiscuntur in de tunc recordantur. Et tunc recordantur in de tunc obliuiscuntur. Et contra reprobi quaedam nunc ex parte obliuiscuntur ad de quaedam uero recordantur. quia & hic pro malis quae commiserunt flagella non tolerant & pro bonis quae forte habere potuerunt terram munita recipiunt. In futuro uero iudicio ex ea parte obliuiscuntur quia nunc non remunerantur & ex ea parte recordantur quae nunc non flagellantur. Babilon ergo magna corpus uidelicet diaboli undenuc obliuiscuntur in de tunc ad memoriam redit. ut sicut illic aeterna flagella suscipiat quae hic cum electa uitate terra litera affligi uerberibus recusat. Unde & bene nunc de eadem dicitur. Uent in memoriam ante te domine daret calicem uini indignationis irae tuae. & quid per calicem irae tuae hoc in loco nisi nouissima poena intelligatur. quod uidelicet calicem nunc babilon electos semper propinat cum eos carne tantum modo cruciat sed eodem ipsa tunc dupliciter propinabitur. quando carnes simul & anima igni cremabitur. Unde & in hac apocalypsi inferius dicitur. Recordatus est dominus deus iniquitatem eius. reddite illi sicut & ipsa reddidit uobis & dupliciter dupliciter secundum opera eius. In poculo quomiserunt uobis miser illi duplum. Ipsa enim ut dictum est quae nunc electos ex superiore parte calicem potulit tribulationum uina debeat bibitura est. quandoque sine fine nouissima fecerit idem nouissima poenas. Hinc est quod sermo diuinus enumeratis tribulationibus huius temporis quas plerumque & non lentius malipatiuntur cum bonis. De nouissima poena sententiam protulit dicens. Rex sathan bibet post eos subaudiis simitatem potalibus praesuris. Tamquam hausto de calice uero malorum pars nouissima poenas per solus tamquam fecerit ebibent. Ad quorum personam hieremias propheta loquitur dicens. haec dicit dominus bibite & inebriamini & uomite & cadete. Neque surgatis a facie gladii quem ego mittam inter uos. Otimendum poculum quod sic debeat impios ut tamen apocripis nequaquam insensibilis reddat. O formidandus gladius qui sic ruadat ut & ab interfectione non desinat. & eos quos inde sinenter occidit semper ad interfectionem reseruet. poculum istud flamma sulphurea est gladius iste uermis in mortali se-

R

Illu interiori hausta animam necit. Iste exteriori sauciatis corpus dilaniat. Quia enim
aeternis supplicis deputatos & ignis indeficiens exurit & uermis immortalis adro
dat scripturae auctoritas probat. hinc etiam ait. Quorum uermis non mori
tur & ignis eorum non extinguetur. O quam multa ibierunt sed haec puto quia
principalia ibierunt. Erunt siquidem tenebrae exteriores. fletus & ardor dentium
Dño in euangelio de seruo nequam dicente. Mittite eum in tenebras exteriores ibierit
fletus & ardor dentium. Erit sicut diues ad abraham dicit. mitte Lazarum ut in
tinguat extremum digiti sui in aqua & refrigeret linguam meam quia crucior in hac
flamma. Erit pauor & horror ut iob deprecans dño dicit. Dimittite me ut plangam
paululum dolorem meum antequam uadam & non reuertar in terram tenebrarum
& operam mortis caligine ubi nullus ordo sed semper inuis horror inhabitat. Erunt
& alia innumera. quia profecto quaeque mala possent esse nil de eis dñs natis deerte.
De quibus melius lugendo interiori. quam loquendo exteriori aliquid profiteri mus.
Sequitur. Et omnis insula fugit & montes non sunt inuenta. In insularum ac
montium nomine mores solito ecclesiam complectitur. In insulis scilicet popu
lorum fidelium subiectas plebes; In montibus uero earundem plebium doctores
designans; Audi denique quae sint istae insulae. Ait enim etiam propheta. In doctrinis
glorificate dñm in insulis maris. nomen dñi dicitur israel; hinc etiam dicit. Audi in
insulae & attendite populi de longe. Audi & iam qui sunt montes propheta namque
ait. Erit in nouissimis diebus preparatus mons domus dñi in uertice montium &
fluent ad eum omnes gentes; Mons enim domus dñi in uertice montium praeparatus
dñs. est saluator nr̄i omnium sc̄orum uirtutes transcendens. De quibus & iam mon
tibus psalmista dicit. Montes in circuitu uestris & dñs in circuitu populisui. & rursum
Leuauo oculos meos ad montes unde ueni & auxilium mihi. In insulae uero & mon
tes non inueniuntur. sicut in mente non corpore in medio peccatorum quibus
per prophetam dicitur. Exite de medio babilonis & saluate unusquisque animas
uas. & in mundum nece tigaretis; Unde & in hac apocalypsi inferius per iohannem
dicitur. Audi uocem de caelo dicentem. exite dea populus meus & ne participetis
sc̄is delictorum eius & de plagis eius non accipiat. qm̄ per uenerunt peccata eius
usque ad caelum. Quo autem exeunt nisi in solitudine sicut superius dicitur.
Mulier fugit in solitudinem ubi latet tempus & tempora & diuinitas con
ponit a facie serpentis. Unde & dñs ammonens dicens. Tunc qui in uicinia sunt
fugiant in montes. Et ubi hanc inueniunt solitudinem nisi in se ipsis. hinc eni
per iustum iob dicitur. Nunc dormiens silebam & somno meo requeferem.
cum his qui aedificant sibi solitudines. Ad hanc solitudinem dauid regali

fultus obsequio populorum turbis circumclatus fugerat quid dicitur. Quis dabit
 mihi pennas sicut columbae & uolabo & requiescam. Ecce elongaui fugiens &
 mansi in solitudine. Ille & enim in seipso solitudo uclinet aedificat quae fugiat quid & tu
 multus uitiorum & gloriantem per constantiae uigorem interius pre-
 mit. uel certe hoc loco fuga electorum illa esse creditur. & omnis mons & insulae de locis su-
 is motae sunt de locis enim suis mouentur cum utiq; a communire proborum conuersatio-
 ne separantur. Neque enim ut nunc permixta reprobunda bonos laebunt quia uigilanti
 bulationis ubiq; accensus dum aurum probae paleae combunt. Dicatur ergo & omnis insu-
 la fugit & montes non sunt inuenta. Aetia uerbis dicitur. Sicut tunc electorum ecclesia
 a reproborum commixtione separabitur ut manifestum sit. quae tunc in hoc reuoluit & quia ad
 superna euolent. Sequitur. Et grandis magna sicut a lentum descendit de caelo in homines
 & blasphemiam uerunt homines dñi propter plagam grandinis qm magna facta est uehe-
 Manifesta rationis sensus exposcit per gradinem hoc loco nam uoluntatis intellegi. unde
 scriptum est. Trachis sicut grandis descendens. Hac deniq; septem fialae septem angelorum.
 plenae fuisse morantur. De hac paulus dicit. Reuelatur iradi de caelo super omnem im-
 pietatem & iustitiam hominum eorum qui ueritatem diuini iustitiam detinent. Talentia uero
 ponderis pro magnitudine uindictae ipsa gran-
 dimis na fuisse perhibetur. Quia enim
 septuaginta duarum linguarum gentes percussit. Nullusq; ad mortem praesatus hanc
 mortem euadit & idcirco talenti ponderis magnitudinem eiusdem irae sps scs designat.
 nec in merito. Nam talentum a ueluti nos septuaginta duarum librarum ponderis
 pensatur. Quae ueluti ira non nisi praecedentis culpe merito infligitur. paulo attestan-
 te quia. Reuelatur iradi de caelo super omnem impietatem & recedit ergo iudicium est pec-
 catum in hominibus. cuius merito grandis descendit de caelo. Descendens uero plaga
 magna reprobos uulnerat quia ipsi districti iudicis magatur ut qui peccatum commis-
 sum manu paenitentiae cito non tergitur in aliud detritus cadant. quod ueluti non
 iam peccatum tantum modo sed peccatum simul & plaga peccati & poena peccati. Om-
 ne quippe peccatum quod tamen citius paenitendo non tergitur. aut peccatum est &
 causa peccati aut peccatum simul & plaga peccati & poena peccati. peccatum namque
 quod paenitentia non diluit ipso suo pondere mox ad aliud transit. unde fit ut non so-
 lum peccatum sit sed peccatum & causa peccati. Ex illo quippe peccato culpa subsequens
 ortur. ex quo caecata mens duatur ut peius & alio ligetur. Sed peccatum quod ex pecca-
 to ortur non iam peccatum tantum modo sed peccatum simul & plaga peccati & poe-
 na peccati. Quia iusto iudicio omnipotens deus cor peccatis obnubilat ut praecedens
 peccati merito & iam in alius cadat. Quae enim liberare noluit deserendo percussit. &
 ergo in merito plaga simul & poena peccati dicitur. quod iustitiae desuper interrogata caeci

tip. quae malorum societatem sic more tremis deserit. ut nullas domos cum eis domi deroprobis inueniatur an sola per mixtio.
 Hinc superius dicitur. Caelum recessit sicut liber in aduersus.

tate ex precedentis peccati ultione per peccatur. Quod uidelicet agitur dispositione quide
superius ordinata. sed inferiori iniquitate confusa. ut & praecedens culpa causa subse
quentis. & culpa subsequens. sic plaga simul & poena praecedentis. & ut manifestius
fiat quod dicitur. ecce dñs in euangelio dicitur loquitur dicens; Si non uentis sem
& loquutus est huius sem peccatum non haberent. Si uincantem excusationem non ha
bent de peccato suo. Quod uidelicet peccatum si citius conuersionis penitentia delere uo
lissent peccatum solum modo fuisset. At quia non est conuersionis emendatione mundum
non solum iam peccatum sed peccatum simul. & causa peccati extitit. quia extitit aliud genuit
ut uidelicet iusto internoq; di iudicio qui xpm suscipere noluerunt sibi promissum. susci
piunt quandoq; antichristum ipso dño dicente. Ego ueni in nomine patris mei & non sus
cepistis me. Alius ueni & in nomine suo & hunc uisapietis. hinc paulus dicit. Pro eo quod
caritatem ueritatis non receperunt ut salui fierent. Ideo mittit illis dñs operatio nem erroris
ut crederent mendacio & iudicentur omnes qui non crederunt ueritatem sed consentent in
iquitati. In quibus uerbis aperte innuitur. quia praecedens culpa causa subsequens exti
tit culpa. quia uidelicet non iam peccatum solum modo sed peccatum simul & plaga poenaeq;
praecedentis peccati facta est. Hoc quippe agitur ut culpa culpa feriantur. quatenus sup
plicia fiant peccantium ipsa incrementa uitiorum. Nam quia omnipotens dñs ad peni
tentiam tempus in dñs gē. quod tamen humana malitia ad usum suae iniquitatis inuol
uat. Nimirum iusto iudicio augetur culpa permittitur. ut ad feriendum altius quandoq;
cumuletur. hinc enim de quibusdam paulus dicit. ut impleant peccata sua semper; hinc
uoce angelica iohanni dicitur. Qui nocet nocet adhuc & qui in sordibus est sordescat
adhuc. hinc dicitur. Adponit iniquitatem super iniquitatem ipsorum ut non intrent
in iustitiam. Hinc rursum dñs ab eodem psalmista dicitur. In missiones per ange
los malos. uiam fecit smittere suae. Cor quippe dñs prioribus meritis ad grauatum
iuste permittit. & iam in subsequentibus malignorum spūum persuasionem falli. Quod
dum digne in culpa habuit. reditus eius in poenam cumuletur. unde & in aeternum uiam
deserta fecisse perhibetur. Latiores enim uia quam semita. Ex semita uero ad usum
uiam facere ē. inaequitas districta et iudicando dilatare. ut qui in luminata recte agere
noluerunt. iustae caecitiae ad huc faciunt. unde amplius puniri merentur. hinc per moysi dicitur.
Non dum completas sunt peccata amorreorum. hinc per eundem moysi dicitur.
Ex uinea enim sodomorum uitas eorum & pro pago eorum ex gomorra. uita eorum
uua fellis botrus amaritudinis ipsis. furor draconum uinum eorum & furor aspidum
insanabilis. Nonne haec congregata sunt apud me & signata in thesauris meis.
Indicatio nis reddam illis. Quam multa eorum mala narrauit. & illic adiungit.
Item tempore quo lapsus fuerit peccatorum. ecce atrocissima illorum facinora describitur.

& tamen ad ultionis diem adhuc subsequens lapsus aspicitur quo eorum peccata cumu-
 letur. Habentium quidem unde ferri mereantur. sed tamen sustinetur peccatum ad
 huc crescere. ut peccantes possit ad vicium poena cruciare. Tam meretur supplicium
 peccatum & causa peccati sed expectatur adhuc ut augmentum supplicii subro-
 g& peccatum & plaga peccati. Sciendum uero quia plerumque unum idque peccatum
 & peccatum & plaga & causa peccati. Quis enim nesciat idcirco iudaeos ad cogniti-
 onem xpi non peruenisse quia de obseruantia legis timentes eandem spiritalem le-
 gem spiritualiter intellegere noluerunt. & rursum qui signor& eo peccati merito
 quo in eundem redemptorem credere noluerunt. Ad hoc eos quandoque uenturos
 ut ante christum suscipiant quem nunc magna doloris desiderio expectant. In tunc
 remotaque de legis obseruantia & ante christi susceptione positus xpi contemptus
 peccatum & plaga est & causa peccati. Peccatum profecto est per sem& ipsum plaga
 autem peccati est quia praecedens culpa tunc illi influ& causauero peccati est
 quia subsequente culpam quam diabolus in antichristo ad orandum suscipitur.
 ex se genua fitam quem modo miserabili ut unum idque per sem& ipsum peccatum
 & plaga praecedentis & causa sit culpae subsequente. Quia & transacta dum ex-
 aggerat dicitur. Adhuc est sequentia quaedam nari de beate seminat. Dicatur igitur
 de uoluntate. Blasphemauerunt homines dnm propter plagam grandinis. qm in
 magna facta est uehementer. Ad dicitur. In districto iudicio factum est ut
 qui caritatem ueritatis non receperunt ut salui fierent. operatione terroris famu-
 latum exhibent ut pereant. id est honorem qui soli competit xpo deferant filio
 diaboli. Et ut apertius propter minus intellegentes dicamus. propter plagam gran-
 dinis dnm blasphemare est propter praecedens peccati meritum. in asperni ui-
 dicitur per mittente blasphemiae plagas incurrere. sicut enim dicitur. Blasphe-
 mauerunt homines dnm propter plagam grandinis. tam quam diceretur. Ideo blas-
 phemauerunt quia ipsius blasphemiae plagas grandine incurrerunt. Potest autem
 utar bitror per grandinem de caelo super homines fruentem. ipsa per se quoniam
 uis sima intellegi quae in aeli hominibus inrogatur. ut quod iam supra dixerat ter-
 ra motus factus est magnus qualis numquam fuit. ex quo homines fuerunt in-
 terrata. ut terra motus sic magnus. hoc nunc repetisse credatur. grandis mag-
 na sicut talentum descendit de caelo in homines & blasphemauerunt homines
 dnm propter plagam grandinis qm magna facta est uehementer. Quatenus ipsi se-
 poralibus flagellis reprobis intransum ecclesiam xpiani ad blasphemandum dnm
 cogantur. quem pridem iam reprobis operibus blasphemasse uidebantur.
 sed ad superiorem intellectum lectorem inuito. quia quos subtilior conuenitur

per omnia uerior. Haece de his septem nouissimis plagis patrum traditionem se-
quentes: prout dicitur largire dignatus est disputaui mus. Nunc autem quasi si-
earundem plagarum ad futurum eē dicitur. Et hinc liber quasi in mensum ten-
ditur. nisi congruo finet terminetur. Accipiat tandem de uulneribus; Disputans
quietis repausationem uulneratus: sed diuina misericordia sanandus tractator
qui nouit dicere. Sana me dñe & sana bor: saluum me fac & saluus ero. Et illud.
Ego dixi dñe miserere mei sana animam meam quia peccauit tibi; quique sanata
nullius mecha salutare infusionis cetera plus minus uulneribus post talia cor-
dis eloquia fidei oculis caelitus conspiciat adhiberi. Quia nec in memor eē cognosci-
tur. beatae illius sententiae quae dicitur. In quacumq; die peccator conuersus in
gemuerit saluus erit.

EX P L I B S E P T I M O U S I N C I P I T E I U S D E V I I I

RARIS SIMOS TRAEVATORUM PROELIUM IN-
uenimus quos non sēti litteratura prius imbuerit quā ad diuinas
transierint enodandas scripturas. Quosq; de aegypto exeuntes. non a
gyptio sūm diuitiae locupletas fere. ut hieronimum a gustinum cyprianū
hilarium am brosium & alios multos. Quod tamen mihi ultimo omnium eue-
nit seminum cognosco. Non enim oneratus diuitis de aegypto exiit quia nequa
quam me in sola mundanae sapientiae erudiri contigit. Nihil mihi platonis
hilacero. nihil omerus. nihil urgilius. nihil donatus. nihil pompeius. nihil seruius
nihil sergius. nihil priscianus contulit. Sed si quid fortas se habere uideor. hoc de hor-
reo dominicae praedicationis a xpo accepisse me fateor. Non quom mihi & eorum
scientia fuerit denegata sed quod plus delectatissim uerbis humillimi piscatoris quā
superbissimi oratoris. plus diuinis intenderim quam humanis eloquiis. Et uerū
dicam ecce coram dō in xpo loquor. quia cum ad hoc opus transire uellem. modas do-
uinae loquutionis ignorantiam. Quis scire tunc potuissim quantum laborem quan-
tumq; sudorem caelestium sacramente deposcerent pertractanda. non solū hanc
cunctis diuinarum scripturarum ut mihi uideatur obscuriorem librum adgrede-
non presumpsissem. uerum & iam aperta ora quae quae tangere refugissem. In-
gressus autem tam arduae disputationis opus. uerum fateor quia uerū est humili
ingenu presumpcio prius docere quam discere concupui. sed legit hoc diuina gratia
unde docere cupiebam inde discerem. Quatenus & docens discerem & discens docerem.
& quia nunc usq; ad ipsa mago. fit in o omnipotentis dī dispositionis ordine ut

quod heri nesciebam. hodie ueniam. Et quod hodie cum magno difficultatis
 labore comprehendere non ualeo. et sine labore percipiam. Quam obrem
 quia cotidie in docendo crescit scientiae fructus. dum ea quaenunc dissero in
 tendo. Ducas post tergum oculis multa quaecum enodau subtilius iterato tan
 genda. si spaciū uitae ad fuerit pertenseo. Sed iam nunc quia doctorum
 mundanae sapientiae discipulum meē ueraciter denego. Dicit beatus io
 hannes quisit qui in ipso me doceat. Attenim **E**t uenit ad me unus de sep
 tem angelis qui habebant septem fialas. & loquutus ē mecum dicens. Ueni &
 ostendam tibi damnationem meretricis magnae. quae sedet super aquas mul
 tas. & cuius hoc loco iohannes personam gerit nisi ecclesiae. Cuius uero unus de
 septem angelis habentibus fialas. nisi dñi ihū xpī. uel certe prophetarum & a
 postolorum atq; omnium doctorum qui spūs scō repleti quae sit damnatio impi
 orum ecclesiam instruunt. quatenus cum malos in praesenti florere seq; conspi
 ciunt egere. Ducas ad remunerationis terminum oculis. nil de eorum prosperita
 tibus appetant quos tamen si ueraciter damnandos in futurum cognoscunt. Dicit ergo
 ecclesia de xpō dicit de scīs praedicatoribus. Uenit ad me unus de septem angelis di
 cens. Ueni & ostendam tibi damnationem meretricis magnae. Ad si dicit. ut pne
 sentium rerum uoluptates quibus mundus adō fornicando inhiat. praesensq;
 ac tribulationes quibus malis scōs ex cruciant. prorsus huc uocam praesentia xpī in
 carne apparentis eiusdemq; praedicatorum edocatum. & notandum quod & ange
 lus ut iohannem doceat uenit. & idem iohannes ut docendus ueniat inuitatur.
 Gressus & enim angelus ut ad iohannem ueniat siue in terra xpī aspiratio siue
 uox exterior praedicatorum transiens ad corda auditorum. Gressus uero iohannis
 sunt fides auditorum sequens uerba doctorum. Sciendum uero quia uox dolen
 tis est quae dicitur. ueni & ostendam tibi damnationem meretricis magnae. Cui
 sententiae paulus apostolus concordans ait fidelibus. Multa ambulat quos si
 pe dicebam uobis. nunc autem & flens dico inimicos crucis xpī quorum dñs uenter
 & gloria inconfusio eorum quae terrena sapiunt. hinc esaias ait. Quomodo cae
 cidisti de caelo ulula fili diluculi. si uaudis lamentum adsume. uel sicut alia
 translatio habet quomodo caecidisti de caelo lucifer qui mane oriebaris. Quod
 magis ad corpus diaboli quam ad ipsud capud referendum est. quodq; per coti
 diana incrementa caelestibus ecclesia propinquante. a beuis conuersatione.
 p praecipua ad maiorem ruit. Considerans autem spūs scō corpus omnium p
 dicatorum quod diuersis quidem scē congruis uocibus nominat. Innumeris
 iam dudum excessibus progredicorum pi flagitii erroribusq; raptaritanta q;

impetate saeuire uentibus & iam aduersetur. Congrua periturum circumscrip-
ne depingit. meretricem salicā uocans quare relicto creatore clamonibus se prostituit
constuprandam. Magnam autem uisupraam diximus aut propter inmanitatem
5 praecuaricationum aut propter multitudinem populorum cuius adno peresau
prophetam subspectisrahelis dicitur. Super montem excelsum & sublimem
5 posuisti cubile tuum & illic ascendisti ut immolare hostias & post ostium &
5 retro postem posuisti memoria letuum. quia iuxta me discoperuisti & susce-
5 pisti adulterum. Dilatasticubiletuam & pepigisticum eis. Dilexistis tra-
5 eorum manu aperta & ornata ter regio unguento & multiplicasti pigmentaria.
5 Misisti legatos tuos procul & humiliata es usque ad inferos cuius adiam per hie-
5 riam prophetam dicitur. Leua oculos tuos in directum. & uide ubi non pro-
5 strata sis. Inuis sedebas expectans eos quasi litro insolitudine & polluisti in
5 fornicationibus tuis terram. Et iterum. frons meretricis mulieris facta est tibi
5 erubescere noluisti. hinc specialiter deisrahel & iuda ad eundem hieremiam
5 dicit loquitur dicens Num quid uicisti quae fecerit auertrix israhel abitisibi
5 & super omnem montem excelsum & sub omne lignum frons clousum & for-
5 nicatae ibi. Et uidit praecuaricatrix sororeius iuda quia pro eo quod mecha-
5 ta esset & auertrix israhel dimississim eam & dedit semilli libellum repudi
5 & non timuit praecuaricatrix sororeius iuda sedabit & fornicata est & iam ipa
5 & facilitate fornicationis suae contaminauit terram & moechata est cum lapide
5 & ligno. haec de una specie fornicationis dixerim. ceterum paulo inferius de gene-
5 rali simulatq; alia specie dicemus. quia autem haec meretrix nunc super aquas
5 multas nunc super bestiam coccineam. nunc super septem montes qui sunt sep-
5 tem bestiae capta sedere dicitur. cum hoc totum unasis meretrix salicā
5 dia boli ciuitas babilonis nomine designata. Quam diffici le sit minuisti
5 creloqui aliquid cui libet attingere. prudens lector facili animaduert
5 te non solum autem sedē adhuc ad explicandum difficultus cum genus quo
5 generaliter totum complectitur. Si uarias diuiditur in species. ut in ipis & iam
5 speciebus genus inueniatur expressum. sicq; necessitate narrationis species quae
5 libet generi respondet & ut subito & quasi ex obliquo ipsum genus ab ea procedat
5 Et quis erit tam eloquentis simul tractator ut cum haec forte explananda sus-
5 ceperit non statim eius lingua bulbutiat. Sed est nobis ad haec magna consolatio
5 ipsa humilitas mentis quae ueteraures nostras progredi non temptamus. scriptum
5 namq; sanus altiorate nequa esieris. Quae uelut & nobis custodiendi bus fit miro
5 atq; ineffabili diuinae pietatis modo. ut plerumq; quoellinguacarnis minime

posse praesumit spiritus lingua eliciat quinos in omnem ueritatem indu-
 cit. Dicit ergo lingua nostra prout loquitur tribit lingua spiritus sancti. Dicit inquam
 aequaquam indicendotum eat quia spiritus sancti loquutionem non explicat nisi.
 lingua eius dem spiritus sancti eam ad loquendum moueat. Cum igitur ut dictum est.
 hoc sint aquae multae. quod est meretrix super aquas sedens. Sciendum no-
 bis est quia idcirco genus in uarias necesario diuiditur species. ut ostendat.
 ex ea parte amplius diabolum regnare in suis quia ad fornicantes repro-
 bi principaliter perire probantur. De quibus per psalmistam deo dicitur.
 perdes omnes qui fornicantur abste. Quae uidelicet fornicatio non solum
 spiritalis uerum & iam carnalis intellegenda est. unde & cum de huius me-
 retrix capite dominus ad beatum iob multa uarias & principalem eius potentiam ex-
 primens ait. fortitudo eius in lumbis eius & uirtus illius in umbilico uentris ei.
 Seminarium quippe cotus ut scripturae auctoritate beatus doctus & gregorius
 uiris in lumbis in eis feminis in umbilico cognoscimus. Quia enim semi-
 narium cotus uiris in lumbis sic dicitur indicat quid est frenandis luxoriae motibus.
 discipulos ammonens dicens. Sicut lumbi uiri praecincti. hinc paulus cum abrahac
 sacrificium melchisedech tempore leui sacerdotum dicitur & decimatum u bituncin.
 haec haec corpore leui lateris ostendens ait. Adhuc enim in lumbis patris erat quia
 uero seminarium luxuriae feminis in umbilico sit propheta testatur quia sube-
 mine speciae prostituta iudeae petulantiam in ore patris ait. Indie or tuum non est
 praecisus umbilicus tuus. Indie quippe ortus umbilicum praecidere est. conuersionis
 tempore carnis luxoriam reserare. quia igitur in uero quae sexu potestas diaboli
 per luxoriae inquina menta principalis ostenditur. Recte fortitudo eius in
 lumbis eius & uirtus illius in umbilico uentris eius esse perhibetur. Sciendum
 & iam quia haec ipsa corporalis fornicatio propter diuersitatem causarum. di-
 uersitatem & iam gignit culpam cum sit solum modo una carnis corruptio.
 uerbigratia cum quis petulantia carnis de uiculis uirginitatem carnis in licite
 corrumpit. Alterius poena peccati est. si deo dicitur est. Alterius uero si uotum sancti-
 tatis minima profer sus fuit. si militer & iam maioris reatus culpa tenetur ob-
 noxius qui uiuente iugale in licite fructur concubitis. quam si quidem functo sub-
 stituitur. Ex cellis autem reatus criminis omnibus istis cum quis relicto natu-
 rali usu si uenestis seu in rationabilibus iungitur amplexibus. Quia ergo for-
 nicatio in reprobis principaliter ius potestatis exercet. recte super aquas multas
 meretrix sedet. Sciendum praeterea quia haec quae non ad concupiscentiam carnis.
 spiritalis uero fornicatio ad concupiscentiam oculorum pertinere probatur.

De fornicationibus.

Unde & iohannes in epistola sua dicit. Omne quod in mundo est concupiscentia car-
nis est. & concupiscentia oculorum. Cum enim concupiscat caro cibum. potum. som-
num & cetera huiusmodi. non tamen incongruat specialiter carnis concupiscentia
ipsa fornicatio appellatur quae omnibus uoluptatibus antefertur. Hinc est quod
cum paulus apostolus multa opera quae non nisi per corpus aguntur enumerat dicens
neque fornicatiores. neque idolis seruientes. neque adulteri. neque molles. neque masculorum
concupitores. neque fures. neque auari. neque ebriosi. neque maledici. neque rapaces. reg-
num dei possidebunt. Subiungit dicens. fugite fornicationem fratres. Omne enim pecca-
tum quodcumque fecerit homo extra corpus est. qui autem fornicatur in corpore suo
um peccat. ut enim ceteris taceamus. numquid fur. uel ebriosus. uel maledicus. uel
rapax extra operationem corporis ad effectum ipsius nequitiae cuius uocabulo for-
tuntur potest peruenire. quamuis nec ipsa idolatria. nec ipsa auaritia. aliter exer-
ceri possint. quid ergo est ob eam apostole quod omne peccatum excepta fornicatione
extra corpus propulsas. numquid nam. tu non dixisti. manifestas sunt opera carnis atque
exsequutus est dicens. quae sunt. fornicationes in mundiciae contentiones. emula-
tiones animositates. dissensiones. hereses. inuidiae. ebrietates. Et his similia quae
praedico uobis sicut praedixi. quoniam quae alia agunt regnum dei non consequentur.
Numquid enim uidentur extra corpus fieri. emulationes animositates. dissensi-
ones. inuidiae. hereses. quae tu opera carnis esse pronuntias. quid ergo inquam
quodcuncta opera carnis extra corpus excludis. solam uero fornicationem in tra-
corpus esse. perhibes. nisi quia cetera uitia quae carnalibus committuntur. nequa-
quam ita si bi unire. atque uincere totum hominem possedocet ut solum facere possit
malum fornicationis. Non enim utinam uis qui bus libet scelerum temporibus. ta-
fornicationis tempore facultas est. animo humano. Et unum aliquid eorum ope-
rari. & eo ipso tempore alio cogitatione distendi. quia sic totus homo. absorbetur
ab ipso & in ipso meretricis corpore. ut non iam dici possit ipse animus suus esse sed
simul totus homo deponit quod caro sit & spiritus uadens & non reuertens. Hinc est quod
ex praefatis atque inculcatis idem apostolus hoc malum hominibus praecauidum co-
mendare uolens exprobrando dicit. Tollens ergo membra christi faciam membra
meretricis. Et ex eandem acclenegans subiungit dicens. absit. Annesatis inquit quoniam
qui ad heretice meretricis unum corpus efficitur. Erunt inquit duo in carne una. Quod
omnino de aulis atque aliis quibusque facinoribus hominum dicere non audeat
quam ob rem sicut iam diximus recte ad comparationem libidinis cetera extra corpus
quae cumque peccata excluduntur. atque hoc solo fornicationis malo in corpore proprium
peccare homo dicitur. quoniam maiore libidinis ardore quo superior nullus est uo-

luptas ipsius corporis tenet seruam. efficitq. captiuum. Tam uero spiritalis fornicatio quam ad uisum oculorum redigendam praediximus quantum sit multiplex quis nrm explicat uerbis. Quicquid enim oculorum uisus nimis concupiscit. Ne saosim agis ad aliud quam aclibelinem fornicationis pertinere uideat. Nam si dolo rum cultura recte spiritalis fornicatio intellegitur dno p. propheta m dicente. Cuidit praeuancatrix iuda quiaproco quod mechata & e. aueratrix israhel dimisit sem eam & dedit semilli libellu repudii & non timuit praeuancatrix iuda soror eius. sed abut & fornicata e. & iam ipsa. & facilitate fornicationis suae contaminauit terram & moechata e cum lapi. deo ligno. Et pauli sententia uerba e pronuntiatu. quadi dicitur. & auaritia quae idolorum seruitus. Quicquid in mundo carnaliter concupiscit potest. Iure ad fornicationis uitium refertur. Dum enim aliud aur tam aliud argen. team aliud lapideam statuam prodoueneratur. aliud nummorum multi. tudinem uestium aclidum preciosorum. aliud prediorum summa manci. piorum uehiculorum iumentorum copiam humanae carnis speciem. sepu. larum indifferentem uoluptatem plus quam dnm amare probatur. Omnes simul reprobi uno fornicationis telo confossi. & si non aequali poena plecten. di moriuntur. Quia uis enim peccatum est statuam auream quam nummo. rum multitudinem prodouamare. haec e nam que illi generalis perditionis. fornicatio. de quibus dicitur. perdes omnes qui fornicantur. abste. Ac si. diceretur. Taqua adulteros damna bis. qui plus mundum quam te diligere. probantur. de conca electorum psona. mox subsequitur dicens. mihi aute. adherere dno bonum e. ponere in dno clo spem meam. Non adulteros scilicet & acce. reno. sed casto caelestiq. sponso. hinc iohannes in epistola sua hoc quod supra. praemisimus ammonet dicens. nolite diligere mundum. neq. ea quae in mundo. sunt. Quasi quis diligit mundum non est caritas patris in eo quia omne quod in. mundo e concupiscentia carnis e & concupiscentia oculorum & superbia utq. quae non e ex patre sed ex mundo est. O quam multos non solum in saeculari uita. degentes. uerum & iam eos qui saeculo renuntiasse uidentur. haec sententia. redarguit & uereor ne in illorum numero & ipse inueniat. quem si forte di. esultama interrogas utrum scdm ad dscilicet meretricem uelim relinquere & ad caeles. tis sponsi amplexus castissimos peruenire. rennuo pauesco. atq. indutias uiuendi. magno pere postulo. ut quod hoc. si enim adulterum non amo quia cum illo ha. bitare cupio. Sed hac in te occurrat humani infirmitati magna consolatio. si non. sponte sed inuitus hunc amorem tolero. tanta enim e. amicitia carnis & animae.

tantaq; amoris conglutinatio. ut etiam si ad culmen uirtutum perueniens. se-
cundum interiorem hominem cum xp̄o iam eēt concupiscam. Mortem secundum
exterioris hominis infirmitate si fieri possit refugiam. Hinc est quod beatus a-
postolus exuase iniquitatis uas electionis effectus. ad tertium caeli secretum per ducit
euangelicam doctrinam reuelatione saturatus gentium apostolus. Non ab homi-
nibus neq; per hominem sed per eum patrem & ih̄m xp̄m filium eius ordinatus
omnium apostolorum laborē supergressus cum ex uigore sp̄s diceret. Cupio
dissolui & eē cum xp̄o. multo autem melius. Et rursum. Ego autem non solū
alligari sed & mori in hierusalem paratus sum pro nomine dñi ih̄u. Et iterum
Scimus qm̄ si terrestris domus uā huius habitationis dissoluatur. quod ae-
dificationem habemus ex dō. domum non manufactam aeternam in caelis.
nam & in hoc ingemescimus habitationem nr̄am quae de caelo est super indu-
cupientes. Quid de carnis infirmitate sentit & ilico aperuit dicens. Si tamen
uestiti & non nudi inueniamur. nam & quis sumus in hoc habitaculo inge-
mescimus grauari. eo quod non lumus ex poluari sed super uestiri ut absorbe-
atur hoc quod mortale eēt auita. cupit ergo paulus dissolui. & non uult ex-
poluari sed super uestiri. quia hoc quod ex uirtute sp̄s appetit. ex carnis
infirmitate refugit. hinc eēt beatus petrus a saluatore rediatur. Cum es se si-
mor cinge baste & ambulabis ubi uolebas. cum autem senueris extendes
manus tuas & alius te cinget & ducet quo tu non uis. Quid uero per hoc dictum in-
tellegi uellet. euangelica subsequitur expositio dicens. hoc autem melius signi-
ficans quam morte laudaturus eēt dñm. Sed haec in consolatione humanitatis
infirmitatis breuiter dicitur. nunc autem ad propositum expositionis or-
dinem reuertamur. Sequitur de illa meretrice. Cum qua fornicati sunt
reges terrae & inebriati sunt qui inhabitant terram de uino fornicationis eius.
Quia ex duabus atq; induabus personis nefandum in fornicationis committitur
scelus. Idcirco ordinem seruans sp̄s sc̄s. Reges terrae cum meretrice fornicatos
dicit. cum ipsa meretrix in illis regibus atq; terrigenis diuisa intellegatur. unū
enim idēq; diaboli corpus in uarias sed congruas species iuxta morem sacri eloqui
diuiditur. Quia namq; utique hostis regnum contempit creator terrenis uo-
luptatibus inhiat. Recte meretricis uocabulo designatur. quia uero nomen
tancie dominationis supercilio in superbiā erigitur. Iure regum appella-
tione figuratur. sic ergo de meretrice dicitur. cum qua fornicati sunt reges
terrae. Ad id dicitur. Ne probiter renos honores. ac uoluptates superbe peten-
tes. ipsi q; pro dō uidentes unum meretricis corpus se ipsos fecerent. hinc est

quod paulus nec de uito proprie nec de muliere proprie sed de finite exprobrans dicit.
 Tollens ergo membra christi faciam membra meretricis. Absit. Annetas quoniam quia ad he-
 redem meretricis unum corpus efficitur. De qua adhuc subditur. Et inebriati sunt qui
 in habitant terram. de uino fornicationis eius. Hi manifeste apparet unum diabo-
 licum corpus uarias diuinas species uariis nuncupari uocabulis. Numquid nam re-
 gesterae cum meretrice fornicantes terram non inhabitant. Aut numquid idem ipsi qui
 meretrici adherent de uino fornicationis eius non bibunt. Quis hoc dixerit. Ipsi ergo
 sunt ut dictum est ipsa meretrix ipsi meretrix adherentes. ipsi terram inhabitantes.
 ipsi de uino meretricis ebrietate mutantur. qui uero praecedentium malorum ex-
 empla subsequenti sunt imitationis detrimta. Potest hoc loco ita unum me-
 tricis corpus diuisum intellegi ut ipsos meretricis nomine regum terrae aucto-
 res malorum. In habitantes uero terram imitatores eorundem accipiantur. quod
 superius simili per sermone narrari uidetur. ubi de hac meretrice subiezebelis
 specie angelo dicitur ecclesia dicitur. habeo aduersum te quia permittis mu-
 lierem iezebel quae seducit prophetas docere & seducere seruos meos fornicari &
 manducare de idolo thuris & de idollis temporis ut paenitentiam agerent & non uult
 paeniteri a fornicatione sua. Ecce ponotam in lecto & quae mechantur cum ea in tribu-
 tionem maximam. nisi paenitentiam egerint ab operibus eius. & filios eius in fiduciam
 in mortem. Cum enim singulari numero de meretrice dicitur. dicit se prophetas
 docere & seducere seruos meos fornicari & manducare de idolo thuris. ac de inde
 plurali subiungitur. de idollis temporis ut paenitentiam agerent. Rursumque singu-
 lari addicitur. & non uult paeniteri a fornicatione sua. per hoc dictum patenter innotat
 quia & iezebel & moechantes cum ea unum fornicari & totius mundi corpus efficiunt.
 Sed quia ex hac fornicatione filii narrantur procreati. utique male imitationis sobo-
 les ex praecedentium reproborum exemplis nascuntur. Recte autem in eam uia for-
 nicationis uino comparatur ebrietatis. cum enim quem libidinis inficiens ita insensi-
 bilem reddit ut non solum animae uerum & iam corporis periculum non trepidet.
 Sic libido uitiorum sic agit cum mentes debeat reproborum quibus per etiam
 prophetam exprobrando spiritus sanctus loquitur dicens. fluctuare & uacillare in ebrui-
 amini & non uino mouemini & non ebrietate. Hinc iohel propheta enumera-
 tis uitiorum pestibus quae agrum cordis deuastant ammonendo intulit dicens.
 Expergetis uinebru & fletis. & ululate omnes qui bibitis uinum in dulcedine.
 Subiudis non uinum creationis sed libidinis. Sequitur. **R**estituit me in
 desertum in spiritu. In scriptura sacra desertum nomine aliquando superna patria. a
 liquando uero huius peregrinatio. aliquando autem e lectorum corda. aliquando

De deserti nomine.

uero reproborum designatur. Deserto nomine in sacro eloquio superna patria
figuratur. dñō aō testante qui sub quodam paradigma in euangelio pharisaeis
loquitur dicens. quis ex uobis homo qui habet centū oues & si perdidit unam ex
illis nonne dimittit nonaginta nouem in deserto & uadit ad illam quae perierat do
nec inueniat. Sefalica hoc fecit se insinuans. qui derelictis in superna patria ange
lorū choris humanum genus tanquam ouem perditam quaerere dignatus ē in terris.
unde & alibi ait. uentus filius hominis quaerere & saluum facere quod perierat. Eius
dem deserta nomine peregrinatio uocat. praesentis intelligitur. Sicut moyses electo
rum numerum sub specie israelis ad dñō in hac peregrinatione tanquam ouem errantē
in uentū testatur dicens. Inuenite eum in terra deserta. in loco horrois & in aestu solitudinis.
In quo uelut in deserto a serpente bas ferimur. fame ad momentum sita que laboramus.
quia adhuc & suggestiones ignitae uigent. & ut est aeterna satietas plene a nobis
non comprehenditur. sed ne funditus extinguamur. serpentem aeneum id est mortē
redemptoris aspiciamus. ne ab illa interna facie ad plenum ieiunemus. Quia
caelesti in mysterio nutrimur; electorum autem corda per desertum figurantur.
sicut iustū b testatur dicens. Nunc dormiens siletem & somno meo quiescere
cum his qui aedificant sibi solitudines. Electi enim sibi solitudines aedificant. quia
per uigorem mentis uictorum repressis tumultibus solium dō habitare contendunt.
unde & dauid regali bus fultus obsequiis populorum circumdatus ait. Ecce
elongaui fugiens & mansi in solitudine. quia uero reproborum corda deserta nomi
ne figurentur. hieremias propheta testatur quidē iudaea adō derelicta loquitur
dicens. Quomodo sedes ciuitas sola plena populo. Si enim plena populo quomodo
sola. nisi qui adō deserta de chachonum. id ē. daemoneum facta fuerat. solitudo.
hinc esaias ait. uox clamantis in deserto. dirigite uiam dñi. hinc prima duboli
solitudo aeterno. Ecce nunc me hodie & a facie tua abscondar. eroque uagus & profugus.
super terram; Annoni uere desertum uocantur. quos omnipotens dī pergitū
non inhabitat. dī enim absentia solitudo demonica; dī praesentia paradisi est
frequentia. qui claudem hoc loco desertum a bulo intelligere debemus. nisi
iniquorum corda absentia diuinitatis caecata. cuius uero angelus figuram
gerit. nisi ut saepe iam diximus dñi redemptoris uel certe praedicatorum eius.
cuius quoque iohannes nisi ecclesiae. angelus enim iohannem in desertum ducit.
cum redemptor nrt siue per inter nae aspirationis doctrinam. siue per uocem praed
dicantium ad inueniendā ac discernendā reproborū opera. eorumque futuram di
nationem inspiciendam ecclesiam instruit. Bene autem dicitur. abstulit me in
desertum a spū. ac si aperte diceretur. ut ad intelligentiam discernendū

bonum & malum sapientia patris in ep[iscop]o ducens. sp[iritu] discretio[n]is impleuit. Qui
 obrem obsecro patris unice. quia ualde obscura sunt. adque exponenda transi
 re compellor. utte in desertum meducere. sp[iritu] ueritatis asumat. Sicq[ue] huius
 deserti horribilia monstra perducto ostendit. quatenus uisit atq[ue] discretis
 quae impto aguntur. non ibi per maneam. sed potius fugiendo pertransiam.
 ¶ Sequitur. Et uidimus mulierem sedentem super bestiam coccineam plenam nominib[us].
 ¶ blasphemiae habentem capita septem & cornu ad decem. ipsam uocat mulierem quia
 paulo superius appellauerat meretricem. & quid congruentius quidue magis con
 ueniens malorum corpori potest aptari. Aut in cuius eum sermo diuinus potissimu[m].
 specie subornat[ur]. nisi in mulieris aqua peccati initium sumpsit. & perquam ut
 scriptura testatur. morimur omnes. Cum autem unum sit. meretrix & bestia quid
 sit mulierem super bestiam sedere supra exposuimus. asserentes salice & idcirco ge
 nus diuidimus speciet. ut ostendatur. ex qua parte regnum diaboli amplius praecua
 leat. Ex ea salice & quoad fornicantes. reprobi ad tempus exaltantur. & quasi inde sup
 se ipsos fiunt unde amplius nocent. uel certe quia ipsius bestiae uocabulo nunc
 specialiter uel diaboli uel habitaculum eius antichristus uel totum antiqui hostis.
 generaliter corpus designatur. si hoc loco per bestiam non corpus sed caput. intellegat[ur].
 potest hoc quod mulier super bestiam sedere perhibet. & aliter intelligi. Sic enim ip
 sius bestiae uocabulo generaliter corpus omne malorum complectitur. ut subuo.
 & quasi ex obliquo specialiter ad caput referatur. quid est ergo mulierem super besti
 am sedere. nisi malorum corpus super diabolum atq[ue] diuinitatem illum hominem tam
 quam ciuitatem subito ruituram. constructum se gloriari. ad similitudinem salice ecc
 lesiae quae super xpm condie aedificatur. Sed illa ciuitas tamquam meretrix sup
 bestiam agnoscitur. haec autem tamquam sponsa super agnum qui bestiam
 uincit. Illa super harenam mox ruitura. haec uero super petram in aeternam mansura.
 quod autem haec bestia coccinea. esse describitur. non iam ad caput solum modo sed ad
 omne corpus refertur. Cruentus enim impietatis habitus hoc loco petraeum demonis.
 tratur. si uel salice & prope sanguinem martirum siue pro eloquiis scripturarum male
 iuxta litteram intellet[ur]. seu pro corruptionibus carnalium uitiorum. de qua adhuc
 subditur. plena nominibus blasphemiae. Ac si diceretur. Nulla pars in ea blasphem
 ius uacat. quia opere simul & uoce blasphemat. Ne enim quicquam eius de esse pu
 tetur. excessibus. ideo plenam dicitur blasphemiae nominibus. quod sic generaliter ad
 omne reproborum corpus redigitur. ut tamen specialiter antichristi personam notare.
 uideatur. Et quidem pro inrogatis uulnerum plagis d[omi]ni blasphemare. In hac apoca
 lipsi saepe reprobi memorantur. sed nullus horum ita pessime. ut dicitur natus ille filius.

perditionis. Quicum sit contrarius xpo. quod & nomen eius antichristus indicat. seu uult
haberi pro xpo. At serens. setam quam occisum amonius resurrexisset. De quo & iam
per aplos dicitur. Qui a cluet. satius extollitur. supra omne quod dicitur deus. aut quod
colitur. ita ut in templo dei sedeat ostendens se tam quam sit deus. Jan uero de septem bes
tia capibus decemq. eius cornibus. differendum est. Ad propinquante igitur
nouis simis. per sequutionis tempore decem reges futuros. angelus narrante dicitur
quidam heli loquitur dicens. Bestia quarta regnum quartum erit in terra quod
maius erit omnibus regnis. & deuota bit uniuersam terram & conculcabit & omni
nuat eam. porro decem cornua ipsius regni. decem reges erunt quos uide licet. haec apo
calypsis in septem bestiae capibus ad decem cornibus commemorat. super quos & iam
paulo superius idcirco diademata et. dixit quod regnis omnibus interemptis soli
poterunt in toto orbe regnare. Nec mirum si hoc significant septem capita quod de
cem cornua. cum mulier uel ne rex nunc super aquas multas. nunc super bestiam
nunc super septem montes qui septem bestiae capibus figurantur. sedens. hoc
totum unum corpus ee. ostendat. propter diuersitatem & enim ser. lerum nunc in sep
tem bestiae capibus. nunc in decem cornibus ipsa bestia diuiditur. quia & fraude dea
pit & ui praemittit. De quibus agno ad iuuante uictore. putrum sequentes sententias supra
luis. elis. putare intendimus. Hoc sane primum saecle beatus. sic per hos reges no
uis simis temporis regnum designari. ut nunc quoque. um in saeculo & in omnia in sub
limi potestate regnum uideantur tenere. Si enim deo num capite iohannis sen
tentia. uera ee pronuntiat. quae fidelibus loquitur dicens. omnis sps qui solat
ihm xpm de deo non est. & hic e. antichristus de quo audistis qm uenit & nuncium
in mundo e. quid mirum si idem reges futuri iam nunc uideantur regnare in
mundo quamquam propter excellentiam iniquitatis quam nouis simis diebus san
cta scs detrauent. nec dum regnum accepit sed dicantur. unde & consequenter an
gelus iohanni dicit. bestia quam uidisti fuit & non e. & ascensura e. de bit so
hinc e. fortas se quodcum singulari numero de antichristo iohannes sicut pra
misimus dicitur & nunciam in mundo est. subiecte & ait. nunc antichristi multific
tisunt. Si enim una eademq. sententia speculiter nouis simum tempus designat.
ut a mentis retro acta generalit tempore comprehendat. quod si ita non est. quod
sibi uult quod eadem iohanne de futura. ut dicitur est bestia. angelus loquitur di
cens. fuit & non e. & ascensura e. de bit so. propterea autem septem capita septem mon
tes septemq. reges ee. per sapientiae sensum in subsequenti bus cognoscere ange
lum monuit. ut ad istorum regum similitudinem romam quae super septem mon
tes praesident omni quod dum orbis monarchiae praefuit. dominatu se adduxisse

ostenderet. atq; in p[ro]p[ri]o ciuitatis nomine totius terreni regni potentiam figurasse.
 Septenario enim numero uniuersitatem ipsius dominationis uoluit ostendere. Et
 quod ex in pari & pari. id est. ext[er]nario & quater[n]ario tamquam eclu[er]so confectus.
 id est numerus uniuersitatem designat. Sicut factis in initio huius operis iam dictum est.
 quod de septem ecclesiis in bonis p[re]missis figuratum. Cum unaxpi ecclesia
 pronuntia[re]tur orbem posses[se] terra[rum]. Cuiusdem numerus ex aduerso
 missis quos memorat septem capitibus uidetur opponi. In quibus significata uni
 uersitate potentiae forte dicitur principari. ut scilicet contra agnum eiusq; peror
 bonam diffusam ecclesia septiformem scilicet. id est uniuersalem. septiformiq; sp[iritu] sc[ilicet]
 gratia repleam. Bestia cum septem capitibus septemque spiritalibus nequam id est
 septiformi sp[iritu] repletis ubiq; repugnant occurrit. & in bono enim & in malo sep
 tinarium numerum frequenter ponit scriptura facta testatur. Nam cum sp[iritu] sc[ilicet] pro sep
 tinario operatione testante septiformis esse credatur in bono. sp[iritu] etiam nequa
 septiformis saepius designatur in malo. Hinc est quod in mundas sp[iritu] exiens a ho
 mine. cum septem malis sibi nequioribus reuertit ad domum narratur. Hinc est quod
 septem daemona demaria magdalenae d[omi]n[us] eiecit testatur. & q[ui] horum monar
 chia regum qua expi ecclesiae contraria frequenter opponitur. non solum aperta
 opp[re]ssione potentiae fideles impugnat. uerum & iam sube[m]enta speculauerit
 in laqueis ecclesiae. & manifestam eius potentiam in decem cornibus uenit uentis
 fraudem in septem capitibus designat. Tamquam scilicet bestia agno contraria nunc
 nisbus potentiae uentis. nunc expi atq; ecclesiae simulauchinem fraudulenter. usurpans.
 ad nequitiam septem capitibus persudat. Hinc est quod de p[ro]phetis dicuntur antichristi
 sub figura bestiae loquutione superius p[ro]phetiam dicitur. uictoriam bestiam
 ascendente decem & habebat cornua duo similia agni & loquebatur sicut
 draco. propterea & ipsius nouissimae persecutionis tempus asperrimum ac ue
 hementissimum pronuntiatu[m] dicitur. In quo & ars fallendi potentiae sus
 fragatur. & quod simulatione deest. potestate supplebitur. cum clamatur ille
 homofilius p[ro]phetia eius quem ministri non solum per aperta[m] nequitiam
 uerum & iam simulacris uirtutibus ac prodigijs deceperit plurimos. cuius p[re]s
 tigia fraudis sp[iritu] sc[ilicet] superius memoratelicent. & unum caput ex capitibus sep
 tem quasi occisum in mortem & plaga mortis eius curat. Ex uniuersis scilicet
 potentatibus cularis regni ecclesiae contrarium unum caput id est antichristus
 qui se p[ro]xpo uult suscipi. asserens se a mortuis resurrexisse. Quatenus quos
 non potest uiolenter terroribus frangere. ad lumbrata studeat ueritate sedu
 cere. Et apertam declinantes errorem uerisimilem incurere. ad ligat falsi

De spiritalibus bonis
& malis.

78
tatem. Hanc pestem clarius in euangelio docuit praecauendam ita dicens. Cum in
mundus spiritus exierit ab homine ambulat per loca iniqua quae frequenter
& non inueniens & dicit. uadam & reuertar ad domum meam de exiui & tunc uadit
& assumit secum septem alios spiritus nequiores se & ingreditur ibi & fiunt no-
uissima hominis illius peiora prioribus. Nonne de uno spiritu in mundo superior
loquebatur quare alios septem introducit. Numquid non sufficerat dixisse uadit
& assumit septem spiritus nequiores esse. Quid sibi uult quod alios septem dicit nisi quia
& in uno septem uoluit intellegi. Quis sic septiformis in aperto errore tanquam in
decem cornibus cognoscatur. ut etiam latentibus malis in ueri simile fraude nequior
septuplum inueniatur. Et ut quod dicitur manifestus apparere spiritus bonus quo
aduersitati resistens impletur ecclesia spiritus est sapientiae. cui e contrario malus op-
ponitur spiritus insipientiae. quo aperte uentati cornibus resistens pars infans ad-
uersa. Alii peior simulatio sapientiae. quoniam ueri simile fraude septies ac multipli-
cius pars aduersa ad seducendum praecualens spiritus bonus spiritus intellectus malus au-
tem spiritus stultitiae. Alter peior simulatio disciplinae. spiritus bonus consilius malus au-
tem spiritus imprudentiae. Alter peior simulatio prouidentiae. spiritus bonus spiritus fortitudi-
nis cui opponitur malus aperte ignauias spiritus. Alter peior infirmitas fallens obum-
bratione uirtutis spiritus bonus spiritus scientiae. cui e contrario opponitur malus spiritus ig-
norantiae. Nequior autem usurpatio scientiae. spiritus bonus spiritus pietatis malus uero
spiritus impietatis. Alter peior falsae pietatis obtentus spiritus bonus spiritus timoris dei cui
contrarius est spiritus temeritatis. Alter peior dolus fictae religio sitatis. Hinc est
quod ipsa bestia cum sit ex septem ipsum septenarium excedens numerum octauum
inuenitur. Hinc per psalmistam specialiter de anti christo dicitur. Sed & inmis-
dit cum diuitibus in occultis. De quo etiam apostolus dicit. Tunc reuelabitur
ille iniquus quem dominus ihesus inter faciem spiritus omnis sui & destruet in illustratione aduen-
tus sui. eum cuius est aduentus secundum operationem satanae in omni uirtu-
tate & signis & prodigiis mendacibus & in omni seductione iniquitatis in
his qui pereunt. In uirtute scilicet aperte potentiam insignis uero & prodigi-
is mendacibus ac seductione iniquitatis. hypocrisis simulatae uentatis
de signa uirtute. Sequitur. Et mulier erat circumdata purpuro & cocco & in-
aurata auro & lapide pretioso & margaritis. Pulchre sermo diuinus uni-
eodemque corpus diuidens in singulis partibus proprietatem loquutionis
seruat quantum enim ad litteram contrarium esse uidetur. si uel mulierem
cornua habere diceret uel bestiam auro ac lapide pretioso circumdatam
pronunciaret. cum tam in misero intellectu uerbae peiam diximus. hoc sit

mulier super bestiam sedens. quod est bestia quae mulierem portat. Ac per hoc in
 figura iam & mulier cornuta & bestia cleaurata inuenitur. Sicut autem in his speciebus
 purpura salicis & coccino & auro uel lapide pretioso uel margaritis mundi ostendunt
 diuitias. quare pro bonorum animos ad uoluptates inlicitas. quatenus per
 eas eorundem uitia designentur. Sicque eisdem speciebus in quorum figurantur
 mala. ut tamen aliter in seculis per eas & bona figurentur electorum. Sed nec mirum
 si illa quae reprobis mala significant. significant bona electorum. cum & ea
 quae in parte ecclesiae designent reprobi se habere contendunt & ut de mul
 tis pauca per stringam de hac meretrice dicitur. Mulier erat circumdata pur
 pura & coccino. Desponsa uero xpi salomon loquitur dicens. Stragulam ues
 tem fecit sibi brissus & purpura indumentum eius. De meretrice dicitur in aurata
 erat auro & lapide pretioso & margaritis. Desponsa autem psalmista claudicat.
 Adstitit regina ad dextris tuis in uestitu cleaurato circum amicta uarietate. De
 qua etiam in hac apocalypsi dicitur. Lumen eius simile lapidi pretioso quod
 ergo mirum si una eademque res cum reprobis simulationem demonstrat.
 demonstrat etiam electorum uerae fidei religionem. Quae uero in reprobis
 rum parte significatur per purpura uel coccinum. nisi simulati regimini fucus.
 Et quia uero purpura in sanguine tingitur. per ea illucitas designatur in bonum.
 De qua in euangelio dicit. Maiorem habet caritatem nemo habet ut animam
 suam ponat quis pro amicis suis. Coccus uero ignis speciem tenet. & quid per eum
 nisi eadem caritas figuratur. quae per spiritum sanctum in cordibus nostris diffunditur.
 Sed nec mirum. Ipse enim spiritus sanctus ignis appellatione designatur. Hinc etiam dicit.
 Ignem uenire mittere in terram & quid uolo nisi ut ardeat. Hinc in actibus apos
 tolorum dicitur. Factus est repente de caelo sonus tamquam aduentus
 spiritus uehementis & repleuit totam domum ubi erant sedentes. & apparuerunt
 illis dispersae linguae tamquam ignis. Per hanc caritatem contra delin
 quentes in zeli feruorem accendantur electi. per huius simulationem contra
 bonos in oculi feruorem excitantur reprobi. per hanc caritatem & ipsos quos
 patiuntur inimicos diligunt electi. per huius simulationem nec ipsi par
 cunt se ipsi reprobi hanc caritatem secantur praedicatores se cum ab errore ad
 cognitionem ueritatis reducant errantes. hanc se habere simulant peruerso
 rum dogmata secantes. Cum ueritate in mendacium traheant festinant di
 electos. quod autem in fausta meretrice in aurata auro & lapide pretioso
 ac margaritis dicitur ad eandem rem pertinere uidetur. ad reprobis salicis
 simulationem per quam plurimi decipiuntur. quidem paucorum nisi

De igne caritatis

· sapientia · quid autem per omnem lapidem preciosum · nisi summa omnium uirtutum
· quid uero per margaritas · nisi studium uitae caelestis exprimitur · quae uel dictū
· ē cum sola se xpi habere gloriatur ecclesia fallaciter usurpare nititur pars aduer
· sa · Quatenus dum quos libet aperta potentia ad errorem trahere non uult ob
· um brata seductione utriq; simili fraude decipiat · De quibus cum precedenti
· uersu des septem bestiarum capitibus septemq; nequam sp̄s ageretur plenissime
· disputauimus · quid autem intra huius pulchritudinem lateat aperitur ·
· cum de compta meretrice subdit · Habens poculum aureum in manibus plena
· abominacione & immundicia fornicacionis eius · Ipsa enim significat pocu
· lum aureum quod per mulierem in aurum auro propheta dicente · calix au
· reus babilon · quae in manu id ē in operatione foris quidem p̄ simulatione
· quasi pulchra apparet · cum sit intus abominacione atq; in mundicia fornic
· tacionis plena · Aurum enim simulat ueritatis p̄ h̄r potestatem fingit · ut faciat
· ad immundiciam fornicacionis quem libet bibendum inuitet · Tale enim quid
· dam in euangelio dñs exprobat dicit · uae uobis scribae & pharisaei h̄
· pocritae qui similes estis sepulchris dealbatis quae a foris quidem parent ho
· mini b; speciosa intus uero plena sunt ossibus mortuorum & omnis puritiae
· Sequitur · Et in fronte eius nomen scriptum · mysterium babilon magna
· mater fornicacionum & abominacionum terrae · Ne superstitio erroris pil
· lio simulationis obiecta falleret incautos diuina misericordia extitit lo fron
· tis scitee sollicitos · Sed cur tam innumeros ipsa simulationis arte decipit · cum
· in fronte nomen babilonis portet id ē confusio nisi quia non omni b; datus ē
· nos semysterium ei sicut nec omni b; nos semysterium regni caelorum · nomen
· quidem eius in fronte id ē in aperto scribitur · sed quibusdam in mysterio claudi
· tur · unde & in hac apocalypsi propter reprobos quidem iohanni angelicus
· ceditur · Signa quae loquuta sunt septem tonitrua & noluerunt scribere · sed pro
· pter electos ab eodem angelo affatur · Ne signa ueris uerba prophetiae libri
· huius · cum uero constat quid initium peccati a diabolo coepit · quid si uiult
· quod babilon mater fornicacionum uocatur · nisi quia antiquus hostis tam
· quam adulter peccati semen fudit · mulier uero concoepit & peperit Et clero
· co consequenter babilon peccati mater appellari meruit · Ambo enim pecca
· ti genitores fuerunt · quia adulter & meretrix unum corpus effici meruer
· uel certe quia ex reprobatione male imitationis soboles procreantur ·
· propterea babilon in uocetibus transgressionum mat̄ fornicacionum ap
· pellatur · Sequitur · Et uidi mulierem ebriam de sanguine sanctorum & de

sanguine martirumibū. Quis iudicio hannes aut nos in iohanne ut accē ut
 ruit dicam & ille & nos. Quid iudicille uel quid nos iudicimat aut uisurisumus.
 Et uierē utiq; sanguine rōrum ebriam quod procul dubio duobus modis po
 test intellegi sicut in p̄cedenti libro iam diximus. Scilicet uel quia corporali
 ter si uel iudaei seu gentes sanguine rōrum fuderunt. uel quia sensus prophetarū
 in carnalem intellectū commuta uerunt. Ideo carnis corruptionibus aduenerunt.
 Mentū enī effusi sanguinis exigit ut carnaliū corruptionibus tamquam sanguini
 bus debratuntantant. Hinc ē quod sū per uis meli laudibus angelis aquarū con
 crepat. lustul et quies & quierat rē qui hac iudicasti. quia sanguine rōrum & propheta
 rum effuderunt & sanguinem eis dedisti bibere dignisunt. quasi enī ipsum rōrum
 sanguinem bibunt. quib; mentam effusionis illius carnalium uiciorum in lecebris
 debrantur. Sequitur. Et miratus sum cum iudicissem illam ammiratione
 magna & dixi mihi angelus. quare miraris. Ego tibi dicam sacramentū mulieris
 & bestiae quae portat eam quae habet capita septem & cornu ad decē. Quid ē beatae
 iohannes apostol. e quod uisa muliere miraris. nū quid nā quia in spū raptus cor
 poralia cernis & quid significent ignoras. Quenī diuinitatis spū subleuatur
 utiq; non corporalia corporali bus sed spiritalis spiritali bus oculis intuetur. ac
 q; ipsa spiritalis uis rōm intellectū ē. quid inquam ē quod uisa meretricē miraris.
 nisi quia nām p̄sonā intua adsumis. Quidum in sacro eloquio obscura quaeq;
 ac diuer sarum figurarum umbris ad opta plerumq; non intellegimus. mentis
 stuporem incurrimus. Hanc enim ammirationis ignorantia. nos modo intū ob
 tectis locutionib; patremur. Nisi iohannes in nā p̄sona ea quae iam nouerat di
 dicit rē. Quam obrem quasi ex occasione ammirandodubitat. ut sacramtū meretricis
 & bestiae in nobis discat. quod sine dubio. nunc usq; fieri certum est. Nam coti
 diae iohannes in hac parte ammirans & ignorant ab angelo docetur. cū p̄di
 catorer sē ut obscura quaeq; in diuinis uoluminibus intellegere possint in
 quibus antea sensu nuta bant. subito per inter nam aspirationem a xpo instruunt
 quod mihi hominum minimo saepe euenisse congaudeo. Hanc in corpoream uocē
 quae dicitur quare miraris ego ostendam tibi interius frequenter audiui. quam
 obrem obsecro mi beatae angelorum angelus. ut eodem modo cetera quae sequuntur
 ostendas. Sequitur. Bestia quae uelista fuit & non ē. & ascensura ē. de a br̄ro & in
 interitū ibit. Ab exordio mundi quo primū antichristi membrū ante reprobus
 ap paruit usq; quo ipse nāt gr̄ssionum auctor antichristus apparuit. huius
 bestiae corpus extruitur sicut ecclesia ab abel iusto usq; ad no uis simum xpi
 aduentum. Et ideo decaedem bestia dicitur. fuit & non est. quia decedentiam

ss.
 ss.
 ss.

ss.

et succedentium si bige nerationum ordine suppleatur. Ac si diceretur fuit in
ecclesiis membris non est autem adhuc in subsequentiis. Quod uero de abris
ascensura praedicitur. populus ex populo exurgere narratur. Ipsa enim bestia abris
sua est de qua pars bestiae ascendere dicitur. In qua ad iam nunc dia bolus nequan
tu uale nocere ualeat. religatus tenetur. Bene autem natiuitas bestiae ascensus
uocatur. quia ab ipso exordio carnis contra auctorem in superbia eleuatur. Decem
membris per psalmista dicitur. Posuerunt in caelo os suum & lingua eorum transit in terra. ¹⁴⁶
Et rursum. Superbia eorum quae odere ascendit semper. & de quoniam princeps
specialiter dicitur. Aduersaturus extollitur supra omne quod dicitur dicitur aut quod colitur.
Quod uero de praefata bestia dicitur. in interitum ibi generaliter hoc de omnium
corpore intellegere debemus. Inter haec autem extitisse quosdam scimus qui
hunc locum ita exponendum adsumpserunt. ut in eo quod dicitur bestia quam
uidisti fuit & non est & ascensura est de abris non enim fuisse putarent ipsumque ab inferis
resuscitandum & antichristum fieri assererent. Septem enim bestiae capita septem
reges romanos intellegentes. Et unum de eiusdem bestiae capitibus in mortem oc
cisum neronem astruunt. qui se ipsum inter fecisset. ut ipsi dicunt narratur. Plagam
mortis eius in eorum dixerunt. quod hunc ab inferis resuscitandum putauerunt
quae profecto intellectum uulgi & sequi. ut minus sapient non facile dixerim.
maxime cum & ab ipsis mediocribus quam sit absurdus possit sciri. Sequitur.
Et mirabuntur in habitantes terram quorum non sunt scripta nomina in libro
uitae. a constitutione mundi uidentes bestiam quae erat & non est. Translatio
nominum quis hoc in loco fieri non uideat. Nam ipsi sunt in habitantes terram
ex quibusdam num bestiae corpus extruitur. Sed diuiditur corpus in partes
ut in caput ueluti occisum non bestiae specialiter transferatur. Pars enim bestiae
quae bestiam uident ammirat. Idem unius corporis membra quae in nouissimis
uisa damnatione sua capitis conturbantur. Ipsi namque quos finis seculi uenit
in uenit in carne. suae damnationis intentum experientes. se in cogni
tione mirantur. Non ipsum fuisse christum quae putabant ob uim bestiae
seductione decepti. sed christum utique. nomen quae sine dubio iudicem sentent. iustissime
condemnat. quod autem de hac bestia reperitur. fuit & non est. specialiter ad
ipsum transgressionis caput referatur. Ita sentiendum est. sicuti generaliter de toto
malorum corpore intelleximus. Dicitur ergo de principali bestia. id est de ca
pitate bestiae. fuit & non est. Ac si aperte diceretur. Et in membris suis iam appa
ruit & tamen adhuc ipsum membrorum caput per se & ipsum non uenit. quod
beatus iohannes in epistola sua confirmat dicens. Omnis spiritus qui soluit

ihm ex dō non est & hicē antichristus quod audistis qm̄ uenit. Hinc est quod aposto-
 lus cum de manu festatione eiusdem nequissimi hominis futura fidelibus pauca fecisset
 loqueretur. subiunxit dicens. non retineatis quodcum ad huc esset a pud uos huc
 dicebam uobis. & diuine quid debeat scitis ut reuelatur in suo tempore. Nam in
 terum iam operatur iniquitatis. Effertur sane idem homo peccati deabit so-
 ascendere dicitur. quia de profundissime iniquitatis iudeorum populo gene-
 ratus humanae naturae metas transcondens. supra omne quod dicitur deus aut quod
 colitur eleuari nititur. Quis autē sit liber uitae in quo reprobos nominanō
 inueniuntur scriptae. superius nisi fallor docuimus. cuius enim quaedam di-
 uinae quante saecula electos praedestinauit ad uitā aetnā. ut quid uero p̄ dicitō
 rum nomina in hoc libro non inueniuntur scripta. Nisi quia in partem bestiae futuri
 atq; a belectorum corpore separandi diuina praesentia ante saecula sunt praecogni-
 ti. quamuis & electos se nosse & reprobos ignorare dicat. sicut enim nouit quis uis
 eius qui bus se & iam diciturum ē. re promisit dicens. uenite benedicti patris mei
 peripite regnum quod uobis paratum est. ab origine mundi. Ita & qui non sunt
 eius non habet scriptos in libro uitae. a constitutione mundi. Id ē. ad uitam praedis-
 tinatos. Sectam quam sibi incognitos & a longe praesatos & in ignis supplicio tra-
 dē & cruciandos qui paratus ē. diabolo & angelis eius. quibus & dicit non noui uos.
 dicit ecclesie. a me omnes. uero operari iniquitatis. Sed quia huc paulo superius. Latius di-
 gestasunt. In his moras nobis facere non debemus. Sequitur autem auctor huius re-
 uelationis ammonens per sapientiae sensum. ei quae ingent animaduerti. ut enim

55. **H**ic est sensus qui habet sapientiam septem capita. septem montes sunt super quos
 55. mulier sedet & reges septem sunt quinq; ceciderunt unus est. Alius & nondum
 55. uenit & cum uenerit oportet illum breuitem pore manere. Saep̄ enim dixisse
 merecolo in unaqua; specie generis plerumq; ostendi. quod hic fieri prudenti lectori
 facile animaduertit. Nam quod est. omnis bestia. hoc septem capita. Demq; capi-
 ta & septem montes dicit ēē & septem reges. id est uniuersam alorū partem quae in praepo-
 sitis tamquam in regibus constat & subiectis plebibus. hoc autem nunc
 requirendum est. quia ipse septinarius numerus. in qui natio ac sin
 gularibus posito diuiditur. nullam q; dubium quae in huma
 naturae primordia. antequam & iam rationis capax fiat
 quinq; corporis sensibus regantur. scilicet uisu
 auditu gustu & odoratu & tactu. p̄ quos non
 solum humanus animus uerum & iam bestiarum
 appetit quicquid de mulca. fugit quicquid of

fendit. postquam autem utendi ratione tempus aduenit aut spiritualis intel-
lectus qui ad aeternam regat. aut error qui ad interitum ducit succedit. Et quia post
primordia carnis uitae error dominium in reprobis capit. quasi quinq; subtra-
tis regibus. unus super. esse dicitur. Ac si aperte dicitur. Et ad peritiam intelle-
gendi aetatem peruenierunt. & tamen errorem super se regnare uoluerunt.
hinc est quod de quibusdam dñm cognoscentibus & tamen errorem sequentibus
apostolus dicit. Cum cognouissent dñm non sicut dñm glorificauerunt aut gratias
egerunt. sed euaniuerunt in cogitationibus suis & obscuratum est insipientium
eorum. dicentes enim se esse sapientes stulti facti sunt. quorum speciem illa
mulier. samaritana gessit se mihi uidetur. antequam ad spiritalem intelle-
tum perueniret. Cui ad dño dicitur. Quinq; uiros habuisti & nunc quem ha-
bes non est tuus uir. Non legitimo scilicet eam sed aduultero ut designans.
Ac si eidem mulieri. alius uerbis dicitur. Quinq; reges iam ante caeciderunt
unus autem qui te mansit non est tuus. quia post primordia carnis uitae
non spiritualis intellectus qui ad uitam aeternam regat. sed nequissimus er-
ror. in te dominari coepit. qui ad perpetuam mortem pertrahat. Quod autem
sequitur alius nondum uenit. illa eiusdem malicor poris residua pars intel-
legitur. quae non solum per apertum errorem nocet. uerum & iam per uersimili-
lem fraudem miserabilius decipit. quaeq; de cetero successura generationi eodem
maligno ac septiformi spū possidenda declaratur. illa scilicet quae triennio
& sex mensibus hinc aperto errore rapatur. illinc ne agnoscat miraculo-
rum signis obtegatur. quia enim illius nouissimae temporis regnū phantē
residua corporis partem designetur. huius reuelationis uerba testantur
quibus dicitur. Cum uenerit oportet illum breuiter tempore manere. Unde
dñs in euangelio ait. Nisi ad breuiati fuerint dies illi non fuerit salua om-
nis caro sed propter electos ad breuia buntur dies illi. Sicut autem in septimo
qui necdum uenit residua maenequiorē illam dicimus partem designari
ut in pro septi- mo septem & iam intellegamus id est. quinq; & u-
num. & alium qui necdum uenit. quia & septimanum
num. ram excedit. tamen non alterius generis sed ex
septem esse phibetur. Unde & sequitur.
Et bestia quae erit & non est. & ipsa octauae
& ex septem est & interitū uadit. Ac si dicitur.
Illa residua pars corporis quae iam in praee-
denti bus membris erat sed necdum in subsequen-
tib;

apparuit cum proprio in haesente corpore & septinaria & octaua erit; ut talis sicut pri-
 misimus & eiusdem generis malignitatem ostendens & septinarium numerum
 transcendendo septuplum nequorem in hypocrisis simulatione ueritatis designa-
 re. Sicut enim in suo dñs testimonio quasi de uno in mundo spū loquent sed septem
 in eo designans repente subiecta dicit. Assumens secum septem alios spūs nequiores
 se. sicutor huius historiae. nunc septem in choans alios septem in uno eius de-
 generis idē octauo uoluit designare. Sciendum uero quia sicut iam diximus
 cum eiusdem partis aduersae simulatio in septem capitibus describitur. apta
 potentia in decem cornibus ostenditur. Cum uero eiusdem obiecta fraus octauo
 numero subponitur. manifesta potentia in septem capitibus declinat. sicq;
 fit ut diuerso narrationis ordine cum septem ad decem respiciunt occultanequi-
 tatis in septem capitibus. aperta uero potentia in decem cornibus demonstratur.
 Et rursum cum septinarius septimus octauo loco sub positus septem intendit
 p septinarium septimum octauo loco subrogatum uerisimilis fraus p septē ue-
 ro capita manifesta nequitia declinat. Ipsi ergo repbaenouissima pars corpo-
 ris & in decem cornibus aperta saeuia potentia. & in septem capitibus p ueri-
 similem decipit fraudem. Rursumq; Et in septē capitibus p eandē saecularem
 potentia ueritatis praemittit. & septinarium numerum septuplū excedens octaua p hy-
 pocrisin scitatis fallit. Quod autem de bestia subditur. & in mente rē uacuo de-
 omni proculdubio perditō rē corpore dictum intellegere debemus. quando fu-
 turo iudicio capiteū corpore uidentibus cunctis praecipitur. Quia cū sacrae
 historiae scriptor de ea dem bestia dicit. ex septē ē & in mente rē uacuo abiq;
 dubio eiusdem damnationis meritum unius generis ē. confirmat. Sequit̄
 55. **E**t decem cornua quae uidi sunt. decem reges sunt. qui regnum nondū acceperūt.
 56. sed potestatem tamquā reges una hora accipient post bestiam. Ipsi saeculi
 regnū cū subiectis plebibus aperte contra xpm & ecclesiam saeuient in decem
 cornibus describitur. Congruum enī erat ut narrata imaginaria bestiae seduc-
 tione. quā nunc in septē capitibus. nunc in octauo ac septinario septimo designa-
 uent. De capite eius de bestiae saeuia loqueretur. quam in decem cornibus con-
 stare praemisit. Cū autē eadē decem cornua. id ē. decem reges iam praesce-
 rint. & sint in mundo regnantes. Idcirco adhuc regnū necdū accepisse dicunt.
 quia nūquā in retro actis temporibus. ita in sublime erecti sunt. sicut erigendi
 erunt. cū capite eorū in mundo apparuerit. sicut & regnū ecclesiae ante re-
 demptoris aduentum. Erat quidē in mundo. sed tunc in celitudine sur-
 rexit. cum capite eius in carne apparuit. Sicut enim dicitur. Decem cornua.

· quae uidiſti decem reges ſunt qui regnum non dum acceperunt. ſed poteſtate
· tāquā reges una hora accipient^{poſt} beſtiam. Tamquā diceretur. & nunc quidē
· reges ſunt. ſed tam ad comparationē illius extremae poteſtatis. necdū p̄ ſectae
· regnū acceperunt. Sed hanc poteſtate poſt beſtiam. idē in ſubiectioſe illius ſa
· pitas quod quaſi occiſum ſimulatae reuixit tāquā in bra & ipſi ſimq; beſtia p̄cipi
· ent; Unde & p̄ angelū danieli dicitur; beſtia quarta regnū quartū erit in tra
· quod mauiſ erit omnib; regniſ; & deuora bit uniuerſam terram & conculcabit
· & comminud̄ eam; porro cornua decem ipſius regni decem reges erunt. & ali
· uſ conſurget poſt eos. uidelicet Antichriſtus. & ipſe potentior erit prioribus.
· & tres reges humiliabit; Subaudiſ. Omnes ſibi adiacentes; & ſermones con
· tra excelſum loquetur. & ſcōralis ſimi conterd̄; Quid enim p̄ quartam regnū
· niſi romanorum imperium designauit. In quo uidelicet iſti decem reges eē. p̄
· quos itaq; Antichriſtū dī. ſurrecturus. Cū ergo eoſdem reges haec apocalypſis
· necdum regnaſſe. ſed poſt beſtiam regnum dicit p̄cepturos. quos danieliſ p̄
· pheta Antichriſtū praecelſiſſe. & i beo quosdam eorū humiliatos inſinuat. con
· ſtat procul dubio. quia & ante eum regnum tenuerunt. & tam cū ultra modum en
· guellet non ualuerunt. niſi eius ditioni ſubderentur; quod autē uniuſ hōne
· ſpatio regnum eorum futurum eē. p̄ beſtiam deſcribitur. ipſi uſ no uſ ſi me p̄ ſequi
· tionis tempus inſinuat. quos alio & ultra modum ſeculo regnum contra xp̄m
· & eccleſiam tanto in manuſ ſaeuioſ. quanto nullam ſuorum diſſenſionem ad ma
· lum habebit. Unde & ſequitur. **H**u unum conſilium habebunt & uirtutes
· & poteſtate ſuā beſtiae tradent; Et quod erit hoc conſilium. niſi illud quod tam
· quam beſtiam agnum inuadant. quo corpus xp̄i in ſuum corpus trahant. ſedē
· ſilium beſtiae. innocētia agni deſtrud̄; ſcriptū nā que ē. Dñs diſſipat conſilia
· gentium. reprobat autem cogitationes populorum. & reprobat conſilia principū
· Conſilium uero dñi manē & in aeter num cogitationes cordis ei in ſaeculū ſaeculi
· Et rurſū. Non ē ſapientia. non ē ſcientia. non ē conſilium contra dñm; ut enim
· agni regnum diſſipent. poteſtatem ſuam beſtiae tradent; Illi ſaluaſ capta qd̄
· quaſi occiſum ſimulatae reuixit; Sed illorum potius minuetur. quia regnū
· agni omnia regna comminuent in aeter nū ſta bit. & populi ſcient dñm ſuū.
· optinebit & faciō; Unde & ſequitur; **H**ic u agno pugnabunt. & agnus un
· cō illaſ. qm̄ dñt dominorum eē. & rex regum. & qui cū illo ſelecti & uocati
· & fideleſ; cum parit ad uerſae certam angeluſ exprimerē & congruent ſime
· in conſolationem electorū agni uictoria ſubiundit; quamquam enim ſin
· gulariſ agnuſ in lupoſ miſerit ſuoſ. ipſe tam pugnāt in ſuiſ. ipſe uincit.

in suis quante passionem aut suis; Caudete quia ego uici saeculum; qui q: usq: in
 finem nobiscum semansurū incertamine promittit dicens; Ecce ego uobiscū sum
 omni b: diebus usq: ad consummationem saeculi; Ne ergo paucant agni inter den-
 tes luporum. attendant in sepugnantem agnū uictorem. Audiant agni inter besti-
 as constituti; maior ē. qui in uobis ē. quam qui in hoc mundo; Audiant quod hie-
 riae prophetae in persona ecclesiae. ad dño dicitur; bella bunt aduersum te & non pro-
 ualebunt. quia ego tecum sum. ut saluente. & erua me dicit dñs; Subiungitur
 autem causatae uictoriae cum de agno dicitur. qm̄ dñs dominorum ē. & rex
 regum; Ac si diceretur; Idcirco agnus triumphat in suis. quia & si reprobi filiorū de-
 gloriam p̄diderunt. dominium tamen eius non euaserunt; utitur tamen eis ad uic-
 tatem scōrum. & iam cum pugnat aduersus eorum perfidiam; Secundum hunc
 & iam intellectum. nabucho donosor seruus eli uocatur. & angelus refuga sp̄s
 dñi malus; Adhuc autem subiungitur causa cur agnus uincat in suis. cum dicitur.
 & quicum illos sunt electi & uocati & fideles; Subaudiis. propterea reges ex-
 superat; Bene autem praemittuntur electi ac deinde subiunguntur uocati
 & fideles. quia secundum saluatoris sententiam. multi sunt uocati pauciue-
 lecti. tamquam a p̄te dicitur; Agni sunt ad agnum p̄tinentes agni in-
 herentes. Non lupis peciem agni simulant; Quod multi ex his facere uiden-
 tur. qui tantū modo uocati. sed non erāt electi. Agni ergo sunt cum bestia bel-
 lantes. innocentes & recti; Innocentes scilicet & quia morsum malitiae non habent.
 Recti uero. quia luporum insidias cauent; De quibus. id ē unicus agnus clamat
 & dicit. Innocentes & recti adhaeserunt mihi. Quos & iam exhortatur dicens; Es-
 tote prudentes sicut serpentes. & simplices sicut columbae; hinc de iusto uiro dñs.
 Erat uir ille simplex & rectus; Sed ecce iam agni innocentes sunt. quia malum
 pro malo non reddunt; iam recti sunt. quia malorū insidias cauent; Nūquid
 tantū modo in his uiuent. minime; Innocentem enī & rectū quē libet. cē. le-
 gium ē. aetatis est. atq: ad bellum promptissimū. sed ad sumat. necesse est
 gladium sp̄s. quod ē uerbum di. quod pot sit hinc inde feriendo quos di adae-
 nam di praeparare. quosdam uero inmundis uolucris inescam dare. &
 hinc hieremias ait. Non tacebo qm̄ uocem bucināe audiuit anima mea.
 clamorem proelii; Hinc eidem prophetae ad dño dicitur; Ecce electi uerba
 mea in ore tuo. ecce constituit hodie super gentes. & super regna. ut uellas.
 & destruas. & dissipas. & dissipas. & aedifices & plantes; hinc esaias ait.
 Dñs ab utero uocauit me. de uentre matris meae recordatus ē nomen meum.
 & posuit os meum quasi gladium acutum; Hoc enim gladio idem agnus uti-

declinatur. Sicut inferus in hac apocalypsi per iohannem dicitur; De coreus
procedit gladius. utraq; parte acutus; atq; post paululum subditur; Cuius bestia
& reges terrarum & exercitus eorum congregatos ad faciendum proelium cum illo qui
sedebat in aequo; Rursum q; post pauca; Ceteri inquit occisi sunt gladio seden-
tis super aequum. qui procedit de ore ipsius; hinc electorum ecclesiae angelicus uo-
ce dñs remittit dicens; uenit tibi cito. & pugna bo cum illis in gladio oris mei;
De hoc gladio p̄ p̄l̄m istam. uenienti propugnatori dicitur; Accingere gla-
dium tuum circa femur potentissime; quid enim gladium circa femur re-
demtorem n̄m accingere. nisi praedicationis suae doctrinam ex carnis adser-
uacione roborare; sed non diutius iam in his debemus immorari. quae nos superi-
us latissime nouimus digessisse. Ergo sequentia uideamus; At enim; &
dixit mihi; aquas quas uidisti ubi meretrix sedet & populi sunt. & gentes & linguae;
Quid significant aquae non humana sed diuina uox p̄ angelum elocet; sed cur
ipsa meretrix supra aquas sedere dicatur. cum ex ipsis aquis ipsa constare cre-
datur. nobis inquirendum reliquit quod utique paulo superius iam nos fe-
cisse meminimus; Ap̄tesaluc̄ ostendentes idcirco unum eod̄emq; generale
corpus in parte uel species diuidi. id est. in meretricem & in aquas multas. ut no-
bis pro certo daretur. intellegi quae ex parte regnum diaboli amplius domi-
netur in suis. id est. ex quasiue specialiter. seu generaliter ad ōm̄ reprobi forni-
cantes pertinere probantur; Meretrix enim supra aquas sedet & qui ad dominationis
regnum libido uictorum in reprobis tenet; uel certe quia ipsum antiqui hostis
regnum ex multitudine populorum presumptionis fastu gloriatur; Ideo me-
retrix supra aquas multas sedere describitur. Tamquam scilicet unum corpus
in abiectis membris principatum tenens; sed & haec quia paulo superius la-
tius expressa sunt. ne ultra quam deo & lectorem oneremus. canunc plenus
repetere studiose uitamus; Sequitur; Et decem cornua quae uidisti & bestia
odient fornicariam; Non arrogans deo uideri si difficultates huius apo-
calypsis. propter paruulorum sensum. toties inculcan dorepetam quoniam
uident incurere; quia nec eos ad eius intellectum perducere ualeo. nisi qua-
liter iuxta litteram sibi contra riasint quae narrat. in sinuare studuero;
Ecce enim dicit; Decem cornua quae uidisti. & bestia odient fornicariam uide-
re cornua & bestia sint ipsa fornicaria; De qua ad huc subiungit; & carnes ei
manducabunt & ipsam igni concremabunt; Numquid enim aliud sunt car-
nes meretricis quam ipsa uel carnes eius manducant. & ipsam igni concrement.
Aut si hoc est fornicaria quod carnes eius sicut manducant. quodomo carnes ei

fig. qui fornicariam odient. quid illorum cordibus dedit nisi ut beneplacitū eius facerent. regnū suū bestiae.

55. igni concremant. Sequitur autem & dicit: Dñs enim dedit in corde illorum ut faciant quod illi placitum ē. ut dent regnum suum bestiae; qui b; dedit nisi regi b; & bestiae: hō tractant. Reges ergo & bestia qui odiant fornicariam & desolatā & nudā faciunt illā. & carnes eius manducant & ipsam igni concremant in faciendo bene placitū dñi potestatem suam bestiae tradunt; hanc reges & bestia odiant fornicariam. hāc idem reges & bestia potestatem suam bestiae tradunt. quid ē hoc & certe ut saepe iam dixim & timeone forte fastidiosē dixerim. hoc sunt reges & bestia meretricem odientes. quod ipsa meretrix quae odio habetur. Ac per hoc cum reges & bestia meretricem odiant se ipsos odiant. In quorum odium & ipsa bestia uenit cui potestatem suam reges & bestia tradunt. quia unum est. generale corpus caput uel uicē & mēbra; Sed propter minutias diuini eloqui in partes uel species diuisum nobis peninat tingibile. sed annuente agnouitote cum quo reges & bestia pugnant. Dicamus prout ualemus. utrumq; ualemus: quale accipiendū sit. quod idē reges & bestia fornicariam odiant. Quod uel uicē & odium tribus modis ual & intellegi. unū igit eodemq; malorum corpus diuisum in partes. tam quam genus in species. cum fornicariam odit se ipsū odio insequitur. quia sicut scriptum est. Quis diligit iniquitatem odit animam suam; Cuius tamen sententiae illud dñi dictum. quasi contrarium eē uidetur quod dicitur. qui amat animam suam perdat eam & qui odit animam suam in hoc mundo in uitam aeternam custodit eam; Sed sciendum nobis ē. quia aliud ē odium quo electorum animae in praesenti uita perduntur. ut in futurum custodiant. atq; aliud quo reproborum in hoc saeculo amantur ut pereant. & unde electi suas animas in praesenti uidentur odisse. indeam plus probantur dilexisse; atq; unde reprobi amantur. inde conuincuntur odisse. Ille & enim odendo animam suam diligit. qui carnales eius concupiscentias in hac uita interficiens. ad capiendam futurae hereditatis dignitatem praeparat; at contra quasi diligendo. quisq; animā suā odit. qui uoluptatem eius in lecebras in hoc saeculo non refrenans. ad suscipiendam futurae famis miseriam aptat; Quam obrem concordari sibi uidentur utraq; dicta. quia & quis diligit iniquitatem odit autem iustitiam; ipse utiq; male amando odit animam suam. Et contra quis quis odit iniquitatem diligit uero iustitiam ipse procul dubio benediciendo diligit animā suā. uel certe quia sicut legimus semper in super bos iungias. scilicet reges & bestia fornicariam odisse. idē se ipsos narrantur. de qui b; p paulum dñs. Inuicem inuidentes inuicem odientes; uel certe reges & bestiam fornicariam odisse ē. ipsas carnalium uiciorum in lecebras. nouissimi examinis clare reprobos abominare.

De odio electorū.

Ac si angelus ex persona ecclesiae diceret. Carnalium desideriorum corruptiones
quas nunc reprobis adō fornicantes ardentissime diligunt. cum circa finem seint
uita bi iudicio clamnandos agnouerint manifestam agni uictoriam ultimo
in lucet cente die perspexerint in oculum eis conuertentur. sedm hil proderit odis
se tunc malum quod fecerunt. quando ipso malo non carebunt. accusabunt nā
q: se ipsos sedm accusando non excusabunt. Contra uero ipsi se sua sententia con
demnabunt. cū enumeratis ad nō ecclesiae bonis dixerint se illa minime adim
plessit. Quibus & merito dicitur. Item a ledicti in ignem aeternum. Qui paratus
est diabolo & angelis eius. De quibus adhuc sub specie meretricis subiungitur
Ecclesiam facient illam & nudam & carnes eius manducabunt. & ipsam igne
cremabunt. Ecce est illud desertum quo iohannes ducitur in spū ab ange
lo ut damnationem meretricis aspiciat. Illud scilicet in quo dī non inuenitur
pacis & caritatis habitator. quodq: secundum cuiusdam iusti prophetiam
in membris suis dicere uideatur. Recede a nobis scientiam uiarum tuarum
nolumus. hinc heremias deserente dō desolatam iudeam aspiciens. lamentabi
li uoce deplorat dicens. quomodo sed & sola ciuitas plena populo. si plena populo.
quomodo sola. nisi quia dō deserente. idem populus factus fuerat diachonum
uidelicet in mundorum spirituum solitudo. Quid autem in nuditate meretricis
accipere debemus. amissionem baptismatis. an caritatis. an immortalitatis.
Sciendum procul dubio. quia dum alii baptismatis sacramenta iterando rescindi.
alii pro bonū maculis respergunt caritatisq: iura relinquunt. Alii neutra recipi
unt. simul omnes reprobū mortalitatis ueste senudant. In eo enim quisq: in
mortalitatem animae p dicit. quouelam p baptismatis sacramenta caritatisq:
paecepta non suscipit. uel suscepta male uiuendo amittit. & qui reprobos
corpus. ex apertis infidelibus ac falsis fratribus constructur. p tere in expolia
tione meretricis utraq: conueniunt. De qua adhuc subditur. Et carnes eius
manducabunt. & ipsam igne cremabunt. Omisera bilem pastum. d duri
cruciatum. quidem ē. reges & bestiam sub specie meretricis carnes suas
manducare. nisi inter immortalium continuas uermium lacerationes. ipso
suo cruciatu reprobos pasci. Quiq: se ipsos igne cremant qui adū in hoc sclo
iuerent. ipsi sibi ac nū incendium quo crucientē p parauerunt. seq: ultero repro
bis actionib; eisdem incendus p ppter deder; quibus iuste ad nō p propheta
dī. Ambulate in lumine ignis urī & in flammis quas accendistis. Ac si angelus
ex persona ecclesiae diceret. psequito res mei qui nunc aduersū me consur
gunt. atq: ut malitiae suae denti bus carnes meas comedant. super me ad

propinquante cum iudicium præ aduenerit. in mortalium uermium dentibus quos
 ipsi reprobis suis sceleribus acuerunt suas manducabant. atque in igne quem sibi
 præparauerunt sine fine arde bunt; Sicque si & ut dum uermes morsibus. in corrupti
 biliter quidem sed tamen miserabiliter laniant. ipsi miserabili pastu eiusdem la
 cerationibus ad paenam proficiunt nec deficiunt. Manducant enim carnes suas
 aeterno supplicio traditi. sed alieni sceleribus non suis. uermium scilicet & in morta
 lium quos ipsi adde uorandum sceleribus exacuerunt; Dumque et dem suis
 iniquitatibus quasi quibusdam lignis ignem quo conburantur indefinenter
 accendunt. ipsi se concremant. Sicut enim uersitata locutione. quod in ipsis contige
 rit reprobi facere perhibentur. sicut nos quemlibet se ipsum inter fecisse
 dicimus. qui periculum mortis cum possit non declinauit. uel se ipsum in cen
 disse quis em & uolens in ignem precipitem dedit. Cur autem ista patiantur
 reprobi peritur cum protinus subinfertur. Denim dedit in cordibus
 illorum ut faciant quod illi placitum est. ut dicit regnum suum bestiae do
 nec consumantur uerbati. In quibus uerbis ualde perplexi nobis oritur questio;
 & certe propter præcedentium peccatorum merita potest ueraciter intellegi
 tam dedit in cordibus reproborum ut dicit regnum suum bestiae. Sicut
 de quibusdam per apostolum dicitur; Pro eo quod caritatem ueritatis non re
 ceperunt. ideo mittit illis dei operatio nem erroris. ut credant mendacio & iudi
 centur omnes qui non crediderunt ueritati sed consenserunt iniquitati. nū
 quid autem ita quis despiciat ut audeat dicere. hoc ipsum quod reprobi contra
 deum obpugnantes regnum suum bestiae tradunt uoluntatis eius est. Qui
 enim hoc dicit quod nefas est. audire deum iniquitatis conantur arguere. Et quo
 modo uerum est hoc quod eisdem per psalmistam dicitur. Dilexisti iustitiam & o
 disti iniquitatem; Si enim iniquitatem odit. quomodo et iniquitas reproborum
 placet. aut cur damnat eos. qui quod illi placitum est faciunt. Sed sciendum
 nobis est. quia sic dicitur; Dedit in cordibus eorum ut faciant quod illi pla
 citum est. tamquam diceretur; præcedentium iniquitatum merita exigunt.
 ut reprobi errore a deo irrepermissi. ita agant ut non misericordia patris
 saluentur. sed iustitia patris damnentur; Si enim dei placitum perfici
 unt. quod iniquitatem amando quod deus odit. iustitia sed damnandos præpa
 rant quae deo per omnia placet. cui per psalmistam hoc quod promissum
 dicitur; dilexisti iustitiam & odisti iniquitatem; cui enim placere nunquam
 potest iniquitas reproborum. placet sine dubio iustitiae quae damnat pe
 petratas iniquitates ipsorum; Exigente iustitia uolens perpetrata scelera.

Quomodo dei operatio de
 in cordibus malorum

punit: quae per peccati nolens eluam misericorditer uolent; Quam obrem unde per omnia
clō displicent. inde quod illi placitum est perficiunt; Quia ut dictum est. cuiusquam
placē reproborum iniquitas placē proculdubio sua iusticia perquam eisdem ultionis
inrogat poenam; quisi facta eorundem clamare nollē. ei profecto iusticia non placet.
Manifestis sine ergo apparet dñm nequaquam iniquitatis argui posse. quoniam quod re
proborum mali minime correctam uolens clamat; ac per hoc placē ei quod facit maxi
me iustitiam suam commendat; Nam & apostolus huic intellectui concinente dicens;
Sini quita tñra iustitiam dei commendat. quid dicemus. Num quid iniquitas est qua
infert itam secundum hominem dico. absit; ac si diceret; Si reproborum iniquitas adeo
damnata testimonium illudat. quia in eo quod inam infert non iniquitatem sed iustitiam
diligit. Quomodo ipse iudex aequitatis argui poterit iniquitatis. Si enim iniquitas
ei placet; iniquos uaq; non damnare; At quia iustitiam diligit. iniquitatem si
necludio minime correctam uolens clamat; quod si nollē ut p̄missis iusti
tiam non amaret; Dicitur igitur de reprobis. Dedit in cordibus eorum ut faci
ant quod illi placitum est; ac si diceretur. Exigentibus illorum meritis summus
ac uisificator sp̄s. Ita eorundem corda permisit obscurari. ut sic agerent qua
tenus in illorum sceleribus suam dñi diligere aequitatem. quae omne quod inius
tum est solē damnare; usque quo autem reges terrae. regnum suum bestiat
trahentes iustitiam quae ad dō placē. perquam & clamantur contra se dirigunt.
Manifestatur cum subiungitur; donec consummentur uerba dñi; Ecce iterum cū
nodum questionis. absoluisse nos gaudemus. in aliud p̄plexum quodammodo
nolentes ad soluendum loquutionis in tecimus manum; Si enim uerum est quod
ueritas loquitur. caeli & terrae an si bunt. uerba autem mea non transiunt. quo
modo hic ipsa dñi uerba consummari dicuntur. Quae in re notandum est nobis. quae
& aliquid dñi uerba consummantur. & ad aliquid non transiunt; consummant
scilicet. cum opere completa fuerint quae praedixerunt; non transiunt autem.
quia finem non habebunt. quaeq; futura narrauerunt; Tunc enim eadem dñi
uerba consummabuntur. cum iuxta illorum adnuntiationem. & electorum
numerus misericorditer saluatus. & reproborum seueriter fuerit condēnatus;
Tunc inquam. cū & electi ad regnum. & reprobi ad aeternum transibunt
supplicium. Cessabunt enim iam tunc uerba. cum uentum fuerit ad recipi
endum quod eadem promiserunt uerba; Si enim quae dicitur; donec con
summentur uerba dñi. tamquam diceretur; usque quo & boni & mali recipi
ant secundum eloquia dñi. Sequitur. Et mulier quam uidisti. & ciuitas
magna quae habet regnum super reges terrae. Illa ipsa est quam corruptio

ab istis illi in
yohannem dicitur

11. 11. 11.
11. 11. 11.

nibus carnis & sanguinis deditam. mundaniq; regni pat̄ misit floruit s̄e potentia que
 cum ex ipsis regibus constat; sicut saepe inculcauimus super eos eam dicit more suo regnare;
 unam scilicet diuidenti eandemq; per partes, tamquam a genere ad species in muliere. in ciui
 tate. in regibus. super reges; Quia autem ipsum malorum corpus. nunc in meretrice nunc in
 aquis. multas. nunc in bestia. nunc in septem bestiae capitibus. nunc in decem cornibus. nunc
 in ciuitate designatur. Quia & iam supra quas multas ac super bestiam septemq; eius capita
 meretrice seclere deseri bitur. cum hoc totum una sit meretrice paulo superius ut nobis di
 uina gratia largire dignata est expressimus; super reges autem terrae. regnum habere mu
 lier uel ciuitas dicitur. quia ipsum reproborum corpus ex regibus terrae constat. mun
 danu regni potentia in factibus eleuatur. sicut enim dicitur ciuitas magna habet regnum sup
 re gestat. Ac si diceretur. ipsum saeculi regnum in cunctis terrena super be peccentibus
 regnat. Sequitur. Et post haec uidi alium angelum descendentem de caelo. habentem po
 testatem magnam & terra in luminatae gloria eius. Nisi fallor sic pediasse me credo
 non esse diuersitate ton poris. in eo quod dicit post haec seclor dinem narrationis hanc
 enim reuelationem. sicut ipse iohannes facit. una dominicae resurrectionis die in
 spu eleuatus meruit uidere. Quia autem alium angelum uocat. cum idem ipse sit
 quem in uno ex septem angelis paulo superius designauerat. Nisi quia alia uisio
 nis uocabulo sortitur idem angelus. quasi enim alius est. in diuersione. qui unus
 est in persona. Sic & iam nos de quolibet dicimus. alius in hiis uidebatur cum illa &
 illa uerba diceret. alius nunc apparet cum dissimilia loqueretur. Et quis iste angelus est
 nisi ille de quo in eia iuxta septuaginta interpretet legimus. & nos non in casum sae
 pe proculimus uocabitur nomen eius magni consilii angelus. Qui uidelicet de caelo des
 cendit narratur. non quo de loco ad locum transiit qui localis non est & tamen ubiq; est
 sed quo ab illa celsitudine sua potentia semetipsum exinanuit. atq; ut uidens potest a
 mortalibus humanam carnem & animam de beatitudine adsumens humilis
 apparuisse inter eos credatur. De quo & per paulum dicitur. Cum in forma dei esset
 non rapinam arbitratus est esse se. ac qualem deo. sed semetipsum exinanuit forma
 serui accipiens. In similitudinem hominum factus & habitu uentus ut homo humi
 liauit seipsum factus obediens usq; ad mortem. In eo autem quod potestatem magna
 habere dicitur. si uerilla intellegatur quam ante saecula cum patre habuit. si uerista.
 quam in nobis homo factus a patre accepit in tempore utrumq; aptissime conuenit.
 De huiusmodi potestate quam in nobis a patre accepit in tempore. ipse in euangelio post
 resurrectionem dicit. Datae mihi omnis potestas in caelo & in terra. De illa uero qua
 ante tempora habuit & habet cum patre. Danielis propheta testatur dicens. po
 testas eius. potestas aeterna. de quo adhuc apte subiungitur. & terra in luminatae

De inluminata
 tione t̄re.

agloria eius. Quae terra nisi electorum ecclesia quae dudum in tenebris perfidiae am-
bulasse cognoscitur. cum secundum principem aens huius uerget unde & per etiam pro-
phetam dicitur. Gentium populus quia ambulabat in tenebris uidit lucem magnam ha-
bitantibus in regione umbrae mortis lux orta est eis. Hinc eadem lux in euangelio addit
pulos ait. Quam diu sum in mundo lux sum mundi. hinc rursus dicit. Qui sequitur me non
ambulat in tenebris. sed habet lumen uitae. hinc iterum ait. Lux uenit in mundum. &
dilexerunt homines magis tenebras quam lucem. hinc per iohannem dicitur. Lux in tenebris
lucet. & tenebrae eam non comprehendunt. Et rursus. Et erat lux uera quae in lumen omne
hominem uenientem in hunc mundum. Quia igitur iste angelus ad eius regnum destruen-
dum ueniat. de quo dicitur. non est potestas super terram quae comparetur ei. Recte mag-
nam potestatem habere perhibetur. ut potest contra fortem fortior contra potentem potentior
aduenisse in sinuatur. quia uero ad eam uandam mundanae sapientiae tenebrosam fraude
accesserat. Bene terra agloria eius in luminata pronuntiatur. Ac si diceretur. Contra tu me
tem saeculi potentiam magnam potestatem contra saluam doctrinam tenebras ueritatis lux
apparuit. ut scilicet terrenis regibus mundi. sapientibus suis uirtutis robore. atque scientia
fastu gloriantibus & uirtute & scientia monstretur inuictus. quatenus ad comparationem
eius nec uirtus. nec sapientia uleuiam uocari possit. in quibus mundus ante gloriant confide-
bat. quod nos utique iam factum gaudemus qui mundum terrae principibus ac sapientibus
suis per peccatores huius angeli atque idiotas salubriter eruditum uideamus. Sequitur.
Et exclamauit in forti uoce dicens. caecidit caecidit babilon magna. & facta est
habitatio daemoniorum. & custodia omnis spiritus immundi. & custodia omnis uolucris in-
mundae. fortem uocem euangelicam intellegimus praedicationem. quae eadem angelus
dicitur ihu xpo. ita saecularis regnum limina destrueret. Exortus est. ut diceret. pa-
nitentiam agite adpropinquabit enim regnum caelorum. Quod enim in eodem euangelio
prophetae testimonio dicitur. Gentium populus quia ambulabat in tenebris uidit lucem
magnam habitantibus in regione umbrae mortis lux orta est eis. atque mox sub inferunt.
Exinde coepit ihu praedicare & dicere. paenitentiam agite. hoc nunc per iohannem in hac
apocalypsi figuratim profertur. cum de angelo loquitur. Terram luminata est agloria eius
& exclamauit in forti uoce. quae scilicet uox ab ipso ore dicitur procedens in modum generalis to-
nitru per apostolos totum orbem clamore compleuit. unde descriptum est. In omnem terram
exiit sonus eorum & in fines orbis terrae uerba eorum. Ut & per psalmistam eadem
angelus dicitur. Uox tonitruu in tota. quid autem clamat audiamus. ait namque.
Caecidit caecidit babilon magna. & facta est habitatio daemoniorum. Cuius uidelicet
ruinae modis. nisi superciliositer considerantes indagemus. cum eam melius reaedifi-
candam destrui narraemus. contrarium erit. quod sermo diuinus ruinae eius daemo-

ss.

ss.

miorum habitacione narrat extitisse. Sicut ideo cecidit ut ex lapidib; eius habitatio di constructa. quomodo ruinae habitatio
 demonioz extitisse narratur. nisi quia non uno eodemoq; modo uel cecidit uel cadit. Aliam
 q; ruina eius e. quae praedicationis uerbo ab statu pristinae conuersationis tamquam uetus
 diaboli ciuitas babylon impia super harenam aedificata deicitur. ut caelestis uita studio
 informata tamquam hierusalem noua di habitatio super petram numquam ruitura
 constructur. Alia qua in superbiam multa transgressionum in inanitate erigitur.
 ut numquam reaedificandas ruinas patiens anti quibus hostis aeternum existat habita
 culum. hanc enim ruinae habitator huius ciuitatis primus cum suis passus est quan
 do sola supbia ab illo beato caelestiq; aedificio in reparabilem ruit. hanc & ipsa pati ui
 detur quae cepit suum imitans contra dnm ad tempus in superbiam erigitur. hinc
 namq; scriptum est. Ante ruinae exaltatur cor. hinc psalmista dno dicit. Deiecit
 te os dum alleua rentur. Alia autem eiusdem ciuitatis ruinae est quae modifacante di
 uina pietate ne quantum uult nocere scis praevalet a propria uirtute confacta ca
 dendo succumbit. Quae & iam in huius saeculi latissimo mariduum contra xpi fi
 dem ualidis persecutionum fluctibus tumendo insurgit. Terminis arioni b;
 gemit frenata & in modum utris fremit inclusa. psalmista attestante quae uer
 bodni caeli firmati sunt & spūs eius omnis uirtus eorum. congregans sicut in
 uere aquas maris ponens in thesauris abyssos. nam illa quae pndem axpianis ti
 mebatur. ipsa nunc metuit xpianos. cum eorum priuilegio religiosorum quoq;
 lata principum clarea militare. porbem conspicit. Alia uero praefatae ciuitatis ruina
 est. quae diminutione rerum humanarum a contritione gentium diuersarum. a pristi
 na decoris sui gloria humiliata saepe dicitur. In eo ergo quod diuina uoce dicitur. cecidi
 dit cecidit babylon magna diuersos scilicet casus in repetitione uerbi significans. &
 ad illam partem quae in melius reaedificanda destruitur. & ad eam quae corruiens
 numquam reaedificatura redigendum est ruit. In eodem quod subiungitur &
 factae habitatio daemionorum. non iam ad utraq; sed ad solam reprobam sorte
 pertinere probatur. Adoret autem solito auctor huius reuelationis unam eandem
 q; rem diuersis modis significans. habitatores ciuitatis impiae in daemionibus spi
 ritibus immundis atq; in uolucibus immundis describit. propter diuersitates
 scilicet operationum quibus reprobi ab ipsis depereunt in lecta. ab eis enim quos
 decipiunt & ipsi uocabula trahunt. Nam propter malitiam daemones. propter
 carnes autem in lecebras spūs immundos propter mentis uero elationem uolucres
 posuit. Hinc per aliam significationem ad nodum dicitur. omnes bestiae agri ludent
 ibi. Et quid per bestias. nisi ut longe superius diximus in mundis spūs figurantur.
 unde & de ipso malignorum spūs principe contra phra im dicitur. bestiaa
 gni scindos cor. uel ne ut et uas ait. mala bestia non tan sibi per eam quidaue

qd omni bestiae agri
 meo rth; ho
 mium
 ludant

pagum nisi praesens sacculum designatur. Sicut in euangelio ad no dicitur. Ager uero
tem. e. mundus. Agri ergo bestiae in reproborum cordibus ludunt. quia proiecta desu-
perionibus in hoc mundo daemona prauis eorum operibus delectantur. Bestiae ibi
ludunt cum reprobis pro humana corda ad illicitas cogitationes perta hant. An non
spiritibus immundis ludere e. mentes hominum carnalium modo ficta promissione de-
operi. modo minus deterere. Et nunc quidem transitoria gaudia eis dem reprobo-
rum cordibus quasi mansura imprimere. nunc mansuras poenas quasi transitorias le-
uigare. Annon in eis ludunt cum ea ad quos uoluerunt ludibria incitant. Quia enim rep-
borum cor ad omne uicium ster nitur ut cui libet maligno spiritui praua cogitatione
preparetur. recte illic dicitur. Omnes bestiae agri ludent ibi. ac si aperte diceretur. pro
eo quod reprobi qui libet nullum malum cogitando praeterunt. nulla e. agri bestia quae
in illorum cordibus non ludat. hinc est namque quod de hac ipsa impietate per pro-
pheta dicitur. Erunt uero draconum & pascu strucionum & occurrent daemona onocentauris
& pilosus clamabit alter ad alterum. Quid namque per dracones nisi aperta malitia. Quid
rostratum nomine nisi hi poenitent designatur. Strucio quippe speciem uolandi habet
sed uolandi non habet. quia & elatio hi poenitent cunctis inueniuntur imaginem de-
scitatis insinuat. sectentur uitam scitatis ignorat. In per uerba igitur mente draconibus
& strucio pascitur. quia & latent malitia calliditate gatur. & inueniuntur oculis simula-
tione obnitatis antefertur. Quid uero onocentaurorum nomine nisi & lubrica figuratur & el-
ti. Creco quippe eloquio onos asinus dicitur. & appellatione a sim luxuria designat.
Propheta attestante quidam. ut carnes asinorum carnes eorum. Tauri autem uocabulo
ceruix superbiae demonstratur. Sicut uocedominica de iudaeis superbiens per
psalmistam dicitur. Tauri pingues obsecderunt me. Onocentauri ergo sunt qui subiecta
luxoriae utitur. inde ceruicem erigunt unde humiliatide buerunt. qui carnis suae
uoluptatibus seruientes expulsi longe uerecundia non solum se amittere rectitudi-
nem non dolent. sed adhuc & iam de opere confusionis gaudent. Onocentauri autem dae-
monia occurrunt quia malignis pro ualdeis ad uocum de seruiunt. quos de his gaudere
conspiciunt quae flere debuerunt. ubi apte subiungitur. & pilosus clamabit alter ad
alterum. Quia quae alii pilosi appellatione figurantur. nisi hi quos greci panas litimicu-
bos uocant. Quorum nimirum forma a humana effigie incipitur. sed bestia le exenti-
tate terminatur. pilosi ergo nomine cuius libet peccati aspectus designatur. quod
si quando quasi ab op tentationis inopit semper a mentis admiratione libet motu tendit.
Quasi enim homo in bestiam desinit. dum culpa per rationis imaginem inchoans usque ad
inrationabilem effectum transit. nam saepe elendi delectatio seruit gulat & seruit
stimulat indigentiae naturae. cumque uenter in ingluuie extendit. membrum lu-

luxuriam erigit. Pilosus autem alter ad alterum clamat. cum perpetua nequitia per
 peccandam malitiam puocat. Et quasi quadam cogitationis uocem commissa iam culpa
 culpam quae committatur inuitat. Saepemamque ut diximus guladicit si a bundanti
 corpus alimento non reficit. in nullo utili labore subsistit. Cumque mentem per deside
 riacarnis accendit. mox quoque luxuria uerba propriae suggestionis facit dicens.
 Simisceridus homines corporaliter nollis. membra ipsa coeundi apta non fecit. &
 Cumque haec quasi ex ratione suggerit. mentem ad libidinum effrenationem tra hit.
 Quae sepe deprehensa patrociniis mox fallaciae & negationis inquit. reamque
 se esse non aestimat si mentiendo uitam defendat. Pilosus ergo alter ad alterum cla
 mat. quando sub aliqua ratione cinandi specie peruer samentem culpam subsequens
 ex occasione culpa praecedentis in laqueat. Cumque hanc peccatadura atque aspera
 premunt. quasi conuocati in ea pilosi commemorantur. Sicque fit ut semper semper gres
 suum secleratus in uoluant. dum mentem reprobam culpa per culpam ligat. sunt quidem
 & alii in ruinam huius ciuitatis daemnonum innumera biles lusus de quibus nunc
 longissimum est disputare. Sequitur. **E**cce terra fornicationis eius biberunt omnes
 gentes. & reges terrae cum illa fornicatis. & mercatores terrae diuitiis delicia
 rum eius diuites facti sunt. Si babilon quae potestatem habet dicitur super reges terre
 exigentibus ac regibus constat. cum gentes de terra fornicationis eius bibunt. ipsa uni
 rum se suis fornicationibus debet. Et cum reges terrae cum illa fornicantur. ipsa
 utique secum fornicatur. Et cum mercatores terrae diuitiis deliciarum eius diui
 tes fiunt. ipsa sine dubio ipsis delictis dicitur. sed more scripturarum unum eodemque
 corpus diuiditur. in partem ut reprobis diuersa genera uitiorum diuersis ostendantur
 personis. Triana namque uitiorum genera hoc loco eodemque personis ponuntur. uolupta
 tum scilicet lasciuia gastrimargia. & auaritia. In nomine enim fornicationis lasciuia uo
 luptatum. In uirtute autem deliciarum gulae appetitus. In ditatione uero mercato
 rum auaritia designatur. Sed in eorundem mercatorum nomine duorum personae uitio
 rum. In nomine autem gentium ac regum unius uitiosae figurae. Quis enim
 non diuitiis deliciarum eius. sed diuitiis deliciarum diuites facti mercatores ter
 rae narrantur. aperte inuitur quia deliciae diuitis iunguntur. de per hoc duorum
 uitiorum personae in eisdem mercatoribus terrae figurantur. De boae namque ad gulae
 appetitum diuitiae autem ad auaritiam pertinent. Sed libet inueniri quam sint per
 plexa si bique conexa tria haec uitiorum genera. Quae & si indueris personis demon
 strantur. In una tamen cuiuslibet reprobis persona inueniuntur. Quis enim potest se
 parare. agulam lecebris fornicationem. nam cum in moderatus caro reficitur. sta
 tim membrum propagi in dedicatum uoluptuose ad inlicita carnis desideria excitat.

Annō per immoderatum appetitum. ad nefandos atq; incestuosos domos peruenere am ple
xur. De qua p̄ prophetam iudeae fornicanti ad dñō dicebatur. Quid peccauit soror tua so
doma. nisi quia panem suum in saturitate comede bat. In quo sci licet panis uocabulo
omnium generum deliciae intelleguntur inserti. sicut sac̄e p̄s̄imae scripturae sc̄a
com memorat. Rursum quis ualē ac arnis uoluptate auaritiā disiungere. Eo n̄
qui libet ad lucra mundi aestuat. quocumuis ingens libidinis si bi ad uotum seruire acti
mulari compellat. unde & apostolus dicit. quis sine uxore ē. cogitat quae sunt dñi quomo
do placeat dō. quia uero cum uxore ē. sollicitus ē. quae sunt huius mundi quomodo placeat
uxori. hoc autē idcirco apostolica auctoritate ingerimus. non ut omnes conuget fideles. ut
ille aut nos tales ēē. ad firmantes clamemus. sed ut ostendamus quae sit mundi maxima radix
cupiditatis. Quia ergo reprobī in uoluptatum lasciuia resoluantur. recte omnes gentes for
nicatione meretricis inebriari. ac reges terrae cum illa moechari dicuntur. quia uero idē p̄
gulae in lecebris atq; auaritiae student. iure meretrices terrae de uirtute deliciae p̄meretricias ^{diuites facti}
quiq; pro dō uentri seruentes qm̄ terrenis lucris in hiant. pro abundantia temporalium suarum in fe
licia mercatu animas uenuntiant. contraria dicit dñi per agentes quid dicit. quam dabit ho
mo com mutationem pro anima sua. Et ut breuiter cuncta re peramus. si gentes si reges si
mercatores babilonia sunt cum gentes deuino fornicationis babiloniae bibunt. ipsa uo
diximus babilonia sua se fornicatione debeat. & cum reges terrae cum illa moechantur.
utiq; ipsa babilonia in regibus moechatur. & cum mercatores terrae de uirtute deliciarū
eius diuesant. ipsa sine dubio suis diuitis locupletatur. sed manente genere in sua propri
etate. prodeunt ab eis species. ut aut diuersae uario n̄ qualitates in eis designentur. aut certe
auctores malorum atq; imitatores eorum hoc in facto demonstrantur. Sequitur. Et
audiui alteram uocem de caelo dicentem ex dea populus meus. ut ne participes sitis de
licitorum eius. Tempus quod de medio babilonis exire quis possit. nunc est quando de
licitorum participatio cauenda est. Et ille de medio babilonis exiit qui per uos forum
errores de uertit. hinc alibi p̄ prophetam dicitur. Exiit de medio babilonis. & in mundum
nec tetigitur. Ac si diceret. Cauete contagia peccatorum quia in eo tantū modo nunc exire
ualeat de medio reproborum. ad quem autem uox ista derigitur. nisi ad eum cui ipsa uox
dicitur. ex dea populus meus. Ex eius dem enim populi persona eandem uocem audis
sestio hannes testatur. hanc qui p̄ pede caelo cotidie audit ecclesia. cum eam aut a s̄p̄
dicatoribus aure corporis exterius percipit. aut uocem soladiuina aspiratione au
re cordis intellegit. simul electi & reprobi audiunt. Illam uero quae diuina aspira
tione interiores pulsant aures. soli electi percipere possunt. De illa ergo aliquid lo
quamur. quae electos de medio babilonis exire compellit. quaeq; in interioribus fide
lium pulsauerit aures. in uacuum laborat. uox docentium ad aures exteriores. un

T Sed hanc quae per officium praedicatorum corporales percutit aures

de & iohannes fidelibus dicit. non necesse habetis ut aliquis doceat uos sed unctio eius
 docet uos de omnibus. Sciendum uero quia cum hac uoce per semet ipsum humanacor-
 da dñi instruens loquitur. solo nobis sui interne aspirationis aperitur. Cum inquam
 hac uoce per se m& ipsum loquitur. de uerbo eius sine uerbis ac illa bis cordo docetur quia uirtus
 eius in tantam quaedam subleuatione cognoscitur. ad quam mens plena suspenditur.
 uacua grauat. pondus enim quoddam est. quod non animam quam repleat leuet. In
 corpore uero lumen est. quod & interna repleat & repleta exterius circumscribat. Si
 nē strepitus sermo est. qui & auditum aperit & habere sonitum nescit. quod enim de ad-
 uentū sp̄s scriptum est factus. ē repente de caelo sonus tamquam aduenientis sp̄s uehe-
 mentis. & repleuit totam domum ubi erant sedentes. & apparuerunt illis dispersitae lin-
 guae tamquam ignis sedit supra singulos eorum. per ignem quidē dñs apparuit sed p̄
 semet ipsum loquutio nemini uis fecit. Et neq; ignis dñs. neq; ille sonitus fuit. sed per hoc
 quod ex tenus exhibuit. exprimit hoc quod interius gessit. quia enim discipulos & zelosae
 censor & uerbo eruditos intus reddidit. foris ignis linguas ostendit. ad significationē
 igitur ad mota sunt elementa. ut ignem & sonitum sentirent corpora. Ignis uero inuisibili
 & uoce sine sonitu docerentur corda. foris ergo fuit ignis qui apparuit. sed intus qui scientiā
 dedit. Et cum reginē candacis eunuchus curru praesident iterar perisset. atq; etiam in ma-
 nibus. non intellegens haberet. In corda enim mirum philippo sp̄s dixerat. adiungeret ad eur-
 rum. Et cum ad uocandum petrum mentes dñi milites cornelius dire x̄p̄s & in mente
 procul dubio ab sp̄u petrus audiuit. ecce tres uiri quae runcite. surge itaq; descende & ua-
 decum eis. S̄ p̄ uenim di quae si quae dñm nobis uerba dicere est. Occulta uero ea quae agen-
 das uult intimare. & cor hominis ignari non adhibito strepitu & carditate sermonis. pe-
 nitū repente de absonditis reddere. Nam quia auditus ea quae ad se fiunt. non simul
 omnia dicta conprehendit. quippe qui & causas uerba & particularem uerba p̄ illa
 bas percipit. uisus autem n̄r in eo quod se dixerit. totū subito & simul ad p̄hendit. Di-
 loquutio ad nos intrinsecus facta uidetur. potius quā auclitur. quia ad se m& ipsa sine
 mora sermonis insinuat. repentina luce ignorantiae n̄rae tenebras inlustrat. Lumen
 ergo incorporeum est. ostendens quae egredidebeamus. Ipsa uox quae nos & iam si-
 ne sonitu exterius per sonante ammonet ut reproborū consortia uitae & moribus
 fugiamus. quos corporali abiectione relinquere non ualeamus. sed uel dicitur est. illos am-
 monet. Immo iter ostendens exire compellit quos dñs pater p̄seruit & p̄destinauit.
 conformes fieri imaginis filii sui. quos & iam se ex nomine uocare insinuat. si igitur
 creatori n̄r beata p̄destinatio electos a reprobis dissociat. atq; diuidit. ipsa uox est.
 uox illa quae de medio babilonis exire nos monet. nequaquā ut diximus scilicet litteris.
 ac s̄ illa bis sonans uel transiens sed ineffabiliter. atq; inaccessibilis ipso peccatis opere.

de penitentie
dilatatione.

clamant. Ostendit autē causam eorum malorum consortio gratia praeueniente separe cum proci-
nus subinfert. **ET** NON accipiat de plagis eius qm̄ peruenerunt peccata eius usq; ad cae-
lum. Ac si ipso pietatis opere diceret. Idcirco misericordia praeueniente uos ad delictorum eius
disiungo inquina mentis. nec cum peccata eius fuerint consummata. pariter cum illa in cae-
lis affligi. Quorum enim uitam conuersi similem in peccatis habere noluit. si ultio non cū eis
parem non recipiat. Et hoc q̄ dictum est non nostris meritis sed gratia ipsius saluantis. Ne
quoniam nris uiribus eisdem plagas euadere possumus. cum nobis hoc solo diuinitate conce-
datur. Qui nos etiam post ammonitionem retardantes. ac uana perfidie ciuitatis uel quodammodo
exire compellit. quod figuratim factum in loth desodomis exeuante legitur. quem propter
carnis consanguinitatem angeli retardantes manu adprehenderunt. atq; ab incendio eius-
dem ciuitatis eruerunt. Sed rectum ordinem tenens sp̄s s̄c̄i. ac liberum arbitrium gratia p̄-
ueniente. & subsequente medio stabilient in eo quod dicit. Exidete populus meus uenire par-
ticipet sc̄is delictorum eius. & non accipiat de plagis eius. uoluit declamare illos qui in peccatis
ad sensum non capiuntur in corde. nullatenus impiorum tormentis perstringi. Nonandum
uero quod babilon nequaquam ante ad plagas peruenit. nisi cum peccata eius usq; ad caelum p̄-
tingunt. nam qui libet reprobis tempus penitentiae uertunt in augmentum culpe. ita
districti iudicis agitur. ut unde cluuius expectantur. Includuntur puniantur. Jam enim pro
commissis sceleribus digni sunt aeternis percussis plagis. sed expectantur adhuc ut amplius de-
linquant. quatenus qui conuersi a prauiatibus suis nolunt. uel durus feriantur. non nisi
summas delictis clamentur. unde & apostolus dicit. ut implent peccata sua semper. hinc p̄
angelum ad io hannem dicitur. qui nocet nocet. adhuc. & qui in sordibus est sordescat. adhuc.
O quam multas abominabiles ad strepitum fuerat populus amorreorum. & tamen expectabatur
adhuc. ut ad eumulum damnationis suae ipsas abominabiles auerent. unde & ingressum filiorum
israhel in terram reprobis sionis. ipsa necdum completa peccata prohibuisse narrantur. dno
ad moyses tendente. necdum completas sunt peccata amorreorum. Ac si diceret. Expecta uerim
usq; dum pleant peccata sua. quia non ē meae consuetudinis antecol feriendo damnare. De
quibus prae cedente libro multa iam diximus. eundem septem nouissimis plagis tractationis.
Et haec quidem specialiter de singulis babiloniae membris dixerim. ceterum generaliter
tunc peccata eiusdem corporis usq; ad caelum p̄ueniunt. cum nouissime principaliter con-
tra dnm̄ in superbiam erigitur. Sic quippe cum reprobis ciuitate dicitur. p̄ueniunt pecca-
ta eius usq; ad caelum. ad dicitur. Inmanitas eius gressio eius indicat. quia non est
ultra quo peccando transeat. cum enim ad uineta compagem membrorum coniuncto & iam p̄ anti-
christum capite membris de quo scriptum est. qui ad uertatur & extollit supra omne quod di-
citur. aut quod dicitur. haec impia ciuitas principaliter contra dnm̄ intumuit. tunc pecca-
ta eius usq; ad caelos perueniunt. ut ex ergo qua dicitur. exidete populus m̄s & nescitis paruipet

delictorum eius. toto quidem nunc tempore aures electorum pulsatae sed tunc instantius clama-
 bit cum iam iamque delictas caelum tangentibus perfida ciuita ad debitas supplicum plagas
 in articulo diei peruenit. dicat ergo. Exi dea populus meus ut ne participes fias delictorum
 & non accipias de plagis eius quae in puenere peccata eius usque ad caelum. ac si diceretur. ut in
 aeternis uerbis cum reprobacitate affligamini. dum adhuc modicum tempus superest
 participationem delictorum eius fugite. quoniam iam terminus adpropinquabit quo peccata debita
 finem accipiant. Sequitur. Et recordatus est dominus iniquitatum eius. reddite illi sicut & ipsa
 reddidit uobis & duplicat duplicata secundum operacius in poculo quomodo fecit uobis. misit
 illi duplum. cum sit deus natura incommutabilis nequaquam obliuiscens uel recordans hu-
 manam tamen more ut supra plenius scribitur scripturae paruuu congruens loquitur.
 Quorum enim peccata nunc sententia dissimulat. quasi obliuiscitur. Sed cum peccata reproborum
 quae diuinitas tolerauit in publicum examenductu clamat. quasi recordatur eorum.
 Ut enim illic recordentur. hi obliuiscuntur. Id est. ut illic damnentur. hi non sentiant.
 At contra electorum hic recordatur delictorum quia diuinitas flagellat in sequitur. illic
 uero obliuiscitur. quia illa quae iam in praesenti percussit. non uult ut rursum peccata
 damnentur. Tunc autem quod sequitur. reddite illi sicut & ipsa reddidit uobis. quae ratio
 nobis exortat. Nam quia ecclesia in principibus religionis suae sedens cum domino iudicabit.
 mirandum non est quod ad electorum personam de reproba uitate dicitur. reddite illi. Sed mi-
 randum ualde est quod subiungitur. sicut & ipsa reddidit uobis. Sicut enim dicitur red-
 dite illi sicut & ipsa fecit uobis. quae ratio nulla esset. Certum est enim ecclesiam tanquam
 illi reddere. quod in illa exercuerunt. Sed numquid eadem ecclesia aliquid in reprobo
 deliquit ut ab ipsa in praesenti affligeretur. cuius membra alloquitur christus. Diligite inimi-
 cos uos. benefacite his qui oderunt uos & orate pro persequentibus & calumnantibus uos.
 Quod si uult ergo quod dicitur. reddite illi sicut & ipsa reddidit uobis. nisi quia dum ip-
 sa impia ciuitas in electos delinquit. peccata quae in domino commiserunt uindicta. uirgaeni-
 di est. quae commissa electorum perditionis corrigit. unde & per prophetam dominus dicit. uir-
 gas uirga furoris mei. Dicatur ergo reddite illi sicut & ipsa reddidit uobis. ac si dicitur.
 uindicta in illa meam iniuriam sicut & illa fecit in uobis. Quod autem sub-
 iungitur. & duplicat duplicata secundum operacius. Sicut ille gendum est. tamquam dicitur.
 pro eo quod impiorum ciuitas semper uoluit in carne manere. ne unquam pecca-
 re desineret. dignum est. ut in iudicio quia bis factam poenitentiam afflicti esset. aeterna spoe-
 nas secundum qualitatem unius cuiusque peccati in singulis suis membris recipiat. quae tam-
 non aeterna. quia non potuit. cum uelle & utique. non potuit. sed tamen poenitentiam deliquit. atque
 aeternis seruaretur tormentis quae transitorius fruebatur delictis. Itaque enim sunt
 illae reproborum a fure de quibus electorum animas ad domino liberari. psalmista testat.

Quomodo recordatur
 deus uel obliuiscitur
 deus.

dicent. Ex uisuris & iniquitate liberauit animas eorum. quia nemini quaeclā usitate sunt
aeterna tormenta pro seclibus temporalitē commisit. Ad quos sic iudicatio sententia dirigitur
quae dicitur. In poculo quo misceuit uobis miscere illud duplum. Et quid hoc loco in poculo
babylonis intellegere debemus. Nisi supplicium passionis quo martires xpi temporalib;
affligit tormentis. In quo scilicet poculo duplo propinat. quia acū corpore simul & anima
aeternis supplicis mancipatur. quae solum electorum carnem licet esse cognoscitur.
Sequitur autem de reprobacitate & dicitur. Quantum gloriatus est & in deliciis fu-
it. tantum dabit illi tormentum & luctum. Cum precedente uersu de hac reproborum par-
te dicitur sit dupliciter duplicia secundum opera eius. quid si biuult quod nunc simplicia tantū
dicitur. procepta. nisi quia in uno eodemq; corpore diuersorum actuum diuersae sig-
nificantur personae. una plus. alia minus delinquens. Ac si diceretur. In quantum quis glo-
ria temporalis elatus in deliciis ac uoluptatibus delectatus semetipsum in hac uita procliuio-
rem praebuit ad peccandum. In tantum dabit illi tormentum & luctum. uelut si & iam ad
huc aperius sermo gratiae electos ammonet dicens. unicuique reproborum iuxta propria
operationem dupli reddat. Et si alius minus. alia autē maius unicuique. tamen dupliciter dabit.
Sed siue simplicia seu duplicia reprobis recipiant. utriusque sententiae illud contrarium
occurrit. quod psalmista in personae ecclesiae exorat dicens. redde uicinis nostris septuplum.
nisi forte ita sentiendum sit. quia alius simplicia. alius autem dupla alius uero recipiat
septupla. & quidem ad eam parationem aliorum. alius simplicia. alius dupla. alius recipit
septupla. Sed cum superius ista inspiciamus uelut talis intellectus. cum & septimanus
ad retributionem malorum numerus quantitatem simplicis uel duplicis habere uideat.
Quae propter sciendum est nobis quia propter discretionem poenarum haec ipsa
impietas tantum recipit quantum deliquit. propter quod autem aeternis cruciatur
tormentis quae temporalitē peccauit duplicia recipit. Et quia nihil mali in poena illi de-
rit quae septinano dierum circulo uoluptatum omnium in lecebris semet ipsam macula-
uit. septupla sine dubio recipit. quia autē haec illi in extremis contingant. aperitur
cum subiungitur. Quia in corde suo dicit. sed ego regina & uidua non sum & luctum
non uidebo. Ideo in una die uenient plagae eius. mors & luctus & famis & ignis
ma bicitur. quia fortis est deus qui iudicabit illam. cuiuscuiusque electa anima uidua
non est sed sed & regina. quia ab spiritali intellectu tamquam a uiro ad aeterna regit.
ut scilicet in timo discretionis examine terrena despiciat superius in his. Quo con-
tra impudens ancilla cum errorem quia ad interitū minet suscepit. intellectu spi-
ritali sua intima disponere se iacet. Tamen in quinque reges amittit. sed unusquisque
pater non est eius. quia & ad perfectam intellegendam aetatem post primordia uitae
quae quinque corporis sensibus regitur puenit. & tamen non spiritalem intellectum

quia daeterna regat. sed et dicitur quia et preceptum minus in seculo dominari uoluit. Cui recte dicitur pro
 pheta dicitur. Descende seculo in puluere uirgo filia babilon. seculo in terra. non est solum filiae chal-
 deorum. quia ultra non uocaberis mollis & tenera. Tolle molam molefarnam denuda turpitudinem.
 discoperi humerum reuela cruce transi flumina. Acte in aperte diceretur. qui acui spitali intellectu
 supra non requirit. cum erit ad opus ancillae. id est ad ueritatem quaerendū dicitur. Sed cum haec
 apocalypsis babilon meretricem uocet. ualde notandum est. quid sibi uelut quod propheta filia
 babilonis uirginem uocat. Sed haec in re oportuna nobis ratio occurrit. quia humana mens a propheta
 uirgo non incorrupta sed in secunda uocatur. quia in eo quod nequaquam bona opera germinat.
 dum nullo ordine rectae uitae componitur. quasi confusio in matrem generatur. Cuius iam
 descensionem congrue per increpationem dicitur seculo in puluere. Descendens enim in puluere
 seculo. quia dum spitali intellectu supra non requirit. amittit discretionis iudicio terrenis cogita-
 tionibus aspersa in firmis ta besit. ubi ad huc ingeminando subiungitur seculo in terra.
 Ac ne probans dicit. quia ad superna cum spitali uero erigeret uoluit. subter & ipsa prostrata
 in terrenis actibus humiliate. unde & necessario protinus additur. non est solum filiae
 chaldeorum. Chaldaeus namque in pretatur feroces. ualde autem feroces sunt. qui uoluntates
 suas sequentes nec suis parere mortibus sciunt. ferocia sunt terrena desideria quae non solum
 contra precepta conditoris sed saepe etiam contra percussorum uerbera duram atque insensibile
 mentem reddunt. Sed filia ferocium solum non habet. quia mens quae ad amorem mundi ex-
 uis desiderii nascitur atque in eisdem desiderii obliuatur. In eo quod seculo terrenis concupiscentiis
 subiacet. sedem iudicii amittit. nullumque apud se solum perfidat. quia examine discretionis
 carae & quasi a iudicis suis se non repellitur. quia per exterioris concupiscentias uagat.
 Liquet enim quod mens quae intus consilia seculi perdidit. foris se desideria innumera
 spargit. Et quia agere intellecta dissimulat. caecatur recte ut etiam nesciat quod agat.
 Et sepe iusto iudicio in ipsa sua uoluptate terelinquitur. & sub ea quae anxie appetit labo-
 riosa mundi ministeria relaxatur. unde apte illi subditur. quia ultra non uocaberis mol-
 lis & tenera. tolle molam molefarnam. Constat nimirum quod tenera suae filiae paren-
 tes parant. praedunt atque seruilibus hanc operibus affligunt. Omnipotens ergo deus quasi
 teneram filiam uocat. quando dilectam uniuscuiusque animam a bonis huius mundi ser-
 uitiis reuocat. ne dum exterioribus actibus afficit ab interioribus desiderii induret. Sed chalde-
 orum filia mollis & tenera non uocat. quia mens prius desiderii dedita. in eo quae anxie appe-
 tit. huius saeculi labore relinquit. ut foris mundo uelut ancilla seruiat. quae intus deum ut
 filiam nequaquam amat. unde & mola tollere. & farinam molere iubetur. Mola in grum
 ducit & farina profertur. unaquaeque autem mundi huius actio mole est. quae cum multas
 curas congerit. humanas mentes quasi pergrum uertit. atque ex se uelut farinam prouiat.
 quia seducto corde semper minutissimas guttationes gignit. & quia reproborum mentes.

De penis infernalibus;

adeaqueatur piter intus concupiscunt absque ulla pudoris reuerentia exterius ad
implenda pueniunt, apte illic subinfertur, denuclatur prudinentiam discoperi hume-
rum tuum reuelatur trans flumina, unaquaque enim mensurpitudinem suam
denudat, dum hoc quod tur piter intus concupiscit exterius sine reuerentia p agit,
humerum discoperit dum opus quod pridem latenter operabatur cunctis palam
fieri non quibet; hinc de quibus clam dicitur; peccata sua quasi sodo ma pdicau-
runt nec absconderunt; flumina etiam reuelato trure transit quia actiones huus
scli quae cotidie acter minū defluunt & indefinēt & aperte appetit; dumq; alia re-
linquit alia ad sequitur quasi semp de flumine ad flum tendit, sed quae damnationis
sententia babr loniam sequatur superbiem tē manifestatur cum per angelū subinfert;
Ideo in unadie uenient plage eius; mors & luctus & famis & ignis habitur; mors
namq; reprobōrū principalis illae; quado deserente interior mortur homo manente
exterior cruciatur; quo & exterior & interior affligitur homo; Sicut enim anima
disce dente mortur corpus sic dō deserente mortur anima; Cōdē dē hinc certus;
Quo enim pacto uiuere potest anima quae non habeat uiuificatricem uitā aeternam & uā
sinon ad isto exterius tormentum; Secundum hunc intellectū in hac dē iam adhuc uitā mor-
tui pronuntiantur illi de quibus a saluatore caudam in euangelio dicitur; sine mortuo ut
sepeliant mortuos suos; Luctus porro nefande ciuitatis ille ē aeternalis de quo est dem per
eundem saluatorem dicit; uobis qui rideat nunc quia plorabitis & flebitis; & illud i bierit
fletus & stridor dentium; De quo & iohannes dicit; plangent super eum omnes tribus
terrae & iam amen; Inter haec autem cogit nos gemitur dicere; quam ineffabilis atq; incogi-
tabilis sit illa interminabilis poena quae in nullo potest adsimulari istis temporalibus por-
nis; nullus & quim ualē in temporalibus positus ignis mul ardere lugere ac frigus senare quod
omni noxibis & ubi dē poenis nihil deerit; Sed nec uarietas in eisdem poenis succedat ut
nunc ista nunc ista uarietas illa; sed simul grassa bunt omnia simul undiq; miseris adficiunt
omnia; quod autē fame ciuitas meretrix dicitur crucian; quam quā in illis malorum supplicia
it in ē & iam famis secundū quā nunc cor porale affligimur credatur ubi nulla miseria
deest; Illa autē deterior atq; inmanior intellegendū est; quam paradisi contemplatione in
perpetuum remanebunt ieiuni; Sicut enim praesentia diuita & cibis est electorum sicus
dem absentia mors & famis reprobōrū; Istos & enim a ho iustos in futurum a lēndō dō de
nuntiat dicent; beatique suriant & rēiunt iustitiā qm ipn situra buntur; hinc pūmis
ta ac; facta bonū dū manifestabit gloriā; hinc in hac reuelatione ex per machi angelis
dicit; uincite dē dē delignouitae quod ē in paradiso dī mei; Et iterum; uincite dē dē
manna absconditū; Tot autē carnisq; miseris de p hēnūciat meretrix; Ignis sup
corporali dicitur concremari; bene autē sub dēur; quia fortis ē dī qui uelica bē illam;

Ac si diceret, Idcirco in aeternum cruciabitur, quia nullus eisdem iudici, sicut angelorum, seu hominum, uel ualebit uel ualebit, uel cupit & precibus obuiare, cum fortem damnationis sententiam in reprobos deciderit, unde & ipse uel de damnatione antiqui hostis eiusque corporis ad beatum iob multa loqueretur, subiicit & ait, Quis enim resistere poterit uultui meo subaudi, nemo, fortis enim est, nec fleuitunc ualens ad misericordiam, cum irae uis exarserit in peccatoribus, Sequitur, Et flebunt & plangent super illam reges terrae, quicum illa fornicata sunt & indelictis uixerunt, cum uiderint fumum incensae eius longestantes propter timorem tormentorum eius & dicentes, Uae uae ciuitati illa magna babilon, ciuitas illa fortis, quoniam una hora uenit iudicium tuum, quia haec eadem babilonia diuersis, nuncupetur uocabulis & siue in regibus siue in gentibus siue inter mercatoribus consistat, saepe dixit se, merecolo & ualde laboriosum est id ipsum per singula inculcando repetere, Sed quia latebrose in singulis ad soluendum incurrunt quaestiones, Inuita quodam modo ad hoc ipsum pertrahimur, Quae erendum enim nobis est, quomodo sit certum praefatam babiloniam diuersis significari uocabulis eandemque siue ex regibus terrae siue ex gentibus siue ex mercatoribus existere, cum ipsa succensa, isti dicantur a longe consequenter stare atque eam non communito lendo cruciati, sed liberat con sideratione miserabiliter deflere, Quae de res sciendum est nobis quia auctor huius historiae narrata omnium malorum extrema damnatione recapitulando ad praesens tempus recurrit, unumque diabolicorum in partes diuidens ostendit, quae uel babilonia superstiti desolationem babiloniae pereuntis defleat, In hac enim recapitulatione saeculi pompam impus praedicit auferri, per quam prauis uoluptatibus adimplendis, hinc inde circa fluentium carnalium deliciarum oportuna, quodam modo importunitate suffragatur occasio, quae sub lata per defectum & desolationem diuini mundo iudicis in roga tam certitudo dicitur, est superstites aliorum prohibentur interitum plangere qui simul uitam cum diuitiis amiserunt, Et ideo dicunt a longe stare ac metu similes poenae formidare, quod tunc eis minime licet babiloniae laqueus runae simul omnes apprehenderit, Quis est autem fumus incensae eius de ciuitate, nisi praediminutione rum humanarum ac praesentis tribulationum, quid enim praesentes tribulationes, nisi ut ita dixerim, fumus sunt futurarum poenarum, Sicut enim fumus futuris damnationum flammis, sic praesentes tribulationes futurorum tormentorum specimen esse uidentur, tamquam scilicet praenuntiae ignis aeterni, hinc etiam ad discipulos ait, audite ut sitis proelia & opiniones proeliorum, uideate ne turberimini, oportet haec fieri, sed nondum est finis, Consurget enim gens in gentem & regnum in regnum & erunt pestilentiae & fames & terrae motus per loca, haec autem omnia initia sunt dolorum, ac si alius uerbis diceret, fumus sunt futurae fornacis.

is. idē specimen ignis aeterni. Quo contra istis propter metum praesentium atq; am-
missionem rerum humanarum lugentibus electi nihil in hoc mundo appetentes gaude-
re monentur. sicut in euangelio illis ad dno dicitur. His autem fieri incipientibus respi-
cite et eleuate capita ura qm ad propinquat redemptio ura. Tamquam eis dem apertius diceret.
Cum crebrentibus plagis mundi finis in proximo ostenditur. leuate uos capita idē
lryficate corda quia dum finitur is quem non amatis propefit redemptio quam quaesitis.
Sed quid reprobis mundi destructio nē lugentes dicant audiamus. diu tenem. uacua ui-
tas illa magna habet lonē uitas illa fortis. qm una hora uenit iudicium tuum. Acti incom-
parabilibus gemitum lacrimis atq; singultibus dicant. Quis praesentium rerum uolup-
tati bus. non licet pfrui. his qui b. simul diuitias & uitam amisit contigit. Hinc enim lu-
gent hinc merore semetipso sufficiunt. quia secundū illorum uotum nequaquam per-
mittuntur carnalium rerum uoluptati bus in aeternum perfrui. Quis si possent atq;
uellent semper in deliciis uiuere & numquam peccare desisteret. uel hanc miserabile
uitam amittere. Unam & enim horam pro praesenti tempore ex quo apostolica uoce cla-
matur. filii nouissima horaē. a passione scilicet xpi. usq; ad saeculi finem posita intelle-
gimus. Cuius nunc quidē medietas fumum as surae ciuitatis demonstrat. sed ex tremi-
tas ad integrum succensam declarabit. Totonamq; isto in tempore. ligna foenum. sti-
pulam. qui bus crementur ipsa meretrix adgregat. Et quia non ut perpetuas penas
euadat. sed ut a temporali bus incipient ad aeterna tormenta perueniat. pro perpe-
tratis facinoribus temporalibus plerumq; cruciatur. recte nunc fumari dicitur. ut quan-
doq; semper in tormentorum flāmis conflagretur. de qua adhuc sequitur.

55.
55.
Et mercatores terrae flebunt super illam. quoniam merces eorum nemo & nequam pli-
us. Cum enim perbent terrae quaedam prouincia rā loca clade desolatur. quae clam gla-
dio consumuntur quaedam hostili inuasionē praedantur. quae clā fame cruciantur.
quae clā merore hiantibus. absterbentur. in cunctis mundi partibus hinc mercatorum
fletus ostenditur. Jam enim a propria mundi gloria cecidit. lam ad comparatio-
nem praeteriti temporis inops ostenditur. lam nec tales in eo inueniuntur. qui ut
uirtute corporis. aut ingenio animi. ipsas aedificōrum eius ruinas erigere uale-
ant. Et hinc luget. hinc gemit mundus clam natus. mundus minime reconciliatus.
mundus in ma ligno positus. qui adices cordis in praesentium rerum uoluptati-
bus. amore defixis qui aeterna uitam non concupiscit. quam aetiam in ni-
numens suorum nequaquam ee credit quinihil aliud ligere. nisi quicquid ad uolupta-
tes carnis in licet nouit. quicquid scilicet in supulchrum. auditu canorum taceu-
blandum. odoratu suaue gustuq; est delectabile. amarem quod perdit ad
praesens in uitas. nec amat quod in aeternum possidet uoluntarius. Enarrat

promdespr scilicet singillatim. ac p partes. si qua humanis usibus neceffaria: si qua saecu-
 laris nouit utilitatibus. acupidis atq; carnalibus magno pereconcupiscit. nec non
 & illa quaenocissimis quinq; corporis sensibus delectabilia nouit hauriri. eaq; pro-
 nuntiat defutuua hoc modo: **M**ercedem auri & argenti & lapidis pretiosi & marga-
 rite & bis si & serico & cocco & omne lignum tr: hinum. et omnia uasa eboris & omnia uia-
 sa de lapide pretioso & aetamento & serico & marmore. Haec ad sensum oculorum rediguntur.
 quaeq; intantum ardentius a carnalibus desiderantur: in quantum ratio ceteris inueniuntur.
 Quia uero ut supra meminimus. ab huius reproborum diuitiarum h: potestis in simulae-
 ueritatibus quae plerumq; delecta uacuatur designantur. libet prius inquirere qualiter num-
 quam perentes electorum diuitias figurent. & sic demum quibus modis eas bis fallaciter.
 part aduersa usurpant. de monstrare. In auro siquidem sole eximio fulgore radians sa-
 pientia designari. unde scriptum est. Accipite sapientiam sicut aurum; Argenti uero nomine
 scientia figurantur. eloquia psalmista attestante quia. Eloquium eloquia casta argentum
 igne examinatum. Lapidis uero cubili cum singulari numero ponitur. ipse saluator omnium
 pereum designatur; cuncte petrus testimonium prophetae exponens dicit. Ecce pono in
 sion lapidem angularem electum pretiosis simum & quicquid recludent meum non confundetur. Cum aut
 plurali numero inter sentur. membra eiusdem redemptoris pereum figurantur. sicut idem bea-
 tus simus petrus cum dextro praemitteret dicens. ad quem accedentes lapidem uiuum ab homi-
 nibus quidem reprobis. ad locum autem electum pretiosis simum. sicutus adiunxit. Et ipsi
 uos tamquam lapides uiui sup aedificamini in domos spiritales. Hinc etiam quod murus
 caelestis hierusalem ex omni lapide pretioso constructus describitur. Margaritae
 nomine in singulari numero dicitur ihu xpi. in plurali uero apostolice uel dem figurantur. quia
 enim per margaritam singulari numero positum ipse saluator omnium designatur. eu-
 angelium testatur. quod dicitur. Simile est regnum caelorum homini negotiatori quae-
 renti bonas margaritas. & inuenta una pretiosa margarita delecto omnia sua & comparauit
 eam. quia uero margaritam nomine apostoli figurantur. in hac apocalypsi declaratur.
 cum de praefata caelesti hierusalem quae est ecclesia dicitur. Et duodecim portae duodeci-
 margaritae sunt p singulas. & singulae portae erant ex singulis margaritis. Jam uero
 qui non uideat in bis so iustificatione scorum. In purpura martirium in serico uirgini-
 tatem. In cocco caritatem. In ligno tr: hino ac pretioso constantiam durabilem. In ebor-
 urtutum pulchritudinem. In aere fortitudinem ac longanimitatem uel praedicatione.
 In serico supilitatis acumen. In marmore in uictam humilitatem figurat. Haec deniq;
 omnia plerumq; se habere obum brata ueri simili fraude gloriatur. bestia uel ciuitas mere-
 trix. cum in auro uel argento philoso phorum. uel hereticorum doctrinam ostendit. In lapide
 pretioso ac margarita. uel pseudo christos uel pseudo prophetas atq; heresiarchas ostendit.

ostendit; In brisso iustitiam obtentam iustitiae adoperam; In purpura interfectionem hereticorum
 tegmine martirum xpi uelatum; In serico corruptione in entis integritate carnis obpau-
 sam; In cocco simulatione caritatis crudelitatem palliatam; In ligno trino ac pretioso
 dum biliconstantia mentis obstinatione obumbrata; In ebore simulatione uirtutum uiciorum
 turpitudine obtecta; In aere firmissime praedicationis integritate dum bilem atque sonabile
 perfidiam palliatam; In feri acumine subventionis astutiam deceptionis celatam; In mar-
 more humilitatis similitudine falsae subiectionis muscipulam obumbratam anteponit;
 Quia igitur super modicam in mundanae sapientiae fastus deicitur deique doctores
 subtrahuntur pseudo christi pseudo prophetae heresiarches eorumque complices ad in-
 tentum tolluntur; falsa religionis obtentus a uera xpi religione confunditur; mundus
 in reprobis isdem diuitis in opus effectus; fletu de scribitur; Sequitur. Et cinnamomum
 & amomum & odora mentorum & unguenta & turis; haec iuxta litteram adol factum
 pertinere uidentur & tactum; Cinnamomum enim & amomum diuersorumque odora-
 menta pigmentorum & turis adol factum unguentum uero ad tactum simul & ol factum
 redigitur; Sed quia non sunt in hac apocalypsi sine mysticis sensibus litterae interpositae
 quaeramus ut cooperimus qua littera illa quae in bonum istae species significant usurpae
 pars aduersa quibusque ablati amantur defleat; Et tunc hoc pariter nos haec
 impleri prius quid boni significant demonstramus; quidem designatur per cinnamomum
 & amomum nisi odor uirtutum. unde & sapientia uoce ecclesiae dicit; Sicut
 cinnamomum & amomum aromatizant odorem caeli; hinc paulus dicit. Xpi bonus
 odor sum ut in omni loco odor & in his qui pereunt & in his qui salui sunt; quid uero indi-
 uersorum odoramentis pingmentorum & turis uisionationes expriman tur scilicet
 hinc enim cantus canticorum sponsi uoce in laudem ecclesiae dicitur; Quae est ista
 quae ascendit per desertum sicut uirgula fumi ex aromatis mirrae & turis &
 uniuersi pulueris pigmenta; Sicut quippe electorum ecclesiae cum ab hoc mundo
 in istis precibus ardenti amore se erigit per desertum quod desertum ascendit; Quae
 licet uero ascendat subiungit sicut uirgula fumi ex aromatis; fumi dem-
 onsonatur & per psalmistam dicitur. Dirigatur oratio mea sicut incensum in
 conspectu tuo; fumi exuere lacrimas solet; itaque fumi est ex aromatis
 com punctio orationis exuere turibus amoris; quae tam oratio fumi uirgula
 dicitur; quae dum solacia caelestia postulat sic recta progreditur ut ad certum
 atque temporalia appetenda pro terreno studio minime reflectatur; & notandum
 quod non uirga sed uirgula non cupatur; Quia interdum in com punctio ardore
 tantae superlimitatis est ut amoris; ut hanc nec ipse animus possit comprehendere
 quin luminatus meruit habere; Bene autem dicitur. mirrae & turis; Turis enim

De odoramentis uirtutum.

& lege dño in sacrificium incenditur. permittam uero corpora mortuorum concludunt.
 nea uermibus corrum pantur, & ita ergo & tunc sacrificium offerunt. qui & car-
 nem afficiunt necis corruptionis uicta dominantur. Et redolentem in conspectu dñi
 amoris sui hostiam incendunt. mētam ergo quasi cruciant & cruciando a uirtutibus conser-
 uant. tunc uero quia diuisionem diligunt ad quam uenire medullitus inardescunt. sequit
 ipse in se uirtutibus exiit. Unde et illic subditur, Et uniuersi pulueris pigmen-
 tati. Puluis est pigmentati uirtutibus bene operantis; Et notandum quod uirtutes bene ope-
 rantium non pigmenta sed pulueres dicuntur. Cum enim quae libet bona agimus pig-
 menta offēdimus. Cum uero etiam ipsa quae agimus retractamus. & nequid in his inis-
 trum sit uelicio retractationis attendimus. quasi ex^{pig}imentis puluerem facimus. uirtutio-
 nem nrām dño perdiscretio nem subtilius incendamus. Quid quoque unguentum nomine
 nisi praecor sua uirtutis exprimitur. Cui in canticis canticorum dicitur. unguentum
 effusum est nomen tuum. unguentum quippe effusum est. diuinitas incarnata. Si
 enim sit unguentum in uasculo odorem exterius minorem reddit. Si uero effundat.
 odor effusionis unguenti dilatur. nomen ergo di unguentum effusum est. quia
 ab inmensitate diuinitatis suae ad naturam nrām se exterius fudit. ab eo quod dñi
 in uisibilis se uisibilem reddidit. Si enim se non effunderet. nequaquam nobis inno-
 tesceret. Effudit autem se unguentum cum & dñm seruauit & hominem exiit. De
 quae uis effusione paulus dicit. Cum in forma dei esse non rapinam arbitratu est esse
 aequalem dō sed se ipsum exina nunt formam seruici accipiens. Quod enim paulus
 dicit exinam uis. hoc salomon effudit. nam & in alia translatione non dicitur. un-
 guentum effusum est nomen tuum sed exinanitum. Cui etiam in eisdem canticis
 canticorum ecclesia dicit. Odor unguentorum tuorum super omnia aromata.
 Habet enim haec ecclesia aromata dum uirtute scientiae uirtute castitatis.
 uirtute misericordiae. uirtute humilitatis. uirtute caritatis pollet. Si enim scō-
 rum uirtutum aromatum ex uirtutibus non haberet. nequaquam hoc
 quod praemisimus paulus dicit & xpi bonus odor sumus in omni loco dō. sed
 longe excellentior est odor unguentorum di aromatibus uirtu-
 tum nrarum. quia & niam magnas sunt quae accepimus. ualde tamen potiora
 sunt. quae de contemplatione creatoris nrī accepturi sumus. Jam uero si ad cen-
 damus qualiter haec fraudulenter se habere dicat pars ad uertitibusque
 ablati uehementer uidetur affligi in cōnā modo & a modo fetentem uicā
 hereticorum sub obtentu odoris quae manat ex uirtutibus scōrum imitandam
 opponit. quo contra recte de illis dicitur. Et tunc profuauo odore fetor. Induer

si autem o clamentis fictam huius potentiarum orandi seculitatem. benecorantium simi-
litudine obumbratam obicit. In unguento uero pseudo christorum asperitatem. sub
uelamine laenitatis christi tactam ostentat. Quorum simulationum subactis auctori-
bus a maniter mundus flere deseribitur. qui senim nimis seire ual & quantus meror
neronis animum de nece simonis magister ueritatis quousque ad necem apostolorum ipso
meronis cruciatu in pulsus exarsit. quantus dolor de mentu arri hereticos adstrinxit.
que cum nec damnatum imitari desierunt. sic sic mundus sic in utrisq; rebus ablatif
flere cognoscitur in reprobis hominibus. Sequitur. Et uini & olei & similes & trina.
Haeec secundum historiam quae nescio utrum in hac reuelatione facile inueniri possit
ad gustum rediguntur quaeq; ita in licuit succese carnis. ut & ea quae in ueritate signi-
ficant electorum de mulceant cordis palatum. Et ea quae ex eorum falsa imitatione
assumuntur suauia credantur menti bus reproborum. Quid enim designatur pui-
num. nisi nouum testamentum quod auditorum mentes debriant mundi concupiscen-
tur insensibiliter reddat. hinc quod dicitur in nuptur de aqua unum fecisse narratur.
Quid autem per oleum nisi unctio spiritus sancti figuratur. unde & per palmistae uoce
redemptor inno dicitur. Dilexisti iustitiam & odisti iniquitatem propterea unax-
te dicitur tuus oleo lactitiae praecor totu bustus. de quo & iam oleo per prophetam
dicitur. Conputrescit iugum a facie olei. hinc per mortendicitur. Suxerunt mel de
petra & oleum de firma petra. quid uero per similitudinem ueluticum. nisi carnes primas
redemptoris quae & in passione fraxura cibum se exhibuit electorum. & ut granum
tritici cadens in terram ac post triduum resurgens a mortuis multarum frugum ex-
tit incrementum. De qua uide licet electorum opulencia rursus per psalmistam
dicitur. A tempore frumenti uini & olei sui multiplicati sunt. ac sic dicitur. a beo qd
illud caeleste granum in terram cecidit atq; euangelice praedicationis unum men-
tes electorum debriare coepit. Oleum q; spiritus sancti de caelo missum cor da fide lumini
unxit tamquam gratia ad granum pertinentes multiplicati sunt. hinc iterum
per eundem psalmistam dicitur. Ut educat panem de terra & uinum letificet cor
hominis ut ex hilaritate faciem in oleo & panis cor hominis confirmet. sub audistis
pus aduenit. dicit enim pat de terra panem eduxit. quia de beata uirgine unige-
nitum suum dicitur hominem natum mundo ostendit. unde scriptum est. ueniat
de terra ortae & iustitia de caelo prospexit. Unum autem cor hominis lactifica-
uit quia euangelica praedicatione de peccati merito ad spem ueniae reforma uit.
faciem uero in oleo exhibuit. quia hoc quod dicitur uoce pietatis promissit spiritus
sancti effusione confirmauit. unde & merito idem spiritus paraclitus. id est aduocatus
ue. consolator in nra lingua sonare uoletur. panis quoq; cor hominis confir-

ss.

s

s

s

s

nauit. quia commesta redemptoris caro ad tolerandas passionis roboraui. Quae
 scilicet dum pars reprobae ciuitatis obumbrata bestiae seductione seputat habere.
 Tanto amplius dolet si contigerit perdidit se quantum magnarum opum diui-
 tias ista significare uidentur. nam uinum & oleum amisit se sedolent. cum uina-
 cia & amurram perdidit. Similam & triticum perdidit se sege munt. cum ziza-
 na & palea miserunt. subaudi. Existimant sibi ueracis fidei praedicatores sub-
 tractorum spiritali doctrina repletos sp̄s s̄i in illustratione afflatos caelestibus sacram-
 tis ad uitam eternam dorum praue hereticos seductores corrupta scientia in sector sp̄i
 daemoniorum plenos abusione diuinorum sacramentorum damnatos si uellent inma-
 si possent de mundo sublato cognoscerent. Sequitur Et iumentorum & ouium
 & equorum & rhedarum & mancipiorum & animarum hominum. Quia in hac nra
 55. expositio ne paruulis semper congruimus. nec uis forte dubium sit quid sit rhede-
 55. aperimus. Rhedeas namque antiqui plaustra uocabunt. siue scilicet illa quae rustica
 nis usibus erant apta siue quae diuitibus huius saeculi ad sedendum praeparataque
 & iam alio uocabulo curruis uocantur. Inter haec autem quaeri potest quid sit qd.
 sp̄s s̄i cum merces ex nego^m mancipiorum de saeculo auferat. addat & iam animae
 rum hominum. Numquid nam mancipia homines non sunt aut animam non habent.
 quis hoc dixerit. Sed sciendum nobis est. quia sunt plerique qui solummodo ad
 exteriorem seruitutis conditionem prodit distrahuntur. manente interius li-
 beritate. plerique uero simul anima capti uantur & corpore. Et ideo distinctione
 fecit inter merces mancipiorum & animarum hominum. Jam uero si quaeritur quid
 boni ista significant quaeque se perdidit pars ad uertendo lo. cum tantum in uerifi-
 milis fraudem eadem se habere ostenderit. breuiter dicimus quia singulis istis speci-
 ere lector designant. nisi enim aliquando in diuina scriptura iumenta electos figu-
 rantur. nequaquam eorum caput per psalmistam deo patet dicens. ut iumentum
 factus sum apud te. & ego semper tecum. Et illud quod de scripto figurat in me.
 uangelio expressit dicens. Samaritanus quidam iter faciens uident uulnensu.
 misericordia motus est super illum & ad propians alligauit uulnensu. in fun-
 dens oleum & uinum & inponens illum iumentum suum. nisi plerumque iumen-
 torum nomine electi figurarentur. nequaquam psalmista deo dicens. produ-
 cent fenum iumentis. & tamquam quaeremus ab eo quod figuratiter per haec ex-
 pressit. sic subsequitur exposuit dicens. & herbam struxit hominum. quod au-
 tem uel electos omnes designent. nulli paruulorum dubium est. hinc dicitur.
 Oues meae uocem meam audiunt & sequuntur me. & ego uitam aeternam doctis.
 hinc petro dicit. simon iohannis diligit me plus his. cui cum responderet dicit.

tusar quia amore. Intulit dicens: pascouet meas. hinc alibi dicit: Ecce ego mitto uos si-
cut oues in medio luporum. Sed & equorum uocabulo praedicatorum figurari. nullidu-
bium est. dicente propheta. misisti in mari equos tuos. turbantes aquas multas. Phre-
darum etiam nomine eosdem praedicatorum nouimus designari. heliis accedente qui
ad caelum helia ascendente lamentabili uoce deplorat dicens. pater mi pater mi curus
israhel & aurigaei. Curus scilicet quia infirmorum in becillitate portant. aurga
uero quia ut ad destitutum patriae caelestis locum tendant quos portant agitant.
Si autem mancipia in bonum accipiantur non facile dixerim. nisi forte pro carne
spiritui subditi alibi figuratim posita inueniantur. cuius uox in psalmis reso-
nat dicens. Quare tristis est anima mea & quare conturbatus est cor meum. spera in domino quoniam
adhuc confitebor illi. psalmista denique aliter dicit. Sicut oculi seruatorum in ma-
nibus domini suorum & sicut oculi ancillae in manibus domine suae. ta-
oculorum ad dominum dominum donec misereatur nobis. quo contra partem bestiae sup-
eris iudicium mundo desolato amiserit sedolet. iumenta & oues equos & rhedas
ide ad portandum suorum onera uiros fortes atque innocentes. cum debiles ad
omne opus bonum & nocios in malum amiserit. gemit se perdidisse mundo exter-
is mortuos cum interitis nequiter eidem uiuentes perdidit. Sequitur autem quod
ad uisum simul rediguntur & gustum. nam dicitur. Et pomaria desiderant
mae discerunt. hoc denique iuxta litteram fit. cum insurgente regno in regnum
desolantur urbes depopulantur agri succiduntur arbores. Quod autem ad
pectum & gustum concupiscentia redigatur pomorum. testatur sacra scriptura
quaedam. cecidit mulier quod bonum est. lignum ad uisum pulchrum
oculis aspectuque delectabile & tulit de fructu illius & comedit de eo. uero suo.
Et notandum quod in solis pomorum fructibus. haec apocalypsis. adiungat desi-
derium animae. Cum certum sit plus homines in aliis rerum speciebus delec-
tari. sed ne pro nihilo ducerent in licite arborum fructus concupiscere. propter
rea malum desiderium in eo constituit. quo omnis mundus olim perit. cum
autem solent in pomis arborum uirtutes signari secundum. ut est illud scriptum
in laudibus ecclesiae dicitur. emissiones tuae paradisi ut malorum punitioni
cum pomorum fructibus. Et illud eiusdem ecclesiae. fulcite me floribus
sicut pater me malis quia amore languet. Ostendunt tamen simulationem re-
proborum in hac uocacione apocalypsis reprehendi. Debeo in hac assertionem. non
partem bestiae. omnia se simulat dicit habere quae in uentate partem potius
agni. Sequitur. Et omnia illa pingua & elata perierunt & amplius illa
iam non inueniunt. haec quoque ad gustum uel gustu margini redigenda.

uidentur. significant & iam ut cetera aliquid bonorum. dum ostendunt simulationem
 impiorum. nam cum psalmista dicit. sicut adipe & pinguedine plextura
 anima mea. ostendit regem illam insignificatio ne uir tutus est animarum. ista
 & enim regem in nouae uitae praedicatoribus apparuit. quam se perdidit se in
 hereticis dolens pars reproborum. Sequitur. Et mercatores horum quid diuites
 facisunt ab ea longe stabunt propter amorem tormentorum eius. flentes & lu-
 genter ac dicentes. uae uae ciuitas illa magna quae amicta erat brisino & purpu-
 ra & cocco & deaurata auro & lapide pretioso & margaritis. quoniam una hora destitit
 sunt tanquam diuitiae; paulo superius progenitum contritione ac mundicie solatio-
 ne reges terrae ac mercatores fleuisse descripsit. Sed quia eosdem saeculi reges.
 fleuisse simul ac propter metum tormentorum longestecisse mercatores uero solum
 modo lamentasse. non autem timore incensu a longestecisse dixerat. Idcirco hoc
 quod de mercatoribus praeter miserat. inculcans do replicat. quoniam & ipsi reges
 mercatorum nomine debeant intellegi. Annon mercatores terrae & ipsi reges sunt qui
 pro terrenis lucris infelicia mercatae suas animas commutant. dicitur contra a
 gentes. quam claba homo commutationem pro anima sua. & ne forte quis hanc sen-
 tentiam ueram non esse contendat. audiatur quid paulo inferius angeli ciuocce pe-
 rituriae ciuitatis dicitur. uox sponsi & sponsae non audietur in te amplius quoniam
 mercatores fuerant principes terrae; & quia uel principes terrae uel reges terrae.
 cum ergo ipsi sunt reges. quia & mercatores. In hac re uoluntate sententiae innuitur
 nobis. quia pro magnitudine fletus & placentis in uno locutionis genere diuersas
 species tangens in geminando si non una facit. Aliter sane pereuntibus terrenisq;
 rebus subiacet propter metum tormentorum perfidiae uicinis. superstitibus ut
 supra meminimus. a longestare est talia perpetuati fieri possunt & omnimodis adhi-
 su fugit. quod uero una hora tantas diuitias perisse denuntiat. a patrone dicitur
 usque ad finem saeculi. hoc ipsum debemus intellegere. ex quo scilicet a apostolica
 uoce clamatur. filioli non uisima hora est. Sequitur. Et omnis gubernator &
 omnes qui in locum nauigant & nauis. qui maria operantur longestecerunt
 & clama uerunt. uidentes locum incendi eius & dicentes. quae similis huic ciuita-
 ti magnae. eorundem ipsos reperit quos praecedenti uersu iam fleuisse descripsit.
 locum autem incendi ciuitatis uidere dicuntur. sub audis per iudicium fumi. id
 est per praesentium tribulationum & uigilant. futurarum poenarum notitiam
 praegustare. quod uero lugenter dicant audiamus. Auertentem. quae similis ciuita-
 ti huic magnae; carnalium quippe animus. nil nouit magnum. nisi quod
 corporeis oculis ualeat intueri. Terrenam enim peregrinationem pro habitatio

ne deputat caelestis patriae salutem corporis pro summa ducit felicitate carnis specie
inuisu atq; concubitu diuini amoris pponit. consortia carnalium filiorum consortis
pferunt angelorum. auris fulgorem argente claritatem gemmarum pulchritudine.
anteponit uitae coronis. errorem nequitiae pferunt uentati; & uideat sub luce
mundo habitatoribus atq; diuitis certis pferunt negando inferunt dicentes.
a. quae similis ciuitati huic magne aedificerent nulla; de quibus adhuc subditur.
ss. & miserunt puluere in super capita sua & clamauerunt flentes & lugentes & di
ss. centes. uae uae ciuitas magna in qua diuites facti sunt omnes qui habent naues in mari
ss. deperit eius quoniam una hora desolata est. quid pro caput nisi hoc quod principale nomen
est mens uidelicet uocatur. & quid per puluere nisi terrena concupiscentia designatur.
quid est autem mundo abstatu suo cadente pro bono super capita sua puluere ma
tere nisi tereno amore. nec caelestia possunt in uerimentis suis oculos eorum perire.
quod nos nunc quoque dolentes fieri speramus; tamen enim undus a propria gloria
cecidit. amantibus annis uenit ad senectam perductus est. & tamen utra
duerim ad com parationem pcedentium ipsi qui remanserunt homines. hunc tamen
in pristinum statum. & non ualentem conantur engere. Terrenarum rerum facti illa
diu in ueteram faciem exornare. stricisq; complexibus de seculari. qui si deformitate
eius conspicerent. proculdubio talem amare erubescerent; Sed quia deformis pul
cher apparet in eorum oculis nisi quia uel dictum est. super capita sua puluere spargunt.
Idem tereno amore oculos p cordiorum suorum caecant; quo contra conuersorum
per sonum angelica uocedicitur. Si uideat uenit a me aurum ignitum probatum ut lo
cuplet fiat. & uerimentis albis induatur non appareat confusio nudicatis tuae.
& collirio in ungue oculos tuos ut uideas. quibus emundatis consequenter audire
mereantur. beatum mundo corde quoniam ipse uidebit. Sed iam quid diuina uox
ss. ammonendo subiungat audiamus. Exulta supra caelum & terra apostoli & propheta
ss. quoniam iudicium dicitur de iudicium uerum. In quibus uerbis ualde notandum est. cum se
cundum scripturas auctoritate dicitur morte non fecerit. nec letetur in perditione
b; impiorum. quia hoc loco de desolatione reprobae ciuitatis electos ammonet. gau
dere. quos suos imitatores fieri uoluit quibus & dicit. diligite inimicos uos bene
facite his qui oderunt uos. & orate prosequentibus; & saluamini uobis. ut sitis sicut pa
tristis qui in caelis est. qui solem suum non facit super bonos & malos; & pluit super
iustos & iniustos; & rursum. Estote perfecti sicut & pater uos caelestis perfectus est. hinc
paulus ammonet dicens. Estote imitatores dei sicut & filii carissimi. Si enim dicitur non letat
in perditione impiorum. quomodo isti quid & imitari uobis. de meritis malorum
letari ammonent. & certe psalmista huic intellectui concinnat dicens. Laetabitur

iustus cum uiderit uindictam impiorum manus suas lauabit in sanguine peccatorum.
 Sed sciendum non habere quia non super damnis impiorum sed super iudiciis di quibus dicitur.
 iuste mundum examinare electi hilarescere precipiuntur. unde & hoc loco cum dicitur.
 Exulta super caelum & ita & apostoli & prophetae. protinus causa subiungitur quadi-
 catur. quoniam iudicauit deus de iudiciis uirum. Sed nec per alium. Laetabitur iustus im-
 peditio impiorum sed signant eum uindictam impiorum. Iusto enim iudicium
 concordarentur. nisi iudicium eius non gauderent. Sciendum & iam electos iudicium
 in mundi desolatione super iudicium deus delectari. non quo ut dicitur est. ipse perit sed quo
 eorum gloria citius adpropinquat. hinc dicitur cum mundi desolationem futuram denun-
 tiat & ammonendo subiungit dicens. his autem fieri uincientibus. respicite & le-
 uate capita uia quoniam adpropinquat redemptio uestra. Ac si dicitur. cum ex mundi deso-
 latione si nemini adpropinquat recerit. leuate uos capita. id est ad amorem caelestis
 patriae alacriter mentem erigite corda ex hilaritate quia cum diuino iudicio mun-
 dus desolatur. his uis tribulationibus aeternas delectas adpropinquat sed denun-
 tiat. dicit ergo. exulta super caelum. si uis electorum ecclesia. quod uicem &
 hoc caelum distinctae exposuit dicens. & ita & apostoli & prophetae. ut quid uero
 super ea exultare debeant. causa manifestatur cum dicitur. quoniam iudicauit deus de
 ea iudicium uirum. ac si dicitur. quia iusto iudicio mundus ad fornicans deso-
 latur. gaudeat super his iudiciis quia pro peccatis ut aeternis bonis proficiamus. uerum
 quia multos ex hac contritione nouimus ad fructuosam paenitentiam se peccatis
 fugi. libet breuiter strictumque. ea quae de reprobis diximus. qualiter conuer-
 sorum possint a partibus personis paenitere. quid uisiteis a lus peruntibus. a longesta-
 re aut quae ex mundi destructione dicantur flere ac super capita sua puluere
 tacere. plura res enim uicem distentur. exemplis quod diuina praedictio non
 potuit ad meliorem uitae studium immutare. huius saeculi aduersitatibus
 fractis electis repedarunt. hinc est quod de talium personarum per prophetam dicit.
 Caecum septem uas suas spiritus & septem eas macera & semitas suas non inueni & si re-
 queretur amato res suas & non adprehendit eos quae & non inueni & eos. Tunc dicitur.
 uadam & reuertar ad uirum meum peioron quia benem hietat tunc magis quam
 nunc. si uero ex regibus terrae. siue ex mercatoribus. siue ex gubernatoribus uel
 nauis nauium. ex uicibus & potentatu saecularis regna uel cadentibus.
 mundi quae desolationem patientibus. propter metum tormentorum a longestare ea
 mala quae post has tribulationes passura est impietas. paenitendo praecauere.
 Ille enim ad damnationem reproborum longe est prohibetur. qui nunc confessionis
 lamenta beatorum prauis operibus est longatur. Ille aruina malorum longesta-

re creditur. quoniam distincta iudicij confessionis lamento praecoccupare nititur. un-
des psalmista ammonet dicens. praecoccupemus faciem eius in confessione. &
notandum quod incendium ciuitatis per iudicium sumi inuentus conuersi. non se de-
reted per timore stare perhibentur. Acti diceretur. huic quia eternum incendium pre-
cauere desiderant. quamquam per confessionem iam ab eo elongauerint. nequaquam inco-
ponit negligentia stent. sed recte fidei operatione stabilita huc illucq; ad propositum in-
tentionis pedem non mouentes. In eo quod desperant erecti contra uicia persistunt. quib;
iam per apostolum precipitur. uigilate & state in fide. uiri sitis. agite & confortamini. de
hac stabilitate cuiusdam superbi uicem egregius praedicator dicit. Tu quis istas uide-
ne cadat. & iterum. Tu quis est qui iudicis alienum seruum suum dicit. aut cadit. Satis
autem. potens est enim deus iterum statuere illum. quod non loca corporalis status. sed an-
imae debet intellegi. immobilitas constantia fidei atq; operationis quorum uide licet
conuersio gratia perueniente diuina exco. initium dare uideatur. quo uisio ciuitatis flama-
rum fumo. etiam incendiorum flamas perimit eunt. Reputant enim plerumq; talern-
binanimo dicentes. Si praesentes tribulationes quas praeter se respicimus. pati conspiciamus. ad
momentum ferre non ualeamus. quo pacto deper. penatis iniquitati. b. aet. na supplicatuf
tine bimus. Acti alius uerbis dicant. Si fumum arsurae ciuitatis nunc sustinere non ua-
lemus. quo modo flammam incendiorum uestrae sustinebimus. quod autem sublati tempo-
ralibus. lucris idem conuersi lugere dicunt. Sicut intelligendum est. tamquam diceret. Jam in
statu fidei & operationis solidati pro conu. clementia lamentabunt. quia solum modo conce-
pserat quaecumque horae spatio. idem temporalia perierunt. Acti dicant. uacua bim pa-
ciuitas uacua bim sacculum in maligno positum. quia tibi heretizant quae sibi ubi omnia
perdidisti. & temporalia amisisti. & a clauis miseras peruenisti. quid uero ficalibus
conuersis praec. ingenti tristitia. puluerem super capita sua mittere ad ten. damus. ut
enim supra meminimus capitis nomine hoc quod principale nrm est. mentis uel uel
designatur. Pulueris quoq; uocabulo consideratio infirmitatis a creatur. nrm demon-
stratur. hinc psalmista. ut memento dne quod puluis sumus. hinc abraham elius lo-
quutione dicit. Loquar ad dm meum. cum sim puluis & cinis. hinc probat sim tobi
c. et. unam locutus sum quod uina non dixit sem. & alteram quibus ultra non addam. sed
suppona digitum orineo. & aga. paenitentiam in sailla & cinere. Pulueris ergo conuer-
si super capita spargere est. ex considerato propriae actionis reatu humilia det. ipis senti-
re. uel certe a bitiore ad uentatem conuersi. puluerem super capita sua mittunt. Acti
diceretur. principum suorum faciem exprobrant. aquibus. sed ueris per e. hunc. subun-
gitur. aut uox exhortantis. conuersoru. p. b. m. congruent quae licet. Exulta super cae-
lum & t. & apostoli & prophetae. qm iudicauit eis iudicium uim de illa. p. n. d. e. n. i. u. e. n. t.

De iudicio

in illa repto. hanc uero. sed iam p. gratiam redemptionis in caelo. et in terra. et in apostolo. loni
 quoque. et propheta. in numerum transeunt. Omnis autem ecclesia. a principio usque. ad finem.
 decurrens. istis comprehendit. nominibus. hanc quoque. regulam. dominus tenens. iuxta apostolum. unumque.
 nequaquam usque. in finem. sibi. in hac uita. mansurus. Ecce ego. uobiscum. sum. omnibus. diebus.
 usque. ad. confirmationem. saeculi. Quae. scilicet. uerba. omnia. electorum. ecclesia. conuenire.
 nullus. ambigit. hanc. paulus. tenens. dicit. nos. qui. uiuimus. qui. residui. sumus. in. ad.
 uentum. non. perueniemus. eos. qui. dormierunt. Et. rursum. Deinde. nos. qui. uiuimus.
 qui. relinquimus. simul. rapiemur. cum. illis. in. nubibus. obuiam. christo. in. aera. et. sic. p.
 cum. domino. erimus. Secundum. ergo. hanc. regulam. ipsi. conuersi. sunt. caelum. ipsi. ipsi.
 apostoli. ipsi. et. prophetae. Dicunt. ergo. exultate. super. caelum. et. terra. et. apostoli. et. prophetae.
 quoniam. iudicauit. dominus. iudicium. uobis. de. illa. Tamquam. diceretur. gaudete. ad. christum. con.
 uersi. quia. cum. esset. babilonia. in. pacem. et. contra. salutem. uestram. ageret. uindictam.
 continuo. babilonia. quod. illic. multipliciter. in. uobis. sed. pro. uobis. Iudicium. enim. uestrum. exercu.
 it. am. uestris. carnalibus. desideris. obuiam. et. hoc. et. sic. uos. de. uobis. uindictam.
 O. quam. facili. ipse. babilonia. exierat. Saulus. ille. persequitor. qui. omni. conamine. contra.
 se. ipsum. pugnat. Et. quis. pro. illo. contra. ipsum. repugnare. nisi. uox. illum. de. caelo.
 prosterneret. quam. obrem. gaudere. et. exultare. debemus. cum. aliqua. ad. ueritatem.
 hac. peregrinatione. rebelles. patimur. Scientes. proculdubio. quia. paterno. affectu.
 pro. nobis. ipse. conditor. noster. iusto. iudicio. contra. nos. obpugnat. huius. sensui. psalmista.
 concant. dicens. Et. in. pedem. ab. homine. malo. auro. in. quo. liberam. te. in. bauch. a.
 me. ipse. hinc. rursum. dicit. dominus. libera. animam. meam. a. labiis. iniquis. et. a. lingua. dolosa.
 hinc. iterum. exorat. dicens. iudica. iudicium. meum. et. declina. me. a. sed. dicens. fac. mihi.
 uindictam. domine. et. postquam. uindicta. fuerit. a. seruitute. et. a. bolice. dominationis. declina.
 me. hinc. igitur. conuersorum. personis. congruenter. aptatis. quae. re. pro. bonum.
 et. iam. conuenire. uident. ad. propositum. nunc. expositionis. ordine. reuertamur.
 55. Sequitur. Et. sustulit. unus. angelus. fortis. quasi. molare. magnum. et. misit. in.
 55. mare. dicens. hoc. impetu. mittetur. babilonia. magna. ciuitas. illa. et. ultra. iam. non.
 55. manebit. qui. signatur. iste. angelus. est. nisi. illa. de. quo. ut. saepe. diximus.
 a. propheta. dicit. tunc. uocabitur. nomen. eius. magnus. angelus. uidelicet. dominus.
 ihesus. christus. quia. enim. angelus. interpretatur. nuntius. et. dominus. debet. a. uirgine. na.
 ture. euangelium. id. est. bonum. nuntium. hominibus. primum. attulit. recte. uocabulum.
 angelus. singulariter. inter. ceteros. praedicationis. suae. nuntios. accepit. qui. benedictus.
 unus. et. fortis. uocat. quia. et. unus. est. dominus. unus. et. mediator. coram. deo. et. hominum. homo.
 et. pater. et. ad. bella. et. ad. aera. potestates. in. carne. infirmus. apparuit. p.
 m. n. a. diuinitatis. suae. uirtute. fortis. et. potens. exiit. de. quo. scriptum. est. dominus. fortis.

tis & potens: dñs potens in proelio. Et rursum. Dñs virtutum ipse rex glorie. quidam
tē significat p lapidē magnū molarem. nisi pondus peccatorum. quod ex temporali con
trahitur actione; quatenim p molam figuratam actionem potius exprimitur. potest con
gruenter lapis molaris proponere peccatorum accipi. quod ex eadem actione contrahitur.
Tropica scilicet loquutione a beneficiente illud quod efficit ostendete. Recte namq; p molam
actio secularis designatur. quatenus hominum dum pro appetendis terrenis uolup
tibus exercitata reddat. quasi quibusdam rotis ingiturum uertit; nam quia tempo
ralis actio mola significet uocabulo. testatur dñs quide hominibus in extremitate tituli
positus loquitur dicens. Tunc erunt dum molentes in mola. quarum una adsumetur & alte
ra relinquetur. quod tale est. tamquam elicens. cum die iudicii in prouisus aduenit.
in actione seculari & electae animae quae in supernis assumantur. & reprobae quae de
orsu mergende relinquuntur. inueniuntur; propterea scilicet quia quaedam earum
frumentum ex quo reficiant. quaedam uero zizania molendo comerunt. ex quibus cecent.
Quaedam subaudiunt uirtutes. quaedam autē uitia in ipsiis contra hunc actionibus; Si ergo
p molam actio secularis exprimitur. non incongrue diximus pondus peccatorum
quod ipsa contrahit actione. ipsius molaris magni nomine dici figurari. quod uero
profundū significat maris. nisi extrema dānationē peccatoris. quod utiq; angelum
unum a fortē quasi molam magnā in mari mittere. & ad instar illius babilonia
submergi denotare. nisi fidem nrm ihm xpm manentes sententias transeuntibus
uerbis de reproborū extrema dānatione figuratam profert. quod tunc mihi ui
detur pmet ipsū primū fecisse cum dixit. quis scandalizauerit unū de parvulis istis
qui in me credunt. expediet ut utus pendat mola sinatra in collo eius & dimergi
t in profundū maris. quod non de solo litis scandalo debem accipere. sed de omni spe
cie peccatorū secundū illā regulam quā scī scriptura frequentat. hinc dicitur. si
scandalizate oculum uultus. manus uel pes. abscide eum & proiece ab te. & quod po
culū. manū uel pedē. nisi carnalis cognationū propinquitas. hoc dō debet intelligi
Numquid nā qui inimicos iubemur diligere. propter scandalū litis propinquos debet
ma bicere. abire. sed propter illud scandalū peccati quod ex eorū imitatione contrahitur. ut
maria; hinc est quod mariae magdalene pabucta criminadicit. uadem pace; ac fieri
ceret. nunc usq; in peccati scandalo fuisti. sed uā in pace uirtutū p fice cursum; quod
eniā ad omne peccatorū speciem scandalū non p teneat. testatur etiā paulus apostolus dicens
quis infirmat & ego non infirmor. quis scandalizat & ego non uitor. subaudi non
scandalizor; in ipsa enī sua uisione scandalū nomīnū inclusit. quia consequens ratio fuit
ut sicut negando dixit quis infirmat & ego non infirmor. sic & iā dicitur & quis scandalizat
& ego non scandalizor. quod utiq; compassionē tantū ac pā simulationē tū fecisse

dubium non est. sed multum est quod dico si hoc ex ipsius uerbis non ad firmo. At enim
 idem regius praedicator. cum liber essem ex omnibus omnium me seruū feci ut plures lucrifacere
 & factus sum iudaeis tāquam iudeis ut iudaeos lucrifacere. his qui sub lege sunt quasi
 sub lege esse. cum ipse non esset sub lege. ut eos qui sub lege erant lucrifacere. his qui
 sine lege erant tanquam sine lege esse cum sine lege esse non esset sed in lege esse xpi
 ut lucrifacere eos quasi sine lege erant. Factus sum enim firmis infirmus ut infirmos lucrifacere
 facerem; quod si forte quis temere contendat uisionem non potest tenere ad scandalum peccati
 respondet quisquis ille est. qualiter accipiendum sit. quod huic sensui consona
 uoce palmita concordant dicit. per diem sol non uideat neque luna per noctem. & qualiter
 hoc loco per diem & solem lunam & noctem intellegendi sunt. nisi xpi & ecclesia. uel certe
 prosperitas & aduersitas. Illos & enim per diem sol non uideat neque luna per noctem qui in eo
 quod recte sentiant de xpo & ecclesia. nequaquam erroris scandalum incurrunt. uel certe
 neque in prosperis elatione deperunt. neque in aduersis desperatione succumbunt.
 quid ergo dicit qui scandalizauerit unum de pusillis istis qui in me credunt. expe
 dit ut suspendatur molam sarranicam in collo eius. & dimergetur in profundum maris. ni
 sit tolerabilius est quae praeter ut saecularium actionum ad grauius peccatis ultima poena idus
 damnat. quae ut religiosam uitam degentibus. semetipsum sciunt. atque exemplum male operatio
 nis praebent totaebus uicinis tenentur ad peccati uocem inueniunt. & ad extremum cum pluribus
 suis sequacibus in modo pluribus. aeterna supplicia sustinent. per hoc certe ut mihi uideatur.
 omnes transgressiones speciet nomine scandalum generaliter designari. quod autem post re
 proba ueritate subuersione dicit. & amplius non inueniet subaudiendum est. in hierusalem.
 idem in clero in ecclesia. in qua unum commune malum bonis praesentem uitam pagant. quod
 quod ad similitudinem molae magnae mergenda praedicitur. non diu uoluntas esse sed uis probat
 perire iniquitatis. Cuius uox ut arbitror in psalmis resonat dicens. Iniquitates meae
 supergresserunt caput meum sicut onus graue grauitae sunt super me. Insinuat ergo dicit
 quo merito praedorum damnat iniquitas sequi. ab his immunem esse denuntiat dicens. nolo
 mortem peccatoris. sed ut magis non uerit & uiuat. Sequitur. Et uox est haec eorum
 & musicorum & tuba canentium & tuba non audiet in te amplius. de illis quibus corporis
 sensibus sonum ipsi sunt in praedicta ueritate. quae nunc repetendo complectentur. si muldemund
 interalia auferri praedicit. ex cuius ueritate persona hoc idem praedictum dicit. Curiosus for
 taliter animus inquit. cui ad haec respondere nobis quidem non pigritum. illi autem exist
 timam necessarium. nisi enim fallor. iam saepe in hoc nunc expositionis opere dixisse
 mememini. quia praefatus ipse in hac apocalypsi cum petro hanc loquitur. modo ex per
 sona propria modo ex uniuersali ecclesiae. modo autem ex eiusdem iohannis modo uero
 de clero saluatoris. uerba de promit. Ex persona saluatoris propria cum dicit. qui habet au

ss.

ss.

s

rem audiat quid sp̄s dicit ecclesis: ex uniuersalis autem ecclesiae cōm dicit: Audiat itē
 uocem de caelo dicentem: Exi dea populus meus: Et illud uentis ad me unus ex septē angelis ha-
 bentibus septem ^{plenas} fialas septem plagis nouissimis & locutus ē mecum dicens: uenit & ostendam
 tibi sponsam uxorem agni: Exiio hanc uero p̄sona cum peregrinatur: Et ego iohannes qui audi-
 ui & iudi hanc: Et postquam audissem & iudissem caecidi ut ad otium ante pedes angeli qui
 mihi ostendebat: Dedit quoque redemptoris cum dicit: uidi angelū descendentem de caelo
 habentem claritatem magnam & terra in luminata ē a claritate eius: Rursumque hoc quod supra
 p̄misit sum est: sustulit unus angelus fortis quasi molam magnam & misit illi in ma-
 redicens: hoc impetum mittetur babilon magna & ultra umnon in uenietur: Et tunc
 breuit quae ad huius loci pertinent consonantia p̄stringamus: P̄nemisit idē sp̄s di-
 filium in fortis uoce ex clama se ac p̄fidam uicem ruinā u factā narrasse: Deinde
 ex p̄sona ecclesiae subiungit qualiter eodem die caelestis uoce conpulsā de medio babilo-
 lonis exiit: atque in extremam iudicium sui persequuto ribus iubetur rependere: qua-
 literque omnia terrena atque ad uia de mundo sunt peritura: ex p̄sona propria consequentē
 ostendit: Rursumque ad p̄sonam filii dicit & ipsum loquentem introducit qualiter ad
 ultimum ruina malorum sit: Indeque ad propriam apostrophen facit: & hoc quod in p̄misso
 uerfuchitur ex sua cōmendat: sed iam sequentia uideamus: adhuc enim quae ad usum
 humane uitae pertineant prosequit & dicit: Et omnis artifex & omnes artes non in ueni-
 entur in te amplius & uox molar non audietur in te amplius & lumen lucernae non
 lucebit tibi amplius & uox sponsi & sponsae non audietur in te adhuc: haec quae aper-
 ta sunt: expositio non indigent: quia uero expositio non egent silentio p̄teriri de-
 bent: quia uero his bonis fraudet impudens meretrix caua subinfert quae dicitur:
 Quia meratore stuerant principē p̄sternae: & quia in ueneficiis suis erant utrumque omnes
 gentes: quod tale tamquam si diceret: quia in uita uia male usas temporalibus bo-
 nis & ipsi iuste ultra fraudabent & supplicia aeternis damanda sibi mergerent:
 Ex ipsi enim principibus terrae ac meratoribus: sed & ex omnibus gentibus: ipsa impia
 ciuitas constat: & cum meratores eius principē p̄sternae sunt: ipsa infelici cōmicatione
 pro terrenis lucris suorum animas uenales tradens: elationis fastu sup̄ subiectos in-
 sublimi tollitur: atque cum in ueneficiis eius ide in maleficiis eius omnes gentes erant:
 ipsa proculdubio suis maleficiis nuda bundam reddit: Sed more solito diuiditur genus in
 species ut intellegamus eos qui principatus sup̄ ceteros tenent amplius auaritia est uide-
 re magnorum nefandis exemplis uulgi multitudinem deperire: Sequitur: Et in ea lin-
 guis prophetarum scōrū in uentis ē & omnium qui in fecerunt in terra: uisus diuine
 loquutionis est: ut ad presentē p̄sonā sermo loquentis dirigatur: si bitotam quam
 de absente uerbu proferatur: quod in hac p̄emissa loquutione prudens lector saepis

sine fieri. facile animaduertit. Ita enim uariatur in singulis ut modo ad secundam per-
 sonam modo de tertia sermo proferat. Et ut indubium non ueniant quaedam in superioribus uersu
 tamquam ad secundam presentemque personam fuerit. Et omnis artifex & omnes artes non
 inueniuntur in te amplius. & uox mo lae non aucter in te amplius. & lum lucet non luce-
 bitti bi amplius. & uox sponsi & sponsae non aucter in te adhuc. Quia mercatores uent
 principes terrae. & in uene ficu stuis errauerunt omnes gentes. In hoc uero sequenti quasi de
 tertia absenteque dicitur. & in ea sanguis prophetarum & sanctorum inuentus est. & omnium qui
 inter fecerunt in terra. In quibus utique uerbis aperte dicitur. totum in uacuitate
 habet lonia corpus diaboli desuis excessibus increpare. Si enim omnium qui inter fecerunt
 in terra sanguis in ea inuentus est. si ne dubio pro tanto orbem quomartit res inter fecerunt.
 ipsa execrabilis ciuitas crudelitatem necis exercuit. Sanguis autem in ea inuentus dicitur.
 si uacuis peccatum excessione sanguinis peccatum. Sciendum uero quia ut de prius
 diximus. & illi sanguinem prophetarum atque sanctorum fuisse inueniuntur. qui idcirco illo
 rum malum qua probata sunt diuantes. prauae heresim dogma conscripserunt. eoude-
 licet loquutionis modo quod dicitur. Solemus scum quis sermones nostros contra uos tu castitate
 luerit. occidit me. Secundum hanc etiam loquutionis modum. nunc usque ab hereticis de proe
 ciditur. Si uero autem carnalium uiciorum auctores. si uero martirum interfectores caelestis
 irae uindicta damnentur. si pro eorum peccatione iudici ad id dignis necesse est laudibus cum
 11. laudibus inde & sequitur. Post haec audiui quasi uocem magnam tubarum multarum dicentium.
 11. alleluia laus & gloria & uirtus domini est. quia uera & iusta sunt iudicia eius. qui uelociter
 11. demeritae magna quae corripit terram in prostitutione sua. & uindicta uis sanguinem.
 11. feruorum suorum demanauit. & iterum dixerunt alleluia. Si quaerim ex uis pro na
 haec spiritus dicit. facile inuenim. quia ex uniuersalis ecclesiae. cuius figuram tunc gere-
 bat iohannes. hanc enim uocem ipsa profert. hanc ipsa audit. Sciendum uero quia in eo
 quod dicit post haec. quantum ad uisionem pertinet huius reuelationis. non est huius stante
 pontif. sed ordo narrationis. quae stantem uox quam audierit a perit cum subiungit quia
 si uocem magnam tubarum multarum. magnas felices. quia ualde magnae quod loquitur.
 Tu barum autem multarum. sub audis praedicatorum multorum. Et uiae tubae. sed uia
 uox quia omne quod loquuntur. in unum fidei concordia aliter sicut si bico eunt.
 Ita & enim sunt rarissimae iudae leuillae tubae. quae septenario dierum numero qui
 bus praesens tempus euolutur. multos huiusmodi nos misit fug decidunt. ubi autem haec
 uox auditur. nisi in caelo quod est ecclesia. nisi in aem. auditur. pro quibus pro fer tur.
 Sed quia quod dicitur audiui. alleluia laus & gloria & uirtus domini est. quia uera & iusta
 sunt iudicia eius. hoc praecedentes fortissimi patres. hoc nos infirmantes paruuli
 dicimus hoc dicitur ammo neni. Scilicet ut omnes in eo laudem & gloria & uirtute

di praedicent quouera & iusta sunt iudicia eius; Alleluia emmine praetatur laudate dñm
uellaus dñi. hinc namq; psalmocantus; Justus et dñe & rectum iudicium tuum; In quo
autem iusta & uera sunt iudicia eius. nisi in eo quod iudicauit demeritae magna quae corru
pitertam in prostitutione sua; Terram itaq; in prostitutione sua meretrix corrumpe cum
carnales quilibet corpora sua simul & corda uoluptatibus enutriunt. Quibus pro iacobum
exprobrando dicitur. Epulati estis super terram & in luxuriosis enutristis corda uia in die
occisionis; Subiungitur autem adhuc casus iudiciorum dicitur. & iudicauit
sanguinem seruorum suorum de manu eius; Sub audis In eouera & iusta iudicia eius quod
se facturum esse p se metipsum repromisit cū in euangelio de huius corporis psona genea
liter iustorum sanguinem exigendum sub specie israhelitis praedixit. Attenim. Ecce mitto
ad uos sapientes & scribas & ex illis occidit & crucifigat & ex eis flagella bit in sinagogis
uiris & per sequimim decuitate in ciuitatem ut ueniat super uos omnis sanguis iustus
qui effusus est super terram a sanguine abel iusti usq; ad sanguinem zachariae filii baba
chiae quem occidistis inter templum & altare. quod utiq; ad iudaeorum quidem gentem
specialiter pertinet sed in illa specie ut scripturae moris est genus loquutionis interfert.
Quantum enim ad significationem templi atq; altaris nomine populorum ac sacerdotum
summa complectit. quia templum ad populum altare uero ad sacerdotum pertinet uidet.
In item templum itaq; & altare sanguis prophetae effunditur. quam nimirum populorum
ac sacerdotum crudelitate xpi martires uigulantur. quod non solum in iudaeis plebe
atq; incredulis nationibus corporaliter factum fuisse. uerum & iam nunc usq; in salis
xpi anis spitaliter. ac phoc nequius fieri ceter nimis. Et ut nunc nunc crudelius non per
sequerentur di populū malo imitationis exem plo animas occidendo. quam tunc psequi
ta sunt gladius sola corpora trucidando. Ut naminquā non dederunt nunc persequerent
acerdotes xpi anorum tacendo. ac maleo perando quātunc psequuti sunt pontifices iude
orum contra xpm oblatando. de quonū talibus martibus. uictorum sanguis propheta
attestante requiritur. quod autem de electis subditur. & iterum dixerunt alleluia.
In repetitio uerbi indeficient atq; succrescens eorundem laudis affectus sup iudicium dñi
declatur. Ex quorum psona psalmista loquit dicens. Benedicam dñm in omni tempore
semper laus eius in ore meo. Quae talis laus in hac quidem uita tunc erit pfectior. quan
do de reprobis damnatione. nullus remanserit compassionis dolor; Sequitur autem
adhuc de impiorū manentibus; poenis sub specie ciuitatis meretricantis acceditur. Et
fumus eius ascendet in saccula saeculorum. ac si dicitur. ac ternalis & tetraerit flāma.
cuius fumus ascendere non desinet. Ecclesia enim in praemissa p se ueritate laudis laeti
tiae p elitionis fumus pmanet impiorum; Sed si superius hunc arsumae ciuitatis fumū.
in praesenti adhuc uita reprobi degent atq; a praefata ciuitate longe stantes iudis rep

z. perfecta monstratur. sed post hanc uiam.

hibentur. Querendum nobis est si de corpore fumo ex corpore utiq; ignea scenden-
te dictum est. quomodo eum idem reprobis ualuerint intueri. & certe quia nihil aliud
quod sano intellectui congruus inuenire potuim. p. fumū eiusdem arboris ciuitatis
praesentes tribulationes figuratas fuisse. exposuimus. tamquam scilicet specimen ignis
aeterni quod nunc reprobis ualent uidere. Nunc enim ipsa meretricia ciuitas ligna sibi
quibus cremet. idē peccata adgregant praesentium tribulationum angustus fumus.
quasi uidelicet quia in futurum aeterna poena subsequitur. quasi post fumū flama
erumpit; Sed quia aeternarum poenarum fumus in saecula saeculorum ascendere ce-
ditur. praesentes uero aeternales praesentis aeternales finire ueraciter dicim.

Cogimur fateri non uno modo fumum eiusdem ciuitatis intellegi debere sed unū cō-
figuraliter expressum qui nunc reprobis aspicitur. & quandoq; finitur. Alterū
corporeum qui nunc a beatis non uidetur. quos cum in uoluerit. numquam finitur.

- ss. Sequitur. Et ceciderunt seniores uiginti quattuor. & quattuor animalia & adorauerunt
ss. dñm sedente super thronum dicentes. Amen. Alleluia. Sicut plerumq; in scriptura sacra ge-
nus in species diuiditur. sic saepe genus generi ungitur. cum unum horum ad narrandū
sufficere probetur; hoc enim generaliter significant uiginti quattuor seniores quod qua-
tuor animalia electorum uidelicet ecclesiam. Quia enim subiectorum facta uice exami-
nat. recte per seniores. qui uero internae iurisdictionis pascha inquirat. dignē animalia figurat.
:: adorantes cedere dicuntur. ecclesiae humilitate. facit uocatio intentione in hoc facto de laude.
qui uero adorantes dicant audiamus. Auunt enim dicentes amen alleluia. Acti uisitorū
ecclesia quod supra iam fecerat ingeminando dicit. In uere laudandus est quos siue prop-
ter uoluptatū in laetibus. seu prop-
ter scōrum sanguinis effusionem non nisi iuste reprobos conde-
nat. Amen qui p. p. p. alleluia autem ut supra meminimus laudat dñm uel laudat.
Sciendum sane quia idem ipsi generaliter thronus di sunt. qui sedentem super thronum adoran-
tes conlaudant; Et idem specialiter uiginti quattuor thronis sedere describunt. qui una
eadem q; ecclesia & generaliter incunctis suis in imbris ut unū thronus presidetur a xpō &
specialiter in quibus dabit duodenos mystice p. p. & thronos. Sequitur. Et uox de thro-
no exiit dicens. laudem dicit de dñro omnes serui eius. & qui timetis eum pusilli & mag-
ni. hoc non semel sed iam secundo in p. p. n. n. a loquutione ecclesia fecisse narratur. quod
hic fieri iubetur. Jam enim in tubis caelestibus; praedicant iam uiginti quattuor senioribus;
quattuor q; animalibus adorant dñm super iudicium eius conlaudasse describit. Sed uox
eadem laus in deficient p. p. uero; in uiam mē bionū suū exhortatione sem & ipsam in for-
mat. nam cum uox de throno exiens seruorum aures penetrat. nimirum seruus ad conser-
uos exhortationis sermonem proferunt. pusillitasq; sunt in ecclesia. ad quos apostoli
ca uox dicitur qua dicitur. non potui loqui uobis quasi spiritualibus sed qua sicarna

* Quod autem idem seniores & quae animalia ..

libus tam quam paruulis in xpo lacuobis potum declinone tam non dum enim poteras sed nec
adhuc quidem poteras. Magni uero sunt de quibus saluator in euangelio ait. Qui fecerit &
docuerit sic homines magnus uocabitur in regno caelorum. Subiuncti in ecclesia electorum. De qua
bus etiam per apostolum dicitur. Sapientiam loquimur inter perfectos. De ueris quidem uisus
homo & ore dnm laudatus dicit. paruus & magnus ibi sunt. subintellegis in regno filii dilectionis
di. Inter haec autem queri potest cum iohannes in epistola sua dicit. Timor non est in ueritate
sed perfecta caritas foras timorem qm timor poenam habet. quia ueritas timor non est perfectus in
caritate. quia hoc loco simul magni cum paruulis dnm timere dicantur. quia mare uen-
tur. Item magni sunt utiq; in caritate perfecti sunt. ac per hoc iam non est timor in caritate
sed perfecta caritas foras mittit timorem. In qua tamen soluenda quaestione. nullus labor
adstringit. quia hanc scorum patrum sedulitas. id plenum enoclauit. Est enim timor dilec-
tionis conuinctus. quomodo enim magni perfecti q; seruunt ipsam dilectionem peccant. nec ipsam
dilectionem amittant. propterea quia omnia in hac uita peragunt. dnm enim caritas est & quia ma-
net in dilectione in dno manet & dnm in eo. In hac itaq; dilectione positus. tantum quod bonum
operatur quantum se bene metuit. & tantum se bene metuit ac bonum operatur. quantum casti-
ter diligit. Rursum est timor seruulorum ac caritate seclusus. quomodo enim seruunt perfecti. nec dnm
nec or queantur. nec clamantur. Et ideo praecepta domini sui implere contendunt. nequa-
quam saluos pro eo quia dominum diligunt ac ne eius dilectionem amittant. nisi si pagunt.
sed quia uel dnm est. damnari metunt. Sequitur. Et audiuisti uocem tubae mag-
nae & sicut uocem aquarum multarum. & sicut uocem tonitruum magnorum dicentium alt
qm regnauit dnm dnm noster omnipotens. hoc loco uisum ecclesia quod fieri mouerat agent.
non solum iam super iustitiam quaedam iniquos. sed & iam super misericordiam quae
uit electos dnm dnm praedicat conlaudat. In tuba itaq; illa praedicatione exprimitur. de qua
per uiam dicitur. quae tuba exalta uocent uiam. & quia haec non alius nisi populi con-
gruent. idcirco uox tubae praedicationis. scilicet uox aquarum multarum. id est populi
multorum esse prohibetur. In uoce autem tonitruum magnorum. non solum ille timor seru-
lus quod diem iudicii seruus pauescunt. pusilli. uerum & iam ille designatur castus & sobrius
quod diligendo timentes eundem dnm ad uenturae sedent magni. quid itaq; ecclesia
ut concorditer praedicans. siue dnm siue liter metuentis dicit. audiamus. Attenim. alleluia
qm regnauit dnm noster omnipotens. ac si singula eius dicerent membra in eo fortiter ano-
bis conlaudandus est quos supernos quid uel regum eramus. diabo le regnare uoluit mo-
riens & resurgens pro nobis. cuius & iam omni potentia in eo principaliter esse cognoscit
quos qui potuit in principio temporis mirabiliter hominem formare. potuit & iam in fi-
ne temporum idem dnm homo factus mirabiliter reformare. sed huius magis est diligenda.
magis est amplectenda caritatis misericordia quam ammiranda potentia. demq; is qui

omnipotens est. poterat si uelle & quolibet ingenio redimere perditos homines. ut ipse dicit.
 non fieret pro hominibus homo. Sed peccatis uisceribus tactus. ut ostenderet in quan-
 tum eum deli geret. formam seruici accipiens. paulominus quam angeli minoratus se-
 met ipsum ex inaniuit. hactenus ex tunc misericordia eos qui perierant quaesuit. hactenus
 a humilitate quos quaesuit inuenit. Inuenit autem puniendos. sed ex eis quos uoluit.
 misericorditer elegit saluandos. Ex his denique per sanguinem passionis suae ecclesiam
 sibi adunauit. quamque ad tantam dignitatem gloriam perduxit. ut eam sibi deli geret. spon-
 sam quaenec uelis esse. menuerat seruam. quam obrem de tam ineffabili pietatis dactam.
 to in uita exhortatione. licet a narrantur. elata cum tonitruo voce protinus subinfert.
 Gaudeamus & exultemus. & demus gloriam ei. quoniam uenerunt nuptiae agni & uxor
 eius praeparauit se. quis hinc non gaudeat. quis hinc non exaltet. nisi quis ex-
 tra neum christi consortio existimat. Tempus autem nuptiarum non iam illud hoc.
 loco significatur. quod toto isto tempore per fidem & spem ecclesia christo coniungit.
 sed illud quo in fine saeculi eidem perspicit. ununtur. Nec illud quo eadem eccle-
 sia hinc uirtutibus praeparat. sed illud quo uirtute munera. nuda illi peractas suas.
 uirtutes enumerant. ad sponsi sui speciem scriptas. Denique. audite tempus huius pra-
 parationis. Scriptum est enim. media nocte clamor factus est. ecce sponsus uenit.
 exite obuia me. Tunc surrexerunt omnes illae uirgines & ornauerunt lam-
 pas suas. audite uirtute tempus coniunctionis. Sequitur in eadem lectione & dicit. ue-
 nit sponsus & quae praeparatae erant intra uerunt uento ad nuptias & clausa est uania. si quod
 igitur gaudium si qua exultatio in hac peregrinatione. electi esse potest. Immo quia
 potest. hinc procul dubio principaliter est. Inter mundi namque praesentis inter-
 saeculi aduersitates. hinc gaudent electi in spe per fidem ambulantes. & non per spe-
 ciem. quod uirtute istae nuptiae. quae in fine saeculi celebranda sunt. iam aduenit.
 sed dicantur. sicut esse genendum est. tamquam diceretur. Illa christi ecclesiae quae culti-
 ma per speciem coniunctio quae adhuc futura est. iam in praesentia di facta est. qui
 a non nunc per fidem ambulat ecclesia. nec tamen speie fraudandam se credit. pro-
 fecto quod futurum. e. tenet. hanc igitur fidem & nos habent. ad illam coniunc-
 tionis speciem spe in helant. dicamus singuli. dicamus omnes. atque inter suspiria &
 gemitus. inter angustias ac tribulationes. his uerbis adhortemur. Gaudeamus & exul-
 temus. & demus gloriam ei. quoniam uenerunt nuptiae agni & uxor eius praeparauit se.
 In eo autem ille clamat gloriam. quoniam uel per praecedentibus bonorum actuum meritis.
 fidelis nosse uel misericordia ad tantam dignitatem peruenisse sciamus. Potest autem
 hoc quaedam ista nuptiae. aduenisse ab exultantibus narrantur. nam intellegi. in illa
 in tempore spiritus ista dicentem perhibeat ecclesiam. quod ipsam coniunctionis huius.

tam per uenerit. iuxta consuetudinem sanescripturarum sponsa hoc loco uxor uo-
catur. unde & angelus sponsae mariae dicit. Joseph fili dauid nolite me accipere ma-
riam conjugentiam. Sic etiam & sponsus uocatur. iuxta illud quod in hac apocalyp-
si dicitur. Civitatem scilicet hierusalem nouam uel descendente de caelo ad opationem
sicut sponsam ornatae uiro suo. uel certe quam uic p. fidem & spem ecclesia xpo con-
iungitur. Ideo iam uxor uocatur. Quia uero adhuc illi non in heres per speciem sed
beatos ac desiderandos eiusdem sponsi sui futuros expectat uisionis amplexus. Id-
circo interim tamquam anulo fidei atq; spei subarrata sponsa uocatur. Quam ob-
rem quantum ad fidem & spem iam uxor. quantum uero pertinet ad speciem ad-
huc per fidem atq; spem sponsa praedicatur. Sicq; fit ut una eademq; fides atq;
spes in praesentiuia modo arte disponsionis modo uocent nuptiae coniu-
ctionis. Ne autem tantae dignitatis gratiam suis meritis tribuat. causa protinus sub-
infertur qua dicitur. & datum est illi ut cooperaret se bis sinum splendens candi-
dum. Bis sinum enim iustificationes sunt scorum. si enim datum est illi. procul
dubio non a se habuit sed de se super accepit. unde & apostolus dicit. quid habet quod
non accepit? hinc iacobus ait. omne datum optimum & omne donum perfectum
desursum est. descendens a patre lumine. Quid sita uero operimentum bis sinum
quo sponsa nuptura induit ipsius reuelationis uerba testantur. bis sinum enim
iustificationes sunt scorum. Sed nobis quaerendum est. in quo maxime iustifica-
tiones scorum consistant. Paulus deniq; ait. iustificati ex fide pacem habemus
ad dm per dnm nrn ihm xpm. Idem & iam apostolus. Ex fide dicit abraham iusti-
ficatum non ex operibus. Sed quia fides sine operibus otiosa est. Iungunt fides
operatur proficit fides credenti. quae per dilectionem operatur. Et quidem in hac
uita non nisi in his iustificatur homo. In fide scilicet quae per caritatem operatur.
atq; in eiusdem operibus fidei caritatisq; coniunctis. sed quia cum ad amplexus
sponsae caelestis nouissime peruenit ecclesia. transit fides. permanet caritas.
Nequaquam tunc fidei indumento perquam nunc iustificatur induitur. sed sola
caritate. quae uelut nuptialis uestitur. Restat ergo ut cum xpi sponsa ad
nuptias ingrediente bis sinum per quod iustificationes figurantur. scorum co-
operam audiamus. caritatem in bis sinu intellegamus quae premium est fidei
atq; operationis. in ipsa itaq; omnes scorum iustificationes principaliter consistunt
propterquam cuncta per fidem operantur. bene autem bis sinum quo induitur
splendens & candidum uocatur. quia nequam delictorum miculis iam tunc ip-
sae lectorum conscientia respergitur. quibus nunc quamuis in fide atq; operibus
caritatis iustificetur. carere ad integrum in me ualere probatur. sed iam quid

In quo maxime
iustificatio
est.

† Intabulis aut membranif filo uel atramento quantum . . .

De cena dei 7 agni

55. optata uentis uox dicit audiamus. Aitenim ET DICIT MIHI SCRIBE BEA
 55. TI QUA AD CAENAM NUPTIARUM AGNI UOCATI SUNT. Et quis hoc dicit nisi
 qui hanc reuelationem per angelum misit cui uicem hoc ipsum dicit. nisi ecclesiae suae
 nisi dilectae suae nisi sponsae suae cui singulariter notas facere uoluit diuitias gloriae
 suae. hinc enim idem ecclesiae sponsus ad discipulos loquitur dicens. omnia quaecumque
 audiui a patre meo nota feci uobis. At ergo Scribe beati quia ad caenam nuptiarum agni
 uocati sunt. tunc itaque hoc ecclesiae ut scribat dicit. quando per internam aspirationem
 ad amorem hanc bonorum supernorum accendit; scribit autem ea quae iubentur. Immo
 quae diuinitus de aeterna refectioe aspirantur. non tantum in emundatis cordibus spu
 diuini. Quae sic uicem nuptiarum caena id est interna diuinae contentem plationis
 refectio dicitur non ualemus. quia nec oculus uidit nec auris audiuit nec in cor homi
 nis ascendit. quae per para uerbi diligentibus se desiderantes solum modo dicitur uale
 quod scribere iubentur; beati quia ad caenam nuptiarum agni uocati sunt; de hac qui
 dam in euangelio dñs dicit. beatus qui manduca bit panem in regno nocti. ad hanc caenam
 anhelabat psalmista cum diceret; satia bor dum ante festa bitur gloriatur. In qua salica
 caena ipse dñs ministraturum se fidelibus re promisit dicens. Amen dico uobis quod p
 cingetis & facietis illos discum bere & transiens ministrabit illis; Obectum conuiuium
 quod sic incipit ut unquam finiat. Sic ab appetentibus sumitur. ut appetit
 facietur & facietur appetitus comitetur. ubi monest alud epulari quam nubere.
 nec alud nubere quam epulari. ubi monuit incarnalibus nuptiis quidam nubent qui
 clam non nubent. sed omnes nubent. quod autem in euangelio dñs dixit. In resurrectione neq; nubent.
 neq; nubent sederunt sicut angelici in caelo; de carnalibus nuptiis carnalium uic; capi
 entibus hoc ipsum respondit. quia itaque iste nuptiae in fine saeculi debeant celebrari;
 haec eadem apocalipsis testatur quae ad caenam nuptiarum agni uocatos secundum
 praedestinationem electorum beatorum appellat. constat enim & uerum est. nequaquam
 omnes qui huius presentis temporis nuptias quibus per fidem & spem ecclesiae xp̄o con
 iungitur. intant beatorum futurorum sed eos solum modo qui per electionis gratiam ad illas
 transeunt. qui bus iam non per fidem & spem sed per speciem eadem ecclesiae sponsus uo
 sociatur. Iste & enim communitur bonos & malos. Illi uero solos recipiant bonos. huius
 multi exiuri intant sed illis quisquis intrauerit ulterius foras non exiit. Ad has qui
 dam sine nuptiali uestre conueniunt. ad illas uero inducitur sine occurrunt; patet
 te de quibus nuptiis hoc loco mentio fiat ad quarum caenam uocatos haec scriptura bea
 tos appellat. Inter haec autem sciendum est nobis. quia non uno modo in hac apocalipsis
 si caene uocabulum accipitur. Sed aliquando etiam illud conuiuium pereum designat
 quo in unitatem fidei electi aggregantur. ut in corpore xp̄i trahantur. unde & petro

dicatur. Surgem acta & manduca. ad quam felices & mactationem. caeterum electas & i-
am reprobi deducunt. sed uno eodemq; gladio bis. uero diuidelicus uerbo. hinc elec-
ta feruntur ut in corpore xpi tra hiciantur. illinc reprobi uigulantur ut uolantibus
caeli. id est malignis spiritibus escattadant. quod paulo in ferius in hac ipa reue-
latione dno adiuuante certis documentis declarabimus. Sequitur. **ET DIXIT**
mihi haec uerba di uera sunt. Tunc ecclesiae hoc ipsum diuinitas dicitur. quando ei
uerbum di eademq; ueritas reuelatur. quasi enim uerba di ad hominem fiunt cum
occulta atq; interna aspiratio ne motus cordis sine strepitu uocis idem dñs erudit.
Quod mihi omnium minimo quamuis peccatorum ponderibus adgrauato quamuis
ad capiendum minus idoneo in hoc opere diuinitas factum fuisse sita menta est ut senti-
cum gratiarum actione recolo. Huius enim reuelationis uerba in eo uera et audiui-
sita men utcumq; audiui quo spm qui uiuificat sequens ne aliter occiderem mysticis
tantum modo sensibus deseruare. ut minus sapiens intellexi & docui. Sequitur. **ET**
caeci di ante pedes eius ut adorarem eum. & ait mihi uident feceris. conseruus tuus sum
& fratrum tuorum habentium testimonium ihu dñm adora. Hic iam agere ad speciem
sermo recurrit & angelus & iohannes proprias personas resumunt. notandum autem
quod ut quia apparuit angelus ex aere corpus assumpsit. & idcirco pedes habere desoluitur.
ante quos iohannes ut adorare nullo fecerit. cui protinus ab eo respondetur. uident
feceris. conseruus tuus sum & fratrum tuorum habentium testimonium ihu dñm adora.
Ac sic dicens. cauere honorem qui soli competit dō ad creaturam referre conerit. qui in
potius adtende. gratiasq; per solue. quia si quem adorare niteris in nulloti bi superior
in nulloti bi iam excellentior inuenitur. quia unius dñi conseru. unius ciuitatis estis
conciues. licet & prodis pensatione sacramenta nunciabi uideatur. et praclatus. hinc or-
te agendae sunt gratiae recepitori omnium. quia natura illi quae dudum angelos
adorabat nec prohibebatur. lam per eius aduentum ab eis & adorari renuitur.
& in nullo inferior iudicatur. Et ne hanc dignitatem. soli com petere iohanni crede-
remus. cum eadem angelus dixisset. uident feceris. conseruus tuus sum statim subie-
cit atq; ait. & fratrum tuorum habentium testimonium ihu. quod sit autem testimoni-
um ihu ipse aperit. ipse exponat. demq; sequitur. Testimonium enim ihu est sps
prophetiae. hinc p iohannem dicitur. sps. e. qui testificatur. qm xpi. est ueritas. om-
nis quippe summa prophetae. in testimonio ihu xpi consistit. cui omnis lex & proph-
tae deseruit. hinc est quod in monte seo coram tribus discipulis idem datur. legis dñs
prophetarum gloriam suam ex parte demonstrans. inter moisen & heliam uultus uel
tisq; siue claritate resplendit. ostendens salicet testimonium. s. b. leges & prophetas
habere cui hinc conscripitor legis. inde con loquitur. propheta. hinc est quod ipse

mor sit testimonium p̄hibet dicens: De me enim ille scripta. Hinc post resurrectione
 suam discipulis dicit: necesse est impleri omnia quae scripta sunt in lege moꝝ si &
 prophetis & psalms dicit. Hinc lucas de psodno in uacu cum duobus discipulis con
 loquentur. Incipiens amor se & omnibus prophetis. interpretatur illis in
 omnibus scripturis quae de ipso erant. ubi subaudiendum est. non omnia quae in
 lege & prophetis scripta sunt misteriorum enigmatibus obiecta sunt se. camel
 solum modo in breuitate ten poris interpretatus sit illis. quaedam scripta erant
 in omnibus scripturis. In quibus scilicet p̄hibet quae aliquid significant & iam
 illa quae nihil significant conexi uidentur. Sicut enim in citharis & eius modi
 organonum musical. non quidem omnia quae tanguntur. canonum aliquid reso
 nant. sed tantum cordis. Cetera tamen in toto citharae corpore ideo facta sunt ut eadē
 ubi conecterentur & quot tenderentur illa. quae id cantilenae suauitatem mo
 do laturus est artifex. Tam propheticae narrationibus; quaeq; dicuntur aut ali
 quid sonant in significationem futuꝝ. rorum. aut si nihil sonant ad hoc intē
 ponuntur ut sit unde illa significantia tamquam sonantia conecantur. Sic
 itaq; omnis lex & prophetia xp̄o deseruit perhibetur. cum non omnia quae
 lex & prophetia narrant de illo dicta uideantur. habent autem hoc testimoniū
 ih̄u qui non solum uerbo testatur ea quae de illo propheta sunt credunt. sed quae si
 de pollent. quae p̄ dilectionem operatur. quia & si per iohannem dicitur. qui credit in
 filium dī habet testimonium dī in se; paulus tamen adhuc obuiat & de quibus dī
 dicit. confitentur. tenor se dīm factis. autem negant. Sed iam ubi omnis summa fide de
 xp̄o enuntiata concluditur. & beatandem huius prolixitas libere debito fine terminetur.
 quatenus ad modicum p̄ silentium uiribus receptis. adeo quae restant exponenda ualida uis

EXPLUIT LIBER OCTAVVS *sexurgamus;*

INCIPIT LIBER NONVS

SCRIPITURAS SACRA DYNITUS PRO MULCATA CVIADIT
 uerborum hominum uariis qualitatibus congruit. uariis uocabulis
 nuncupatur. aliquando enim lactis nomine. aliquando uitem cibi. ali
 quando uero potus. aliquando quoq; uoluminis. aliquando etiam speculi
 designatur. & nunc quidem gladiu uel sagittarum. nunc autem sp̄s &
 uitae. nunc uero de fluentium aquarum. nunc quoq; pluuiarum descendenti sine
 ram. nunc & iam tenebrosae aquae. in nubibus aeris. uocabulo figuratur;
 plerumq; autem a bris suis profunditati comparatur. quia enim rudes adhuc

infidelis sola super facies patet historiae. recte licet nomine designatur. Unde & paulus ad christum nuper conuersus dicit. Tamquam paruulis in christo lac uobis potum deducere non escam. nondum enim poteratis sed nec adhuc quidem poteratis ad hoc enim estis carnales. Ad quorum personam spiritus sanctus per salomonem loquitur dicens. Sufficiat tibi lacte caprarum in cibo tuo. ac si diceret. usque. quod neta aetas solidum cibum non potest in sumere. Id est altitudinem diuini eloqui non ualeat adtingere. solo comensit lacte caprarum. sub audis. ea doctrina praedicatorum quae sola historia nutrit animas paruulorum. quae autem succrescente aetate intellectui quidam ab hac inchoatione ad maiora percipienda perueniunt. Iure tamquam perfectus est & solidus cibus eadem scriptura occurrit. unde & per eundem egregium praedicatorum dicitur. perfectiorum est. solidus cibus. hinc etiam dicitur. Sapientiam loquimur imperfectis. sicut enim solidus cibus ut glutinatur dum mandatur. sic in scriptura sacra obscurae sententiae diu retractantur. ut intelligentiae corpus traheantur. Sed quia si quis summa capit & iam faciliora ad intellegendum uilia aestimare non debet. Recte post cibum potum scriptura dicit. quia enim facilius potum quam cibum glutimus. non incongrue eiusdem potus nomine aptiora quaeque induunt uoluminibus designantur. quaeque plus solent ad amorem patriae caelestis auditorum animos excitare. quam illa quae figurarum umbris ad opera multa modo indigent expositione. Unde & per psalmistam dicitur. poculum tuum inebrians quam praeclarum est; quia ueris qui summa intellegendi ingenium percepit. nequaquam in exterioribus saeculi occupari debet. actionibus sed in deo in eterna meditatione diuini eloqui inherere. bene post cibum uel potum scriptura sacra legentibus uolumen se praebet. de quo saluus per psalmistam dicitur. In lege domini uoluntas eius & in lege eius meditabitur die ac nocte. hinc etiam idem psalmista ait. Quomodo dilexi legem tuam domine tota die meditatione tuae. hinc paulus dilectum discipulum ammonet dicens. dum uenio ad te de lectione. de hac assidua meditatione scripturarum propheta ammonetur. cum ediuina uocatur. fili hominis. comede uolumen istud quod ego dote tibi. hinc iohannem mo etiam ecclesiae iohannes dicitur. Accipe librum & deuota illum; quibus utique uerbis. in ipso loquendo percussio. qui accepto intelligendi ingenio. plerumque nulla cogente necessitate per inania fluo; plerumque & iam sub obitu praedicationis diuinae. saecularibus uiris plus quam decem familiaritate coniungor; cui contraria opponit sententia quid dicitur. Sapientiam serberis in te poteris & qui minoratur. actu ipse percipit eam; sed in uno horum quae dicitur occurrit nobis magna consolatio. quia quo propter multorum utilitatem caritate exigente ad uiam descendimus. eoualenter ad summa intellegendi conuergimus; sed nec mirum si hoc agenter plus sumus. cum scriptura nouerimus. plenitudo legis est dilectio; Inter haec

autem necesse est ut cum a familiaris scripturarum meditatione ad officium egredimur praedi-
 cationis. ut quod ab officio praedicationis ad familiaris rem rursum scripturarum meditationem re-
 uertamur. sollicita inquisitione nosmetipsos discutiamus. & quae uel quantas sit in quibus
 aut proficimus aut detrimentum passisimus. ligacumtione perpendamus. Quatenus
 hinc inde & formidim & speanimum pulsantibus. neclatio p. praecipit impingat. ne rursum
 desperatio in profundis uo raginem mergat. Et tunc quae cepimus exequamur. quasi quod
 clam speculum scripturas facta nobis se obicit. in quaestorum dicta. & acta consideramus. siue
 pulchritudinem uirtutum. seu fedicitatem uitiorum nostrorum inspicerem uel leamus.
 An non eloqui ad quod quasi quoddam speculum facta fuerat. et quid dicebat. Tunc non confundar-
 dum respicio in omnia mandata tua; An non diuina praeccepta speculum humano generi
 facta conspexerat quid dicebat. Et forte factores uerbi & non audaces tantum fallentes suos
 met ipsos; quia si quis auditor est uerbi & non factor. huic comparabitur uero consideranti
 uultum naturae suae in speculo. Considerauit enim se & abiit. & statim oblitus est qua-
 lis fuerit; quiq; pulchritudinem sanctorum in eo considerantium subiungit dicens; qui
 autem prospexerit in lege perfecta liberatus & permanserit. non auditor obliuiscit factus
 sed factor operis habebit in factis uo erit; Sciendum praeterea nobis est. quia haec eadem
 diuina praeccepta pro eo quod carnales quoslibet per uia praedicatorum a mundi amore si paore
 nonnumquam gladii uocabulo figurantur; ut est illud saluatoris nostri euangelicum dictum;
 Nolite caritari quia ueni mittere pacem in terra; non ueni mittere pacem sed gladium; ue-
 ni enim separare hominem aduersus patrem suum. & filiam aduersus matrem suam.
 & uirum aduersus socrum suam; hinc paulus ait; Et gladium spiritus quod est uerbum dei;
 hinc saepe in hac apocalypsi de ipso praedicationis auctore dicitur; & gladius utraq; par-
 tit acutus. exiebat de ore eius; hoc nempe gladio uulnerata fuerat ecclesia quae in canticis
 canticorum dicebat. In uenerunt in castris quatuor eunt ciuitatem. percusserunt me
 & uulnerauerunt me; quia uero quorundam duritiam acutis in uectionum senten-
 tiis dant fodunt. bene sagittarum uocabulo designantur; hinc pro pugnator ecclesie
 per psalmistam dicitur; Sagittae tuae acutae potentissimae. populi subiecti ad te in cor-
 de; hinc rursum idem psalmista ait; Sagittae tuae pertransierunt; & quasi quae erant
 ab eo de quibus sagittis loqueretur. subiecta & ait; uox tonitruum in rota; de his sagit-
 tatarum dicit. Sagittae paruulorum factae sunt plaga eorum; quia felicia uerba
 humilium penetrant corda prauatorum. quia uero hi quos a mundi amore cluina
 eloquia uel ut gladius abscedunt. atq; duritiam cordis eorum tamquam sagittae
 confodunt. spiritaliter deinceps uiuunt. congrue post gladium & sagittas spiritus
 & uitae democurrunt; hinc dicit discipulis ait; uerba quae locutus sum uobis spiritus
 & uita sunt; hinc per salomonem dicitur; filia uiscuta sermones meos. & ad eloquium

inclina aurem tuam ⁸ non recedat a uoculis tuis; Custodia in medio cordis tui; uicem enim sunt
in ueniens busca & uniuersae carnisantas; hinc hiezechiel propheta ait; Sicut uicem in
rotis sub audis induunt eloquii; Sciendum etiam quia pro eo quod in sacris praedicatoribus
abundantiori largitate redundat. haec eadem eloquia defluentium aquarum uo-
cabulo figurantur; hinc est enim quod psalmo gratias mori si uirga mistic petra per-
cussa narrat aquas manasse cum dicit; Percussit petram & fluxerunt aquae & corren-
tes in unda uerunt; Quae autem alium petra illa designabat nisi principem praedica-
torum dnm uidelicet ihm xpm paulo attestante quia ait; Bebebant de spiritali consequen-
te eos petra petra autem erat xps; Quae scilicet petra uirga mori si percussa aquas mana-
uit. quare de mptor nre accusatione plebis iudicac: distri cte iudicatus. flagellis etus
spinis coronatus. clauis adfixus. lancea percussus. mortuus ac sepultus. tertiacheresur-
gens. legis ac prophetarum eloquia tamquam scilicet a fonte flumina a se habuisse
monstrauit originem; Et quia haec aquarum inundatio per gratiam sci sps de caelo mit-
si praedicatorum corda repleuit. recte illic additur; & torrentes in unda uerunt; hinc
salomon ait. aqua profunda uerba ueritatis uiri & torrentes redundans fontis sapientiae;
hinc idem fontis sapientiae omnitem pore aquas manans. In euangelio de doctrina sps sui
dicit; Qui credit in me sicut dicit scriptura. flumina de uentre eius fluent aquae uiae; hinc
rursum ait; qui biberit de aqua quam ego da boei non sitit & in aeternum; Sed aqua quam
ego da boei si & in eo fontis aquae salientis in uitam aeternam; Sed quia haec aquarum abun-
dantia. quae corda praedicatorum uelut quosdam torrentes redundare. factis discretis au-
ditorum mentes in rigare debet. apte pluuia rum guttis scriptura sacra figurate
designatur; hinc per moysen dicitur; ascende caelum & loquar. & audiat terra uerba
ex ore meo; Ex petra uerba sicut pluuia eloquium meum. & descendunt sicut ros uerba mea;
quo contra de repro batione israhelicae plebis sub iunctae figura dicit. nubibus
mandabo ne pluant imbrem super eam; hinc alibi dicitur; prohibitaesunt stelle plu-
uiarum; do autem gratias quia & si apud iudaeos aquarum illa asfluentia exaruit gen-
tium torrentes id est scos praedicatorum impleuit. atque ille nubes quae tenebras
aquam continebant. nobis clarissimos imbres fuderunt. quia enim eloquia pro-
phetarum sub obscuris enigmatis sententis tangebantur. ac per hoc a uulgi multi-
tudine non intellegebantur; Recte tenebrosa aqua in nubibus ee pronuntiatur;
unde & p psalmista dicitur; Tenebrosa aqua in nubibus aeris. sed excentra scim ecclesia
quidam tamquam paruuli licet potationis scripturae scim percipiunt. usq; quo ad so-
licitatem ab ipso usq; pueniunt; Quidam autem intellegendi ingenio diuinitas per-
cepto ardua meditatione sacras paginas reuoluentes. quasi de uorant. cumearum
misticos intellectus. mentis sagacitate penetrant. quidam uero hoc solum. nec si qua

in speculo attendunt. utrum nam uirtutibus pulchri. An uicis apparente feci. rursus
 a carnalibus obligati uoluptatibus. diuina gratia. praueuiente. gladio praecipit
 immolant. ut hostia uiua fiant. omnia mundid et erunt incunctis semetipsos humiliant.
 nihilque amplius libet. quam ut ipsis mundus ipsiq. mundum mortui apparent. Alii uero
 mala consuetudine de uicti. subito duritiam praecordiorum suorum. quasi quibusdam di
 uinorum eloquiorum speculis confodiunt. ut nequaquam si bultia thesaurizent. na
 indierat. & reuelationis iusti iudicandi. quiq. dum hoc in semet ipsis interficiunt. quod
 fuerunt. In capiunt uita uiuere. quam moruerant. Rursumq. alitanti auiditate
 oblata sibi diuinitus. sacrae eloquia bibunt. ut in modum fluminis praedicationis uer
 ba eructent. Sed tamen auditorum intuentes oportunitatem. ipsa aquarum abun
 dantiam in minutissimas guttas. tamquam nubes conuertant. quae dudum in pro phe
 tis locutionibus obscurae cernebantur. Ecce inquam in crasi num. matris ecclesiae. iuxta
 propriam mensuram atq. intentionem. prout possunt. ista quae diximus. capiunt. ac sub
 ministrant. Sed quia in quibusdam fuisse sententia. sacrum eloquium abris suis pro
 funditate. comparatur. quis horum profunditatem eius. ualeat adtingere. & quidem
 opudent. ac pius lector. in alius diuinis uoluminibus. quibusdam locis. agnus penetran
 sit. quibus autem elefant. gurgiti. mersus. innatat. In hac uero apocaliptis. in paup. in
 ab exortu usq. ad nouissimum decursum. tanta profunditate. dum cetera. ut praenim
 altitudine. tenebrosa. appareat. cuius profunditatem exponendo. ingressus. uerum fa
 teor. tantum de ea. adtingere pot. sum. quantum homo. haurire. ex profundissimo pelago.
 Sed nec hoc quidem. ualerem. nisi abris suis. abissum. inuocarem. Et quidem est. abissus. abissum. in
 uocare. nisi obscura. atq. profundam. ad exponendum. sententiam. ut intelligi possit.
 ita uel scriptura. uerum. testimonium. requirere. Si enim in uocante. abissus. abissus
 occurrat. penenulla est. in eadem. obscura. locutio. ut aliter. testimonio. non fiat. per lucida.
 Quod me in hoc opere. defuduit. ita sibi. in uicem. occurrisse. cum gratiarum. reco. loactione.
 non tamen. per hoc. profunditatem. mea. apocaliptis. ad plenum. adtingisse. profiteor. do. ita
 q. gratias. agentes. qui nos. hoc ipsum. possedonauit. eo quo cepimus. more. uis. secreta. ac misti
 ca. sacramenta. pandimus. Demq. ut saepe iam diximus. auctor. huius. reuelationis. quia sub uno
 uerbo. let. in historia. fieri. non ualeat. in mysticis. locutionibus. simul. uel. pandere. misteria. se
 pius. recapitulando. ac per partes. eadem. repetendo. complectitur. nam ut praecedens. lo
 cutio. dicit. quae in octauo. huius. operis. libro. quae sum. praecedat. exposuimus. ab aduentu
 redemptionis. usq. ad finem. saeculi. sermonem. extendit. nunc autem. latius. eadem. repe
 tens. contextu. dicens. Et uidi. caelum. apertum. & ecce. equus. albus. & qui sedebat. super eum.
 uocabatur. fidelis. & uerax. uocatur. & iustitiam. iudicat. Saepe iam diximus. uel
 nomine. electorum. ecclesiam. designari. quae cum dicit. prophetam. dicit. Celum. in

115.

115.

115.

Quando clausū ē
quando fuerit
aptū celū.

sedisset. Salomon autem occurrit dicens; Anima iusti sedit sapientiae. Paulus uero
confirmat xpm diuinitatem & diuinitatem; nimirum caelum est iustorum ecclesia;
quod uide licet caelum pridem fuerat clausum quia ecclesia praedicanda domnesi
p uenerat gentes; Annon clausum ^{fuit} quando post resurrectionem dñi discipuli in unū clau
propter metum iudeorum residebant. & sub silentio se ipsos tangebant; sed tunc coepit
aperiri cum peractis quibus triginta diebus in iherosolymis spū scō omnium gentium
sunt linguis locuti; Et qui prius nec in ista lingua xpm confiteri audebant. Postea
hunc in innumera linguarum diuersitate publice praedicabant; Quid autem ne
quo albo accipimus nisi carnem atq; animam nri redemptionis; qui propter eiusdem car
nis assumptionem ad patrem loquitur dicens; ut uimentum factus sum apud te. & ego
semper tecum; tenuisti manum dexteram meam. & in uoluntate tua delectatus sum; & cum
gloria adsumpsi sume; Quid uero per se se se eundem equum si diuinitatem eiusque
non solum uenerabile illud corpus & animam quam si bi ueraciter conuixit. uerum & in
omnem creaturam regendo praeside; Hunc autem equum tunc diuinitas ascendit quando
spū scō operante. Intra uentrem beatę uirginis humanam si bicarnem & animam orando. atq;
suscipiendo uniuert; cum aliud sit se se se. atq; aliud equus qui regitur a se se se ubi ut ali
ut ille. atq; alius intellegatur. Sed unus idemq; ex uno praesidendo superior. ex altero
se se se ipsum subiuciendo inferior. ex uno si bimior. ex altero minor. bene uentem equus
quem diuinitas singulariter praeside; albus eē ecclesia dicitur. quia omnino in homine
illo assumpto nullius peccati obfuscatione inuenitur. propter quod dicitur; qui peccati
non fecit. nec dolus inuentus est in ore eius; caelo itaq; aperto equus albus & se se se statim
conspicitur. quia ecclesia praedicante. humanitas xpi eiusq; diuinitas gentibus ma
nifestatur. de cuius adhuc diuinitate subiungitur; Et qui se se se uocabatur fide
lis. et uerax uocatur & iustitiam iudicat. fidelis scilicet quia quodcumque promittit
sine dubio & implet; uerax uentem quia uerax patris ueritatis quatenus in mentem potest.
unde & confirmatio ne sententia in gelica uoce sua per uis in hac pax alibi dicitur; haec dicit
a mente fidei; iustitia uero ut rex saeculorum iudicat. quia ueraciter potest qui in omni
bus iustus est; In quibus scilicet sententia & ipse penitentiam & formido declaratur. negligentiā;
dicitur itaq; de se se se equi qui uocabatur fidelis; ac se se se; qui se se se conuer
si tribuit. non frustra batur. quemquam in suis promissionibus quia fidelis est in omnibus;
Sed qui uana securitate post conuersionis gratiam a seruitore scē certaminis incepti dicitem ut
nunt. ut a se se se cum ad tendunt fidem ueniat. promissorem debent utiq; per ames
cere ueracem & iustum in suis sententia iudicem. unde se se se. uerax uocatur. & iustitiam
iudicat; ubi subaudiendum est. qui uerax est & iustitiam iudicat. nullum in penitentiam in
punitum relinquit. nullum non conuersum misericordia salute. de quo & sequitur.

omnia

55. **O**culi autem eius sicut flamma ignis. & in capite eius diademata multa habent nomen
 56. scriptum quod nemo nouit nisi ipse. quod enim per uoluntatem huius intellegimus se esse
 m. a. i. g. n. i. s. c. o. m. p. a. r. a. t. o. r. n. i. s. i. u. t. d. e. p. e. t. a. m. d. i. x. i. m. u. s. i. p. s. u. m. q. u. a. d. f. i. d. e. m. i. n. l. u. m. i. n. a. t. & a. c. c. e. n. d. i. t.
 e. c. c. l. e. s. i. a. m. u. n. d. e. l. o. n. g. e. s. u. p. e. r. i. u. s. i. n. h. u. c. r. e. u. e. l. a. t. i. o. n. e. p. r. o. h. a. n. n. e. m. d. i. c. i. t. u. r. u. c. l. i. a. & c. c. e. i. n. m. e. d. i. o.
 t. h. r. o. n. i. & q. u. a. t. t. u. o. r. a. n. i. m. a. l. i. u. m. & s. e. t. u. o. r. u. m. a. g. n. u. m. s. t. a. n. t. e. m. t. a. m. q. u. a. m. o. c. c. i. s. u. m. h. a. b. e. n. t. e. m. c. o. r. n. u. a. s. e. p. t. e. m. & o. c. u. l. o. s. s. e. p. t. e. m. q. u. i. s. i. n. t. s. e. p. t. e. m. s. p. i. r. i. t. u. s. i. n. o. m. n. e. m. t. e. r. r. a. m. q. u. i. d. u. e. r. o. p. e. r. c. i. p. i. a. t.
 i. l. l. i. u. s. n. i. s. i. p. a. t. r. e. m. e. i. u. s. d. e. m. n. r. i. m. e. d. i. a. t. o. r. i. s. p. a. u. l. o. a. t. t. e. s. t. a. n. t. e. q. u. i. a. t. c. a. p. u. t. x. p. i. d. i. t. q. u. i. d. q. u. o. q. p. e. r. d. i. t.
 a. d. e. m. a. t. a. m. u. l. t. a. n. i. s. t. e. r. i. u. m. p. h. i. u. s. u. i. c. t. o. r. i. a. e. s. c. i. e. n. d. u. m. u. e. r. o. q. u. i. a. c. u. m. s. i. n. t. & t. a. m. h. u. e. d. i. a. d. e. m. a. t. a. m.
 x. p. o. p. e. r. q. u. e. m. & i. n. q. u. o. u. i. n. a. m. u. s. & c. o. r. o. n. a. m. u. r. i. d. a. r. t. o. i. n. p. a. t. r. e. s. o. l. o. r. e. n. a. r. a. n. t. u. r. q. u. i. a. o. m. n. i. a. a. d.
 i. p. s. u. m. r. e. f. e. r. u. n. t. u. r. & q. u. o. s. t. u. n. d. u. m. a. p. o. s. t. o. l. u. m. o. m. n. i. a. e. s. p. r. o. b. a. n. t. u. r. p. a. t. r. e. n. i. m. a. d. i. p. s. o. f. i. l. i. u. s.
 a. u. t. e. m. a. p. a. t. r. e. n. o. n. a. s. e. i. p. s. o. s. p. i. r. u. e. r. o. s. e. i. p. a. t. r. e. & f. i. l. i. o. r. e. c. o. g. n. o. s. c. i. t. u. r. a. q. u. o. e. r. g. o. s. i. n. t. o. m. n. i. a. i. n. i. p. s. o.
 & d. i. a. d. e. m. a. t. a. m. u. l. t. a. & i. t. a. b. r. e. u. i. t. e. r. a. c. t. u. b. u. n. o. c. u. n. c. t. a. r. e. p. e. t. a. m. i. n. e. q. u. o. i. d. e. s. t. i. n. h. o. m. i. n. e. x. p. o. q. u. i. a. c. c. e.
 p. i. t. e. i. u. s. s. u. m. u. s. a. d. i. u. i. t. a. t. e. i. p. s. i. u. s. r. e. g. i. m. u. s. a. c. p. i. a. t. f. i. d. e. m. u. r. i. n. o. c. u. l. i. s. a. u. t. e. m. e. i. u. s. i. d. e. s. t. i. n. s. p. i. r. i. t. u. s. i. n.
 l. u. m. i. n. a. m. u. r. i. n. c. a. p. i. t. e. u. e. r. o. i. p. s. i. u. s. i. d. e. s. t. i. n. p. a. t. r. e. p. o. s. t. u. i. c. t. o. r. i. a. m. c. o. r. o. n. a. m. u. r. s. e. c. u. n. d. u. m. q. u. i. a. t. s. e. c. u. n. d. u. m.
 u. a. l. d. e. n. o. d. o. s. i. m. i. l. i. t. a. t. q. u. i. a. d. s. o. l. u. e. n. d. u. m. p. e. r. p. l. e. x. a. n. o. b. i. s. e. x. o. n. t. u. r. q. u. e. s. t. i. o. c. u. m. d. e. e. q. u. i. s. e. s. s. o. r. e. d. i. c. i. t. u. r.
 H. a. b. e. t. n. o. m. e. n. s. c. r. i. p. t. u. m. q. u. o. d. n. e. m. o. n. o. u. i. t. n. i. s. i. i. p. s. e. N. a. m. q. u. i. d. n. a. m. a. u. t. p. a. t. r. i. a. u. t. s. p. i. r. i. t. u. s. h. o. c. n. o. m. e. n.
 i. n. c. o. g. n. i. t. u. m. e. s. s. e. p. o. t. e. s. t. c. u. m. s. i. c. p. a. t. r. e. & f. i. l. i. u. s. & s. p. i. r. i. t. u. s. u. n. i. u. s. n. a. t. u. r. a. e. u. n. i. u. s. e. s. s. e. n. t. i. a. e. u. n. i. u. s. p. o.
 t. e. n. t. i. a. e. u. n. i. u. s. m. a. i. e. s. t. a. t. i. s. u. n. i. u. s. a. c. t. u. s. n. i. t. a. t. i. s. o. l. u. s. & u. e. n. i. u. s. n. o. n. t. r. i. u. s. s. e. d. t. e. r. m. i. n. a. t. e. s. s. e. d. s. c. i. e. n. d. u. m.
 n. o. b. i. s. e. s. t. q. u. i. a. q. u. a. n. t. u. m. a. d. t. r. i. n. i. t. a. t. e. m. a. d. a. n. t. e. c. u. n. c. t. a. t. e. m. u. s. i. t. a. t. a. s. c. r. i. p. t. u. r. a. n. i. m. l. o. c. u. t. i. o. n. e. h. o. c. f. i. u. t. e. x.
 p. r. e. s. s. u. m. q. u. a. n. t. u. d. i. s. o. l. u. s. f. i. l. i. u. s. n. o. s. s. e. d. i. c. i. t. u. r. o. m. n. i. s. p. r. o. f. u. s. t. r. i. n. i. t. a. t. e. s. e. r. e. d. o. c. t. u. r. & s. i. q. u. e. d. i. s. o. l. u. s.
 p. a. t. e. r. s. e. r. e. n. a. r. a. t. u. r. c. u. m. s. u. a. p. r. o. c. l. d. a. b. i. o. s. a. p. i. e. n. t. i. a. q. u. a. e. s. t. x. p. i. u. e. l. c. u. m. s. u. o. s. u. a. c. q. u. i. s. a. p. i. e. n. t. i. a.
 i. p. s. u. n. o. s. e. p. i. o. b. a. t. u. r. & n. i. q. u. i. d. i. p. s. i. t. e. s. o. l. u. s. s. a. p. e. r. e. p. h. i. b. e. t. u. r. o. m. n. i. a. n. o. c. u. m. p. a. t. r. e. & f. i. l. i. o. q. u. o.
 r. u. m. i. p. s. e. s. t. s. e. r. e. d. o. c. t. u. r. N. a. m. c. u. m. d. o. n. t. i. n. e. u. a. n. g. e. l. i. d. i. c. i. t. n. e. m. o. n. o. u. i. t. p. a. t. r. e. m. n. i. s. i. f. i. l. i. u. s. & c. u. i. u. o.
 l. u. e. r. i. t. f. i. l. i. u. s. r. e. u. e. l. a. r. e. a. p. o. s. t. o. l. u. s. t. a. m. e. n. d. e. s. p. i. s. o. l. o. q. u. i. t. u. r. d. i. c. e. n. s. n. e. m. o. s. c. i. t. h. o. m. i. n. u. m. q. u. a. e. s. u. n. t.
 h. o. m. i. n. i. s. n. i. s. i. s. p. i. r. i. t. u. s. h. o. m. i. n. i. s. q. u. i. i. n. i. p. s. o. e. s. t. i. t. a. e. q. u. a. e. i. n. d. o. s. u. n. t. n. e. m. o. n. o. u. i. t. n. i. s. i. s. p. i. r. i. t. u. s. i. a. m. u. e. r. o. q. u. o. d.
 s. o. l. u. s. p. a. t. e. r. d. e. i. u. d. i. c. i. i. s. e. r. e. n. a. r. a. t. u. r. q. u. i. s. a. b. h. a. c. c. o. g. n. i. t. i. o. n. e. s. a. p. i. e. n. t. i. a. m. s. e. p. a. r. e. p. a. t. r. i. s. i. n. q. u. a. h. o. c.
 i. p. s. u. m. n. o. u. i. t. q. u. i. s. a. b. h. a. c. c. o. g. n. i. t. i. o. n. e. s. e. p. a. r. e. s. p. i. r. i. t. u. s. p. a. t. r. i. s. e. i. u. s. q. u. i. s. a. p. i. e. n. t. i. a. e. q. u. i. s. e. r. u. a. t. u. r. & i. a. m. p.
 f. u. n. d. i. d. i. p. o. t. e. s. t. a. u. t. e. m. i. n. e. o. q. u. o. d. f. i. l. i. u. s. d. e. i. u. d. i. c. i. i. n. e. t. o. r. e. s. e. d. i. c. i. t. I. l. l. a. l. o. c. u. t. i. o. n. i. s. r. e. g. u. l. a. m. i. n. t. e. l. l. e. g. i.
 q. u. i. a. s. c. i. e. n. d. o. a. l. i. q. u. i. d. s. c. i. e. n. t. e. r. f. a. c. i. t. & n. e. s. c. i. e. n. t. e. r. e. f. f. i. c. i. t. n. e. s. c. i. e. n. d. o. H. a. b. e. d. e. e. q. u. a. l. i. i. n. d. i. u. i. n. i. t. a. t. e. p.
 s. o. n. a. r. u. m. c. o. g. n. i. t. i. o. n. e. d. i. c. i. t. a. s. u. f. f. i. c. i. a. n. t. N. u. n. c. u. i. d. e. a. m. u. s. u. t. r. u. m. h. o. c. i. p. s. u. m. n. o. m. e. n. n. u. l. l. i. a. l. i. o. n. i. s.
 i. p. s. i. s. o. l. i. c. o. g. n. i. t. u. m. e. c. c. l. e. s. i. a. e. f. u. e. r. i. t. p. r. o. p. u. l. a. t. u. m. n. u. m. q. u. i. d. i. g. i. t. u. r. a. b. h. a. c. c. o. g. n. i. t. i. o. n. e. d. o. n. t. i. n. t. a. l. i. e.
 n. a. m. u. o. l. u. i. t. f. i. e. r. i. e. c. c. l. e. s. i. a. m. s. u. a. m. s. p. o. n. s. a. s. u. a. d. i. l. e. c. t. a. s. u. a. m. u. n. i. c. a. m. s. u. a. m. c. o. l. u. m. b. a. m. s. u. a. m. p. e. r. f. e. c. t.
 a. m. s. u. a. m. q. u. a. m. a. d. q. u. i. s. u. i. t. s. a. n. g. u. i. n. e. s. u. o. a. b. s. t. r. u. e. r. e. d. o. c. t. u. r. & d. e. m. i. o. r. s. i. h. o. c. i. p. s. u. m. i. o. h. a. n. n. e. s.
 n. o. n. a. t. t. e. s. t. a. t. u. r. d. e. n. i. q. i. n. s. u. b. s. e. q. u. e. n. t. i. u. e. r. s. i. c. u. l. o. i. d. e. m. d. e. s. s. o. r. e. e. q. u. i. a. t. u. r. u. o. c. a. t. u. r. n. o. m. e. n. e. i. u. s.
 u. e. r. b. u. m. d. i. c. i. t. q. u. i. p. o. s. t. p. a. u. c. a. & h. a. b. e. t. i. n. u. e. s. t. i. m. e. n. t. o. & i. n. f. e. m. o. r. e. s. u. o. s. c. r. i. p. t. u. m. r. e. x. r. e. g. u. m. &

dn̄s dominantium . Sed obsecro mi beate iohannes . si nullus nomen eius scit ut uas feris nisi ipse . quomodo tu ipsū nom̄
rescires feris . Hic dicit habet nom̄ scriptū qđ nemo nouit nisi ipse . Illuc uero ad firmat qui uocatur uerba dñi & bti in uelamento & in senore
Rex regū . & dn̄s dominantium . Et certe nisi subaliter quid interius in his uis latet uerbi sui metur . suo scriptū
contraria si bñe uidentur . Si enim nulli hoc nomen nisi ipse nosse conceditur . quomodo
per uerbum dñi & rex regum ac dn̄s dominantium aperte praedicatur . nisi quia subaudi
endum est . nemo ex aereas cognoscit nisi caput & membra xpi uidelicet & ecclesia . huius
militis est illa saluatoris nri locutio qua per uerbum dicitur . nemo ascendit in caelum nisi quide
caelo descendit filius hominis qui est in caelo ; ubi intellegimus quod si quis membris
ascendit . non per se sed per ipsum & in ipso capiteat cendere ualeat . Id est in dño ih̄u
xpo qui hoc membris suis & spem rededit promittendo . & possidabit implendo . quia
ubi fuerit corpus illuc congregabuntur & aquile ; Sicutaq ; & hoc loco solus xpi nosse dicitur
quod eius sponsa in ipso scire conceditur . per quem & in quo eadem beata sponsa
instituitur atq ; docetur ; Ipse certe nouit quod ecclesia in ipso scire meruit . quia ut apol
tolus dicit quoad heretico dno unus sp̄s est . & illud de xpo & ecclesia . Et rursus duo in carne una .
quod uidelicet nomen nec iudaei . nec in cretulae nationes . nec heretici cognoscere me
ruerunt . Si enim cognouissent . nec iudaeorum . nec gentium principes dñm gloriae
crucifixissent . eiusq ; ecclesiam in secessissent . nec heretici tanta diuersarum scismati
dogma xpo ecclesiae q ; contraria condidissent ; Sed laudiquar eum alii cognouerunt .
quar alii ad eius notitiam si puenerunt ; Ipsum deniq ; incarnatum uerbum ad disci
pulos . atq ; uobis datum est nosse misterium regni dñi . ceteris autem in parabolis . ut uiden
tes non uideant & audientes non intellegant . hinc iohannes baptista dicit . Testimoniū ei
nemo accipit . quia autem accipit eius testimonium . signabit quod uerax est . hinc philip
po uoce omnium apostolorum responderetur . dn̄e quid factum est quia nobis manifesta
turus es corpus & non mundo . ad huius nominis cognitionem necdum eos puenisse
conqueritur cum eidem philippo uisionem patris quaerenti dicit ; Tanto tempore
uobiscum sum & non cognouistis me philippe . quid scime uidelicet patrem meum . hunc
etiam cognitionem quam nunc habent in fide & spe . habuerunt quandoq ; docuit in re .
cum omnibus electis in apostolis repro misit dicens ; uos uidebitis me quia ego uiuo
& uos uiuetis . In illo die uos cognoscetis quia ego in patre & uos in me & ego in uobis ; de
quo ad huc sequitur . **E**t uestitus erat uestem asperam sanguine . & uocatur no
mencius uerbum dñi ; quid aliud est uestis dñi uerbi . nisi corpus quod sumpsit ex uirgi
ne . quid uero in asperione sanguinis . nisi iudicia demonstrantur passionis ; hanc
quoq ; uestem longe ante eius aspiciens per truce[m] passionis sanguine cruentam
dixit ; quare rubrum est indumentum . & uestimenta tua sicut calcantium intorculari .
cui ipse res pondit . torcular . . . calcium solus ; solus enim torcular in quo cal
catus est calcavit . quia sua potentia eam quam pertulit passione muicet ; nam qui
usq ; ad mortem crucis peruenit . de morte cum gloria surrexit ; bene aut dicitur .

55.
De uestibus dñi .

Et de gentibus non est uir mecum; quia hi pro quibus pati uenerat, passionis eius esse participes debuerant; qui pro eo quod illo in tempore necdum crederant, desipserunt in passione quaeritur; quorum uita illa passione quaerebatur; Post haec uero per uisionem uisam sanguine, ecclesiam beatorum martyrum intellegi; de quibus longe superius in hac apocalypsi dicitur, hi sunt qui uenerunt de magna tribulatione, & laetantur in solatiis in sanguine agni; unde apostolus ad hanc se uisum pertinere cognoscens, ait; de cetero nemo in hunc lesum sit, ego enim stigmata ihesu in corpore meo porto; & rursum: compleo ea quae desunt pressurarum christi in carne mea. memor salua uocis audite; Saule saule quid me persequeris. quicquid enim ecclesia patitur christus pati uenturum conprobatur. Sequitur. Et exercitus qui sunt in caelo sequebantur eum in equis albis uestitibus sinum album mundum; Sic dicuntur exercitus qui sunt in caelo christum sequi cum ipsi exercitus sint, ipsi in caelum, sicuti in castris inire homines certamen cum ipsa castra sint, ipsi qui praeparantur ad bellum; propheta namque de sanctis animalibus dicit, cum ambularent quasi sonus erat multitudinis ut sonus castrorum; Recte uero multitudinem sanctorum quatinus hoc martyri bello desudat exercitum uocat. qui benedictam in equis albis sedere feruntur, quam mirum eorum corpora & lucis striae & casti monia candore clarescunt; Equus quippe est unicusque sanctae animae corpus suum, quod lucis nouit & ab inlicitis continentiae frenis restringit; & rursum caritatis impulsu in exercitatio nem bono peris relaxare, quod & in his sine indumento mystice figuratur; bis sinum enim, ac iustificationes sunt sanctorum; christum itaque secuntur quia utique imitantur, qui bus & dicitur, christus passus est pro uobis relinquens uobis exemplum ut sequamini uestigia eius, quique in uicibus sanctorum eiusdem exercitus principis praecedentibus dicuntur; Postremo dicitur unguentorum curremus, secundum quid soli hanc martyres secuntur in equis atque uestibus albis, sicut uirgines planae & albae sicut uirgines, siue continentes, siue coniugati in pace, ecclesiam constituti, itaque cum indecore uirginitatis imitandus incedit excellentior hunc sed numero minore exercitus sequitur; cum autem ante continentem ac mundum relinquentes imitandus in alis uirtutibus graditur, robustissima quidem ac numerosior, sed in oris gloria quam uirginum hunc agmina sequitur; cum uero ante coniugatos iam innumerabilis turba gradus sui honore praedicta eundem prosequitur; Et si subtiliter intuemur omnes hi & si non aperti, occultitamen imitationem martyris post eum currunt qui a generaliter omnibus arda & angustia ad ambulandum proponitur, in commune omnibus dicit, non coronabitur nisi qui legitime certauerit. Sequitur.

Et de corpore ipsius procedebat gladius utraq; parte acutus, ut in ipso percussat gentes & ipse regeret in uirga ferrea. Per gladium utraq; parte acutum saepe iam dixam.

De gladio utraq;
parte acuto.

geminum testamentum figurari quod saluus alii pristino errore abisti spiritualiter uiuant.
Alia bonorum consortio ex tunc miserabili morte pereant; quod non in memor. aposto-
lus gentium cum scim praedicationem gladium ipr dicens qualiter & electi ad uitam & reprobi
ad mortem ex eadem percuterentur. Alibi ait. Xpi bonus odor sumus dō in his qui pereunt &
in his qui saluati sunt. & alius odor mortis in mortem alius odor uitae in uitam. De hoc gladio sic
paulo superius diximus. Dñs in euangelio ait. Non uenimus terere pacem in terra. sed gladium.
Cui etiam per psalmistam dicitur. Accingere gladium tuum. circa femur potentis simae. Ipsi
diceretur. Excitetur natio nistuae. in isteno non tantum poterunt dudum in propheta sed &
potentis simae. gladio praedicationis in suis doctoribus accingere; cum etiam scō apostolus ex-
car nati di sapientia praedicationis uerbum contra aduersarios roborat. Xpm nimirum circa
femur gladio fortissime accingunt. uel certe ex ore eius gladius utiq; paritacutus egreditur.
quia sicut de sapientia dicitur. Legem & misericordiam in lingua portat. tamquam saluus
iudicium & clementiam seueritatem & man suetudinem; quam obrem ex una parte gladius repro-
bos sic uenter dimittit. ex altera electos misericor dicit saluat; quia enim gladius gemino modo
designatur. alios ad uitam percutit. alios ad mortem iugulat. huiusmodi apocalypsis manifestis
sime declarat. quae & hic in bonum & in ferum in malum gener percuti narrat. hoc enim in loco
gener gladio percussit. non aliaquam bonae intelleguntur. pro eo quod post percussione in
uirga ferrea regi dicitur. Ille cor resunt de quibus paterna uoce ad filium dicitur. postoliame
& claborib gentes hereditatem tuam & possessionem tuam terminos terrae. Reges eos in uirga
ferrea & tam quam uas figuli cori franges eos. sub audis. non alienam sectuam in uirga fer-
rea regendam amepete hereditatem; paulo uero in feruis de reprobis contra xpm & ecclesiam pug-
nanti bus dicitur. Ceteri occisi sunt gladio sedentis super equum album qui proce debat
de ore ipsius; quid autem designatur. per uirgam ferream. nisi ipsius regni fortitudo.
uel certe inflexibilis iustitiae rectitudo. unde & idem p psalmistam dicitur. Sedes
tua di in saeculum saeculi. uirga rectitudo. uirga regnitui. Et quasi quae ore musabeo
quae esset haec uirga rectitudo. subiecta dicit. dilexisti iustitiam & odisti iniquitatem de-
quo & subditur. Et calcatorcular uini furoris iraceli omnipotentis. Quid per calcular
uini furoris iraceli omnipotentis nisi ut supra meminimus mors intellegendae est. quam ppe
primum originale delictum ad iracundiam di prouocatus hominibus in fluxit. quamq;
misericorditer pro nobis di filius suscipiens in quacalcatus est calcatus. quia hanc anor-
tus resurgens potentia uirtute depressit. uel certe ipse calcat torcular uini furoris iraceli om-
nipotentis. quia electos pariter & reprobos pressuratum angustus depressit ad probit.
Sicut enim in torculari uinae calcibus tunduntur. ita in opprobriaria repleantur. sic
nimirum electi pressuratum afflictionibus conteruntur. ut in caelestibus habitaculis re-
condantur. Et sicut una calcatione atq; uniponderis depressione. uinae foras proici-

De lege & misere-
cordia.

enda a uino separantur. sic una eademque tribulatione reprobi ab electorum uita & moribus quorum iudicantur indigni consortio disiunguntur. Calcet autem dicitur est tortularum furoris iracundi omnipotentis eos qui intorculari mittuntur calcandi sed cum sint uinum electi & uinaria reprobi. quorum unum furoris uocantur. nisi quid in hoc pressuratum tempore tam diu quae peccatoribus in perpetuum debetur patienter sustinent. ut quandoque in perpetuum deum sibi placitum inueniant. Tamquam ipsi sint iracundi temporaliter uel sustinent eiusdem iudicis. unde & perpetuum dicitur. Tempus inchoationis iudicii ex modo dicti. electi ergo unum furoris sunt. sed sciendum quia tam diu quoad usque intorculari tamquam uiuuntur. uinum acis separentur. at ubi ad aeterna promptuaria post pressuram angustias incurrerint. iam desistunt esse furor. quia desinit tortularis calcatio. Sequitur.

Peruestum dñi.

55. Et habet in uestimento & in femore suo scriptum rex regum & dñi dominantium. **P**eruestum tum sicut & supra iam diximus corpus illud designatur quod uerbum patris & uirginis per uirginem. Per femur uero propagatio carnis intelligitur. quia ergo per propagationem generis humani sicut generatio num ordinis mattheo uell ueritatibus describuntur. In hoc mundo uenit ex uirgine & per incarnationis suae misterium quia rex est & dñs cunctis ubiq. gentibus. In uestimento & in femore suo scriptum habuit. rex regum & dñs dominantium. unde enim in mundo innotuit. ibi de se loquutionis scientiam infixit. Potest autem hoc loco secundum superiorem intellectum peruestum mentum ecclesia designari. quam secundum apostolum xpi mundauit lauacro aquae in uerbo. ut dei bene sibi ipsi gloriosam ecclesiam non habentem maculam aut rugam aut aliquid eius modi. quae uel electi uel uel uel mundatur. ne macula incurat. ut uel extenditur. ne ruga contra hat. Per femur uero potentia seminis eius figuratur. De qua pro sapie per iohannem dicitur. Quot quot receperunt eum dedit eis potestatem filios dei fieri. hi qui credunt in nomine eius. qui non ex sanguinibus neq. ex uoluntate carnis. neq. ex uoluntate uiri sed ex donoati sunt. Ex electis licet sub audis. per uerbum praedicationis & lauacrum regenerationis. qui bus cotidie sacramentis xpi si uel generat heredes. non sibi ergo quisquam de praedicatione. non sibi uel plaudat. de baptis matris sacramento. quia & per orationem xpi docet & per manus sacerdotum xpi baptizat. cui succetores heredes taquam defuncto fratri semen spiritaliter suscitant. hinc est quod egregius praedicator quia b hierusalem usq. in illis incum omnia euangeliorepleuerat. qui bus ueraciter dicens. In xpo uel uel per euangeliu ego uos genui. uel ostenderet non sibi sed xpo hoc semen se suscitasse. conrunt hior increpauit dicens. numquid paulus crucifixus est pro uobis uel in nomine pauli baptizati estis. ac si uel utaq. sententia concordat & dicens. Ergo quidem per euangeliu prolem genui caelestem. sed in nomine prioris fratris defuncti. In quo benedicent omnes gentes terrae. In isto ergo femore tamquam in propagatis. filii xpi uel uel non. sacramento sed spudi uel uel. non in tabulis lapideis sed in tabulis cordis carnalibus uel uel.

u

De heredibus xpi.

ss.
ss.
Vocena dei.

quecum regem regum & dñm factantur omnium dominorum qui beati hanc in scripto-
monis reputatur credenti bus in dñm. & benedicuntur cum fidei abraham. sequitur.
Et uel alium angelum stantem in sole & exclamauit uoce magna dicens omnibus sub;
quae uolabant per medium caelum uenite congregamini ad eam nam magna di.
Potest hoc loco per angelum in sole stantem incarnatus dñs. quamquam ipse frequen-
ter solis nomine designetur. Potest & eius ecclesia intelligi. Sol autem nominat.
aliquando ut dictum est idem dñs. Aliquando persecutio. Aliquando autem ut ap-
dicantium. aliquando uero dicitur qualibus manifeste uisionis ostensio. Per solem qui
pedes figuratur. sicut sapientiae libro perhibetur. quod omnes impii in extreme
iudicium cognita sua damnatione dicitur sunt. Errauimus a ueritate. & lumen uita-
e non luxit nobis & sol non ortus est nobis. Ac si aperuerint. Interminis lum-
inis radius non refulsit. unde & iohannes longe superius in hac apocalypsi dicit. oculis
amicta sol est luna sub pedibus eius. In sole enim inlustratio ueritatis. In luna autem
quaem enstruit sub plethomibus deficit. mutabilis temporalitatis accipitur. Sed
autem ecclesia quia super in luminis splendore protegitur. quasi sole uestitur. quia
in cuncta temporalia despicit. lunam sub pedibus praenat. Rursum sole persecutio
designatur. sicut in euangelio ueritas dicit. Quod nata sine radicibus semina orto sole
aruerunt. quia uelut uerbi ueritate in corde terre notum hominum temporalium
mento ueritas super ueniente persecutionis ardore siccantur. Rursum solis nomi-
ne uita praedantium exprimitur. sicut in hac eadem apocalypsi dicitur. cum aper-
runt sigillum sextum. factus est sol tanquam sanguis ciliensis. nouissima quippe
aetate saeculi ad uel perescente soltanquam saecus ciliensis ostenditur. Quammi-
rum ante oculos persecutorum uita praedantium despecta & aspera monstratur.
Rursum solis in festis uisionis ostensio designat. sicut propheta dñm iunc-
torum clare apparentem denuntiat dicens. In sole posuisti barnaculum suum.
Ac si dicitur humanitatis. ad sim ptae. faciam enim in lamine manifestationis osten-
dit. & sicut eadem propheta diuina uoce dicitur. tu fecisti in abscondito ego uero
faciam uerbum istud in conspectu omnis israel. & in conspectu solis. quidem
per conspectum solis nisi cognationem insinuat manifeste uisionis. Hec uero in loco
quod solis nomine designari uelimus. nisi eandem ostensionem manifeste uisionis.
Redemptorem igitur nrm magni consilii angelum in ostensionem manifeste uisio-
nis stare docet ubi non luxat sed toto orbe clarescat. de quo ad huc subditur.
Et exclamauit uoce magna dicens omnibus sub; quae uolabant p medium ce-
lum uenite congregamini ad eam nam magna di omnipotentis. Quae in sacra scriptura
pro locorum qualitate ibi. aliquando bonae. aliquando uero intelleguntur male.

Bonaetolica illo in loco quo in ramis illius arboris quae ex paruo sinapis grano ortae
 iudificari dicuntur. Granum enim sinapis in horto seminatum dicitur nri est in horto
 sepultus qui sub alia figura descripto loquitur dicens. Nisi granum frumentica
 dens interra mortuum fuerit ipsum solum mansu. si autem mortuum fuerit multu
 fructum adferet. granum autem sinapis minimum est omnium holerum semi
 nibus. quia idem dicitur hominem potest passionis despectior cunctis hominibus ab
 impiis uisus est. Sed granum sinapis creuit in arborem magnam. quia ex pssur
 gent a mortuis. dicitur excelsus totum claruit per orbem. in cuius salice ramis aues
 caeli iudificant. quia scilicet praedicator res uiccae lestis patriae prolem gignant. Ine
 loquorum illius dicitur quiescunt. et alia autem aues intelleguntur. quoniam iacta
 uer bisemina de flum cordibus tollere narratur. hoc sane in loco auum no
 mine praedicator res scilicet intellegimus designari. sicut et superius aquilae uolantis
 per medium caelum. et ibi quidem propter unitatem aquila. hic uero propter mul
 titudinem praedicatorum aues introducuntur. quae etiam bene per medium ae
 lum uolare dicuntur. quia uimurum praedicator res scilicet ut ad caelestia possint ani
 mas eleuare credentium. nequaquam inter terrenis desideris in herent. sed per caeleste
 desiderium ad sublimia pennis uirtutum colluntur. de quibus per prophetam dicitur.
 qui sunt isti qui ut nubes uolant et sicut columbae ad fenestras suas. In magna autem
 uoce illeres patris diuinae gratiae ostenditur. quo per internam aspirationem praed
 icatorum corda ad colligendas fidelium animas accendit. unde et ad petrum in ex
 tasi positum spiritalis uox dirigitur qui aedidit. Surge petre macta et mandu
 ca. Jam sane a porte clari ad quam caenam aues caeli inueniuntur. Ad caenam scilicet qua
 fidelium animae gladio praedicationis a pristino errore funditus occisae in corpus
 dei trahuntur. sed ad hanc caenam interinuitas aues occurrit minime uocatur.
 et aliquid uidelicet spiritus si quod forte mortuorum proiectum quo iniquitatis suae uentre
 tamquam milui et coruere pluit inuenire possint. Potest autem ut supra meminim
 per angelum in sole stantem id est in aperta ostensione ecclesiae christi in suis praedicatori
 bus designari. qui succedentes sibi in marum praesules ad lucrandas deo animas uer
 bo exhortationis accendunt. sed et si a biceps ad speciem ut sole sermo recurret
 non incongrue per hunc angelum in sole stantem eximium illum praedicatorem
 heliam intellegimus. qui nunc humanis oculis subtrahitur in quadam terrae regi
 one diuinitus celatur. sed in nouis simis saeculi diebus ad caenam dei aues uocatur ut
 in sole id est in aperta manifestatione demonstrandus docetur. dno attestante
 quia et helias uenit et uisus est et omnia. In de fortas se et haec caena magna
 uocatur. quia non solum gentium populos ueram etiam israheliticam plebem.

De grano sinapis.

De praedicatoribus.

corporis xpi consoletur, quaeque autem praeparatio huiuscaenae aperitur cum inuitur

55. autibus dicitur. **II** manducetis carnes regum & carnes tribunorum & carnes fortium
56. & carnes equorum & sedentium in ipsis & carnes omnium liberorum & seruatorum & pusillorum
57. & magnorum. Sicut solet scriptura sacerdotum hominem per solam animam designare ut

est illud gl'escendit iacob in aegyptum in animaibus septuaginta, sic plerumque per solam carnem

ut est illud iudebit omnis caro salutaris d' nri, carnes enim regum tribunorum & fortium aut

comedunt caeli, quasi p' medicatores gladio uerbitali transuerberantur in corpus xpi

quod est ecclesia traiciunt. Perterritus autem deinde auctor huius historiae singulis homi-

num qualitates ad xpm conuertentium & dicit, carnes equorum & sedentium in ipsis & ce-

tera. Subaudit ad aures dicitur ut manducetis, & quid per equos nisi prauis dogmatibus

plebes seductas intellegimus, unde scriptum est, homo cum in honore esset non intel-

xit, comparatus est iumentis insipientibus & similis factus est illis & rursum, equi enim

sari facti sunt unus quisque ad uxorem proximi sui hincibat, hinc pal mista ammo-

net dicent, no licet fieri sicut equus & mulus in quibus non est intellectus, quid autem per-

sesores equorum nisi heresiarchas intellegimus figurari, quidum eloquiorum scien-

tia carnalibus eminent, quasi super bruta iumenta considerent eisque iure potestatis ad

quodlibet facinus abutuntur, quid uero per liberos & seruos, nisi carne uirgines &

coniugio obligatos, unde & apostolus dicit, alligatus es uxori noli quere resolutione,

solutus es ab uxore noli quaerere uxorem, uel certe quia uisitiae no boedientes peccato

55. autem subditos esse cognouit, Idcirco et liberos & seruos appellauit, unde & idem pra-

56. dicator gentium dicit, cum seruus es factus peccati liberi fuisti iustitiae, quid quoque per pus-

illos, nisi pro miscuum & ignobile uulgus, quid & iam per magnos nisi aut filios sol-

ut uel genere, uel facultate sublimes debemus accipere, Ex quibus omnibus magnam

illud caena conuiuium ab exortu quidem scilicet ecclesiae praeparatur, sed in extremis ei

abundantius immolandi occurrunt, quando etiam ut dictum est ipsi uadit ad xpm

conuertuntur, hinc est quod beatus iob tempus captiuitatis eiusque corporis tenens

Post flagella ac laboris certamina dupli mistice recipit, tunc ad eum fratres eius

& sorores conueniunt, munera offerunt conuiuium celebrant, tunc amici in obla-

tionem septem tauros, septemque arietes deferunt, quae omnia mysticis plena sacra-

mentis, ut beatus recordationis docet gregorius ad illud nouissimum xpi ecclesiae co-

uiuuium redigenda sunt, Sequitur, **E**t uidi bestiam & reges terrae & exercitus eo-

rum congregatos ad faciendum plium cum illo qui sedebat in equo & cum exercitibus

55. **P**ro locorum qualitatibus ut supra meminimus in hac apocalypsi bestiam elle-

56. gendam esse, aliquando enim diabolus, aliquando caput uelut occisum id est antichristus,

aliquando soli praepositi eiusdem peruersi hominis, aliquando autem genera luer-

totum malorum corpus per designatur. hoc uero in loco bestiae uocabulo diabolus cum suo
 quem adsumpsit homine antichristo ueluti exprimitur. Regum uero atq. exercituum
 praeposita eiusdem cum subiectis plebibus figurantur. Et quamquam ab ipso redemptoris
 aduentu bellum certaminis contra xpm & ecclesiam diabolus cum suis inierit. uersu uiam
 atq. ualidius tunc pugnam instaurat. quando nouis simis diebus saeculi diuano sollicitudine
 propriis uiribus effertur. quandoq. non solum saeculari potentia. uerum & iam signis &
 miraculis castitatorum turbari conuertit. Tunc arma sua subtilius exaccit. & quic
 quid nequiter ualuerit. cillides machinamentis inquit. Contra uis durissimum bellu.
 nri inierit certamen. sed quod dicit scriptura non fugabit eum uir sagittarius. quidem
 sagittas nisi uerba praedicatorum accipimus. quaedam ex uoce benequentium distin
 guntur. auditum corda transfigunt. his sagittas scilicet ecclesia percussa fuerat quae dice
 bat. uulnera caritate ego sum. de his sagittas psalmitae uocatur. sagittae paruu
 lorum factae sunt pligecorum. quae scilicet uerba humilium penetrauerunt animos
 superborum. de his sagittas ueniens propugnator dicitur. sagittae tuae acutae po
 tentissimae. populis ubi cadent in corde. uir itaq. sagittarius qui per saeculo
 cutionis arcum. audientium cordibus uerba barbae exhortationis infigit. qui uigi
 tur effertur contra bonos. tunc hostis nri uerba praedicatorum despiciat & cum repro
 borum mentes male uadendo momordet. durus inter uicula eius omnimodo non relinquit.
 receditur. non fugabit eum uir sagittarius. ac si per recideretur. A reproborum
 cordibus cum sa praedicatoris sagitta non excutit. quia quisquis ab illo adprehendit
 uerba iam praedicatorum audire contemnit. de quorum rursus dicitur. In stipulam
 uersis sunt lapides fundae. quid per fundam. nisi scilicet ecclesia figuratur. fundam
 q. dum in gremium mittitur. sic de illa lapides exeunt. quibus aduersariorum pecto
 ra ferant. Ita scilicet ecclesia dum uolubilitate temporum per tribulationum circuegi
 ducitur. fortes ex illa uiri prodeunt. quibus quasi lapides facti sunt in quorum corda
 turbantur. unde & ad prophetam de bonis doctoribus dicit. deuorabunt & subiciunt la
 pidi b. fundae. scilicet qui per doctores. qui & ad uitam alios instruunt hostes deuorant.
 dum eos in corpore suo per uerum conuersionis inmutant. quos lapidibus fundae
 subiciunt. quaedam fortes quotq. in saecula uirorum instituant. per eos aduersariorum
 superbentium pectora dura confringunt. unde & golias inmanissimus saxo fundae
 moritur. quia singulari scilicet ecclesiae lapide diabolica celsitudo superatur. Itaq.
 quas soluit aduersarius quot libi fortes ecclesiae uelut infirmos despiciat. coru
 q. uires temporaliter praemit. Recenun dicitur. In stipulam uersis sunt lapi
 des fundae. ac si per tae diceretur. Scorum uiribus quas in stipulae molitorem
 dicit. quorum lingua prius pectus illius duris facti b. runda. sed quare eos rorū q.

De sagittis & funda.

praedicationis uerba non despiciat qui per se suosq; ministros miraculis conuolat. scriptur.
namque est. Tunc surgent pseudo xpi & pseudo prophetae & dabunt signa magna & prodigia
ita ut in errorem inducantur. si fieri potest & iam electi quam in ualde quaerendum est quo
modo autem qui electi sunt induci in errorem possunt. aut cur si fieri potest ex dubitate sub
ditur. cum quicquid sciendum sit dñs omnia sciens praestolatur. Sed quia lectionum cor
& trepidacogitatione concutitur & a mentium conscientia non mouetur. Vnde haec
sententia dñs complexus e dicens. Itaut in errorem inducantur si fieri potest. & iam electi
quasi enim iam errare est. in cogitatione recubare. Sed protinus si fieri potest subiungit.
quia procul dubio fieri non potest ut in errorem plene electi capiuntur. quaerendum
& iam adhuc nobis est quomodo autem haec bestia ac regesterae. sed & exercitus eorum
in superabiles ee per haec quae protulimus dicantur. cum de eis in hac apocalypsis scriptura
aperite fateatur. huc cum agnus pugnant & agnus uincet illos. subaudi in electis suis.
aut rursum quomodo agnus in uictus ee perhibeat in suis cum de huius bestia potestate
dicatur. datum est illi bellum facere cum sanctis & uincere illos. Sed sciendum nobis est quia &
bestia uincet cum suis necem corporibus. inrogando & agnus triumphat in suis suis quod
mortem falsitati resistendo. bestia uincet crudelitate. agnus prudentia & mansuetudine.
hinc enim idem agnus interfucet luporum. agnos mittens loquitur dicens. Estote pru
dentes sicut serpentes & simplices sicut columbae. o beati uincet mentium in quo
clum qui scorum ab infidelibus superari creditur. tunc ille magis superare conpro
batur. & praecleara uirtus scorum. o robusta uis nostrorum quae nec praui dogmatibus
inretitur. nec inimiculis inclinatur. nec diuersis tormentis confringitur. bestia si
quidem illa cui dicitur os loqui. ingentia. primo persuadere falsis felicitatis. quae cum
nisi inridere. adhibere & si falsa miracula. quibus dum assensum fideles non praebent.
tanto contra eos acriore immantate desaeuit. quanto se despicienda clariscentibus signis
dolere. hinc & iam fit. ut ad exercendam malitiam suam cunctos reprobos in necem nos
trorum unanimi crudelitate coniungat. quatenus saeuitiam suam tanto robustius
exerat. quanto & in eis quae per uersae agere appetit. nulla sibi sui corporis mem
bra distordant. unde & iohannes contra xpm & ecclesiam bellum praeparari conspici
ent. ut uidi bestiam & regesterae & exercitus eorum congregatos. ad faciendum pelui
cum illo qui sedebat in equo & cum exercitu eius. Ac si diceret. uniuersum unaquo
luntas in necem scorum reprobos constringat. cum perclitum illum hominem
antiquus aduersarius in saeculari potentia strigat. ne autem infirmorum ani
mus his uictis p. auore frangatur. mox de huius bestiae. subiectorumq; ei
interitum consolatio subinfertur quae dicitur. Et ad prehensum est bestia & cum
illa pseudo propheta qui fecit signa contra ipsa quibus seduxit eos qui acceperunt

44. — characterem bestiae & quid dicitur imaginem eius uiuunt in stagnum
 45. ignis ardentis sulphuræ. **B**estias saluos & diabolus & antichristus habitatorum abi-
 taculo. pseudo propheta uero praedicatores eiusdem antichristi in subiectis plebi-
 bus; quae in autem signa quae pseudo propheta facit & coram bestia quibus uero
 distriusdem signis seducti in habitantes terram. uel quid sit accipere characterem
 bestiae. eiusque ad orare imaginem tam superius amplius in medio seruumus. & id
 circo eadem nunc repetere uiamus. ne fastidium lectori generemus; quod uero hi-
 duo caput uidelicet & corpus uiuunt in stagnum ignis in medio dicitur. duobus modis ua-
 leat intellegi; uiuunt enim in stagnum mittuntur. hi quoque uiuunt in carne christi se-
 cundus inuenit & aduentus; qui & si momentaneam carnis mortem gustabunt.
 tamen quia in uiculis ipsamors erit. sicut & resurrectio mortuorum. nescio si mors
 dici poterit. uel certe uiuunt in stagnum ignis mittuntur. quia tamquam scientes
 bonum & facientes malum. aeterno supplicio damnantur. hi uidelicet quos uero
 dicationis gladius protegentis obstinationis lorica non ualuit penetrare; de quibus
 per psalmistam dicitur. descendant in infernum uiuunt; uiuunt sunt. qui sen-
 tiunt quae erga illos fiunt. mortui autem nesciunt. omnino nec sentiunt. & ortui
 itaque qui non sentiunt pro sententibus. uiuunt uero qui sentiunt pro sententibus.
 ponit solent. uiuunt ergo est in infernum descendere. non ignotus iustitiae.
 sed scientes praecuratores aeterno supplicio quosdam dimergi. terribiliter.
 autem locus supplicii stagnum ignis. & sulphuris esse perhibetur. stagnum
 scilicet quod dimergit. ignis autem quod uerit. sulphur uero quia quos dimer-
 git simul & uerit continuis fetoribus replet; quia enim uoluptates mundana
 quam aquam hauserunt. in uiculis ardoribus aestuauerunt. & luxuriae facto-
 ribus tabernaculum cor poris sui sparserunt. digne in stagnum ignis ardentis sul-
 phuræ mittuntur in illo perhibetur. quem ad haec perpetuanda in centorem habuerunt.
 quod uero non aut mittentur sed dimergitur. secundum scripturam. uicoriam que
 solet praeterit uti profuturum in parte. ut est illud. foderunt manus meas & pedes
 meos; praecurata narratione quod adhuc extrinseco futurum est tempore positum.
 esse certis sine retinemus. sequitur. **E**t ceteri occisus sunt gladio sedentis super
 46. equum qui procedit de orientibus & omnes aues saturatae sunt de carne hominum.
 47. **N**arrata reproborum perditione ad eos quia pristinis erroribus ad christum conuersi.
 48. sunt redit. eosque gladio sedentis super equum occisos narrat. illos scilicet quos pra-
 uerentes diuina gratia aperuerunt solum societate. in uiculis scilicet ecclesiae praedicatione
 se collegit. Ex quibus omnes aues saturantur. quam mirum praedicatores scilicet dum tales
 in uiculis matris ecclesiae praedicationis dente uacuant. si uiculis matris dixerim.

cibus confortantur; Siquis autem hoc loco non electos. sed reprobos. Affert gladio sedentis super
equum occisos. Sciendum nobis est. quia unum corpus diuiditur. in partes. ut ostenditur. & in
pridem mortui. & illi quos uiuunt. in carne christi secundum inuenerit. aduentus. ut saluati
eosdem. ipsos uiuos. in stagnum ignis. intellegamus. multos. quos gladio sedentis super equum.
audimus occisos. sicut enim sacra eloquia gladii nomine designata. occidunt electos. ut
uiuificent. sic reprobos percipiunt. ut dampnent. Illos saluos. de quibus in hac apocalypsi
dicitur. Ceteri mortuorum non uixerunt. donec consumantur. mille anni. & de quibus
aluator in euangelio cuiusdam dicit. Si in mortuos. ut sepeliant mortuos suos. Ex quo
rum. carnibus. si bonae uis. Idem praedicator. et saturari narratur. sic intellegen
dum. tamquam diceretur. eorum contemplationis dulcedine. interius saturantur.
electi quoque reproborum tormenta exterius conspiciunt. quae diuina misericordia euasit.
Hinc enim et aia. & vertusque. ad satisfactionem uisionis omnium. quasi in damnatione
reproborum. cibus electorum. quia quoque uisus eorum. in desinenter aspiciunt.
eo amplius diuina contemplationis gaudis. perfruuntur. De quorum unitate
corporis. per psalmistam dicitur. uidebunt iusti. & timebunt. & super eum ridebunt.
Iusti cum iniquos omnes extrema uisione percipi conspiciat. Ipse de gloria dignae
retributionis hilarescit. necdum natis iam tunc ex humanitate compatitur. quia
diuinae iustitiae perspicem. in herede. cuius. in modum distinctionis. uigore solidatur. erectas
namque. in claritate supernae rectitudinis electorum. mentes. nulla misericordia afficit.
quia haec amiserunt. altitudo beatitudinis. alienas reddit. quoniam potius eorum. uisus
mentum aspicientes. de reprobatione sua. amplius laetantur. In uisum enim internam
dulcedinem degustarent. si malorum cruciatum. in desinenter. non adtenderent. si uero
hoc loco. a uis non bonas. sed malas. accipimus. Idem angelus. transgressores. cum ad interi
tum suos. perduxerint. sectatores. malum desiderio expleto. siti. et dicuntur. carnibus. per
deorum saluos. captantes damnatione. satisfactionem quibus. se. auctores. praebuerunt. ad errorem.
Secundum dicitur. est. istis. a uis non uocatur. ad satisfactionem. carne occurrit. sed tamquam conu
& milia. si quod a fidelibus. aut mortuorum. aut in uis. pro uis. fuerit. in sumant.
Hinc igitur. sub clo. plura. intellectus. curris. ad ea. quae secuntur. quaeque. ualde inter
ut obsecrasunt. in luminantegrata. redemptionis. enoclandi. transeamus. sequatur.

15. **E**t uisualium angelum descendente de caelo habentem clauem abyssi & catenam
16. magnam in manu sua. Ad finem usque. decursa oratione. ad initium scriptor hui
historiae. redit. & recapitulando. ut in typis locutionibus. fieri solent. quae praeter mi
serat. percurrit. quem autem. alium. in angelo. descendente de caelo. accipimus. nisi illu
de quo. per prophetam dicitur. uocabitur. nomen eius. magni consilii angelus. cuius. licet
2. dnm. ihu. xpm. sed quo descendit. qui ubique. est. nonne ipse. per prophetam. loquitur. et dicit.

Caelum & terram ego impleo. nisi quia secundum apostoli sententiam semetipsum coe-
 anuit formam serui accipiens. In similitudinem hominum factus & habitum uentus
 ut homo. humiliat seipsum factus obediens usque ad mortem; de caelo descendit quia
 homo factus. minus quam angelus minoratus est; ubi ergo descendit humanitate ueritatem
 diuinitate. Ipse attestante quia; nemo ascendit in caelum nisi quid de caelo descendit fili-
 us hominis qui est in caelo; quid uero diuis designat abissi. nisi uim diuinae disoretio-
 nis quae per se uocet ecclesiae. & cui oportuna fuerit de latebris oculorum ad saeuitiam
 exire permittit. & rursum ne quantum uolunt nocent includit; quid quoque abissi
 sui uocabulo. nisi eorumdem persecutorum corda figurantur. quae & per lapsum fluida
 & per duplicatam sunt. caliginem tenebrosa; quid etiam per caenam magnam dicimus si-
 gurari. nisi in euertibilem atque omnia constringentem diuinam maiestatis potentiam.
 Haec enim caena illi narrantur ascis alligari de quibus per psalmistam dicitur; Exulta-
 tionem dei in faucibus eorum. & gladii accipiet in manibus eorum. ad faciendam uin-
 dictam in nationibus increpationes in populis. ad alligandos reges eorum in com pedibus;
 & nobiles eorum in uinculis ferret. ut faciant in eis iudicium conscriptum; quod om-
 nino nunciat quando ecclesia ex potestate captiua sit. In iudicio malis retribuet uindictam.
 Jam quid manus angeli significet uideamus. In anastasi quidem eiusdem angeli est diu-
 nitatis dei per quam idem hominis uirtutes & miracula fecit; per quam & iam dei pat omnia
 operatur est caelestia & terrestria. uisibilia & inuisibilia. in qua uidelicet manu clauis
 abissi & caenam magnam habere dicit. subaudit. uim quaedam internardis potestatis.
 omnia moderantem atque in euertibilem & ubique constringentem potestatem de quo & legitur.
 Et adprehendit draconem serpente antiquum quod diabolus & satanas & ligauit eum
 per annos mille & mille annis in abissi; di enim filius in carne infirmus in diuinitate factus.
 mortalium uisitans regionem fortiae alligauit fortem. ut eius quae pridem uasatae
 fuerant in uasa misericordiae commutaret; hoc saluus in sua passione per agentis opere
 quod ante promiserat. in sua praedicatione. nemo inuens potest domum fortis intrare
 & uasata diripere. nisi prius alligauerit fortem. Idem draconem quoque propter malitiam
 & propter uersutiam serpentis. propter iniquitatem; exercitata consilia antiquis uocant.
 & quia a superis euent semper in appetit. diabolus de seorsu fluent. qui uero expe-
 & ecclesiae aduersus. satanas idem contrarius appellatur; mille narius autem nu-
 merus apud saeculare scientiam. Idcirco per se habet. quaedam numeri quadrati soli
 dum reddit. decem quippe decies duca sunt centum quae uis figura quadrata sed plana est.
 ut autem in altitudine surgat & solida fiat. rursum centum decies multiplicantur & milles.
 sed quia nos quia praedicatione. utraque uisum. hanc saeculare scientiam pro nihilo
 ducam; quae tam in praesentia scriptura ubi mille narius numerus per se habetur.

De manu; diaboli.

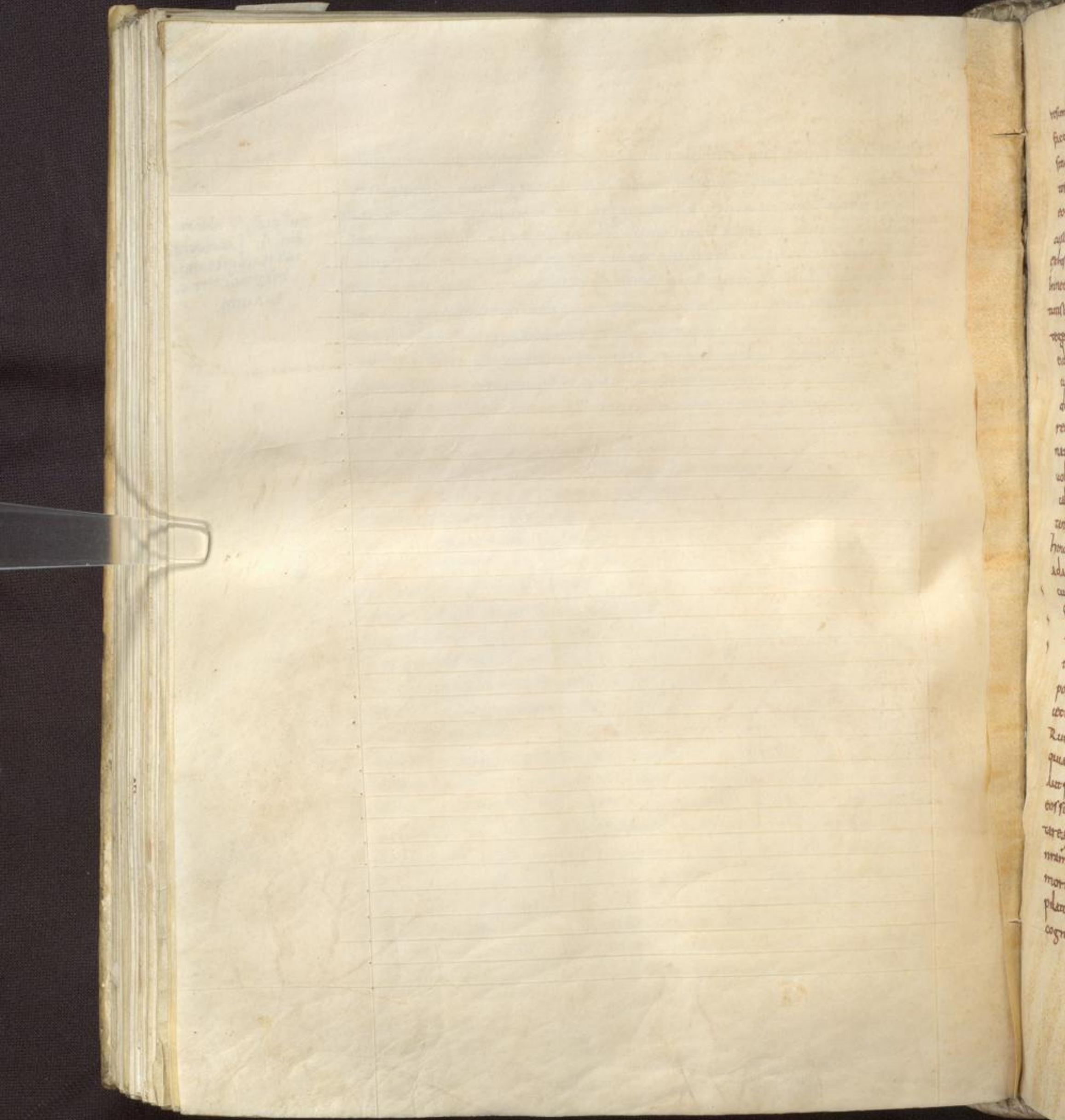
millenarius & enim numerus in sacro eloquio perfectus accipitur. quia appellatione
eius uniuersitas designatur. unde scriptum est. uerbi quod mandauit. mille generationes
nes. Cum enim nequaquam credendum sit quod ad centum usque generationes mundus ex
tendatur, quid aliud mille generationibus nisi generationum uniuersitas figurat. Sic ergo
& hoc loco millenario annorum numero quod diabolus religatus dicitur. uniuersum pro per
fectione sua hoc quantum libet sic scilicet ecclesiae tempus exprimit. sed antiquas hostis diuino
iudicio. deponit ab honorum cordibus religat dicitur, mirandum ualde est cur in bis
sum inquit antea ut ueteris coluber inna tabat. mitti dicitur. Sed sciendum no
bis est quia uero illic mitti prohibetur ubi uenit quia exclusus a non suis quos multo
detinebat. multiplicior inuenit in suis quibus antea minus praesertim. Et reuocatum
a fidelibus. atrox uis coepit dominari in suis. sequitur. Et clausit & signauit super illa
um non sicut amplius gentes donec consumantur. mille anni post haec oportet
illam solum modicum temporis & modicum temporis, & quid est dicere clausit nisi ad eum
illud ingrediendi interdicit. ne alibigressus neque uiae extendere praesumat. nisi
quo occulta sed iustitiae diuinae atque potestas abire permittunt. De quo alius dicitur.
Qui fecit eum applicauit gladium eius. gladius quippe antiqui hostis est ipsa
nocendi malicia. sed a beo a quo bonus per naturam factus est gladius applicat.
Quia eius malicia diuina dispensatio non restringit. ne ferret tantum mentes homi
num quantum appetit permittatur. quod ergo hostis noster & multum potest & min
pericit eius gladium pietas conditoris adstringit. ut replicatus in traiecit consci
entiam lateat. & ultra quam iuste desuper disponitur. sese in mortem hominum eius
malicia non extendit. quod inquam ad multa fortiter praesualat. hoc de prin
cipio magis conditoris potest. quod uero a quibusdam uincitur. eius nimirum
gladius ab auctore replicatur. de quo etiam rursum euidam homini dicitur. num
quid ponis circulum in naribus eius. sicut enim per naves insidias. ita per
culum diuinae uis omni potentia designatur. quae cum adprehendit nos
temptationibus prohibet. in inordinibus antiqui hostis insidias circumplex
tens tenet, circulus ergo ei in naribus ponitur. dum circumducta protectionis
suae fortitudo eius sagittae retinetur. ne contra infirmitates hominum tantum
praesualat quantum perditionis argumenta latenter explorat. potest etiam
circuli nomine occultum iudicium ad uictorium designari. quod in antiqui hostis nar
ibus ponitur. dum acallida sua crudelitate refronatur. unde bene per prophete
tam cum ab israhelitarum laesione prohibetur. rex babiloniae dicitur. po
nam circulum in naribus tuis. ac si per te diceretur. cogitando insidias suspi
ras. sed explere quae appetit non ualendo. omnipotentiae meae circulum

ss.

ss.

in nari bus portas uitium bonorum mortem ardentius anhelat. ab eorum uitauacu
 us redeat. Quia ergo superna pietas eius aduersari argumenta undiq; nos pro
 tegens potentia uirtutis frangit. benedicitur; mi siccum inabit sum & claudit. Quia
 uero eiusdem maligni hostis humanaeq; notitiaeq; uisus quia electorum numeru
 peroneant a bison claudit; recessu bungiatur. & signatur super illum. id est sigillatur
 quasi enim sub quodam sigillo in a biffis clausus teneatur. Quia quis sine uel ex his
 quos uiae potestatis tenet. uel ex his quos amittit quia electorum numerum pertineant.
 nec ei qui in reproborum cordibus clauditur. nec nobis a quibus excluditur. sed
 illi soli cognitum est a quo includatur. Aliquando enim ex his qui tunc uidebant
 subito ad electorum numerum transeunt. Aliquando uero ex his qui eius domini
 euaserant id eum quem deseruerant recurrunt. Aliquando etiam multi ex his quos
 post abrenuntiationem

Aut diabolo abscon
 ditū sit q̄ ad electos
 uel malorū nume
 rū pertineant in
 hac uita.

resumpserat. ab ipsis faucibus amittat. Quod omnino ex quibus fiat. nisi cum
 factū fuerit. & illi latet & nobis. Quod quidem co fortasse supernae dispo-
 sitionis. Incomprehensibili iudicio agitur. ne uille in tra suos. Latentes elec-
 tos conspiciens. dum eis dominare uideretur. funditus interimat. Atq. ab
 eorū temptatione quos iam amisit recedat. Aut reprobis cū quidam. ex
 cusatio ne pereant. Si enim hostis noster cognoscere posset. quis sint.
 ex his quos ad tempus possidere uideretur. quia ad xpm pertineant. sese
 in necem eorū extenderet. Sed diuina pietas quae solius potentia uir-
 tatis in omnibus ualet defendere. tales tamen abscondendo ma uult pro-
 tegere. Nisi enim in quibusdam suos caelando protegeret. ne qua quā
 eidem aduersario nro sacramentum sua dispensationis absconderet.
 cum contra eius ordinationem uenire ille non possit. Ut enim secur-
 dum hominem & obueniam xpi loquitur quasi amuisse uideretur. ut
 redemptionem salutis nostrae diabolus agnosceret. Quasi eius ordi-
 nationi resistens impedimenti quippiam prestare possit. cuius
 uoluntatem in uultu peragit. absit ut credatur. Nam tanta dubitatio
 caligo eum depressit. ut hunc quē in quibusdam locis di filium temp-
 tando professus fuerat. ad suam perniciem nesciens morti destinaret.
 Hinc certe aperte colligimus dubitantis atq. temptantis animo.
 ad aemulibus di filium dnm nrm appellatum fuisse. si uel silico.
 cum unus horum dicit. Si filius di es dicitur lapides isti panes fiunt.
 si uel cum multis cumus quis filius di. uel certe secundū alium euangelis-
 tam numero singulari scio quis filius di altissimi. obsecrote neme-
 tor queas. Se uel cum alibi multa damant. si uel nos mittent nos in grege
 porcorum. Sugitur di filium eum esse agnoscunt. cur & ad suam de-
 iectionem & ad nrām salutem hunc occidi a membris suis uoluerunt.
 Rursum si uel a uita quis hostis scire possit. quis sint intra se uel ecclesia
 quae eius societatem non pertineant. nū quā eos temptare. aut uelle
 aut praesumere. Ne uel ipse frustra in in temptando laboraret. uel
 eos suis temptationibus meliores redderet. Dum enim electos temp-
 tare appetit eorū pro uectab. nesciens seruit. hinc est quod redemptionē
 nrām. futuram tunc de conspiciens. xpm noluit crucifigi. quē nesciens
 mortuam destinauerat. Propter quā causā uxorem flagellauit
 pilati. Rursum q. si uel a dem aduersari membrum uidelicet omnes reprobis
 cognoscerent. quia ad mortē essent praesenti. excusationem praes-

tendere possent. Idcirco se bonum non operasse. ne bonis aeternis alieni.
In uacuum decertasse uiderentur. Sed signatur super antiquum hostem
occulta dispositione abrius. ne ut dicitur est aut eos quibus adhuc idem
malignus hostis dominari uideatur. Et ad electorum pertinent nume-
rum qualibet excogitata arte perimat. aut eos qui iam eius dominiū
eius erunt ad pro uecā temptare desistat. aut admixti fidelibus repro-
bi cum aliqua excusatione pereant. Si enim quilibet sub sigillo dau-
ditur. nec ille abintus aliquem exterius. nec aliquis eum a foris ualē
inspicere. sic sic nimirū sic & anti quō hosti membra caelantur xpi.
& eius dem antiqui hostis corpus absconditur illis. qui uidentur esse
in corpore xpi. Ne per hoc agitur & uenit nec ille quis in teus ad
plenum cognoscat. nec nos quis in xpi scire ualeamus. sed haec
melius intellegimus. si in abrius sigillo obserationis diuinae fir-
mitatem accipiamus. Ut scilicet ad reducendas gentes. nullo
pacto uersus hostis egredi ualeat. nisi ille signatum resignet.
De quo dicitur. qui aperit & nemo claudit. claudit & nemo aperit.
In his plane quae secuntur. grauis nobis ad soluendum quaestio oritur.
Si enim diabolus idcirco catenis ligatus in abrius sumissus clausus
atq. signatus est. ut ultra iam non seducat gentes donec consu-
mentur mille anni. Quid est quod tantas nunc gentes seducat.
quod si alligatio eius in ea esse creditur. quoniam gentes in xpm
credentes ad aeternam mortem seducere non ualeat. ut scilicet. in
uno gentium uocabulo iuxta consuetudinem scripturarū a toto
partim intellegendasit quae non potest seduci in eo quod sequitur.
Post haec oportet illum solui modicum temporis. earum de gentium
seductio intellegendasit. absit ut credatur. num quā enim
ad aeternam mortem ab illo reducentur ille gentes ex quibus tota
constat ecclesia. quas q. ante mundi constitutionem dī elegit
in xpo. Quas etiam praedestinauit eripere de potestate tene-
brarum. & transferre in regnū filii dilectionis suae. De quibus
certe paterna uoce eidem filio dicitur. postolae me & dabo tibi
gentes hereditatem tuam. & possessionem tuam terminos terrae.
Sub audis non alienam at uas fide seducendam. sed possessio-
nem tuam. unde rursum scriptum est. firmū stat fundamen-
tum dī. habens signaculum hoc nouit dñs quisunt eius.

Hinc dicitur. Oves meae uocem meam audient & secuntur me. & ego uita eterna do
 eis. De quibus nunc dicit. Nemo rapit eas de manu mea. Exhibentur & iudicio. mentium
 seducit. tamen ad eternam damnationem neque nunc alligatus. neque tunc solutus aliqua
 ille seducit. Qui nunc alligatus a perpetua lesione fidelium cohibetur. sic etiam
 tunc solutus a seductione uirtutis potentia comprimitur. In quo ergo alligatio est
 atque solutio intelligenda est. Constat namque. & uerum est de eo eum alligatum esse
 ne gentes in xpm credentes. quas ante a seductis tendat donec consumantur mille
 anni alligationis eius seducat. Et rursum certissime credendum est easdem
 cum solutus fuerit nequaquam posse seducere. & certe ordo uerborum talis est
 quod dicitur. Adprehendit draconem serpentem anti quem quiescit diabolus & sa-
 tanas. & ligauit eum per annos mille & misit eum in abyssum & clausit & signauit
 super illum ut non seducat amplius gentes donec consumantur mille anni. post haec
 oportet illum solui modicum tempus. Atque post paululum. Cum consumati
 fuerint mille anni. soluetur satanas de carcere suo. & exibit & seducet gentes. Quam
 questionem ita absoluumus. ut in eo quod diabolus alligatum audiuimus. & fundi-
 tus eum a seductione gentium bonarum & modo quodam a seductione gentium
 maliarum cohibitum esse doceamus. In eo uero quod ab solutione eius futura
 audiemus seductionem illam non in bonis sed in malis gentibus intelligamur.
 Alligatur enim nunc anti quis hostis includitur atque signatur. ut a lesione gentium
 in xpm credituram funditus cohibeatur. ne scilicet aliquem ex eis & si ad mo-
 dicum temptat ad eternam mortem seducat. Alligatur etiam nunc. ne illas
 quas ad mortem seductas tenet supra modum seducent. In necem scorum. una-
 nimes atque concordet efficiat. Soluetur autem nouissimis saeculidiebus. non
 tamen eas gentes quas xps ante mundi constitutionem elegit seducat. sed eas
 quas antequam solueretur seductas tenebat. Et quia seductio illa ne quor erit
 omnibus eius seductionibus. ad comparationem eius ista quaenunc agitur. se-
 ductio esse denegatur. Qui uero inter gentium & gentium seductionem
 prout dicitur posse nos delecta fecimus discreuonem. Uideamus nunc quomo-
 do & bonis & malis gentibus aptetur. hoc quod seductio illa millenario anno
 rum numero terminatur. Sic enim interponitur donec consumetur mille
 anni. Cum igitur hoc ipsum ad bonarum gentium protectionem redigitur.
 ita intelligendum est tam quam diceretur. Ideo clausit donec firmantur mille
 anni. Idest totum tempus uitae praesentis usque quo ille temptare potest
 ut non seducat ungentes. Cum uero ad malorum quindam restrictionem. ita subau-
 diendum est usque quo idem diabolus diuino iudicio absoluetur. ab illa seduc-

† In tam longo tempore & tanta infirmitate multorum plurimos tales quales dñs id perpetrā non uult & fideles deiceret.

De diuina p̄tenti
one ēta diabo
lum.

uone compescatur. qui contra xpm̄ & ecclesiam omnes gentes in proelium con
citare perhibetur. Tam quā scilicet idem millenarius annorum numerus. & ad
electarum gentium seductionem nullum diem extra se relinquat. & ad rep
barum extremam deceptionem triennium & sexmenses superadunget.
Dicatur autem. Clusit & signauit super eum ut non seducat amplius gen
tes. donec consumentur mille anni. Ac fidicretur. Diuinos ubiq. pro
tegens uirtus. idcirco aduersari uires repraessit. ne ut ad uitam eternā
gentes praedestinatās toto nunc tempore uel aperte uel occulte decipi
at. aut eas quas ad mortem seductas possidet. ita nequius ac deterior se
ducat. ut in neconfidelium unanimes atq. concordēs efficiat. Quod si
nunc ita easdem reprobās gentes seducere permittētur. ut per eas sicut
quandoq. facturū est uim suae uirtutis exereret. Tunc autem eisdem
gentibus seductas contra bonos propriis uiribus offerari permittatur. quan
do & breuiter tempus. id est triennium & sexmensium erit. & tales dñs ad certā
men praeparabit. qui uincere uis tanto impetu non possit. Quorū nimirum
uirtus omnibus signis & uerberibus fit potior. quia omne quod ab illo ter
ribiliter fieri conspiciat. per internae constantiae calcem praemit. Bono
rum & enim hostis suis uiribus traditus. pauco quidem tempore. sed mul
ta contra nos uirtute laxatur. quem tamen quāuis saeuitia ad crudelita
tem dilatat. superna hinc misericordia breuitate temporis coangus
tat. hinc enim per semetipsam ueritas dicit. Erit tunc tribulatio
magna. qualis non fuit ab initio mundi. usq. modo neq. fidē. hinc rur sū
at. Nisi breuiati fuissent dies illi. non fuisset salua omnis caro. sed propter
electos ad breuiabuntur dies illi. Quia enim & superbos nos & infirmos dñs
conspicit. dies quos singulariter malos intulit. misericorditer breuiatos dicit.
Profecto ut superbum terreat de aduersitate. & infirmitatem refoueat de
breuitate. praetergo quia & cum solutus fuerit ubiq. nos diuina miseri cor
dia occurrit. ac nequaquā gentes a patre xp̄o traditas ex quibus uniuersalis
constat ecclesia ad aeternam mortem seducat. sed magis publico certami
nis bello cauciores ac fortiores reddet. Inter haec autem fortasse infirma
consuetudo dicit. Cur omnipotens dñs eum quē semel sua uirtute alligauit.
solui quāuis modico tempore uoluit. si a me queritur. cur hoc uoluerit cito
respondeo quia magnae pietatis consilio hoc ipsum fieri decreuit. Ut &
electi intellegant quā fortis erat quē diuina uirtute & iam pusillum
cebat. & idem malignus spiritus sua uirtute efferatus erubescat.

quia nec tunc praeuulerit quando solutus totis uiribus. sicut. Si enim nunc solueret
 minus appareret eius maligna atq. crudelis potentia. De quo etiam dicitur. non
 est potestas super terram quae comparetur ei. Si non solueretur. minus sc̄arum
 gentium fidelissima patientia probaretur. minus ue perspiceretur. tam mag-
 no eius malo quā benefuerit usus om̄is d̄s. Sciendum praeterea nobis est
 quod superius memorae defuisse uidetur. quia ipsa alligatio diaboli quam nunc
 in reprobatione cordibus inclusus fremit. non solūtunc facta est ex quo coepit
 ecclesia extramuros iudaicorum in alias nationes dilatari. sed etiam nunc
 fit & fiet usq. ad finē saeculi quosoluentus est propriis uiribus. Quia & nunc
 homines quando ab infidelitate. uel prauis operibus. in quibus eos posside-
 bat conuertuntur ad fidem uel pia opera. ille utiq. fortis diuina uirtu-
 te alligatur atq. ab eo uas eius eripitur ut inter uasa xp̄i annumeretur.
 55. sequitur. Et uidi sedes & sederunt super eas & iudicium datum est illis.
 Quid per sedes. nisi electorum ecclesia exprimitur. quid per sedentes in se-
 dibus. nisi praedicatores sc̄i designantur. ipsa enim electorum ecclesia
 in una figuratur sede. quia hanc singulariter praesidet xp̄s. Ipsa in plu-
 ribus. quia multas est rectoribus commissa. Ipsa in una sede propter
 unitatem fidei. ipsa in pluribus designatur. propter multiplicatē reli-
 gionum atq. uirtutum. De hac enim longesuperius in hac apocalypsi. p̄
 iohannē dicitur. Sedes posita erat in caelo. Ac si diceretur. Ecclesia in cae-
 lesta conuersatione constituta. & super sedem sedens subaudi. Unus ac uis-
 rus d̄s in trinitate perfectus omnia uirtutis suae maiestatis regens & praesi-
 dens. Quā etiam uel propter generale regimen uniuersū quo a praelatis
 disponuntur subditi. uel propter geminū testamentū uetus sc̄ilicet & no-
 55. uum in uiginti quatuor seniores mox subdiuidit & ait. Et in circuitu
 55. sedis sedilia uiginti quatuor. & supra thronos uiginti quatuor seniores.
 55. sedentes. Nequaquam sine ut quidā heretici putauerunt hoc de ultimo
 iudicio accipiendum est. sed more solito scriptorem huius historiae cū
 dixisset. alligato diabulo per mille annos seducendi ad eptā fuisse solitā
 potestatem eiusq. solutionē futurā breuitempore indicasset. recapitu-
 tulando quid in his mille annis agat ecclesia. uel agatur in ea. texuisse.
 5 credendū est. cū enim de angelo de caelo descendente dicit. Ad prehen-
 5 dit draconem serpente antiquū qui est diabolus. & satoris & ligauit
 5 eum per annos mille. atq. post paululū. uidi sedes & sederunt super eas

¶ & iudicium datum est illis. & animas decollatorum propter testimoniū ihū
¶ & propter uerbum dī & uixerunt & regnauerunt cum xpō mille annis. Rur-
¶ sumq. post pauca. In hissecunda mors potestatem non habet. sederunt sacerdo-
¶ tes dī & xpī. & regnabunt cum eo mille annis. & cū consumata fuerint mille anni
¶ soluetur satanas de carcere suo. Patet proculdubio quia ante solutio nem
¶ diaboli ista uoluntur annu mille. regnum q. istud nunc teneat ecclesia cum
¶ xpō. In quo sicut textus narrationis modo nos docuit. has sedes atq. in eis
¶ sedentes uidit iohannes. Quod est autem hoc iudicium quod accipiunt seden-
¶ tes in sedibus. nisi iusta eligandi iustaeq. soluendi potestas. Unde & petro
¶ per sonam ecclesiae gerenti dicitur. Tu es petrus & super hanc petram
¶ aedificabo ecclesiam meam. & portae inferi non praeualebunt aduer-
¶ sus eam. & tibi dabo ues regni caelorum. & quodcumq. ligaueris super
¶ terrā erit ligatum & in caelis. & quodcūq. solueris super terrā erit solutum
¶ & in caelis. Hinc paulus ait. Quid mihi de his qui foris sunt iudicare. non
¶ ne de his qui intus sunt uos iudicatis. Hinc rursum dicit. nescitis qm ange-
¶ los iudicabimus. quanto magis saecularia. angelos sub audis. praedica-
¶ tores. qui alia sacerdotis custodiunt scientiam. & legem exquirent deo
¶ reus. quia angelus dñi exercituum est. Iudicantur siquidem. & ipsi
¶ a reliquo angelorum uidelicet sacerdotum coetu. uel certae angelos. trans-
¶ gressores. id est spirituales nequitas in futuro examine iudicare dixit eccle-
¶ siam. Ac si diceret. Si subtiliores naturae refugas sp̄i iudicatur. sum
¶ quanto magis homines secundū carnē & non secundū sp̄m ambulantes
¶ secundū saeculū & non secundū dñm uiuentes. sequitur. Et animas
¶ decollatorum propter testimonium ihū. & propter uerbum dī. & qui
¶ non adorauerunt bestiam neq. imaginē eius. nec acceperunt caracterē
¶ in frontibus. aut in manibus suis & uixerunt & regnauerunt cum xpō
¶ mille annis. Cunctis uera scientibus liquet unam eandemq. ecclesiam
¶ esse nec diuisam nec separatam. quae cum & in quibus dñi membris suis.
¶ post laboris certamina cum xpō secunda regnat in caelis. & in quibus dñi
¶ membris suis adhuc in bello desudans undiq. suspecta cū xpō regnat in
¶ terris. Apostolo attestante quia ait. Propterea mortuus est xp̄s. & re-
¶ surrexit. ut & uiuorum & mortuorum dominetur. Quod si hoc non recte
¶ sentimus. cur praesens ecclesia regnum dī. regnūq. caelorum uocatur.
¶ De quo etiam regno uirana ab angelis colligi narrantur. Quod si nunc

non regnat ecclesia in uiuis cum xp̄o. cur esaius propheta de ipso ecclesiae principe
 loquitur dicens. Paruulus natus est nobis filius datus est nobis. & factus est princi-
 patus eius super humerum eius & uocabitur ammirabilis consiliarius d̄s fortis.
 pater futuris saeculi princeps pacis multiplicabitur eius imperium & pacis non
 erit finis. Super solum dauid & super regnum eius ut confirmet illud & cor-
 roboret in iudicio & iustitia a modo & usq. in saecula saeculorum. An forte regnat
 xp̄s. nunc in uiuis & mortuis. ecclesia uero in solis defunctis. quis hoc dixerit.
 nū quid non solum securus in defunctis regnat in caelis. non regnat cū armis
 uirtutum ipsum regnū defendit in terris. Regnat certe nunc cum xp̄o.
 non solum in animabus decollatorū. uerum etiam in ipsis qui spiritaliter. coti-
 die moruntur pro xp̄o. quibus & dicitur mortuum enim estis & uita uestra
 abscondita est cum xp̄o in d̄o. Ex quorum rursum persona psalmista
 & apostolus dicunt. Propter te morte afficimur tota die. aestimatis sumus
 ut ues occasionis. Regnat in quā etiam nunc in singulis membris suis. In
 uiuis scilicet & mortuis. sed gloriosius in sc̄is martyribus. Et idcirco. An-
 mas decollatorum in gloria regnantium ceteris praetulit membris. In quib.
 totum ecclesiae corpus comprehendit. Quas & si exutas corporibus. tamen
 propter unitatem ecclesiae. uiuis in uita electis nouerat coniunctas.
 si enim separatae sunt ab unitate ecclesiae quid est quod apostolus dicit.
 Nos qui uiuimus qui residui sumus in aduentu d̄ni non praeeuermus eos
 qui dormierunt. Num quid n. unidem apostolus eiusq. in praesentiarum
 tunc temporis socii usq. ad aduentum d̄ni erant in carne uicturi. & certe
 ipsa repetitio uerborum indicat quia in animabus decollatorū a parte totū
 significans omnes electos comprehendit. siue scilicet & spiritaliter. in cor-
 pore mortuos siue per uigentem martyrii gloriam. uel in pace ecclesiae
 corporibus exutas. nam subditur. Et qui non adorauerunt bestiam neq.
 imaginem eius. nec acceperunt characterem in frontibus aut in manibus suis.
 & uixerunt & regnauerunt cum xp̄o mille annis. Num quid igitur ob aliā
 causam occisunt ab infidelibus martyres nisi quia non adorauerunt bes-
 tiam neq. imaginem eius. ut alios in animabus decollatorum alios in his
 qui non adorant bestiam intellegere uellet. Restat ergo ut in eis dem. ani-
 mabus decollatorū. totum electorū numerū comprehensū intellegam.
 Quid autē hoc loco per bestiam nisi diabolum eiusq. impiā ciuitatē. quae
 ex apertis infidelibus ac reprobis constat xp̄ianis debem̄ intellegere.

Ipsenamq. in infidelibus aperi tabestia. ipsem falsis xpianus imago est bestiae. quia hoc quod
illi a per as uocibus. hoc est contradicunt reprobis moribus. & quis sunt qui non ado
rant bestiam nisi qui & iudaeorum anachristum expectantium perfidiam
& hereticorum dogmata a gentium non secuntur errorem. Unde & ap^l
ammonet dicens. Nolite iugum ducere cum infidelibus. Quae enim paraci
patio iustitiae cum iniquitate. aut quae societas luci ad tenebras. quae autē
conuentio xpī ad belial. aut quae pars fidelium infideli. qui autē con sen
sus templi cum idolis. qui uero sunt qui non adorant imaginem bestiae
nisi qui non imitantur simulationem reproborum. eorum scilicet qui fidei
confessionem ore proferunt sed infideliter uiuunt. fingunt enim seē quod
non sunt. & ostendunt uerbis quasi ueracem effigiem regis. sed operibus fallacē
praetendunt imaginem peremptoris. De quibus per paulū dicitur. Confi
tentur se nos sedm. factis autem negant. hinc per iacobum dicitur. fides sine
operib. mortua est. hinc sonus & origo sapientiae dicit. Non omnis quidē
mihī dñe dñe intrabit in regnū caelorum. sed qui facit uoluntatem patris mei
qui in caelis est ipse intrabit in regnū caelorum. Ad eandem enim bestia per ti
nent. non solum a per inimici nominis xpī & eius gloriosissime ciuitatis. Ue
rum & iam uelania quae de regno eius. id est ecclesia in fine saeculi. colligendis
& in ignem mittenda. Ad utraq. autem conueniunt ea quae de scōrum con
stantia secuntur. ne acciperunt characterem in frontibus aut in manib. suis.
Repetitio enim sententiae est. hoc ipsum quod dixerat ad firmans. Nam hoc est
non adorare bestiam neq. imaginem eius. quod est non accipere characterem
in frontibus aut in manibus. & quid per characterem nisi infidelitatis nota.
Quid autem per frontem. nisi cuiuslibet uitae professio. Quid uero per manū
nisi opera exprimuntur. non accipiunt ergo characterem in frontib. uel qui
non recurrunt ad a per tos errores. uel qui non permanent in a per to errore.
Non accipiunt in manib. uel qui non maculant uitam fidei prauis operibus.
uel qui non usq. in finem perseuerant in ipsis. Ab his igitur malis alieni. siue
adhuc in isto mortalico corpore seu iam de corpore egressi regnant scī cū xpō
ratione quidam huic tempore congrua. quod numero signi ficatur mille an
norum. sequitur. Ceteri mortuorum non uiuerunt. donec consument
mille anni. Uiuunt enim post solutū carnis debitum scī feliciter. uiuunt enī
adhuc in corpore constituti uiuificantē spū qui mortui esse conprobantur
peccato. Illis namq. dicitur. quia ego uiuo & uos uiuetis. isti uero p ap^lm

De morte & resurrect
tione prima.

ss.

ss.

dicitur. mortuus est & uita uestra abscondita est cum xp̄o in dō. & rursum. Si enim conplantati facti simus similitudinem mortis eius. sub audis xp̄i simul & resurrectionis erimus. hoc scientes qui uetus homo noster simul crucifixus est ut destruat corpus peccati. ut ultra non seruiamus peccato. Atq. id ipse inculcando explanat dicens. Qui enim mortuus est iustificatus est a peccato. Si enim mortuus sumus cum xp̄o. credimus & iam quia simul uiuemus cum xp̄o. Atq. post pauca subiungit dicens. Quod enim mortuus est peccato. mortuus est semel. quod autem uiuit uiuit dō. Ita & uos existimate uos mortuos esse peccato. uiuentes autem dō in xp̄o ih̄u. Quibus etiam alibi ait. Obsecro uos per misericordiam dī. ut exhibeatis corpora uestra hostiam uiuentem. qui uero sunt ceteri mortuorum qui non uixerunt donec mille anni consumantur. Nisi & illi qui exeuntes de corpore aeterna poena dampnati sunt. Et illi qui hoc degunt in tempore a morte animae non reuixerunt. De quibus saluator in euangelio cuiusdam ait. Si enim mortuos. ut sepeliant mortuos suos. Ac si diceret. Dimittite uis qui inuis mortui sunt in anima. sepeliant exteriora mortuorum ead uera. Quod autem sic inter ponitur. donec consumantur mille anni. ita intellegendum est. Ac si diceretur. & hi qui iam aeterna poena dampnati sunt. eotempore quo post mortē quibusdam speratur uenia posse largiri. a perpetuis cruciatibus eripi nequeuerunt. & hi qui adhuc expectantur ut redeant. eotempore non uixerunt quod uiuere debuerunt. Transendo scilicet de morte peccati ad uitam iustitiae. hinc paulus dicit. Ecce nunc tempus acceptabile. ecce nunc dies salutaris. hinc rursum ammonet dicens. Surge quid dormis. & exsurge a mortuis. & inluminabit te xp̄s. Si nunc hanc uocem audierint. & de morte ad uitam transierint. hora enim secundum saluatoris eloquiū nunc est quando mortui audient uocem filii dī & qui audierint uiuent. Hinc est quod uelatarum quatruiduanum suscitaret. magna uoce clamauit. hanc enim uocem qua nunc per gratiam xp̄i animae uiuificantur. Quis quis non audierit & de peccato ad iustitiam non resurrexerit. procul dubio cum illa dies aduenerit quos fiat. Corporum & iam resurrectionem. non ad uitam de monumentis procedent. sed ad iudiciū sed ad damnationem quae secundamors erit. Dño attestante qui ait. Ueni & hora uehi qui in monumentis sunt audient uocem filii dī. & procedent. qui bona fecerunt in resurrectionem uitae. qui uero mala gesserunt.

In resurrectione iudicij. & rursum. Ibi uncti in supplicium aeternū. iusti autem
in uitam aeternam. hinc per danihelem dicitur. Multi ex his qui in puluere
dormiunt euigilabunt. alii in uitam aeternam. alii in obprobrium ut uideant
semper. Donec ergo finiuntur mille anni qui cumq̃ non uixerint. sub audis
toti isto tempore quo agitur. prima & beata resurrectio animarū. non audi
erint uocem filij di. & ad uitam iustitiae de morte peccati transierint. profec
to in secunda resurrectione quae carnis est. ad mortem secundam uiderimus
cum ipsa carne transibunt. sicq̃ fidei ut & electi de uita iustitiae ad uitam
transiant beatitudinis per carnis resurrectionem & reprobi de morte
peccati ad mortem transiant ultionis per eandē carnis resurrectionem sequit̃.
Haec est resurrectio prima. Beatus & sc̃s qui habet partem in resurrec
tione prima. hinc certe cum eius manifeste datur intellegi in animab; decol
latorum superius omnem designatum fuisse summam electorum. qui in prima
resurrectione mille annis narratur cum xp̃o regnare. De quibus & subditur.
In hissecunda mors non habet potestatem. sed erunt sacerdotes di & xp̃i. & reg
nabunt cum illo mille annis. Nequaquam enim diceretur resurrectio pri
ma. nisi sequeretur & secunda. Si ergo in secunda resurrectionem
haec omnia quae superius narratur in prima resurrectione fiunt.
& quis quis in prima resurrectione partem habet. non de puluere ad
carnis resurrectionem. sed de peccato ad uitam animae transiit. Con
stat procul dubio quia in numero decollatorum uiuentes. mille annis
cum xp̃o regnant. Dicatur igitur. Haec est resurrectio prima. beatus
& sc̃s qui habet partem in resurrectione prima. Ac si aperte diceretur
Felix quidem adhuc in carne mortali uiuit. a morte animae resurgit.
Quia dum resurrectio carnis aduenerit simul cum eadem carnes soluit
doloribus fugatis moeroribus absterisq̃ lacrimis in aeterna letitia
uiuet. Ille enim post in carne feliciter resurget. qui in hac uita amen
tissimae morte resurrexerit. Ille inquam post in corpore feliciter
resurget. qui non solum a morte quae in peccatis est reuiuiscit. Uerū
& iam in eo quoreuixerit permanere studeat. quia non qui coepit
sed qui perseuerauerit usq̃ in finem hic saluus erit. hinc est illud quod
superius dictum est. Beatus qui uigilat & custodit uestimenta sua.
nenudas ambulet. & uideant turpitudinem eius. Uestimenta ueni
custodimus. cum praecepta innocentiae in mentes seruamus.

ss.

ss.

ut cum nos iudicii culpa nudati. ad amissam redeuntes innocentiam paenitentia
 operiat. sequitur. In his secundamors non habet potestatem sederunt sacerdo
 tes di & xpi & regnabunt cum illo mille annis. subaudiis. habet in reliquis. De
 quibus iam supradixerat. Ceteri mortuorum non uixerunt donec consumen
 tur mille anni. Propterea scilicet qm toto isto temporis interuallo quod mil
 lenario designatur amorum numero. quantumcumq. in eo quis que eorum
 uixit incorpore. non reuixit amorte anime. Quod autem de electis dicitur
 In his secundamors potestatem non habet. sederunt sacerdotes di & xpi. &
 regnabunt cum illo mille annis secundum praecedentem intelligentiae. re
 gulam. non solum de his qui carne exiit post uictoriam in illa felicissima
 patria regnant. Uerum & iam de illis intellegendum est. qui adhuc in prae
 senti uita quae ut saepe iam diximus millenario amorum numero designa
 tur incertaminis bello laborant. Neq. enim regnare cum xpo desistunt
 hi. qui cum eo in acie contra hostes consistunt. Unde & apostolus hoc quod
 praemisimus dicit. Ad hoc xps mortuus est & resurrexit. ut & uiuorum & mortuorum
 dominetur. & quia xps rex & sacerdos nobis existit. Rex scilicet qui a
 regit quos condidit. sacerdos uero qui a semet ipsum pro nobis in cruce sacri
 ficium fecit. Recte membra eiusdem summi pontificis. ac regis sacerdotis
 esse & regnare dicuntur. Hinc petrus apostolus fidelibus dicit. Uos
 genus regum. regales sacerdotum. Quod omnino non de solis episcopis
 uel presbiteris. sed de his etiam qui & supra motus carnalium cogitatio
 num quasi super subiectas plebes legunt utis regnant. & uoluptates
 carnis exercitio scilicet certaminis mortificantes hostia uiua fiunt. De qui
 bus per prophetam dicitur. Isti sunt filii adoch. qui accedunt de filiis
 leui ad dnm ut ministrent ei. sadoch namq. latine dicitur iustus. Quis
 autem iustus est. nisi ipse cui dicitur. Iustus es dne & rectum iudicium tuum
 Qui uero sunt filii iusti. nisi hi de quibus scriptum est. quot quot autem
 receperunt eum dedit eis potestatem filios di fieri his qui credunt in
 nomine eius. Leui autem inter praetatus assumptus. Quis uero a dno
 assumptus est. nisi populus fidelis qui per sacramenta fidei a perfidis e
 segregatus. Omnes ergo qui instanter spiritalibus actibus intendunt. filii
 iusti sunt. & de filiis populi assumpta accedunt ad dnm ut ministrent ei.
 qui a de ipsis quoq. fidelibus eliguntur qui ad omnipotentis dnu minis
 terium ueniant. & caelestibus studiis pro eruditione populi insudent.

De bonis acinali
 ministris xpi

Sed nobis solle-ter inquirendum est. qui sunt quid dño ministrent. Neque enim omnes
qui legunt omnes qui praedicant omnes qui propria tribuunt omnes qui per
carnis abstinentiam corpus castigant. Omnes qui panem & uinum in com-
memoratione passionis xpi offerunt. Omnes qui ea quae mundi sunt derelinquunt.
Omnes qui assiduis uigiliis insistant. Omnes qui cotidianis lamentis semetipsos
afficiunt dño ministrant. sed qui in omne quod uiuunt in omne quod agunt
non suam sed dñi gloriam quaerunt. Qui enim legendo atq. praedicando
gloriam propriam quaerunt. largiendo quae habent & corpus in absten-
tia macerando. missarū sollempnis inherendo. bona mundi deserendo. assi-
duis uigiliis insistendo. cotidianis lamentis semetipsos afficiendo. laudes re-
cipere ab hominibus appetunt. sibi & non dño ministrant. Quo contra per
psalmistam dñs dicit. Ambulans in uia inmaculata. hic mihi ministrabat.
Habet enim maculam in uia qui in bono opere quod agit. transitoriae gloriae
sibi praemium proponit. Qui in hoc mundo recipere mercedem requirit. & fo-
dit in conspectu dispeciem boni operis maculae praeuae intentionis. fortassis &
enim quis discipulae studio intentus feruet. culpas delinquentium sese cat. qui
tamen ad haec agenda se non ex omni potentis dñi amore. sed zelo proprio du-
citur. sibi in his & non dño ministrat. Alius ne asper esse uideatur. multa leni-
ter tolerat quae praeue perpetrantur. Usque enim qui uideri pro dño districtus
non uult. per lenitatis suae studium sibi & non dño ministrat. Restat ergo
ut siue in uerbi ministerio fatigemur. seu indigentibus nrā largiamur. siue
per abstinentiam carnem domemus. seu zelomoueamur siue per patientiā
aliquando leniter praeua toleremus. seu aliquid ex reliquis bonis quae enu-
merata sunt faciamus. ut nos summo opere debeamus in intentionem nrā dis-
cutere. Quatenus omne quod agimus non inanis gloriae cupiditate
sed dñi amore agamus. Ne in his quae facimus nobis potius quā dño mi-
nistremus. Neq. enim dño sed sibi ministrauerunt. De quib. paulus di-
cebat. Omnes quae sua sunt quaerunt non quae ihu xpi. Is de uero pau-
lus cum coelectis fratribus non sibi ministrare sed dño. & uiuendo & mo-
riendo festinabat dicens. Nemo nr̄m sibi uiuit & nemo nr̄m sibi morit̄.
Siue enim uiuimus dño uiuimus. siue morimur dñi sumus. sibi enim sc̄i
nec uiuunt nec moriuntur. sibi non uiuunt quia per omne quod agunt
ad lucra spiritalia inhelant. Atq. orando praedicando sc̄is operib. insis-
tendo. caelestis patriae ciues multiplicare desiderant. sibi minime

moriantur. Quia in conspectu hominum dñi de sua morte glorificant. ad quem per
 uenire & immoritando festinant. Pensamus itaq. in morte eorum. quantum eorū
 obprobrium ab infidelibus fuit. sed quantum laus dñi in corde fidelium excreuit.
 Quis suam laudem quaerent. profecto patitur obprobria in morte. tum uis
 sent. Sed nemo nostrum sibi uiuit & nemo sibi moritur. quia suam gloriam
 nec uiuendo nec moriendo quaerunt. Uideamus si ipse primus pastor. ec
 desiae quis sibi non iuxta. sibi sit mortuus. Iohannes eius socius requiratur.
 & de uerbis dñi ex morte pastoris eius dem dicat. hoc autem dixit. significans
 quia morte clarificaturus esset dñm. Non ergo sibi est mortuus quidē clar
 ficauit in morte. Discamus igitur intentionem nostram in omne quod ag
 mus sollicita inquisitione discutere. & nostra non quaerere. si omni po
 tenti dño uolumus ministrare. Formidolose namq. debemus audire.
 hoc quod de quibusdam ueritas dicit. Omnia opera sua faciunt. ut hono
 rificentur ab hominibus. Amen dico uobis. receperunt mercedem suam.
 Sed quia qualia esse debent membra summis sacerdotis diximus. nunc ad
 propositum ex positionis ordinem redeamus. sequitur. 7

Et cum consummati fuerint mille anni. soluetur satanas de carcere suo
 & exi bit & seducet gentes multas quae sunt super quatuor angulos
 terrae. gog & magog. & congregabit eos in bellum quorum est nume
 rus sicut arena maris. Duas maliarum gentium seductiones esse quarū
 una nunc agitur altera in nouissima persecutione completur. paulo
 superius secundum uires nostras exposuimus. Una & enim est qua nunc occultus.
 hostis innumerabiles gentes decipit & aqua diuinitus non prohibetur. Illa
 scilicet qua agitur ut infideles ad xpi cognitionem ista nunc tempore non
 pertingant. Altera uero est aqua & nunc religatur. & quandoq. in fine
 saeculi soluetur. Quae uidelicet fid. ut in electorum necem cunctas gene
 ras reprobis gentes unanimes atq. concordet efficiat. & quidem
 easdem gentes iam ad hoc seduxit. ut contra ecclesiam desae uerent. sed qui
 a acrior erit in manibus nouissimae persecutionis quae ut dictum est contra
 ecclesiam omnes reprobas gentes seductae unanimes exsurgent. Idcir
 co ad comparationem illius ultimae seductionis. ista qua nunc agitur. seduc
 tio esse non dicitur. Ad hoc ergo tunc seducet. ut generaliter in publicum
 bellum pertrahat. nam & ante amodis quibus poterat per innumera &
 graua scelera seducebat. Exhibita autem dictum est ad apertam perse
 cutionem de laebris eorum per odiorum. Quae scilicet persecutio.

De absoluteione satanae.
 & gog & magog.

quanon speculis. sed ut dictum est generalis. id est non in partibus sed ubique. quomodo
uniuersa ciuitas anni ab uniuersa patietur bestiae ciuitate. non iam ad uabur sicut quidam
arbitrati sunt gentibus. gog & magog. ipsa persecutio. sed ab omnibus seductis gentibus.
Exsurget. Putauerunt enim plerique gog & magog propter primas horum nume-
rum litteras getas & massagetis specialiter fuisse designatas. sed absque utriusque tantum
modi gentes tunc diabolum seducturum esse credimus. Maxime cum & in eiusdem
gentium nominibus gog scilicet & magog. iuxta istam historiae litteram gentes mul-
tas legamus insertas. sicut enim dicitur. Exhibet & seducet gentes multas. Sicut gomul-
tae. quomodo gog & magog duae tantummodo. Nisi quia ut dictum est in eiusdem
duobus gentium nominibus omnes reprobae gentes scribuntur. Nam & ipse caeli
plagae. id est quattuor anguli terrae in quibus praefatae gentes figuratim sedere
dicuntur. sic sepe significant summum reproborum sicut plerumque solent desig-
nare omnem plenitudinem electorum. Sed neque gete & massagetis quattuor
incolunt angulos terrae. sed suis terminis intra alias coartantur nationes. Dicunt
& iam alii alexandrum magnum machedonem in partibus aequilonis has gentes
gog & magog induisse. eisque in tantum multiplicatis fuisse. ut uiginti & quattuor
regna deserere didissent. Sed haec sententia humana est non diuina. Quae scilicet
& si uera esset. de illis tamen hoc in loco dictum non fuisse quis ignoraret. cum istae
gentes non in una parte caeli sicut illae in aequilonis. sed in quattuor plagis caeli habi-
tare dicuntur. Quae tamen uerbo cur reproborum multitudo gog & magog. nomine
designetur. gog namque interpretatio sonat tectum. magog uero de tecto. Quid
igitur per gog id est tectum intellegimus. nisi reprobas gentes in quibus nunc tegi
inimicus. & qui uidem malignus hostis eiusque sequaces. Caput scilicet & membra
unum sunt corpus gog id est tectum ad membra. magog uero hoc est de tecto. ad ca-
put referre uidetur tanquam scilicet domus & ipse qui procedit de domo. Ergo
ut dictum est gentes sunt in quibus diabolum uelut in abisso superius intellegeba-
mus inclusum. & ille quodammodo de ipsis egrediens & procedens. ut sicut uin-
culando praemisimus. illae sint tectum. iste uero prorumpens de tecto. Si uero
ut melius utraque nomina referamus ad gentes. & non unum horum ad illas alterum
uero ad diabolum & tectum ipsae sunt. quia & inimicus in eis inuolatur & contra
bonos erumpere non ualentes in fra latebris odiorum tabescunt. & de tecto ipse
erunt quando in aperta persecutione prorumpent. Congregat sane eas de
gentes in proelium uelut inimicus. non ut ad unum eas locum colligat. sed ut dic-
tum est in necem sanctorum uitas atque concordies efficiat. De quibus etiam adhuc
subditur. Et ascenderunt super latitudinem terrae. & circumierunt castra

15. scōrum & dilectam ciuitatem. Cum dñs in euangeliō dicit. multi uenient ab oriente
 & occidente & ab aquilone & austro & accumbent in regnō dī. & rursum. Oportebat p̄
 xpm̄ & resurgere in tertīa die & praedicari in nomine eius p̄nitentiam & re-
 missionem peccatorum per omnes gentes. & iterum praedicabitur hoc euangelium
 in toto orbe. & tunc ueniet consummatio. Constat nimirum quia usq; ad quat tuor-
 cardines caeli pertendit ecclesiā dī. quae scilicet quia aduersariorum insidias praec-
 auet recte ciuitas. Quia uero in publico certaminis bello desudat bene castra uocatur.
 Si ergo omnibus gentibus erit ecclesiā dī. quo ascendent reprobae gentes ut castra
 scōrum & dilectam ciuitatem circumueant. Neq; enim ut praecedenti uersiculo iam
 diximus ad unum locum uenturae credendae sunt gentes ut castra scōrum & dilectā
 ciuitate circumueant. Quia nec in uno segregato loco futuraerunt eadem castra
 scōrum & dilectā ciuitas cum haec non sint nisi xpi ecclesiā toto orbe diffusa. Quia
 obrem ubicumq; tunc erit quae sine dubio in omnibus gentibus erit quod signifi-
 catum est nomine latitudinis terrae. ibi erunt castra scōrum ibi dilectā dō ciuitas
 erit. Ibi ab omnibus inimicis suis immanitate illius persecutionis cingentur. pressu-
 rarum angustis coartabunt. odiorum insidias concludentur. Nec tamen credendum est
 quod militiam suam deserat & succumbat. quae uocabulo est appellata castrorum
 siquam in omnibus gentibus uicerit ecclesiā xpi quae reprobae gentes ascendent
 ut eandem ut cum eant ecclesiā xpi. nisi quia una quaeq; illarum in loco habita-
 tionis suae ascendet. id est in a per tam per se cutionem contra bonos per tempo-
 ralem potentiam exsurget. Si enim dicitur. Ascendentur super latitudinē
 terrae & cingentur castra scōrum. ac si diceretur. per omnem terram habita-
 tionis earum. electorum ecclesiā pressuris ar-tauerunt. Inde ascendentes
 unde contra electos tumentes. Caput scilicet suum imitantes quid dixit. ascen-
 dens super altitudinem nubium. ero similis altissimo. & hic quidem super alti-
 tudinem nubium. illi uero super terrae latitudinem ascendunt. quia uidelicet
 caput specialiter contra dñm. membra uero generaliter contra electos. De qui-
 bus etiam per psalmistam dicitur. Superbia eorum quae oderunt ascen-
 det semper. si ep̄issime enim ascensus nomine. superbiorum exprimitur
 elatio. Unde & in hac apocalypsi de societate diaboli dicitur. uidi demaribes-
 tam ascendentem habentem capita septem & cornua decem & super cornua
 eius decem diademata & super capita eius nomina blasphemiae. & rursum.
 Uidi bestiam ascendentem de terra & habebat cornua duo similia igni & loque-
 batur sicut draco. quo contra aliquando ascensus in bonum accipitur. sicut in can-
 tibus canticorum de electis ecclesiā sponsosuo dicit. Capillitui sicut grex caprae

de pleccutionib; bonoꝝ

quiescenderunt de monte galad. Dentem sicut greges conseruati. quiescen-
derunt de lauacro. omnes gemellis fetibus & sterilibus non est inter eas. hinc prae di-
catori plebum dicitur. Super montem excelsion ascendet. que uangelis as-
sion. Sed illa superbia uertit. ista ab humilitate ut nullum casum incurrit.
Unde scriptum est. Omnis qui se exaltat humiliabitur. & qui se humiliat exalta-
bitur. hinc propheta ait. Omnis uallis implebitur. & omnis mons & collis
humiliabitur. De reproborum enim persona dicitur. Uidum pium super ex-
altatum & eleuatum sicut cedros libani. transiit & ecce non erat. quae si uicium
& non est in uentis locus eius. De electo uero per eundem psalmistam dicitur.
Ascensus in corde eius disposuit in conualle lacrimarum in loco quem disposu-
it. O si considerare possemus quae erit illa tunc uirtus scorum quae inter
signa & prodigia uirtutes & miracula inter saecula in honorem atq.
potentiam quibus aduersarius xpi super latitudinem terrae ascendere dicunt
ita durabilis ita inflexibilis permanet. ut miraculis pene aliena uerbis.
afflicta flagris interrogata carceribus tradita. eculeis suspensa ad conualle
tantum plorationis mentis ascensu super affligentes eleuetur. Non quanto
eas falsis prodigis inulescere. ac saeculari potentia eleuari magis gres con-
spiciunt. tantum per internam constantiam quae quid ab his fieri. uel sibi ui-
beri cognoscunt. Calcias pensionis praemunt. ut tanto gloriosiores
de uictoria palmas reportent. quanto & inter signa atq. flagella sinemira-
culis aduersarius resistunt. sequitur. Et descendit ignis a deo de caelo. &
deuorauit eos. Scorum patrum sententias potius debemus credere. qua
nobis dentis ad plaudere. & quidem propter consonantiam sequentis uer-
sicuti potueramus forte hoc loco per ignem intellegere. aeter num suppli-
cium. quo impios nouimus cruciari. Sed quia beatie recordationis. au-
gustinus hunc uersum exponendum assumens. caeli nomine ecclesiam.
Ignis uero appellatione inuidum significari dixit. illi magis quam nobis
credimus. hoc autem solum modo requirendum est quomodo de ecclesia
quod caelum uocatur. ignis in uidentiae super reprobos a deo descendit
eosq. consumat. Sciendum enim quia dum omnis deus. per ecclesiam suam
quam inhabitat uerbum praedicationis in reproborum aures iaculat.
dum eam inter motes & uerba fortissimam tam quam caeli firma-
mentum reddat. super eos ignem uel descendere compellit. Quasi enim
a deo ignis de caelo descendit. cum ex audita diuini uerbi praedicatione
aduersarius luor inuidiae ad crescit. Et unde alius firmitas stabilitatis

in dillis descendit flumen aluoris. Sicut paulo attestante. ex uno xpi bono odore
 alii uisificantur alii moriuntur. Latent. Xpi bonus odor sumus dō in omni loco
 & in his qui perierunt & in his qui saluati sunt. & alius odor mortis in mortem. alius odor
 uitae in uitam. De hoc namq. igne qui aduersarios consumere dicitur. alius scriptū ē.
 Iesus adprehendit populum in eruditiū. & nunc ignis aduersarios consumet. hinc
 est & cum quodmissio in terra ignis sp̄s sc̄i quē dñs uoluit accendi. ut uapores terrae
 in malis arsisse describitur. hinc descs̄i praedicatoribus dicitur. si quis eos uoluerit
 nocere. ignis exiit de ore eorum & deuorabit inimicos eorū. & si quis eos uoluerit
 ledere sic oportet illum occidi. & si diceretur. Si quis reproborū sc̄is praedicta
 ribus persecutionem in ferre temptauerit. eorū uerba quae in alius caritatis flā
 mā accendunt. illis odiorū incendiū per meritū probationis subministrabunt.
 Quod autem dicitur. si quis eos uoluerit ledere. sic oportet illum occidi. sub iudiciū ē.
 non eos hic oportet uindictam recipere. sed in sola uinua incendio sui luoris
 perire. Quod mysticem historiam nunc factum fuisse cognoscimus. cū ad uerba helig
 duos quinquagenarios ignis de caelo descendens consumpsit. Sed quia paulo
 superius millenario annorū numero praesens ecclesiae tēpus quantumlibet in lon
 gū protolatur. significari diximus. eandemq. ecclesiam non solum in his qui iam
 post laborem certaminis sarum carnis deposuerunt. uerum & iam in his qui
 adhuc in bello certaminis carnis uestigia desudant. usq. quo per acta nouissima
 persecutione apparente xp̄o ad iudicandū saeculū per ignem. omnes in dūmō
 non uestiantur in corruptionis. modis omnib. regnare cū ipso redemptore.
 asserimus. magna nobis & difficilis immo & iam ad soluendū p̄ene impossibilis
 exortur questio. cum propinquante nouissima persecutione quare tēpore. &
 sex mensibus contra electos desuud. de diaboli solutione dicatur. Cū consu
 mansuerint mille anni soluetur satanas de carcere suo. in quib. scilicet uerbis
 ab hoc millenario numero tres illinoouissime persecutionis anni & sex men
 ses excludi uidentur. Sed rursum cū descs̄i siue in carnis exuitis. siue adhuc in
 corpore uiuentibus dicatur. Annis decollatorū propter testimonium ih̄u
 & propter uerbum dī & qui non adorauerunt bestiam neq. imaginem eius
 nec acceperunt caractere in frontib. aut in manib. suis & uixerunt & regna
 uerunt cū xp̄o mille annis. Quia praecipue in ipsa persecutione cum dño
 sc̄i regnabunt. aut ab eodē numero nequaquā uidetur excludi. Aut certe
 eodem narratur super aduingu. Quā obrem quia prius desinit alligatio di
 aboli. quā regnū sc̄orū quod utrūq. significatū est millenario annorū numero
 tēpus illud nouissime persecutionis quā uis exiguū utrū ad mille annos p̄tinet

quibus & diabolus ligatus dicitur. & scōr regnare cū xpō. ante domini hōs p̄tium super addit
atq; extra computatur merito ambigatur. Quasi dixerimus ad eosdem mille annos tempus
illud pertinere. procul dubio non tantotempore sed prolixiore cū xpō regnū scōrū repperiet
extendi. quā alligatio diaboli. & certē si cum suo rege & iam ipsam maxime persecutione
et p̄tium sumus regnabunt. multo tunc uenietes quando uindiabolus non erit alligatus.
sed solutus. ut eos uirib; omnib; persequi possit. Quomodo ergo haec uoluntate eius de mille
annis utrūq; determinat. Diabolus scilicet & alligatio nē regnūq; scōrū cū tōrū annorum
& sex mensuum in teruallo. prius designat alligatio diaboli quā regnū scōrum in his mille
annis cum xpō. Si autē dixerimus parū illud persecutionis tempus nobis computandum
in mille annis sed et simpliciter potius adiciendum. ut proprie possit intellegi quod cū dixerit ser
uati dōcti & xpī regnabunt cū illo mille annis adiecta. & cum finiti fuerint mille anni
soluetur satanas decarceresuo. quod scilicet modo & regnū scōrū & uinculū diaboli simul
cessaturū eē significat. Ac per hoc persecutionis illius tempus nec ad scōrū regnū nec ad
custodiam satanae quod utrūq; mille annis determinatur pertinere. sed super additū
atq; extra non putandum esse credimus. cogimur fatē scōs in illi persecutione regna
turos non eē cum xpō. Sed quis uel desipiens audeat dicere. tunc cū illo non regnatura
sua membra quando e maxima atq; fortissime cohererunt. & quotēq; quanto erit
acrior impūs belli. tantomaior gloria non cedendi. Quanto durior pugna. tanto
densior martyri corona. Quocirca cū xpō regnantiū plures erunt annis scōrū. quā
alligationis diaboli. Sed nūquid hanc questionē tā magno sudoris certamine uentilatā
ita praeteribimus. ut de absolute eius. & si pede temptum quod sentimus. non aperiam.
fieri carelinquitur. non eius nodum absoluisse uidemus. sed quā esset ad soluen dum
perplexa ostendisse. Sciendum igitur nobis est quāsi cū millenarius numerus in scrip
tura sacra mysticus habetur. Ac per hoc quibusdam locis. non ad supputationē litterae
sonantis. sed ad significationē referatur. sicut illud. uerbi quod manducet
in mille generationes. sic potest hoc loco in singulis suis partib; diaboli scilicet & alliga
tionis. regnūq; scōrum diuersis ac propriis prolixitates habere. Ut uidelicet. am
pliores regnū scōrum. breuiore uero alligationis diaboli annos designet. Quod sitatē
restat ut cū audimus sacerdotes dī & xpī regnabunt cum eo mille annis. & cum finiti
fuerint mille anni soluetur satanas decarceresuo. Nequaquā in praesenti uita scōx
intelligamus annos mille finiri. sed alligationis diaboli. Alligatio & enī hostis nostri
quae tempore redemptionis coepit. sed hic finem non accipit. quam obrem in regno
scōrū millenarius numerus praesenti tempore uita aeterna coniungit. In alligatione
uero diaboli. tunc praesens tempus usq; ad nouissima persecutionē designat. Dicit
ergo de membris summi pontificis. regnabunt cum eo mille annis. ac si aperte diceret.

¶. quandoque in fine saeculi medio tempore esse desinet. Regnam uero scōrum hic quidem incipit. ¶.

a tempore inchoationis regnicorum. subaudi. a tempore redemptionis usq. in aeterna
 seta. ac sine fine manentia. Dicatur de utroquo aduersario. Ligauit eum per unum mille
 & cum consumatis fuerint mille anni. soluetur decem coresuo. tã quã ducetur. Atemp
 quidem inchoationis regnicorum. Alligatio ipsius coepit. sed manente regno scõrũ
 modico tempore quandoq. ee desinit. Absit utem ut millenarius annorũ numerus.
 regnicorum finem significarẽ. Cum hostis nri alligati onem quuidoq. futurum
 demonstrare uellã. scriptũ quippe est. Regnũ tuum dñe regnũ omnũ seculorum
 subaudi. & presentium & futurorũ seculorũ. hunc per danhelem dicitur
 In iob. regũ illorum suscitabit dñs caeli regnũ quod in aeternum non dissipabitur
 & regnum eius populo alteri non tradetur. Communu & autem & consumer. un
 uersa regna hec. & ipsum stabit in aeternum. Si enim ipsum regnũ uideli col
 electorum ecclesia in aeternum stabit. millenarius annorũ numerus in partescõrũ
 per perpetuam regnandi demonstrat. Quod electorum uel dicitur est regnum hic
 quidem cum alligatiõne diaboli inchoat. sed cum illa desinit. istud in infinita saecula
 pertenda. Posthanc autem comemoratiõnem nouissimae persecutiõnis totum
 breuiter complectatur. quod ultimo iudicio antiquus hostis eiusq. societas passura est.
 Nam sequitur. Et diabolus qui sedebat eos missus est. in stagnum ignis & sulphuris.
 ubi bestia & pseudo propheta est & cruciantur die ac nocte in saecula saeculorum.
 Sicut pro locorum qualitatibus solet auctor huius historiae appellatione bestiae. spe
 cialiter nunc antichristum designat. pseudo propheta uero praepositos cũ subiectis
 plebibus. uel certe ut quidam intellegunt bestia. e. ipsa diaboli ciuitas. id est uni
 uersum eiusdẽ nequissimi sp̃s corpus. Pseudo propheta uero eius. antichristus.
 Cur autẽ reproborũ tormenta stagnum ignis & sulphuris ee. dicantur. supra iã
 diximus. pro eo saluã quod aeterna poena quas suscipit dimergit. recte stag
 num. pro eo uero qd̃ eos. quos dimergit simul & exurit perpetuis fetorib. replet.
 Congrue designatur per sulphurem. Sed cum in reproborum tormentis nequaquã
 dies in luce sit sed nox aeterna per seueret. Dño attestante quia. Me oportet
 operari operaeius quum sit me donec dies est. Ueniet autem nox quando
 nemo potest operari. Uel cum de quolibet impio dicitur unesse. In futurum faciet.
 Tollite eum & ligatis manibus & pedibus mittite eum in tenebras exteriores.
 Quid sibi uult quod in pu in inferno positi die ac nocte cruciari dicuntur. Nũ quid
 nã tunc uicissitudo temporũ erit & non potius apud electos aeterna dies. apud
 impios uero aeterna nox. Sed sciendum nobis est quia pro defectu mutabilitatis
 malorũ diem & noctem ponere uoluit. hunc mutabilitatis reproborũ defectum
 paulus conspiciens ait. Omnes quidem resur gemus sed non omnes immutabim.

¶ pro eo uicem quod eos quos dimergit exurit. digne per ignem.

Propriet hunc malorum mutabilitatis defectum confinetis. amorum curricularum
pora iam non succedant. Angelo confirmante. qui iam tempus non erit. alibi dicit.
& erit tempus eorum in aeternum. desidicere cur. Sine omnino modo defectu
deficient. hi quia contemplatione ad eternitatis recedunt. Die ergo ac nocte in sa
scolorum cruciantur & reprobi sub audis & defectum mutabilitatis indefinenter pati
untur. & tamen deficiendo non quam deficiunt. qui in saecula saeculorum ipse mu
tabilitatis defectus perseverat. Uel certe die ac nocte cruciantur. quia & ex
reco data electorum uita quam imitari noluerunt. & ex memoratis facinororum
suorum iniquitatibus afficiuntur. Quasi enim in die cruciantur. cum ad me
moriā reuocant bonum quod agere ipsi noluerunt. & quasi in nocte tor
quentur. cum malum quod uoluntate amiserunt ad notitiam sui reducant.
Dies enim in saeculo quo. aliquando uita uisita. & nox saepe accipitur uita
peccatoris. Iuxta hunc ergo intellectum cum die & nocte cruciantur. Non
solum de suis & reprobis actionibus quasi in hunc per peccauerunt. uerum
& iam de aliorum sanctis operibus quas imitari noluerunt in aeternum torquentur
sequitur. Et uidit thronum magnum & candidum & sedentem super eum
acutus aspectu fugit terra & caelum & locus non est in uentis ab eis. Prae
occupata narratione hoc quod praecedenti uersu exposuimus de malorum
tormentis inter seruit. Nunc autem recapitulando quid in iudicio
quidem impij iudicabuntur agatur contextit. Quid igitur in throno
magno & candido accipimus. nisi electorum ecclesiam. Bene uicē candi
dus esse thronus perhibetur. quia recepta carnis in corruptione. Nil uim
tunc ex ueritate prioris uitae in electis remanebit quod nigredinis macu
lam super duat. Sed cum dicit de semetipso dicit. Cum sederit filius ho
minis in sedem uestitus suae. tunc congregabuntur ante eum omnes gen
tes & separabit eos ab inuicem sicut pastor segregat oues ab hedis. Quomo
do nos hunc thronum magnum & candidum ecclesiam dicimus esse. ante
quem electi simul cum reprobis congregari dicuntur. quo modo inquit
ipsa & thronus. & ante thronum consistens. Nam & apostolus dicit. O
por tet nos ad stare ante tribunal xpi. ut referat unus quisq. propria
corporis prouersus. siue bonus siue malus sit. Quia propter suendum
est nobis. quia scilicet ecclesia in eo quo a praesidente conditor regitur. sedes
uocatur. In eouero quo examinatur. ante sedem. id est ante se ipsam
ante consuetudinem uidelicet suam quae uel regitur. uel examinatur
ad stare perhibetur. Quod tamen melius intelligimus. sic ante ecclesiam

De iudicio

55.

55.

55.

Quod tamen melius intelligimus. sic ante ecclesiam

& in quibusdam membris suis thronum. & in quibusdam ante thronum stantem dicimus.
 Nam cum omnem ecclesiam dominus singulariter praesidet. specialiter tamen illi sedes
 dicuntur. qui cum domino sedentes iudicant. De quibus scriptum est. Illic sederunt sedes
 in iudicio sedes super thronum dauid. Potest autem per thronum magnum & cari-
 didum. solum iudicium potestatis intellegi. Hoc scilicet & tropica locutione scrip-
 tura sacra designante per thronum quod agitur in throno. Valde autem ammi-
 rabilis spectatio sub inferis. cum de throno iudicatur. ac uisus aspectu fugit
 terra & caelum. & quid est ab eius aspectu terram & caelum fugere. nisi corpora
 lum ignium concrematione speciem suam immutare. Petro attestante quia.
 Aduenit dies domini utitur. in qua caelum magno impetu transierit. elementa uero
 calore soluentur. Hinc dominus in euangelio ait. Caelum & terra transibunt. uer-
 ba autem mea non transient. sub audis. transibunt per ignem ab ea specie qua
 nunc habent. sed ostendent pulchriorem quam nunc celant. Unde & in hac apocalypsi
 post paululum subditur. Uidit caelum nouum & terram nouam. Primum enim caelum
 abiit. & prima terra. quod nos quoque exemplo colligimus. qui hiemalium dierum reuo-
 lutionibus. uerum tempus abundantiam ore solis lumine superius splendescere.
 uarietate florum inferius candelae conspiciunt. Hinc est quod pro quidam
 similitudine regni dei aeterni comparatur. Si enim uero quae antumodo ipsa
 elementa per ignis conflagrationem transibunt. quae iam diluuii quondam effu-
 sione perierant. Uideri uero per petrum dicitur. Caelum prius & terra
 de aqua. & per aquam consistens de uerbo per quae illa tunc mundus aqua inun-
 ditus perierat. Caelum autem quae nunc sunt & terra eodem uerbo reposita sunt igni
 referuntur in diem iudicii & perditionis impiorum hominum. Inter haec autem
 indiscusse praeterire non debemus quod quidam minus caute scripturae sacrae
 lectionem considerantes. prius caelum & terra per ignem transire & tunc dominum
 ad iudicium uenire. Quidam uero ante resurrectionem mortuorum & iudicium
 fieri. & sic caelum & terram per ignem transire confirmant. & istos enim
 & illos minus circumspicere interitum ofesellit. Si enim elementa caloris igne
 ante soluentur quam dominus ad iudicium ueniat. quid est quod apostolus dicit.
 Dies domini declarabit quia in igne reuelabitur. quid est quod psalmista dicit. Ignis
 in conspectu eius urdebit & in arcum eius tempestas ualida. Quid est quod petro
 dicente praemisimus. Aduenit dies domini utitur. in qua caelum magno impetu transi-
 ent. elementa uero calore soluentur. Rursum sicut quidam adfirmant &
 dicunt. prius resurrectio mortuorum & iudicium fieri quam caeli & terra tran-
 seant. quid est quod beatus iob de eadem mortuorum resurrectione dicit.

De nouo celo ytra.

non euigilabunt donec adteratur caelum. Restat ergo ut & resurrectionem mortuorum
& elementorum conflagrationem sub uno aduentu credamus. Nunc cum dicitur dicitur. Ueni &
hora quando hi qui in monumentis sunt audient uocem filii & procedent qui bona fecerunt
in resurrectionem uitae. Qui uero male gesserunt in resurrectionem iudicii. Paulus
uero prosequatur dicens. Nos qui uiuimus qui residui sumus in aduentu non praue-
niamus eos qui dormierunt. Quia ipse dicit in uocem archangeli & in tuba descendet
de caelo & mortui qui in christo sunt resurgent primi. Psalmista quoque ad haec obuiat &
dicit. Ignis ante eum praecibat. & in flammis in circuitu inimicos eius. & rursus. Ignis
in conspectu eius ardebit. Patet proculdubio quia & resurrectio mortuorum & concre-
matio elementorum simul aduentu atque omni modo iudicante per ignem. cum aduersarios
Idem ignis in uolens in infernum abstulerit & purgator quosdam electos ad regnum
miserit. tunc caelum nouum & terra noua parebunt. Quod autem de transeuntibus
elementis dicitur. A locus non est inuentus ab eis. ita sub auditione est tanquam dicitur
retur. Nullum recordationis uestigium ex priore habebunt uisione cum per ignem
mundanum transierunt. Unde & apostolus dicit. Praeterit enim figura huius mundi
ac si diceret. figura praeterit. natura permanet. Potest autem per immutationem
elementorum de positio corruptionis intellegi. quae a conspectu sedentis in throno. tunc
fugio bitur cum hi qui in monumentis sunt audient uocem filii & procedent. Locus etiam
non inuenietur ab eis. sub audis. Nullum uestigium corruptionis. quae uidelicet in corrup-
tio non tantum ad carnis immortalitatem. quantum ad mentis incommutabilitatem redigit.
Unde & apostolus cum omnes dicit resurgere in corruptos quae sit tamen electorum
mentis incorruptio designat dicens. Omnes quidem resurgemus sed non omnes in mu-
tabimur. Ergo quia non solum in corruptionem corporis. uerum & iam in commuta-
bilitatem mentis recipiunt. ab eis specie quam nunc habent tanquam terra & caelum
transeunt in pulchriorem statum commutantur. & quasi ipsi non sunt sed aliu-
dum aeternitate primae corruptionis in nouitate transeunt secundae regenerati-
onis. Non quod ut quidam heretici putauerunt ueritatem carnis habere desinant.
sed quod ut dicitur est uetustatem corruptionis a mutabilitate amittant. sequitur.
Et uide mortuos magnos & pusillos stantes in conspectu throni & libri aperti sunt.
& alius liber apertus est quae sit uitae & iudicatis sunt mortui. ex his quae scripta erant
in libris secundum opera ipsorum. Quis sint mortui magni & pusilli sequenti uer-
culo declarabimus. nunc de apertura librorum & libri dicitur. libros enim aper-
tos uidisse sed dixit & librum. sed librum cuius modi non tacuit. A tamen. & alius liber
apertus est quae sit uitae. in quo ut nobis uideatur apertorum librorum scripturae patu-
erant. Liber namque uitae est ipsa uisio aduentus iudicis. in quo quasi scriptum est.

De libris apertis. ss.
& libro uitae ss.
ss.

omnem mandatum. Quia quis quis eum uiderit. mox teste conscientia que quid fecit. uel que quid
 non fecit. intellegit. Libri ergo aperti. id est uetus & nouum testamentum in libro uite legitur
 ut cum in eis ostenditur quid fieri precepit. in illo clarescat quid horum quis non sit operatus
 uel opere compleuerit. Aut certe libri aperti referuntur. quia uistorum uita tunc conspicitur
 in quibus mandata celestia operibus impressa cernuntur. & iudicatis sunt mortui ex his que
 scripta erant in libris. qui uisus sunt uita uistorum quasi in expunctione librorum legunt bonum
 quod agere ipsi noluerunt atque ex eorum qui fecerunt comparatione damnantur. Ne ergo
 tunc unus quisque uidentis eos quod non fecit defleat. nunc in eis quod uideatur attendat. quod
 quidem facere electi non cessant. Meliorum namque uitam considerant & deteriores usus
 conuersatione in mutant. Unde sponsi uoce in canticis canticorum scilicet ecclesie dicitur. Duo
 uerba sicut duo humuli capree. qui pascuntur in liliis. donec aspirerit dies & inclinentur um
 bris. Quae enim sunt duo uerba nisi ex uideat. ac gentilitate ueniens uterque populus qui in scilicet
 ecclesie corpore per mentionem sapientiae archano est cordis infixus. Ex quo populo hu
 qui electi sunt. idcirco capree humuli comparantur. quia per humilitatem quidem paruos se
 ac peccatores intellegunt. sed eis per caritatem currentibus. si qua obstaculi deum pedimento tem
 poralitates obuiant trahunt. & datus contemplationis salub. ad superna conscendunt. Quis
 haec agunt praecedentium sanctorum exempla conspicunt. Unde & in liliis pasci referuntur.
 Quid enim per lilia nisi illorum uita declaratur qui ueraciter dicunt. Xpi bonus odor sumus in
 omni loco dō. Electi ergo ut ad sequi summa praeualeant conspecta odorifera & candida
 uistorum uita sitiantur. Im quidem uidere edim sitiant. Unde eius contemplatione satiari
 carnis aestibus. inardescunt. sed quia in hac uita positi necdum ualent per praecedentium
 interim patrum exempla pascuntur. Unde & apte illic tempus de ipso liliorum pascu definit
 dum dicitur. donec aspirerit dies & inclinentur umbrae. tam diu quippe reficiuntur exem
 plis indigemus. donec praesentis mortalitatis umbras aeternodie aspirante transeamus.
 Cum enim huius temporalitatis ac mortalitatis umbras fuerit transacta. quia ipsius diei
 internum lumen cernimus. nequaquam iam appetimus ut ad amorem eius per aliorum exempla
 flagronus. Nunc autem quia necdum eum in ueris possumus. necesse est uitorum qui illum per
 foete secuti sunt. conspectis actionibus. in certemur. Intueamur quam pulchra est agilitas sequen
 tium. & uideamus quam sit hebetudo pigrorum. Statim namque ut bene agentium
 gesta respiciamus. nos ipsos confusione irrita ulciscente iudicamus. mox uere cuncta
 mentem concitat. mox iustie fauent. reatus addicit. & uehementer hoc etiam displi
 col. quod adhuc fortasse turpiter libet. Qui enim plenissime intellegere appetit qua
 lis est. debet nimirum tales conspiceo qualis non est. ut in bonorum forma metatur. quan
 to ipse de se bono deformis est. Ex his quippe quibus plenissime bona adsunt. perpen
 dit rectae quae sibi inuis sunt. Atque in illorum pulchritudine conspiciat feclitatem suam

quam in se ipso & potest per se sentire non potest. Lucem namq. debet & conspiciere. quia uult
de tenebris iudicare. unum illud dicit quid de tenebris aestimat per quas uidere praepeditur.

Pecator namq. sine cognita uita uisitorum semetipsum conspiciat. peccatorem se nullatenus
deprehendit. Uideret enim se non potest. Quia fulgorem lucis nesciens cum semetipsum con-
spiciat quid aliud quam tenebras agnoscat. Iustorum ergo de bonis uitam conspiciere. ut subtiliter
deprehendamus in eis. Illorum enim species quasi quaedam forma nobis imitandi proponit.
Uita lecta est. uita bonorum. sed haec reprobescunt. quia mentis oculos semper in
infirmis praemittunt. Quod si quando in uia diu ueniunt non ad meliorum uestigia sed ad
intuenda semper deteriorum exempla uentur. Neque enim eorum uitam considerant. qui
huisse humiliando post ponant. sed quibus superbiendo se praefertant. Deteriores namq.
respicunt quibus meliores esse esse gloriantur. & uidero proficere ad meliora non
possunt. quia hoc sibi sufficere aestimant quod proximos antecedunt; haec per excessum
suum breuiter deponunt. ut ostenderemus quam studioso in scriptura patrum exemplis nunc
uitam nostram tanquam in libris mandatorum ad attendere debeamus. sciamus cum ultimo
iudicio eorum nobis opera ostensa fuerint ex eorum comparatione damnari metui-
mus. Nunc ergo ad propositam expositionis ordinem reflectamus sermonem sequitur.

55.

Et dedit mare mortuos qui in eo erant. hoc namq. prius factum quam in libris a peritis
mortui iudicentur. Sed more solito narrationis ordine postposito. potius uel pau-
lulum intermisso praecedens uersus medio inter fertur quod de a peritis in librorum
a iudicio mortuorum breuiter explorata narratione ad ordinem dicendi redit. & repe-
tendo hoc quod praetermisit in magis distulerat contextu dicens. dedit mare
mortuos qui in eo erant. Jam uel arbitror liquet omnibus quod hoc loco mare scilicet
significat causas negotii tumulum amaritudinis. plenum. qui sunt autem mortui
quos dedit mare nisi illi quos & uiuentes in carne. & tamen iuxta quendam rationem
mortuos secundum in saeculo christi in uenerit aduentus & boni scilicet & mali mortuorum
nomine designati. Boni quibus dicitur. mortui enim estis & uita abscondita est cum christo
in deo. Maluero de quibus saluator in euangelio cuiusdam dicit. sine mortuos & sepe-
liant mortuos suos. Possunt autem propter hoc etiam mortui uocari. eo quod mor-
talia corpora gerant. Unde & apostolus dicit. Corpus quidem mortuum est. propter pec-
catum. spiritus autem uita propter iustificationem. Utrumque enim in homine secundum carnem
uiuente esse designat. sic autem dictum est. Dedit mare mare mortuos qui in eo erant.
tamquam diceretur. sicut inuenta sunt in saeculo praesentes adfuerunt. quia nec
abscondi potuerunt. Magni uero & pusilli. siue in bonum propter differentiam uir-
tutum. siue in malum propter discretionem scelerum ponuntur. sequitur. Et mors &
inferus dederunt mortuos qui in eis erant. & iudicatum est de singulis secundum opera sua.

De morte 99
& inferno 100

Mors nomine. pro locorum qualitatibus in hac apocalypsi. nunc figuratiter auctor
 mortis. nunc simpliciter mors carnis. nunc ut supra meminimus auctorem mundo.
 aut reprobis mortui designantur. Inferni autem uocabulo. modo societas diaboli.
 modo suppliciorum loci uidentur designari. quia enim mortis nomine diabolus. in
 feruero societas eius designetur. sequenti uersiculo aperissime declaratur. quod dicitur.
 Inferus & mors missi sunt in stagnum ignis. Ac si diceretur. & membra & caput
 unum uidelicet corpus inferi a mortis nomine designatum in stagnum ignis mita
 referuntur. De hac morte ac de hoc infero longe superius per iohannem in hac reuel
 atione dicitur. Cum aperuisset & agnus sigillum quartum. audiuit uocem quorundam
 uel dicens uenit uide. Et ecce equus pallidus & qui sedebat desuper nomen illi
 mors & inferus sequebatur eum. qui uero mortis uocabulo simpliciter mors carnis.
 Inferi autem loci tenebrarum debent intellegi. uersus isto quem exponendum manibus
 tenuimus aperissime declarat quod dicitur. & mors & inferus dederunt mortuos.
 qui in ipsi fuerant. Mors enim & inferus dederunt mortuos qui in ipsi fuerant. subaudi.
 uitae de qua uenit exierunt reddiderunt. Sed cum constet omnibus quod mors carnis
 & electos & reprobos in iudicium restituit. quod sibi uult quod inferus pariter mor
 tuos qui in ipsi sunt reddere narratur. Num quidnam mors carnis non restituit
 in iudicio eos qui tormentis paenarum sunt constituti. neque enim frustra iterum
 mortuos reddere narratur. mors scilicet & inferus. quam ob rem sciendum est nobis
 quia mors propter bonos qui tantum modo in corpore mori potuerunt. Non autem
 poenarum locis deputari posita esse uideatur. Inferus uero propter malos. qui
 poenas apud eum post mortem carnis perpetua meruerunt. Si enim non men
 dicitur sed uerissime creditur antiquos & iam sanctos quid dispensationis christi fidem
 non solum uerbis. uerum etiam sanctis prophetauerunt actionibus. & si apud inferos
 loci tamen a tormentis in piorum remotissimus fuisse. donec eos christi sanguis
 descensusque eius ad eadem loca exinde eriperet. Profecto dum corpus boni christi
 ani quae fide pollent quae per dilectionem operatur. effuso illo pretio. iam re
 dempti prorsus inferos nesciunt donec etiam receptis corporibus bona recipi
 ant duplicia quae merentur. Ac qui nunc post redemptionis tempora ad infe
 ros descenderunt. nequaquam ad uitam sed ad condemnationem in futurum
 demonum mentis resurgunt. Restitit ergo ut alius ignis uel alius deus supplicium
 credatur. per quod nunc purgandi transiant illi qui hic recte uixerunt. &
 tamen minima peccata uel non uitauerunt uel commissa non diluerunt.
 Cuius tamen tempus paenitentiae in lamentis non expleuerunt. cum constet apud
 inferos nullum posse purgari. Ille tamen ueraciter esse creditur qui supra

De morte in
 inferno.

fundamentum xpi aedificauerit. alios eorum examinauit. ut aurum ad probat. alios uero
ex urens. ut stipulam concremat. quos si in illa uisione detrimentum patuntur. tamen per
ignem saluantur. Quod autem subditur. & iudicatum est de singulis secundum opera
ipsorum. ad superiorem locum sub auditionem habet quod dicitur. Uidi mortuos
magnos & pusillos stantes in conspectu throni & libri aperti sunt. & alius liber
aperus est. qui est uita & iudicium mortuorum. ex his quae scriptae sunt in libris secundum
opera ipsorum. Qualiter uero iudicatum immo & iam iudicandis sint. sequens uersus
declarat quod dicitur. Et inferus & mors missi sunt in stagnum ignis. haec mors
secunda est. in stagnum ignis. & qui non est in uento in libro uita scriptus. missus est
in stagnum ignis. Praecedenti uersu praecipiendo iam diximus hoc loco inferi
nomine omnes designari iniquos. Quia uero per inferum figurantur. uel quia locus
tormentorum & habitantes in eis una sunt domus. uel quia in praesentium rerum uo
luptatibus. positi quomagi adipsam uentur. quae desiderant. eo amplius ac multiplicius desi
derium concupiscentiae inmensum expandunt. quibus illud uidetur congruenter
posse aptari quod dicitur. Dilatauit infernus animam suam. & aperuit os suum absque
ullo termino. Infernus enim animam suam dilatat. quatinus omnes in terrena
rum concupiscentiarum ambitum desiderio semetipsos expandunt. Os uero suum
absque ullo termino aperit. quia hoc ipsum desiderium quo terrena concupiscunt.
post ad eam quae desiderant. inmensum extendunt. Quo enim terrena ambiendo
quasi ambulunt. eo post expletionem uoluptatum amplius esuriunt. Atque
in aperiunt oris terminum non habent. quia adeptis carnalium rerum uolupta
tibus sufficit. numquam dicunt. Mors autem quae pariter cum infero in stagnum
ignis mittitur. ipse auctor mortis debet & intellegi. possunt quidem haec non
inconuenienter ita accipi. ut scilicet unum horum ad antiquum aduersarium.
aliud uero ad iniquos homines referatur. eidem per nequitiam con
iunctos. sed quia praemisso inferi mortisque nomine ita terminatur hic uersus
iudicatur. & qui non est in uento in libro uita scriptus missus est in stagnum
ignis. quod utique ad homines pertinere uidetur. De quibus per psalmistam
non optantis animo sed prophetantis intentione dicitur. Deleantur de libro
uiuentium & cum iustis non scribantur. & de quibus hieremias ait. recedentes
in terra scribentur. melius haec intellegimus si inferi uocabulo. daemones un
multitudinem significari dicamus. Maligni itaque illi spiritus. quia & malitiae
suae igne tabescunt. & in susceptione reproborum nequitiae sinu in inmensum
expandunt. recte per infernum designantur. De quorum adhuc societate
subiungitur. & qui non est in uento in libro uita scriptus missus est in stagnum

ss.

R.

ignis. subaudis. reproborum hominum societas. atq. compago. tam quam in uno homine. re-
 probata. atq. damnata. Sciendum uero quia sic dicitur. quoniam est inuentus scriptus in
 libro uitae. ac si diceretur. quoniam est ad uitam praedestinatus. Neq. enim liber. iste carna-
 liter cogitandus est. & tam quia amento uel quolibet ingenio exaratus nomina conti-
 nere uistorum quatenus deo notitiam praebet ne obliuione fallatur. atq. in eo re legit
 ut ad memoriam reuocet. sed praedestinationem eorum significari quibus aeterna
 dabitur. uita. Nequaquam igitur nec scire eos de & in recognitionis ut dictum est. libro legit
 ut sciat. sed potius ipse praesentia. uniuersam praedestinationem de illis quae falli
 non potest liber est uitae. In quo salicet libro electi ante seculum uel conscripti. Sub-
 audis praecogniti uel praedestinati. Unde & apostolus dicit. Quos praesauit & prae-
 destinauit conformes fieri unigeniti filii sui. ut sit ipse primogenitus in multis fratribus.
 Quos autem praesauit & praedestinauit. hos & uocauit. & quos uocauit. hos & iusti-
 ficauit. quos autem iustificauit illos & magnificauit. hinc iterum ait. Benedictus
 deus & pater dñi nr̄ ih̄u xpi qui benedixit nos in omni benedictione spiritali in caelesti-
 bus. in xpo. sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem ut essemus sancti & immaculati
 in conspectu eius in caritate. qui praedestinauit nos in adoptionem filiorum per ih̄m
 xpm in ipso secundum propositum uoluntatis suae in laudem gloriae gratiae suae.
 hinc rursum dicit. Secundum bonum placitum dei quod proposuit in eo in dispen-
 satione plenitudinis temporum in saecula in xpo quae in caelis & quae in
 terris sunt in ipso. In quo & iam sorte uocati sumus praedestinati secundum propositum
 eius. quoniam operatur secundum consilium uoluntatis suae. ut simus in
 laudem gloriae ipsius. finito autem iudicio quo omnipotens deus omnia exami-
 nabit per ignem. a postolo dicente. dies dñi declarabit quia in igne reuelabitur.
 transductisq. per eiusdem ignis conflagationem elementis. restat ut non solum
 de nouatione eorumdem elementorum. uerum etiam de saeculorum noua gene-
 ratione figuratim diuinus sermo loquatur. Ait enim. & iudicium nouum
 & terram nouam. primum enim caelum & prima terra abiit & mare uanum non est.
 Ait enim secundum elementorum qualitatem caelum nouum & terra noua appa-
 ret. primum caelum & prima terra abire describitur. Subaudis. ut quam pul-
 chris quae ueterius secundum naturam caeli uel apparet transducta per ignem
 speciem uel figuram immutant. quia & apostolus dicit. praeterit enim figura
 huius mundi. ut uero iuxta modum intellectus eodem caelum eademq. terra
 noua appareat. primum caelum & prima terra abire narratur. Ac si aperte dice-
 retur. ut in corruptione atq. incommutabilitate in electis nouam uitam ostendant.
 omnem corruptionis ac mutabilitatis uetustatem. secunda generata uel de

 539
 hic

fugabit. & ne forte quis nos per caelum nouum & terram nouam electos temere designari
dixisset excusetur. audiat quid psalmista huic intellectui concinens dicat. *Ac tunc enim. Ad uo-*
catus caelum sursum. & terram ut discerneret populum suum. Ac si diceret. ut in iu-
dicio inter electos & reprobos discretionem faceret. Caelum & terram sursum
aduocauit. In uoluntate salicet & igne reprobos deorsum relinquit electos iam in noua
tos ad superiora prouexit. Quod apostolus quoque confirmat dicens. simul rapient
cum illis in nubibus obuiam xpo in aera & sic semper conuincimur. Et reuera con-
grue utriusque mutationis qualitas caeli salicet & aeternae & elementis mundanis
& scis in nouandis congruit. Quod autem sequitur & mare uinum non est. utrum maximo
illo con crematis ignis ardore siccat. an & ipsum uertatur in melius non facile dixere-
rum. maxime cum hoc ipsum ex diuinis uoluminibus ad firmare non possimus.
Caelum quippe nouum & terram nouam futuram legimus. De mari autem nouo
aliquid me quisquam legisse non recolo. tamen beatus augustinus hac sententia con-
fessus quodam loco ait. mare siccat. Quod forte auctor huius historiae. ut ad solem
propheticam locutione propriis uerbis translata miscere. Ac sic quodam modo quod
dicitur uel ure. non absurde credendus est de illo mari hoc dixisse cuius uocabulo prae-
sentis saeculum uis supra significasse nouerit. Tamen tunc non est hoc saeculum uita
mortalium turbulentum causarum diuersitatibus procellosum rixarum uel discor-
diarum amaritudinibus. plenum quod pertinere uidetur ad maris qualitatem sequit.
Et ciuitatem sciam hierusalem nouam uel descendente de caelo ad o paratam.
sicut sponsam ornatum uero suo. ipsi ut arbitror paruulis liquet per hanc ciuitate
nil aliud quam electorum ecclesiam intellegi debere. Quae salicet propter inhabi-
tantem in seclm ciuitas. propter luicrum regenerationis scilicet propter uisio ne
in time pacis fuerit hierusalem. propter caelestem conuersionem uel futuram remu-
nerationem noua. & propter precipuam dilectionem morum que ornatus sponsa
uocatur. De cuius nouitate per apostolum dicitur. Si qua in xpo noua creatura.
uetera transierunt. & ecce facta sum omnia noua. quod alibi apertius intimat
dicens. primus homo de terra terrenus secundus de caelo caelestis. Igitur qualis
terrenus tales & terreni. & qualis caelestis tales & caelestes. hinc uersum fidelibus.
dicit. Expoliantes uos ueterem hominem cum actibus eius. & induentes nouum
eum qui renouatur in agnitione dei. Ad uentum enim hominem pertinet ceruice
superbiae contra dnm erigere. uetita contingere. terrenis concupiscentiis inhi-
are. gulae atque ebrietati deseruire. luxuriae inquinamentis sordidari. tran-
usque addi uisionem exulcerari. zelo atque inuidia exuri de alienis felicitatibus
contristari de terrenis damnis in uero re affici de adeptis lucris in moderatus

De ueteri homine ^{uetero.}

licet. deatione super ceteros extolli. & contra ad nouum hominem per an & omnium
 litate creatoris suo se subdere. inlicita non praesumere. terrena despiciere. caelestia ap
 petere. ieiunius uacare. castitate fulgere. pacis abundantia repleti. caritate uigere. de
 liens felicitate. gaudere. de terrenis dominis nullo merore affici. de adeptis lucris
 non qui inmoderatus laetari. cunctis electis fratribus semetipsum inferiorem
 existimare. Haec enim sunt quae ad nouam ciuitatem pertinere uidentur. quae non
 in terra super harenam sed in caelis super terram aedificatur. De caelo autem ad
 descendere dicitur. quia ab exordio suum illa cum capite suo descendit. cum quo et per
 quod sursum ascendit. Unde et idem capiteus loquitur dicens. Nemo ascendit in
 caelum. nisi quid de caelo descendit filius hominis qui est in caelo. tunc ergo cum illo
 descendit quando in uero uirginis eum inmeruit. De quo scriptum est. In sole
 posuit tabernaculum suum & ipse cum qua sponsus procedens de thalamos suo. Uel
 te uideat recordationis sensit Augustinus. De caelo descendit ista ciuitas quia caelestis
 est gratia quae de caelo descendit. propter quod etiam per esau dicit. Ego si non
 faciente. Unde et hoc loco ad parata sicut sponsa ornata uero suo. de caelo des
 cendere dicitur. De cuius & uero ornata per psalmistam dicitur. Adfuit regina ad
 exultans inuestitu deaurato. circum amictu uarietate. Sed cum haec pacis ciuitas spon
 se similitudini comparatur. quia non sponsus sed uir eius dicitur uocatur. Scendum uero
 quia hoc iuxta consuetudinem scripturarum fieri uidetur. quae solent sponsus con
 iuges uocare. Ut est illud. Joseph filius dauid. nolite mere accipere mariam con iuge
 tuam sicut inquam & hoc loco sponsus uir uocatur. Nam & ipsa quae uenit sponsa
 dicitur. paulo inferius uxor agni uocatur. quae scilicet propter incompanibi
 lem amorem uel fidei sacramenta digna sponsa. propter aeternos uero conuinc
 nonis amplexus. recreator appellatur. sequitur. Et audiu uocem magna
 de throno dicentem. ecce tabernaculum dei cum hominibus & habitabit cum eis.
 & ipsi populus eius erunt & ipse sedes cum eis. erit de eorum. Tunc iohannes id est
 ecclesia cuius figuram pene in omnibus locis tenet throno. hoc est a sedente in thro
 no patre scilicet & filio atq; spiritu scilicet uno ac uero deo qui angelicam atq; humana
 praesidet creaturam hanc uocem audit. cum inter non gratiam tabernaculum dei
 se efficit cognoscat. Magna autem uox ista dicitur. quia de magnis loquitur
 quibus minus nihil esse probatur. ut scilicet tabernaculum eius per gratiam ho
 mines fiant. cuius magnitudinem mundus non capit. Sic enim dicitur. ecce
 tabernaculum dei cum hominibus. tamquam diceretur. tabernaculum dei facti sunt
 homines. unde et bene hic subditur. & habitabit cum eis. Sub audis. cum his qui
 tabernaculum eius efficit meruerunt. In uice idem ecclesiae per prophetam dicit.

Exulta & lauda habitatio sion quam magnus in medio tui scilicet israhel. hinc psalmista loquitur.
magnus dñs & laudabilis nimis. in ciuitate di nostri in monte scō eius. Considerare possi-
mus. quam magnus sit pietatis sacramentum. dñm in omnibus querere habitaculum que
non capit caelum. prauos hominum mores per seueram patientiam colorare. qui ange-
lorum deuotissimis obsequiis cognoscatur honorari. sed non est mirum ut habitare dig-
neur in nobis. cuius pietate aeternum est. uicini eximie personae secundum carni-
moriretur pro nobis. Di enim filius a patre & spū scō numquam recedens. angelos ne-
quaquam deserens. amore suo in terris. quaesiuat nos. carnem assumens inuenit nos.
sanguinem fundens redemit nos. amorem resurgens in nouauit & uiuificauit nos.
per petra nobis. cum habitatio ne descendit nos. Quiq. ascendit us ad patrem a nobis.
ecce ego uobis cum sum omnibus diebus. usq. ad consummationem saeculi. Sed nos
debemus considerare si habitaculum eius sumus. ipse enim dixit si quis diligit me
sermone meum seruetur & pater meus diliget eum & ad eum uenietur & mansi-
onem apud eum facietur. In quibus uerbis aperte innuitur. eum efficere posse taber-
naculum di qui seruauerit sermonem di. & quis est hic sermo. ille qui princeps palatij
de dilectione loquens omnia praecepta concludit. quia in sola dilectione tot lex
pendet & prophetae. De qua & iam per apostolum dicitur. Caritas di diffusa
est in cordibus nostris per spū scō quidatur est nobis. quoniam hac dilectione plenus
non est. quomodo habitaculum di fieri potest. & certe iohannes in epistola sua dicit.
Di dilectio est. & qui manet in dilectione in domino. & di in eo. quis est autē qui non
manet in hac dilectione. nisi qui amorem di in amorem commutat saeculi. Unde
& per eundem iohannem dicitur. Si quis diligit mundum. non est caritas patris
in eo. Quia omne quod in mundo est. concupiscentia carnis est & concupiscentia
oculorum & superbia uitae. quae non est ex patre sed ex mundo est. Bene autem
de electis subditur. & ipsi populus eius erunt & ipsi sedes cum eis erit di eorum.
Subaudit. qui prius alterius fuerunt populus quem & iam pro dō habebant. grati-
ta benignitate populus di fieri meruerunt. & cuius antea fuerant populus
nisi saeculi huius. De cuius scilicet populo apostolus loquitur dicens. multi am-
bulant. quos saepe dicebam uobis. nunc autem & flens dico inimicos crucis xpi
quorum dicitur & gloria in confusione eorum. qui terrena capiunt. Quid
autem o beate paulo uideri talibus populis di effectus. Nri autem inquit con-
uersatio in caelis est. huius sententiae psalmista conuenit dicens. Eripemus & libe-
rante de aquis multas. & idem manus filiorum alienorum. quorum os locutum est. ua-
nitatem & dextera eorum dextera iniquitatis. quorum filii sicut nouelle planta-
tionis stabili & auuentate sua. filiae eorum componantur circum ornatae

ut similitudo templi. promptuaria eorum plena. eructant a ex hoc illud. Oves eorum
 fetosae habundantes in minoribus suis. boves eorum crassi. non est ruina materiae
 neque transiit neque clamor in placis eorum. Beati dixerunt populum cui haec sunt
 non quam diceret. Talia unctos talia quierentes. ac per hoc in habitatore non
 habentes talia proculerunt loquuntos. id est tales beatos dixerunt. quid autem gens scia
 populus adquisitionis adhaec respondeat innotescit dicens. Beatus populus cuius est
 deus de eorum. Sciendum uero nobis est quia hoc habitaculum di haec ciuitas di. haec respon
 sadi. Nunc quidem in hac peregrinatione fit noua habitatio di. ex quo per huius scilicet
 rem patris de super gratia di ueniente per lauacrum regenerationis in spū scō de caelis misso
 subinde ciues eius accrescunt. Sed in ultimo iudicio di quod scilicet per eius filium ih̄m xpm
 tantus est tam noua de di manere claritas apparebit. ut nulla remaneat uestigia
 uetustatis. nec ultra iudicet. In uetera uenit omnes in unicos meos. Quando quidem
 & animae ad incommutabilitatem & corpora ad incorruptionem & immortalitatem
 Noua ex ueteri corruptione ac mortalitate transibunt. Unde & auctor huius reue
 lationis cum de censionem eius quaenunciat de caelo atq. in nouationem circumspi
 ceret qua efficitur habitatio di. repente oculos mentis ad finem reflectens quiescit
 maxima renouatio ad futura innotuit dicens. Et abstergetur omnem lacrima
 ab oculis eorum & mors ultra non erit. neq. luctus neq. clamor neq. dolor erit ultra
 quae prima abierunt. & dixit qui sedebat in throno. ecce noua facio omnia. quiesci
 licet non huius. sed futurae uitae certum est conuenire. Nunc enim in hac uita quanto
 quisq. fuerit sincerior scilicet q. desiderius plenior. tanto est eius in oratione fletus uerior
 hinc enim dicitur. fuerunt mihi lacrimae meae paus die ac nocte dum dicitur mihi
 cor die ubi est deus tuus. & illud. lauabo per singulas noctes lectum meum lacrimis.
 stratum meum rigabo & caligauerunt oculi mei a fletu & beati qui lugent. quoniam ipsi
 consolabuntur. Illic uero dicitur. quiescat uox tua a ploratu & oculi tui a lacrimis.
 Liber autem intueri quid sit quod omnem lacrimam spū scō ab oculis scō rū dicat
 abstergi cum sufficere potuisset si diceret. abstergetur deus oculos eorū a lacrimis.
 Sicut & psalmista simpliciter dicit. liberabit animam meam de morte oculos
 meos a lacrimis. Sciendum enim quia diuersae sunt qualitates lacrimarū quib.
 in hac uita affliguntur electi. & ideo confuturum fugatis dolorib. omnis lacri
 ma multiplex uidelicet ab oculis eorum dicitur abstergi. aliquando enim pro
 timorem tormentorum. aliquando propter amorem uisionis di. ac propter su
 per norum cuius consortia atq. elongatam suam peregrinationem quantum
 militavit in terra aduersa. aliquando propter errata sua & aliorum electa lacri
 mas fundunt. sed iam tunc omnis lacrima ab eorum oculis abstergitur.

quia & amore supplicii alieni & de seis q. eius ciuib. conuicti. atq. a peregrinatione
uitae praesentis educa. a suis quoq. erratibus exuta & a malorum compassione extra
neti. in com. mutabili licetia perfruuntur. Bene autem subditur. & mors ultra
non erit. Ac si diceretur. In electis uel amine uel carnis. neq. luctus ille scilicet
multiplex quoniam affliguntur. idem electi. quod uero additur neque clamor
subtilius per tractandum est. cunctis namq. uera scientia liquet. quia ad hoc pri
mus homo in paradiso positus fuerat. ut si in rectoris sui oboedientia uinculis
securitatis astringeret. ad celestem angelorum patri. un. quandoq. sine carnis
morte transiret. sic autem immortalis est conditus. ut si peccaret & mori possit
& si mortalis est conditus. ut si non peccaret & iam non mori posset. Atq. ex
merito liberi arbitrii beatitudinem illius rectitudinis astringeret in qua uel pec
care uel mori non possit. Ubi igitur post redemptionis tempus carnis morte
inter posita electi transeunt. illic proculdubio parentes primi sui conditionis
suae statum perstent sent. & iam sine morte corporis transferri potuissent. Ubi
magna quiete iam uiuerent. nec post peccatum resistente carne spiritui. clamo
rem pugnae tolerarent. post peccatum namq. homo quasi diuans laborat qui
contentionem carnis propriae repugnans portat. Sed quietis silentii homo
inuenit cum contra hostem suum liberum uoluntatis arbitrium accepit. Cui quia
sua sponte succubuit. mox de se quod contra se per strepore inuenit. mox incer
tamine infirmitatis tumultus inuenit. & quamquam in pacis silentio ab au
tore fuerat conditus. hostis tamen sponte substratus clamores depugna tole
rauit. Ipsa enim carnis suggestio quasi quidam clamor est contra quietem
mentis. quam ante transgressionem homo non sensit. quia nimirum quod
de infirmitate posset tolerare non habuit. Postquam uero sponte hostis sub
didit. adstrictus cu. praesuae uinculis in quibus clamei & iam nolens seruit.
& clamores in mente patitur cum caro spiritui reluctatur. Annon clamores
intrinsecus audiebat. qui praes. contra se legis uerba tolerabat dicens. uideo
aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meae & captiuu. medu
centem in lege. peccata quae est in membris meis. qui uidelicet clamor & si
ad mo. mentum. comperatur. cum electorum mens in contemplationem ra
pitur. post paululum tamen tam qua. uirib. receptis tantum altius temptati
onum uerbis attollatur. quantum post silentium loquacitas linguae im mode
ratius relaxari uideatur. Unde & haec apocalypsis nequaquam hoc quietis
silentium in hac uita posse perpetuum ee. astringit dicens. factum est silen
tium in caelo. quasi media hora. in caelo scilicet. sub audis. in mentib. electoꝝ.

Notandum quod nec ipsa media hora eodem silentio perdurasse describitur. cum haec
 orationis particula id est quasi anteponeatur. Sed hic tumultuosus clamor ad plenum
 quandoque interueniente quieto silentio reprimatur. cum corruptibile hoc induerit
 in incorruptionem. & mortale hoc induerit immortalitatem. Tunc idem clamor
 tumultuosus contra electos cessabit. cum aeterna quies eos susceperit. quos muta-
 bilis temporalitatis in hac uita quiescere non sinebat. Sed & dolor post haec
 non erit. quia nequaquam electorum caro ultra spinas & tribulos. id est. puncta-
 ones peccatorum germinabit. Uide unum autem utrum ad commutationem
 elementorum ista conueniat. nouitas electorum. superius enim de elementis dicitur.
 Uide caelum nouum & terram nouam. Primum enim caelum & prima terra abut.
 hic autem de electorum innouatione post abiectam uetustatem dicitur. prima
 abierunt. & dixit quis sedebat in throno. Ecce noua facta omnia. Ut uidelicet
 sicut emundata a uetustate quam nunc habent per ignem elementa tam qua trans-
 acta hieme. fugatisque nubibus quod dum uernum tempus ostendunt. sic a morta-
 litate corruptionis humana corpora per gloriam resurrectionis innouata. ab-
 stersis & iam lacrimis sedato fletu. compresso dolore. ablatoque dolore. perfectam
 in se primae temporis qualitatem demonstrent. De hac electorum innouatione
 sponsio uoce in canticis canticorum figuratim mihi dicere uidetur. Surge pro-
 pter amicum meum columbameum perfectameum & ueni. Tunc enim hiems transit
 imberabit & recessit. flores apparuerunt in terra tempus potationis aduenit.
 Uox turturis audita est in terra nostra. ficus protulit grossos suos. uineae flo-
 rentes dederunt odorem. Quibus salicis uerbis praeterito profuturo uentis
 tempore. ecclesiam ad amorem uerni temporis id est futurae innouationis
 inuitare cognoscitur sermo diuinus. quidem enim per hiemem uel imbrem.
 uis tempus mortalitatis designat. Bene autem post haec subdit. flores appa-
 ruerunt in terra tempus potationis aduenit. uox turturis audita est in terra
 nostra. ficus protulit grossos suos. uineae florentes dederunt odorem. Quibus
 proculdubio. similitudinibus ut supra dictum est. tempus futurae resurrec-
 tionis significari uidetur. Flores enim in terra apparuerunt. quia uidelicet
 resurgentium electorum corpora & alba post uetustatem & odorifica post
 corruptionis putredinem apparent. tempus potationis aduenit. sub audis
 separandi malos a bonis. quando uitalia sarmenta in igne proicientur. Uox
 turturis audita est in terra nostra tamquam diceret. ueni & homo. quando hi-
 quum monumentis sunt. audient uocem filii dei & procedent. Ille enim sin-
 gulariter turtur uocatur. de quo per psalmistam dicitur. passer in uentis

sibi domum. & tunc turridum ubi reponat pullos suos. Cuius salicis uox sicut flores iuste
in terra tunc pus que potationis iuncae. sic uox nunc poris figuratiter beatitudinem
futuræ resurrectionis designat. Uel certe uox turris in terra uidetur. cum electo
ram ecclesia. apparet noua in corruptionis æstate. noua exultationis cantu
noua laudis uocem emittat. ficus protulit grossos suos qui a huiusmodi in trasiu
fidei quasi sub regimine corticis latent. ut perfecti fructus ecclesie subsequens appa
reat. tanquam acer uel ficus illius indicatur. binæ mox a soliditate eiusdem ecclesie
casuri foris apparent. Uineæ flores dederunt odorem. quia electi quique fructus
diuinæ remunerationis quos in æternum habituri sunt. In ipsa carnis resurrectione
75. tam quæ in floribus ostendunt odorem. sequitur. Et dicit mihi. Scribe. quia hæc uerba
76. fidelissima sunt & uera & dixit mihi. factum est. quis dicit mihi. Cui dicit in si eccle
siae. Sciendum uero quia hoc est. hanc uocem audire quod est uerba uis cordis carnalibus.
eadem scribere. cum enim per internam gratiam desiderium nobis futuræ resurrec
tionis infunditur. ipsa nobis aspiratio & uox fit & stilus. hanc enim uocem cordis
aureos percipimus hanc stilum ipsi se nos exaramus cum de prædicta resurrectio
nis gloria eiusdem ipsi se promissa audientes fidei ad sensum præbemus ac ne qua quæ
de eius promissionibus dubitamus. & notandum quod non ait scribæ quia hæc uerba
fidelissima sunt. aut ceteris fideliora sed ut scribæ quia hæc uerba fidelissima sunt
Ac si diceret. Eo uiciorum memoria arctius debent imprimi quæ locuntur. Quoniam
uerborum diuini com paruitur. sed uiciorum præcellere uidentur. & reuera dignum erit
ut uerba fidelissima uocarentur quæ de tota fidei summa de tota spei fiducia loque
rentur. Qui autem de carnis resurrectione dubitant. ad beatum iob recurrant
& quid de hac senserit subtiliter attendat. At enim. Credo quia redemptor meus
uiuat. & nouissima die de terra resurrecturus sim. & in carne mea uidebo dñm saluato
rem meum. quæ uisus sum ego ipse & oculi mei conspexitur sunt & non alius. quibus
dubitantibus prout diuina gratia possent dedit argumentis fidei ac diuersis scrip
turarum testimonis obuiarunt. nisi & beatæ memoriæ gregorium antenos
excellentiissime hoc ipsum fecisse inueniremus. & hoc opere iam ad finem prope
rante tanto onere citius nos exonerari quaereremus. Qui uult ergo in de pleni
us satisfieri ad prædictum egregium tractatorem recurrat. nobis autem hoc loco
ad confirmandam rei ueritatem. sufficit illud quod sequitur. & dixit mihi
factum est quod dominus credi magis oportet quam exponi. præsertim cum
sic dicat. factum esse de præterito ut dubitare quem quoniam non sinat de futuro.
Soletenim diuina scriptura ea quæ indubitanter fieri uoluit uentura tanquam
iam facta narrare. ut est illud. foderunt manus meas & pedes meos. & diu

extiterunt omnia ossimeti. & alia innumera huiusmodi. Nam & hoc quod in nobis futurum est
 in praesentia dei factum est. Ut autem plenius debeat salignem de his quae dicta sunt
 a fidelium cordibus remoueret quis esset. quista per angelum sic locutus subiecit & ait.

70 Ego sum. A. & C. V. initium & finis. Quod uidelicet nomen suum hoc a tertio dei filius
 71 per angelum in hac apocalypsi inculcat. quatenus per hoc factum duobus quaedam
 in sinu est. Unum scilicet per quod intellegamus neq. ad angelum proprie. neq. ad
 iohannem proprie pertinere quae in hac reuelatione narrantur. Quasi sicut
 angelus ex alterius persona loquitur sic iohannes alterius gerit uuloquitur.

Aliud uero. quo scire possumus ipsum esse. & deum ante tempora. & hominem in fi-
 ne saeculorum. Quod autem sub iungitur. Initium & finis. repetitio sermonis esse
 uidetur. Initium quippe dicitur eo quod ab illo omnis creatura quae facta est. in tem-
 pore principium sumpsisse docetur. Unde scriptum est. In principio erat uerbum
 & uerbum erat apud deum & deus erat uerbum. hoc erat in principio apud deum. omnia per
 ipsum facta sunt. & sine ipso factum est nihil. Hinc enim longe superius in hac apoca-
 lypti angelica uoce ad iohannem dicitur. Haec dicit amen testis fidelis qui est prin-
 cipium creaturae dei. sub audis. principium non quo ab alio ipsum cepit. sed quo
 ab ipso cuncta processerint. finis autem dicitur. eo quod cuncta consumet. atque
 concludat. unde & per paulum dicitur. Christus finis legis ad iustitiam omni credenti

72 quiq. beata ac desideranda uoce subiungit dicens. Ego sitientibus dabo de fonte aquae
 uitae gratis. De hoc fonte in uocatur nunc credentes in uia quem uincantibus ubertim
 hauriendum prebet in patria. Neq. per peregrini in hac eremo siti deficiant
 conpluuntur stillarum guttas ut caues quandoq. effecti ex torrente deliciarum
 di debrionatur. utrumq. autem gratis qui gratia dicitur apostolus uita aeterna

Ad hunc fontem sitientes uocabat idem fons diceret. Quis sitit ueniat ad me & bi-
 bat. & qui credit in me sicut dicit scriptura fluminis de uentre eius fluent aquae uitae.
 & quis est iste fons uitae. nisi beata atq. inseparabilis trinitas. quae est unus uerus de-
 pater enim fons. filius fons. sps scs fons. sed tamen non tres fontes. sed unus est
 fons. De hoc fonte illi potari narrantur. de quibus per psalmistam dicitur.

In ebria buntur ab ubertate domus tuae. & torrente uoluptatis tuae potabis eos.
 Quia apud te est fons uitae. & in lumine tuo uidebimus lumen. Huius fontis aqua
 sedaturum esse. suus idem fons uitae re promittit dicens. qui biberit ex aqua
 quam ego dabo ei non sitit & in aeternum sed aqua quam ego dabo ei fiet in eo fons
 aquae salientis in uitam aeternam. & notandum quod non alius sed sitientibus
 iste fons potandus re promittitur. illis scilicet de quibus dicitur. Beati qui
 esuriunt & sitiunt iustitiam quoniam ipsi saturabuntur. quibus etiam per esuriam

† Ad hunc fontem non peruenit nisi qui uoluptates mundi haurire desistit.

prophetam dicitur. Omnes sitientes uenite ad aquas. Ad hunc fontem non peruenit nisi qui in anxietate quaerit. uideamus autem quo actu ad hunc fontem electi anhelant. Primum denique. Sicut ceruus desiderat ad fontem aquarum. ita desiderat anima mea ad deum. Stetit anima mea ad deum uiuam. quod diuinitatem et parebo antefaciendi. et rursum. Dominus deus meus ad deum uigilabo. Stetit in terra anima mea quia multipliciter de carnis. Ad hunc fontem in eo lenabilissimas in dorso effugatus pertingere quaerebat puerulus cum diceret. cupio dissolui et cum christo esse multo autem melius. O si nunc displiceret aqua cupiditatis. O si nunc carnalibus fastidio esset aqua uoluptatis uisitari possit aqua uitae quae dabitur gratis. quae sic debeat sitientes ut et pleniter faciat. et si uisum amplius ad bibendum prouocet. ut si sitim auferat et bibendi desiderium non tollat. De quibus melius ut cum quod aliquid cogitare quam dicere ualemus. sequitur. Qui uicerit possibit haec et erit illi. et ipse erit mihi filius. O ineffabilis pietatis affectus. O inestimabilis in dorso caritatis. Superius namque dixerat ecce tabernaculum dico hominibus et habitabit cum eis. et ipsi populus eius erunt et ipsi sedent cum eis et ad deum. Nunc autem. ut qui uicerit possibit haec et erit illi et ipse erit mihi filius. quid amplius debuit aut potuit promittere. Sed ipsum promissa in premium dari possidendum separatim ad optatas existere. atque hereditatem cum illis diuidere. Illam enim generationem in eum dicitur describi de qua per euangelium iohannis dicitur. Quot quot uocauerunt eum dedit eis potestatem filios de fieri. his qui credunt in nomine eius. qui non ex sanguinibus. neque ex uoluntate carnis. neque ex uoluntate uiri sed ex deo nascuntur. hinc paulus ad galatas loquitur dicens. Si ergo uos christi. ergo semen abraham estis secundum promissionem heredes. et post pauca. Quia estis autem filii dei. misit deus spiritum filium in corda nostra clamantem abba pater. Itaque uos non estis serui sed filii. quod si filii. et heredes per deum atque post paululum. Nos uicem fratris secundum isaac promissionis filii sumus. hinc ad corinthios loquens testimonio scripturae usus est dicens. Uos estis templum dei uiuissimi cuius dicit deus quoniam in habitabo in illis et inambulabo. et erunt illorum dei. et ipsi erunt mihi populus. propter quod dicit deus deus corinthios et separatim iudicat deus et in mundum necem gerit et legem accipiamus et erunt uobis in patrem. Quos eritis mihi in filios et filias dicit deus omnipotens. Et quidem in hac peregrinatione in hoc cherecho interim huc spes saluificata sum. sed iam per spem peruenimus ad rem. ipsi deus electi aeternae beatitudinis premium quod ab eo possessi possideant in aeternum. Unde et iohannes in epistola sua dicit. Quia nunc filii dei sumus. In non dum apparuit quod erimus. Sumus autem quoniam cum apparuerit similes ei erimus quoniam uidebimus eum sicut est.

Quis autem ab hac filiorum dignitate ab hac hereditate sorte indigna et q. extranei sequens
 uersus delecta dicens. Timidis autem & incredulis & execratis & homicidis & fornicatoribus.
 & ueneficis & idolatris & omnibus mendacibus parvillorum et insignis uide dignus & sul-
 phure quod est mors secunda. & quos hoc loco alios timidos intellegere debemus nisi autem eos
 qui per persecutionis tempore metuunt uel ad fidem non accedunt uel a fide recedunt.
 autem eos qui in pace ecclesiastica si uel in lignorum spiritu uel in uerborum hominum terro-
 ribus fracta seu deum sublato carnalis nec timore aeterna quidem supplicia pauescunt.
 & tamen bonum operari irrefugunt. Sed in his hominum diuersis qualitatibus duo
 tantum inueniuntur generata moris. Si uenit per persecutionis tempore quilibet uel ad
 fidem accedere territus non audeat uel a fide recedat seu in pace ecclesiastica terrore
 cuiuslibet bonum operari pauescat. unius generis amor esse uideatur. Restat autem
 aliud amoris genus. quod quidem reprobos in pace ecclesiae constitutos de poenis secu-
 turis terret. sed eos ad bene operandum incitare non ualet. De illis nam q. dicitur. illic tre-
 pidauerunt timore. ubi uenerat timor. Quo contra ad electos sermo dirigitur. Dico
 uobis amici mei ne timeamini ab his qui occidunt & posthabeo non habent quod faci-
 ant. Ostendam autem uobis quomodo timeatis. timete eum qui postquam occiderit. habet
 potestatem mittere in gehennam. Bene uicem cuiuslibet istius generis timido sententia
 illa salomonis aptatur quae dicitur. qui obseruat uentum non seminat. & qui consi-
 derat nubes numquam metet. Quid enim per uentum nisi malignorum spiritu uel
 temptatio exprimitur. & quid per nubes quae mouentur uento nisi aduersita-
 tes prauorum hominum designantur. uentis uidelicet impelluntur nubes quia
 in mundorum spiritu uel afflatu prauis excitantur homines. Qui ergo obseruat
 uentum non seminat. & qui considerat nubes numquam metet. quia quis quis
 temptationes malignorum spiritu uel. quis quis per persecutiones prauorum hominum
 metuit neq. nunquam boni operis seminat. neq. tunc manipulos scilicet retribu-
 tionis facit. Quo contra de constantibus uentum ac nubes non obseruantibus sed
 imbres & frigus tempore saeculis sustinent dicitur. Cum ibant & flebant. mit-
 tentes semina sua. uenientes autem ueniunt in exultatione tollentes manipulos
 suos. De his uicem qui aeterna quidem supplicia per uescunt sed tamen malum
 operari non desistunt. recte per quemdam sapientem dicitur. Cum sit timida ne-
 quitia dicitur testimonium condemnationis. Ac si diceretur. Reprobi qui libet dum
 & poenas perpetuam pro his qui operantur. pauent & tamen pauentes nequiter
 operari non desistunt. ipsi suae conscientiae testes existunt. quia quamuis timore eos
 excruciet. non tamen ab aeterna condemnatione liberos reddit. Quo contra
 cum sit electorium cogitatio exconsiderata poena reproborum timida dat

etiam in salutem. quia quomagus futura mala praesentia eo amplius ad meliora operanda
conualescat. Percurrit autem consequenter ceteros diuersorum auctores uitiorum & dicit.
& incredulis & execratis & homicidis & fornicatoribus & ueneficis & idolatriis & omnibus
mendacibus. Incredulos scilicet & uocans siue per eos infideles seu falsos christianos. qui con
fidentur se nosse deum faciat autem negant. Execratos autem iudeos atque hereticos. homi
cidas uero siue qui materiali gladio ut quolibet ingenio humana corpora trucidant. seu
quod dio frater non semet ipsos necant. Unde scriptum est. qui odit fratrem suum homicidam
fornicatore quoque siue qui per corpus nefandum illud opus exercent. seu qui spirita
liter ad fornicantur. Ueneficos & iam qui potestatem uisus docere exercent super mun
di amatores & ipsi saeculum uiuunt. Sed & idolatrias non alios quam cupidos atque au
ros uult intelligi qui in diuitiis prodo uidentur amare cum iam praemisera in cre
dulof. quia enim auaritia ad idolorum pertinet culturam. testatur paulus dicens.
Et auaritia quae est idolorum seruitus. Nominatos autem per ordinem singulorum
auctoribus uitiorum ad extremum intulit & omnibus mendacibus. Ubi cum dicit omnibus
aper te inquit non unum mendacium genus sed diuersa esse mendaciorum genera
quibus omnes ad aeterna supplicia tendunt. Ut enim reuerendae memoriae pater
augustinus docuit octo esse mendacium genera com probatur. de quibus nunc longissimum
est disputare non autem pigrum. Sed nec ulla necessitas cogit maxime cum nouerit
mus summo perire cauendum esse non quodlibet sed omne mendacium quamuis non
nam quam sit aliquod mendacium genus culpa leuoris. si quis quoniam praestando menti
atur. Scriptum quippe est. Quod mentitur occidit animam. & perdes eos qui
loquuntur mendacium. hoc quoque mendacium genus per se summo perire fugi
unt. ut nec uita cuiuslibet perireorum fallaciam defendatur. Nescias anone noc
ant dum praestare nituntur carnali uenae. quam quam hoc ipsum peccati genus
facillime credatur posse relaxari. Quod si consequente pia operatione solet
peccatum purgari. quanto magis illud facile abstergitur. quod mater bono peris
pitas ipsa comitatur. Quod quod factum fuisse in raab meretrice cognoscimus
quaenuntios israheliticae plebis pie mentiendo abscondit. Quae quod ad cogni
tionem unius dei pertinere. & in medio populieus deinceps habitare meruit.
Nonnulli uero ex obstetricum fallacia conantur asserere hoc mendacium genus
non esse peccatum. maxime quod illis mentientibus scriptum est. quia aedifica
uit eis dominus domos. Inquam magis reuoluntate cognoscatur. quid mendacium
culpa mereatur. Nam benignitatis earum merces quae eis in aeterna potuit uita
retribu pro amissa culpa mendacium. in terrena est reuoluntate conuersa
utin uita sua quam mentiendo tueri uolunt. ea quae fecerunt bona recipere.

& laborius quod expectarent mercedis suae premium non haberent. Nam & si subtiliter
 perpendatur. amor caritatis praesentis mentatae sunt non intentione mercedis. Quasi hoc
 pietatis affectu & non terrena cupiditate lucro fecissent. conuersione mentis ad deum
 si ab eis si aut ab meretricis & non terrena reuocentationis lucrum eis ad deum redditum
 in praesentis fuisse. scriptura facit fortasse declarare. Quod si forte ut quidam uolunt
 in bonum eis ipsa reuocentatio conuersa est. aliquod saluati futurae remunerationis
 bonum significans. tunc quia pro uisitatione paruulorum. aeterna illis de praeparauit
 rit habitacula. sciendum nobis est nequam in eis remunerationem esse fallaciam sed boni
 uolentiam benignitatem mentis non iniquitatem mentis. Ipsum quoque peccatum men-
 dacii deletum fuisse pietatis misericordia. non ad uitandum ludibris prosecutum.
 Sicut enim mirum absurdum quod non est. si alio primae tempore commissi ab eis opera
 nulla propter posteriora opera bona uiuificationem saluati paruulorum de uell &
 ignoscere. mirandum non est quod unum tempore in uocant ad utrumque conspicua
 onis. id est factum misericordiae. factum quoque fallaciae. & bonum remunerant & propter
 hoc bonum illud malum ignouit. Si enim peccata quae propter carnis concupiscentiam
 & non propter misericordiam sunt. propter posteriora tempora misericordiae
 dimittuntur. Cur non merito dimittantur. quae propter ipsam misericordiam
 committuntur. Grauius est enim peccatum quod in uno nocens. quam quod in
 mo subuenientis efficitur. Quam obrem si illud deletur. subsequente pietatis opere
 cur hoc quod est leuius non deletur. ipsa pietatis misericordia & praecedente ut
 peccati & comitante cum peccati. Utrum tamen aliud est dicere peccare non debui
 sed opera misericordiae faciam quibus deleam quod ante peccavi. atque aliud pec-
 care debeo quia non possum aliter misereri. Aliud est inquam dicere. quia iam
 peccauimus benefaciamus. & aliud est dicere peccemus ut bonum faciamus. Ibi di-
 camus faciamus bona. quia fecimus mala. hic autem. faciamus mala. ut ueni-
 ant bona. quam obrem ibi exhaerenda est sententia peccati. hic cauenda est
 doctrina peccati. Huc de mententibus. aegypti obstetricibus duos egregios
 tractatores. gregorium saluati atque augustinum sequens neutrum eorum
 reprehendens seductos quoque conlaudans. sub duplici intellectu prouocatum
 diuina gratia adiutus. stilo proprio sum prosecutus. arbitrio lectoris
 relinquens quem ex his duobus adsequendum. eligit sensum. Unum sane
 firmiter debemus retinere nullum mendacii genus in ultimum manere quod
 hic relaxationem non fuerit penitentiae. uel quolibet opere pietatis.

EXPLICIT LIBER NONVS

DE INEPTI LIB. DECIMVS.

Decimus nobis quod extremus ad exponendum huius operis remanet liber & quia in eo maxima quaeque sacramenta quae ad amorem patriae caelestis solent auditorum animos incitare enodanda sese nobis ingerunt. Liberi hunc studiosius ac remissius tractare. Discussis enim multo sudoris labore locis obscurioribus. ueluti quibusdam opacitatum umbris. spinarumque densitatibus ad operas angustasque uenerum semitis pertransitis. albescenter lilius uernantesq. rosif campis ingredimur. In quibus tanto amplius immorari libet. quanto & manu locutionis. decerpita non marcescentem uultus decorem sed perenniorem gloriae ostendunt candorem. Non transeuntem suauitatis odorem sed sine fine manentem demonstrant flagrantiam electorum. Ibi enim sponsa & uxor agriculorum regio decorata. ibi ciuitas aeterni regis omni lapidi pretioso constructa. in gelorum custodia munita auro purissimo ueroque per lucido strata habens portas ex margaritis ne cuius creationis templo ne cuius uisionis lumine indigens. quae totum plumillus & lux ipse est cuius habitatio ipsa ciuitas facta est. & a quo per gratiam in luminata est. Cuius platea flumen aquae non cuius comae sed uirtutis redundat. & ex utraque parte fluminis habens lignum uitae quod dudum uesci prohibita fuenat. post transitu gressione afferens fructus duodecim per menses duodecim. Ibi continua uisio uultus dei. & cetera quae nunc enumerare nimis longum est. Quae in tantum sunt pulchra. ut & iam iuxta lateram ipsos animos paruulorum ad amorem exciterent sui. Sed quia a uide ista tractare concupisamus longas moras iam in praefatione ipsi nobis facere non debemus. Igitur postquam iohannes ciuitatem sanctam hierusalem nouam a deo caelo descendente sicut sponsam ornatum uidisset dixit. quibusdam interpositis qualiter haec sibi uel a quo ostensa fuerit aperuit dicens. **E**uenit unus de septem angelis habentibus fialas plenas septem plagis nouissimis. & locutus est mecum dicens. Ueni & ostendam tibi sponsam uxorem magni. In septimo huius operis libro dixi semel memini septenario hoc angelorum numero. nihil aliud quam ecclesiam septiformis spiritus repletam in sanctis praedicatoribus designari. Nihil quod in eo iuxta lateram accipisse. sed omnium istius sacramentis deseruire. Septem enim angeli septem fialas habent. quae electorum ecclesia in sanctis praedicatoribus. In illustratione septiformis spiritus afflata euangelium regni & adnuntiat & possidet. Quod uidelicet euangelium pacis septem plagis nouissimis plenum esse memoratur. quia in hac nouissima seculi hora ad mans. omnes reprobos

75
76
77

dum non sinit uulnera. Iste autem angelus qui iohanni haec sacramenta ostendit. non solum
 a filio sed etiam a patre et spiritu sancto sicut circumstantia eiusdem reuelationis declarat missus
 hoc in loco per personam incarnati uerbi id est dñi ihu xp̄i tenet. & idcirco unus ex septem
 angelis habentibus filias plenas septem plagis nouissimus esse perhibetur. Unus
 scilicet ex septem angelis subauditur qui carnem suscepit ex nobis. & in qua excepto
 peccato similis factus est nobis. A postolo attestante quia. Eum qui modo dico quam
 angeli minoratus est. uidemus ihm per passionem mortis gloria & honore corona-
 tum. ut gratia di pro omnibus gustaret mortem. Decebat enim eum per quem omnia
 & propter quem omnia qui multos filios in gloriam adduxerit. auctorem salutis
 eorum per passionem consumari. Quorum scificat & qui sanctificantur ex uno
 omnes. propter quam causam non confunditur fratres eos uocare dicens. Nun-
 tiabo nomen tuum fratribus meis. in medio ecclesiae laudabere. Hinc post pau-
 lum dicit. Qui ergo pueri communicauerunt sanguini & carni. & isdem simili-
 ter participauit isdem. quiq. fidelibus de iudeis loquens quia xp̄i unus ex sep-
 tem angelis esset. ante quorum patrum memoriam faciens inuit dicens. Quorum
 adoptio est filiorum & gloria & testamenta & legislatio & obsequium & promissa
 quorum patres & ex quibus xp̄i secundum carnem quiescit super omnia dñr benedic-
 tus in secula. hinc iterum de eodem angelorum angelodicit. Qui factus est ex se-
 mine dauid secundum carnem qui praedestinatus est filius di in uirtute. Cur enī
 non uocetur unus ex septem angelis qui secundum carnem filius est ecclesiae. sicut
 scriptum est. mater sion di cit homo & homo factus est in ea & ipse fundauit eum.
 Altissimus. Cuius autem hoc in loco iohannes figuram gerit. nisi ut uindiximus
 electorum ecclesiae. Ac per hoc cum unus ex septem angelis ad iohannem uenit. xp̄i
 utiq. ad septem angelos uenit. quia hoc est iohannes quod idem septem angeli.
 Dicit ergo iohannes dicit immo in iohanne de xp̄o ecclesia dicit. Uenit unus
 de septem angelis. ac diceret. Quia ad illum reuertere nec noueramus. nec ua-
 lebamus. pietatis uisceribus tactus per id quod sompsit ex nobis. uenit ad nos.
 Sed & cotu die iste angelus ad iohannem uenit quia per internam aspirationē
 ecclesiam erudit. Potest autem sicut & superius uindictum est in uno ex sep-
 tem angelis praedicatorum ordo figurari. in iohanne uero. auditorum multi-
 tudo designari. Sed sciendum quia cum praedicatorum esset ad iudiciorū mentes
 loquendo ueniunt. xp̄i utiq. per eos uenit quod per eos loquitur. haec con-
 fidentia paulus dicit. An experimentum quaeritis eius qui in me loquitur
 xp̄i. Siue enim per internam aspirationis gratiam per semetipsum sine
 sonu uocis humana cor da nunc inlustret siue per suos praedicatores

ionum mentes uerbo fidei tangat. ipse cer te uenit quid dixit. Si quis diligite me sermone
meum seruabit & pater meus diliget eum & ad eum ueniet & mansionem
apud eum faciemus. Quia uero auctor huius reuelationis hanc sponsam uel hanc ciuita
tem iam in praecedentibus de caelo descendentem uidisse dixerat. sed nec quo of
fendente nec uiderat pleniter dixerat. Idcirco & unum ex septem angelis ad se
uenisse sinuat. & eadem quae uiderat recapitulando laudat. Sed quaer
endum cur septem angelorum scribit plenas septem plagas nouissimis nunc in
troducit. cum eas superius iam effusas narrauerit. Sicut enim illis quae supra per
hibuit. effusas nunc etiam plenas. mirandum ualde quomodo mundo siluerit
inrogatas. Nisi forte innocente quodam per te datur. intellegi quia hinc se sim
uoluit perstringere quod deum laesus nouerit degressisse. Ut scilicet & nec ma
lorum omittat & in mentionem quae ex angelorum scribit. id est ex praedictio
ne ecclesiae deficiat. & in intentionem suam ad bonum in ecclesiae suaua diri
geret. Quid autem siue per se uel ipsum interius si ne sonouocis seu per se o
peditores exterioris uerborum strepitu angelus iohanni id est xpi ecclesiae
dicat audiamus. *Attendem. Ueni & ostendam tibi sponsam uxorem agni.*
Ac si dixeris. Credulitas patribus ad fidei cognitionem accede. & tunc spu
sco repleta cognosces. quanta tibi sit diuini muneris dignitas. conlata. ut sponsa
illius & uxor uoceris. cuius nec seruadignae esse mereberis. Unde & sequitur.
Et sustulit me in spiritu in montem magnum & altum. & ostendit mihi ciuitate
scam hierusalom descendentem de caelo ad o. habentem claritatem di. In qua
omnibus in spiritu iohannem fuisse. quando haec omnia angelo narrante qui
per sonam dñi prodit pensatione sacramenti gerebat. uel audire. uel uidere
meruit. Sed sciendum quia illa quae narrat nequaquam speculariter ex sua
sed generaliter ex persona ecclesiae profert in sua. Quae spiritu sco afflata
cotidie ab angelo in montem ducitur. ut caelestem hierusalom de caelo descen
dentem contempletur. & quis iste mons est. nisi ille de quo scriptum est
erit in nouissimis diebus praeparatus mons domus dñi in uertice montium.
Domus enim dñi israeliticus populus fuit. Mons ita q̄ domus dñi ille appel
latus est qui in israeliticis populo sci qui mentes iure uocarentur. quia per uitae
meritum caelestia propinqua uerunt. De quibus alibi dicitur. Suscipiant
montes pacem populo tuo & colles iustitiam. Sed in ornatus unigenitus
his montibus aequalis non fuit. quia naturam & uitam meritorum omnium
ex sua diuinitate nascendit. Unde & recte mons super uerticem montium dicitur.
quia excelsus ex diuinitate sua inuenitur est. Quia in super cacumina scoe.

in uertice dicitur. factum in eodem populo.

Ut qui cum iam in dō proficerant. eius uestigia uix potuissent tangere ex ueritate
 cogitationis. Unde & unus horum montium dicit. Veni & fortior me post me. cuius
 non sum dignus corrigam calceamenta soluere. qui ergo per prophetam mons su-
 per ueritatem montium. ipse per iohannem mons magnus & altus uocatur. super
 quem aedificanda ecclesia in eodem iohanne ab angelo id est ab incarnato dī filio
 ducitur. Ipse enim angelus ipse & mons uere uocatur. Quamobrem cum angelus
 iohannem in montem magnum & altum ducit. Xp̄s ecclesiam suam per semet ipsum
 construendam adducit. Recte enim dñs per angelum signatur & montem. qui
 & ipse nouus nuntius ecclesiae apparet ad caelestem patriam electorū inuitat.
 & ipse eandem electorū ecclesiam portat & portando ad caelestis subleuat.
 Quiq; in scō euangelio loquitur dicens. Qui intrat per ostium. pastor est ouium.
 & puulo post. egestum ostium. Atq; iterum. Ego sum pastor bonus. Signatur ipse
 pastor ipse ostium & intrat pastor per ostium. cur non hoc in loco & ipse mons.
 & ipse angelus intellegatur. qui iohannem id est ecclesiam adducit in montem.
 Sed iam quod aedificium ciuitatis super hunc montem ostendatur uideamus. At
 enim. Ostendit mihi ciuitatem sc̄m hierusalem descendentem de caelo ad dō. ha-
 bentem diuinitatem dī. Ipsa uero est de qua uinculo dñs dicit. Non potest
 ciuitas abscondi supra montem posita. ecclesia uidelicet electorū super xp̄m
 stabilita. ipsa uero est quae in iohanne supra montem adducta est. De qua etiam
 per psalmistam dicitur. Hierusalem quae aedificatur. ut ciuitas. Quia enim
 illa uero est uero uisio ex scōrum ciuium congregatione constructa. hierusa-
 lem caelestis ut ciuitas aedificatur. Quae scilicet in hac peregrinationis terra
 dum flagellis percutitur. dum tribulationibus tunditur eius lapides cotidie
 quadrantur. & ipsa ciuitas scilicet sc̄a ecclesia quaerens regnum est in caelo
 adhuc laborat in terra. & quamquam deposita carnis corruptione illic cotidie
 aedificanda ducitur ubi fundamentum eius est. id est in caelo habet tamen hic
 in scōrum moribus magnum uim aedificiū suū. Nam & quaedam sic de illa
 narratur. ut & ad praesens tempus & ad futurum simul pertineant. Quatenus
 quod hic aedificatur in scō moribus. illic appareat in praemiorum emunerationis.
 Cuius ciues in hac adhuc uita de gentes sc̄is operibus super xp̄m aedificari con-
 spiciunt. affatur petrus apostolus. & uos tamquam lapides uui super aedi-
 ficamini in domos spirituales. Quibus & iam paulus dicit. Oī agri cultura estis
 dī aedificatio estis. sciendum uero quae sicut in aedificatio materiali lapis lapi-
 dem portat quia lapis super lapidem ponitur. & qui portat alterū & por-
 tatur ab altero. sic in sc̄a ecclesia unus quisq; & portat alterū & portat ab altero.

De ciuitate
hier.

Nam iustissimi se proximi tolerant. ut per eos aedificum civitas surgat. hinc enim
paulus in monacho dicens. Inuicem onera uestra portate. & sic adimplebitis legem christi.
Cuius legis uirtutem denuntians ait. plenitudo legis caritas. Soli autem lapides
qui in summitate atque extremitate fabricae ponuntur. ipsi quidem portantur
ab aliis sed alios nequaquam portant. Quia & hi qui in fine ecclesiae id est in ex-
tremitate mundi nascuntur sunt. tolerantur quidem a maioribus ut eorum
mores ad bona merita componantur. Sed cum non eos secuntur qui per illos pro-
ficiant. nullos super se fidelis fabricae lapides portant. Nunc itaque alii por-
tantur a nobis. nos uero portat sumus ab aliis. Omne autem pondus fabricae fun-
damentum portat. quia mores simul omnium redemptor noster tolerat. de quo
per paulum dicitur. fundamentum aliud nemo potest ponere praeter id quod
positum est quod est christus inus. Portat fundamentum lapides. & a lapidibus
non portantur. quia redemptor noster malum non tolerat. sed in ipso malum
non fuit. quod tolerari debuisset. quia per prophetiae uocem de peruersis
adhuc uiuentibus dicit. labor uisus sustinens. Non autem sustinendo dominus labo-
rat. cuius diuinitatis omnipotentiam nulla fatigatio contingit. sed uerbis
humanis loquens ipsi suam carnis patientiam laborem uocat. & notan-
dum quod ista ciuitas prius in iohanne super montem ducitur. & sic de caelo
descendere uidetur. Quia uidelicet electorum ecclesia prius uerticem
fidei ascendit. & sic de caelo gratia per lauacrum regenerationis in nouati-
uis operibus super ipsum montem in aedificum spirituale consurgit.
Quia uidelicet non suam sed claritatem dei habere dicitur. quia omne datum
optimum & omne donum perfectum desursum est descendens sicut lumen.
Nam & si apostolus dicit. Uos estis lux mundi. tamen per hoc dicitur
quia a lumine non in lumine sed in lumine debet intellegi. ipse alibi ait.
Ego sum lux mundi. qui sequitur me non ambulat in tenebris. sed habebit
lumen uitae. & iterum. Quam diu sum in mundo. lux sum mundi. unde
& iohannes euangelista ab inluminate luce uolens in luminatum discer-
nere lucem. ait de iohanne baptista. Non erat ille lux sed dicitur testimonium
perhiberet de lumine. ut omnes crederent per illum. Erat lux uera
quae inluminat omnem hominem uenientem in hunc mundum. hinc ipsa
lux inluminans de inluminate lumine. id est de eo dem iohanne baptista dicit.
ille erat lucerna ardens & lucens sub iudis. lucens innocens non in die. In te-
nebris radians non in sole. sequitur. Lumen eius simile lapidi pretio-
so tamquam lapidis hyaspidis sicut cristallum. In quibus uerbis

ualde quaerendum est cum lapis hyaspis uiridis specie quomodo possit
 com parari christillo. quod aqua mundissima relucet. auream sint
 Alulapides pretiosiores quam iaspis. quur lumendi quod est precipu
 bonum ciuitatis hierusalem huic lapidi com paratur. Neq. enim a magna
 uacant misterio. quae uix taliteram ita sibi suis diuersitatibus contra dicunt.
 Sed sciendum nobis est quia quanto in spiritali intellectu istae similitudines con
 cordari uidentur. quanto in superficiali litterae ipsius suis qualitatibus discre
 pari. Tanto q. pretiosiores esse in significatione. quanto sunt uuliores in de
 scriptione. Ipse enim internae contemplationis lux quia uisionem suam du
 electos inlustrat aeternae uiriditatis pabulo uiridit. recte per iaspidem
 uiridis specie lapidem designatur. De hac uiriditate per ennelucas dñs in eu
 geli dicit. Per me si quis introierit saluabitur. & ingredietur & egre
 dietur & pascua inueniet. Ingre dietur scilicet ad fidem. egredietur uero
 ad speciem. Pascua autem inueniet in aeterna contemplatione. In his u
 rentibus locis ecclesiam per mentis desiderium habitare con
 spexerat eius sponsus quincanticis canticorum loquebat
 Quis habitas in hortis amici auscultant. fac me audire uocem
 in hortis enim scie ecclesia. In hortis una quaeq. anima habitat. quae iam uir
 ditate spei est repleta. Quae ergo in hortis habitat. oportet ut spon sus uum
 uocem suam audire faciat. Id est canticum bonae praedicationis emittat.
 in quibus delectetur quem desiderat. Quia amici auscultant uidelicet omnes electi
 qui uero ad celestem patriam reuerti uolunt. uerba uitae audire desiderant. Ista
 enim uiriditatis pascua in desiderio per seculum uiri mentis desiderio conspi
 ciunt. & quae temporalia uicinia quasi uentura despiciunt. eo internae uiri
 ditatis pabulo suginantur. Unde & de uino quoq. scorum sub figura onagri
 benedicitur. circumspicit montes pascuae suae. Montes enim pascuae se
 alae contemplationis internae refectionis. De quo post paululum subdit.
 Uirentia quaeq. perquirat. Uirentia quae sunt omnia quae temporaliter
 condita uenturo sine uo condita uenturo praesentis. quasi aestiuo sole siccant.
 Uirentia autem uocata sunt quae nullatenus temporalitate marcescant. Hinc
 ergo onagro uirentia perquirere est. scō unicuiq. uero dispecat rebus
 transitorius in aeternam mensuram desiderare. hinc per isaiam prophe
 tam scie ecclesiae dñs repromittit dicens. Pona in iaspidem propugnacula
 na culatua. Omnipotens enim dñs scie ecclesiae propugnacula iaspide
 qui lapis ut supra uindiximus ex uirenti specie consistit posuit.

o
N
A

7
r

Quia praedicatorum illius mentes vterque uiriditatis amore solidauit. ut tran-
sitoria cuncta despiciant. Nihil in hoc mundo quod sine clauditur appetunt.
cuncta eius gaudia uelut arena contemnant. Sicca quippe spes est huius
saeculi quia omnia quae hic amantur cum festinatione marcescunt. Quo contra
primus pastor ecclesiae auditores suos ad patrem aeternae uiriditatis uocans de-
do loquitur dicens. Secundum magnam misericordiam suam regenerauit nos
in spem uiuam per resurrectionem ihu xpi ex mortuis in hereditatem in-
corruptibilem. Incontaminatam. Inmarcescibilem conseruat in uiculis.
Quia ergo uisio interinae pacis electos dum inlustrat aeternae uiriditatis pastu-
reficit. recte lumen di quosca inluminatur ciuitas lapidi rasi pidi quae ex uirenti
est specie com paratur. Quia uero premium beatorum in ipsa uisione conspicit
bene ipsa lux christallo assimilatur. Christallumenum ex aqua fieri probatur.
Quasi aqua christallum effecta in diuisione cernitur. dum premium ex aqua
et spiritu renatorum ipsa contemplatio efficitur. Quia quaeque fidei ac bonorum
operum remuneratio esse potest. electi in ipsa diuisione conspiciunt
immo ipsa uisio fidei ac bonorum operum merces efficitur. Unde
76. scrip- tum est. Erunt omnia in omnibus. sequitur. Et habebit
76. murum magnum et altum habens portas duodecim. Et in portis angelos
76. duodecim. Et nomina inscripta quae sunt nomina duodecim tribuum filiorum
israhel. Quantum ad speciem pertinere uidetur murus ecclesiae singula-
riter dominus est ihu xpi isaia attestante quae. In die illa cantabitur canticum
istud in terra iuda. Urbs fortitudinis nostrae sion. saluator ponetur in ea
murus et ante murale. quem et magnum legimus et excelsum. Nam de eo
scriptum est. Dominus in sion magnus et excelsus super omnes populos. quan-
tum uero ad genus ipsa ecclesia intellegitur in muro. quia cum de domino dictum
sit. fundamentum aliud nemo potest ponere praeter id quod positum est
quod est xpi ihu. Constat nimirum quia super ipsum idem murus ciuitatis
construitur. quodque in consequentibus duodecim fundamenta habere per-
hibetur. quae non omnia portantem quod absit credere sed ecclesiam
cum uno in domino fundamento portare uidetur. Paulo attestante qui
fidelibus loquitur dicens. Tu non es hospites et aduens. sed estis ciues
sanctorum et domestici dei super aedificati super fundamentum apostolorum
et prophetarum. ipso summo angulari lapidi christo ihu. In quo omnis aedi-
ficatio constructa crescit in templum sanctum in domino. In quo et uos coaedifica-
mini. In habitaculum dei in spiritu sancto. Quamquam et hi qui aedificium

ciuitatis cum dno portant. ipsum dnm portare uideantur in membris suis. Sed &
 si subtiliter consideramus sicut in uno fundamento uidelicet xpo duodecim funda-
 menta id est duodecim apostolos. sicut duodecim fundamentis omnes ecclesie
 suos rectores coniungi uidemus. Quia cum apostolus hoc quod praemisimus fide-
 libus dicit. Unnone estis hospites & aduene sed estis ciues scorum & domestici di-
 super aedificata super fundamentum apostolorum & prophetarum. quantum
 ad litteram noniam duodecim sed plura repperiuntur fundamenta. Siue
 ergo xps siue ecclesiamurus siue xps fundamentum siue apostoli atq; docto-
 res fundamenta omnia unum omnia per unum omnia constituit in uno. &
 hoc totum unus murus est. quia xps & ecclesia caput & membra non duo sed
 unum sunt corpus. Sed iam quae sint portae muri ciuitatis uideam. Ipsi enim
 designantur per portas. quia & per fundamenta. scilicet ecclesiae praedi-
 catores atq; pastores. Quia & ipse eandem ecclesiam regendo quasi super in po-
 situm sibi aedificium portant. & portando aditum regni caelestis eidem aper-
 unt. Quis quis enim nobis ianuam regni caelestis ore suo aperit. porta est.
 Quid autem per uigilos duodecim quis sint in portis duodecim. nisi minoris ordi-
 nis sacerdotes atq; pastorum adiutores siue in ueteri seu in nouo testamento
 designantur. Quia & si magna non ualent. tamen minora quae acceperunt
 fidei populo adnuntiare non desistunt. Labia enim sacerdotis custodient
 scientiam & legem exquirent de ore eius. quia angelus dni exercituum est.
 & notandum quod in portis nomina duodecim tribuum israhel scripta re-
 feruntur. Quod nequaquam solummodo de illo hebraico populo dictum fuisse
 credendum est. sed de omni ecclesia. quae & israhel id est uidens dnm recte
 uocatur. & in duodenario sacro numero pro eo quod in quattuor partibus
 mundi trinitatem quae dicitur unum trinitat dignae figuratur. Siue enim tres
 per quattuor siue quattuor per tria ducamus. ad duodenarium numerum
 peruenimus. Absit autem ut solus ille hebraicus populus sicut quibusdam
 placet. has portas in quibus duodecim nomina tribuum filiorum israhel
 scriptae narrantur. & non potius omnis ecclesia siue ex iudaico siue ex gen-
 tili populo habuisse & habere credatur. Cuius iuxta superiorem de fundamen-
 tis intellectum xps porta singularis est. quid dixit. Ego sum ostium per me
 si quis introierit saluabitur. & haec ciuitas duodecim portas habere perhi-
 betur. constat nimirum quia duodecim portae in una porta inueniuntur.
 Unde & psalmista dicit. Aperite mihi portas iustitiae. & ingressus meus. confitebor dno.
 haec porta dmi iusti introibunt per eam. Inquam ecclesia ex gentibus ueniens

scilicet praedicatoribus dicitur. Aditum fidei mihi pandite ut uestrae religionis lumen
terens. in unius di confessionis laude perseuerem. & ne forte hoc tantae gratiae
bonum illis tribuere uellet per quos ad hanc fidem intrauit. psalmista ilico sub
iecit & ait. Haec porta dñi iusti introibunt per eam. Consequens enim iuxta
litteram ratio fuerat ut cum dixisset aperire mihi portas iustitiae & ingressus
in eis confitebor dño subderet. haec porta dñi iusti introibunt per eam.
Sed cum prius plurali portas sibi aperiri postulat. ac deinde portas ingressus
singulari numero unam aperitam se uisite testatur per quam iustos in ciuita
tem intrare conspexit. patet procul dubio quia quis quis per illas ingre
ditur per unam quae principalis ac singularis est omnium. immo quae om
nibus una est ac singularis ingreditur. Quis quis enim per doctorum praedi
cationem aditum fidei ac regnicaelestis ingreditur. per xpm utiq. qui in
eis uerbum praedicationis conformat ingreditur. Uideamus autem qualiter
in portas nomina duodecim tribuum filiorum israhel scribantur. At enim.
una ex magnis & ipsa magna ecclesiae porta in transitibus per portas. E
pistola nostra uos estis scripta in cordibus nostris quiescitur & legitur
ab omnibus hominibus. manifestati qm epistola estis xpi ministrata a nobis
& scripta non a tramento sed spū diuini. Non in tabulis lapideis. sed in ta
bulis cordis carnalibus. Quod si quis quam in duodecim portas patriarchas
ac prophetas solum modo uult intellegi. in duodecim uero angelis illos sacer
dotes ac seniores quorum dispensatione ad uocatu illa gens mirabiliter
regebatur. omnino quia contrarium est renitimus. Si autem ita in eis
dem portas patriarchas atq. prophetas. in angelis uero similiter ita senio
res illos ac sacerdotes populi illius intellegat. ut consequenter apostolas
omnesq. ecclesiae doctores eis dem coniungat. & nos consentimus quia
nec aliter debemus. Num quidem qui ap patriarchas ac prophetas uen
turum xpm in eadem gente praedicauerunt. ideo ipsi soli portae huius
ciuitatis extiterunt. & non potius cum eis apostoli atq. omnes doctores qui
uniuersis gentibus ad fidem introitum praebuerunt. Sed sicut apos
toli atq. omnes scilicet doctores pariter cum patriarchis ac prophetis in du
odecim portas inueniuntur. sic nimirum patriarchas atq. prophetas
in duodecim apostolorum omniumq. scilicet praedicatorum funda
mentis repperiuntur. sequitur. Ab oriente portae tres. & ab aqu
lonae portae tres. & ab austro portae tres. & ab occasu portae tres.
Illum hoc loco duodenarium complectatur numerum qui in apostolis

simul a sedibus prouinciarum plenitudine nobis insinuatur sic peccatus: Quia ueteris
 ac noui testamenti populum certissime designare uidetur. domo autem quia ad apo-
 stolos ait. Cum sederit filius hominis in sedem iustitiae suae. sedebit & ius super duo-
 decim thronos iudicantes duodecim tribus israel. Constat enim apostolos non solum
 duodecim tribus israel iudicatos. sed ex carum cisione simul & praepotio ad uni-
 tos populos. Quia uidelicet duodecim uis numerus propter quatuor qualitates homi-
 num quibus nota trinitas a sanctis praedicatoribus aperitur in quatuor plagis
 caeli diuiditur. Habet enim electorum ciuitas ab oriente portas tres. siue scilicet
 in patriarchis ac prophetis qui gloriam trinitatis hebraico populo. Nunc aperte
 nunc per euangelia praedicauerunt. seu in apostolis qui ad euidentem trinitatis confes-
 sionem primitias iudeorum perduxerunt. Iure enim ille populus orientis uocatus
 est. de cuius carne ille natus est. qui sol iustitiae a propheta uocatus est. De quo etiam
 propheta uocatus sum dicitur. Uobis qui orientem dominus oritur sol iustitiae. habet
 autem ad aquilonem portas tres. quia scilicet ecclesiae praedictores non solum iuda-
 icum populum. uerum etiam gentilem ad cognitionem sanctae trinitatis perduxerunt.
 Sol enim per aquilonem gentilitatis figurari quaedam in perfidiae frigore
 torpuit. & in cuius corde illi regnauit. Quia testante propheta apud semet
 ipsum dixit. Pone in sedem meam ad aquilonem. Habet quoque ab austro por-
 tas tres. quae eandem trinitatis fidem quam primi ecclesiae praedictores. siue
 iudeis seu incredulis gentibus praedicauerunt. Nunc quoque per totum tempus
 ecclesiae quorum sol meridiana hora conscendit. id est fides ad colititudinis cul-
 men peruenit. ex eisdem praedictoribus alii per doctrinam sanctae exhortatio-
 nis generati. & cum fidelibus caritatis amore flammatis praedicare non desis-
 unt. Unde & in hac apocalypsi de sanctis animalibus uidelicet electis praedica-
 toribus dicitur. Requiem non habent die & nocte dicentia. Sanctus. Sanctus. Sanctus.
 dominus deus omnipotens. Requiem scilicet non habent. sub audis clamare non ces-
 sant. quod nos quoque & si impares totius mundi pensionis officio prouitalemus
 facere curamus. cum in uero in uia diuinitatis substantia tres esse personas
 praedicamus. & nec ipsum esse patrem qui est filius. aut spiritus sanctus. nec ipsum esse
 filium qui est pater. aut spiritus sanctus. nec ipsum esse spiritum sanctum qui est pater. aut filius.
 Cum tamen non aliud patrem aliud filium atque aliud spiritum sanctum asseramus. Sicut
 enim hanc trinitatem in personis discernimus. ita unitatem in natura detentis
 conuincimus. Quia nec patrem a filio & spiritum sanctum. nec filium a patre & spiritum sanctum
 nec spiritum sanctum a patre & filio separari posse praedicamus. Nam quia alius sit
 pater. alius filius. alius spiritus sanctus. scripturae nos auctoritas docet. neque enim

pater autem spiritus sanctus carnis suscepit pro nobis sed solus filius. Nec spiritus sanctus super ipsam mediam
 rem in adfluenta iordani sonuit sed solus pater. Nec pater in columbae specie super
 eum descendit sed spiritus sanctus. Cum enim hinc ad ripam iordani incarnati uerbum stare et
 hinc de nube paterna uox sonaret. hinc spiritus sanctus super eum in columbae specie descendit.
 Et tamen hinc in tali locutione oportet dicere. pater ratio non unam personam sed tres
 dominos esse. Et tamen in his tribus unum dominum esse. qui ad dominum dei uisus. ut scriptum est. in lege
 et in euangelio. deus unus est. De quibus nullius necessitas cogit inscribendo laborare
 quae uon totus mundus et credat et praedicat. Quaeque ita subtiliter et insignior
 apud necessarios nostris tractata atque discretasunt. ut si de his aliquid conscribere
 conemur. magis fastidium lectori quam amorem generemus. De quibus tamen tacere
 omnimodis nec audemus nec debemus. maxime cum in hac trinitatis confessione
 baptizemur. in hac unitatis fide saluemur. Unus quisque enim de hac dicit. prout
 uult. cuius memoria in demundo perire non potest. Quae quia usque ad finem saeculi
 ab ore fidelium et corde non recedit. recte hierusalem ciuitas electorum scilicet
 ecclesia. ab occasu portarum habet memoriam sanctorum uidelicet praedicatorum
 Quidam iudicam etiam perfidiam atque errorum gentium nouissima praedi
 catione ad trinitatis notitiam reducant. Quas tres portas esse uolunt. quibus
 ad uitam aeternam introeunt. Sequitur. Et murus ciuitatis habens funda
 menta duodecim et in ipsis duodecim nomina duodecim apostolorum agni. hoc
 loco murus ciuitatis non specialiter dominus sed generaliter totum corpus eius quod est
 ecclesia accipitur. quae super duodecim fundamenta id est super apostolorum
 prophetarum reliquorumque doctorum soliditatem consistit. cum sicut diximus
 unum sit singulare eius fundamentum id est christus. sicut scriptum est. fundamen
 tum aliud nemo potest ponere praeter id quod positum est. quod est christus ihesus.
 De quibus quia usque superius aliquid praediximus. libertamen adhuc superius
 inquirere quomodo possit haec ciuitas duodecim habere fundamenta. cum fun da
 mentum aliud nemo possit ponere praeter id quod positum est quod est christus ihesus.
 Et certe idem paulus qui haec dixit alibi fidelibus ait. Jam non estis hos puer
 et ad uentem. sed estis ciues sanctorum et domesticum super aedificati super fun damen
 tum apostolorum et prophetarum. Si enim fundamentum aliud nemo potest
 ponere praeter id quod positum est quod est christus ihesus. Quomodo tubetate paulo
 ecclesiam dei super fundamentum apostolorum et prophetarum aedificari nisi quia in uno fundamento duodecim repperiuntur fundamenta
 ut uidelicet sicut est christus rex regionis et dominus dominantium pastorque pastorum
 sic uocetur fundamentum fundamentorum. Unde et idem paulus cum apostolo

.7c
 .7c

& prophetas fundamenta uocasti & statim cui inhaerent. subiecto & lat. Ipso summo
 angulari lapide xpo ihu. in quo omnis aedificatio constructa crescit in templum scilicet
 in dno. Sic etiam apostoli in xpo lux esse meruerunt. ipso eis dicente. Vos estis
 lux mundi. cum tamen secundum euangelicam doctrinam. solus xps sit lux uera
 quae inluminat omnem hominem uenientem in hunc mundum. Xps itaq; lu-
 men inluminans. illi autem lumen inluminatum; Jacobus deniq; apostolus de dno
 dicit; Uoluntariae genuit nos uerbo ueritatis. uel sicut in uicium aliquod creaturae
 eius; Securus tamen apostolus. plebem di alloquitur dicens. In xpo ihu per euan-
 gelium ego uos genui. generat itaq; dicit per adoptionem gratiae. generat paulus
 in xpo uel sacramenti administratione. uel praedicatione doctrinae. Memor-
 tamen diuinae ammonitionis quid dicitur. & patrem nolite uobis uocare super
 terram. Unus est enim pater uester qui in caelis est; Et os quos in xpo ihu genera-
 uerit alibi alloquitur dicens; Nunquid paulus pro uobis crucifixus est. aut in
 nomine patris & filii & spiritus sancti. & rursum; Quid in quod est paulus. quid uero apol-
 lo. ministris uel uel credidistis. Quatenus per hoc dictum omnem fidei intentio-
 nem. atq; spem ab hominibus suspendens in dno salubri doctrina defigeret. huc
 diuini sensus psalmus concinat dicens. Leua uoculos meos ad montes. unde uo-
 cat & auxilium mihi; Montes scilicet apostolos uocant. atq; prophetas. quos
 sol iustitiae xps principaliter radiauit. & in montibus fiducia collocanda
 putaretur. protinus in uultu dicens; Auxilium meum a dno. qui fecit caelum & terram.
 Sic sic nimirum. sic & in hoc loco ut supra meminimus. fundamenta scilicet docto-
 res in uno tamen fundamento xpo ihu uocatos debemus agnoscere. ut sint illi
 fundamenta. ipse autem fundamentum fundamentorum; Ad hoc enim per-
 tinet quod etiam nominatis fundamentis agni nomen non siluit sed ait. &
 in ipsis duodecim nominibus apostolorum agni; Notandum uero quod
 in fundamentis. apostolorum nomina esse dicuntur. Quia uidelicet quis quis
 tempore apostolicae praedicationis doctrina. ac uita merito animarum
 regimen suscipit. locum apostolorum tenet; Quorum enim doctrinam & uicium
 imitatur. cum ipsis; immo in ipsis fundamentum ecclesiae esse uidetur. Sicut
 enim in duodecimario sedium numero. cum apostolis in uicium uel praedicatorib.
 scilicet ecclesiae ad iudicandum sedet. sic in duodecim fundamentis. uidelicet eisdem scilicet
 apostolis; sequenti ordinis scilicet praedicatorum fundamenta habet. uel certe
 idcirco in duodecim fundamentis. duodecim apostolorum nomina esse
 perhibentur. ut quae sint eadem fundamenta ipsa in nominum inscriptione
 simpliciter ostendantur; Sed ecce cum de ecclesiae fundamentis loquimur.

5 quaestio animum pulsit quid sibi uelit quod psalmista de eiusdem ecclesiae fun-
5 damentis dicit fundamenta eius in montibus sanctis, Nam quidem non fuerunt
montes idem apostoli suscipientes pacem populo de quo portandum suscep-
erunt aedificium ecclesiae aedi. Sed haec quaestio citius soluitur. si supra memi-
nimus non solum apostoli uerum etiam prophetae intelleguntur in montibus
sanctis. Super quos noui testamenta doctores fundamenta ecclesiae ponuntur.
quia eorum doctrina ad portandum ecclesiae aedificium mununtur. tunc
scilicet fundamenta super fundamenta quia ipsi montes fundamenta eo-
nos cunctur, Uel certe in montibus sanctis haec fundamenta ponuntur. qui in ex-
celsis terrae uiuentium locis id est in caelestibus ubi et fundamentum fun-
damentorum secundum carnem conscendit ubi et ipsius beatissimae ciuitatis lapi-
des super fundamentum ponendi quadrata perueniunt, In ipso spiritali
aedificio praedicatorum sanctam quam firmiores ac praeniosiores lapides co-
aptantur. Non quoniam in portando aliquid laboris pondus sustineant. sed
quo nulli beata remuneratione ipsius pondus laboris praemia uel existat
felicitas, sequitur, Et quilo quebatur mecum habebat mensuram arundi-
7. neam auream ut metiretur ciuitatem. et portas eius et murum eius, Superius
7. sibi iohannes dicit arundine in datam. non uero angelum qui illo quebatur
auream habere dicitur habundinem, et iohanni quidem dicitur, surge et mo-
tare templum dei et adorare in eo, De angelis uero idem iohannes dicit,
habet mensuram arundineam auream ut metiretur ciuitatem et portas eius
et murum eius, Quid dignum est quod et iohannes et angelus spiritalis ciuitatis
aedificium mensura arundineae metantur. et quis hoc loco per angelum
ciuitatem metientem intellegitur. nisi ille qui omnia sicut scriptum est in nu-
mero et mensura et pondere dei posuit dicit uidelicet ihesus christus. ipse enim est
sapiens ad arundinem ad finem usque ad finem fortiter. et disponens omnia suaviter,
Et reuera illi soli principaliter metire ciuitatem conuenit. qui hanc aedifi-
cauit, cur ergo et iohannes aedificium eiusdem ciuitatis metatur. nisi quia
per iohannem atque in iohanne idem angelus metatur, cuius autem figura
illo in loco gessit iohannes nisi doctorum praedicatorum. in non in iohanne. an-
gelus aedificium ciuitatis metatur. cum idem ad angelos id est dominus ad discipulos praed-
icatorum loquitur dicens. si enim nihil potestis facere, hinc paulus nihil
sibi de praedicationis Sacramento tribuens ait, An experimentum quorundam
eius qui in me loquitur christus, quid autem per mensuram arundineam auream
intelligimus. nisi diuini uerbi praedicationem, qui non arundine

scribitur. recte ab efficiente illud quod efficitur. id est sacram elo quum designat,
 Nisi enim per harundinem. scilicet praedicatione figuraretur. nequaquam dominus per psal-
 mistam diceret. Lingua mea calamus scribae. uelociter scribens. Bene autem
 harundo aurea esse describitur. quia dum quosdam in uentem tangit. sapientiae
 uerbo adimplet. unde scriptum est. Accipite sapientiam sicut aurum. Quid igitur
 autem est angelum de harundine ciuitatem metiri. nisi redemptorem nostrum per
 gratiam euangelicae praedicationis. electos suos uirtutibus perfici. Dum
 enim ex percepta nouae uitae praedicatione ad hoc ecclesia proficit. ut in alio
 sermonem sapientiae. in alio sermonem scientiae. in alio plenam fidem. in
 alio gratiam sanctitatis. in alio operationem uirtutum. in alio prophetiam.
 in alio discretionem spirituum. in alio generalium linguarum. in alio inter pre-
 dicationem sermonum accipiat. hoc est nimirum quod diximus. quia angelus
 de mensura harundinea ciuitatem metitur. Sed cum sit dicitur murus huius ciui-
 tatis israhel aeternae quae. Urbs fortitudinis nostrae sion. saluator ponet
 in eam murus. Quid sibi uult quod angelus. qui est utique dominus caelestis aedificu-
 murum metiri describitur. nisi quia sic in unum horum quaelibet specus christus
 ostenditur. ut consequenter & cum praedicatorum personarum in eadem mon stre-
 uit. non hoc loco. angelus personam christi gerit. portae uero ciuitatis
 & murus eius. sanctorum praedicatorum officia designant. Quae & ecclesiae
 regni caelestis aditum aperiant. & contra mundi aduersitates murus eide
 existant. sed hoc cum christo & in christo. Ipsi enim duodecim portae in una
 porta ipsi duodecim fundamenta in uno fundamento. ipsi murus in muro.
 Ac per hoc consequenter. ipsi angelus in angelo. Cum ergo haec ita se habeant.
 quando angelus ciuitatem & portas eius & murum eius metitur. se ipsum
 utique metitur. Siue scilicet caput in membris. siue membra per unum caput.
 se ipsa. Nisi enim sancti praedicatorum hac mensura se ipsos metirentur. ne-
 quaquam paulus fidelibus diceret. Non audemus inserere. aut comparare
 nos quibusdam. qui se ipsos commendant. sed ipsi in nobis. nos ipsos meti-
 entes & comparantes. nos met ipsos nobis. Nos autem non in mensuram glo-
 riabimur. sed secundum mensuram regulae. quam mensuratus est nobis de-
 mensuram per tangendi utique ad uos. non enim quasi non per tangentes ad uos.
 super extendimus nos. utique ad uos enim peruenimus in euangelio christi.
 Proprium namque solet esse bonorum praedicatorum. ut quaelibet uirtutibus. per-
 fici student. se ipsos prius per factos ostendant. & uide se humilia sentiant. quo-
 ad meliora amplius proficiunt. Sequitur. Et ciuitas in quadroposita est & longitudo eius

7
vna est quanta & latitudo: In longitudine. ac latitudine aequalis omnis quadratura
conficitur, quae est autem longitudo huius civitatis nisi longanimitas spei, quae vero latitudo
nisi caritatis amplitudo, ipsa autem longanimitas spei & latitudo caritatis vacua in cordib.
fidelium non est, Nam per fidem quicquid valet operatur, unde & per paulū dicitur,
In xpo ihū neq. circumcisio. ali quid valet. neq. praepitium nisi fides, quae per dilectio
nem operatur, Quia ergo in vita fidelium iuxta quendam modum. perfecta est longi
nimitas spei. perfecta latitudo caritatis. perfecta certitudo fidei. perfectum studium
operatio nis. recte caelestis civitas in quadro posita ēē describitur, In mensura autem
quadra non aliud latius maius est. atq. aliud minus. sed cuncta simul quatuor latera
aequalis patio tenduntur. Quia & ipsas easdem virtutes quas diximus. fidem scilicet.
spem. caritatem. atq. operationem quam diu in hac vita vivimus aequales sibi esse
apud nos ipsos invenimus, Idcirco autem maior spei & fidei caritas dicitur. quia
postquam ad auctoris nostri speciem pervenitur. spes quidem & fides transeunt
sed caritas permanet, Nam nunc & quantum credimus tantum amamus. & quan
tum amamus tantum de spe praesumimus, De fide quoq. & operatione. iohannes
apostolus faceret dicens, Quis dicit nos sedm̄ & mandata eius non custodit mendax
est, Notitia quippe de ad fidem pertinet mandatorum custodia ad operationē,
Cum ergo virtus tempus & locus operandi suppetat. tantum quis operatur quantum
dñm novit. & tantum tenet sedm̄ dicit. quantum pro dō bona operatur, Describi
tur ergo electorum civitas in quadro qui vivit quisq. qui in actu vitae exerci
tatione satur. tantum credit. quantum & sperat, amat & operatur, tantum sperat.
quantum credit, operatur & amat. tantum amat. quantum credit, sperat & operat.
tantum operatur. quantum credit. amat & sperat, Quia ita q. in scie ecclesiae popu
li. multi sunt & robusti per fidem & longanimes per spem & amplii per caritatem.
& effices per operationem. bene caelestis aedifici civitas in quadro
posita esse prohibetur. Nam ut aliud quoq. de electorum virtutibus loquam.
saepe ex eis quosdam videmus prudentes per vitellegentiam fortes in aduersita
te. iustos in operatione. temperantes a voluptatibus atq. in omni re lo discratio
nis sē mensura moderantes. quid non prudentiam fortitudinem iustitiam atq.
temperantiam. uel si ceteras enumerare quibus dum placet. prudentiam tempe
rantiam fortitudinem atq. iustitiam tenent. mensuram spiritalis civitatis
in quadro habent. Ecce & enim ipsae virtutes quas habere bonos & fideles dixi
mus ita in quadro sunt ut una alteram non excedat. magna quippe est pruden
tia. sed minus est a voluptatibus temperans minus in periculis fortis minus
in operatione iusta. profecto minus est prudens. Magna est temperantia.

† Tantum temperans quantum prudens fortis & iustus.

Sed si minus intellegit unde se temperet. si aduersa sustinere per fortitudinem minus
 ualeat. utq. in amore animi deicit. Si per precipitationem suam aliquando ad
 iniustitiae operi proruit. minus est temperans. magna est fortitudo. Sed si minus in-
 telligit quae bona custodit quibus malis resistit si minus a uoluptate & appetitu se-
 temperat. sed uincitur delectatione si iustitiae operi minus tenet utq. aliquando in-
 iustitiae dominatione superatur. minus est fortis. magna est iustitia. Sed si minus
 quam debet inter iusta & iniusta opera discernit. si minus cor mundi delectatione
 temperat. si minus se contra aduersa confortat. minus est iustus. Mensuratur ergo
 perfectorum fidelium uita per quadratum. & tantum habet caelestis ciuitatis latus
 unum quantum latus singula. Quia unus quisq. tantum prudens est quantum
 temperans fortis & iustus. tantum fortis quantum prudens temperans & iustus.
 Tantum iustus quantum prudens temperans & fortis fuerit. Sequitur.

Et mensuratur ciuitatem de arundine per stadia duodecim milia. quidnamq. in duo
 decim milium stadiis nisi perfectionis summa in stadio currentium debet intel-
 legi. Recte autem per stadium hoc figurari dicitur quod in stadio agitur. hinc
 paulus fidelibus dicit. Nescitis quod hi qui in stadio currunt. omnes qui dem cur-
 runt. sed unus accipit brauium. sic currite ut comprehendatis. Omnis enim
 qui in agone contendit ab omnibus se abstinet. & illi quidem ut corruptibilem co-
 ronam accipiunt nos autem incorruptam. Duodenarius uero numerus idcir-
 co perfectus habetur. quia & decem praecepta legis duoq. mandata caritatis in
 quibus tota lex pendet & prophetae in se ostendit. & ex septenario numeri multa-
 plicatis parabus conficitur. in quo & perfectio euangelica & trinitatis notitia
 declinantur. Siue enim quattuor per tria siue tres per quattuor ducamus. duo
 denari numeri summa implemus. Quia uidelicet siue per euangelium ad tri-
 nitatis notitiam per tingamus. seu per trinitatis cognitionem ad euangelicam
 perfectionem conscendamus. hoc est nimirum quod diximus. qui ex multiplicatis
 septenari numeri parabus. mystice in duodenario sacro perficimur. mille-
 narius uero numerus ut saepe iam diximus & in saeculari scientia & in diuina
 scriptura perfectus ostenditur. In saeculari scilicet sapientia idcirco perfec-
 tus habetur. quia denari numeri quadratum solidum reddit. Decem quippe
 decies ducta fiunt centum. quae iam figura quadrata sed plana est. ut autem
 multitudinem surgat & solida fiat rursum centum decies multiplicantur. &
 millesunt. In sacro autem solo quo idem numerus perfectus monstratur. quae
 appellatione eius uniuersitas designatur. Unde scriptum est. Uerbi quod
 mandauit in mille generationes. cum enim nequaquam credendum sit

De mensura ciuitatis.

quod non solum usq. adducetas. uerum & iam nec ad centam fortasse
generationes mundas extendatur. quid aliud mille generationib. nisi
generatio nam conuersas figuratur. Huius numeri perfectionem illud
& iam designat. quod probatissimus uob in uertatibus historia figurat. mille
iugabouum & mille asinus post flagellare ceptis se describitur. ad huius numeri
perfectionem peruenit illud quod beatus simus petrus fidelibus dicit. Unū
hoc non lateat uos carissimi. quia unus dies apud dñm sicut mille anni. & mille
anni sicut dies unus. Quia uiginti siue duo denarius seu millenarius numerus
in sacro eloquio sua perfectione habetur. sacratiss. recte de angelo redemp
tore uidelicet nostro dicitur. mensus est ciuitatem de harundine per stadia
duodecim milia. Ac si diceretur. & si discretio uis iudicio non omnib. omnia
sed singulis iuxta propriam mensuram spiritualium dona distribuit. si ceterū
de eius dono scriptum est. Omnia operatur unus atq. idem sps diuidens sin
gulis prouult. omnes tamen quos eodem spū tangit. in his quae acceperunt
perfectos ostendit. Duo denarius quippe ac millenarius sacratiss. numerus
nulla ex parte habetur in perfectis. quia & si quorundam uitam quam studio
currunt id est in spirituali labore desudant metas donorum omnium non per
tingit. in tamen sumunt tamen quae currit ad propositum braui coronam agi
liter peruenit. Absit autem ut dona sps scī quia non omnib. omnia largiunt.
ideo eo diuisa in singulis suis partibus in perfecta aeternatur. cum hoc quod
alter non accepit in se. per caritatis studium possideat in altero. Angelus
enim qui ciuitatem metatur. sicut uicinia q. iuxta propriam mensuram dona
eiusdem sps scī partitus est. sic etiam singulis proprii cursus metas statuit.
Ad quas dum quisq. perangit. statim coronae braui accipit. Ecce & enī
aliter sermonem sapientiae. aliter sermonem scientiae. aliter plenam fidem
aliter gratiam sanctitatum. aliter operationem uirtutum. aliter prophetiam. aliter
discretionem spirituum. aliter generalium linguarum. aliter interpretationem
sermonum tribuit. Quatenus in uno eodemq. spū ista uerbo sapientiae
pollet. nec tamen sermone scientiae id est doctrine fulcitur. quia sentire
atq. inuenire sufficit. & iam quod per discendi studium non adprehendit.
Ille sermone scientiae fulgeat. nec tamen in uerbo sapientiae conualescat.
quia & sufficit ex plere quantum didicit. & tamen ad sententiā ex se met
ipso subtile aliquid non adsurgit. iste per fidem & oleum imperat. nec
tamen per sanctitatum gratiam infirmitates corporum curat. Ille orationis
operum morbos subtrahit. nec tamen a terra uerborum pluuus reddit.

Iste operatione uirtutum ad praesentem uitam & iam mortuos reuocat.
 & tamen prophetae gratiam non habet. quae sibi uentura sunt ignorat.
 ille uentura quaeq. uelut praesentia attendit. & tamen in nulla operatione
 signorum se exercit. Iste per discretionem spirituum in factis subtiliter
 mentes conspicit. sed tamen diuersi generis linguas nescit. Ille diuersi gene-
 ris linguas examinat. & tamen in rebus similibus dissimilia corda non pen-
 sit. alius in una lingua quam nouit sermonum pondera inter pretando pru-
 denter discit. & tamen reliquis bonus quatenon habet patienter caret.
 Sic itaq. creator noster ac dispositor cuncta moderatur ut quae extolli po-
 terat ex dono quod habet. humilietur ex uirtute quam non habet. Sic cuncta
 moderatur ut cum per in pensam gratiam unum quem q. subleuat. & iam
 per disparem alterum alteri subdat. & meliorem quisq. ex dono alio eum
 qui sibi subicitur attendat. Ad id se praesire ex alius sentiat. eidem tamen
 quem superat se in alius post ponat. Sic cuncta moderatur ut dum singula
 quaeq. sunt omnium interposita. quadam caritatis necessitudine fiant
 omnia singulorum. & unus quisq. sic quod non accepit in altero possideat.
 ut ipse alteri possidendum quod accepit humiliter impendat. hinc enim
 per petrum dicitur. Unus quisq. sicut accepit gratiam in altero utrum.
 illam am ministrantes. sicut boni dis pensatores multiformis gratiae di-
 Tunc namq. bene multiformis gratia dispensatur. quando acceptum donum
 & eius qui hoc non habet creditur. quando propter eum cui impenditur.
 datione putatur. hinc per paulum dicitur. Per caritatem seruitio inuice.
 Tunc enim nos caritas a iugo culpae liberat reddat. cum uicissim nos nostro
 per amorem seruitio subicit. Cum ergo aliorum bona nostra credimus.
 & nra alius quas sua offerentes exhibemus ex multis membris unum corpus
 efficiunt. hinc rursum per paulum dicitur. Non est corpus non est unum
 membrum sed multa. Si dixertis per quoniam non sum manus. non sum de
 corpore. non ideo non est de corpore. Sicut enim corpus oculus ubi
 uidetur. Sicut enim auditus ubi odoratur. & paulo post: quod sicut
 omnia unum membrum ubi corpus. nunc autem multa quidem me-
 bra unum uero corpus. Quid enim scilicet ecclesia. nisi superni sui capitis
 corpus est. In qua alius alia uidendo oculus. alius recte operando
 manus. alius ad inuicem discurrendo pes. alius praecceptorum uocem
 intellegendo auris. alius malorum fetorem honorumq. flagrantia
 discernendo. naris est. qui cor per alium more membrorum diuicissim

si accepta officia impendant. unum de semet ipsis omnibus corpus reddunt. & cum diuersa in caritate per agunt diuersa esse prohibent ubi continentur. Si autem unum quid cuncta gererent corpus unum. quod ex multis continetur non esset. Quia uidelicet multipliciter compactum non existeret si hoc concors membrorum diuersitas non teneret. Hinc etiam per eundem apostolum dicitur. Ex quo totum corpus compactum & connexion per omnem iuncturam sub ministracionis. secundum operationem in mensura unius cuiusque membri augmentum corporis facit in edificationem sui in caritate. Sed cum miro consilio auctor ac dispositor noster huic illi largitur quae ali denegat. alii haec denegat quae illi largitur. extra mensuras harundinis egredi nititur. Quis quis posse plus quam accepit conatur. ut fortasse si curantium modo datum est praecceptorum occulta differeret temptat. & iam miraculis coruscet. autis quem supernae uirtutis donum ad solamiracula roborat & uindictam legis pandere occulta contendit. In praecipitium pedem porrigit qui mensurarum suarum limitem non attendit. & plerumque amittit hoc & quod poterat. qui audacter ea ad quae per angere non ualeat arripere festinat. Nam & membrorum nostrorum tunc bene ministeris utimur cum suis officia distincte seruamus. Lucem quippe oculis cernimus uocem uero auribus audimus. Siquis autem mutato ordine uocis oculos luci aures accommodat. huic utraq. in eis suum patet. Siquis odores uellit ore discerneret saporos nare gustare. utriusque sensus sibi ministerium quia per uertit interimit. Dum enim propriis haec sensibus non aptantur & sua officia deserunt & ad extranea non adsurgunt. benedauid in istas diuinae largitatis mensuras pedem cordis presserat cum diceret. neque ambulauit in magnis neque in mirabilibus super me. Super se quippe in mirabilibus ambularet si appetere magna ultra quam potest quiereret. Super se namque in mirabilibus atollitur quod in his ad quae non sufficit uideri conatur. Bene in istas mensuras & iam in ipsa paulus praedicationis suae se latitudine coarctabat cum diceret. non enim audeo aliquid loqui eorum quae per me non efficiat xpi. Quod uidelicet dum electa humiliter peragunt. tanto in conspectu mentes uisus quae acceperunt perfectiores apparent. quanto & a deo quae nec diu acceperunt praesumptionis pedem non extendunt. Quae uigetur omnium uirtutum donum in singulis ecclesiae membris. diuisa caritatis compagine inueniuntur perfecta. benedeangeles dicitur. mensus est ciuitatem de harundine per studia duo decim milia. Sequitur.

Longitudo & latitudo et altitudo eius aequalis sunt. Omnipotens deus quinec in mag-
 nis tenditur. nec in minimis angustatur sic de tota simul ecclesia loquitur. Ac si
 de una animalo quatur. & saepe quod ab eo de una anima dicitur nil obstat
 si de tota simul ecclesia intellegatur. Longitudo quippe ciuitatis ad longani-
 mitatem patientiae quae exhibetur proximo potest referri. Latitudo autem eius
 illam sine dubio caritatem designat. quae in unum mentis aperit & amicos simul
 atq. inimicos in unum recipit. De qua psalmista dicit. Latam mandatum tuum
 nimis. Nihil enim latius quam omnes in sinu amoris recipere & nullas odii
 angustias sustinere. Sic quippe latitudo est caritas ut in amplitudine dilectionis sine
 capere eam inimicos possit. Unde & di dilectoribus praecipitur. Diligite
 inimicos uestros benefacite his qui oderunt uos & orate pro persequentibus. & ca-
 lumniantibus uobis. Altitudo uero eius dem ciuitatis ipsa est contemplatio
 diuinitatis. Quia uia quaeq. electorum anima de his quae uidentur ad ea quae
 non uidentur extenditur. Longitudo itaq. ciuitatis & latitudo atq. altitudo
 aequalia sunt. quia quantum patientis fuerit mens per longanimitatem tantum
 lata erit per amorem. & quantum patientis fuerit per longanimitatem quan-
 tum lata per amorem tantum & alta per contemplationem. Tantum enim ad ea
 quae ultra nos sunt per contemplationis excessum eleuamur. quantum ad
 tolerandam mala proximorum per caritatis studium nos metipsums submitti-
 mus. Dicitur ergo de scia ac noua ciuitate. Longitudo & latitu-
 do & altitudo eius aequalis sunt. Ac si diceret. In quantum
 longanimes inter aduersa in quantum caritate erga omnes dilatata. in tan-
 tum est electorum ecclesia alta per contemplationem. sequitur. Et men-
 sura est muro eius centum quadraginta & quattuor cubitorum mensura homi-
 nis quae est angeli. Denarius namq. numerus per semetipsum multiplica-
 tus in centenarium surgit. unde recte per centenarium magna perfectio
 designatur. Sicut de locis dicitur. Omnis qui reliquerit domum uel fratres
 aut sorores aut patrem aut matrem aut uxorem aut filios aut agrum propter
 nomen meum centuplum accipiet. & uitam aeternam possidebit. neq.
 enim scis quisq. ideo terrenam deserat. ut haec possidere in hoc mundo multi-
 plicius possit. Quia quis quis terrenum studio terram relinquit terram non
 relinquit sed appetit. nec qui unam uxorem deseruit centum recepturus e-
 sed per centenarium numerum perfectio designatur. postquam enim uita
 aeterna promittitur. Quia quis quis pro diuinitate temporalia atq. terrena
 contempnit. & hic perfectionem mentis recipit uti uinea non appetat quae

que contempfit. & in sequenti saeculo ad aeternae uitae beatitudinem peruenit. Cen-
tesima itaq. recipit quod dedit. qui per seccionis spm accipiens terrenis non indiget
& uon si haec non habet. Ille enim pauper est qui eget illo quod non habet. Nam
qui & non habens habere non appetit. diues est. pauper tamen quippe inopia men-
tis est non in quantitate possessionis. Nam cum pauper tunc bene conuenit
non est pauper. hinc paulus dicit. tamquam nihil habentes & omnia possi-
dentes. Quadragenarius autem numerus in scriptura sacra multa moderata
one habetur perfectus. Sive scilicet propter quadraginta dierum in unda
tione diluuii in qua effusione iuxta sententiam apostoli petri baptis mū figura-
tū est. sive propter sacramentum ieiunij tempus quod dñs & moyses & helius
ieiunauerunt. seu etiam propter euangelia in quibus decalogum legis qua-
ter multiplicatus ostenditur. Quaternarius uero sive propter quatuor
flumina paradisi quae euangelicam significat doctrinam. sive propter
quatuor cardines caeli seu etiam propter quatuor principales uirtutes.
De quibus paulo superius latissime disserimus. sacra tū monstratur.
quid quoq. per cubitum nisi operatio designatur uirtutum. quia enim
manus incubitū est recte per cubitum opus manu exprimitur. Men-
sus est ergo angelus muros ciuitatis centum quadraginta & quatuor cubi-
torum. quia redemptor noster cotidie spiritalium donorum gratiam
distribuens. uel in exhibitione boni operis per fidem. uel in scis
desiderijs per contemplatione electorum perficit uita.
& quia ipsa perfectio uirtutum quando q. electos ad angelicā celsitu-
dinem perducit. recte subiungitur. mensura hominis quae est angeli. Ac si
diceretur. ecclesie mensura quae uon est hominis. quando q. sit angeli quia
quae uon in perfectione uirtutum solidatur. quando q. ad ingentia ange-
lorum dignitatem perducitur. Idcirco autem non dicitur mensura hominis
quae est angeli. quia uon moris est diuinae scripturae praeteritum tempus pro
futuro in narratione contextitur. Uel certe mensura hominis quae est angeli
ciuitas metitur. quia uita ad aeternum patriam bene operantium graditū
multitudo hominum. quantos illic contigit electos angelos remansisse. Uon
descriptum est. Statur terminos gentium secundum numerū angelorum dī.
Sic quippe dicitur mensus est muros ciuitatis mensura hominis quae est angeli.
tamquam diceretur. talem in ea mensurae sortem in numero ad perfectione
hominem habere fecit. qualem habet & angelus. Quia ergo ex hominibus
& angelis constituta itaq. in ea multitudo erit hominū quanta est & angelorū

Destructa ciuitas

tanq. perfecta hominum quoniam angelorum. recte mensura eius dem
 ciuitatis hominis & angelice esse perhibetur. Sequitur. Et ex structura
 muriceus ex lapide hraspide aurum mundum simile utro mundo. Super
 rius iam diximus idcirco per lapidem hraspidem qui uiridis coloris est
 electos designari. qui ad unum inter nate uiriditatis gaudia cotidie appetunt.
 ipsa eos diuinae contemplationis lux dum uilustrat pascit. Hinc psalmista
 ait. Dñs reget me & nihil mihi deerit in loco pascuie ibi me collocabit. Unde
 & ipse primus pastor ecclesie uidit oressus ad pascua aeternae uiriditatis
 uocans. de dolo quitur dicens. Secundum magnam misericordiam suam. rege
 nerauit nos in spem uiuam per resurrectionem ihu xpi ex mortuis. in he
 reditatem incorruptibilem & incontaminatam & inmarcescibilem. confer
 uitam in caelis. Structura ergo muri ciuitatis ex lapide hraspide esse descri
 bitur. Qui electi quique eorum in amore caritatis coniunguntur alius. quo ar
 dentius ad aeterna pascua mentis desiderio cotidie transeunt. Tam uero
 quod sequitur ipsa ciuitas aurum mundum simile utro mundo. non ad praes
 ens sed ad futurum temporis ecclesiam referendum est. Aurum namque metal
 lum nouimus potiori metallis omnibus claritate fulgere. Utri uero natu
 ra est extrinsecus uisu pura utrinsecus per spicuitate per luceat.
 In alio metallo quicquid intrinsecus continetur absconditur. In utro
 uero quilibet liquor qualis continetur vterius talis exterioris demon
 stratur. atque ut ita dixerim omnis liquor in utro uasculo clausus pa
 tet. quid ergo aliud in auro uel utro accipimus nisi illam supernam
 patriam. illum beatorem ciuium societatem. quorum corda sibi in uice
 & claritate fulgent & puritate translucunt. quia enim sancti omnes
 summi in eadem uicinis claritate fulgebunt. recte aurum mundum ipsa
 ciuitas esse perhibetur. Et quoniam ipsa eorum claritas uicis sibi in alter
 nis cordibus patet. & communis cuiusque uultus attenditur simul & con
 suentia penetratur. hoc ipsum aurum utro mundo simile esse memo
 ritur. Ibi quippe per unius cuiusque mentem ab alterius oculis membrorum
 corpulentia non abscondit. sed patet animus. patet corporalibus
 oculis ipsa etiam corporis armonia. Sicque unus quisque uincere conspi
 cibilis alteri. sicut nunc esse non potest conspicibilis sibi. Nunc autem
 corda nostra quae diu in hac uita sumus quia ab altero in alterum uideri non
 possunt. non intra uicinia sed intra lucea uascula concluduntur. Cui
 scilicet luto per passionem mentis inherere propheta formidabat

De utri metallo

H

audiret. eripere delato ut non in herem. Quod nimirum habitaculum corpo-
 reum. paulus domum terrestrem nominat dicens. Scimus qm̄ scēstris domus
 nra huius habitatio nis dissolvatur. Quod aedificationem habemus ex dō domum
 nō manufactam aeternam in caelis. In hac itaq. terrestri domo quousq. vivimus
 ipsum. ut ita dicam corruptionis nrae parietem mentis oculo nullatenus pe-
 netramus. & uicissim in alius uidere occulta non possumus. Unde scā ecclesia spon-
 si suspeciem uidere in diuinitate desiderans nec tamen ualens quia aeternitatis
 illius formam quam intueri concupuerit ab eius oculis assumpta humanitas abscon-
 debat. in canticis canticorum moerens dicit. En ipse est post parietem nrm
 Aescia per te dicit. ego hunc in diuinitatis suae speciem uiuere desidero
 sed adhuc uisione illius per assumptae carnis parietem excludor. Quousq. itaq.
 in hac corruptibili carne uiuimus. cogitationes nras in alter utrum non uidemus.
 Unde rursum per paulum dicitur. Quis scit hominum quae sunt hominis nisi
 sp̄s hominis qui in ipso est. & rursum. Nolite iudicare uicetempus. quoad
 usq. ueniat dñs qui & inluminabit abscondita tenebrarum. & manifestabit
 consilia cordium. Illa itaq. ciuitas quae suauicissim singulis corda manifestat
 ex auro dicitur ee simile uitro mundo. ut designetur auro data. uitro per spi-
 rita. Sequitur. Fundamenta muri ciuitatis omnia lapide praetioso ornata.
 De his lapidibus uenientia ecclesiae per prophetam dñs pollicetur dicens. Ecce
 ego sternam per ordinem lapides tuos. & fundabote in sapphyris. & ponā
 hraspidem propugnacula tua & portas tuas in lapides sculptos. & omnes
 terminos tuos in lapides desiderabiles & uniuersos filios tuos doctos adbo.
 Stravit namq. in illa per ordinem lapides. quia in eas cas animas meritorū
 diuersitate distinguit. fundauit eam in sapphyris qui scilicet lapides. colo-
 ris aeri similitudinem tenent. quia robur ecclesiae in animabus caelestia
 patentibus solidatur. & qm̄ ut saepe iam diximus. hraspidem uiridis est
 coloris. hraspidem propugnacula eius posuit. quia illic contra aduersa-
 rios prosciae ecclesiae defensione obiecti sunt. qui interius desiderius uirren-
 tes. nullate poris reprobi ariditate marcescunt. Portas uero eius posuit
 in lapide sculptos. Hu quippe portas sunt ecclesiae per quorum uitā
 atq. doctrinam in tra eam multitudo credentium adgregatur. qui pro
 eo & iam quod magnis operibus pollent. & id quod loquentes asserunt
 uiuentes ostendunt. non puri sed sculpti lapides ee memorantur. In
 quorum enim uita recta operatio cernitur. quasi in eis dem ipsis ex-
 primitur quod egerunt. ubi omnem quoq. scōrū numerum generali

Quae portae sint ciui-
 tatis.

collectione concludens subdit. Omnes terminos tuos in lapides desiderabiles. & tam qui
 si uidentes ista peteremus istos lapides quos diceret indicaret. subiecit uniuersos fili
 ofauos doctos adno. Quod ergo iohannes dicit fundamenta muri ciuitatis omni lapide
 pretioso ornata. hoc dicit per prophetam eadem ciuitate repromittit dicens. Ecce ego
 sternam per ordinem lapides suos. & fundabo te in sapphiris & ponam hyaspidem.
 propugnacula tua & portas tuas in lapides sculptos. sequitur uero idem iohannes
 & enumerat fundamenta per ordinem dicens. Fundamentum primū hyaspis
 secundum sapphirus. tertium calcedonius. quartum smaragdus. quintum
 sardonix. sextum sardius. septimum crisolus. octauum beryllus. nonum topazius
 decimum chrysolitus. undecimū hyacinthus. duo decimum amethystus. Istas similitu
 dinibus lapidum significantur omnia firmamenta uirtutum. quibus & uisus quis q.
 scōrum spiritualiter per ornatur. & ipsa tota ciuitas isdem tōn quon lapidibus & robore
 firmi & uirtutis ornatum completa describitur. Sed libet breuiter inquirere. quid
 lapidum istorum similitudines congruat ecclesiae uirtutum ornamentis. Primum
 enim fundamentum hyaspidis xpm designat. De quo per paulum dicitur. fundamen
 tum aliud nemo potest ponere. praeter id quod positum est. quod est xps ihs. Qui
 uidelicet lapis uisus supra mentibus uiridis coloris est. quia scōrum aeternae uiriditatis
 refectio xps est. lapis sapphirus in natura sua nequaquam est pretiosus. sed uisus
 terio ualde inuenitur praeclearus. Qui uidelicet aëris speciem tenet cum purpura
 habens pulueres aureos. & quid in colore aërio nisi caelestis conuersatio. quid autē
 in purpura. nisi caritas. quid uero in pulueribus aureis nisi diuini uerbi sapientia
 demonstratur. Quae enim in aërio colore caelestis conuersatio exprimitur. scriptu
 ra sic testatur. quae ecclesiam in aëre caelestibus propinquare docet. sustol
 lunt enim qui super altitudines terrae & ab abote hereditate. iacob patristau. hinc
 paulus dicit. Nostra conuersatio in caelis est. Quae ergo cotidie deimus ad superiora
 tollitur non mirum si per hoc quod eleuatur uita eius figuretur. Quia autē purpura
 caritatem designet. humana simul ac diuina ratione colligimus. uera enim purpu
 ra sanguinis speciem fulget. & dñs in euangelio testatur dicens. maiorem haec dilectio
 nem nemo habet. ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Quia uero auri uocabulū
 sapientiam figuret. scriptura testatur quae dicit. accipite sapientiam sicut aurum.
 Bene itaq. lapis sapphirus in natura quidem uilis sed in figura pretiosus in funda
 mento ciuitatis ponitur. quia tales ad portandum ecclesiae fabricam adno electi sunt
 qui & caelesti conuersatione pollerent & erga di proximi amorem flagrarent. & su
 pernae sapientiae claritate resplenderent. Quatenus spiritualis aedificii lapides
 super ponendi tale in eis fundamentū repperirent. quod nec uirtutum dñs si perer.

De lapidū simi

litudinē:

De hyaspide:

De sapphiro

De calcidonio

ne malum discordie commoueret. nec ignota sapientiae per omnem uentum doctrinae cura
ferret. Calcedonius lapis tertio loco in ordine positus multo uulior est. in natura sua quam supphir
rus. sed in mysteriis sensibus ualde uenitior & ipse praetiosus. Itaque uictor durissime
aeq. fortissimi naturae est. ut omnium sculptentium argumentis resista. Per quem non in
merito figuratur doctorum in uicta demonstratur fortitudo. qui ad portandum ecclesiae
pondus fortissimi & in bello certaminis uiuentur in uicta. Huius lapidis fortitudine paulo
habuisse uideo quia. Quis nos separabit a caritate xpi. tribulatio & angustia. an persecutio
an fames. an nuditas. an periculum an gladius. Sicut scriptum est. Quia propter remora
ficamur tota die uelamur sicut uictor occasio. sed in his omnibus superamus propter eum
quid dilexerit. Quia de hac fortitudine adhuc subiungit dicens. Certus sum enim quia neq.
mors neq. uita neq. angeli. neq. principatus. neq. uis tanta. neq. futura. neq.
fortitudo. neq. altitudo. neq. profundum. neq. creatura alia poterit nos separare. ac uti
tate dei quae est in xpo ihu. Ut autem in xpo fundamentum ecclesiae se esse ostenderet. fidelibus
loquitur dicens. Imitatores mei estote sicut & ego xpi.

De amaragdo

Amaragdus praetiosus est lapis
in sua natura sed praetiosior in electorum figura quia uiriditas naturae est. ut si de pri
mo optimoq. generis sit omnium lapidum omniumq. uiriditatem superet herbarum.
Reddit etiam imagines in se aspicientium. si uolens cui fuerit ampli. Sciendum autem
quia in his fundamentorum lapidibus quidam sic tenent generaliter figuram doctorum.
ut tamen designent speculatur doctorem doctorum. ac fundamentum fundamentorum.
& quid mirum si in quibusdam ueniat inueniatur expressus. quomodo fundamentorum
principale est fundamentum. Designet ergo hoc loco lapis amaragdus omnium generum
uiridissimus speculatur dominum ihu xpm. qui est electorum aeternae uiriditatis refectio. De
signet scilicet doctores quaeis dem pasuis cotidie permanentis desiderium inherent. adhu
us lapidis speciem illos peruenire praeciderat. de quibus in euangelio dominus dicebat. Per
mesquis intro ierit saluabitur. & ingredietur & egredietur & pasua inueniet. Hinc est quod si
cit supra praemisimus de electorum persona sub quadam figura dicitur. uir entia quaeq.
perquirat. Sardonyx lapis quinto loco subpositus trium colorum species reddit. subteri
us enim ex nigro medio uicem ex candido superius uero constat ex colore rubeo. & quid
per nigrum huius lapidis colorem nisi praesentis uitae tribulationem. quid uicem per can
didum nisi caelestem intellegere debemus inuocationem. Hinc est quod electorum
ecclesiae & terrenis tribulationibus de praesentia & caelestis uitae conuersione in uicta
despicere. a quibusdam pro eis dem suis tribulationibus conspiciens ait. Nolite me
considerare quod fuscus sum. quia decolorauit sol. ac si diceret. In praesentia tribula
tionum angustus despectus esse non debet. quia quo magis exterius affligor. eo
amplius inlustrante de super sole iustitiae interius noua appareo. Hinc sensus

De sardonice

paulus apostolus concinit dicens. Lacus qui exaridus est. homo nō corruptus tamen.
 interior renouatur de die in diem. Quod uero per mineum colorem accipimus. nisi uirum
 cyrugetiam aut caritatis insignem decorum. Sardinus lapis sexcoloco subrogatur.
 terrae rubrae speciem habet quae in natura propria omnium est gemmarum ualissimus.
 sed in mysterio praedatus. Quod autem per eum designatur. nisi consideratio humanae in-
 firmitatis. ut scilicet cum doctor quilibet ad sublimia intellegenda perducatur. nede accep-
 tae celestis gratiae dono exollatur. semper ad memoriam quisit & unde uenit redu-
 cit. Hinc est enim quod hiezechiel propheta cum ad sublimia contemplananda ducatur. fre-
 quenter filius hominis uocatur. Bene autem sexcoloco iste lapis subrogatur quia ter-
 rubrae speciem tenet & uidetur. quia & primus homo sexadus conditus inuenitur. cuius die
 uis est terrae & interram ibis. Nam & ipse ad unum in lingua terra terrae rubra in ter-
 praeta uis sonat. nec enim sic in magnis quae acceperunt donationis tabecorum panitur. semper ut
 dicitur est propriae infirmitatis consideratione humiliantur. Hinc enim abraham
 quiddam conlocutionem ductus fuerat propriae infirmitatis non in memorat. Loquitur
 ad dominum meum cum sim puluis & cinis. Hinc psalmista ait. Memento dñe quod puluis sumus.
 Christus solus lapis hoc loco in ordine septimus auricolore resplendens & succo similis in quo
 scilicet & sinceritatis sapientia accipitur nequaquam abhorret ea uero oritur.
 Si uero scilicet doctores eadem inherentes sapientiae eundem q. contemplantur quibus &
 dicitur. Accipite sapientiam sicut aurum & haec non in conuenienter fieri existunt.
 Beryllus lapis colore uiridis sed pallorem habens octauus in ordine inuenitur. per
 quem illorum uita designatur qui & aeter-norum contemplatione bonorum ad tempus
 inherere & cum uicibus fruor-nae administrationis ab illa uiriditate refecutione
 pallent. Uel certe uiriditas in eis contemplationem. pallor ostendit timorem.
 Hinc est forte quod paulus qui unum quod retro oblitus ad ea quae in antea sunt per con-
 templationis uirtutem extendebatur. timore pauidus dicit. Castigo corpus meum
 & in seruitutem redigo. ne forte alius praedicans ipse se probus efficiat. & rursus
 cum ex uirtute contemplationis diceret. si ueramente excedimus deo. pauidus timens
 atq. suspensus de trinis aera conuersatione loquitur dicens. Non sion dignus uocari
 apostolus qm̄ persecutus sum ecclesiam. Topazius inter omnes praetiosissi-
 mus nouo loco constitutus ex uirtute quidem speciosus est sed omnico-lore resplendens.
 Quia enim graeculogua per omne dicitur pro eo quod omni coloris resplendat topa-
 zium quasi omni passionis uocatur. Designat ergo idem lapis. scilicet in redemptorem
 in quo omnium uirtutum summa consistit. & in quo
 omnes thesauri sapientiae & scientiae sunt absconditi. designat & illius membra
 quae sunt dona spiritus sancti locupletat ut quae multis coloribus sic multis uirtutibus

De sardo

De beryllio

De beryllio

De topazio

De chrisopraso

lucant. Uol. certo uel colorum sicut locum onibus fieri uirtutes scorum per partes in sin-
gulis lapidibus enumerare in hoc uno generaliter concluduntur. Chrisoprasus uel simul
prassinus q. colore mixtus ac parum ab eo illo distat de conoloco in fundamētis statuitur. Qui
q. si purior distat ab eo illo colore. for. tenel distat significat in eo ab illius significatione nisi
fateo nominum qualitate si diuersus

De haemeto

In significatione quae est simul in colore. Nam possunt per omnia cordis signari
quae ad uirtutes pietatis fulgent & in omni contemplationis refecutione uigent. Hic
enim & nomine & natura inlustri. undecim ordinis tenet principatum. qui q. aeterni
leo colore resplendet. nec rarus est nec densitate obtusus sed uisus q. ten. per uimento
lucens purpureus q. resplendet. In quo scilicet & celestis uitae conuersatio. & in his
quae agenda sunt uera discretio atq. in di. a proximo amore pietatis conuic
na declinat. Nam & bene uere & bona uita se parare & caritatis concordia
unui uere est fundamentum stabilitatis semetipsum quem piamce & eris exhibet.

De amatito

Ametitum lapis purpureus permixto uolatio colore & quasi roseo uero lenit
quasi dum flammulas fundens. Duo decimo atq. ultimo loco in stice statuitur. In quo
uir uirtu omnium constructio in mo. solidamentum fidei ostenditur. In purpureo
scilicet colore caritatem. In uolatio humilitatem. Uolatio enim quae & odor habent
& tamen in altitudinem non surgunt. humilitatem designant. In roseo autem
splendore. martiri coronam ostendere uidetur. Huiusmodi lapidum similitu
dibus ut supra iam dixi significantur omnium firmamenta uirtutum. quibus &
unus quisq. scorum spiritualiter perornatur. & ipsa tota ciuitas isdem tanquam
lapidibus & robore firma & uarietatis decore completa describitur. & huius
dem firmatur uirtutibus. in sequenti uero saeculo perfectis dicitur remunerati
onibus. atq. hoc illi apparet in eius remuneratione quod hic exercuit in labore.

De xii portis.

Sequitur. Et duodecim portae duodecim margaritae sunt per singulas & sin
gulae portae emittunt ex singulis margaritis. horum uerborum ordinem. uerut
cum q. in superficie historiae intellegere ualemus. Nam cum dicitur sic. duo
decim portae. duo decim margaritae sunt. quid sibi uult quod additur per sin
gulas. uirtutis reponitur. & singulae portae emittunt ex singulis margaritis. cum
hoc ipsum iam praemissum sit & duo decim portae duodecim margaritae sunt.
Nisi quia duo denarius numerus sacrius in singulis suis partibus ostenditur
multiplicatus. Sic enim dicitur. Duodecim portae duodecim margaritae sunt
per singulas. ac si diceretur per singulas portas duodecim portae duodecim
margaritae sunt. Tanquam scilicet & duo denarius numerus duodecies ductus con
tesimum ac quadragesimum quartum consummans. In quo non solum apostoli.

uerum & cum omni doctorum summa concluditur. Quod uero additur & singulae portas.
 erant ex singulis margaritis. quasi ex obliquo inuenitur eundem duodenarium numerum non
 quattuordecim litteras sed non stans suis partibus multiplicari quatenus & omnes doctores mul-
 tiplicatos ostendat. & tamen duo denarius permaneat. Aene quaquam species in genus
 conuersa dum praedicatorum significat per portas & illi designentur. quae quaequam
 uerbo praedicationis ad aeternam regnum caelestis ecclesiae apperunt. Aene per te dice-
 ritur. Ne putaret aliquis solos prophetas uel apostolos & non omnes doctores portas
 huius ciuitatis existere. Idcirco duo denarius numerus suis est partibus multiplicatus
 uideatur. Duodecim portae duodecim margaritae sunt per singulas. sub audis per singulas
 duodecim portae duodecim portae duodecim margaritae sunt. Aene ad uulgum multitudinem
 officium praedicationis refertur uideatur. Duo denarius numerus repetitus est uide-
 ceretur & singulae portae erant ex singulis margaritis. tamen in superioribus contu qua-
 draginta cubitos murus ciuitatis habere dicitur fuerit. Quinumerus ex duo denario duo-
 decies multiplicato confectus omnem doctorum summam demonstrat. quae in doctoribus
 atq; auditoribus consistit. Sciendum sane quia hoc quod de uno fundamento ad duo decim
 fundamentis suis super q; uandiximus hoc tamen de una margarita ad duo decim debet
 intellegi. Ut uidelicet sicut duo decim fundamenta in uno fundamento quod est xpc soli-
 damur. sic duo decim margaritae in una inueniantur insertae. hanc enim solentis nego-
 ciator dum bonas margaritas quaereret inueniens uendit eas omnibus comparauit. Quia
 uidelicet doctorum ecclesiae dum nouo testamento patres ex desiderio quaereret & xpm per
 eos atq; in eis inueniens despectus terrenis mercauit. sequitur. Et platea ciuitatis aurum
 mundum utrum per lucidum. Supradenuq; iam dictum fuerat. quod ista ciuitas aurum mun-
 do simili utrum mundo resulgeret. nunc autem de platea eius additur & platea ciuitatis
 aurum mundum tanquam utrum per lucidum. Num quid nam ad descriptionem aureae
 ciuitatis platea per uerore non creditur. ut aliud est ciuitas atq; aliud platea ciuitatis
 nunc reatur. Quod quia factum fuerit duobus modis intellegi ualeat. Sicut enim in hac
 uita alius inuenitur alio inferior. sic in illa beatitudine alius inuenitur alio eminentior.
 A postolo attestante qui ait. Stella ab stella differunt in uitate. sic & resurrectio mor-
 tuorum. hinc est quod in domo patris mansiones multae esse perhibentur. hinc per bea-
 tum iob dicitur. paruus & magnus ibi sunt. Designent ergo specialiter fundamenta ciui-
 tatis fortissimos ecclesiae doctores. murus autem super fundamenta constructus omnes
 perfectos sed per xpm atq; in xpo. platea uero eiusdem ciuitatis minorum in conuiuios.
 Sicut enim platea ab aedificio ciuitatis inferioris uideat. sic & tales quilibet minoris
 gloriae loco uidentur saluari. Ex quorum uocis psalmista loquitur dicens. In perfec-
 tum meum uiderunt oculi tui. & in libro tuo omnes scribentur. & quatenus bono

De platea ciuit.

Et uirtutes non fraudantur. ut & super nae claritas lucet splendens & uicissim in ma-
fuit uidentibus. secundum bono uirtutis plura aurea esse describitur. Uel certe uanitas
locutionibus fieri solet. quia uictor huius historiae diuersis uocabulis perfectos designare
uoluit. idcirco & uirtutem & platonem uirtutis auream esse descripsit. & cum hoc totum
simul unum sit. uel scilicet ipsi per uirtutem ipsi & per platonem uirtutis designentur.
Sic enim per platonem quomodo in oleo quo lentudo sonat recte intellegitur amplexu
de caritate. atque in illa bona uirtute nullus habitare creditur quinon dilateat in amo-
rem dilectionis. non incongrue per eundem platonem perfectos omnes & iconus desig-
nari. Sed ecce diuinita conuenit. quaestione nobis ipsi ligamus. Sic enim per fun-
damenta & murum portis & uirtutis atque per platonem eundem uirtutis. per se non omnes
credimus figurari. quia seruimus locus par uiderem de quorum persona hoc quod protu-
limus beatus iob loquitur dicens. paruis & magnis uirtutibus. Sed sciendum nobis est quia
nulla beatorum sunt & statim per rationem aliter uis glorie. alius uirtutis habet. ta-
men quod uirtus non habet per caritatis amor em in alio possidebit. ac per hoc in per-
fectus in nullus erit. Num & si diuinitas mansionem ibidem. tamen unus denari re-
muneratio aequalis in uirtutibus erit. Nequaquam enim perfectum ibidem uirtutis lar-
gitate gaudium uirtutis esse. si aliquo in illa uirtute quis per am indigeret. Quod ergo
scilicet sub paruum cum magno in illa hereditate dicit esse. non ad in perfectione sed
ad de per limitationem meritorum redigendum credimus. sequitur. Et exemplum non
uidimus. dicit enim de omnipotens. rem plura illius est & agnus. Cum exemplum in ma-
uidisse denotat. & tamen rem plura illius deum esse & agnum confirmat. uirtutem
uide nos. ab his que uidentur. & dea que non uidentur erigere. Nequaquam scilicet
uirtutem plura materiale. que constat diuinam uirtutem. hunc enim paulus dicit. Xpc
ad hunc pontifex futurorum bonorum per amplius & perfectus uirtutis uirtutem non
manu factum. id est non huius creationis. in uirtute semel in se a uirtute uirtute
in uirtute. Erat sum. Non enim in manu factis scilicet in uirtute. Erat si quidem
& ipse uirtutis quam de nunc per fidem in habitate spirituale uirtutem plura illius cum
per uirtute ad speciem eius. Quia obrem & ipse uirtutis in ecclesia. feliciter habita-
bit in illo. cum illud in plura fuerit. erit de omnia in omnibus & in illo. Si ergo in
plura de aeternum ecclesia est quam in habitate & rem plura eius de ecclesia. ipse de est
in quo ipse in habitate. sciendum nobis est quia in habitate ille regendo. in habitate ista quos
cedo. In qua scilicet mansiones quos erit in bus qualiter in bus uirtutis. id est de. nosse atque
diligere. Esse uirtutis feliciter. Nosse perfectio. Diligere uirtute. Dicuntur si quidem
in illa beata remuneratione per significationem & diuina. sed tamen illi amora
ad haec tria referuntur. In his enim tribus beatitudinum qualiter in bus omnis summa

¶ uel corporale. scilicet lignis. uel lapidibus esse. sed spirituale. atque incorporeale.

leuandis consistit. Quid enim est aliud feliciter esse quam beatas inaccessum regnare.
 Quid est autem in per se cognoscere nisi in se habere cognitione feliciter atq. aeternali
 in uere. Haec est inquit uita aeterna ut cognoscat uerum dñm & quem uisisti
 dñm xpm. Quod uero aliud est dñm esse diligere quam in dilectione quae dicitur aeterna
 licet per se. Scripsum quoque perit. De dilectione est & quum uide in dilectione in de ma
 noi & dñm. Dicitur itaq. de se a beato iohanne. dñs dñs omnipotens & in plū illius
 est & agns. A se a per se dicitur. Cum per fidem ad speciem per uenerit ecclesiasti
 non in per uiam ex oca liberabit. sed a per nallam quae suscipit & sed quid
 sibi uide quod dñm agns in dño de omnipotente sub iungatur. Nisi
 quia per hoc dicitur quod in dñm hie uocatur figmentum uicium uidentur. qui dñm
 in xpm puri hominem existimantes non in uisitatione cum patre in diuinitate co
 sel per gratiam adoptionis fuisse asserant. hinc itaq. con uincuntur hinc con stiden
 tur. cum audiant agnum in se ad uinitate comparere. templū equi electorū esse.
 quia se in assumpti humanitatis carne de templū cō memorat dicens. sol uerum plū hoc
 & in tribus dieb. ex caebo illud. Sequit. Erunt autem non ex se sole neq. luna uel luce in
 in car nū dicitur dñm in luminabit eum & lucerna eius est agnus. In dicitur a per te
 ostenditur mentum esse lucem quae in lumine illi uicium quaeq. non oculis cor
 poris quae in uisibilem lucem uerere consueuerunt. sed in uis cordibus uident
 re promittitur. Dñm in euangelio attestante quae ut. Beati in uo corde qm in fidem
 uidentur. Sub audis felices qui cordis oculos mundos habuerint. quib. sub stantia
 illa diuinitas potest in uere. Unde & sp̄s s̄s uolens mentes spiritalium ab usit
 duum in uocantur. q. luminis uicitudine omnino sus pendere quam sol corporis
 oculi uideri nouerunt. & ad illud lumen in cō mutabile ad illam lucem ineffabilem
 atq. inaccessibilem reuocari quae sol cordis oculi ualere ut ueridice. & ciuitas
 non ex se sole neq. luna uel luce in uere. Nam dicitur dñm in luminabit eam. Quod uero
 sub iungatur & lucerna eius est agnus sic dicitur. non quod in illa ciuitate aliud sit dñm
 nisi aliud lucerna agnus sed quod in supra iam diximus docetur. & ipse agnus in parte
 & sp̄s s̄s lumen eē ciuitatis. Ipse dñm est ueris filius & ueris aeterna ueraq. lux. in lu
 minis omnē hominē uenerit in hunc mundū. De illonū q. alibi scripsum ē. candor
 est in lucis aeternae. Quae uero uel dicitur hanc lucē in ista mortali carne uerē nullas
 in uerē uiderē ad in uerē dicitur. Non potest uideri faciem meā non enī uidebit
 in homo & in uerē. & illud ipse dicit. Uidemus nunc per speculū in enigmate. tunc
 in uerē faciem faciem. Quae sit eadem lux molus explicari per longū uerē non po
 nit quae uerē dicitur. dicitur dñm in luminabit eum & lucerna eius est agnus. De qua
 oportet in loco inferius lenius dicemus. Sequit. Erunt autem gentes

per lumen eius. & reges terrae adferent gloriam suam & honorem in illum. Hoc quod gemas p
lumen eius ambulat & dicitur non ad futuram per se remuneracionem sed ad praesens
laborem referendum esse ut feluc. Noq. cui iam in ambulando laborabunt sed post
laborem ibeat & uenient quos dicit. Tempus ergo est quo ambulat per regem per lumen
agni. ut quando q. per uenientes ad patriam in ipso quietant lumine agni. Hinc et salix
& uia peregrinatio dicitur. quia dicitur in mundo. lux sum mundi. Quam diudie. Ecce
ego inquit uobiscum sum omnib. dieb. usq. ad consummatione scilicet. Quia adhuc exor
tando subiungit. Ambulate dum lumen habetis uiae. ne tenebrae moras uos conprehend
ant. De hac luce per quam ad patriam redeunt inlustrantur electi. per prophetam scilicet
dicitur. Surge in lumine hierusalem quia uenit lumen tuum & gloria tui super te
ostendit. Atq. post pauca & ambulabunt gentes in lumine tuo & cuncti reges in splen
dore ostendit. qui sunt autem reges terrae. nisi qui & corporis sui & motus cogitatio
nibus a plinae uigore regere nouerunt. Qui uidelicet in illum auitatem gloriam
& honorem suum adferre uolunt. tam quia dicitur. qui in hac peregrinatione
gloriam saeculi quocumque modo reproborum est non amauerunt. idcirco suam ad ae
ternam felicitatem dereliquerunt. quoniam hinc ab hominibus uoluntarij errecipiunt gloria
& honorem. illic procul dubio tam quod deserant non habent. De quibus dicitur. Omnia
opera sua faciunt ut deasificentur ab hominibus. Amen dico uobis reciperunt mercedem
suam. Uel certe gloriam suam & honorem in illum reges adferre est. praedicatores
scilicet qui propter regimen animarum uerba reges uocantur. ut his fidelium ad aeternam
patriam seculum perducere. Hinc et salix fidelibus dicitur. gloria uisumus. sicut & uos sumus
in die dñi nri ihu xpi. Hinc et salix sumus. quod est gaudium nri in aurora. nonne uos
ante dñm nrm ihu xpm. Recite enim gloria regnum & honor uocantur. hi. pro quibus
idem reges coronantur. Quibus pro diem nri diuersitate dicitur. est enim super quinq.
ciuitates & rursus super decem. ut salix & ciuitas & prociuitas aeternos recipiant hono
res. quoniam in hac uita spitali uigore regere studuerunt. De quibus alibi dicitur. Re
ges in solio in perpotuum collocat & illic erigentur sub iudis. quia hic in loco af
flictionis sunt humiliter illic in loco gaudii erecti. Sciendum praeterea quia in die
manifestatione ne qui quid dicitur & adferent gloriam suam & honorem in illum sed con
ferent. ut salix per hoc dicitur debitis inuicem doceantur laudibus de honore confer
re loquuntur. Sequitur. Et portaceus non claudentur per diem. nox enim non
est illis. Sicut praedicatores scilicet uicem ingrediendibus portae aperit eis. sic
quoque in nocte uicem praesens ne occultis aduersarijs eosdem inuadat. aditum
in nocte claudunt. Dum enim occultis inimicis insidias exhortationis uerbo praec
auerunt. quid aliud agunt qui aditum uicem praec claudunt. Annon aditum

manuunt quae angelice uoce innocente uocis praesentis clamant. Uigilare & orare unan
uare in adimplatione. Annon aditum ciuitatis per quod insidiari possit intrare dau
debat potius cum diceret. sobrietas uigilare quae aduersarius uel diabolus iniqui
rugiens circuit quarens quem deuor. &. Curre sicut fortis in fide. huius ciuitatis adu
custodiunt. immo ipsius ciuitatis aditus contra inimicum destructis sicut. De quibus psal
monem dicitur. Uisus eiusque ensis super fortis sui propter amorem nocturnos. &
noctem. Enloe talum salomonis sexaginta fortis ambuit ex fortis simis israhel. Sed
usque quod ista custodiunt ut quae quod ista per uia cludentur. Nisi usque quod nox uic
praesentis. nox aduersitatis. nox mortalitatis. nox corruptionis transierit. & dies
ue dies facis. dies immortalitatis. dies in corruptionis inuenerit. Dicitur itaque. & portae
eius non cludentur per diem noxentium non erit illis. Ac si diceretur. Sublati sunt
timore dies securitatis electos inlustrabit. Sicut enim dicitur. Portae eius non cludentur
quibus ueltra nox non erit sed per penitus dies fulgebunt. Non enim ueltra dicitur.
Uigilare & orare quodcumque ad nocent per timor aduersitatem. sed uicere & uidere qui
egressus est quod ad dies redigitur securitatem. Ubi certe honeste diligitur quod
deur. Sine cessatione laudabitur quod amant. ubi nec marcescat quis qui
noe fatigatur laudis aeternae praerogatio. Sequitur. Et adferent gloriam & hono
rem gentium nullam. & qui aduentum gloriam & honorem nullam adferent ciuit
tatem nisi regem terrae. praedicatores uel deliciae. qui aduentum gloriam & ho
norem gentium nullam ciuitatem adferre. nisi ex aduentu gentium. Aduentum
electorum societate gloriosum atque honorificum reddere. quod singulari
facere perhibetur. sicut per paulum dicitur. Cum tradideris deum & op
magna enim gloria magnusque honor gentium in illa ciuitate aduenit. quae maxi
ma ex parte ex ipsis gentibus decoratur. Nisi aduentu gentium ipsa gentium
sicut. uerum & uim ingenitum dignitatis ad opta potest. quae uicere & uidere
deratus terreno abo querenda uel praetio comparatur. Quae idem spiritus
uis uoluptatibus quibus carnalis ille & hebraicus populus semper praesentis in
ludemo paterna primis sedibus primisque rostris honorari. Ac praesentis
uentum funiculis meruit in possessione. Dno attestante qui ait. Ma
uenient ab oriente & occidente ab aquilone & austro & accumbent in regno
filii autem regni uocentur in tenebras exteriores. plerumque lenus & stidor dentium.
Quos autem illos regni filios uocet nisi iudeos. quibus expulsis / deus factus nimirum
qua uocantibus filios sibi adoptauit in regnum. Annon autem erunt gentes. de quibus
dñs in euangelio propter probandum eorum humilitatem ac condempnandam
hebraeorum perfidiam dicebat. Non est bonum tollere panem filiarum

Admiranda cambus. Adhuc ecclesia ex gemit. in illa charanarum pondus. Utiq.
die. Nam & celli edior domus. quae cadunt demorsa dominorum uisitoru. hinc
omni ager. dicitur gratia redemptori omnium. hinc ad amorem eius accendenda
sunt corda fidelium. quia ex cambus filii exterioris liberi exterioris concives caeli.
atq. ex dosoribus gloria & honore condigni ostentauerunt. De quibus melius ut
cum q. interius animus aliquid concipit. quam lingua exteriori profert. Sequitur.
71. Nec mirabit in ea aliquid conquinatum & faciens abominacionem & mendacium
72. nisi qui serpsunt in libro uicis agni. futuri temporis hoc loco sicut & supra eccle-
sia circa scribitur. quando non sicut nunc permixtos cum bonis cohabitantes
patitur malos. quia soli cum xpo boni regnabunt. cum quo & in quo in eadem ieru-
salem caeleste feliciter permanebunt. Quis sit autem liber agni. quid uesit in illo
nomina iustorum scribi. paulo superius disseruimus. Inter haec autem in dicitur
sunt relinqueret non debemus. Quod quidam heretici non solum prius uorum
etiam nris modo temporibus asseruerunt post diem iudicii posse ex aeterno sup-
plicio liberari eos. qui per gratiam xpi fidem & baptismum sunt consecuti. Illis que
cruciatibus propter fidem quam sine operibus tenuerunt purgari. Pro qua asser-
tione alius q. in iudicis blasphemus scilicet rationem calum originem dudum eiusq. sequi-
at anathematis fulmine percussit. Quod quidem non facerem. maxime cum
adhuc ecclesiasticos doctores de quibus unum nominatum exprimo beati grego-
rii pontificis romani in aarguente fidei ac testimonis scripturarum
obuia se cognoscat. uiciorum imperitiae atq. perfidiae ora contu-derit
atq. oppilauerit. ueltra quippiam de hac re loqui non possent. Nisi in per-
quidam ex numero fructuum cuius nomen ideo reuocet quia adhuc autem non uide-
tur certo confunditur in publicum prorum parte haec quae a scis patrib. conde-
nata sunt. ueritas. Mihi per anaciter in gessit scilicet sed non ideo contra ueritatem ob-
uocari respondeo. ut eum qui cuius modeste confundam. Sed ut si forte haec que
scribitur legit ueritate superatus. ab errore uisus se pedem uicentio-
nis remoueat. Auctore qui nunc in tra sciam ecclesiam deesse tales non
possunt. in illius uicem personam omnibus respondeam. Initium autem uerboru
illius ad hunc modum fuit. In dicitur que sunt supplicia diuinitatis xpi anis
post diem iudicii potest esse aliqua purgatio. Cuius ergo fuerit quod dicit de re-
probis ac falsis xpianis dicit. ibi in thi in supplicium aeternu. nullatenus admi-
ttere. ut post ueniam consequi possent. qui non potest commendacium. quod
ueritas de aeterno supplicio dixit. & ille. sed hoc doctore ponit dicit qui propter
diabolum eiusq. angelos uel incredulos eximendos aeternus uocatur

Non aperit se per pura non eos. hinc imper peccatum cruciā. Cuius quoniam. Sicutum nouit. quod
minutus est. falsum procul dubio. quod promissit. Aeternum ab omni in supplicium aeternū
iustitiam in uicem aeternam. Et ille. Dumque aperit testimonium quod docet. in
quam quam multis sceleribus obnoxium per peccatum uocari. Adhuc ergo non met. sed
apostoli pauli uerbis res pōdi. Amenescat qui iniquitatem regnum di non possidebunt. noli
terrarē neq. fornicari neq. idolis seruiens. neq. adulteri neq. molles neque
masculorum concubitorē. neq. fures. neq. auari neq. ebriosi. neq. maledici neq.
rapaces regnum di possidebunt. Rursum q. ille. post hoc de illo tempore dicit
antequam fierent xpiani maxime cum ita ipse concludat. Et haec quidem fuistis
sed ubi ueritas sed ubi ueritas. Cuiusquam. Non nego quod ab his fuerint his malis
sed in tergo uos ponderas utrum possit homo post lauari baptismū fieri iniquus
ut fornicari aut idolis seruiens. ut adulter. ut molles. ut masculorum concubitor
aut fur. aut auarus. aut ebriosus. aut maledicus. aut rapax. Adhuc ille. potest in
quit. Cui ergo. Ergo si potest nisi hinc fructuosa penitencia ante diem obitus
liberabit uti apostolus docet regnum di non possidebit. Rursum q. ille ueritatē
obstinatē monit. ut. Si ergo quandoq. regnum di non possidebit. quid est quod euangelii
in loquitur dicens. Exactor miterte in carcerem. Amen dico tibi non exies inde donec
reddis nouissimum quadrante. Ecce ut in his uerbis aperit in ueritatē. tunc dicitur
solummodo in supplicio cruciari. ut quod nouissimum quadrante. de se cor eum
exare docet. Ergo quod ueritas est credere & beatitudinem gloria postorā in carne
uocari. Ioseph uirum suum cognouit. Sicut enim illic dicitur. Non cognouit
donec peperit filium suum primogenitum. & illud. Ecce sic ut oculis seruatorum
in manibus dominorum suorum. & sic ut oculi ancillae in manibus dominae suae
tra oculi nostri addit dñm nostrum. donec miseratur nobis. Ergo quam diu
seruus miseratur dñs. Tandem oculorum intendent in eum. Post quā uero
miseratur fuerit. auertens oculos suos ab eo. Adhuc oculos ponderare nil ualuit.
Cuius dicerem utrum nam adhuc in sua sententia perduraret stulteres pondera.
nam nec illud nec istud se credere professus est. Sed uon quā nec prolixiorē
locum in omni ex his habuimus quiddo haec sententia de illi & omnibus manifest
tus aperimus. Constat nam q. & ueritas est non de alio dñm redemptore dixisse.
nisi de his qui fidei baptismū sunt con secuti. Multi sunt uocati. paucior electi
Sic ergo multi sunt uocati sed paucior electi. Constat nam quā quia nullus nisi elect
tus ad uitam aeternam intrabit. Apostolus deniq. de quibusdam xpianis dicit.
Confitebuntur se esse bñ facis. aut negant. & in se desinco ait. Qui autem negauerit
me coram hominibus. negabo eum coram patre meo. & coram angelis eius.

Quia alibi. Non omnes qui dicunt in die dno. intrabunt in regnum caelorum. sed qui facti uolunt
tam patris mei qui in caelis est. ipse intrabit in regnum caelorum. quidam per nos quid lucidus
super haec potest inueniri. Eccc etiam apertissime ueritas docet. Non omnes dno p fidei
confitentur. intrabunt in regnum caelorum. Et uidet quis qui in ore diabolico mendicant
fingero quod eadem ueritas denegat. Neque enim. qui nunc per fidem in uocauit
uoluntatem q. patris non fecerit. post inferni supplicia. regnum caelorum intrabit sed uer.
Non omnes qui dicunt in die dno. intrabunt in regnum caelorum. Quod utiq. ad confessio
nem fidei per uerum uidetur. sed qui facti uoluntatem patris mei qui in caelis est. subaudi
operando iustitiam. ipse intrabit in regnum caelorum. Testatur etiam dno alibi in sum
rum impios dicuros. Dne dne nonne in nomine tuo prophetauimus. & in nomine tuo
demonia eiecimus. & in tuo nomine uirtutes multas fecimus. quibus sedulo res posu
rim esse factas dicent. Tunc confitebor illis quantum qui noui uos. Discedite a me
operari uini quauis. Paulus quoq. ad firmam dicens. firmum stans fundamentum
nouit dno qui sunt eius. Sic ergo ueritas est quod ueritas dicit & si ueritas est quod aposto
lus concordat ueritas dicit. Proculdubio quos num qui uis dno nouisse in futurum pro
testantur non sunt eius. qui nouit dno qui sunt eius. Sunt qui nouit dno qui sunt eius &
in futurum de miraculis conuictis dicit. numquam noui uos. illos solummodo quos
nouit in libro ueritas scriptos tenet. Quo conuictis illis quos non nouit per psalmistam de.
Deleantur de libro uiuentium & cum iustis non scribantur. Et ueritas in longum ser
mo non profiliat. in istis apocalypsis locutione aperit sine inuicem postula mi
iudicium nullum in uocandi aditum ad electorum societatem reprobat esse. In hoc
enim ueritas quod ista prouenit occasio de haec redi putandi. ita de caelestia q. au
tate dicitur. Et omne maledictum non intrabit in eam. nisi qui scripti sunt in libro
uicis igni. Et quod est omne maledictum nisi illud quod benedictionem illam susci
pere non meretur. qua uocore electorum dicitur. Uenite benedicat pateris mei
per apertum regnum quod uobis primum est ab origine mundi. sed illam maledic
tionem audire. discedite a me maledicti in ignem aeternum qui paratus est diabulo
& angelis eius. Sed ecce dum ista finire quaerimus ad memoriam redit quod supe
rius eidem memoriae defuisse uidetur. quod idem uir quos ad ista loquen da
compulsi uehementissime quaerebat dicens. Sic iminosi xpiani post supplicium
non saluantur. quid est quod apostolus de eo cuius opus ueritas dicit. ipse autem
saluus erit sicut enim qui super ignem. Ad haec ueritas agilitate ego responde. Ne
quaquam ignem aeternum esse in quod dno reuelabitur per quem & non alii
nisi qui xpianum in fundamento habuerint possunt saluari. huiusmodi quod lignum
num arboris stipulam. id est minuta peccata quae facile possunt igne cremari.

In xp̄m credentis committitur. Sed ubi quid formicarius auricular xp̄m habet in fonda
mento. & non potius meretricem uirino simbaronam. Qui adheret inquit apostolus
meretrici unum corpus efficitur. & rursum. Qui adheret dño unus sp̄s est. Ergo cui
adheret quisq. ipsum dñi profundamento habet. Concedatur ergo quisquis ille est illum
posse pillū ignis purgatorius saluari qui xp̄m habuerit in fundamento ut quis fide crimi
noss operibus hinc non detulerit maculationem. Antequam gōhennae ignis dicat eē. In quo
dies dñi declaratur. sed illū quis secundū petri sententiam haec uisibilia elementa concre
mabit. Dicamus etiam illi qui uisus modus est finis recipit quid sit illud de quo dubitat.
Amendico tibi non exies inde donec reddas nouissimū quadrante. Ac si diceret. Quo
usq. & iam promissis peccatis mortis uindictam accipias. Nam & in humana locu
tione sic homines dici solent. homicidis uel furibus in carceribus retentis. Non exies
hinc usque quo promissus ibidem moriaris. Quia etiam aeternū supplicium mors secun
da uocatur & eadem mors quos suscipit semper quidem occidit. sed nūquā per se exte
ringuit. in eo quod dicitur. non exies inde donec reddas nouissimū quadrante. Non
solū promissus uerū etiam promissus peccatis ultionem aeternā iniqui per se soluere
docentur. Sed iam ne ista resumpto locutionis flatu ultra quā debent inmensum
extendantur postponenda sunt. maxime cum & de his beatus iugustinū atq. gregorū
76. sequens in hoc opere alibi dicitur putasse mere cognoscā. Sequitur. Et ostendit mihi
77. flumen aquae uiae splendor tamquam cristallū procedens de sededi & agni. In
medio plateatus & ex utraq. parte fluminis lignū uiae adferens fructus duode
cim per menses singulos reddentes fructū suū & folia ligni ad sanitatem gentiū.
Possunt cuncta haec non in conuenienter ad praesens tempus referri quo ad instar
paradisi praedicationis. flumines cārigatur ecclesia. Nisi enim praedicationis
fluminis uocabulo designaretur nequaquā salomon diceret. Aqua profunda
uorba ex ore euri & torrentis redundans fons sapientiae. Nisi praedicationis sermo
per flumen exprimeretur. nequaquā dñs in euangelio dixisset. Qui credit in me
sicut dixit scriptura flumina de uentre eius fluent aquae uiae. Itaq. fluminib.
gentilitatis terram irrigari conspexerat psalmista cum diceret. Posuit desertū
in stagnū aquae & terrā sine aqua in exitus aquarum. Quia uidelicet s̄i praedictio
& unū est flumen & multa flumina. quia & unitas fidei annuntiat. & tamen ut mul
tos irriget per multorū ora diffunditur. De sede autē di & agni in platea. in cui
tatis deriuatur. quia per prophetas atq. apostolos ad gentes percurrit. Bene
& iam flumen aquae uiae uocatur qui quos irrigat uiuificat. Rote christi il
lo splendore comparatur quia quos irrigando uiuificat ad aquā baptismatis
perducens. mox & puritate splendor & robore fortissimos reddit.

Ex qua pro indubio irrigatio fluminis illud lignum in cordibus fidelium radicatur.
De quo per psalmistam dicitur. Et iterum quod lignum quod plantatum est sicut dicitur per
aquarium. Quid est autem hoc lignum ad hanc aquam ueritatis nisi ueritas uita di sapientia
De qua per salomonem dicitur. Lignum uita est hic qui adprehenderit eum.
hoc inquam illud est lignum ad quod nunc si quis extendit manus uisus in aeternum.
Quod quod ex utraque parte fluminis esse describitur quia & uetus & nouum testamentum
Xp̄m annuntiant. Quis uita autem fructus ligni duodecim nisi uirtutes sanctorum
quod ex praedicatione nascuntur a postolorum. Sicut enim redemptor noster annus.
sicut apostoli non incongruenter uocantur eiusdem redemptoris. Sicut etiam ille
dies. ista hora appellatur. & quia dicitur ecclesiae una est arbor. constat numerum
quia ex radice sapientis procedunt duodecim fructus. quos ramus per singulos menses
reddunt. Ipse enim dicitur. Si enim nihil potestis facere. Quid uero per folia
ligni quae uita uita gentium proueniunt ordinis designari. Nisi ex doctrina
apostolorum ortos in ecclesia praedicatorum quod si dicitur ueritas & unitas concordia
in uicem inherentes nullis temptationibus lib. nullis que persecutionibus turbantibus
ab unitate ecclesiae possunt auelli. Per salmista ueritate. quid uero de ligno loquitur
dicens. folium eius non defluet. quia uita uita gentium proficiunt. quae ad uita in se
ipsis fidei uigore atque unitatis concordia ostendit & haec uita uita praedicatorum. Nisi
uero ex se ipsis medicamentum quodam modo uulnere exemplo. Quod bos facit quod sanet.
Possunt quidem uita uita non inconuenienter haec uita uita. sed sequens ueritas ad
futurum tempus haec uita uita cogit referre. Dicitur ergo. & ostendit uita uita
aqua uita. splendet uita quia crystallum procedens de sedede & ligno in medio pla
tate eius. & ex utraque parte fluminis lignum uita uita. ad foras fructus duodecim menses
per singulos reddentes fructus uita uita & folia ligni ad uita uita gentium. flumem aquam
hoc loco ille debet intellegi. quod & fontem salicem uita uita atque in circuitum scriptus spiritus
de quo scriptum legimus. A pud te est fontem uita uita & in lumine tuo uidebimus lumen. Supra
denique dixerat. Ego sicut dabo de fonte aquae uita uita gratis. Unde & psalmista
ostendit et ipsam esse fontem qui flumem dicit. filii hominum in protectione aliorum
uirtutum sperabunt. inebriabuntur ab ubertate domus tuae. & torrente uoluptatis
uirtutis potabis eos. quoniam apud te est fontem uita uita. Quod uidelicet flumem recte crystallum
splendido comparat. quia scientes quae uita uita faciat. incommutabili fortuna diuina
solidas. quod quod a sede dei procedere dicitur. & in platea ciuitatis dicitur uari. Ubimagno
perreuerendum est ne carnalis cogitatio subripient in his uocabulorum diuersis no
minibus diuersa significari arbitretur. tamen quia salicem aliquid cogit esse sedem dei
de qua idem flumen emanat. atque aliquid plateam ciuitatis ad quam defluit.

ut aliud arboreatur designari per sedentem in sede: aliud per lignum uitae ex uita que
parte fluminis conficitur. sed ipsi et de sedendi & ligni qui est & ciuitas & platea ciuitatis.
atque ipsum eum qui sedet utroque in throno. ipsum qui uisus uitae redundat in sede. ipsum
qui ut flumen deriuat ad ciuitatis plateam ipsum & ut lignum uitae quibus in depositis
est ad refecationem. De omni omni quia angelica atque humana creatura praesidendo regit
reote super thronum sedet. Quia autem quos praesidendo regit ipsa ubi ubi sita uisio
ne debet. bene in sede tam quam fons redundat. Quia uero ipsa ubi ubi sita po-
tatio nis quae simul habetur ab omnibus. pro singulorum meritis unicuique distribuit. ut in
medio plateae ciuitatis tam quam de fonte deriuat dicitur. Ex quo unus quisque habi-
tator ciuitatis prouidit. hauriat pro meritis ac apus. & qui angelica atque humana
naturam hinc in de sita at ipsa quae uisionis potatio ita est multimoda ut quo quid dicitur
cuique in de desideria uenerit hoc ei ad domum sita. digno lignum uitae hinc in de
positum eum describitur. sed ne mirum cum & ipsum marina filius israhel de caelo ac
tributum per quod aeterna saecula figurabatur. hoc secundum scripturas sententia
unicuique saecula in ore quod fuisse & delectatio. Ad hoc enim per tunc uidet
quod de eodem summo atque in comprehensibili spiritu dicitur. Erunt omnia in omnibus.
propter hanc nam gratiam ipsa lux in luminans ipsa uisum uisionis ipsa fons
uel flumen uel torrentis uel uisus ipsa fons uel lignum uitae ita ut uocatur. Qui sunt
autem fructus ligni duodecim reddunt per menses duodecim nisi ipsa uisio sita sit sine
fine manens. Sole enim in diuinis uoluminibus. de aeternitate aliquando per unum diem
aliquando per multos. aliquando per mensem uel menses. aliquando per annos de-
signari. Sic uero idem per psalmum tam dicitur. Melior est. dies una in manu tua
super milia. Multorum autem dierum figuratur sicut de deo per beatus nobis dicitur.
Qui nouerunt eum ignorant dies illius. mensis uero unus uel multorum sicut per
prophetam de delectatione requod dicitur. Erunt eis mensis ex mense. atque sicut
in haec apocalypsi duodecim menses. uel reddunt electorum fructum describunt. An-
norum quoque spatium ipsa beata aeternitas exprimitur. sicut eodem per psalmum
dicitur. in saeculum saeculi annuau. & rursum. tu autem idem ipse es & annuau non
deficiet. Lignum ergo uitae per duodecim menses duodecim fructus reddat quia
ipsa merces beatorum mortalium quae fruuntur oleum. Nullum transitum habet sed sine
fine manens. Quia uero hoc loco per folia ligni accipimus quae ad sanctitatem gentium
proficiunt. nisi per potius laudis armoniam quae ex ipsa uisione conditoris in
lectorum cordibus. exoritur in sanctitate cedit folium forte laudibus. quo circa ubi
aeternus uigor nulla uia qua in offensa uidentur. ubi perfecta & stabilis sanctitas.
nulla propterea interpolet infirmitas. quod spiritus per prophetam exprimitur.

¶ Aeternitas enim diuini spatii diei designatur.

leant. Quia uoces lacrimarum obtruncant & fugiunt dolor & gemitus. Libentem uisum accipere
completa plena & felicitate peruenit sempiterna. Inq. quasi quodam tantum accipit in uox fo
lus lignum ab. ad tantum in ponit. Cuius uocis di per potius uocis laus operans. nullam
55. frangione nullam affidenciam. nullam istam. nullam merore sine inco. Sequit. Et in mal
dici non erit. implius sub iudis. In illa uocis. In illa uocis. In illa uocis. In illa uocis. In illa uocis.
7. uocis quia & ipsa electa cuius in uocis sub iudis. b. audis. Uocis benedicta pueris mei per a
7. pueris quia quod uobis parati est ab originem uidi. & reproba maledictionis sententiam
accipit. audis. in maledicta in igne aeternu qui pueris est iudis & angelis. Uocis
dici uocis. in illa uocis non erit. quia uocis ta qua filii benedictione pater na ponentur.
Quod psalmista in spu sco futurum praedicit. praeter uocis qua de futuro loquitur dicens.
7. Benedixisti dno terra tua auerasti caput iacob. remissisti iniquitatem plebis tuae operasti
7. omnia peccata eorum. in uocis omnia tua auerasti ab ira indignationis tuae. Sequit.
55. Et sedes di & agni in illa uocis. & seruus seruus illi. Uocis sedem singulari numero
superius memorauerat. de qua fluuius in uocis manare uidisti. sed uocis. Nunc uocis
plurali sedes introducit. sed hoc significat. plures sedes quod una sedes. electorum salice
ecclesiam. De qua per psalmista dicitur. Illic sederunt sedes in iudicio sedes super thronu
dauid. Nam & in hac apocalypsi in uocis quatuor senioribus. eadem q. sedibus. ipsa
electorum ecclesia saepe figuratur. Quae salice propter unitatem sedis in una sede. & ipse
dicitur sita in gentium ac populis israelis. in uocis quatuor sedibus. exprimitur. & qui
a summo inferior sine fine regnat. & in illa terra sedem nomine nullum regnum amittit
unde scriptum est. Hic est di noster in aeternu & in seculu sedet. & ipse regnet nos in secula.
7. honoris sum dicitur. Dns regnabit & nihil in hie oris in loco pascae ibi collocabit.
7. Ne uocis ab hac sessione quaere uocis a summo. atq. inco mutabilis spu secundu hereticoe
figmenta di filius pro nobis incarnatus putaretur. alienus. idcirco di & agni sedes in illa
ciuitate esse referuntur. Non quo salice alia sedes. alia uocis & ipse sed quo
in sua diuinitate aequalis illis eo poma docetur. sed cum dns discipulis adhuc morta
lib. dicit. In non dicit uos seruos sed amicos meos. quia omnia quae cuq. uidi uis a patre
meo nota feci uobis. miru uocis est quomodo in mortales effectos ipsa q. omnia quae
sibi facta fuerant nota cernentes seruos ista scriptura uocis. Quos si a seruitute corrup
tionis liberati ad libertate & gloriam filioru di tunc peruenient. quomodo in illa uocis
na quos seruos uocis. Sed sciendu nobis est quia in eo quodam in laboris certa
mine non desudabit. sed in aeterna quiete fouentur liberiorum. ac nulla seruitute
obnoxu. quia uero a superiore & uocis regant. non timoris sed amoris seruentur.
nunc eni uocis dicitur. Seruus dno in timore. tunc uocis uocis & uidete qm ego sum di.
& quae omnia illa seruus nisi filius infatigabilis. laus indeficiens laus semper amore.

R 7

randu

suorum cons. de quibus adhuc subdatur. Et uidebunt faciem eius. Hi manifeste ostendunt quod sic illa
 seruatoris seruitur. quia faciem diu suam in desinenter. appaunt. & quid per faciem diu nisi cognitionem
 uisionis eius intellegere debemus. Absit autem ut aliquod corpore uisibilem hominum fingat. & tale
 eum faciem habere quilo consueuit corporeis oculis uidere existimet. De qua uisionis cognitione.
 ppulu dicitur. Uidemus nunc per speculum in enigmate. uide autem faciem ad faciem. Scien diu uero
 nobis est quod si uere nonnulli quidam dicerent. In illa regione beatitudinis in diuinitate sua quide.
 conspicit sed in uita in uita uideri. quos numerum minor. usque uisionis subuliat sefellit. Neque enim
 illi simplia. utq. in co mutabilis essentia alud e deo. alud in uita. sed ipsa natura sua claritas.
 ipsa claritas natura. quia non in illa uita in uisibiliq. natura ut e quando q. uidentur sic di. restat
 iohannes in epistola sua dicens. Carissimi nunc opulenti sumus & nondum apparuit quod derim. scimus.
 uide qm cu apparuerit similes erimus. qm uidebimus eum sicatost. In modis dilectoribus suis.
 pollicet dicens. Si quis diligere me diligetur a patre meo & ego diligam eum & manifestabo me ipsum.
 illi. ut si patenter dicit. Quia uita meo carnis restat ut in mea monatura uideatis. hinc rursum.
 Beati mundo corde qm ipsi diu uidebunt. sed qui uideat p. primu ecclesie uo pastore dr. In que deside
 rant angeli prospicere. sicut nonnulli quinequa quidam uideri uel angelos sui picantur & tamen
 dicitu pueritas sententia scimus. angeli eorum in caelis semp uident faciem patris mei qui in caelis e.
 Num quidem illud uideri alud p. medicator. in sonatu uisionis. Sed si sententia utraq. conspi
 ceat quia sibi nequa quia dicitur det agnoscat. Dm qui p. angelos uident & uideri deside
 rant. & in ueritate & in uentur. siem sic uideri desiderant ut effectum suu desiderii minime.
 p. fruunt. desideriu sine fructu in uentur habet. anxiositas poena. Beati uero angeli ab omni
 poena anxiositas longesunt. quia nu qua simul poena & beatitudo conueniunt. Rursum.
 ceteros dicimus diuisiones satari. quia & psalmista ait. satabor du manifestabitur gloria tua.
 Considerandū nobis est. qm satietate solet fastidium subsequi. Ut ergo ecce sibi utraq. con
 ueniant. diuinitas quia sem p. uident. dicit p. dicitur egregius. Quia sem p. uideri.
 desiderant. Ne enim sic in satietate fastidium satiat desiderant & desiderant igitur sine
 labore quia desideriu satietas comitatur. & satiantur sine fastidio. quia ipsa satietas.
 ex desiderio sem p. accenditur. sic quoq. & nos erimus quando ad ipsu fontem uicue uenerim.
 Erunt nobis delectabilis in pressatis simul atq. satietas. sed longe aberit a sin necessitas.
 longe a satietate fastidium. quia & si uentur satietur & satietur sinemur. Uidebim igit.
 diu ipsu q. erit praeuium laboris nri. & post mortalitatis huius tenebras accētae uis.
 luce gaudebimus. lam nunc requirendū est utru tunc in illa beatitudine ineffabilis illam
 & inaccessibilem atq. inco mutabilem luce corporeis oculis uidere possimus. De qua
 saluati fuit uisione gloriosus in testis pater augustinus aqua diu religiosa famula di paulina.
 rogatus ut scriberet auctoritate plena epistola dedit. qui q. petitione eius diuidit.
 quia ut ipse ait. de uita uideat multu q. cognandū fuit. Tandem autē ad scribendum

Inpulsus. quia amulus decudam re sua sententiam credi posse dubiam. Quod et contingit.
adhibuit firmissimos ecclesiae testes haec eadem quae ipse sententia adfirmant. Hiero-
nimum scilicet presbiterum induunt scripturas doctissimum. Ambrosium mediolanensem
Gregorium nazianzenum. Athanasium alexandrinum. Et quia quae sua & eorum dicta non
pro canonicis libris accipienda docuerit. ex eisdem tamen libris eadem dicta munta
ostendit. Cuius ergo assertiones tam firmas tamque roboratas huic operi credidi ad nec-
tendas. sed non ea prolixitate uel ordine quo ab illo digesta sunt. Quia et breuitatis
compendio utens paucis multis assensio. & quaedam sibi propria locutionis
ex primo. Nunc uideamus primum utrum ad corpus an ad spiritum sublimior atque bea-
tior usus pertineat. Et tunc de uero cautissime pertractemus. an aliquando hoc
possit in uero inferior quod potest in superior. cunctis itaque uera scientibus
liquet. quia de non corpore sed spiritus est. spiritus autem nec localis nec circumscribitur
& filius & spiritus sanctus. Quis autem uideat & uideat uideri patrem filium aut filium patrem
uel spiritum sanctum patrem & filium. Ergo si secundu[m] reuera fidem & patrem uidet filium
& filium patrem & spiritus sanctus patrem & filium. Quia ad hoc scriptura sancta testatur. Et ta-
men nec patrem nec filium nec spiritum sanctum per corpus uident. per autem procul dubio
quia potior ac beatior usus non corpore sed spiritui tribuendus est. Non solum autem
sed & creaturam suam uidere dicitur. si quibus nulla corporis mole arum scribitur
7 uel illud in principio creationis mundi. Uidit deus lucem quia bona est & firma
7 mentum & mare & aridam. & omnes faenas. atque omne lignum. solem lunam stellas
7 opalia animarum uiuarum uolantia caeli & ad extremum uidit deus omnia quae
7 fecerat & erat ualde bona. haec de uero circumscribitur atque incorporis spiritus uisio
ne. quia & se & sua sine corpore uidet dicta sufficiunt. Tam uero si ad nos met
ipsos recurrimus longe praestantiorum longe meliorem longe clariorum
inuenimus uisionem cordium quam corporaliu[m] oculorum. Quasi quis perstrat
clausis & uero corporalibus oculis summa & infima ualde inuenit. aqua si quis
excludatur & iam patentibus eisdem oculis optima quaeque non ualeat inspicere
hinc namque uidentes appellati sunt prophetae. Non quia corporalibus sed spi-
ritualibus oculis uentura & abscondita cernebant. Secundum itaque potiorum uisio-
nem qua per spiritum spiritualia simul & corporalia inspicimus. uidere deum in futurum
certissime retinemus. Secundum uero inferiorem. qua per corpus corporalia
tantum atque localia aspiciunt. non facile dixerim. quia uideat est summus ille
ac uiuificator spiritus nec corporeus nec localis est. Ergo uisus ergo oculos ubi ad
imagine[m] dei conditum sumus. & ibidem uidere quaerimus ubi quantula cumque eius
imago sumus. Sed ponenda sunt exempla. quibus probemus deum non corporalibus

sed spiritalib. posse intueri. Quis enim nesciat correctioni minime posse oculis intueri corporalib.
 Sicutur doceri potest quod certis corporalibus oculis ualeat intueri. fortasse potest dicitur. Si autem
 ista uia quia multo minus ipse sensus eius. Neque enim per oculos corporis uel magnitudinem uel pulchritudinem
 uel inon caritatis ualeamus uidere quia nec corpus est aliquid nec in loco uideatur caritas. & quidem
 magis est pulchritudo est. sed uideamus. nec localis nec corporalis est est. Quia uero nec localis nec cor
 poralis. si enim in loco magis est sine colore pulchritudo est. sine strepitu sonabilis est sine uisu conspicibilis est.
 sine tactu palpabilis est sine tactu presentis est. Hanc quippe nec cum magis intellegimus aliquid
 melius intellegendo lustramus. Nec cum pulchritudinem eius cogitamus quod illo in imaginibus
 colores introducimus nec cum uisus loquitur ut secundum eum uideamus illos per streperes
 sonos audimus. Nec cum intuemur corporali uel lumen originis oculorum nec cum uisus for
 tis intuemur corporali uisus preparamus lacerationem. nec cum nobis uenit in mentem
 finimus eius sum. Quomodo enim si pignus arietis daretur nec in loco uideatur. nec cor
 poralibus oculis caritatis. nec caritatis foribus. ut sine oculo caritatis. nec audimus affatu nec
 sentimus inesse. quomodo magis ipsa lux sine oculo ipsius pignoris. Et in uideando id ipsum
 reperimus sine oculo hominem quantum ad eum. imago eius non de intelligentia sed de illi creatura
 Quomodo adhuc etiam uideatur de deo in deum uisum in uisum lumine. Quomodo uisus oculorum
 corporalium sensus accedit. quomodo magis de qualitate habitus inaccessibilem corporis sen
 sibus quomodo ipsius nisi mundi potest esse cordis accessus. Si enim opus nri hoc est
 caritatis homo inuisibilis est uisus in uisum de homine exteriori. Quomodo non magis id quod
 est melius opus nri de facilius animam in uisibilis est inferiori nostro. Sub audis
 corporis nostro. O corporis oculis radiis uocet nisi soli anima illustrantes non ualeat inspicere.
 & in uisum solum pro uacat uisus in uisum. Absit enim. O quae cumque et anima propria
 unam exigentem dicitur arbitris quae possit per oculos corporis quantumlibet excel
 lenti uisibilis uidere. Introducit itaque uisum batus augustinus ad haec confirmanda
 rectos idoneos dicit. Magni uisus & in scripturis sanctis docuimus quod plurimum ecclesiam
 de & bona studia fidelium suis litteris aduocant. ubi et occasio dicitur dicitur in uisibilis
 bilendū inuisibilis uidere hoc est per eam in uisum quae in nobis inuisibilis est uisus per
 deo mundum. Quae quatuor adhibet. sed mihi cuius studium est. ista breuiter conpre
 hendere duo sufficiunt. Praeter enim cū scriptura pronuntiat in duobus uel tribus uerbis
 subit omne uerbum. Denique de in horis idem se loquitur. Sed inquit hieronymus dicit.
 Non solum patris diuini uisum sed nec filii quidem de sp̄s. quae una in uisum uisum est
 posse oculos carnis inspicere. sed oculos mentis. De quibus ipse saluator ait. Beati mundo
 corde quoniam ipsi deum uidebunt. Quid haec in uisum uisum lucidus. si enim tantum modo dixit
 sed nec patris nec filii nec sp̄s dei diuinitate posse oculos carnis inspicere. nec addidit
 sed oculos mentis. fortiter dicitur car nem in non esse appellandam cum corpus fuerit

spiritale. Ad dandum ergo & dicens sed oculos mentis ab omni genere corporis alienavit hu-
iusmodi uisionem. Ne quis autem putaret eum tantummodo de presentia in parte locum
subiicit & iunctum testimonium uolens ostendere quod dixerit oculos mentis que testimonium
non presentis sed futurae uisionis promissio declarat. Beatus uero corde quod ipse dicit
uidebunt. Quae scilicet beatus hieronymus asserit uel firmat manet. Alterius hanc idem
pater augustinus cum auctore testimonio roborat dicens. Hinc est quod etiam beatus am-
ambrosius mediolanensis episcopus in psalms resurrectione dicit. Non facile esse dicit
uidere. nisi his qui in mundo sunt corde. & uideos scripsit non est. beatus uero corde quod ipse
dicit uidebunt. Quomodo inquit non numerauerit. & tamens uidendi dicit non promi-
serat facultatem. Deinde adiungit & dicit. Si ergo hi qui in mundo sunt corde uidebi-
unt. utique alii non uidebunt. Et non alios illos acciperemus de quibus dixerat. beatus pau-
peres beati mites & cetera conuenios subiunxit. Neque enim indigni dicit uidebunt.
Indignos utique illos uolens intellegi. quibus & resurgant dicit uideri non poterunt
quoniam ad diuinam naturam resurgant. qui per fidem ueram quae per dilectionem operatur.
cor mundum mundauerunt. & uideos sequitur & dicit. Neque si quid dicit uideri uoluerit
potest dicit uideri. Deinde quia occurrit & dicit omnes impios uelle dicit uideri
facile in ostenderet quod dixerit quid dicit uideri uoluerit. quia utique alio modo
dicit uideri non uult impios quia cor mundare non uult. quod uideos ipse dicit. sed
adiungit & dicit. Nec in loco dicit uideri. sed corde mundo. Nec cor per oculos
& quae dicitur. nec cor cum scribitur uisu nec uocatur nec auditur affari
nec sentitur incessu. Quibus uerbis beatus ambrosius uoluit ammonere. quid de-
beant homines praeparare. qui uolunt dicit uideri. hoc est cor mundare per fidem
quae per dilectionem operatur. de qua scriptum est. unde pignus accepimus. quod illa uisio-
ne desiderare non ueremus. De qua & iuxta dicitur & uita dixerim. inuisibili diuisione
uerum ad oculos corporis referri posse creditur. diligenter uero inquit scire idem
egregius magister promittens. ad eandem religiosam ancillam christi paulinam pre-
misit dicens. Donec diligenter inquisitione fidei aduenit & reperitur. quid
secundum scripturas de spiritali corpore quod in resurrectione promittitur pro-
babiliter sententia dicit. Inter uos nobis sufficit quod unigenitus filius idemque me-
ditator dei & hominum homo christus ihesus. & uideri patrem sicut uideri patrem. Sed obse-
cro te doctor israhel. cur non addidisti quomodo nunc filium uideat patrem. Num
quid nam cum eum uoluerit uideri corpus adsumit ut per oculos eum conspiciat.
Quod idcirco non fecisti. quia ipse etiam par uolens intellegere credidisti. nequa-
quam patrem per corpus inuenit filium. Deinde subiungit & dicit. Non uero ad illam
uisionem quae nobis in resurrectione promittitur. Non ex hoc mundo.

flum concupiscentiam oculorum in se transferre conentur. sed mundum in se cordibus. propterea de amnis
 affectu. Nec corporalem faciem cognovimus. cū apostolum dicere vidimus. Videmus nunc per
 speculū in enigmate tunc autē facie ad faciem. Præsertim cū expressis dixerit. tunc autem
 cognoscam faciem cognitus sum. Suggestur tunc corporalem faciem dñi cognoscemus. corporali
 nunc etiam facie quod nefas est credere ab ipso cognovimus. Atinquit tunc cognoscam
 sicut cognitus sum. Unde quis eum non intellegat eo loco etiam nō in faciem significare
 illam voluisse. De qua dicit alio loco. Nos autem reuelata facie gloriæ dñi specu-
 lantes in eandem imaginem transformatamur de gloria in gloriam tā quā ad hū spū.
 De gloria scilicet fidei in gloriam contemplationis æternæ. Quæ esset autē hæc reu-
 lata facies idem adhuc beatus episcopus eiusdem apostoli testimonio in subsequen-
 ti explanat dicens. Quādiu loquitur moyses id ipsum uelumen est super cor eorū. Tur-
 go electos reuelatam faciem habere dixit apostolus. ubi uelumen est legis moysi id
 est in corde. Item q. de eadem futura uisione euidam consacerdotis scribens ait. Si enī
 hoc inueniret in quæstio diligentior tantam futurā corporis mutationem. ut pos-
 sit uidere inuisibilia. non ut opinor talis potentia corporis mentis auferet ut si enī
 ut exterior homo dñm uidere non possit. Non possit interior. quā sit tantum forissimū
 ad hominem uentus non sit. ut sit dñs omnia manibus. Quæ sit uirtus ille quis sine oculis
 locorum spatii ubiq. totus est ut foris tantum uideri ab exteriori homine possit. uirtus
 uirtus ab interiori non possit. Quod si absurdissime putatur magis enim plene erundo.
 Non uirtus extrinsecus ab illo circū dabitur. intrinsecus. Nec cæca intrinsecus
 eum quo plenerunt non uidebunt. Et tamen forinsecus ocalat eum quo circum-
 dabitur uidebunt. Restat uterum ut de uisione dī secundū interiorē hominē
 certissimū simus. Si autem etiam corpus nra cō mutatione hoc ualuerit aliud ac-
 cedit non illud abscedet. Melius ergo id adfirmamus. unde minime dubitamus. qd
 homo interior uidebit dñm quomodo solus potest uidere caritatem. quæ etiam laudare
 dicitur est. dī caritas est. Solus potest uidere pacem & scificationem. sine qua nemo
 potest uidere dñm. Neq. enim caritatem pacem scificationē. & si qua similia uideō modo
 ullis oculis carnis. quæ tamen omnia non uidet. quantum potest oculus mentis tanto
 purius quanto purior. Ut autem eorum demerentiam confutaret. qui post resurrec-
 tionem corpora nra in spm conueriti adfirmant. In hac ipsa epistola ait. Cogitan-
 dū est ne quid insolentior uideamus. Si dixerimus corpus non solū mortalitatem
 & corruptibilitatē. uerū etiam hoc ipsum quod corpus est per gloriam resurrec-
 tionis amittere & spm fieri. eo quippe modo autem duplicabitur substantia sps
 si corpus sps erit. aut si unus erit sps hominis tunc commutetur & conuerteretur
 corpore. neq. geminatione neq. incremento con duplicetur. nec omnino allus.

accessu quantum augetur. motu uero dum est nec diu aliud uideatur quam corpora. Non illa
mutatione in mortalia mansura sed nulla potius futura & omnia peritura. Sed haec uel
uenerabilis ac facundissimus doctor agens potentius talia uolens non fregisset suamque
sententiam firmius roborasset. si illo euangelico usus testimonio fuisse quo post re-
surrectionem dñi discipulus apparet dixit. Palpe & uideat quia ipse carne & ossa
non habet sicut me uidetis habere. Absit autem ut non talis permanere in aeternum
credatur qualis resurrexisset amotus conprobatur. An forte in illo permanebit
ueritas carnis in nobis commutabitur. Quis hoc uel desipiens dixerit cum apostolus
clamat. saluatorem expectamus dñm ih̄m xp̄m qui formauit corpus humilitatis nostrae
configurationem corpori claritatis suae. Erunt ergo gloria corporis sed permanebit
ueritas carnis. De hac futuram diuisione idem doctor catholicus in libro de ciuitate
extremo cautissime disputans ait. Cum ex me quaeritur quid acciderit tunc tibi in illo
corpore spiritali. non dico quod iam uideo sed dico quod eredo. Secundum illud quod
in psalmo lego. Credidi propter quod locutus sum. Dico itaque uisus sunt dñm in isto
corpore. Sed uerum per ipsum sicut per corpus nunc uidemus solem lunam stellas
mare ac terram & quae sunt in eis non parua quaestio est. Durum est enim dicere quod
sacra corpora tunc habebunt. ut non possint oculos claudere aut aperire cum uoluerit
Durius autem quod ibidem quis quis oculos clausit non uidebit. Sicut enim propheta
helisaeus puerum suum sic ita absentem corpore uidit accipientem munera quae
dedit ne manserit quem propheta memoratur a lepra de fornicitate mundauerat
quod seruus nequam dominus suo non uidente laetenter se fecisse putauerat.

quantomagis in illo corpore spiritali uidebunt se omnia. Non solum si oculos
uerum & iam uidebunt corpore absentes. tunc enim erit perfectum illud de quo lo-
quens apostolus. Ex parte inquit scimus & ex parte prophetauit. Cum autem uene-
rit quod perfectum est euacuabitur quod ex parte est. Deinde ut quomodo possit
aliqua similitudine ostendere quantum ab illa quaesitio distet haec uita. Non
qualium cumque hominum uerum etiam qui praecipua hic scitatio sunt produm. Cum
esset inquit paruulus quasi paruulus cogitabam. Cum autem factissimum uir ouis
cu aui qui paruulorant. uidemus nullo per speculum in enigmate. tunc autem facie
ad faciem. Nunc scio ex parte. tunc autem cognoscam. sicut & cognosci si. Sicut ergo
in hac uita ubi omnium mirabilium excellentior propheta. ita comparanda est illi
uitae. quasi paruuli ad uisionem. Uidit tamen helisaeus accipientem munera a ser-
uū ubi ipse non erat. Itaque cum uenerit quod perfectum est. nec iam corpus
corruptibile adgrauabit animam. sed incorruptibile nihil impediat illa quae
uidenda sunt se oculis corporis quibus helisaeus absens ad seruum suum.

^x capiebam. quasi paruulus loquebar. quasi paruulus.

uidentium non indigent indigebunt. Nam secundum interpretes. Lxx. uasunt
 ad gratia uerba prophetae. nonne cor meum fuerit cum quando conuersus est uir
 decurrui inobuiam tibi & accepisti pecuniam. & cetera. Sicut autem ex hebreo
 interpretatus est. presbiter hieronimus. nonne cor meum inquit in presenti
 erat quando reuersus est homo decurrus in occursum tuum. Cor de suo ergo se
 dixit hoc uidisse propheta adueto quidem mirabiliter nullo dubitante diuinitus.
 Sed quanto amplius tunc omnes munere isto habundabunt. cum de ore omnia in
 nibus. habebunt tamen illi oculi corporis officium suum & in loco suo erunt. Ne
 quoniam & ille propheta quia non eis indiguit ut uideret absente. Non eis usus est
 uidentium presentia quia tamen spiritu uidere possit & in illis clauderet sicut uidet absen
 tem ubi cum eis ipse non erat. Absit ergo iudicamus illos eos in illa uita dnm clausis oculis
 non uisuros quoniam semper spiritu uidebunt. Sed ut uidebunt & per oculos corporis cum eos
 apertos habebunt. In de quaestio est. Si non tantum poterant incorporales spirituales. eomodo
 ubi & cum ipso oculis spirituales quantum possunt ista qualiter nunc habemus. procul dubio
 per eos. si uideri non poterit. Longe itaque aliter erit potentia si per eos uidebunt
 incorporales illa natura quae non continetur loco sed ubique tota est. Non enim quia dici
 mus dnm & in caelo esse & in terra. ipse qui per prophetam. caelum & terram ego
 impleo. aliam dicitur sumus eum in caelo partem habere & in terra aliam sed totus in
 caelo est & totus in terra. Non aliter temporibus sed utriusque simul quod nullum in cura
 corporalis potest. uisitaque. pro polleat oculorum ueritatem illorum. Non ut acris
 uideant quae quidam perhibentur uideri per pennas uel aquilas. Quia taliter enim
 acrimonia conueniendi eadem quoque animalia nihil aliud possunt uideri quae corpora
 & certe quod ipse protulimus quia dnm cordis oculis in futurum se uidebunt. cor ut
 sine ratione quia & hoc in euangelio ita legimus beatissimo corde quoniam ipsi dnm
 uidebunt. Quos etiam apostolus in luminari interiori capiebat. cum fidelibus dice
 ret. In luminari oculis habere cordis ueri. sed ut per corporales oculis ibi uideam
 hoc in ista quaestione uersamus. Et quidem possumus ista uelilla autumantes dicere
 sed non uideantur a perita scripturarum testimonia occurrere. Illud enim quod scrip
 tum est. & uidebit omnis caro salutare dei. sine ullius nodo difficultatis sic intellegi potest.
 Residuum fuerit & uidebit omnis homo xpm di. Quia utique incorporalis est & incor
 poraliter uidebitur quando uiuos & mortuos iudicabit. quod autem ipse sit salutare dei. multa
 sunt & alia testimonia scripturarum. sed uidentius uenon uidellius sunt firmioris uerba
 declarant quoniam in infantem xpm accepisset in manus suas. Nunc inquit dimittas dnm
 seruum tuum. secundum uerbum tuum in pace. quia uiderunt oculi mei salutarem tuum.
 Illud & iam quod beatus iob ait. & in eternum uidebo dnm saluatorem meum.

Quoniam si uisus non est ipse. & oculi mei conspexerunt eum & non alius. Resurrectionem quidem carnis
prophetauit. Non tamen dixit per carnem meam quod quidem si dixisset. possidetis xpi in lege
qui per carnem in carne uidebitur. Nunc uero potest esse accipi in carne mea uidebo dñm. ac si di-
ceret in carne aere cum uidebo dñm. & illud quod ait apostolus facie ad faciem. non cogit
uideri per hanc faciem corporalem. ubi sunt oculi corporales. nos uisus esse credamus. quam
in spū sine intermissione uidebimus. Nisi enim esset interioris & iam hominis facies. non
diceret idem apostolus. nos autem reuelata facie gloriam dñi speculantes in eandem ima-
ginem trans formamur de gloria in gloriam tanquam ad uisū spū. Nec aliter intellegimus
quod in psalmo canitur. Accedite ad eum & in luminamini & facies uisus non erubescit.
fide quippe accedatur ad dñm. quā cordis constat esse non corporis. Sed quia spiritale
corpus nos uisus. quoniam habebit accessus. Deo quippe in experta loquimur. ubi aliqua
quae aliter intellegi nequeant diuinarum scripturarum non occurrat & succurrat auctoritas.
Necessitas ut contingat in nobis quod legitur in libro sapientiae. cogitationes mortaliū
nimidae & incertae prouidentiae nostrae. Ratio enim quippe illi philosophorū
quid sit uisus. rationis aspectu intellegibilia uideri. & sensu corporis sensibilia. uide-
re corporalia. uideantur intellegibilia per corpus. nec corporalia per seipsum ualeat intueri.
Si possit nobis esse certissima profecto coram esset per oculos corporis & iam spiritualis
nullomodo possit uideri dñm. sed istam rationem non & ueneranda & propheta canen-
do auctoritas. Quis enim ita sit auctus auro uideat dñm corporalia ista nos
cogit. Num quidem hoc corpus habet per cuius oculos ea possit addiscere. deinde quod
de propheta helisico. paulo ante diximus. non nos uisus indicat & iam spū. Non per cor-
pus corporalia possit uideri. Quando enim seruis ille munera accepit utiq. corporali-
ter gestum est quod tamen propheta non per corpus sed per spū uidet. haec quippe senten-
tia constat spū uideri cor pora. Quis itaque uisus potest & spiritualis corporis ut corpo-
re uideatur & spū. Spū enim est dñs. Deinde uitam quidem suam quam nunc uiuit. in
corpore. & haec terrena membra uegitat facitq. uiuentia. & teriore sensu quis que
non per corporeos oculos nouit. aliorum uero uitas cum sint inuisibiles per corpus
uideri. Nam uide uiuentia corpore discernimus. si non uiuentibus nisi cor pora simul
in eis q. uideamus. quis nisi per corpus uideri non possumus. uitas autē sine corporib.
corporeis oculis non uidemus. Quam obrem si fieri potest ualdeq. credibile est si nos
ē uisus mundana tunc cor pora caelorum & terrae nouae. uidebim ubiq. praesentia & u-
niuersa ad iam corporalia gubernantem per cor pora quae gestauimus & quae conspici-
em. quae quae uisus oculos duxerimus clarissima per spū uidebimus. Non sicut
nunc inuisibilia ad ea quae facta sunt intellegit conspiciuntur. per speculam
in omni parte ex parte ubi plus in nobis ualor fides quae credimus. quam rerū corporalis

^{quod} species per oculos ceruimus corporales sed sicut homines inter quos iuvenes moxq; uales exeret.
 et mox ut iuuenis crederetur iuuenis sed iudicemus eum coruicam suetor poribus uiderent quomus.
 Quia in uicis per corpore tota omni ambiguitate conspicimus ita quicquid spirituali illi lumine
 corperu ueruaru ferimus in corpore uideri omnia regentia et in per corpore conuincuntur.
 Nunc ergo super illos oculos uidebuntur. uti quidlibet in incanta excellencia innotis simile quod
 in corpore uicaria conuincunt. quod nullis exemplis si uos si parat ueritate innotis diuina uel diffi
 cile est uel impossibile ostendere aut quod est ad intelligendum facilius. tunc nobis serit notus
 atq; conspicuus ueritatem spu. singulis nobis in singulis nobis. Uiderentur aliter in alio. u
 detur in se ipso uideatur in caelo nouo et terrarum atq; in omni quae tunc fuerit creatura u
 deatur. et per corpore in omni corpore quicquid fuerit spirituali corpore oculi ac per
 ueniret directo. In iudicis saugustini aperiendo declaratur quod de illa futura uisione certus
 sine credendum sic quid dubie aestimandum. tunc unus itaq; inter implenda fide quod uel solu
 pte ueritatis in alia acta ueritatis ecclesiae certissime tenuerunt. Suspiramus uero ad tam
 uisionis directae ad quae supra in lumine per uenerimus quod nunc nobis adhuc per ignis
 77. laud. tunc oculi. effectus pariter. Sequitur. Et nomen eius scriptum in frontibus eorum. Quod per
 fronte in fidei exprimitur. sed eum confiteo omnibus quia cum p fidei atq; spem per ueneri
 mus ad rem. Nequaquam ultra fidei uel sperant. Quod si uult quod nulla ueritate felicitas
 electio non di in frontibus habere perhibentur. Neque enim ueritate est ueritate fidei uel sperant
 quia quod nunc fidei credit. sperant patienter expectat. hinc apparetur. A postolo a cretione
 quare. Quod est uel quis quid sperat. et iudicet. et. Nihil hinc in fidei uel sperant. Cu
 ueritatis quod perfectum est uacuum ueritatis quod ex parte. quid ueritatis est quod dicitur ex parte.
 alibi ex parte dicitur. per fidem enim ambulamus et non per speciem. unde et hinc dicitur. cu
 ueritatis quod perfectum est uacuum ueritatis quod ex parte. statim subiecta est. Uiderimus nunc
 p speculum in enigmate. tunc ueritatis ad fidem. et nunc cognosco ex parte tunc ueritatis cog
 nosco sicut et cognosco. quod ergo est quod nulli laboratorum ueritatis in ueritatis uel specie ex parte
 ab. electio non di in frontibus esse perhibetur. Nisi quia ipsius fidei remuneratione ipsius
 fidei remuneratione profidei oculi loco ponatur. et opus aliter locutione ab eo quod deficiat. illud
 quod deficiat. Scriptura sicut demonstrat. et reuerentia dignu fuerat uel uel ueritatis ueritatis
 tor praecipue et comendat. et. illic sicut habitus pro ueritatis laudis quod hinc foriter tenuerit
 inter reprobos etiam in signum ueritatis ueritatis. hinc est etiam quod in praelectorum
 societatis sicut et superius p factum in super na pna ia constituta hoc ostenditur habere
 in suis remuneratione ueritatis innotis. quod hinc gessit in suis actionibus. quia non per fidem
 ipse ueritatis in hac ueritatis secundum apostolum ueritatis creditur sine quae de placere nullus
 prolium. recte cu ueritatis quod p fidei creditur. ipse fidei praemiu pro ueritatis gloria in suis
 gestis uideatur. Ac si sit tunc frontum in scripto lo qua dicitur. hinc praemiu.

55.

56.

tunc pro tanto laudis ferre iudeis. unde pridem iustificari meritis. Sequitur. Et nox
 ultra noxiet. & non egobunt lumine lucernae. neq. lumine solis & regnabit in terra scilicet
 haec naq. supra iudiciora. sed de reposita non uerbi demonstrat quia apponenda sunt lumen
 illud quod tunc loquendo uiculet. memorat autem transiura quibus nunc fragilitas
 nō rā indiget. corporū uicissitudinib. & temporū & consolationis elementorū. Nam nunc
 humanā infirmitas ad exor. condidua. na. opera noctis quare reddatur idonea. Utitur
 & iam nocte pro consolatione lucernae. tunc autem quando ortū dī omnia in omnib. quae
 lux uera in luminariis omī. hīs elementis. nullus ibi indignus nullus erit unquā obnoxus.
 maximo cū ipse sit ueluctū est lumen scilicet regnabit. quicquid auctor. ē. operis. Suero
 nocte intellegamus ignorantiam. lucernā uero uel solē diuini uerbi praedicationē.
 Neq. nox tunc erit qui uicissitudinē omī. in cōmune habentes. nullus inter eos igno
 rans erit. Neq. lux lucernae aut solis opus erit. quanoq. per fecerit exhortatione
 neq. legis diuinae praedicatione quae uel lucernae esset dicitur. in obscuris locis illa
 beata regione aliquis indigebit. in qua uicissitudinē sapientiae in herentes per fecerit
 fulgebunt. Sequitur. Et dixit mihi. haec uerba fidelissima & uerissima. Cū potora
 ceteris in hac apocalypsi spī. scilicet nō. uerba ponit ut scilicet & tunc de his quilibet
 minus dubit. quoniam non solum fidelia uerū & iam ad cō. p. uerba aliorū fidelissima
 uocantur. Tunc autē ecclesiae in uerba haec uerba fidelissima. uerba cō. uerba
 idē. xpo. in uerba. cū eodem p. uerba. as p. uerba. ipse uerba. horū uerba. reuelant.
 Nonnaq. tunc idem angelus immo in angelo dī. deo iohannis diffidentia dubitabit
 cui ipse uerba. i. manifestas elucet. sed uerba. uerba. omni ecclesiae. in qua cum
 magnis paruulos futuros nouent cō. mendabit. Nullus autē in uerba. hō. debet
 fieri. uerba. quomodo dubitabit de his quae sub magna contestationis firmamento
 uerissima cō. pronuntiantur. Sequitur. Et dicit dī. omī. spī. propheta. misit
 angelū suū. ostendere seruis suis quae oportet fieri cito. Sicut in initio huius operis
 dixisse in eocolo. haec apocalypsis non ab uerba. sola dominicae per sona. sed ab uerba.
 & in separabiliter in uerba. p. angelū. missū. fuisse. in uerba. angelo. ipse. fuisse. cognoscens.
 Et andē uerba. angelū. ne op. nō. nec spī. scilicet. sed solus. incarnat uerbi. p. sona. gessisse.
 In principio enī. huius. reuelationis. eius. dī. scriptor. sic exorsus est dicens. Apoca
 lyptis. ihu. xpi. quā. dedit. illi. dī. palā. facere. seruis. suis. qui. oportet. fieri. cito. & sig
 nificauit. mittens. per. angelū. suū. qui. senū. est. qui. in. uerba. huius. reuelationis
 dedit. nisi. dī. pater. ipse. ergo. qui. hanc. dedit. ipse. uerba. & significans. per. angelū.
 misit. sed. cū. filio. sibi. co. uerba. per. quē. eandem. hominib. pater. fecit. Unde. & in
 fine. eius. dem. reuelationis. uerba. filius. p. angelū. loquitur. dicens. Et. dicit. mihi. angelū.
 meū. testificari. uobis. haec. in. ecclesia. Sed. ob. sero. dī. pater. uerba. suū. in. angelo.

77.

77.

7

7

& per angelum loqueris dicens. Ego sum primus & novissimus & primus & novissimus
 & ecce sum vivens in saecula saeculorum. Quis sibi videt quod eundem angelum misisset in eo.
 deus hunc revelavit non testificari sibi. cum eorum ipse fuerit cum per eum ipse loqui
 us fuerit. nisi quia missio illa exterius ostendit angelum. Inverius coluit tuam patris q
 manifestare. tantaq; apparet quia cum patre filius etiam hanc apocalypsin misisset.
 Sed videmus utrumna & sps ambobus eandem cum illis pariter misisset. Nam per eundem
 qui missus est angelum sive filium de suo patre q; sps sive eundem sps de se tunc qua de alio. seu
 etiam ipse angelus de eodem sps loquitur dicens. & dñs dñs om̄s sps prophetarum misit
 angelum suum ostendere seruis suis quae oportet fieri cito. Ipse dicitur sps prophetarum
 qui dicitur sps sct̄s quicunq; dñs dñs om̄s. Ipse itaq; secundum regulam fidei specialiter
 p prophetas loquutus fuisse cognoscatur. petro dicitur. Non enim voluntate huma
 na ablatio. aliquando propheta. sed sps sct̄o inspirati loquuntur sct̄i di homines.
 Quia enim ipse sit dñs. propheta p quo loquutus est testatur dicens. Audiam quid
 loquatur in me dñs dñs. & illud principium loquendi dñs in se. Prop̄t unius ergo
 divinae unitatis essentia. oportuit & ambobus spm scm̄ in angeli missione cōmon
 dante. quando patris & filii nuper fecerat mentionē. Inseparabiliter enim pater
 & filius & sps sct̄s huc cum nona revelavit mysteria quae quae prodit p̄visione
 sua menti. angelus p quem missus est solus ut dicitur est incarnatus ubi per se am
 gos serit. & notandum quod non ait. Dñs dñs om̄s sps prophetarum misit angelum
 suum ostendere iohanni quae oportet fieri cito cum supra dixerit mittere p angelum
 suum seruos suos iohanni. In quib. verbis aperissime declaratur ex eo quod illis in
 locis quib. angelum vult adorare. Non propria sed sem p ecclesiam figuram portasse
 iohannē. Quia enim non ait misit angelum suum ostendere seruis suis sed seruis suis. osten
 dit itaq; non nisi specialiter iohanni. sed omnium servituti in iohanne generaliter
 prospexisse. Sequitur. & ecce venio velociter. Nulli dubium quin incarnat
 us ubi p sonum accedat. quae etiam in euangelio discipulos affatur dicens. Es
 tote parati quia quae noscitis hora filius hominis venturus est. Velociter autē illi
 filios venturus dicitur. quia omnes opus vitae praesentis quae ut longis moribus
 sp̄s p̄tendat. tamen quia non stat sed et ante. ipse suavitudo demonstretur.
 Quia velociter finitur. Prop̄t hunc eius velocitatem cursum horum p̄tatio
 iohanne quae noscitis hora definitur. ceterū dicitur. filii novissimi hominē. Ob hanc
 causam dicitur. n̄r canos aduentus supra noscitis docuit praestolarē dicens. Ugi
 lino quae noscitis diem neq; horam. Sequitur. Beatus qui custodit verba pro
 phetae libri huius. Ne sidicoret. quoniam quod loquitur & vera & mysteria credit
 omne quod dicitur tunc & omne quod dicitur ad unum plē. omne quod dicitur
 spero.

Sequitur. Et ego iohannes qui uidi haec et audiui haec. et post quia audivi haec et uidi haec. cecidi uel
 orare ante pedes angeli quoniam huic ostendebat et dicebat mihi. uide ne feceris. conser uis tuus
 su et fratrum tuorum prophetarum et eorum qui seruiunt. uerba libri huius. dicit adora. Reuola
 tionis attestatio insonuati nominis firmatao iudicio. Pro enim quis quid de conscripno
 ne libri dubitaret. uictoritate personae inter posuit. hoc sane in loco sic et superior
 et iohannes et angelus et simunt proprias personas. Sed in uoluntate ualde est. quia. 10.
 huius contra interdictum angeli secundo eum uoluit adorare. Superior enim iam illi
 similimodo adorare se uoluit. unum quod adorandum esse docuerit. Quid itaque sibi
 uult quod contra praecipit eum qui unum et ueritatis nomen hunc uoluit
 honorare non creaturae sed creatori competenter offerendum esse praedixit eum
 tenet uult adorare. Nam quia uictoritate istum et superiorum uisionem conuincit. et
 hoc quod supra iam fecerat. a se factum reperit. Nunc certe magni uisum est stupore
 percussus oblitus se fuisse quod eadem praecipit eum. sed ad omne iterum uoluisse
 confirmatur. Solo enim eos qui ad sublimia contemplanda ducuntur. quidam ammiratio
 ut pauor concutere. propheta attestante quia ait. Dne iudium auditu tuum et uisum
 considerauit oporuit et ex pauor. Quia post pauca sub iungit dicens. Intrauit tre
 mor in ossa mea et subitus membra mea est uirtus mea. Hunc dicitur et contemplata
 mirabili uisione et languisse et egrotasse per dies multos prohibetur. Inter haec
 uult libere ad nos metipsum oculos mentis reducere. et quid uide uenerimus
 qui ad tantam gloriae dignitatem per tingere meruimus. ut angelis deo aequales simus
 subtiliter considerare. Et certe de hoc genere scriptum est. homo cum in honore esse
 non intellexit. comparatus est iumentis insipientibus et similis factus est illis. Quia
 obrem quia ab illa ingenio dignitate beatitudine per primae praerogationis
 eum primo parente lapsi. iumentis insipientibus assimilati sumus. hinc fac
 tum est ut angelis despectu haberemur. Passionem illis angelis spiritibus. dudum huma
 na natura despicabilis uisus fuit. nequaquam ab hominibus non dicam impiis. uerum
 etiam iustis adorari permisissent. Sed quia creator hominum et angelorum abiecit
 humani generis naturam suscipiens fieri uoluit ipse quod fecerat. non amittendo
 diuina sed suscipiendo humana. iam post eius aduentum fugerunt angeli ab homi
 nibus adorari. iam uenerantur ut socios quos dudum abiecerantur abiecerat. Sed
 nec mirum si habere non dedignatur sub se in terris homines socium. qui super se ado
 rant in caelis dominum homines factum. Concorserunt beatae trinitatis humana natura in
 fili deo factae. quia christus deus et homo una personae. Ac per hoc domina angelorum
 facta est quae dudum uisus ab angelis deponit. Uenerantur ergo necesse est ab angelis
 deponitur. Tota etiam in peregrinis. quae iam domina. est eorum in caelis.

Considero itaq. humana fragilitas in praetiosis quod dempra se ad ostium sanguinis xpi. quia
 magnis. quae annuata. ppenda tollite quocaput processu et quae diu uendu pceptis
 adstringatur. ad sperandū exemplis. roboratur. praesumit carlos. spera superna paria
 angelorum sociū sciat. ut qui in tuocapite. praesentia se diu angelis gaudeat. Desidero
 uidere talem per quae efficimur talis. Absentia eius mo. te. p. sentia uero de puella uita.
 Omniaq. nisi atq. omni instantia et laboro. ita desudat. ut uis dignitatis gloriae uita
 non sit inferior. Sequit. Et dicit mihi ne signaueris uerba prophetiae libri huius te
 pus enim p. p. e. Quid est quod modus huius reuelationis serie iohannudicatur. signa quae
 loquuntur sepe conuicta. et uolunt scribere. in posterioribus uero eius partibus. eisdem
 praecipitur. Ne signaueris uerba prophetiae libri huius te pus enim p. p. e. quod
 duobus modis ualeat intellegi. aut enim illic propter malos signari praecipitur. De quibus
 in euangelio ad apostolos dicitur. nolite mittere margaritas uestras ante porcos. Et
 hic propter electos signari prohibetur quibus dicitur. Uobis dauid est nosse mysterium
 regni dei. ceteris autem in parabolis. Nunc uero quod magis elucet in eo quod dicitur.
 signa quae locuta sunt sepe conuicta. iudaeorum caecitas specialiter designatur.
 quibus nunc diuina sacramenta dauidantur. hinc uero quod hic iubetur ne signaueris
 uerba prophetiae libri huius. Eorum uisissima in fine saeculi in luminatio declaratur.
 Ut eorum quae p. p. uidentur dicitur electorum ecclesiam. in die huius temporis. inter uallo.
 in suis rem partibus magna ex parte ignorantia caliginis premi. Ac ne qua quae occulta.
 sacramenta inuestigare. idcirco huius reuelationis media locutione uerba ut signent.
 quae sepe conuicta locuntur. Ne si dicitur. illis sub quodam absconsione sigillo. diu
 na sacramenta latebunt. quae illo uicario incurrerint quo abundauit iniquitas refriger
 et caritas iudaeorum. Quia uero ad propinquantem extremum iudicium sub nouissima anti
 crista persecutione ad priorem intellegentiae suae statum ecclesia uertetur. propter
 res in posterioribus suis huius apocalypsis signari prohibetur. fallor si haec ipsa
 quae dico scriptura non loquitur. Ad d. u. h. o. l. e. m. n. a. m. q. angelica uocatur. per omnia
 sibi uer plurimi. et multiplex est et uicinia. Subiacet cum plurimi sine aeterna per uari
 sionem. tunc eadem scientia in extremis praedicationibus largitur abundanter. Et de
 sionem quae nunc in rectoribus suis obmutuit. Tunc magis clamoribus contra in
 micos uicinat. et quae nunc ignorantia tenebresces tunc scientia fulgetur. tunc
 etiam in per ora docentium manifesti. se se caelestia sacramenta
 diffundunt. ut oculi iudaeorum obtinuerint per fidiamentibus in luceant.
 Tunc in quam haec apocalypsis signari prohibetur. quando in eo catholica apparen
 tibus ab oculis fidelium ignorantia et caligo abstergitur. Sed hinc uero si propinquat
 te futuro iudicio largius quam nunc aperiri creduntur scripturarum mystica sacramenta.

quando fallax doctrina ubiq. contra ueritatem oppugnant totum oblectat per orbem. Quod
 magis peccatis disponit in officio. uetunc seclamen ueritatis manifestus quam uinc de
 monstret. quando totus mendax tenebrosus innoxio in reprobus mundum oblectat. Sequitur.
 Quinocē nocet adhuc & quin for debet esse for desat adhuc. Neq. in penituo modo
 neq. optituo cui libet diuinitus dicitur. quinocē nocet adhuc & quin for debet esse for
 desat adhuc sed per misericordiam est uox. Traenim districtio iudicis exagit. ut quidem ad
 nocentiam sequi contemunt adhuc magis nocere permittuntur. Unde scriptum ē
 & non audiuit populus meus uocem meam. & israhel non intendit mihi. & dimisi
 eos secundum desideria cordis eorum & in uoluptatibus suis. In quibus saluē sen
 tentia culpa precessit deo. in obediencia. per quam ad dimissum permissi
 sunt in uoluptatibus suis. Sed ualde nobis cum timore considerandum est quod
 iustus & omnip. ds cum precedenti bus peccatis irascitur. per mittit in cocca mens
 diam in alius libatur. Unde moyses ait. nondum con plota sunt peccata amor reo
 rum. Dauid quoq. dicit. Adponam iquitatem super iniquitates ipsorum & non in
 trent in uiam iustitiam. propheta scilicet alius dicit. maledicium & mendacium
 & homicidium & furum. & adulterum. in uoluptatibus suis. & sanguis sanguinem tui
 git. Sanguis enim sanguinem tui git quando peccato. peccatum additur. ut uis
 di oculos ad uocem iniquitibus anima cruento ait. Hinc paulus apostolus ait. ut
 impleant peccata sua semper. unde etiam dicit per alium. pro pherum dicit.
 Si conuersus iustus iustitiam suam fecerit iniquitatem ponam offendiculum coram eo. &
 aeterna morte dicit. qui uideri peccatum non uoluit ubi uis impigit. iusto cum iudicio
 detentis ponam ei uis & alibi impigit. Quod tamen dicitur ponere esse. nequaquam ad
 peccandum promere sed ad tolle peccato liberare. Sicut de pharaone quod ipse pro u
 limus dicitur. ego indurabo cor eius. Non enim peccatis dicitur ab durare sed ob durare
 dicitur. cum ab ob durare non liberat. Misericors enim ds tempus nobis ad pec
 nitentiam relaxat. sed cum eis praerogam patientiam nos in augmentum uer
 mus culpe. hoc ipsum tempus quod ad par condum pedis posuit districtus & se
 riendum uerac. & conuenit quis de iam spatio temporis accipio per hoc mila
 sua ad ueritatem augeat. per quod ea diluit. & potius si conuersus uoluit sal. Unde scrip
 tum est. Ignoratis quoniam benignitas di ad praerogam patientiam adducit. Secundum dicit
 nam uiam uiam & cor in penitentiam. thesaurum. La stibitum indicit & reuelati
 onis iusti iudicandi. De benignitate ergo omnipotentis di in uisibilibus in repro
 bi thesaurizant. quia dum ad praerogam tempus accipitur & ad peccandum
 exhibetur. ipsum remedium gratiae ueritatem augmentum culpe. unde &
 omnip. ds qui conlat remedia conspicit in culpa augmentum trahit ipsa.

benignitatem quam conuicti in iudicio defensionem ueritatis. unde post amplius
 feriat uide modo amplius expectat. & quia homo deserere malum non uult ut uiuat.
 Auger uide notatur. Sed ecce iam praedicta mala sorte digna diluimus poe-
 nitentia. carnis placent culpas quas perpetravimus. iam placet iustitia qua uiuere
 coepimus. iam forte in oculis hominum sine quaerela conuersamur. Num quid in hoc
 gradu persistere & non magis alios conscendere debeamus. scriptum quippe est.
 ibunt de uirtute in uirtutem. & rursum. De in gradibus eius dinoscetur. dum sus-
 cipiam. Si enim per uirtutum gradus caelestia conscendimus. Nimirum quo
 usque uiuimus. semper in eisdem uirtutibus succrescere debemus quibus uirtutum
 est quasi quibusdam passibus gradatim ad superiora conscendimus. Unde &
 hoc quoque bene nunc subditur. Et iustus iustitiam faciat adhuc. & sanctus sanctificetur
 adhuc. Quum libet enim quisque in hac uita sit iustus & sanctus. Num quam ta-
 men ita perfectus. ut cotidie non inueniat quomodo uirtutibus crescat. quod psal-
 mista quoque inuenit ait. Num quid obliuiscetur miser etiam. aut continebit
 iura misericordiam suam. & dixi nunc coepi. Quasi enim quaedam in homo
 est electorum. ipse prouenit uirtutum. Cotidie enim electi inchoant. quia
 44. per momenta temporum uirtutibus uirtutes addunt. Sequitur. Et ecce ue-
 47. nio cito & merces mea mecum est reddere unicuique secundum opera sua. huc
 loquens & electos ad meliora proficere & reprobos. ne sine excusatione pereant
 a malis recedere cohortatur. Satis autem hinc dicitur. hanc expositionem
 non indigent. ipse locus seipsum explanat. multa diuinarum scripturarum
 huius sententiae eo attestantur oracula. quae q. sicut a porta sic ueritas sunt.
 Ueritas scilicet quae. quae etiam de scripta adhuc testimonium perhibet dicens.
 EGO. A. & W. primus & nouissimus. principium & finis. Quia non se-
 mel. bis. ter. q. sed iam quater idem qui in angelo apparuit. A. & W. se esse
 commemorat. secretum uero mysterium intellectum interior earundem expressi-
 one latioram habet et per loca accommodat. quisque prouidat intellectum.
 Ego enim in eo quod spiritus ueritatis hoc nomen uideo non in auctor sed cor-
 causa mysterium factum fuisse cognosco. Si ueritas propter unius xpi diui-
 nitatem & humanitatem spiritus in similitudinem in qua totius salutis summa con-
 sistit. ut scilicet ipse sit in alfa & principium manens cum patre. ipse in W.
 finis consumans temporalia ueritas ex mare. Apostolo dicitur. Xpi finis
 legis ad iustitiam omnium credentium. seu ut unus naturae trinitatis in unum. quae
 per angelum solus filius per sonam generata locuta est. quae per prophetam
 dicit. Antequam non est formatus deus & post me non erit. Ego sum deus & absque

inuenit saluator. Uel cui per prophetam dicitur. Tu es deus & uero est deus. & praeter
 te non est alius deus. seu aliquid melioris secretioris q. intellectus. Non tamen dubio
 ad hoc sp. ueritatem uel intellegendi gratia fidelibus maneat fructuosum. Puto omni
 immo ueraciter credo quia praecidit deus omnes quosdam in tra seam ecclesiam. heret
 icos exurgere. qui negarent filium patri consubstantialem & coaeuum. spm
 uero sem apatris & filii natura aliorum. quod arrium eiusq. sequaces fecisse
 nulli catholicorum latet. & idcirco per angelum loquens. A & W. se esse insinuat
 ut in eisdem grecis. ipibus unius esse substantiae ipsum beatam trinitatem quae
 ipse est ostendat. Poterit enim dicere. Ego sum primus & nouissimus. princi
 pium & finis. nisi aliquid secretius nobis in his litteris quaerendum indicare
 uoluisset. Sed iam quod in eisdem caracteribus latet misterium aperiamus.
 Non sicut latini ita numeros scribunt greci sed in singulis alfa beta litteris pro
 prios numeros concludunt. In A enim quae apud illos prima littera est. ex
 primunt mra quod est unum. In W. uero extrema. octacos. qui sunt octin
 gona. Ut autem filium patri coaeuum & consubstantialem ostendamus
 huius numeri consonantiam. quae in alfa & W. Inuenitur in alio inno in a
 liis nominibus quae patrem & filium aperte demonstrant requiramus. Dm certe
 abraham quod nomen suum esse testatur. coram debere accipere trinitatem
 nouimus. sed si huius nominem pater nam quoque ueritatem coniungimus. per
 sonarum profecto proprietates introducimus. ut scilicet nomen di abraham
 solius patris significari uideatur persona. sicut si ille in d. in hebreo locus insinuat.
 ubi dicitur. & amicus dierum sedis id est pater. Sem pater nam autem ueritas indu
 bitanter filius accipitur quid dicit. Ego sum uia ueritas & uita. Quae uel dicitur
 duo personarum nomina. de scilicet abraham a sem pater nam ueritas id est pater
 & filius. Sine lingua quae haec reuelatio scripta est per suos caracteres ex ten
 tur. eundem numerum implere uidentur. quem & A & W. adimplent hoc modo.
 Θ Ε Ω Ε. Α Β Ρ Α Η Μ Η Χ Ε Ι Δ Ι Ο Ε Α Λ Η Θ Ι Α
 theos. abraham huius. idios. alithia. qui simul duos faciunt octingentos & u
 num. Non ergo alia substantia est patris ab filii. quae in huius numeri sacra
 mento una esse declaratur. Uerum ne quis quoniam sem spm apatris & filii natura
 putaret alienum. sicut idem putant arriani. eorum q. sequaces. Idem etiam
 numerus. In A & W. de q. abraham a sem pater naueritate inuenitur con prehen
 dit columbam. Inuenimus autem in sacro elo quo spm sem in columbae specie se
 super dm descendisse. unde & nunc usq. apud fideles idem sps columba uoca
 tur. Columba uero in greco elo quo. peristera dicitur. quod scilicet nomen

in sua lingua ac per ipsius linguam characteres scribitur. ipsum profecto numerum
 meo inuenimus. quem in A. & W. aethios. abraham. ha. idios. alichia. hocmo do.
 Π. ε. ρ. ι. ε. τ. ε. ρ. λ. peristera. Utergo utriusque aliorum que
 hereticorum frustraretur insania. quis p̄m̄ sc̄m̄ ap̄t̄is & filii natura asserant.
 alienū. per huius consonantiam numeri. h. a. e. quoque reuelatio celestis consub-
 stantialem & coeternam eidem patri & filio ipsum ambarum sp̄m̄ declarare
 studuit. Tale uidelicet nomen interserens cuius numerus trium personarū.
 aequalitatem demonstrat. Et uobreviter eadem repetimus qui aethios.
 abraham. & ha. idios. alichia. id est d̄s. abraham. & sempiternus ueritas. ac peris-
 tera id est columba illius numeri quantitatem quam alpha & omega expleat. patet
 proculdubio quia patris & filii atq. sp̄s sc̄m̄. unigenitum. una aeternitas. una
 maiestas una potestas. Congruus si quidem atq. utilis hinc uideretur intellegas
 sed & ille per omnia stare potest. quem superius dedimus. tunc uobis eiusq. huma-
 nitate constare praemonstramus. Dionum filius uimatura diuinitatis primus ē.
 ac principium creaturae quod significatur in alpha. Idem in fine coepa humani-
 tate nouissimus ac finis est legis quod designatur per ω. ipsa enim pud patrem
 d̄s. antequam per ipsum uideret homines homo in fine totum per omnia. Quod si fuerit
 bis dissimilibus tamen eodem sensu idem iohannes testatur in suo euangelio.
 In itenim. In principio erat uerbum & uerbum erat apud d̄m̄ & d̄s. erat uer-
 bum. hoc erat in principio apud d̄m̄ omnia per ipsum facta sunt & sine ipso
 factum est nihil. Ecce alpha principium elementorum. Max q. post pauca
 subiungit. & uerbum caro factum est. & habitauit in nobis. Ecce ω. finis ele-
 mentorum. In his enim totius salutaris xp̄iani. ac summa consistit. ut scilicet in
 uno eodemq. xp̄o & perfectas d̄s. & ueritas & ueritas & ueritas humanitas. Sequitur.
 Beta qui lauant stolas suos iusta potestas eorum in ligno uiae. & portas intrant
 in ciuitatem. Quid est enim stola lauire nisi candiditas. Lamentis uiae inno-
 centia. quae aut sponte aut contra uotum ipsa corruptione carnali. quam
 uis uel modice. uel multum inquinatur diluere. Sed sciendum quia ille
 ipse iniqui. nam mentem in cordibus perfecte lauat stola sua.
 qui post licum animum tempus adiniquitatem non recurret. sed statim ad cus-
 todiam mandatorum se metipsum conuertit. ut cito iam conditoris suo pla-
 cere possit post praenarrae locum per obedientiam mandatorum. quon-
 iam ante conuersionem eidem displicebat in penitentis per obedientiam
 originem malorum. quam obrem in stola candida uis significatur in ma-
 culata. Est autem & alia uisio lauirae in xp̄i salutaris confessione

Effusio sanguinis. quae non solum maculat deo. sed et peccatorum. uerum etiam
dignitatem promeretur filiorum dei. Quae sit autem siue istis siue illis pro ablutio
ne stellarum merces aperitur cum prociuit subinfertur. uisit potestas eorum
in lignouitae. Lignum uitae sicut supra uideimus sapientia di patris est.
uidelicet ihu xpi dñs noster. Unde et ipse est. sapientia lignum uitae est his
qui adprehenderunt eum. et qui uenerunt ad eum beatus. Quae est autem illa po
testas quam habent electi in lignouitae. nisi illa de qua uidem iohannes cuius
et haec apocalypsis est in euangelio suo loquitur dicens. Quot quot recepe
runt eum dederunt potestatem filiorum dei fieri his qui credunt in nomine eius.
Cum itaq. ad gloriam filiorum dei per uenerunt et hereditatem in xpo accipiunt
patris nati. et potestatem regnandi potentiam sempiternam. Ipse etiam illis
in premium. cui nunc omnem debita honoris exhibent famularum. Unde et
superius cum dixisset. ego si uera dabo de fonte aquae uitae gratis. ilico adun
xit. Qui uiderit possidebit haec. et dicit illi. et ille. et mihi filius. Quid ex
cellentius quibus dicitur. Et et semet ipsum pro uisus fide decerari
nibus dare in premium et promissa. sed potestatem eorum ad fruendum tradere
perhibuit. sed filios ex seruis facere testificauit. Quod uicem hi qui ad eum
tam dignitatem perueniunt. ad lignum uitae uideat di filium post laboris cor
tamen in premium accipiant. Per portas in uicem uicem uicem dicuntur.
Sed sub audientia est uicem pluribus portas una principalis porta uideat xpi
in suis predicatoribus intellegatur. Unde et psalmista cum plurali numero
diceret. Aperi mihi portas iustitiae et ingredere in eis. confitebor dño.
Etiam singulari numero in uicem dicens. haec porta dñi iusti introibunt per
eam. Cum enim fideles quilibet per ora doctorum aditum introibunt regni cae
lorum. nimirum per illum. in greduntur qui per eos loqui uidentur. hinc
paulus dicit. An ex perimentum quaeritis eius qui in me loquitur xpi.
ipse enim est principalis ac singularis porta caelestis quid dicit. Ego sum osti
um per me si quis intro uerit saluabitur. et ingredietur et egredietur et pas
cua inueniet. Et rursum nemo uenit ad patrem nisi per me. Sed heretici qui
per has portas introire uolunt sed aliunde ascendere cupiunt. id est non per
uerit fidei doctrinam sed per falsitatis figmenta aditum regni caelestis inue
nisse se uolunt. tam quam fures et latrones amurorum custodibus longius
pro pulsantur. Sed et omnes qui fidem apostolorum uerborum tenent
fidei uero opera non habent. aditum per quod ad aeternam ualeant uerit
uitam non inueniunt. Quia scriptum est fides sine operibus otiosa est.

Ostium enim quod fides aperit. opus reprobum claudit. unde & illi qui etiam per fidem prophetauerunt. per fidem daemonia eiecerunt. per fidem multas uirtutes in xpi nomine fecerunt. sed tamen illa fidei opera quae ad aeternam uitam perducunt non habuerunt. In extremis ad aeternam uitam ciuitatis pulsantes audiunt. Numquam nouos discedere a me operari iniquitatis. Unde & hic quoque in secretis caeli uon receptis oleis subiungitur. Fornicantes & uenefici. & impudici & homicidae & idolorum seruientes. & omnes qui uicium & faciunt mendacium. haec magis cogitanda sunt magis metuenda magis uitanda magis cauenda quam exponenda. A peritiam sunt quae narrantur. & ualde formidolosa. sed tamen eadem reprobis uita studiosis per gratiam diuinitatis ad uitandum possibilis. Quaeque superius uicium laqueus digesta sunt. amor solum modo mendacii in hac repetita locutione additur. ubi enim dicitur & omnes mendaces. hic autem & omnis qui amat & facit mendacium. Multa itaque humana facilitate malaque linguae consuetudine non tamen studio atque amore peccandi mentuntur. Sed sicut isti in talis mendacii nisi mendacii studium subsequatur perditione non carent. scriptura dicens perdet eos qui loquuntur mendacium. & illud os quod mentitur occidit. Animi sicisti grauioris uindictae poena peccandi sunt qui studio uoluntate atque amore fallaces in laqueantur. Qui uero iam quibusdam expletionum funebri nauem operis nostri ad terram quietis trahimus & ea malorum uita quae in hoc uersum armatur quibusque amatores mendacii interferuntur a nobis discussa sunt. in expositione ueranda non sunt. Sed pauca quae restant breui etiam locutione transcurrere. tamen non litas tenemus. & idcirco anxie frequentatione merces negotii nostri ad finem quietis pertrahimus. Sequitur. 7

Ego huius angelum meum celsificari uobis haec in ecclesiis. hic sic ut supra uicium diximus patenter elucet. cuius figuram iohannes in hac reuelatione tenuerit. cum in initio eodem ipsa reuelatio per angelum missa dicitur. hic autem non specialiter illi. sed generaliter aeternae ecclesiae quae in septenario ecclesiarum sacro numero figuratim per septem describitur. pulchra autem finis libri cum principio consonat cuius resumpta series intentionem primae relationis adsignat. ut enim prioribus posteriora conueniant. & hic huius angelum ad plures ecclesias scribat quas in sua persona iam tunc idem ipse referebat. Quod autem & huius angelum mittit & tamen ipse est in angelo quem mittit. missio illa exterior & incola interior. Ceterum autem solus filii personam idem angelus. scilicet in eo trinitas eiusdem filii atque ecclesiae pandit mysteria. Sequitur. autem ex persona propria incarnatum uerbum commendans humanitatem suam.

missio se per tubam. & ubi iohannes ammonetur ut ad septem ecclesias.

& dicit. Ego sum genus & radix dauid stella splendida & matutina. Aesidi
 cerol. Illam generationem illam q. humanitatem adsumpsit ex uirgine quae
 fuit dauid. Nihil enim est aliud dicere. ego sum genus & radix dauid. nisi
 ego sum ipsa natura dauid. Ceterum secundum diuinitatem non genus &
 radix dauid. sed dñs est dauid. Nam cum hunc secundum carnem ceteri quoq.
 in luminandis filium dauid uocarent. tamen cum pharisaeos isdem interro
 garit de filio hominis id est de se ipso cuius filius esset. atq. eidem res pon dis
 sent dauid. continuo subiicit & ait. Quomodo ergo in spū eum dauid dñm uo
 cat dicens. Dixit dñs dño meo sede ad dextris meis. Ergo ut dictum est. secun
 dum diuinitatem ipse dñs dauid. secundum humanitatem non alius sed idem
 ipse genus & radix dauid id est natura dauid. Sed & genus & radix dauid. re
 tate & sapientia proficiens. esuriens & sitiens. lassiscens & dormiens. ob
 probria sustinens & moriens. Indicanobis quae ex potentia diuinitatis fac
 tus est quum in se mutaretur in talis uisus est. stella inquit splendida & ma
 tutina. Splendidam autem & matutinam stellam nos quoq. luciferum
 uocamus. quae q. dum extremas nocturnas horas inlustrat. manet uisus ad fu
 turum declarat. Sicut redemptor noster dum extrema mortalitatis nrae
 tem pora resurrectionis suae luce perfudit. uenturum quoq. nrae in no
 uationis mane in proximo demonstrauit. Ad quod utiq. peruenientes
 & iam nos ipsi per fecerit dies in aeterno diuerimus. Quae secundum salua
 toris nri sententiam sepe in sole in regno patris uisus fulgebimus. An non stel
 la splendida & matutina nobis factus est quid discissis mortalitatis nostrae
 tenebris. noua uita fulgens diluculo ab inferis resurrexit. huius stellae radios
 aeterni diei praenuntios in nocte uitae praesentis resulsisse paulus conspex
 rat quid dicit. Nox praeter sit dies autem adpropinquauit. Sequitur.

Et sps & spōtia dicunt ueni. & qui audit dicat ueni. Aesidi cerol. Quia stel
 lam matutina iam fulget. relicto corporis lecto. discussis ignauiae somno
 ad aeternam diem quae libet anima scā festinat. Scien dum uero quia pro eo
 quod sine additamento hoc loco sps ponitur. qui ad incommutabilem diem
 electorum animas inuitat non de sola sps scā persona. sed de tota uniuersali
 tate dictum intellegitur. quae unus uerus & summus est sps. Nam & in aliis
 scripturarum locis cum sps sine additamento ponitur. ad totam diuinitatem
 refertur. unde est illud saluatoris elo quium. dñs sps est & illud sps est qui uiu
 ficat. Sic ergo ut dictum est & hoc loco pater & filius amborum q. sps. unus
 uocatur sps. Si enim de sola sps scā persona diceretur. certe cum additamento

interponeretur. scilicet ^{aut sps} aut sps scilicet prophetatum appellaretur. Quomodo
manifeste colligimus per angelum filium personam gerentem. totam trinitatem
ecclesiam in iohanne docuisse. Sp̄s autem & sponsa dicunt ueni. Quia & omni p̄t
d̄s interius aspirando & ecclesiae exterioris ammonendo ad aeternam diem. ad aeter-
nam claritatem electos inuitant. Bene autem subditur. & qui uidet dicit ueni.
quia cuius uisum uox uocantis d̄s efficitur in corde. necesse est ut proximo per prae-
dicationis officium erumpat in uocem. & idcirco alium uocet. quia uis ipse
uocatus est. Sequitur. Et quis sit ueniat & qui uult accipiat aquam uitae gra-
tis. Quomodo qui uult beatitudinis aquam accipit sicut libet gratis tantum
modo datur. & certe apostolus dicit. non uolens neq. currentis sed misereri-
tis est d̄s. Quomodo qui uult accipit si gratis accipit. nisi qui ab uocisq. dignata
comendatur. quae & ex nolente quolibet uolentem efficit. & tamen in uolente
adhuc quod desiderat gratia perducit. Ac si eiusdem gratiae largitor dicit. qui
gratiae & iam ad ea se per angere posse confidat. Non enim alius nisi qui uult
aquam uitae gratis accipit. quia nemo ad aeternam uitam gratis & iam perducit
nisi qui prius uelle cooperit gratiae praeventus. Hinc alibi per egregium prae-
dicatorem dicitur. d̄s est enim qui operatur in uobis & uelle & perficere pro bona
uoluntate. huic autem suae sententiae quasi contrarius esse uidetur idem ap̄t̄s
cum alio in loco dicit. uelle adiacet mihi perficere autem bonum non inuenio.
Sed sciendum est nobis quia in eo sibi uelle adiacere dixit. quod se hoc ipsum
uelle diuinitus accepisse cognouit. Quod ipse quoque conprobans ait. quid
habes quod non accepisti. sub audis per omnia nihil. Dicitur itaq. qui sitit
ueniat. Ac si diceretur. Quia aeternae delicias praeventes gratia deside-
rare coepit. passibus amoris ad ea tendat. & qui uult accipiat aquam uitae
gratis. Sub audis qui ex nolente uolens effectus est. nullis precedentibus bono-
rum actuum meritis sed gratuita d̄i uoluntate ex inuisibili fonte ubertim
hauriat aquam aeternae delectationis. Sequitur. Concestor ego iohannes
omni audienti uerba prophetae libri huius. Si quis adposuerit ad haec. ad-
ponet d̄s super illum plagas scriptas in libro isto. & si quis diminuerit de
uerbis libri prophetae huius auferet d̄s partem eius de ligno uitae. & de ciui-
tate sc̄a. & de his quae scriptae sunt in libro isto. Eo tempore quo iohannes
ista conscripsit. surrexerant in asia heretici ualentinus scilicet. hebion. atq.
cherinthus. quos & in epistola sua. anti christos uocat. & idcirco hanc con-
testationem obiecit. ne aut in hac reuelatione adderetur quippiam uene-
ni prae herespos. aut doctrina salubris de ea minueretur. quae ita nunc

usq. intemerata mansit & usq. in finem manebit. ut nec in ea aliquid mendacii
addatur. nec de ea aliquid ueritatis minuatur. Ceterum eos qui propter hanc
uerborum occasionem apocalypsin exponi non debere confirmant. Inriden-
dos potius ut hebetes atq. stultos existimamus quam audiendos. quiq. in hac
sua dementia permanent. ad fortissimas ualde ecclesiae columnas arictant
quibus frontes quidem suas in pungendo contundere ualent. sed eas mouere
non ualent. Hieronimū uidelicet dico uictorinum. Augustinum prima-
rium. atq. Gregorium. quorum alii ad integram eandem reuelationem
exposuerunt. alii plura de ea in suis opusculis explanando assumpserunt.
Ad confutandam autem dementia talia dicentium obuiat sps scs per
salomonem loquens. & non solum de eius libris sed de omni elo qui dicitur.
ne addas quicquam uerbis illius & arguas inuenias quem mendax.
Sugitur propter hanc sententiam quadiatur si quis apposuerit ad haec
adponet dñs super illum plagas scriptas in libro isto haec apocalypsis ex-
poni non debet. Ergo nec omnia elo qui dicitur. quia & illis nihil addere sps
scs uetat. Intellegunt tandem in hac sententia hoc contestari. ut nec prauis
hereseos aliquid in praefata historia amittatur. nec de ea quicquam
catholicum auferatur. Et quidem salomon sine addidamento minari hoc
fieri prohibuit. Iohannes uero & iam terrorem plagarum atq. amissionem
aeternorum bonorum ad eam ut non solum monendo pondere aucto-
ritatis urget. uerum & iam terrorem minus cohercet & temerarios.
Sequitur. Dicit quicquid testimonium perhibet istorum. & iam uenio cito. ut
qua magna sint auctoritates quae in hac historia narrantur. hinc liquido
colligitur quorum is quis cito uenturum adnuntia t. id est dñs ih̄s xp̄s.
testimonium perhibere probatur. Unde mandatum ualde est quod apud
orientales secundum quorundam sententiam de hoc libro dubitatur ac nequa
quam plenae auctoritatis putatur. maxime cum & fidelis eius dem historiae
scriptor iohannes retineatur. & locus in quo uisa fuerit a quo & per quem missa
a quo & per quem reuelata cuiusq. testimonio sit roborata aperitissimedecla-
retur. nec enim quisquam de his quae uicinanarrantur dubitaret. subiecit uero
idem quicquid testimonium perhibet eorum accito se uenturum esse praedixit.
solite confirmationis uiramentū dicit. Amen. id est uere siue fideliter. In ual-
sine translatione dño dicente & iam uenio cito amen. ecclesia res pondere
uidetur. ueni dñe ih̄s xp̄s. hoc enim cotidie uocab. hoc sc̄s dicit desiderius
cum dicit ad ueniat regnū tuū. & illud ostendit faciem tuā & saluauerimus.

Quia uero eandem ecclesiam noui praedicatorum: non per legem sed per gratiam iusti-
 ficari docuerunt. recte iohannes in salutatione concludit dicens. Gratia dñi nostri
 ihu xpi uobis cum amen. A gratia enim coepit dicens. Gratia uobis & pax ab eo
 qui est & qui uenturus est. & ad gratiam recurrentem finem loquutionis
 fecit cum dixit. gratia dñi nri ihu xpi uobis cum amen. hoc scilicet in facto
 docens. quia & praecedente gratia saluamur & subsequente iustificamur. hanc
 enim consuetudinem praedicator gentium tenuit. qui & in principis epistola-
 rum suarum gratiam saluationis semper fidelibus praemisit. & in eis dem omnib.
 epistolis ut ipse loquitur sic terminauit. ipsa enim praecedit hominem ut ei quo
 pergere debeat iter ostendat. ipsa & subsequitur ut ad id quod ostendit & iam
 impellat. Inter haec autem expleto in decem libris hoc ualde laborioso opere
 ductus postergo mentis oculis. Dum considero quae & quanta per xpm pa-
 tau ammirans stupesco. quia ad memora ipsum uirtutum reflectens. uitae me-
 peccatrice uiuere deprehendo quid doctrinae caelestis gratiae fulgur appa-
 reo. Sed iam ex alio operadi considero magis deuota peccatrice pauent tre-
 mesco. quam de gratia caelesti ammirans stupesco. Quis enim nesciat dñi
 omni potentem brutorum animae sensus in modos humani loquutionis distin-
 xisse. Quis nesciat balisam in oculo eiusdem q. asinae esse rem iniqua dixim
 in sensatione asinae de xpi aduentu luculentis simas prophetaisse. Quis nesciat
 saulem reprobum regem inter scos prophetas. spu prophetae repletum
 uita uinisse. Quis nesciat caiphan impiissimū remedia uitae prophetaisse
 simul & nesciendo procurasse. & tamen neutrum eorum ad uitam beatā perue-
 nisse. & reuera nihil prodest propheta. ubi fuerit reproba uita. nil inquam
 prodest benedocere. & male uiuere. O quam multa recta & reuera docue-
 runt. & tamen secundum ea quae docuerunt uiuere noluerunt. Sed obsecro
 mūdne. doctor angelorum & hominum ne in talium numero computes eum.
 qui mendaciam uita cum salubri doctrina. ut ripere quaerit. & qui
 hoc ipsum nisi acciperit. facere non potest. qui tribus scientiae donū
 quae sunt tribus & iam uoluntatem studium atq. uirtutem operandi bonū
 non prosequitur scientiae donū scias mihi est dñe stultū hebetē q. esse. Neq.
 enim ideo patriam parentesq. reliqui. ut mihi scientiae donum largios
 sed ut perfectione uirtutū ad uitā aeternam perduceres. Nolo certe hanc
 cōmutationē. Quod si utraq. non mereor doctrinā scilicet atq. operatio-
 nē. aufer quaeso doctrinā. tantū ut tribuas operationem uirtutū. Quid
 enim mihi prodest alius iter per fecerū ostendere. & ipse in perfecte

† Quod si uoluntas studium uirtutū quae operandi bonum

ambulare. Sed quid frustra non dederis? numquid deo ludendus ac praedicandus
in his quae dediti noneris? magna sunt certe quae dediti. sed praeus & miser cui
dediti. recta autem & beata pro quibus dediti. Ita enim in obscuritate huius
libri densissimas elucidare fecisti. ut testimoniarum responderent scripturarum
ad ea quae dixi. Sicut illa testimonium ueritatis cuiuslibet sententiae perhibe
rent. quatenus in nullo a fide sanctorum patrum praeposita discreparent.
Quantum itaque ad fidei actionis & rectitudinem tam in singulis sententiis cauta
seruatur expositio. ut si forte aliquis inuoluerit in his reprehendere.
reprehendat & iam uide multis paucos commemorem. Hieronymum. Augus
tinum. Ambrosium. atque nostrum Gregorium. Et hoc ut dixi quantum ad fidei
perant & sacramentum. ceterum num quid ego tam occultas. tam mystericas
tam obscuras. tamque profundas. apocalypsis loquutiones ad plenum me
adtingisse uacant profiteor. & quidem ad ea quae dixi. consona scriptura
rum testimonia occurrerunt. sed quis sciat uerum aliquod secretum ac me
lius mysterium lateat in his quam ego intellexi. quia enim ualde in tanta
eadem historia atque uita dixerim radices in caelo tenens multas fortissimo
certem in nobis laeant quae angelis patent. Unde per psalmistam quoque
conditum uero dicitur. Extendens caelum sicut pellem. quae regis in aquis su
periora eius. Quid enim hoc loco caeli nomine. nisi sacra scriptura signat.
De qua nobis & sol sapientiae & luna scientiae. & ex antiquis patribus stelle
exemplorum atque uirtutum lucent. quod uidelicet caelum sicut pellem ex
tenditur. quia per scriptores suos carnis lingua formatum. ante oculos
nostros per uerba doctorum exponendū displicatur. quid uero a quarum
nomine. nisi sancti simi angelorum signantur chori. de quibus scriptum est.
Et aquae quae super caelos sunt laudent nomen domini. huius ergo caeli supe
riora dominus in aquis regit quia ab aethere loqui & nobis adhuc incompre
hensibilia. solis angelis sunt cognita. Caelum itaque hoc & coram nobis ex
tenditur. & tamen in aquis superiora illius continguntur. quia & quaedam
sacri eloqui iam nobis per aperitionem spiritus patent. & quaedam quae so
lis angelis potest esse manifesta. nobis adhuc seruantur occulta. De qui
bus tamen occultis iam partem per spiritalem intellectionem sentimus.
quia uidelicet ea quae per fidem cernimus coarctantibus scripturarum sanctarum
oraculis spiritus sanctus ueraciter monstrat. Sed tandem ut in principio coepimus
hoc opus orando claudamus. Scilicet & incommutabilis trinitas. beata & insepa
rabilis unitas. Adoranda & uera paternitas praecipua & inaccessibilis

claritas. clara & amanda caritas pater & filius & sps scs unus & uerus. non tri-
 nus. sed unitas ds unus in natura. trinitas in personis. Quantum ad unitatis
 substantiam pater in filio. filius in patre. sps scs in patre & filio. Quantum
 ad personarum proprietates. alius pater. alius filius. alius sps scs. quicum
 a nobis inuestigatis uos non inuenitis cum amaris adprehenderis. Quis sic caelum
 & terram implet. ut tamen nollam oles. aut corporalis aut spiritalis aestimeris.
 Quis sic est totus in totis ut tamen in uno totus inueniatis. & nec maior in mag-
 nis. nec minor in paruis. sed in magnis magnus & in paruis magnus aenus qua
 diuisus creditis. Cuius non alia pars in caelis atq. alia in terris. sed totus in
 caelis & totus in terris esse cognosceris. Quis cuncta dispensas tempora
 ut tamen ad aeternitatem tuam non accedant tempora. Sic omnia mutabi-
 lia disponis ut unum quam ipse muteris. Sic dissimuliter tuos diligis ut dissi-
 milis inter non inueniatis. sic praedicatorum eloquia in fido diuersa confor-
 mas. ut non sit diuersum quod sonant. Te dm meum in uoco. te creator em
 meum exoro. te redemptorem meum deprecor. ut audias in uocantem
 audias exorantem. suscipias deprecantem. Quae solem misericordiam me
 exoro redempti mea. Deprecor caritas mea. ut quibus uirtus mea de
 tenebris scientiae luce perfudisti interius. operum & uirtute circundes
 exterioris. quibus quum doctrina parui clarus. in operatione uoq. non te
 maneam obscurus. Da & iam dñe ut hoc opus tanto labore coniectum ecclē-
 siae tuae fiat acceptum. nulliq. tuorum sit onerosum quibus pota eē fruc-
 tuosum. & quid meo nec tibi nec tuis placere possim. obsecro ut. tuo
 & tibi & tuis conplaceam. Illud autem ad te uis postulo. ut sic uis ho opus
 ad manus uenerit cum q. per legem tua inspiratione tactus. me in
 orationem compleat adicat. Dñe fiat. Dñe fiat. AMEN. AMEN.

Sp̄t̄ s̄c̄inte

176

in 1761

